הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר זרעים

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות תרומות

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות תרומות

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-תרומות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 12
הלכה ה 89
הלכה י 183
הלכה יב 204
הלכה יג 220
הלכה כב 247
הלכה כג 250
הלכה כד 298
הלכה כו 305
פרק ב 323
הלכה א 323
הלכה ב 329
הלכה ד 376
הלכה ה 377
הלכה ו 378
הלכה ז 379
הלכה ט 379
הלכה י 379
הלכה יא 407
הלכה יב 411
הלכה יג 422
הלכה טז 453
פרק ג 455
הלכה א 455

פרק א

הלכה א

ארץ ישראל האמורה כו'. **הנה** לדברי רבינו דס"ל דבלא כבוש מלך גם ארץ ישראל לא נתקדשה הני דכבשו חצי שבט מנשה מאי. ובאמת התוס' בע"ז דף כ"א ע"א ד"ה כבוש כתב דהוה רק כמו כבוש יחיד. אך בירוש' בכורים פ"א הי"ב מבואר שם דאדרבה דהם עדיפי מעבר הירדן לגבי בכורים ע"ש וצ"ל דרק לאחר שעברו את הירדן אז צריך דוקא כבוש מלך וכעין דמבואר במגילה דף י"ד ובערכין דף י' גבי שירה על נס שבחו"ל וברש"י ובתוס' כריתות דף ה' ע"ב גבי משיחה למלכים ע"ש ועי' ר"ה דף ט"ז ע"ב וביבמות דף ס"ד גבי עשר שנים מבואר שם דאף קודם כבוש יש נ"מ בין א"י לחו"ל ומשמע שם משום גדר מצוה שייך בו זכותא דא"י. ויהי' נ"מ ג"כ להך דמבואר במכות דף ז' ע"א גבי חייבי מיתות ב"ד אם ברחו אף לאחר גמר דין מחו"ל לא"י צריך עוד הפעם לדונם וגבי אשה ועבד כה"ג מאי עי' במ"ש הראב"ד ז"ל בהך דכתובות דף ק"י ע"ב דהיא אינה מצוה כ"כ לדור בא"י וע' גיטין דף ז' ודף מ"ג ע"ב גבי מוכר עבדו לחו"ל. ובאמת קשה הא דמבואר בערכין דף ז' ומכות דף ה' וסנהדרין דף פ"ה דלאחר גמר דין הוה גברא קטילא ואמאי האבידו לברוח לא"י וצ"ל דזה לא הוה גדר דין ונ"מ דהיכא דעי"ז יתבטל הדין לגמרי כמו גבי בן סורר ומורה דמבואר בסנהדרין דף ע"א ע"ב דלאחר גמר דין ואם ברח והקיף חייב וכה"ג אם ברח מחו"ל לא"י מאי. ובודאי דיתבטל הדין לגמרי עי"ז לא. אך אם נימא הטעם משום מצות כבוש ולגבי אשה ועבד לא שייך זה. עי' ברכות דף מ"ט ע"א ושם דף כ' ע"ב גבי נשים בברהמ"ז וא"כ י"ל דה"ה פחות מבן כ' ולכך גבי בן סורר ומורה לא שייך זה וכמבואר בב"ב דף קי"ט ע"ב גבי טפלים. וע' בספרי הובא בדברי רבינו בפיה"מ בבכורים פ"א מ"ה דממעטינן טומטום ואנדרוגינס בגדר ודאי מחלוקת א"י והוא בספרי ר' פ' פנחס. ובתוס' ב"ב דף פ"א וע"ש דף ק"מ ע"ב ובהך דנדרים דף י"ח ע"ב גבי כותב חיה ובהמה אם גם כוי בכלל דהוי שם מחלוקת בזה:

והנה בזבחים דף קי"ב מוכח דיש נ"מ גבי במות בין קודם הכבוש דהיינו בגלגל דאז היו הבמות מותרות בכל העולם ובזמן נוב וגבעון רק בא"י וע"ש בפיה"מ לרבינו וברש"י שם דף י"ד ע"א ודף כ"ח ע"ב דכל העולם כשר לבמה וכן הוא בתוספתא סוף מס' קרבנות ובמש"כ התוס' שבועות דף ט"ז ע"ב די"ל דבזמן נוב וגבעון לא היה כלל גדר מחנות ובאבות דר"נ פכ"ו מבואר דכל א"י כשר למזבח וע"כ ר"ל לבמה ומשמע דבחו"ל לא. אך י"ל דהטעם משום טומאות חו"ל ע' תוס' מגילה דף י' ע"א וכ"כ בזה בח"ב בהל' נזירות ובס' הלכות ערכין. אך באמת בהך דמכות דף ז' ע"א מבואר דבאותו ב"ד גם מחו"ל לא"י

אין צריך לעיין עוד הפעם והנה בסנהדרין דף ע"א מבואר דגבי בן סו"מ ע"כ צ"ל בי"ד הראשון עכ"פ וא"כ שוב אין נ"מ בין א"י לחו"ל. והנה הא דאמרינן בב"ב דף נ"ו ע"א כל שהראהו כו' ע"ש ברשב"ם דממעט גם קיני כו' אף לעתיד לבוא ואף דמבואר בירוש' ובתוספתא פ"ב דמכות הובא בדברי רבינו בהל' רוצח פ"ח ובס' הל' מלכים דלע"ל יעשו שם ערי מקלט צ"ל דכמו דאמרינן בזבחים דף קי"ז ע"א דבמדבר היה קולט מחנה לויה אף דערי מקלט לא קלטו כמבואר מכות דף י' ע"א וצ"ל דנ"מ בין לדעת לשלא לדעת כמבואר במכות שם דהוי רק כמחנה לויה ולא בגדר ערי מקלט. וע' בתוספתא במכות שם ובירוש' פ"ב ה"ז דאף אם עדיין לא כבשו כל א"י מ"מ מהני אם הפרישו ג' עיירות בא"י כדי שעכ"פ יקלטו הני שבעבר הירדן וע"ש דמבואר שעד שלא כבשו קדש הפרישו גמלא ואף דמבואר בערכין דף ל"ב דגמלא היתה מוקפת חומה ואינו יכול לעשותה ערי מקלט כמבואר שם דף ל"ג ע"ב וגם הא מבואר בירוש' שביעית פ"ו דכ"ז שלא נכבשה כל ארץ ישראל לא נתקדשה כלל. וע"כ צ"ל דעכ"פ שיהי' כמו מחנה לויה מהני דלדעת קולט וגם י"ל דלא כבשו אותם כלל רק דעשוהו לבעלי מסין וע' בירוש' פ"ב דדמאי ופ"ו דשביעית דהוי בזה מחלוקת אם בעלי מסין כמו שנתקדשו ומ"מ לערי מקלט א"א דכיון דיש בהן גם בן נח ובערי מקלט אסור שיהי' שם גר תושב וכמש"כ בזה בהל' איסו"ב דהוי כמו ירושלים. ולכך הפרישו עיר אחרת ואף שאותה העיר לא קלטה מ"מ אהני להני ג' שהפריש משה שיהיו קולטות וכ"כ בזה במק"א. וכה"ג י"ל בהך דמגילה דף י"ח במה דמבואר שם ובירוש' פ"ב דהא דקורין ללועזות בלעז זה רק אם אינם מבינים בלשון הקודש. וא"כ לפ"ז י"ל למ"ד שם דף י"ט דאין צריך לקרות כולה ומ"מ צריך שתהא כתובה כולה. שוב י"ל דהני דא"צ לקרות צריך שיהא כתוב דוקא בלה"ק ומ"מ יצטרף זה לזה. ועי' במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' גירושין גבי גט שכתבו בשתי לשונות. ובזה יש לישב מה דמבואר בירוש' עירובין פ"ז ומגילה פ"ב דגם לענין זה שצריך לקרות כולה רק נהגו דהוי לשון דיעבד ומה שייך זה וע' תוס' עירובין דף ע"ב ע"א דהקשו כה"ג אך לפ"ז א"ש דנ"מ לענין שיכול שתהיה כולה כתובה בלעז. גם י"ל דנ"מ למ"ד דאם שהה לגמור את כולה חוזר לראש כמה היא כולה ועוד נ"מ למ"ד שם דיוצאין גם בלעז יוני מ"מ ל"ד לאשורית דגבי אשורית אם יודע אשורית ושאר לשון אינו יוצא רק באשורית וביוני אין הדין כן רק דיוצא גם בשאר לשון אף דיודע יונית אם הוא מבין וכן נ"מ למה דמבואר בגמ' דילן דהיכא דכתב בלשון אחר ותרגמה בלשון אחר לא יצא דהוי על פה זה רק בלשון קודש אבל בשאר לשון אין נ"מ ולא מקרי כמו בע"פ דלענין דין כתיבה בל"ז אין שם כתיבה עליהם רק דהוי כתיבה לצורך קריאה וע' מש"כ התוס' שבת דף קט"ו

ע"א בשם הר"י פורת וכ"כ בזה בח"א בהל' מגילה. וכן מוכח בירוש' ונ"מ ג"כ לצורת האותיות דגבי לשון קודש צריך ג"כ דוקא כתב של אשורית כמבואר במגילה דף ט' וגבי יוני אין הדין כן ואף בכתב אחר ג"כ שרי וע' גיטין דף פ"ו ע"א דטצהר הוא בלשון פרסי ב' שנים ובלשון אחר מבואר במנחות דף ל"ד וכ"מ דטט הוא שנים רק דאותיות הכתיבה מתחלפות בין צ' לט'. וכן נ"מ אם צריך לתרגם מלה במלה לפי סדר הלשון ולכך בירוש' רפ"ב דמגילה לא ממעט תרגום מקרא דלשונם משום דס"ל דתרגום הוא פירוש הלשון ולא מיקרי שינוי וכבר הארכתי בזה במק"א בהך דכתובות דף י' ע"ב גבי אלמנה על שם מנה. ובאמת נ"ל דהך דפליגי ר' יהודה ורבנן בסוכה בכ"מ בג' מינים שבלולב אי צריך אגד או לא הוא משום דפליגי אם הוא חד דבר או ב' דברים המעכבים זה את זה דר"י ס"ל דהוא דבר אחד ולכך צריך לאגדם ורבנן לא ס"ל כן. וע' סוכה דף נ"ד ע"ב דפליגי כה"ג גבי תקיעה ואמרינן שם מי אמר רחמנא עבוד פלגא דמצוותא ומש"כ התוס' סוכה דף ל"ד ע"ב ומנחות דף כ"ז ע"א דיש מפרשים דבשאר הימים די באחד וזה רק אם נימא דהם דברים בפ"ע רק דאין מעכבים זא"ז ובירוש' שקלים פ"ח גבי קרבן עצים דמביא שם ראיה דאם אמר הרי עלי עץ סגי באחד מדמחלקן לשני כהנים. וברכות דף מ"ו ע"א גבי אם יכול לחלק ברהמ"ז לאיזו אנשים ושם דף ל"ד ע"א גבי תפילה ובזבחים דף מ"ב ונ"ב הוי מחלוקת דתנאי אם כל ההזאות הן דבר אחד או דברים בפ"ע רק שהם מעכבים וגם י"ל דר"ל דלא דמעכבים זה את זה רק דמעכבין הכפרה שלא נשלמה ולכך מבואר שם דף מ"ב ע"ב דהיכא דפיגל באחד מהן אף דלא יצא בו מ"מ לענין זה מהני שלא יהא הני הזאות שאחריו כמו שלא כסדרן דאל"כ כי נגע בהיכל הוי כמיא בעלמא ע"ש. וע' בכורות דף נ"א ע"ב גבי פדיון הבן דנקט שם דיוצא אם נתן אף לעשרה כהנים ובתוספתא שם נקט לה' כהנים והטעם משום דזה אתיא כמ"ד בכורות דף י' ע"ב דאין נתינה פחות מסלע וע' חולין דף קל"ז ע"ב. וע' בירוש' יומא פ"ה אם הכניס כף ומחתה זה אחר זה דעובר משום הכנסה יתירה איזה מהן הוא הנקרא היתירה אם הראשונה או הב' וזה תלי"א אם הם כדבר אחד דאז כ"ז שלא הביא השניה אין הראשונה כלום או כב' דברים המעכבים דאז הראשונה ג"כ הוה כדין:

ולפ"ז נראה דאף הני שהם פסולים להמינים שבלולב יש נ"מ דהני דפסולים מחמת עצמם אז אינם כלום ואם הם פסולים מחמת דין אז י"ל דנהי דלגבי עצמן לא יצא בהם מ"מ עכ"פ מהני לענין שיוצא בהשאר ולק' אבאר זה. עכ"פ חזינן דלגבי ערי מקלט אף שלא נכבשו לגמרי קולט וע' במה דפליגי בירוש' פ"ב דחלה ה"ב בהני שכבש ירבעם ולא כבשם יהושע היכא דלא בעי ירושה וישיבה כמו גבי חלה אם חייבין מן התור'

ובספרי פ' פנחס פ"ס קל"ו מבואר שם דמשה ראה יותר ממה שכבש יהושע וצ"ל על הני שקידש ירבעם וע' ירוש' מכות פ"ב ה"ט במה דמקשה שם כתיב שש שיהי' קולטות כאחת ותאמר הכין ולכא"ב משמע דר"ל לפמש"כ דקיני וקניזי וכו' לא יהיו קולטות אלא מדעת וא"כ אינם שוים עם שאר ערי מקלט. אך באמת כך דהנה הירוש' פ"ו דשביעית ס"ל דבצר היינו בצרה ובטלה הקדושה ודלא כגמ' דילן וא"כ לפ"ז בבית שני חסרה עיר אחת ולא היו קולטות ושוב איך משכחת לה שיחזיר הרוצח כה"ג מרובה בגדים אם מת דזה רק בבית שני וכמבואר שם בירוש' ובבית שני לא היה קולט כלל כיון דחסרה עיר אחת וכמש"כ וכן נ"מ לפ"מ דמבואר בירוש' ובתוספתא כאן דאם נפלה אחת מהן אם צריך לבנותה רק במקומה או אפ' במקום אחר. וגם אם שאר שבטים מסייעים בבנין כיון דכעת היא של כל ישראל ובזה פליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' רוצח פ"ח ה"ז דרבינו דייק שם בתחילת הפרשתם דמשמע דאח"כ לא איכפת לן אם אינן משולשות והשיג הר"א ז"ל וכתב וכן משווין ר"ל דגם כעת יהי' כן. וכן נ"מ למה דמבואר בעירובין דף ל"ה דאין מקדרין בערי מקלט אם צריך למדוד גם השיפוע ע"ש דף נ"ח. ונ"מ דאם אח"כ נעשה המקום שוה מאי עכ"פ מתחילה צריך שיהא שייך העיר לשבט ואח"כ נותנין אותה לערי מקלט. וע' ערכין דף ל"ד ע"א במה דאמר שם המה ומגרשיהם ע"ש בתוס' דמשמע דבתחלה יש על העיר שם השבט אך יש לומר דנ"מ לענין פרוריה ע' מכות דף י' ויש עליהם ג"כ שם העיר עכ"פ י"ל דלכך הוצרך יהושע לחלק ארץ ישראל אף דעדיין לא כיבשו כדי להפריש ערי מקלט וע' ערכין דף ל"ב ע"ב ויומא דף י"ב דהיכא דמעורב ואינה נחלקת לגמרי אינה נקראת אחוזה ואין היובל נוהג ובזה א"ש מה שהקשו התוס' בב"ק דף פ"ח ע"ב דלמ"ד אין ברירה למה לא נתבטלי גם חלוקת יהושע אך אם נימא דנתבטל שוב יתבטל היובל וא"כ אי אפשר שהוא יבטל דעי"ז יתבטל הוא עצמו וכעין מש"כ התוס' זבחים דף ק"ה בשם הירוש' גבי מי חטאת דאין מטמאין אחרים להתטמא וה"נ כן. ומש"כ התוס' ב"ק משום אורים ותומים קשה הא חלוקת השבט לא הוי ע"י אורים ותומים ובזה י"ל כונת הגמ' ב"ב דף קכ"ב בכספים העלוהו די"ל דקאי על השבט עצמו. אך מחמת הטעם דנתבטלה החלוקה מבואר ביומא דף י"ב דגם בשבט עצמו אם עדיין לא נתחלק אין עליה שם אחוזה. ובזה א"ש ג"כ הא דמבואר בגיטין דף מ"ח ע"א חילוק בין יובל ראשון ליובל שני דשם הוי רק מכירה לזמן ולא בגדר מכירה לעולם ומשום אפקעתא דמלכא כמבואר בב"מ דף ק"ט ע"א וזה תליא בהך דירוש' דגיטין שם אם הך דלא תמכר לצמיתות הוי לאו או רק ספור ע' לק' הל' שמיטה פי"א ה"א דשניהם עוברים ומש"כ הרמב"ן ז"ל בס' המצוות על זה ובירוש' גיטין שם ר"ל דזה קאי לענין למכור לגוי

אך זה רק אם נימא דיש קנין לחפור כו' ע' גיטין דף מ"ז ע"א ומ"מ הקדושה לא פקעה דאל"כ אין עליה שם מכירה כלל. ומה דמבואר בב"מ דף ק"ו ע"א אפקעתא דמלכא ע"ש ברש"י ד"ה אפקעתא ולכא' קשה למ"ד ספיחין מותרין בשביעית הא מבואר בערכין דף י"ד ע"ב דאילנות יש עליהם שם שני תבואות וא"כ למה אינו עולה מן המנין. אך באמת כיון דזה הוי הפקר לכל לא שייך בו דין שני תבואות וע' ברש"י ערכין דף כ"ט ע"ב דדייק שם (בד"ה חדא) דנ"מ אי שמיט לוקח וקצץ אילנות משום דלחפור בורות שיחין ומערות אינו יכול אם מכר ביובל כמבואר בירוש' גיטין פ"ד מחמת דבעינן ושב לאחוזתו ואילנות לא מקרי אחוזה ולכך יכול לקצוץ ואכילת פירות לא מצי נקט משום דביובל הפקירא הוא כמבואר בב"מ דף ק"ט ע"א ע"ש גבי סילקא וירקא. עכ"פ אם נימא דזה רק כמו מכירה לזמן שוב הוי כמו הך דב"מ דף ע"ט ע"א גבי המוכר שדהו לס' שנה וא"כ נמצא דע"י היובל מתבטל דין היובל וזה א"א כמש"כ. ועוד נ"מ למה דמבואר בסוטה דף מ"ח ע"ב דבבית שני בטלו ערי מגרש א"כ אין עליהם שם ערי הלוים ולכך א"א להם לקלוט וע' בספרי פ' קרח פ' קי"ט דגם בקיני אסור ללוי לטול חלק לע"ל ולק' בס' הל' שמיטה אבאר זה. והנה במכות דף י' ע"א אמר שם דאם נתמעטו אוכלסין מרבה עליהן אוכלסין ואח"כ אמר דאם נתמעטו דיורין מרבין עליהם כהנים לויים וישראלים ובאמת הטעם משום הך דשם דף י' ע"ב דעיר שרובה רוצחים לא היתה קולטת ולכך צריך להרבות בדיורין ודוקא יושבי העיר וע' סנהדרין דף קי"ב ע"א ובמה דפליגי בתוספתא דבכורים פ"א אם כהנים ג"כ יש להם חלק בערי מגרש וע' בספרי פ' שופטים פ"ס קס"ח דמשמע שם דכהנים אין להם חלק בערי מגרש וברש"י יומא דף נ' ע"א ובהוריות דף ו' דכהנים לא איקרו קהל.

השמטה במ"ש לענין המחלוקת דתוספ' דבכורים פ"א אם יש נ"מ בין כהנים ללוים לענין חלק בערי מגרש:

ועי' בהוריות דף ו' ע"ב דבמסקנא שם מבואר דלוים מיקרי קהל וא"כ יש להם אחוזה וברש"י יומא דף נ' ע"א בד"ה דלא שכ' דלכך כהנים לא מייתי פר דאין להם נחלה ותוס' ברכות דף כ' ע"ב ובהך דסוטה דף מ"ח ע"ב דבטלה ערי מגרש ע"ש ברש"י אך באמת כך דכ"כ במ"א דכל דבר שאפשר שיתבטל ע"י איזה סיבה זה לא מיקרי עצם וע' בהך דשבועות דף ט"ז ע"א בתוס' ור"ה דף י"ב ע"ב דנחלה אין לה הפסק וב"ב דף קכ"ט ודף קל"ג דרחמנא לא אפסקי' וירוש' יבמות פ"ח ה"ז ואתן אותם כו' ועי' במכלתא פ' יתרו דא"י נתנה על תנאי ובירוש' פ"א דקדושין וב"ב פ"ח לאחר שקראה אותה מתנה כו'. אך כך דא"י שייכא לישראל מחמת ב' דברים אחד מחמת ירושה ואחד מחמת דשייכא

למין ישראל וזה לא יפקע לעולם וזהו ר"ל הך דברכות דף ה' דניתנה ע"י יסורים ור"ל ע"י פעולת הגוף ולא ישתנה ועי' במכלתא פ' תשא. אך גבי כהנים אף דשייך להם ערי מגרש מ"מ זה רק מחמת הכהונה ולא עצמם דיש מציאות שישתנו דהיינו חלל דאין עליו שם כהן כמבואר יבמות דף ע"ד ע"ב דלאו זרעו דאהרן ועי' זבחים דף י"ג ע"א ע"ש ברש"י וכ"כ בזה במ"א לענין מה דפליגי הגמ' דילן בגיטין דף נ"ט ע"ב וכתובות דף כ"ה ע"א גבי מעשר ובכורות דף מ"ז גבי פה"ב ס"ל דכהן חלל גם שם לוי אין עליו והירוש' ביבמות פ"י ס"ל דעכ"פ נשאר עליו קדושת לוי וא"כ לפי"ז ודאי דאין להחלל חלק בערי מגרש וכן בהך דב"ב דף קכ"ג ע"ב גבי מתנות כהונה היכא דאישחט בחיי אבוהון אף דניקרא בגדר מוחזק מ"מ זה ודאי רק לבניו הכהנים ולא לחללים ולא דמי להך דכתובו' דף כ"ו הנ"ל דשם כבר נתקיים הנתינה אבל גבי לויים אף דמבואר בגיטין דף נ"ט ע"ב הנ"ל דלוי ממזר אין בו קדושת לוי:

וכ"כ בזה בח"ג מדברי התוספ' ביבמות פ"ח מ"מ מהך דערכין דף ל"ג ע"ב מבואר דיש לו חלק בערי הלויים ועי' תענית דף כ"ז ע"א בתוס' ד"ה מאי סבר מבואר שם דדבר דאינו עבודה אף דצריך לוי גם לוי ממזר כשר ועי' קדושין דף ע"ו ע"ב גבי אין בודקין מן הדוכן ולמעלה וזה ר"ל רש"י בע"ז דף מ"ז ע"א מה דכ' דמעכב את הקרבן ר"ל הך דתענית דף כ"ז ע"א הנ"ל. עכ"פ התוס' ס"ל דיש עליו שם לוי פסול נמצא דגבי לויים שייך נחלה ולא גבי כהנים ועי' מכות דף י' גבי הך דנתמעטו דיוריהם כו' ושם הטעם כדי שלא תהא העיר רובא רוצחים ואינו קולט כמבואר שם ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בפ"ז מהל' רוצח ה"ו ע"ש ור"ל כך דמלשון רבינו משמע דזה הרוצח מצטרף לרוב ושוב לא קלוט, וא"כ אסור לדור שם והר"א ס"ל דרק אם יש רוב בלא זה הרוצח ועי' ירוש' כלאים פ"ד סה"ו גבי הך בעיא דמהו ליתן זנב לכרם קטן ועי"ז יהי' נעשה גדול וגדול אין לו דין זנב ושם רפ"ה וכ"כ בזה במ"א. עכ"פ גבי כהנים אין זכות לעצמן רק להתואר שלהם ולכך לא שייך בהו דין נחלה דאינו בגדר עצם ולא מיקרי פעולה מאב לבן רק בגדר ממילא שהדין הוא כן:

וכה"ג יש ליישב מ"ש התוס' בכורות דף כ' ע"א למה גבי לידת בכור הוה רובא דתליא במעשה וגבי יבום לא מיקרי תליא במעשה אך כך דגבי יבום לא הפעולה גורמת הפטור רק המציאות שיש לו בן דהרי בן מ"מ פוטר משא"כ בבכור דהפעולה שלה גרמה וכעין זה מבואר בזבחים דף פ"ג ע"ב התם מחסרו מעשה בגופייהו. וכה"ג י"ל מה דרבינו ז"ל בהל' שחיטה פ"י הי"ב י"ג כ' גבי טרפה דרק מה שמסרו לנו חכמים ולא אזלינין אחרי הרופאים וגבי רוצח פסק בהל' רוצח פ"ב ה"ח דגבי טרפה אם הרגו דפטור זה

רק כשהרופאים אמרו שאין לו תעלה והטעם דכ"כ בח"א דהך דטרפה אינו חי' הוא רק לסימן ולא לטעם ואנן קי"ל הלל"מ דשמונה מיני טרפות יש שזה כוונת הפסוק דשאנה חי' כו' וכל הנכנס בסוגים אלו אין לנו שום נ"מ:

וזהו דאמר שם בחולין דף מ"ג לאפוקי לקותא דרכיש ר"ל דזה לא הוה סוג ונ"מ דגבי' נוכל לחלק וגם י"ל דהיכא דהדרא בריא תתכשר וכמו בהך דיבמות דף פ' גבי סריס חמה דאף דיש שמתרפאים באלקסנדריא כו' מ"מ כיון דאינה רפואה ברורה כמ"ש התוס' שם דף קי"א ע"ב לא מיקרי בריא רק מכאן ולהבא ונ"מ דאם נתרפא בחיי הבעל ודאי האשה זקוקה לו אף לדידן ולאחר מיתה לא משום דצריך בשעת נפילה ובאמת י"ל כן בהך דיבמות דף פ"א ודף פ"ג ע"ב ובכורות דף מ"ב ע"ב במה דאמר ר"י דטומטום הרי הוא כסריס חמה ע"ש בגמ' מ"ש הא י"ל דהכי פי' דה"ק ר"י דלא נימא דהקריעה הוא דבר חוציי והוה כעין פומייהו הוא דכאיב לי' וגילוי מלתא למפרע רק דזה הוה שינוי בעצם וכמו רפואה גבי סריס חמה:

ונ"מ דזה ודאי אם נקרע קודם מיתת הבעל אז זקוקה לו אבל לאחר מיתה כבר נידחית וכעין הך דב"ב דף קכ"ז וכ"כ בזה דכן מוכח בדברי בה"ג אך מדברי רבינו בסוף הל' ממרים מבואר דס"ל גבי בן סורר ומורה דלא כפי' רשב"ם רק דר"ל שמשעת גנבה הראשונה צריך שיהי' בן ולא משעת לידה ע"ש עכ"פ גבי טרפה ג"כ כן ואף דמבואר בחולין דף ס"ח ע"ב דטרפה אין חוזר להכשרו זה רק גבי סוג טרפה ולא בלקותא דרכיש ולא בגלודה דנדה דף נ"ה ולא בדין של רבינו גבי ניטל לחי העליון בפ"ח מהל' שחיטה הכ"ג ואכמ"ל: ע"כ השמטה].

אך י"ל דנ"מ למה דמבואר בכלים פ"א והובא בדברי רבינו בהל' בית הבחירה פ"ז המ"ב לענין מעלות של א"י ושם לא מחמת דין דאין נוהג שם זה רק בגדר מעלה ולכך ס"ל לרבינו בפ"ז מהל' תמו"ס דאף דקי"ל דחדש נוהג בחו"ל מ"מ אין מביאין עומר וב' הלחם מחו"ל וכה"ג אמר בירוש' פ"ד דשקלים ופ"א דשביעית לדידן לענין סוריא דרק משום מעלה אין מביאין כיון דקי"ל דשמיה כבוש וע' מש"כ הר"ן ז"ל בנדרים דף כ"ב ע"א גבי עבר הירדן ורש"י סנהדרין דף י"א ע"ב ומנחות דף פ"ג ע"ב וכ"כ מזה במק"א. וכן במאי דחשיב שם בכלים בכורים קאי ג"כ לענין סוריא דאף דמבואר בסוף מס' חלה ובדברי רבינו בהל' בכורים דמביאין בכורים מסוריא זה רק לענין הכנסה לירושלים וכ"כ ובזה בהל' נדרים דלשיטת רבינו תיכף שהכניסם לירושלים יש עליהם שם תרומה ואח"כ כשמכניסן לעזרה יש עליהם שם קדשי מקדש והני של סוריא אין מכניסין לעזרה וע' בספרי פ' תבוא דמבואר שם דמביאין בכורים קודם ירושה וישיבה והוא תמוה אך נראה

דר"ל דנ"מ לסוריא. וע' בתוספתא ספ"ב דתרומות בהך מחלוקת דר' יהודה ורבנן לענין כרם רבעי ובמק"א אבאר זה. אך זה נראה דהיכא דרובא עכו"ם י"ל דפקעה הקדושה וע' תוס' כתובות דף מ"ה ע"ב גבי בתי ערי חומה ובירוש' פ"א דמגילה גבי מגילה ובמאי דפליגי בירוש' פ"ב דדמאי אם רוב א"י נתונה ביד גויים או ביד ישראל ונ"מ למצורע דאסור לחנות בעיירות המוקפות חומה וס"ל לרבינו בפ"ג מהל' ביאת מקדש הל"ח דאין האיסור משום מחנה משום דס"ל דלאחר שנבחרה ירושלים אין שם מחנה על שאר ערי ישראל כדמוכח בזבחים דף קי"ב ע"ב ושם דף קט"ז ע"ב ורש"י שם דף נ"ה ע"א ד"ה טהור ולכך לא הביא רבינו בהל' סנהדרין הך דסנהדרין דף מ"ב ע"ב דצריך להרוג חוץ לעיר משום דס"ל דאין על שאר עיירות שם מחנה רק דמצורע אסור לכנוס לעיר המוקפת חומה משום עשה דבדד ישב וזה ר"ל הך דפסחים דף ס"ז ע"א דהכתוב נתקו לעשה ולא קאי רק על שאר עיירות ולא על ירושלים וכן מבואר בדברי רבינו בהל' ביאת מקדש שם ובפיה"מ ספ"א דכלים וע' תוס' שבועות דף ד' ע"א. שם י"ל דע"י שיש שם רוב עכו"ם פקעה. ובזה א"ש מש"כ התוס' ברכות דף ה' ע"ב גבי הך דהא לן ואזיל לשיטתי' בדמאי פ"ב הנ"ל. וה"ה להני דלא קדשו לגמרי אם רובא עכו"ם פקעי ולכך מבואר בירוש' פ"ו דשביעית דפטרו עיר סוסיתא מן המעשרות משום דהוי בעלי מסין ולא הוי קדושה גמורה והוי רובא עכו"ם כמבואר בירוש' פ"ב דר"ה וע' תוספתא ס' אהלות ובירוש' דמאי פ"ב ה"ט דבקשו לפטור הר המלך מן המעשר והטעם דשם ג"כ הוי רובא עכו"ם כמבואר שם פ"ו ה"א ובפ"א דשבת. וכן ג"כ גבי סוריא. ע' ע"ז דף כ"א ובירוש' שם דלא שכיח שם ישראל. רק בא"י דהוי קדוה"ג לא מהני זה להפקיע וכעין שכ' הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ד דע"ז גבי כלי שרת ולפמש"כ לעיל לפי המבואר בתוספתא דמכות דשכם לא נתקדשה עד לאחר זמן ולא היה עליה תיכף שם עיר מקלט א"ש מה דמבואר בס' פ"א דסוטה דקברו את יוסף שם וע' ב"ב דף קי"ג דקברו שם את אליעזר. אף דמבואר במכות דף י"ב דערי מקלט לא ניתנו לקבורה משום דעדיין לא היה עליה שם עיר מקלט ובדרושי הארכתי בזה בכונת הפסוק דאמרו בני חת לאברהם נשיא אלקים כו' ור"ל כך דהוא רצה לקנות רק חוץ לתחום לקבר מחמת דחברון עתידה להיות עיר מקלט וירא שלא יצטרכו לפנותו כיון דהקברות של ערי מקלט צריכים להיות חוץ לתחום כדמבואר בדברי רבינו בס' הל' שמיטה ויובל. אך הנה מבואר בתוספתא פ"א דב"ב ובירוש' פ"ט דנזיר הובא בדברי רבינו בהל' ביהב"ח פ"ז דקבר המלך והנביא אין מתפנין ולכן אמרו לו נשיא אלקים כו' וכיון דהוא נשיא וגם נביא שוב אין לחוש לזה ואכמ"ל:

הלכה ב

ומפני זה כו' כדי שלא יהיה כבוש יחיד כו'. **ואף** דעדיין לא נתקדשה מ"מ הא מבואר בירוש' חלה פ"ב ה"א דלאחר כבוש זכו למפרע מהך דנתתי וזה ר"ל הך דב"ב דף קי"ט וע"ז דף מ"ו ודף נ"ג א"י מוחזקת היא אף דבעי כבוש כמש"כ התוס' קדושין דף ס"א ע"ב מ"מ משנתכבשו זכו למפרע ולכך הוי כמו שכבשו יהושע וגם הפירות חייבים בחלה ובמעשרות למפרע וע' תוס' ר"ה דף י"ג ע"א ד"ה ולא דנהי דלמפרע זכו בהם מ"מ נ"מ אם משום דצריך שיהא של ישראל או שלא יהא של עכו"ם וע' במה דפליגי רבינו ורש"י ז"ל על הך דבכורות דף ל"ט ע"א גבי הך דבעי פנחס אם למפרע הוי מומא או מכאן ולהבא ונ"מ למעול בפדיון דרש"י ז"ל מפרש דאי אמרינן למפרע הוי מומא אם נהנה תיכף מהפדיון מעל אם אח"כ לא נפסק החולי ע"י הרפואה. ורבינו ס"ל דקודם שנתברר שזה הוי מום קבוע לכ"ע לא מעל רק דנ"מ אי מהני הקריאת שם שקרא לזה שיהי' בגדר פדיון קודם שנתברר אלאחר הבירור או דצריך לקרוא לאח"כ וזה תליא אם למפרע או מכאן ולהבא וכמש"כ רבינו בספ"ב מהל' איסו"מ וע' נזיר דף ט"ז ע"ב וברש"י שם למ"ד אין נזירות חלה בביה"ק אם לכשיצאו צריך להזיר פעם ב' או די שיזכיר שנזר. ובירוש' דמאי פ"ז הובא בדברי רבינו פ"ט מהל' מעשר ה"ט דצריך לרחוש בשפתיו התנאי ושם בפ"א ה"ג בעובדא דרחב"ד וע' ירוש' נזיר פ"ה ה"ה גבי נזיר על הבהמה שיש לו ונמצאת שנגנבה עד שלא נזיר דלא הוי נזיר ואח"כ החזירוה הגנבים בלילה ר"ל דעדיין לא נודע לו שנגנבה דאל"כ כבר נתבטלה הנזירות ולא מהני שוב החזרה וכע' מש"כ התוס' כתובות דף ע"ד ע"ב גבי הלך אצל חכם דאף היכא דאמרינן דנתבטל למפרע מ"מ אם נודע לו קודם שוב בטלו הקדושין ודלא כמש"כ הר"ן ז"ל בנדרים דף פ"ד ע"א. וע' בירוש' כתובות שם ובקדושין פ"ב דמוכח כשיטת הר"ן ז"ל דגבי התרה אף שנודע לו קודם שהתיר החכם לא נתבטל משא"כ גבי מימין משום דמאיס וע' בגיטין דף פ"ו ע"א דאמר שם מאי אסותא משמע לכא' דמשעת הקנין כבר נרפא שוב לא הוי מק"ט ולא מאיס וע"ש דף מ"ג ע"א אבל זה ודאי דמה שיש לו רפואה אח"כ לא מהני. וע' פסחים דף ד' ע"ב דגבי בדיקה היכא דאינו בדוק הוי מק"ט ולא מהני מה שיבדוק אח"כ. אך י"ל דהתם שאני דהוי כדבר חדש וזהו כונת רבינו בהל' מו"מ ספי"ז גבי עריבה של עץ וקורת בית הבד דצריך דוקא כצורתן ולא מהני מה שיתקן אח"כ וזהו כונת הגמרא בנדרים דף כ"ה גבי קורת בית הבד דגבו טרוף ונ"מ למו"מ כו' ר"ל דלא מהני מה שיתקן אח"כ וע' תוספתא ב"ב פ"ד גבי המוכר ס"ת לחבירו ונמצא שיש טעות בכל דף דהוי מקח טעות ור"ל דלא מהני תיקון וע' בנדרים דף ס"ה ע"ב גבי פלונית כעורה ובר"ן שם ושם דף ס"ו ע"א מש"כ הרא"ש ז"ל

אליבא דר' ישמעאל דהיכא דיכול ליפותה לא הוי מום מתחילה ובתוס' שבת דף כ"א ע"א גבי פסולתא דדובשא אם רק לאחר התיקון יש עליו שם שעוה או תיכף ובחולין דף קל"ח ע"א גבי מלובן דאינו צריך ליתן לו מלובן רק שיתן לו כשיעור שישאר לו אחר הלבון ה' סלעים וזה תליא על מי מוטל הטורח של מתנות כהונה. ע' חולין דף קל"ד ע"ב ושם נקט הטעם משום הפסד כהן ובירוש' רפ"א דדמאי נקט שם משום השיב אבידה ובתוספתא ס' תרומות הובא בדברי רבינו בהל' תרומות פי"ב הי"ז נקט הטעם משום חלול השם אך בתוספתא פ"ג דמעש"ש מחלק שם דהיכא דעדיין לא קרא שם תרומות ומעשרות כשהביא מן הגורן לעיר אינו נוטל שכר הבאה משא"כ אם כבר קרא אז נוטל וראשית הגז כל זמן שלא נתן לכהן הוי כמו שלא קרא עליהם שם ולכך חייב באחריות וע' תוס' ב"ק דף ס"ו ע"א וכ"כ בח"ג בהל' מתנות עניים. ובזה מדוייק לשון רבינו בהל' בכורים פ"י הט"ז דאף דכתב שם דנותן לכהנת אף שנשואה לישראל מ"מ לא כתב כמו בפ"ט ה"כ דמותר ליתנו גם לבעל הכהנת ישראל. משום דכיון דכ"ז שלא בא ליד כהן אין עליה כלל שם ראשית הגז ול"ד למתנות דכבר חל עליהם שם מתנה ודלא כמש"כ התוס' קדושין דף ח' גבי פדיון הבן. וע' בכתובות דף נ"ח ע"א גבי טורח מזונות על מי מוטל ומה דפליגי בירוש' תרומות פ"ו ה"ג ר"מ ורבנן ואמר שם דפליגי בטפילה אי על בה"ב או על הפועלים ובמק"א אבאר זה. ובאמת הך דפסחים הנ"ל תליא במה שכבר הארכתי בח"א בהל' חמץ אי איסור דרבנן מיקרי איסור גברא או איסור חפצא וזה ר"ל הגמ' דפסחים דף מ"ח ע"א דמחלק בין איסור טבל לאיסור מוקצה ואמר שם דהחילוק הוא רק אי הוא דרבנן ואף דמדומע הוי ג"כ דרבנן ומ"מ אסור צ"ל דמדומע דאיסור הנאה שאני וכעין דס"ל לרבינו בספ"ז מהל' מכירה גבי מק"ט וזהו ג"כ כונת הגמ' ביצה דף י"ח ע"א דולד הטומאה מותר להטביל ביו"ט משום דלא הוי מתקן כיון דאין האיסור על הגוף וזה ג"כ כונת רש"י בסוכה דף מ"ז ע"א דלא מברכין בשמיני דכתב דאין שם סכות עליו ור"ל דכ"כ בזה בח"ב ובח"ג בשם הירוש' דשם סוכה לא הוי על סוכה רק בזמן מצוה ולכך מברכין עליה בכל יום כמש"כ בזה בח"א בהל' סוכה. וא"כ לפ"ז בשמיני דהוי רק דרבנן דאז החיוב רק על הגברא ולא על הדבר שוב לא שייך ברכת סוכה דהרי אינה סוכה כלל זהו כונת רש"י ז"ל שם. וע' בזבחים דף פ"ח גבי מדומע במה דפליגי רש"י ותוס' אם של אה"נ או של תרומה. ובאמת י"ל דהך מדומע ר"ל של טבל כמו הך דעירובין דף ל"ו ע"א ע"ש. וע' שבת דף קכ"ז ע"ב תוס' ד"ה כיון וזהו משום דדבר דמותר לאחד א"א לאמר דהאיסור הוא על העצם משא"כ בטבל דאסור לכל וכבר הארכתי בזה בח"א. וזהו בעצם כונת רבינו בהל' סוטה פ"ב מה דמחלק בין מעוברת חבירו לארוסה

דמעוברת חבירו לא הוי עלי' שם אינו מנוקה מעון דזהו איסור נפרד והוי כעין מוקצה בפסחים שם ובעירובין דף ע"ח עכ"פ גבי מים לשיטת הרא"ש בנדרים דף ס"ו לר"י כיון שבידו לתקנו לא מיקרי מום כלל. וראיה לזה מהא דמבואר בירוש' פ"י דעירובין גבי הך דחותכין יבלת דס"ל דקאי אכהן וכן פי' רבינו שם בפיה"מ ע"ש והטעם אמר שם בירוש' מפני קלקול פייסות וזה דוחק לאמר דמיירי דנולדה היבלת לאחר הפייס וכן מוכח בירוש' פסחים פ"ו דפריך שם הגע עצמך שנולדה יבלת בשבת חזינן דלא מיירי בכה"ג ואמאי לא נימא דהוי פייס בטעות כיון דלא היה ראוי כלל וע"כ צ"ל דכיון דבידו לתקנו לא הוי בכלל טעות וע' כתובות דף ע"ה ע"א גבי זיעה עוברת ובתוס' שם גבי שומא ותוס' בכורות דף ל"ח ע"ב. ומ"מ גבי גניבה דלא הוי בידו מבואר בירוש' נזיר שם דאף אם נימא דהחזירה הגנבים מהני למפרע מ"מ אם נודע לו קודם שהחזירוהו בטלה הנזירות ותו לא הדר רכבא עליה וכע' הא דמנחות דף ק"ב ע"א גבי קדושה דלא הדר רכבא וע' תמורה דף כ"ב ע"ב גבי אבודת לילה דלא שמה אבודה ובירוש' ספ"ג דסוטה גבי היה גונב ומוציא בלילה אי הוי כגניבה אחת או כב' גניבות ע"ש. עכ"פ חזינן דאף בדבר דלמפרע מ"מ כ"כ דלא ידעינן זה א"א לחול ולהתבטל וכ"ע מש"כ התוס' יבמות דף ל"ה ע"ב דא"א לנו לידע עתידות ובכ"מ. וע' חולין דף כ"ו ע"א גבי תמד שלקחו בכסף מעשר דהיכא דסופו להחמיץ חל הפדיון תיכף ומה דאמרינן בעירובין דף ל"ו ע"א גבי ככר זה היום קודש ולמחר חול ופירש"י דהיינו במחללו על המעות ואמר שם דמספיקא לא פקע ואמאי לא מפרש כמו הך דנדרים דף כ"ט דלגבי קדושת דמים יכול לאמר לכשיהי' לילה מפקע ההקדש וכמו שפסק רבינו ספ"ד מהל' מעילה וצ"ל דאז הוי הפקעה תיכף כשיהי' לילה לענין דין ולענין עירוב מהני שפיר כ"ז שאין אנו רואין שהוא לילה וכמש"כ התוס' שם דף ל' ע"ב ד"ה ולפרוש. משא"כ גבי חילול דכ"ז שלא חלה הקדושה על המעות לא פקע ממנו וכ"ז שאין אנו רואין שהוא לילה לא חלה הקדושה על המעות וממילא נשאר הככר קדוש וע' תוס' ב"ב דף קמ"א ע"א גבי טומטום ותנאי ב"ד דהכל כפי כוונת האדם ובב"מ דף ו' ע"ב מאי קמדמית כו' ובנדרים דף י"ח גבי כוי ובביצה דף ח' דאין דעתו רק על הודאי. ולכך בהיום חול ולמחר קודש שפיר חל אף אם נימא דתחילת היום קונה וכמש"כ התוס' שם ד"ה מ"ש. גם י"ל דהיכא דהתנה מתחילה שיהא היום קודש ולמחר חול או להיפך אם ר"ל שיהא מהיום חל הדבר אלמחר וע' בתוס' נדרים דף ס"ט ע"ב ודף ע' ע"א גבי מופר ליכי למחר ובירוש' ערלה פ"א גבי נטע שנה ראשונה לסייג ומכאן ואילך למאכל ואמר שם דחייב מחמת דעירב בו מחשבת חיוב ור"ל כך דבשעת נטיעה חשב כך שיהא שנה א' לסייג ומכאן ואילך למאכל וחל שם

ערלה גם אשנה א' ול"ד לחיצון לסייג והפנימי למאכל משום דמעורב כמבואר בירוש' שם וכ"כ מזה בהל' מא"ס ולק' בהל' מעש"ש אבאר זה. וע' קדושין דף ז' ע"ב גבי חציך בפרוטה היום כו' ובתוס' פסחים דף ס"ג ע"א גבי סי' ראשון למולים דזה שמקדי' כוונתו דגם על הב' יחול זה. עכ"פ י"ל דאדם אין דעתו אלא על הדבר המבורר וע' ירוש' נדרים פ"ג גבי האומר נטיעות האלה קודש כו' דפליגי שם אמוראי אי למפרע קודש או מכאן ולהבא. והנה התוס' בכורות דף ל"ח ע"ב הנ"ל כתבו לחלק בין מום עובר ע"י רפואה או רק שע"י איזו פעולה מתברר דלא הוי מום מעולם ובפרה פ"ב גבי היתה בה יבלת וחתכה במה דפליגי שם. ובדברי רבינו בהל' פא"ד פ"א ה"ו וע"ש בהשגות וי"ל דהטעם דמאן דפסיל דכמו דבעינן שתהא פרה משעת לקיחה ע"ש בה"א ובדברי הר"א ז"ל ובתוס' ב"מ דף ל' ע"א כן צריך שתהי' תמימה בשעת לקיחה והך דהיתה בה יבלת ר"ל דנחתכה אחר הלקיחה ובספרי פ' חקת פ"ס קכ"ג מרבה שם מקרא דמום עובר כשר בפרה ורק כגון שני זנבות דבידו להעבירו ע"ש. ובזה א"ש מה דמבואר ב"ב דף ק' ע"א דלרבנן לא קנה הליכה גם בא"י והא רבינו בפיה"מ שם פ"א על הך דף ג' כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק דר"ל דקנה בהליכה ואף דקיי"ל דהילוך לא קנה זה רק בקנין חדש אבל לברר חלקו די בהליכה וזה ר"ל הך והחזיק וא"ש מש"כ שם בתוס' דזה קמ"ל דכאן מהני חזקה בהליכה ובדרושים הארכתי בזה במה דמבואר בתו"כ ר' פ' בחוקותי דאם בחקותי תלכו דתהיו עמלי' בתורה ור"ל דעמל נקרא אף דאינו עושה חזקה טובה ואף לא במקום זה שצריך מ"מ קונה וע' רש"י סנהדרין דף צ"ט ע"ב גבי הוא עמל במקום זה והתורה עומלת לו במקום אחר דר"ל דנתגלו לו טעמים אפי' במק"א וזה ר"ל הך דיבמות דף קי"ז ע"א גבי קרא דכמים הפנים כו' ההוא בד"ת כתיב ע"ש ברש"י וזה גדר הליכה ור"ל ג"כ משום דלכולם יש חלק בזה רק בגדר בירור ולזה מהני הליכה ומ"מ בא"י לא מהני הליכה לדידן וע"כ דהוי גדר קנין לא בירור וע' רש"י חולין דף צ"א ע"ב מלמד שקיפל כל א"י כו' ר"ל דהוי בגדר מציע מצעות דב"ב דף נ"ג ע"ב ואף דהתוס' כ' שם דרק אם הוא עשה מצעות ולא בשמצא מצעות וכאן לאחר שהציע מצעות אז קיפל כבר הארכתי בזה בדרוש דלכך לקח יעקב אבינו אבנים משום דמבואר במס' כלים פ"כ בתוספתא הובא בר"ש שם גבי מקום מושב הסתת דרק בזמן שהוא יושב יש עליו שם ישיבה והוא טמא וכשעומד ממנו פקע ונטהר משום דהוי ישיבה של צער וכמבואר בירוש' פ"א דביצה אבנים שישבנו עליהם כו' עשו עמנו מלחמה הובא ברמב"ן במלחמות פי"ז דשבת על דף קכ"ה ע"ש נמצא לפ"ז דהני אבנים שעשה למשכב הוי פעולה נמשכת לא פועל נגמר ויש עליו שם עילה וכמש"כ רבינו בס' מו"נ ח"א פס"ח וכמו גבי הקדש דפעולת המקדש

עושה פעולה תמיד בההקדש כיון דאם נשאל עליו בטל ממנו ההקדש וכ"כ בזה בח"ב וגם כאן כן וא"כ נמצא דהוי כמציע עכשיו המצעות ולכך קנה. עכ"פ מבואר דאף דא"י הוי מוחזקת מ"מ מתחילה בעי קנין גמור ואח"כ נעשית מוחזקת למפרע וע' תוספתא ב"ק ספ"ח ובגמ' דילן דף פ"א ע"ב גבי תלושין שבא"י דמשמע שם דלא קנו אותם אגב הקרקע וע"כ משום דהקנין בקרקע הוה רק גדר בירור משא"כ בהתלושין וכבר הארכתי בזה בהשמטה לח"א ובח"ג היכא דעשה חזקה בדבר אחד דלא הוי חזקה גמורה אי מהני לשדה אחרת דבעי חזקה גמורה:

והנה לפי המבואר בירוש' שבועות פ"ו דלדברים הצריכים ירושה וישיבה כ"ז שלא ירשו הכל לא נתחייבו ולכך הוצרך יהושע לחלק הכל וע' ירוש' סוכה פ"ב ה"י דושבתם בה ר"ל לשון דירה וכ"ע הך דקדושין דף כ"ו במה קניתם כו' ורשב"ם ב"ב דף נ"ג ע"ב וכעין מה דס"ל לרבינו בהל' מכירה פ"א דאם צבר לתוך הבית קנה ובירוש' סוטה פ"ח גבי בנה בית חדש וחנכו דאם הכניס חפצים לתוכו ונעל בפניהם הוי כמו שחנכו ונ"מ ג"כ להך דעירובין דף ס"ד במה דאמר שם ומנח בה מידי אם ר"ל דזה הוה גדר קנין המקום וכמבואר בירוש' שם או משום דיש לו רשות להניח ונ"מ אם צריך דוקא דבר שאינו ניטל בשבת כמו יתד של מחרישיה כמבואר עירובין דף פ"ו ע"א. ומשום דמבואר בשבת דף קכ"ג ע"ב דאינו ניטל בשבת ע"ש:

[מקונטרס ההשלמה: (השמטה לדף ג').

במ"ש בגדר סוכה לאחר ז' דאז אין שם סוכה עלי' דרק זמן שמחוייב לישב בה אז יש עלי' שם סוכה. ועי' ב"ב דף ו' ע"ב גבי כשורא דמטללתא ע"ש ברש"י דמצוה דז' ימי הסוכה הוא השנה של סוכה. וכ"כ בזה בח"ג מדברי התוספ' פ"ד דנדרים עד שיעקר סוכות דביו"ט האחרון מותר ולא כתוס' ב"ב דף ו' ע"ב הנ"ל. ועי' מ"ש בח"א במה דמבואר בירוש' פ"ב דסוכה דזה צריך לכ"ע ליתן דעתו שיהא הסוכה לז'. ובירוש' שם אמר דילפינן מוירשתם וישבתם דתשבו ר"ל תדירו. ועי' ב"ב דף נ"ג ע"ב ברשב"ם גבי מציע מצעות מקדושין דף כ"ו ע"א. ולכך מבואר בסוכה דף כ"ח ע"ב דמצעות נאות מעלן לסוכה אף דשם לא חשיב כלל שינה כמ"ש בח"א רק דעי"ז היא נעשה לקביעות. ועי' מ"ש רבינו בהל' מכירה פ"א הט"ו וט"ז דאף דגבי מכירה קי"ל דניר לא הויא חזקה אף בחזקת קנין כמבואר בדברי רבינו בהל' זכי' פ"ב ה"ג ד'. ועי' ערכין דף ל' ע"א דהמוכר א"צ לשלם עבור הניר ולא הוה כמו שבח דב"מ דף ק"ט. ועי' תוספ' דב"מ פ"ט דאם נרה ולא זרעה מנכה לו מה שהניחה נרה וע"ש דף ק"ד ע"ב גבי כחשא. עכ"פ חזינין דניר אינו שבח חוציי רק עצם ולכך גבי מכירה לא הוה קנין וגבי הפקר הוה קנין משום דגבי

מכירה עושה הקנין ב' פעולות מה שיוצא מיד המוכר ובא ליד הלוקח וזה א"א רק ע"י דבר הנתוסף ולא ע"י עצם דכל שינוי הוא ע"י חוץ לגוף כמ"ש רבינו בס' המורה ח"ב הקדמה י"ח. וזה ג"כ כונת הירוש' פאה פ"ד וקדושין פ"א נעשה כזוכה מימינו לשמאלו דאינו כלום. ועי' מ"ש ה"ה ז"ל בהל' עירובין פ"ו ה"כ גבי פת ובהל' אישות פי"ז ה"ד. וכ"כ בזה בח"א על הך דמנחות דף ק"א ע"א גבי עצים ולבונה דלא מהני להו פדיון אף אם נטמאו דכיון דמה ששייך בהם טומאה הוא ע"י שהם קודש א"א שהמעלה יגרום להם חסרון בזה וכמ"ש התוס' זבחים דף ק"ה בשם הירוש' פ"ו דיומא אין מי חטאת מטמאין שעי"ז יטמאו הם. וה"נ כן דע"י עצם א"א שיהי' שינוי בעצם. משא"כ גבי קנין הפקר לא מקרי שינוי עצמיי מה שהוא קונה שהרי לא יצא מרשות אחר ולא נתחדש בה דבר. ועי' ר"ש פיאה פ"א מ"ש שם אם זוכה מן ההפקר הוה כמו לקוח לענין מעשר ורש"י ב"ק דף קי"ג ע"ב דברה"ר לא מיקרי שינוי רשות. וכ"כ בזה בח"ג בדברי התוס' מעילה דף י"ט דהפקיר הקדש בשוגג לא מעל ונדרים דף מ"ג. ומ"מ כ' רבינו בהל' מכירה שם דאם נכנס ונרה קנה ר"ל שהוא עושה מעשה ומראה שהשדה שלו וכמו שם גבי אם נתן סל פירות לשיטת רבינו וכה"ג ס"ל גבי גירות בהל' אס"ב פי"ג ה"ט וגבי שחרור בהל' נזירות פ"ב הי"ח וכ"כ בזה. וה"נ ר"ל גבי סוכה שעי"ז נראה שעושה אותה קבע. ועי' תוס' ב"ק דף ק"א גבי שבח סמנין דאם אין השבח בעצם א"צ לשלם ובירוש' פ"ג דערלה דאם צבע בע"ח בקליפה ערלה אינו נאסר דאין עושה פעולה בעצם ועי' שבת דף צ"ד ע"ב דאין צביעה בבע"ח ודף ע"ה ע"ב. והך דבכורות דף נ"ח משום סקרתא שם קאי אצמר ויהי' נ"מ גבי בגד מוסגר דאם צבעו נטהר ומותר כמבואר בדברי רבינו בהל' טו"צ פי"ג הי"א. וכן ר"ל הירוש' דערלה שם גבי מוכין אבל מוחלט אסור דגם אפרו אסור משא"כ במוסגר דהאיסור הוא רק צורת הבגד ולא עצם. ועי' תוספ' ערלה פ"א אפר בגדים כו' ובירוש' שם פ"ג. ובהך דב"ק דף צ"ג ע"ב אם צבע הוה שינוי עצמיי ומנחות דף ל"ח ע"ב אטו צבעא קגרים ודף מ"א ע"ב ע"ש בתוס' ובדברי רבינו פ"ב דהל' ציצית ה"ח דס"ל דאזלינן בתר צבע. אך י"ל בין צמר לפשתים ועי' בכורות דף י"ז ע"א פשתן שלא נשתנה ובירוש' רפ"ט דכלאים פשתן כברייתו ושם ובנדה דף ס"א ע"ב צובע ומותר ובנגעים פי"א ע"ש בפה"מ וכן ס"ל לרבינו בהל' תפילין פ"ג הי"ד גבי אחורי הרצועה ומ"ש שם ונוי הוא לתפילין כו' ר"ל דזהו כונת הגמ' מנחות דף ל"ה ועירובין דף צ"ז ונויין לבר ע"ש ור"ל שנוי הוא שיהי' פנים כמו בחוץ:

עכ"פ עיקר סוכה צריך לקבוע בליל א' לז' וכ"כ בזה בח"א מ"ש רבינו בפיה"מ ספ"ב דסוכה דרק בתחילת הסוכות הוה גשמים סימן רע והא דאמרינן בריש תענית דכל ז'

כן זה רק לר"א לשיטתי' דס"ל כל ז' חובה. ובאמת בספרי פ' ראה פסקא ק"מ וכן גרס הרי"ף ז"ל בפ"ב דסוכה דר"א דפוסל שאולה זה רק בלילה הראשונה. ועי' סוכה דף מ"ג ושבת דף קל"א ע"ב דמצריך קרא לרבות לילות ע"ש בתוס' למה לא יליף מתשבו. ועי' ערכין דף ג' ע"ב לחד גירסא:

אך נ"מ אם זה דין על האדם או על הדבר עצמו. וזהו ר"ל שם דף ט' דעצי סוכה אסורין כל ז' אף בנפל וכ"כ בזה אם איסורים הוא רק תואר בהדבר או עצם. ובזה פליגי ב"ש וב"ה ביבמות דף י"ג ע"ב גבי צרת ערוה דב"ש ס"ל דאיסור הוה עצם וכמו איילנית שם דף י"ב וע"ש בתוס' דף ח' ואבראי קיימא ע"ש דף מ"ד ע"א וכמו הך דמכות דף ו' ע"א גבי הרוג יציל ומ"ש הר"א ז"ל בהל' עדות פי"ב ובר"ן פ"א דגיטין ע"ש. וכ"כ בזה בדברי הירוש' הוריות פ"א הובא בתוס' דף ד' ע"ב דכל שאינו ראוי להוראה נעשה כאבן ונ"מ לקבלת פסול וקרוב. עי' רשב"ם ב"ב דף קכ"ח ע"א דמחלק שם. ובירוש' סנהדרין פ"ג וכי מצינו עדות יוצא מפי פסול ובגיטין דף פ"א ע"ב דאף במקום שקרוב מהני פסול לא מהני דזה אינו בגדר עדות כלל. אך זה רק בפסול דאורייתא וגם לאחר שפסלוהו ב"ד. ובזה לכ"ע לא אמרינין למפרע הוא נפסל ורק מכאן ולהבא נעשה אינו בגדר עדות ולמפרע רק דאין מאמינים לו. ונ"מ דמומר להכעיס אינו נפסל רק מכאן ולהבא דזה פסול הגוף וכן בדרבנן צריך רק לתאבון עי' ב"מ דף ע"ב ע"א בתוס' ורש"י ר"ה דף כ"ב וסנהדרין דף כ"ו ע"ב ברש"י. וזהו ר"ל הירוש' סנהדרין פ"ג דפסול צריך שיפסול בב"ד ועי' ירוש' פ"ח דתרומות דפסול משפחה צריך שיפסול בב"ד ובסנהדרין פ"ד דמתחילין מן הצד וכן ג"כ גבי חשוד על השבועה דיש שאין מאמינים לו ויש שאינו בגדר שבועה כלל עי' תוס' ב"ק דף ק"ח וב"מ דף ה' ודף צ"ח:

ועי' סוכה דף מ"ו ע"א דמשמע שם מרש"י דאף אם לא יצא מסוכה צריך לברך בכל יום דהוה חיוב חדש וי"ל דזה תליא בהך דדף כ"ז אם עושין סוכה בחוה"מ. אך כך דהנה כ"כ דכל דבר שיש לו שטח זמן או מקום או מנין אם זה מקרי דבר מצורף או עצם. ועי' ע"ז דף ס"ה גבי העבר לי מאה חביות במאה פרוטות דאם לא השלים לא קיים כלל וצריך לשלם לו רק מחמת השוי' לא מחמת השכירות. גבי זמן כה"ג מאי למ"ד אין פועל יכול לחזור בו ועי' רשב"ם ב"ב דף פ"ז ע"א גבי מאה יום במאה דינר נ' דס"ל דהזמן הוא מצורף לא עצם אחד ובירוש' ב"מ פ"ו על מה דאמרינין עד כדי שכרו ובעי שם אם של כל הימים או של אותו יום. ובמה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' שכירות פ"ט ה"ד גבי קבלן אם חזר בו באמצע המלאכה ואינו שוה רק שקל אם משלם לו סלע כפי השכירות או שקל כפי שוויא וע"ש בירוש'. וכן במה דאמרינין בנדה דף ל"ג יכול יעלה לרגלה כו' ויליף שם

מקרא דטמא ז' וגבי בא על שומרת יום מבואר בת"כ ס"פ מצורע דהבועל אינו טמא אלא יום אחד ע"ש וע"כ דמספר הז' הוא מספר עצם לא מצורף. ועי' נדה דף ס"ח ע"ב בהך מחלוקת דר"י ור"ע אם מצרפין הימים ובכריתות דף י' דבעי רצופין. ופי' הראב"ד ז"ל בת"כ פ' תזריע דאם נעשה הפסק ע"י לידה בימי טוהר אין לה כלל. וזה ר"ל הך דנדה דף ל"ח ע"ב תשב ישיבה אחת לכולם. וכן הך דנדה דף ס"ח ע"ב דמייתי שם מנזיר בסככות ופרעות ולמה לא מייתי מנזיר בימי חלוטו דאינו סותר ואינו עולה כמבואר בנזיר דף נ"ד וע"ש דף י"ד ע"ב אם נטמא בימי חלוטו אם סותר ובערכין דף י"ב ע"ב גבי יובל דאם גלו באמצע היובל וחזרו מצטרפין השנים ושם דף ל"ג ע"א דמוכח ג"כ כן. וצ"ל דהזמן דא"א שיעלה הוה כמו שאינו ולא מפסיק ועי' נדה דף ל"ז גבי לידה דאינו סותר ואינו עולה ובמה דמבואר בירוש' נדרים פ"י נשתקק תוך מעל"ע אם נחשב לו הזמן ואמר שם דתליא במחלוקת אם הזמן גורם או היום גורם ועי' ברא"ש נדרים דף ע"ב דגמ' דילן לא ס"ל כן. ובאמת י"ל דזה כונת המשנה בנדרים שם ויש בדבר להקל ולהחמיר ע"ש בר"ן וברש"י סוף שבת. ולשיטת הירוש' א"ש דר"ל לענין דלא מצרפין השעות. וגם י"ל דנ"מ לענין דמותר להפר בשבת כל נדרים ועי' תוס' כתובות דף ע"א ע"ב ונדרים דף ס"ט אם קיים לה הנדר ואח"כ נשאל אם זמן הקיום נחשב לו. וכן נ"מ להך דקדושין דף י"ז ע"א אם ברח תוך שש שצריך להשלים מהו ההשלמה אם תשלום על העבר או שהוא כעת עבד. ונ"מ לענין ש"כ גם איך אמר שם בורח ופגע בו יובל דיוצא ביובל מה שייך יובל שתפקיע ההשלמה אם הוה רק חוב. אך צ"ל דהזמן שברח אינו נחשב כלל וכמאן דליתא ומשלים העבדות ובזמן שהוא בורח י"ל דאסור בשפ"כ. ועי' נזיר דף ס"ב ע"ב גבי ע"כ שנזר וברח אם מותר לשתות יין. ובאמת הנה מדברי הגמ'. ומדברי רבינו בהל' עבדים משמע לכאורה דעיקר מה שהוא מותר בשפחה שיהא הוולדות לאדון. אך מהך דתמורה דף ל' דשם הוא בשפחה של אדון אחר ומבואר דשרי:

ובאמת נראה דמה דצריך קרא בקדושין דף ט"ו לבע"כ ר"ל בע"כ דאדון אף שאין האדון רוצה דהוא היתר עי' קדושין דף כ"א ע"ב וכן מוכח ב"ק דף כ"ח ע"א גבי נרצע ע"ש. וכן הך דערכין דף ל"ב גבי הך דהיילל גבי נטמן יום י"ב חודש ר"ל גם כן דהנה בנתינת המעות יש ב' דברים אחד הדין והב' הקנין שקונה הבית דצריך קנין חדש. ובאמת זה תליא בהך דר"א ור"י דף ל"א ע"ב חלוט למי ע"ש ברש"י ובדברי רבינו פי"ב מהל' שמיטה דרש"י מפרש שם דלר"י נסתלק לגמרי הראשון אף שמזמן מכירה של לוקח ראשון ללוקח שני ליכא שנה אך באמת י"ל דזה ודאי דהראשון יכול לפדותו מהשני רק דפליגי אם נחשב השנה מיום שמכר הראשון לשני או מיום שנחלט הבית ביד הראשון דכ"ז שלא נשלם

השנה לא מקרי כלל מכירה לשני וקמ"ל ר"י דחשבינין מזמן המכירה והטעם משום דבאמת הוה מכירה טובה רק שהתורה נתנה לו זכות שיוכל לפדותה וזה תליא במה דאמרינין שם אם הוה זה גדר ריבית. וכן משמע מלשון רבינו שם בה"ד דנקט הגיע י"ב חודש ע"ש. ועי' כתובות דף צ"ה ע"ב ובירוש' דקדושין פ"א ה"ב אם גאלו אחר אם עובד שש שנים או רק משלים ובערכין שם גבי בית עיר חומה שהקדיש ופדה אחר מן ההקדש דחשבינין יב"ח מזמן הפדיון וע"ש בתוספ'. עכ"פ צריך ב' פעולות:

והנה ודאי אף אם נימא דנתינה בע"כ שמה נתינה ואף לתקנת היילל זה רק שהשלים התנאי של הדין אבל מ"מ הבית לא קנה ולכך מוכרח שישבור הדלת ויכנוס אז ביום האחרון ואז יקנה ובל"ז חלוט אך למה לא נימא דהזמן שנטמן לא נחשב לו והוה כמו שהוא תוך יב"ח. וזה ר"ל הירוש' פ"ג דקדושין דהאונס עושה כמו שלא עבר עדיין הזמן. ובאמת זה תליא אם הזמן והתנאי הם שני דברים או דבר אחד. ועי' בר"ן נדרים דף ס"ג ע"א דלא מהני השלמה ובמ"ש רבינו בהל' גירושין פ"ט הל"ג גבי תניהו לו ביום פ' כו' ושם בהכ"ד ע"ש. ומ"ש רבינו בס' המצ' ל"ת קנ"ז דאם עבר ג' רגלים עובר גם על בל יחל. והרמב"ן ז"ל במ"ע צ"ד השיג עליו. אך רבינו ס"ל דכיון דהתורה נתנה זמן גם הנודר דעתו כן והוה כמו שלא קיים מקצת הנדר ומה שמביא אח"כ הקרבן הוא רק מחמת הקרבן ולא מחמת הנדר. ועי' בירוש' ר"ה פ"א הרי עולה עלי להביאה בשני בשבת עובר מיד בב"ת וכן ס"ל לרבינו בהל' חגיגה פ"א גבי עולת ראי' ועי' בכורות דף נ"א ע"ב ור"ה דף ו' ע"ב דיש בזה ב' חיובים אחד מצד שלא יעבור על הלאו וב' מצד חיוב הקרבן. ונ"מ דלאחר הרגל אז ליכא חיוב על היורשים אף אם כבר הפריש ומת הקרבן עי' תוס' ר"ה דף ה' ע"ב ואם לא הפריש אף דהי' בעזרה היורשים פטורים דהתורה לא חייבה עולת ראי' רק משום שהי' בעזרה ולא דמי לחגיגה דשם משועבדים הנכסים ממילא. וזה ר"ל הירוש' פ"א דחגיגה גבי הפריש ע"ש משא"כ היכא דאין החיוב עליו רק שלא יעבור על לאו לא שייך כלל שיעבוד על הנכסים. ובאמת נראה דלא יתוקן כלל הלאו אם יביאו היורשים אף בתוך הרגל וכמ"ש רבינו בהל' שחיטה פי"ב גבי שלוח הקן:

ובזה א"ש דברי רבינו בפ"א מהל' חגיגה ולא קשה עליו מהירוש' דשם קאי אחגיגה וכן יהי' נ"מ דהני דפטירי מראי' ר"ל דא"צ להראות פנים בעזרה וממילא לית בהו קרבן אבל אם באו לעזרה אז מחוייבים להביא קרבן. אך י"ל דביו"ט אין יכולים להביא אף לב"ה וכן ר"ל בהך דחגיגה דף ז' גבי ר"י ור"ל אם יש לה שיעור וזה ר"ל שם בעיקר הרגל כו' דביו"ט אסור להקריב כיון דעפ"י דין אינו מחויב ובזה פליגי שם. וא"ש דברי רבינו בפ"ב מהל' חגיגה ה' ו' דנקט שם בתוך ימי החג דהיינו בחוה"מ וע"ש דף ח' ע"ב וכ"כ בזה

למ"ד פסחים דף צ"ב ע"ב בדרך רחוקה דאם שחטו עליו הורצה אם הי' שבת ע"פ י"ל דאסור להקריב וכן ס"ל לרבינו בהל' ק"פ פ"ה ה"ח גבי נשים בפסח שני דרק בשבת אין שוחטין עליהם ומשמע שם דהא דהוה נשים בשני רשות זה רק היכא דהוה שוגג או אנוס בפסח ראשון אבל במזיד ודאי חייבים להביא פסח שני ורק מחמת הקרבן ולכך לא דחי שבת דרק תשלומי פסח דוחה שבת ולא קרבן ועי' תוס' יומא דף נ"א:

ובאמת מדברי רבינו בהל' חגיגה שם מוכח דרק אם הביא בעזרה קרבן או כסף אז לא עבר אם הקריב אח"כ וזה ר"ל הגמ' בכורות דף נ"א שלא יביא סיגה לעזרה ע"ש אבל אם לא הביא כלום לא מהני כלל מה שמקריב אח"כ וכן אם כבר הקדיש הקרבן אז אחריות וכן הקרבה רק בגדר חיוב ולא מחמת הלאו כיון דאפרשי' ולא כרש"י בכורות שם וזהו ר"ל ג"כ הך דמעילה דף י"ט ע"א כיון שהביאו לעזרה ע"ש ברש"י. ור"ל דאז רק החיוב להקריב קרבן והנדר כבר השלים. ונ"מ למ"ד מנחות דף ק"ו וק"ז דקטן והביא גדול לא יצא ומשמע דאף אם הקדישו בשעה שהוא עגל ואח"כ נתגדל ונעשה שור ג"כ לא יצא וכן בהך דחולין דף כ"ג גבי פלגס אם הקדישו כשהי' כבש ונתגדל ונעשה פלגס משמע דלא יצא אבל אם הביאו לעזרה ואח"כ נתגדל יצא ועי' חולין דף קל"ט ע"א בתוס' ד"ה לפי. אך כך דהנה גבי ערכין אף דכ"ז שלא נתן להכהן לא חל עליהם שום קדושה מ"מ הא מבואר בסנהדרין דף ט"ו דאם מתפיס מטלטלין לערכין ובא לפדותם צריך שומא הרי חזינין דחל עליהם קדושה ומ"מ אם נאבדו חייב באחריות וכן נ"מ אם אח"כ העני או העשיר ועי' ערכין דף ז' ע"ב ודף י"ז ע"ב ודף כ"ד דיש בזה סתירה אם אזלינן בתר הנתינה או בתר העמדה בב"ד וקמ"ל דכיון דהתפיס מטלטלין נקבע ומ"מ אם נאבדו חייב באחריות:

גם י"ל דנ"מ אם צריך להוסיף חומש על המטלטלין אם זה הוה גדר הקדש שלו או רק דין. וכן לגבי פדה"ב ע"ש ברש"י בכורות דף נ"א ע"ב שכ' שמתו שניהם הבן והאב ור"ל דאם אחד מהם קיים אז לא שייך לומר יורשים חייבים דמשמע רק גדר חוב רק משום פדיון. ונ"מ ג"כ לקולא דאז שייך לומר חמש ולא חצי חמש ע"ש דף מ"ח ע"ב. משא"כ אם רק בגדר חוב אז אין נ"מ:

ובזה י"ל דברי רבינו בסוף הל' בכורים גבי פדה"ב ע"ש ועי' חולין דף קל"א ע"א במה דקרי לי' נכסי כהן ע"ש. ועי' פסחים דף פ' ע"א דמקשה שם אתה מדחהו מחגיגתו ולא מקשה מראי' משום דכ"ז שאינו עולה לעזרה אין בו גדר חיוב קרבן כלל ולא איכפת לן. ואף דהתוס' ריש חגיגה בשם הירוש' לכאורה משמע להיפך ועי' תוס' ערכין דף ב' ע"ב דזה רק אסמכתא ועי' עירובין דף צ"ו ע"א גבי אשתו של יונה דמבואר דנשים פטורים

מראיית פנים. אך באמת נראה להיפוך דגם אשה אם עלתה לרגל וראתה פנים מחוייבת להביא קרבן אך לא ביו"ט וכמ"ש בדר"י ור"ל הנ"ל. וכ"כ בהשמטה לח"ב על הך דחגיגה דף ח' במחלוקת דטופלין ואף למ"ד דרק מעות ולא בהמה זה רק ביו"ט אבל בחוה"מ גם זה יש עליהם שם שלמי חגיגה. וזה ר"ל בתוספ' פ"א דחגיגה זה וזה שלמי חגיגה ולמ"ד טופלין גם בהמה גם ביו"ט מותר להקריב וב"ש פליגי וס"ל דכה"ג ביו"ט אסור להביא ממעות מע"ש אבל בחוה"מ גם לב"ש יש עליו שם שלמי חגיגה. וזה ר"ל הירוש' בפ"ב דחגיגה ובת"כ פ' אמור:

עכ"פ שיטת רבינו גבי אמר ולא אפריש דאחר ג' רגלים אז החיוב עליו רק משום הקרבן ולא משום הנדר דהנדר כבר עבר ואין לו תקנה. ונ"מ אף אם פירש וקבע מין גדול די אם הביא מין קטן. ועי' תוס' תמורה דף כ' ע"א ד"ה ר"ש ומנחות דף ק"ג ע"א כאשר נדרת ולא כו'. וכה"ג פליגי ר"י ור"ל בירוש' ספ"ג דשבועות היכא דנשבע על דבר אם אמרינן דכונתו כדין וממילא אם עשה שלא כדין לא קיים כן ס"ל לר"ל ור"י ס"ל דמ"מ השבועה קיים ועי' שבועות דף כ"ד. והטעם דר"ל ס"ל דהשבועה והקיום הוא עצם אחד ור"י ס"ל דזה רק פרט וכה"ג כ' במ"א דהיכא דהדבר הוא חידוש וגזיה"כ כמו במה שיכולין למנות על פסח שהוקדש כבר. עי' פסחים דף צ' היכא דנמנו שלא כדין לא הוה מנין וזהו מחלוקת בירוש' פסחים פ"ז אם נמנה על מוח שבעצם אם בדיעבד הוה מינוי ר"ל אף אם אח"כ לא יאכל כלל דאכילה אינה מעכבת. רק י"ל דעל זה לא כיונה התורה שיוכל להמנות וכן גבי אתנן דכ"כ בח"ב דרבינו ס"ל בהל' איסורי מזבח פ"ד הי"ד דכל דבר שאינו בעצם ראוי לקרבן לא חל עליו כלל גדר אתנן אף אם נימא שינוי אסור וגבי מעות או משום דהוה כמו עצם כמ"ש התוס' סנהדרין דף מ"ח וב"מ דף מ"ה גבי פרי מפרי. ועי' ע"ז דף י"ב ע"א אם שייך על דמים גדר תקרובות ע"ש ברש"י ותוס'. אך באמת כך דרבינו מדייק שם נתן לה מעות ולקחה מהם קרבן דלכאורה זה פשיטא ובמשנה ליתא רק בתוספ' שם איתא כך אך באמת למאי דקי"ל דגם אתנן זכר אסור וא"כ נ"מ דאסור לו ליתן המעות של אתנן לשקל משום דהשקל גופה הוה קרבן של יחיד ואח"כ נעשו של ציבור ולוקחין מהם ק"צ ולכך זה אסור בודאי אף למ"ד שינוי מותר ואף דמביאין מהם קרבנות שאין שייך בהם דין אתנן כמו פרה עי' תמורה דף ל' ע"ב וע"ז דף מ"ו ע"ב ודף י"ז ע"א ע"ש ועי' מנחות דף נ"ב ע"א ברש"י ד"ה לרבות דמשמע שם דצריך שיהא הכונה של המביאים לצורך הקרבנות ולא דזה דין וגזיה"כ ומאליו הוא בא וכמו דאמרינין בירוש' פ"א דשקלים וע"ש במנחות דף ס"ה מה דיליף שם מהך קרא דתשמרו ובאמת לכאורה קשה מה מקשה במגילה דף כ"ט ע"ב מה שייך הך פ' לשקלים והא יליף מהך קרא דינים

של שקל:

עכ"פ שקל יש עליו שם קרבן בפ"ע ולכך מבואר בתוספ' ספ"א דשקלים דיש עליהם שם כפרה ולכך פסק רבינו רפ"א מהל' שקלים דצריך להביא מחצית השקל בב"א וכמו הך דב"ק דף ק"י ע"א אשם קריא רחמנא ע"ש ברש"י ושם דף מ' ע"א גבי כופר ועי' בדברי רבינו פ"ג מהל' שקלים סהי"א גבי הי' של עיר הנדחת לא עשה ולא כלום ור"ל דתחילה נתן השקל בשופר ואח"כ נעשה עיר הנדחת דיש על השקל גדר זבח רשעים כו' אף למ"ד בסנהדרין דף קי"ב דהיכא דאשתנו לא אמרינין דזה הוה כמו קרבן בעצם וזה ג"כ ר"ל רבינו בסוף הל' שמיטה דבן לוי שנטל חלק בביזה לוקה ובא"י מעבירין ולא לוקה ומשום דלא מהני והטעם דקנין הגורל הוה רק גדר גזיה"כ עי' ב"ב דף קכ"ב ע"א ודף ק"ו ע"ב וסנהדרין דף ט"ז ע"א וי"ז ודף מ"ג ע"ב ובירוש' שם וביומא רפ"ד ולכך כיון דהוה שלא כדין לא מהני כלום. וגם י"ל משום דקרקע אינה נגזלת וכ"כ בזה במ"א:

עכ"פ זמן אם הוא מחובר מפרטים או עצם פשוט הוה מחלוקת ועי' נזיר דף ז' ע"א דהוה פלוגתא דאמוראי בזה וברש"י תענית דף י"א ע"ב גבי לן בתעניתו ע"ש ועי' ירוש' ר"ה פ"א גבי ב"ת דשנה בלא רגלים אם עובר עליו בכל יום וס"ל שם דעובר וברגלים בלא שנה ס"ל דאינו עובר רק בכל רגל ורגל ואם עובר בין רגל לרגל על עשה בירוש' הוה שם בעייא דאיפשטא דלא עבר אך גמ' דילן ס"ל בתמורה דף י"ח ע"ב דעבר ע"ש ברש"י ובעהמ"א פ"א דר"ה ועי' מ"ש בזה בח"א בהל' נ"ב:

עכ"פ זה תליא אם שנה הוא דבר מקובץ מכמה פרטים וכשנשלם השנה חל על כל פרט ופרט שם הדבר ועי' בהך דשבועות דף י"א מוכח דהא דזמן ולינה פוסלין הדבר הוא משום שהן עושין שינוי בהדבר נמצא דפעולת הזמן נכרת בהדבר משא"כ בקטרת דאין הזמן פועל בה כלום לא שייך בו גדר זמן כלל מה"ת ע"ש:

והנה בזבחים דף פ"ח ובמנחות דף ח' אמרינן שם דאין כ"ש מקדשין אלא מלאים ואם דעתו להשלים ראשון ראשון קדוש וגם הם מקדשין ליפסול אף אם אינם מלאים. אך רבינו בהל' פסוה"מ פ"ג ה"כ מחלק כך דגבי מידות דשם נעשה השיעור מפרטים אז הדין כן אבל בכ"ש אינו מקדש כלל אם אין בו כשיעור וזהו השיעור הוא עצמיי ואינו מתחלק. ועי' תוס' נדה דף ל"ה ע"א גבי ראי' ראשונה דלגבי עצם הראי' אין לחלק בין טפה ראשונה לשני' ומ"מ רוקו וממר"ג טמאים מיד לאחר שראה טפה ראשונה. ועי' בתוספ' הובא בר"ש פ"א דזבים מ"א גבי ראה אחת מרובה כשתיים דהמסיט טפה אחרונה ד"ה טמא ותוס' ב"ק דף ע"ז ע"א ד"ה פרה בסה"ד גבי נגע בשרץ אף פעם אחת כו'. ובהך דחולין דף ל"ו ע"א דאם ישנו לשחיטה מתחילה ועד סוף חל על הדם שבתחילת שחיטה

שם דם שחיטה להכשר אף דהדם נתקנח קודם גמר שחיטה. אך רבינו בהל' טוא"ו לא ס"ל כן וכ"כ בזה במ"א. וכן יהי' נ"מ לגבי כיסוי הדם. וי"ל דבזה פליגי הני תנאי דחולין דף פ"ח אם צריך לכסות כל דמו וכן בעוף סימן שני אם יש על זה שם דם שחיטה וכ"כ בזה בח"ג. ואפשר דזה ר"ל הגמ' שם דם שבין אגפיים ע"ש ברש"י ועי' סוכה דף מ"ב ע"א גבי עולת העוף שנמצאת בין אגפיים ור"ל דעולת העוף בעי הבדלה בסימן שני ולא חטאת העוף ואכמ"ל. וכן נ"מ בהך דנדרים דף ס"ג גבי שנה מעוברת ובפלוגתא דערכין דף ל"א אם עיבור הוא מכלל השנה או לא ובמגילה דף ו' ע"ב ור"ה דף י"ט ע"ב. ובאמת הא דמבואר בנדרים דף ס"ג ע"ב הא דידע דמעברה כו' ר"ל כמו דאמרינן בירוש' דשקלים דנ"מ אם עברוה ב"ד קודם שנדר או קודם שהשכיר או אח"כ. וכן נ"מ ג"כ אם העיבור הי' עפ"י החשבון ואז הוה כמו שנתברר למפרע או מחמת הני דסנהדרין דף י"א דאז לא הוה רק מכאן ולהבא. וזה ר"ל ג"כ כוונת הירוש' ר"ה פ"א וסנהדרין פ"א דצ"ל בשעת העיבור הרי השנה הזו מקודשת בעיבורה שהוסיפו לה חכמים ע"ש בירוש' דאמר ראה הלשון שלמדנו כו' ר"ל דהא דצריך לקדש שנה מעוברת. וזה ר"ל הגמ' ר"ה דף ט' וכ"ד שנים אתה מקדש כו' ועי' תוס' סנהדרין דף י' ע"ב זה רק היכא דהעיבור הי' עפ"י חכמים אבל עפ"י חשבון א"צ לקדש וכן ס"ל להירוש' בשקלים פ"א דהא דאין מעברין בשביעית זה רק שלא ע"י חשבון וגבי שכירות אם נתעברה אח"כ י"ל משמיא רחימא עלי' עי' ב"ק דף קט"ז וב"ב דף נ"ה וב"ק דף צ"א וכ"מ. אך זה נ"מ במה דמבואר בירוש' פ"א דמגילה הובא בתוס' ר"ה דף י"ט ע"ב אם אדר ראשון תוספות או שני ובתוספ' ספ"ח דב"מ ובמ"ש רבינו בפיה"מ בערכין דף ל"א דבשנה מעוברת לא חשבינן רק שנת הלבנה עם העיבור. עכ"פ עכשיו דהחשבון כבר נתחשב אין נ"מ אם שנה מעוברת או לא ועי' ירוש' תענית פ"א מחלוקת אם כסדרן או חסרה או מלאה וערכין דף ט' ע"ב ע"ש:

והנה בירוש' שבת פ"א מחלק בין אכל חצי זית חלב והקיאה וחזר ואכלה דחייב וגבי הוצאה בשבת חצי גרוגרות כה"ג פטור דגבי חלב החיוב הוא על הפועל וגבי הוצאה החיוב הוא על הפעולה. ונראה דזה יהי' נ"מ בין מצה למרור דגבי מצה צריך שיעור בהדבר ואם אכל חצי זית מצה והקיאה ובלעה לא יצא וגבי מרור כה"ג יצא דשם החיוב הוא רק על האדם ועי' פסחים דף קי"ד ע"ב. וכן נראה דגבי יוהכ"פ אם אכל חצי כותבות והקיאה ובלעה דאינו חייב כרת דלא הוה יתובא דעתא כיון דאין בו שיעור ועי' חולין דף ק"כ ע"א וביומא דף פ"א. אך באמת נ"ל דכותבות ביוהכ"פ הוא רק לכרת אבל למלקות די בכזית ועי' ביומא דף פ"א ובירוש' שם דמבואר שיש אזהרה על אכילה בפ"ע:

ובזה א"ש דברי רבינו דבהל' מא"ס פ' ט"ז לא הביא הך דכריתות דף י"ד דמיירי דמליא

בתמרה ובהל' שגגות פ"ה הביא זה משום דשם לקרבן וכאן למלקות ועי' בירוש' פ"ו דתרומות מודה ר"ל ביוהכ"פ והגמ' דילן ביומא דף ע"ד לא מוקי כן משום דס"ל דזה קאי רק על כזית ושם לא שייך לשון אסור דהא לקי ג"כ אך רבינו בהל' שביתת עשור לא ס"ל כן:

והנה עי' ר"ה דף כ"ח ועירובין דף צ"ו דמקשה שם הישן בשמיני ילקה ואמאי לא מקשה דאיך תיקן ריב"ז שיהא לולב ניטל כל ז' בגבולין ושם ע"כ מכוון לצאת ומברך ברכת לולב לא על מצות זקנים כשיטת הירוש' סוכה פ"ג. וזה ג"כ כוונת הגמ' סוכה דף מ"ו ע"א וכ"כ בזה בח"א בהקדמה אם מצות דרבנן הוה כלליי או פרטיי ע"ש. עכ"פ הא יש כאן ב"ת ועי' רש"י סוכה דף כ"ז ע"א. וע"כ צ"ל דדבר שאינו לפנינו לא שייך ב"ת רק היכא דהמספר הפרטי הוא ג"כ מהמצוה ומשום דמוסיף על ז' ונעשה ח' עי' זבחים דף י"ח ע"ב גבי יתר כמאן דאיתא ור"ל אם הוה כמו המספר שצריך ועוד או זה הוה כמו מספר חדש ועי' נזיר דף כ' ובירוש' שם במחלוקת דרב ור"י גבי כולל ופורט ומונה ובהך דגיטין דף ס"ז ע"ב אם מנה אם הוה ככולכם ועי' קדושין דף ח' ע"א מונה והולך כו'. אבל לולב דאינו בגדר מספר דאין מצותו רק פעם אחת וזה לא בגדר מספר רק מחמת המציאות בזה לא שייך ב"ת דהדבר איננו. ועי' בדברי רבינו בס' המורה ח"א פ"נ גבי ענינים הכוללים אם שייך עליהם גדר מציאות וזה רק עצם אחד לא פרט. ועי' במה דפליגי ר"ל ור"י בסוכה דף מ"ו ע"ב אם למצותו אתקצאי או לכולא יומא אתקצאי ור"ל ג"כ כה"ג דזמן הנטילה אינו חלק מהמצוה רק הדין הוא כן שבזה היום יעשה זה הוה החלק כמו הכל וא"כ שייך המצוה על כל היום ועי' מ"ש התוס' חגיגה דף ב' ע"א ד"ה תשלומי דבשעה אחת חיגר ונתפשט פשיטא ואף דבב"מ דף קי"ב ע"ב גבי לאו דבל תלין מבואר שם בתוס' דשייך דיחוי כה"ג. אך נ"מ דשם היום הוא החיוב וכאן החיוב הוא בהיום. וכה"ג פליגי ביבמות דף י"א ע"ב אם חייבים על הצרה כרת או שאר האחים ור"ל דהפעולה שעשה הוא הוה כמו שנעשה בכולם וכולם עשו זה. ועי' במה דפליגי בזבחים דף ל"ד ע"ב אם קיבל בד' כוסות ונתן כל המתנות מכוס אחד אם חל על הג' כוסות גדר שריים ג"כ כן. וכן מה דמבואר ביבמות דף י"א ע"ב דלריב"כ מחז"ג פטורה מן החליצה ומ"מ צרתה זקוקה ואמאי הא הוה גדר אשת אח ותפטור צרתה כמו גבי אשת אחיו שלא הי' בעולמו עי' יבמות דף ח' ע"א ודף ל"ב בע"כ צ"ל דגבי מחז"ג הוה הפטור בגדר דין לא מציאות והוה כמו שחלץ לה חליצה פסולה דיש נ"מ בין מפטר נפשה למפטר צרתה כמבואר שם דף כ"ז וכ"כ במ"א בהך דיבמות דף מ' לחלק בין אכילה גסה בקדשים לאכילה גסה במצה דגבי מצה המצוה הוא האכילה ובל"ז לא כלום ובקדשים המצוה

הוא עצם ויש בו מצוה שיאכל. ועי' פסחי' דף צ"ו ע"ב דפליגי שם אם הזמן קובע או הפעולה קובעת וגבי ב"כ בר"ה דף כ"ח ע"ב כ"כ במ"א דשם לא הוה בגדר מספר רק משום דצריך הני ברכות ומציאותם הם ג' ובאמת חזינין שיש דבר שהמציאות שלו הוא רק דין ובלא הדין אין לו מציאות כלל כמו הך לאו דלא תאכלו ממנו נא דבאמת לפי המבואר בפסחים דף מ"א בלא דין לא שייך זה כלל דזה ע"כ אין לו מציאות רק בדבר שטחיי וקצת ממנו הוא צלי גמור וקצת ממנו הוא חי לגמרי רק שא"א להפרידו. ועי' בדברי רבינו בסה"מ ח"ב הקדמה ז' כל משתנה מתחלק וא"כ איך שייך הלאו דהצלי הוא כמצותו והחי הוא רק עשה וע"כ שזה המציאות נתהוה ע"י הדין ולא שייך בו פרט רק עצם וכן גבי כיבוי בשבת דדבר שהאור שולט בו נשרף ודבר שנשאר לא שלט בו האור ועי' שבת דף מ"ז ע"ב גבי גרם כיבוי ודף ל"א ע"ב ע"ש ברש"י וזבחים דף צ"א ע"ב גבי כיבוי במקצת. וכה"ג כ' בח"ב דתגלחת בנזיר הוא עצם ושאר דברים הוה פרטים וממילא ולכך בנזיר דף י"א גבי דאמר סבור אני שיתירו לי לא נקט רק יין וטומאה. ובדברי רבינו בפ"א מהל' נזירות בהי"ג וי"ד חשיב שם גם תגלחת ובהט"ו לא חשיב דזה א"א לומר שקיבל עליו שיהא נזיר וסבר שלא יהא וזה גרע מתנאי ומעשה בדבר אחד. ועי' תמורה דף כ"ה דברי הרב ודברי התלמיד כו' וב"ק דף ק"י ע"ב דלא אמרינן אדעתא דהכי כו' וכ"מ בזה. ועי' שבועות דף כ"ו ע"ב גבי נשבע על ככר ומצטער עלי' ע"ש ברש"י ותוס' ובדברי רבינו ספ"ג מהל' שבועות ולא אמרינן שיהא בגדר שבועות שגגות ואונסין שגם זה פטור. עי' נדרים דף כ"ה בהגירסא שם ושבועות דף כ"ח וכ"ט ובירוש' שם ובנזיר דף י"א ע"ב ובשיטת רבינו והר"א ז"ל בזה רק משום דזה הוה בעצם הדבר. ולכך בתגלחת גם אם אחר גילח הנזיר חייב משום דזהו איסור עצם לא ע"י פיו והאיסור הוא שלא יגלח נזיר ולא שהנזיר לא יגלח עצמו ועי' ביבמו' דף ה' דאמר שם נזיר ישנו בשאלה ולכך דחי עשה דמצורע אף דהוה ל"ת ועשה. אך רבינו בהל' נזירות ספ"ז כ' הטעם משום דנזיר מצורע בטלה הקדושה ולית בו עשה דקדוש. וזה תליא במחלוקת דירוש' נזיר פ"ח גבי נזיר מצורע אם יש קדושה בהשער וע"ש דף י"ד ע"ב דפליגי ג"כ כה"ג וכ"כ בזה בח"ב. אך באמת בנזיר יש עוד עשה דכל היוצא מפיו כמ"ש רבינו בריש פ"א ומוצא שפתיך ליכא אף לשיטת רבינו בס' המצות דישנו גם בדבר הרשות משום דגבי נזירות א"צ ביטוי שפתים רק איזה דיבור וכמ"ש רבינו בפ"א מהל' נזירות ה"ה ע"ש במ"ש בחיבורי רק עשה דכל היוצא יש:

והנה מבואר בשבועות דף כ"ט ובדברי רבינו פ"ה מהל' שבועות הי"ג גבי שבועה שאוכל ואח"כ נשבע שלא אוכל דהוה שוא ואמאי לא נימא כמו דס"ל לרבינו שם ה"ג ד' דאם

נשבע על אחרים בדבר שהוא שלו מוטל השבועה על אחרים שלא יעברו ובדבר שאינו שלו אם קיימו אחרים משובח ולא הוה שוא חזינן דס"ל לרבינו דשבועה האיסור לא משום הדיבור רק עצם הדין הוא כך דאם נשבע צריך שיתקיים הדבר ולכך בדבר שהוא שלו מוטל החיוב על האחרים וכמו תגלחת בנזיר הנ"ל וא"כ אמאי לא נימא ג"כ היכא דנשבע שיאכל ואח"כ נשבע שלא יאכל דמוטל עליו החיוב לשאל על שבועה ראשונה וממילא תחול השני' וכמו הך דשבועות דף כ"ז ע"ב ונדרים דף י"ח ע"א. וכ"כ בזה בחיבורי בח"ב בשינוי הלשון שיש בהך דנדרים דף י"ח אם השבועה אינה כלל או רק חיוב ליכא. וזה כוונת רש"י נזיר דף ד' ע"א במה דאמר גבי שבועה על שבועה דשבועה מיהא יש:

עכ"פ לכאורה קשה למה אין מוטל עליו החיוב שישאל ויתוקן שלא יהי' שוא וצ"ל דזה לא מיקרי תיקן וכעין מ"ש התוס' פסחים דף מ"ד ע"ב דנזיר לא מיקרי יש היתר לאיסורו דעי"ז יתבטל הדבר לגמרי וזה לא מיקרי מציאות בדבר שעי"ז יתבטל הדבר לגמרי. אך א"כ איך קרא לה גמ' ביבמות הנ"ל ישנו בשאלה אך עי' בר"ן נדרים דף כ"ב ע"ב גבי עובדא דר"ס דכ' שם אם אינו עוקר הנדר לגמרי ע"י חרטה וטעות אף שהחכם מתירו לא הוה ביטל הדבר לגמרי לענין מה שכבר קיים ור"ל עכ"פ הך דכל היוצא מפיו קיים וזה נשאר ועל זה ר"ל הגמ' ביבמות הנ"ל ישנו בשאלה ר"ל על עשה דכל היוצא:

עכ"פ שבועה ותגלחת נזיר הוה עצם ולכך מבואר בירוש' נזיר פ"ח ונדרים פ"ג הובא בדברי רבינו פ"ב מהל' נדרים ה' ו' ובתו"י שם דף כ"ג דאין תנאי בשבועות ר"ל כה"ג. ועי' בירוש' קדושין פ"א גבי עבד שהגביה מציאה ע"מ שלא יזכה רבו וע"ש דף כ"ג ע"ב ובראש"ש וכן הך דב"ק דף ק"י ע"ב הנ"ל דאמר גבי חטאת שמתו בעלי' הלכתא גמירי לה ר"ל דזה עצם לא מציאות ועי' בכורות דף ט"ז ע"א דילפינן שם מקרא דהני חטאות המתות אסורים באכילה כמו בהמה טמאה:

ובאמת נ"ל דהא דאמרינן בתמורה דף ט"ז דיש מהם שרועה רק דשכחו ע"ש זה רק אם ס"ל כמ"ד פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אבל לדידן דקיי"ל אין פודין לד"ה ימותו כיון דהם אסורין באכילה. ועי' בדברי רבינו בפ"ד מהל' פה"מ ה"א במה דאמר שם נועל דלת כעין הך דע"ז דף י"ג. ועי' קדושין דף נ"ה ע"ב דהיו עושין כיפה ורש"י תמורה דף י"ח ע"א. ובאמת בכל מקום משמע דהיכא דעפ"י דין הם למיתה ממיתין אותם בידים אף בהקדש. ועי' סנהדרין דף קי"ב ע"ב גבי עיר הנדחת ובדברי רבינו בהל' נזקי ממון פ"ט רק משום דכיוון דשכחו איזה מהם והמיתה הוא משום שאין ראויין לשום דבר לכך צריך להכניסן לכיפה. ועי' בירוש' שבת פ"א דיכולין ב"ד לבטל שתפול לנדבה וכן במה

דאמר בב"ק שם גבי יבמה שנפלה טב למיתב כו' ר"ל ג"כ דלא צריך שהאשה תרצה בהקדושין רק שתסכים בהקדושין וכ"כ בזה:

ובזה מבואר ג"כ הך דנזיר דף ס"ב ע"ב ובדברי רבינו שם בפ"ב גבי עבד שנזר דקתני שם שכופהו לטומאה וליין ולא נקט לתגלחת משום דלזה כיוון דבאמת עצם הנזירות חל עליו דהרי לאחר שיוצא לחירות חייב לנהוג וכן אם לא כפהו רק פרטי הנזירות לא חלה עליו אבל תגלחת חל דהוא עצם גם י"ל משום דחל קדושת הגוף על השער ומפקיע מידי שיעבוד עי' קדושין דף נ"ז ותענית דף י"א. אך זה תליא במ"ש בח"ב דרק היכא שהשער סופה להניח תחת הדוד אז יש בה קדושת הגוף אף דבספרי פ' נשא מבואר דאף אם גלחוהו לסטים יש על השער דין קדושה זה רק אם מתחילה ראוי לדוד אבל גבי עבד כ"כ שם דמוכח מהירוש' דאם השלים נזירותו בטהרה בזמן עבדות א"צ להביא קרבן דזה ג"כ מהפרטים לשיטת רבינו דס"ל דקרבנות נזיר הוה גדר דבר הנדור בשעה שנזר ועי' זבחים דף קי"ז ע"ב דהוה פלוגתא. רק בקרבן טומאה מספקא לי' בירוש' גבי עבד אם מביא משום דזה בא ע"י סיבה וממילא ועי' בנדרים דף ט' ע"ב דאמר שם לא אכלתי אשם נזיר טמא ר"ל ג"כ משום דהוא ממילא ולא בגדר נדר ועי' כריתו' דף כ"ז ע"א דבא לבטלה ונזיר דף כ"ח אם מהני הפרה שלא להביא קרבן טומאה וכ"כ בזה:

ומה דאמר בירוש' פ"ט דנזיר ר"י בעי כו' ולכאורה ט"ס הוא וצ"ל לא כפאו רבו מהו שילקה. אך באמת נראה לפי מ"ש שם בפ"י ה"א די"ל דנזיר בתוך ימי טומאתו אינו לוקה על תגלחת דהא דמבואר בנזיר דף י"ז דלוקה זה רק בטמא שנזר משום דא"צ העברת שער ואינו נקרא מחולל משא"כ בנזיר שנטמא וזה דמבעי לי' כפאו רבו ונטמא דאז הוה הדין כך שיטמא דאומרים לו שמע לדברי רבך י"ל דאינו מיקרי מחולל ולוקה על התגלחת. עכ"פ תגלחת חייב גם בעבד:

ובזה מדוייק לשון רבינו בפ"א מהל' נזירות הי"ב דסיים שם גבי שכור משום דאינו בן חיוב ובכ"מ כ' מחמת דאינו בן דעת רק משום דהני דברים של נזיר הם ממילא והוה רק בתורת חיוב. ונ"מ אם גילח נזיר כשהי' שכור כשכרתו של לוט או אם אמר הריני נזיר למחר ובשעה שצריך לחול הנזירות אז הי' שכור וע"ש בפ"ב הי"ג גבי קרבנות במופלא הסמוך לאיש וכ"כ בזה:

גם נ"מ במה דמבואר בסוכה דף ל"א ול"ו דהיכא דצריך אגד דוקא במינו ושלא במינו יש ב"ת אם זה רק באגד של ג' מינים לר"י דלא הוה סיבה אבל היכא דצריך לאגוד ע"י סיבה כמו פרוד לר"י דצריך לכפותו אם אז עובר על ב"ת בשלא במינו וכן אם אז צריך דוקא לולב או די בהדס או בערבה ועי' במנחות דף ל"א ע"ב דגבי קרע ג"כ רק גידין ולא גרדין

הרי דגם על סיבה רק בגידין. ועי' רש"י מגילה דף ח' ע"ב גבי מזוזה ג"כ וזה רק סיבה. אך בלולב תליא אם משום דבעיא כפות או שלא יהא פרוד. ועי' שבת דף קל"א דאמר ראב"א דגבי ציצית ומזוזה מודה ר"א דאין מכשירין דוחין שבת ורש"י פי' דר"ל לתלות בטלית וע"ש בתוס' ד"ה לא שהקשו דציצית עצמן אין בהם דבר שידחה שבת וע"ש דף קל"ב ע"א מה דמקשה מתפילין וציצית. ולכאורה קשה הא ראב"א ס"ל במנחות דף מ"ב דחובת טלית הוא וא"כ נמצא התלי' בטלית הוא עצם המצוה והמכשיר הוא הטוי' וכן בתפילין אם נימא כמ"ד שבת זמן תפילין ולשיטת רבינו אליהו דצריך לקשור בכל יום א"כ זה הוה עצם והמכשיר הוא הכתיבה אך באמת אף למ"ד חובת טלית ומבואר במנחות שם דעשייתו הוא גמר המצוה מ"מ אין זה עיקר המצוה דהמצוה הוא שיהא בהבגד ציצית ועי' מכות דף ח' גבי מצא חטוב ואף דבעי תלי' לשמה מ"מ זה רק בגדר מכשיר ועי' מכות דף ט"ו ותמורה דף ה' גבי עשה דלו תהי' לאשה אם ר"ל שיקחה לאשה או שתהא אשתו וגבי מוציא ש"ר אם נימא שהכונה שיקחה היינו ע"כ שגירשה משא"כ אם נימא שתהא אז שייך אף קודם. ונ"מ ג"כ גבי אנוסה אם די באירוסין עי' סנהדרין דף נ"ג דארוסה ג"כ נקראת אשתו ועי' קדושין דף ו' וביבמות דף י"א ע"ב גבי מחלוקת דריב"כ ורבנן גבי מחז"ג מן האירוסין ובאמת לכאורה אם טעם דריב"כ הוא רק מחמת דטומאה כתי' בה אם נימא דביאה אירוסין עושה ונתקדשה בביאה אם חייב לריב"כ ושם משמע דלא וע"כ משום דסתמא הוה דרך נשואין ועי' נדרים ד' ס"ז גבי הוי' וכתובות דף נ"ג ע"ב ודף מ' ע"א. אך מהקרא דמוציא ש"ר אם נימא דר"ל שתהי' אצלו ושם ע"כ לאחר נשואין ובירוש' פ"ד דכתובות בעי שם אם שייך מוציא ש"ר גבי בא עלי' על ארוסה ואם נימא דהיכא דעושה גרם שלא יוכל ליקחה עפ"י דין אם זה נקרא ביטלו וכמו גבי כהן ועי' ביבמות דף ס' ע"א גבי אנוסת עצמו ובירוש' פ"ז דגיטין גבי חתכה דדה ותוס' שבת דף ד' גבי הדביק פת היכא דהביא הוא האונס עליו וכ"כ בזה בדברי הגמ' דתמורה דף ד' ע"ב אם העשה לא קאי כלל אכהן או משום דהכהן א"א לקיים ונ"מ אם הכהן עבר ונשא אותה אחר הגט. ובאמת לס"ד דתמורה שם ד' ה' הך דלא לקי על לאו הניתק לעשה הוא משום דלא מהני או משום דא"א לקיים הפעולה רק אחר שיעבור. וזה ר"ל הגמ' דאם נימא דהכונה הוא הנפעל דהיינו שתהא אשתו וכ"כ במ"א דנשואין הוה דבר הנמשך דהיינו שכ"ז שהיא תחתיו הוה פעולה א"כ העשה שייך גם בכהן ומ"מ מבואר דאם גירש לוקה ולא אמרינין דרחמנא אנסי' וע"כ דהא דבכל מקום אינו לוקה משום דלא מהני ובכהן מהני ולכך לקי משא"כ אם נימא דהכונה הוא הפועל דהיינו שיקחה א"כ גבי מוצש"ר לא קאי אכהן ושוב י"ל דדי גם באירוסין ועי' בגיטין דף

צ' דאמר שם מדגלי רחמנא כו':

אך באמת הא נ"מ דאם נימא דהך דכל ימיו או הך דלו תהי' הוא נמשך לא לתקן הלאו שעבר י"ל דאם נתרצית להתגרש דיכול לגרשה כמבואר בכתובות ד' ל"ט ע"ב ועי' מכות דף ט"ז ע"א מ"מ יכולה אח"כ לחזור בה. משא"כ אם הוא רק תיקן להלאו וכיון שלא עבר הלאו שוב א"צ ועי' בירוש' פ"ג דכתובות. וכן יהא נ"מ באנוסה אם אחר שאנסה לקח אחותה א"כ גרם שא"א ליקחה אם לוקה ובזה י"ל הנ"מ בלשון הפסוק דגבי אנוסה כתי' לשלחה וגבי מוצש"ר כתי' שלחה דגבי אנוסה ר"ל שלא יעשה שום פעולה שיגרום שלא יוכל לקחתה דהיינו כה"ג שיקח אחותה וזה אין בידינו לתקן הלאו כמ"ש התו' יבמות דף ט"ז ע"א דאין בידינו להמיתה ובמצש"ר אין שייך זה. וגם יהי' נ"מ אם הלקו אותו על זה לאחר שנשא אחותה ואח"כ מתה אחותה אם מוטל עליו החיוב לקחתה דלא דמי למה דמבואר בירוש' פ"ג דכתובות ה"י נשא אחותה ומתה כבר נפטר דשם ר"ל שבשעה שאנסה הי' נשא אחותה. ועי' בירוש' רפ"ג דשבועות דאם נשבע על הככר שיאכלנה וזרקה לים לוקה דהוה ביטל השבועה ע"י מעשה ומשמע תיכף ולא שימתין כל היום אם נשבע שיאכל היום. אך התוס' שבועות דף ד' ע"א כ' להיפך דלא הוה מעשה וזה תליא במ"ש לעיל אם החיוב הוא שיאכל הככר או שהככר יֵאָכֵל דלענין הפועל הוה רק גרם ולענין הפעולה הוה מעשה. וכן נ"מ במה דאונס בשבועה פטור אם משום דאונס רחמנא פטרי' או דאין כאן שבועה כלל וכמ"ש התוס' שבועות ד' כ"ו וכן הוא בירוש' ועי' תוס' גיטין ד' ל"ה ע"א. וא"כ נמצא דכיון שעשה פעולה שיהי' אונס זה גופה הוה ביטל השבועה בידים וחייב. ועי' במ"ש ה"ה ז"ל בהל' גירושין פ"ח הכ"ב על הך דגיטין דף ע"ו ע"ב גבי מעכשיו אם לא באתי בתוך יב"ח ומת דכל היכא דהפעולה תליא בזמן וכ"ש אם לא קבע זמן אף שבודאי א"א שיתקיים מ"מ לא נקרא שנתבטל ועי' בירוש' שם ובהך מחלוקת דירוש' פ"ג דקדושין סה"א גבי קדושין כה"ג בתנאי ומת תוך הזמן אם מיקרי ביטל התנאי ובקדושין דף נ' ע"א ובגיטין ד' ע"ג אם לא אעמוד מחולי זה ובתוספ' שם גבי נפל האילן ונזיר דף י' ע"ב במחלוקת דב"ש וב"ה תורפו דהאי גברא ע"ש. אך מ"מ גבי שבועה כיוון דעי"ז נפקע השבועה חייב. וכן במה דס"ל לרבינו בהל' מלוה פ"ד גבי ריבית דגם הלוה אינו לוקה משום דהוה ניתק לעשה ומה שייך זה בלוה וצ"ל דכ"כ דבאמת ריבית הוה חיוב לשלם ומשועבד רק שהתורה אסרה ואם אינו משועבד אין בו איסור מה"ת כמבואר ב"מ דף ס"ב כל שבדיניהם מוציאין כו' ולכך שייך לומר הך דשטר עומד לגבות כגבוי ועי' ב"ק דף ל' ע"ב דקרי לי' שבח משעת כתיבה וב"ב ד' צ"ד ע"ב וע"ש דף קכ"ד ע"ב ברשב"ם גבי בכור ובאמת מן הדין אם מת היורשים של

המלוה יכולים לגבות את הריבית. וזה ר"ל הגמ' שם דקונסין גם על הריבית ר"ל כה"ג וכ"כ במחלוקת דב"מ דף ס"ה גבי אם גלימא מפקינין מיני' זה רק אם הגלימא הי' מחמת מעות הריבית שקצץ אבל אם הגלימא גופה הוה ריבית אז ודאי צריך להחזיר לו הגלימא לכ"ע דבאמת הריבית הוא של מלוה אם קיבלם ומחוייב ליתנם להלוה והלווה צריך לעשות קנין כמו במתנות כהונה דהכהן צריך לעשות בהם קנין משיכה כמו במתנה. וזה ר"ל ב"מ דף י"א ע"ב מתנות כהונה נתינה כתי' בהם ור"ל קנין של מתנה דהיינו משיכה או רשות או אגב ולא קנין של מכירה דהיינו ק"ס או כסף ועי' רש"י חולין ד' קל"א ע"א ד"ה דאתא לידי' אם צריך לכוון לזכות:

והנה גמ' דילן פליג עם הירוש' ספ"ה דמע"ש במה דאמר ר"ג נתן לעקיבא ב"י כדי שיזכה בו כו' אם ר"ל דר"ע יזכה בשביל העניים המ"ע כן ס"ל הירוש' ומדייק מזה דראוי ליתן זכה ע"ש דדחי זה. אך גמ' דילן ס"ל דהוא זיכה המע"ע לר"ע והוא יתן אותו אח"כ לעניים בגדר קנה ע"מ להקנות דנדרי' דף מ"ח ועירובין דף ע' ומ"ש הרמב"ן במלחמות ב"ק ע' ע"א ע"ש. ופי' הגמ' בקדושין דף כ"ז ר"ל כך דס"ד דהשכיר החצר לעניים ע"י שקיבל שכר מר"ע והמעשר שנתן לר"ע בגדר קנה ע"מ להקנות ואז הי' שנת הביעור דצריך להוציא המעשר מרשותו וכ"כ בזה בהל' ערכין פ"א. ובאמת הגמ' בנדרים שם גבי קנה ע"מ להקנות ר"ל דכיון דכ"ז דלא אקני' לאחר לא קנה הוא והוה כמו דאמרינן ב"מ דף ס"ח ע"א אימת קנה דאקניי' כו' וה"נ כיון דעיקר הקנין הוא כדי שיקנה לא כלום וכעין דאמרינן בירוש' פאה פ"ד ה"ב גבי שבולת כזכה מימינו לשמאלו ומה דמייתי הגמ' שם מסודר ר"ל דהנה בקדושין דף כ"ו ע"ב וב"ב דף קל"ב ובדברי רבינו בהל' מכירה פ"ה ה"ז מבואר דדי שאחר יתן הסודר להמוכר ובאמת הא צריך כליו של קונה וצ"ל כעין דאמרינן בירוש' ספ"ה דדמאי ופ"ב דקדושין דהפועל זוכה לבעה"ב משל חנוני ואח"כ זוכה בהם לעצמו ועי' רש"י חולין דף ז' ע"א וה"נ המקנה זוכה בהסודר בשביל הקונה ואח"כ נוטלו לעצמו עי"ז זכה הקונה בהדבר שמקנים לו וא"כ הסודר שנותנים למקנה שיזכה בו לקונה כדי שהקונה יתננה לו ואם הקונה לא יתנה להמקנה גם הוא אינו זוכה וא"כ הוה כקנה ע"מ להקנות ודחי דמאן לימא לן דאי תפיס כו' ר"ל דהקונה זוכה בהסודר אף אם לא יקנה אותה למקנה:

עכ"פ גבי ריבית צריך שהלווה יקנה הריבית שהמלוה מחזיר לו ואם נתן לו גלימא בריבית ודאי צריך להחזיר לו שצריך שיקנה אותה או לזכות לו ע"י אחר כמו בגיטין דף ל' ע"א ובחולין דף קל"ג וא"כ כמו דאמרינן בירוש' פ"ב דבכורים דאחד הנוטלה ואחד הנותנה שייך בוודוי דביערתי ה"נ גבי ריבית אחד המלוה ואחד הלוה שייכים

בחזרת הריבית ועי' תוספ' ב"מ פ"ה גבי המוצא שטר שיש בו ריבית מביא אותו לב"ד וקורעו רשב"ג אומר הכל כמנהג המדינה ור"ל כך דהנה בב"מ ד' ס"ב מבואר לחד תירוץ דהעשה היא בשעה שקורעין השטר ועי' בדברי רבינו בהל' שחיטה פי"ג ה"ג גבי ברחה שלא מדעתו וה"נ גבי שטר של ריבית כן. אך י"ל דכיון שאין השטר יוצא מיד המלוה אינו כלום ולא שייך בזה הך דב"ק דף צ"ח ע"ב הכל מצווין עליו לשרפו ועי' במלחמות פ"ג דיבמות על דף ל"א ע"ב לינחה היכא דכל שאין ביד המלוה אינו כלום. ועי' ב"מ דף כ' ע"ב גבי שובר היוצא דכ"ז שאין השטר מתחת יד שצריך לו אינו כלום ועי' ב"מ שם גבי סמפון שיש עליו עדים דהיינו אם מקויים ור"ל כמו דאמרינן בשטר דלוה לא מקיים שטרא רק מלוה ה"נ גבי שובר מלוה לא מקיים רק לוה וגם עיקר הטעם דכל שאינו ביד מי שצריך לו הוה רק מפ"כ וכשהוא מקויים כבר נגמר הדין. וזה ר"ל הך דב"ב דף קנ"ט ע"א שהוחזק כתב ידו ור"ל כמ"ש הרשב"ם שהוא מקויים דכבר נפסק הדין קודם שנעשה גזלן וא"צ לעדותו שוב דהפסול הוא מחמת גזיה"כ דאל תשית כו' ובכבר נפסק כשר זה ר"ל רשב"ג בתוספ' שם הכל כמנהג המדינה ואזיל לשיטתי' ב"מ דף כ' הנ"ל. וכן נ"מ אם הלוה לאביו בריבית ומת אביו אם הוה כהך דב"ק דף ק"ח ע"ב גבי הגוזל כו':

והנה רבינו ס"ל בפ"ד מהל' שבועות דהנשבע על חברו שיעשה אם עשה קיים השבועה ועי' גיטין ד' פ"ד אפשר דמשחדא לי' ושם דף ל' גבי תרקבא דדינרא וירוש' ר"ה גבי יובל ע"ש בפ"ג דשמיטת כספים מעכבת בו אף דזה אח"כ ואמר שם ואין הקב"ה רואה את הנולד ובירוש' סוף יומא גבי שעיר המשתלח דאמר תפתר שהי' בדעתם להביא כו' ומקשה שם ג"כ כה"ג ועי' סוטה דף י"ח ע"ב גבי אמן שלא אטמא להבא אמר שם לא שהמים בודקין כו' וכ"כ בזה בהל' סוטה פי' אחר ועי' תענית דף כ"ג גבי שבועה דחוני המעגל ובירוש' שם וכן איך נשבע דוד שימלוך שלמה הרי מבואר בכריתות ד' ה' ע"ב דהיכא דיש מחלוקת אין רשות למלך. אך זה תליא במה דפליגי רש"י ורבינו אם המשיחה הוא דהוה כמלך חדש כן ס"ל לרש"י שם ורבינו ס"ל בפ"א מהל' כלי המקדש דרק לסלק המחלוקת ועי' רש"י ר"ה דף ב' ע"ב במה דאמר שם דהיכא דאימנו עלי' קודם ניסן והוא בן מלך מ"מ לא חשבינין לי' השנה ודייק שם מקרא דלמאן יאריך כו' ר"ל כיון דאימנו ע"כ הוה מחלוקת ושוב הוה כמלך חדש וע"ש ד' ה' ע"ב גבי תמורה אם מצטרף הג' רגלים וכן בבע"מ וביומא ד' ס"ג ע"ב דאם חיללו א"צ הגרלה ובתמורה דף ט' ע"ב וכ"כ דהא דמלך בן מלך א"צ משיחה אם דהוה כמשוח או דא"צ ונ"מ למ"ד הסך למלכים פטור כה"ג מאי וכן היכא דנעשה מצורע דמבואר בהוריות דף י' דאסתלק מנשיאותו

וע"ש בירוש' איך הדין גבי בנו ועי' רש"י סוכה דף מ"ה ע"ב גבי יותם ובירוש' שקלים [פ"ז] גבי חביתין היכא דנעשה הכה"ג בע"מ ובמ"א אבאר זה:

וגם נ"מ גבי הך דנתינה בע"כ אם ר"ל מצד הנותן דהיינו שהוא יתן או המקבל יקבל וכן כה"ג גבי מתנות כהונה וזה ר"ל הך דחולין ד' ק"נ ע"ב גבי שהמתנות דין ועי' ביבמות ד' ק"א דכופין אותו לעבוד. עכ"פ דהיכא דבעי שיהא נעשית הפעולה גם המקבל והגורם לזה נקרא פועל ועי' מ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות ב"ק ד' ע' ע"א גבי הרשאה דהוה ג"כ בגדר קנה ע"מ להקנות וברש"י ר"ה דף ל"א ע"א ד"ה שקנה והקנה. עכ"פ י"ל דהתלי' בטלית לא מיקרי גוף המצוה ועי' רש"י עירובין ד' ק"ב ע"ב גבי כנור דלכך לא דחי תיקן הכינור שבת משום דשיר הוה רק מכשיר לקרבן. חזינין דבל"ז נקרא תיקון הכנור עצם המצוה לא מכשיר. ועי' ר"ה ד' כ"א ע"ב דעדים של ראיית הלבנה דוחין שבת כדי להעיד וזה לא מיקרי מכשיר ובירוש' יומא פ"ד מדמה זה להקטרת אימורים דערב יוהכ"פ דדחי יוהכ"פ ועי' יומא ד' מ"ו ע"א דהוה מחלוקת שם דאמוראי. דהקטרה דקרבן היום דדחי זה רק משום דהוה פרט מהקרבן שדוחה וכמו ציצין שאינם מעכבים עי' שבת דף קל"ג ע"ב במחלוקת דר"י ורבנן ובזבחים ד' פ"ט ע"ב גבי מתנות של חטאת אף באותם שאינם מעכבים. ועי' מנחות דף ס"ד ע"א במה דאמר שם גבי ר"ח דליכא צורך גבוה ואף דנ"מ לקרבן דדחי שבת צ"ל דזה מילתא אחריתי. ועי' ר"ה דף כ"א ע"ב ברש"י ותוס':

ובאמת זה תליא במחלוקת דר"י ור"ל בסוכה דף מ"ו ע"ב אי לכולא יומא איתקצאי או למצוה ר"ל אם הוה כמו שהמצוה כל היום ונ"מ למי ששאל לולב מחברו למצוה והחזיר לו אם איתקצאי לכולא יומא וזה הוה כהך דמו"ק ד' כ"ז ע"ב גבי שאל חלוק מחברו דאף אם יש לו רשות לקרוע מ"מ מותר לאחות דע"ז אין לו רשות וכ"כ בזה. ועי' פסחים דף ס"ח ע"ב גבי חביבה מצוה בשעתא ושם ד' ס"ט ע"א מכשירין של אחר שחיטה ע"ש בתוס'. וזה ר"ל הירוש' בספ"ב דמגילה כיון שהתחיל במצוה אומרים לו מרוק. אך היכא דההקטרה של אמש בזה פליגי ביומא שם וכן היכא דלא קיים ההקטרה כמצותה רק דמ"מ הקרבן כשר וכמו דס"ל לרבינו בהל' אסורי מזבח פ"ה הי"ב אם הקריב בלא מלח כשר הקרבן והורצה וכ"כ בזה דאף דמצות הקטרה לא קיים מ"מ ההקטרה לא מעכבא וכעין הך דזבחים ד' ס"ד ע"ב ובתוספ' שם פ"ו דהקרבן כשר בלא מלח רק לבד מקומץ דשם ההקטרה מעכבת. וגם יש נ"מ אם מלח הקרבן ואח"כ נטל המלח ממנו בראשו של מזבח דאז י"ל דעבר על לאו דלא תשבית והמצוה דעל כל קרבנך קיים עי' מנחות דף נ"ז ע"א דכשהגיע בראשו של מזבח יש עליו שם הקרבה ולא תשבית עבר ולוקה עי' רש"י זבחים ד' ק"ח ע"א ד"ה דאי ומנחות דף כ"א ע"ב דהמלח עם האבר נקרא עולה

ועי' במלחמות פ"ג דמכות גבי לאו שקדמו עשה וזה ג"כ תליא במ"ש אם זה הוה כמו גרם או גוף האיסר. עכ"פ בלא מלח ודאי דמצות הקטרה בעצמה לא קיים וכה"ג אם הקטיר אברים של תמיד בלא מלח בשבת אם חייב חטאת ועי' בהך דסוכה ד' מ"ב ע"א גבי תמיד שאינו מבוקר ומ"ש רבינו בפה"מ בפ"ב דשקלים גבי סכין דבשבת צריך לחוש טפי ומ"ש רבינו בפה"מ סוף נגעים דהיכא דלא קיים המצוה כמצותו לגמרי לא דחי הל"ת ועי' תוס' יומא ד' מ"ו גבי אברים פסולים וכן גבי אברים שצלאן והעלן דמבואר בזבחים ד' מ"ו ע"ב ודף קי"ט דלא קיים מצות ריח נחוח וזה הוה עיקר הקטרה ועי' ספרי פ' קרח פסקא קי"ח ופ' פנחס פסקא קמ"ג אשה כו' אינו נרצה כו' וכה"ג פליגי ר"ה ור"ח ביומא שם גבי סופו וכ"כ בזה בח"א דזה בלבד נקרא עיכול כמבואר בירוש' פ"ג דסוטה ופ"ב דיומא דליכא עיכול רק במזבח החיצון ולכך מבואר בירוש' פ"ב דשבת דיש עליו שם בישול דהוא דבר לצורך פעולה ותיקון ולא לשם כליון ומ"מ הגמ' שלנו ביבמות דף ל"ג ע"ב ס"ל דזה הוה רק הבערה. דאימת יש עליו זהו הגדר דבישול רק אם עשה כמצותו ובל"ז לא. וכה"ג י"ל בהך דערכין דף י"א גבי משורר ששיער וזר ודאי מוזהר. עי' בדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"ג איך הדין גבי שמירה גבי זר דזה הוה ג"כ בגדר עבודה כמבואר בתמיד ובדברי רבינו פ"ח מהל' ביהב"ח. ועי' רש"י בכורות ד' ל' ע"ב דכ' שם דלוי יש עליו חיוב לשרת ור"ל זה ורש"י ערכין ד' י"ג ע"ב וחולין ד' כ"ד ע"ב. ועי' ספרי פ' בהעלותך פסקא ס"ג אך באמת כך דאנן קי"ל כמ"ד ב"מ ד' צ"ג ע"א דמשמר לאו כעושה מעשה דמי. אך זה רק היכא דהשמירה הוא רק מסיבה וכמ"ד פסחים דף ל"ד דהיסח הדעת פסול טומאה אבל גבי שמירת העזרה זה הוה עצם כבוד לפלטין כמ"ש רבינו בפ"ח מהל' ביהב"ח:

אך י"ל דזה תליא אם נימא דהשמירה גם ביום כמ"ש המפרש ריש תמיד וכהך דברכות דף נ"ג ע"א גבי נר ורבינו והתוס' עירובין דף כ"ג ע"א ויומא דף י' ע"ב ס"ל דרק בלילה ועי' מנחות ד' פ"ז גבי קרא דעל חומותיך. עכ"פ השמירה במקדש הוה עצם ולכך הוא נקרא גדר עבודה:

אך כל זה אם נעשה כמצותו אבל אם עשאו זר אינו כלום דמשמר לאו כעושה מעשה ועי' ירוש' פ"ז דב"מ דיליף שם מקרא מיטמא עד הערב לרבות את השומרים וכן צ"ל בירוש' ספ"ו דיומא וט"ס שם. ועי' רש"י זבחים דף ק"ו ע"א ד"ה השורף דכ' דזה רק לר"ש. אך רבינו בהל' פרה פ"ה ה"ד פסק כן ושיטת רש"י משום דס"ל דזה לא גרע משומר. אך זה רק לרב ולשיטת הירוש' אבל לדידן דרק משום גזירה לא וא"ש:

וכן נראה דאף דר"א ס"ל בשבת דף קל"א דעשיית השופר דוחה שבת מ"מ י"ל דלהוליכו

ד"א לבקי לא דחי דאל"כ וכי יחלוק ר"א על הך תקנה דאין תקיעת שופר דוחה שבת משום גזירה דרבה ועי' פסחים דף ס"ט דמקשה כה"ג גבי הזאה והטעם כיון דעיקר המצוה הוא השמיעה וההולכה הוא רק הכשר לתקיעה לא דחי וכה"ג י"ל דלכך לא חשיב בשבת שם דאפיית לחה"פ לר"א ידחה שבת בגדר מכשיר אף אם נימא דאין לינה פוסלת בו כמו גבי שתה"ל והטעם משום דכ"כ בח"א דעיקר המצוה הוא שיהא הלחם מונח תמיד וכדאיתא בירוש' פ"ח דשקלים ותוספ' פי"א דמנחות דאם אין לו לחם אחר יהי' מונח הלחם הישן ועי' רש"י יומא דף כ"א ע"א וא"כ נמצא דאפיית הלחם הוא רק גורם שעי"ז יהיו יכולים להקטיר הבזיכים ולסלק הישן זה לא דחי גם לר"א וכעין דאמרינן בשבת דף קי"ד ע"ב ופסחים דף מ"ז שבות רחוקה לא התירו ועי' מנחות דף מ"ח גבי חטא בשביל שתזכה ובסוכה דף נ"ו דההקטרה והסילוק נקרא משבת שעברה ע"ש בתוס' ובדברי התוס' פסחים דף ע"ה ע"א וביבמות דף ו' ע"ב גבי בישול פתילה. וה"נ גבי שופר כן כיוון דבאמת גם התוקע אינו יוצא רק במה ששמע מעצמו ועי' רש"י סנהדרין דף ס' ע"א ד"ה הא שמעי ובמ"ש במלחמות פ"ב דכתובות על דף כ"א ע"ב ע"ש. ועי' תוספ' פ"ג דשבועות גבי שבועת העדות אם השביעו את עצמן אם זה בכלל ושמעה. ובאמת לכאורה קשה למה לא חשיב בביצה דף י"ב גבי אין מוצאין כו' גם שופר. אך אם נימא דאין זה עצם י"ל דלא אתקצאי וחזי לגמוע בו מים עי' שבת דף ל"ה ומותר גם לב"ש. אך י"ל דלא אתקצאי רק מתקיעה לשיר כמו גבי אתרוג דרק מאכילה עי' סוכה דף ל"ז. גם י"ל דבשופר שייך הך דקדושין דף נ"ד גבי כתנות כהונה דלא ניתנה תורה למלאכי השרת וה"נ כן דאם מאריך יותר משיעור תקיעה די"ל דזה בכלל שיר ועי' ר"ה דף כ"ז וכ"ח ובירוש' דס"ל גבי משך כשניים דאינו יוצא כלל ועי' תוס' חולין דף פ"ד ע"ב ע"ש:

ובאמת צריך לבאר הא דאמרינן בר"ה דף כ"ח ע"ב איכוון ותקע לי מה ר"ל אם שיכוון שישמע או שיתכוון שיוצא השומע דהא התוקע אינו מוציא כלל השומע דשניהם שוים דיוצאים רק בשמיעה. וכה"ג פליגי רש"י ותוס' יומא דף מ"ג וי"ד וסוטה דף ל"ט וסנהדרין דף ע"ז ע"ב. וכן פליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' פ"א פ"י ה"ז במה דקיי"ל דהמזה צריך שיכוון להזות מה ר"ל אם כוונת הזאה אם כוונה לטהר ולכך לא הביא רבינו הך דין דר"ה דף כ"ח גבי המודר מחבירו אם מותר להזות עליו דזה רק אם נימא דלא בעי כונה לטהרה משא"כ אם בעי ודאי אסור וכמו גבי תרומה בנדרים דף ל"ה ע"ב אם נימא דבעי שליחות ואכמ"ל. אך כך דהנה מבואר כאן בר"ה דלעשות' לתקיעה הוא נתלה הן מצד התוקע והן מצד השומע דאם התוקע לא תקע לשם מצוה למ"ד מצ"כ אף ששומע

מתכוון לשם מצוה לא יצא וכן להיפך. אך זה נראה דאם התוקע לא צריך להתקיעה לא מהני מחשבתו להפקיע ממנו שם תקיעה של מצוה וכמו דאמרינן בזבחים דף ג' ודף ז' דלא מיני' לא מחריב. ונ"מ ג"כ לשיטת הראשונים דעכו"ם הבא על בת ישראל הולד צריך גירות אם כה"ג מהני במעוברת אם ירדה לטבול לשם נדה אם עי"ז מועיל טבילה להולד שיהא גר עי' רש"י יבמות דף מ"ה ע"ב ובירוש' פ"ג דקדושין שזו וזו לשם קדושת ישראל וכ"כ בזה איך מהני הב"ד ועי' שם בתוס' יבמות שם ולשיטת רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ד דיש להאשה זכות בהולדות בזמן שהיא מעוברת:

ובזה מדוייק לשון הגמ' בקדושין דף ס"ב אם היתה אשת חברו מעוברת כו' וע"ש בדברי רבינו בהל' אישות פ"ז ה' ט"ז ומ"ש בזה ור"ל דצריך שיהא הסכם לקדושין גם מצד האשה ונ"מ דאם היא חרשת או שוטה או כגון קטנה אם נימא דיכולה להתעבר עי' יבמות דף י"ב ע"ב וא"ש מ"ש רבינו שם דאז א"י לקדש:

אך זה רק אם נימא דא"צ המשמיע לכוון שישמע או שיוצא בזה אבל אם צריך אז מחשבתו מועלת בו וזהו כוונת הגמ' בר"ה דף כ"ט ע"א משמיע דומיא דשומע כו' משמיע לעצמו ר"ל דרק אם המשמיע צריך התקיעה לעצמו אז מועלת כוונתו. וכן נ"מ אם המשמיע חרש שמדבר ואינו שומע דאז אינו בגדר שמיעה אם נימא דצריך לעשות התקיעה לתקיעה של מצוה בכוונתו והוא אינו בר הכי ולא הוה כהך דיבמות דף ס"ו וק"ד פומייהו הוא דכאיב להו וע"ש דף מ"ד וכ"כ בזה במ"א בהך דב"ב דף קכ"ח ע"א ע"ש ברשב"ם דגם באלם שייך דין תחילתו וסופו בכשרות מהך דגיטין דף ע"א דלרש"י דס"ל דעדות בכתב לא מהני לא שייך דזה לא הוה פסול רק דאינו מעיד אך לר"ת דרק באלם פסול כתב א"ש דהוה גדר פסול. ונ"מ לעידי קדושין דשם עיקר העדות לעשות קדושין ולא להעיד שנתקדשה איך יהי' שם הדין באלם וא"כ נימא דזה ר"ל הברייתא דלעדיות דגיטין דף ע"א ועי' תוספ' שבועות פ"ג או שמע כו' ועי' תוס' שבועות דף ל"א ע"ב ד"ה ואין דהיכא דהעדים שכחו העדות אם הפטור משום שוגגין או דלא הוה עדות כלל ועי' תוס' שבת דף ס"ט ע"א. וזה תליא בהך דכתובות דף כ' אם מהני נזכרתי ובשיטת רבינו בהל' עדות פ"ח ה"ד דהיכא דשכח העדות בטל השטר ועי' תוספ' גיטין פ"א ובירוש' שבועות פ"ה דמוכח שם להיפך דאף אם שכחו העדות השטר כשר חזינן דזה לא הוה פסול רק משום שאינם יודעים. ועי' הוריות דף ה' ע"א ובדברי רבינו בהל' שגגות פי"ד ה"ד מבואר דב"ד בהוראה אם שכחו מה הורו אף שיודעים שהורו דבר וטעו לא מהני אף שבאמת הקרבנות מביאין הציבור מ"מ ס"ל דמיקרי החיוב על ב"ד וכמ"ש שם בפי"ב ה"א ולכך פוסק בהל' מעה"ק פ"ג דב"ד סומכים ועי' מנחות דף צ"ב. וכן תליא

אם מביאין מתרומת הלשכה או מתחילה מגבין הוריות דף ג' ע"ב וכן פסק רבינו בהל' שקלים פ"ד ועי' הוריות דף ז' ובדברי רבינו פי"ג ה"ד גבי צירוף דרבינו ס"ל דלא כרש"י שם דף ז' ע"א ובירוש' דרק אם ב"ד מביאין אז שייך לומר ב"ד חייבים רק דהציבור מביאין בשביל ב"ד והחיוב הוא על ב"ד ועי' ירוש' שבועות פ"ח גבי סוטה דאף אם נימא דהיכא דשכח בשעת השבועה שעשה חייב ע"ש דף כ"ו ע"ב ודף כ"ח ובירוש' שם מ"מ פטורה דאין זה סוטה ועי' תוספ' ב"ק פ"י גבי נשבע על דעת עצמו פטור ובמ"ש רבינו בהל' עדות פ"ט ה"ג דטומטום ואנדרגונוס לא חל עליהם שם עד כלל דאין ב"ד מקבלין אותם. אך י"ל דשאני משום דהוה גדר מין בפ"ע כמ"ש רבינו בהל' אסורי מזבח פ"ג ה"ג. וכ"כ בזה דנ"מ אם ראה עדות קודם שנקרע ונקרע ונמצא זכר ועי' ירוש' יבמות ספי"א גבי נתערב ולדה כו' אם חשבינן אותם לעד אחד וצריך לחלק כהך דגיטין דף מ"ב ע"ב אם יבוא אליהו כו' משא"כ בטומטום דהוא שינוי בעצם ועי' יבמות דף ק' ובכורות דף מ"ב דשייך עליו גדר ברי' ובירוש' ספ"ח דיבמות לר"א אם מעיד כו' ועי' נדרים דף י"ח ע"ב גבי כוי ולכך דייק רבינו בהל' נזירות פ"ב ה"י דרק אם ראה את הכוי מרחוק אז שייך לומר דנתקיים דבריו מקצת משא"כ אם ידע שהוא כוי לא וכעין הך דכריתות דף כ"ד מתוך שלבו נוקפו וזה ר"ל ביומא דף ע"ד לאו בר הגדה הוא וה"נ גבי שכח וה"ה לאלם:

אך י"ל במ"ש במ"א דאדרבא באלם מהני טפי הרכנה וכתב יד כמבואר בירוש' גיטין פ"ז הובא בתוס' דף ע' ע"ב דזהו במקום דבורו רק דגבי עדות גלי לן קרא דלא מהני ושפיר מיקרי פסול הגוף וה"נ גבי אינו שומע בתקיעת שופר ובפרט לשיטת רבינו בהל' מכירה פכ"ט ה"ב דלהקנות לאחר אינו יכול חזינין דלפעול לאחר א"א למדבר ואינו שומע וה"נ אם נימא דהוא צריך לכוון שאחר ישמע וכ"כ בזה בהל' גירושין על הך דמגילה דף י"ט ע"ב דזה תליא בהך דר"ה ד' כ"ט הנ"ל. וי"ל דזהו כוונת הירוש' במגילה שם דר"י היא ר"ל הך ר"י דר"ה הנ"ל דצריך המשמיע שיכוון שישמע השומע ועי' תוס' יבמות ד' ק"א ע"א ד"ה הא דגבי קריאה א"א לישאל כו' ור"ל דכיוון דהם אומרים מפי הב"ד כדיליף בירוש' מקרא דועלו וע"ש ד' ל"ט ע"ב וכיוון דהב"ד עצמן אין יודעין אם אמרו בטוב הוו כמו שלא הקרו להם כלל וכ"כ בזה דכל היכא שאומר הדבר מה שאחר אמר לו אם הוה כמו שהוא אומר ג"כ ועי' ירוש' סנהדרין פ"ז גבי מגדף שאין העדים אומרים הלשון שאמר המגדף אך מלשון הגמ' דילן ודברי רבינו פ"ב מהל' ע"ז לא משמע כן ועי' תוס' סוכה ד' נ"ג בהך דהלל ובירוש' נזיר פ"ב במה דאמר אמרה פרה זו וט"ס שם וצ"ל הוה דמר ר"ל אם אמת שכך אמר אינו נזיר דהוה רק כשונה דבריו ולא מר הוה נזיר וכן ס"ל להירוש' פ"ד דמגילה גבי מתורגמן דאין משנה מהלשון שאמר החכם אף אם הזכיר שם

אביו ע"ש ובקדושין דף ל"א. ומ"ש התוס' יבמות דף ק"ו ע"ב ד"ה אמר רבא ויש לחלק ר"ל משום דרש"י בסוכה דף ל"ח ע"ב כ' דרק אם הוא בעצמו אומר זה צ"ל בב"א וראי' מן ברוך הבא כו' ומבואר בתוספ' סוף פסחים דהם מוציאין את המקרא בהתיבות שהם אומרים וזה ר"ל הגמ' שם שמע ולא ענה יצא ור"ל ממה דהם מוציאין אותו. וזה ר"ל הירוש' בסוכה ואלו ואלו יוצאין:

אך זה רק בחרש בעצם אבל ע"י סיבה של חולי אינו שומע לא וראי' דרבינו ס"ל בפ"ג מהל' חגיגה דגם אם אינו מבין בלה"ק צריך לכוון לקריאה זו וכן כ' שם ומי שאינו יכול לשמוע והרי בחגיגה ד' ג' מבואר דפטירי וצ"ל דרק היכא דיש חסרון בהשמיעה דלא כהתוס' ואף דהא זה אימעט מבאזניהם צ"ל דנ"מ ע"י חולי ועי' תוס' בכורות דף ל"ז ע"א דלמה חרש אינו מחלל עבודה ואין נ"מ בין בידי אדם בין בידי שמים דלא הוה מום ועי' תוס' ב"ק דף צ"ח ע"א דדי אם המום הוה באבר שהוא בגלוי וזה רק בידי אדם דטיפתא דדמא דנפל וע"ש דף פ"ה ע"ב ולא מחמת גוף השמיעה ולהיפך מסריס עי' יבמות דף ע"ט ע"ב דהיכא הוה רק מחמת כחישותא לא ועי' גיטין דף ע' ע"ב גבי שוטה כה"ג וגבי סומא כ"כ דנ"מ בין אם נעשה חסרון בגוף הראי' ובין נסתם עי' בכורות דף ל"ח ע"ב גבי צף ומשוקע ושם דף ט"ז ע"א ודף כ"ח ע"א ורש"י מנחות דף ע"ט ע"א. ועי' רש"י סוטה דף מ"א דגבי קריאת הקהל לא הי' מתורגמן ואף דגבי משוח מלחמה מבואר בתוספ' דהוה מתרגם וע"ש בתוס' דף מ"ב דהשוטר הי' משמיע ולשיטת רבינו בהל' מלכים כהן אחר הי' משמיע ודי בתרגום ואף דצריך לה"ק יש נ"מ בין אם מתרגם מלה במלה או מפרש בלשון אחר. ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' ק"ש פ"ב ה"י ומ"ש שם. ומ"ש רבינו בפה"מ מע"ש פ"ה מי"ג דלכאורה תמוה דהא מבואר בסוטה דף ל"ב וכן פסק רבינו בסה"ל מע"ש דוידוי מעשר בכל לשון. אך לפי מ"ש א"ש ור"ל מלה במלה ועי' במה דפליגי הבבלי והירוש' במגילה פ"ב היכא דכ' בלה"ק ומתרגם לה אם הוה כמו בע"פ או בכתב ר"ל כה"ג ועי' בתוס' דף ח' ע"ב וכ"כ בזה. הרי דגבי פ' הקהל די בקריאה לבד אף שאינם מבינים וגבי פ' סוטה ע"ש ד' ל"ב ע"ב ר"ל לא בגדר תרגום רק שהוא מפרש לה וכן לשון התוספ' בסוטה פ"ב קורא ודורש ובירוש' שם כל דקדוקי פ'. ועי' ירוש' רפ"ז במחלוקת דר"י ור"י מהיכא ילפינין הך דבכל לשון ונ"מ אם די שהכהן יאמר בלה"ק ואחר יתרגם או כיוון שהיא צריכה לענות אמן רק על שבועות כהן כמבואר בספרי פ' נשא פסקא י"ב. ואף דהוה כמוציא שבועה מפיו כמבואר בשבועות דף ל"ו והוה כמו שמוציאה מפי' שבועת הכהן. ועי' מכות ד' ו' ע"ב גבי סנהדרין ובר"ן נדרים דף ח' ע"ב ובספרי פ' בהעלותך פסקא ס"ח שאין נשאלין אלא לבעל המעשה ובספרי

פ' שפטים פסקא קע"ו שלא להשיב ע"י תורגמן. ויש נ"מ בין אם הנביא מנבא אז או שמספר מה שבא לו נבואה וכ"כ בזה בח"ג פ"ה מהל' מ"ע גם גבי כובש את נבואתו לוקה דסנהדרין דף פ"ט ע"ש בתוס' דליכא אזהרה. אך י"ל מהך דפ' בלעם דכתי' אותו אשמור לדבר ומ"מ שנאמר השמר כו'. אך נ"מ בין בעת שבא לו הנבואה או אח"כ וכה"ג כ' בח"א לחלק בין מתנבא שלא שמע ובין הך דסנהדרין דף צ' גבי לעקור מקצת כו' דזה ודאי אם מתנבא אז נבואת שקר אין נ"מ לחייב מיתה משום מתנבא מה שלא שמע. וזה ר"ל מה דמבואר ביבמות דף מ"ט ע"ב דישעי' נענש על שאמר בתוך עם כו' משום דאמר שם בגדר נבואה ובאמת לא הוה נבואה. וזה ר"ל נדמתי משא"כ נביא שאומר כבר בא לו נבואה אז נ"מ גבי מתנבא לעקור דבר מה"ת ובגדר שקר בלאו דלא תענה כמבואר בירוש' שם ולכך כ' רבינו בהל' יסודי התורה פ"ה דגם ב"נ המתנבא כה"ג חייב והוא תמוה דהרי אין מקבלין אותו כלל וכמו דאמרינן בסנהדרין דף פ"ו ע"ב גבי תלמיד שהורה דלא הוה זקן ממרא. אך לפי מ"ש דרבינו ר"ל שאז מתנבא א"ש דרק אם אומר שכבר ראה הנבואה אז בעי מוחזק וכן מוכח בספרי פ' ראה פסקא פ"ד ולא חשוד למפרע וזה רק אם אומר שכבר בא לו כמו חולם החלום דקרא:

ובאמת זה ג"כ ר"ל ביבמות דף ע"ז וכ"מ וירוש' סנהדרין פי"א גבי זקן ממרא תלמיד חכם שמורה הלכה קודם מעשה שומעין לו ר"ל דקודם מעשה לא הוה בגדר נאמנות רק בגדר עצם דכן הוא הדין כמו עפ"י התורה אשר יורוך וכמו שליש דנאמן ולא על הדבר רק על ההוראה והסברא. וזה ר"ל ב"ב דף י"ב דמן החכמים לא ניטלה אבל אחר המעשה אז הוה כמעיד על הדבר ועי' תמורה דף כ"ח ע"א ברש"י גבי מום וכתובות דף ע"ב ע"א גבי כתם. אך שם י"ל דנ"מ איך הי' המראה ועי' קדושין דף ע"ד ע"א גבי נאמן דיין כו' אך שם כיון דהוה רק שודא אין זה בגדר דין וכ"כ בזה ועי' במ"ש רבינו בפה"מ סנהדרין פ"י גבי זקן ממרא דצריך התראה. ולכאורה הא מבואר בגמ' דף פ"ח ע"ב דא"צ התראה וכן פסק רבינו בהל' ממרים פ"ד. אך ר"ל דהתראה לא בשעת המעשה רק בשעת הוראה וכ"כ בזה אם אינו חייב רק אם יעשה המעשה אפי' ע"י אחר או די עד שיורה לעשות דזה גופה מעשה וזה מחלוקת בירוש' ובספרי מבואר דדוקא אם נעשה מעשה ומ"מ התראה לא בעי אז ואף דא"כ הוה התראת ספק כ"כ רבינו בהל' שבועות פ"ה ה"ב דהיכא דהלאו מפורש בתורה ר"ל דא"א רק כה"ג לקי. וזהו ר"ל הירוש' יבמות ספי"א עיקר לאווין ספק ע"ש. ועי' תוס' גיטין דף ל"ג ומכות דף ט"ו ע"ב ותוס' שבועות דף ל"ז ע"א גבי שבועת העדות ועי' תוס' חולין דף י"א ע"ב ד"ה וכי תימא ושם ר"ל דכיון דנימא דלא אזלינין בתר רובא וא"כ הוה כמו שנפסק לנו הדין דכ"ז שלא בדקו אינו חייב וא"כ לא שייך

לומר איגלאי מילתא למפרע. ומה דמקשה שם דף י"א משבירת עצם אף דלכאורה כיון דלא חזי לאכילה לא עבר כמבואר פסחים דף פ"ד וכיון דאם חיישינן למיעוטא א"כ א"א לאוכלו רק אחר בדיקה וא"כ לא הוה ראוי לאכילה ולא שייך לומר אגלאי מלתא למפרע כיוון דכולם כן ולא סיבה וזה ר"ל בר"ה דף ז' שנה בבכור בעמ"ו שמונין לו מלידה ומוקי שם בכלו לו חדשיו ר"ל ג"כ דבאמת אגלאי מלתא למפרע דבר קיימא הוא אך אם בכל הוולדות כן שוב הדין כן ולא שייך זה אבל כיון שיש מציאות דיכול לאוכלו מיד בכלו לו חדשיו שוב בכל הוולדות שייך לומר אגלאי מלתא כו' וצ"ל דכוונת הגמ' בחולין שם דזה ודאי אזלינן בתר רובא מסברא רק דמביא ראי' דהתורה לא חששה כלל על המיעוט כיון שצותה שאסור לשבור עצם וא"כ חזינין דאין מציאות חשש כלל וכן גבי רוצח ועדים זוממין כיון דהרגו אין נהרגין וא"כ אין מציאות כלל לבדוק. וא"ש מ"ש התוס' שם דאמאי לא מייתי ראי' מקרבנות דדחי שבת אך משם אין ראי' דבאמת אזלינן בתר רובא ואם ימצא טרפה יביא קרבן אחר משא"כ כאן דא"א שיבורר כלל. וכעין זה אמרינן בנדה דף ט"ז ע"ב אם נאבד העד אסורה לשמש עד שתבדק וכשעד קיים אף דאינו יודע אם הוא נקי או לא מותרת ועי' תוס' ע"ז דף ל"ד ע"ב:

עכ"פ י"ל דהתוקע גורם להתקיעה שתהא תקיעה של מצוה ומ"מ כיון דעיקר הפעולה הוא רק בהשמיעה גם ר"א מודה דמכשירין לא דחי שבת דעיקר הכוונה הוא התקיעה ולא שיתקע. וכה"ג החילוק בקדושין דף מ"ב ודף מ"ג ע"א גבי שליח לדבר עבירה ע"ש בתוס' גבי שוגג וב"ק דף ע"ט. אך נ"מ דהיכא דהחיוב הוא רק בפועל לא שייך בזה גדר שליחות. וזה ר"ל שם זה נהנה וזה מתחייב ר"ל דעיקר החיוב הוא הפועל וא"א לחייב אחר רק בדבר שהחיוב הוא הנפעל אז י"ל בזה שליחות ולכך ס"ד לשמאי דחייב גבי הריגה משום דהוה כמו מצמצם עי' סנהדרין דף ע"ו ע"ב ולמסקנא בגמ' דאמר דינא רבא ודינא זוטא א"ב ר"ל דבאמת זה השם יש עליו רק דא"א לעונשו בידי אדם ואידך ס"ל דהוא רק בגדר מכשול וזה עבירה כלליות ועי' שבועות דף מ"ז ע"ב גבי עוקב אחר מנאף ר"ל ג"כ דיש זה השם דניאוף עליו וע"ש דף ל"ט גבי גורם לשבועות שקר בדין חמור ודין קל ועי' סנהדרין דף ע"ו ע"א גבי לאו דלא תחלל ובת"כ פ' קדושים פ"ט פ"ז כה"ג ושם דף ע"ד ע"ב גבי קווקי ודימונקא ע"ש ברש"י וברמב"ן במלחמות אם זה הוה גדר ע"ז או רק משום מכשול ובדברי רבינו בהל' עדות פי"ב ה"ט גבי מוכרי טרפה דהוה בגדר אוכלי טרפה ע"ש ומ"ש רבינו בפה"מ תרומות פ"ו מ"ג גבי המאכיל ע"ש שכ' משום שאין שליח לדבר עבירה:

ובאמת זה תליא אם התשלום קרן וחומש זה הוה בגדר כפרה או בגדר דין ועונש עי' תוס'

פסחים דף כ"ט ובירוש' פ"ו ופ"ז הובא שם בר"ש מ"א ובמה דמבואר בת"כ פ' אמור פ"ו פרק ו' פיסקא ו' ופ' בחוקותי פי"ב דגבי תרומה גם קטן בן ט' צריך לשלם קרן וחומש וזה כשיטת רבינו בהל' שגגות פ"ט גבי שפחה חרופה דחייב בקרבן גם קטן ומ"ש שם שממתין עד שיגדיל ויהי' בן דעת הוא משום שצריך שיקדיש הקרבן וזה רק במופלא סמוך לאיש עי' נדה דף מ"ו ועי' תוס' קדושין דף י' ע"א ד"ה מקבלת את גיטה. עכ"פ נראה דהוה בגדר כפרה ולא בגדר עונש וקנס ועי' תוס' יבמות דף צ"ט ע"ב ובדברי רבינו פ"ה הכ"ב דשם נקט רק אינו משלם חומש אבל קרן משלם מחמת ספק כפרה וכמ"ש הרא"ש בפ"ג דחלה ובפ"י הי"ד שם נקט סתם פטור מן התשלומין מחמת דשם הוחזק חולין. ועי' בדברי רבינו בהל' נזקי ממון פ"י ה"ה דספק כפרה לחומרא. ועי' במ"ש בח"ג אם יש לחייב שתים על עבירה אחת ותוס' מנחות דף נ"ו ע"א גבי עורך במנחה מחומצת והא דצריך למעט גבי שחוטי חוץ שליח זה משום שהחיוב על הפעולה שנפעל עי' זבחים דף ק"ז ע"ב גבי היא בפנים וצוארה בחוץ ותוס' סנהדרין דף מ"ב ע"ב ד"ה שכן דעיקר הדבר הבהמה ולכך לא שייך בזה גדר אין איסור חל על איסור עי' חולין דף מ' גבי השוחט חטאת בשבת בחוץ. ועי' בדברי רבינו פ"ו מהל' שגגות ה"ג דלכאורה לא משמע כן והך תוספ' דשבת הובא בדברי רבינו בהל' שבת פי"א הי"ד גבי אחד אוחז בקולמוס ואחד אוחז בידו וכותב דחייב האוחז ובהך דמכות דף כ' ע"ב דגבי לאו דמקיף מסייע פטור דכיוון דחיוב על הפועל ועי' גיטין דף ע"ח וצריך דוקא לעשות מעשה אז נקרא פועל ועי' יומא דף מ"ג ע"א גבי הזי' ע"ש בתוס' גבי אשה מסייעתו ובע"ז דף כ"ז ע"א גבי מילה ושם דף ל"ט גבי תפילין וכ"כ בזה במ"א. ומ"ש התוס' כתובות דף ל' ע"ב גבי תחב לו חבירו דהוה כמו שעושה מעשה התם משום דאית לו הנאה וכהך דב"ק דף ל"ב:

וגבי מלאכת כתיבה בשבת זה תליא אם החיוב הוא הכתיבה או החיוב הוא מה שנעשה ע"י אותיות וכ"כ בזה בח"א ובח"ג דהוה רק על הכתיבה ולכך פסק רבינו בפי"א מהל' שבת ה"ט דאף אם נתקלקל הנייר חייב ולכך גבי כותב על בשרו כ' רבינו בפי"א הט"ז דחייב אף שהחמימות מעברת הכתב ר"ל ואינו ניכר כלל כמבואר בגיטין דף כ' ע"ב ולא דמי להך דפ"ט הי"ג דצובע ברזל פטור דאינו מתקיים דשם החיוב על דבר הנצבע וכיון דאין מתקיים עליו הצבע פטור משא"כ גבי כתב דהחיוב הוא על האותיות וכיוון דמצד עצמן הם מתקיימין חייב. וכן נ"מ במה דס"ל לרבינו בהל' ס"ת פ"ג ורש"י שבת דף ס"ב וכ"מ דד' ויוד של תפילין הל"מ ומ"מ אם עשאן בשבת אין חייב עליהם משום כותב כדמוכח בערכין דף צ"ז וצ"ל כיון דזה גופה הוא האות אין עליו שם אות. ועי' רש"י

גיטין דף כ' ע"א גבי כיפה ואנדרוכתא דזה לא מיקרי כתב דצריך שיהי' הכתב בהנייר לא על הנייר ותליא בהך דסוטה דף י"ט דפליגי שם רש"י ותוס' היכא דרישומו ניכר אם משום דהוה כמו שלא נמחק כלל או כמו שלא נגמר המחיקה וע"ש דף י"ז גבי נשפך מהם משום דגבי ס"ת ופ' סוטה האותיות והקלף הם שני גדרים וע"י שניהם נעשה הדבר דהיינו שצריך שיהא האותיות נכתבים בקלף ועי"ז נעשה ס"ת ולכך מבואר בשבת דף קט"ו ע"ב דכתובים בסם ובסקרא פסולים דאינם מתקיימין ע"ש בתוס' מ"ש שם. אך כך דהאותיות בעצמן אינם מתקיימין רק מה שנבלע בהקלף וס"ת אם הי' מתחילה כך אין עלי' שם ס"ת אבל אם כ' כהוגן ואח"כ נעשה כן עי' במס' סופרים פ"ג דרשב"א ס"ל דאם בבואה שלהם ניכר כשרין ועי' מגילה דף י"ח ע"ב אם רישומו ניכר כשר ונ"מ ג"כ למ"ד במנחות דף ל' ע"ב דאין כותבין שם על מקום המחק כה"ג אם נמחק השם ורישומו ניכר אם כשר אם זה הוה כמו על מחק ובתוספ' פ"ב דגיטין גבי גט כה"ג. והנה גט עיקר הדבר שיהא גט ולכך כשר בכל דבר כמבואר גיטין דף י"ט. אך מ"מ כתיבה על ספר לא מיקרי רק בדיו ובקלף וזה ר"ל רש"י מנחות דף ל"ד. וא"ש מ"ש התוס' וע"ש דף ל"ב ע"ב לשיטת רש"י דחסרות ויתרות פסול בגט ע"ש בתוס'. רק דר"ל כך דיש ב' מיני דקדוק אחד בהכתיבה ואחד בהקריאה עי' נדרים דף ל"ז ע"ב וגבי ס"ת בעי הכתיבה בדקדוק כמו שכותבין וגבי גט צריך לכתוב כמו שמדברין וזה ר"ל בגיטין ד' כ"א ע"ב לספירת דברים הוא דאתא ר"ל לכתוב כמו שמדברין ועי' תוס' גיטין ד' פ"ה ע"ב גבי אגרת וד' ס"ה ע"ב גבי פטרוה וכתובות דף ב' ע"ב גבי נשאו ונדרים דף ל"ד ע"א גבי ניתנה וקדושין ד' י"ח ע"ב וכ"מ:

עכ"פ גבי שבת עיקר הדבר הוא הכתיבה לא שיהא אותיות והך דשבת דף ק"ד ע"ב דשקלי' לגנו דחית ועשאו שני זיינין שם ר"ל כמ"ש רש"י שהסופר צריך לכך ואז הוה תולדה דכותב וכמו רושם עי' שבת ד' ק"ג ובפה"מ שם ובדברי רבינו שם ספי"א. אך נ"מ דגבי תולדה רק אם יש בהדבר שעשה גדר המלאכה אז חל עליו שם המלאכה וכ"כ בזה דאף דהבערה חייב בכ"ש ובישל כגרוגרות ואיך אמרינן בירוש' פ"ב דשבת הבעיר ובישל כאחת אינו חייב אלא אחת. אך ר"ל כך היכא דבאמת אין עליו שם מבעיר כמו גבי גחלים של מתכות וכמבואר בכ"מ עי' בדברי רבינו פי"ב מהל' שבת ה"א ב' ומ"מ היכא דמחמם ברזל כדי לצרפו הוה תולדה דמבעיר ושם צריך שיעור דאין המלאכה מצד הפעולה רק מצד הנפעל וכן גבי מגבן אף דבונה חייב בכ"ש מ"מ מגבן אינו חייב רק כגרוגרות כמבואר שבת דף צ"ה משום דפחות מזה אין זה בונה כלל. וא"ש מ"ש התוס' שם דיהי' מותר לבנות ביו"ט מחמת מגבן לצורך היום. אך אם מגבן לצורך היום

אין עליו שם בונה כלל וה"נ גבי כותב כן דכאן כיון דלא כ' רק גורם שיהי' נכתב אם א"צ לזה לא כלום הוא:

גם י"ל דנטלו לגגו דחית חייב משום גדר מוחק דיש בו כדי לכתוב שתי אותיות ע"ש ד' ע"ה ע"ב וכן נ"מ אם עשה משני זיינין חית אם חייב משום מוחק עי' בתוספ' שבת פי"ב. וכן ג"כ זה הגדר גבי עינויים של יוהכ"פ לשיטת רבינו דס"ל דלא כהתוס' ביומא שם רק דהעינויים הוה הל"מ אך רק מנעל ורחיצת כל הגוף דזה הוא עצם ודלא כתוס' יומא ד' פ"ח ע"א דגם ברחיצת כל הגוף אם אינו מכוון לתענוג שרי רק דזה ודאי אסור וע"ש דף ע"ז ע"ב ועי' שבת ד' ס"א דהוה מחלוקת דאמוראי מהו עצם הפעולה דמנעל אם משום תענוג או משום לשמור מצער וע"ש דף ס"ו גבי סנדל של סיידים ודף נ"ט. ובהך דיבמות ד' ק"ד ע"א דמבואר שם דכל מנעל שאינו נעשה להילוך אין עליו שם מנעל נמצא דבשעה שמהלך אז חל עליו שם מנעל ולכך מבואר בירוש' שבת פ"ו דא"צ לעשות מנעלים לשבת כמו שאר בגדים משום דבזמן שהוא מהלך בו אז חל עליו זה השם. ועי' יומא ד' ע"ח ע"א דהיכא דאין המנעל עושה הפעולה כמו בשעה שעובר במים אז אין עליו שם בגד רק משום דרך מלבוש והירוש' פי"ט דשבת קרי לו דרך מנעל ע"ש. אך זה שייך רק גבי רך ולא גבי קשה עי' שבת ד' קמ"ו ע"ב ובירוש' עירובין פ"י גבי ס"ת בזמן הגשמים דמחלק שם ג"כ כה"ג בין קשה לרך אך זה לא בבגד עי' נדרים דף נ"ה ע"ב וזה דמחלק שם בין מנעל לסנדל:

ובזה אתי שפיר גם כן מה דביומא ד' ע"ד יליף להני עינויים משבתון וד' ע"ו יליף מן תענו ע"ש בתו"י אך זה נ"מ היכא דליכא דין עינוי אז רק מחמת זה דשבות כמו באינו מכוון לתענוג וכמו בלובש המנעל רק משום שמירה דעקרב וכדומה. ונ"מ גבי תוספות יוהכ"פ דלא הוה רק לעינוי לשיטת רבינו בהני רק אם יש בהם גדר עינוי ועי' תענית ד' ל' ובשיטת הראב"ד שם גבי תוספות. אך זה רק בעצם הדברים אבל סנדל או רחיצת מקצת גופו אז רק מחמת הנפעל חל עליו זה הדין ועי' שבת ד' קי"א ולכך אז אם אינו מתכוין לזה רק מחמת דבר אחר מותר עי' יומא דף ע"ז ע"ב וד' ע"ח ע"ב גבי סכנת עקרב ודוקא סנדל ע"ש בתו"י ד' ע"ד דיוכל שלא לילך לשם. ועי' בשאלתות דר"א דכ' שם כגון שצריך להביא ס"ת וכדומה אך באמת בסנדל ונועלו רק משום שמירת הרגל מעקרב וכדומה אין זה בגדר האיסור כלל. וכעין מ"ש התוס' שבת ד' ע"ג ע"ב גבי קוצר וא"צ לעצים וגבי סוחט וא"צ למשקה וכ"כ בזה בח"ג וכה"ג הוה הדין גבי שומרים דכ"כ בזה דיש בזה שני גדרים מה שהוא נעשה שומר ומה שנתחייב על הדבר וכ"כ בח"ב דהיכא דמתנה ש"ח להיות כשואל או שואל כש"ח אם ר"ל דאז נתבטל שם זה וחל עליו שם

אחר או רק החיובים קיבל עליו. ונ"מ אם מותר להאכיל תרומה כה"ג עי' יבמות ד' ס"ב ועי' ב"ק ד' מ"ז ע"ב דמבואר שם דהיכא דאינו שומר בעצם רק קיבל עליו שמירת הדבר אז חייב אף על האונסין ואף בלא קבלת שכר ע"ש בתוס'. והטעם דהנה זה מבואר בכ"מ דמקום שהפקדון מונח שייך להמפקיד עי' רש"י כתובות ד' פ"ה ע"א גבי מלוגא דשטרי וביצה ד' מ' וב"מ ד' מ"א וד' ס"ג וכ"כ בזה במ"א:

והנה בירוש' שבועו' רפ"ח מבואר דהא דפליגי ב"ש וב"ה ב"מ ד' מ"ג גבי החושב לשלוח יד בפקדון דב"ש ס"ל דחייב דזה ודאי כל שלא עשה בדרך קנין לא נתחייב כמבואר בירוש' שם ועי' רש"י ב"מ ד' מ"א ע"א רק ב"ש ס"ל דכיון דעד עכשיו הוא מונח ברשות המפקיד כמ"ש וכיון שהוא חושב לשלוח בו יד כלתה שמירתו עי' ב"ק דף ק"ח ע"ב וד' קי"ח ע"ב וגיטין ד' י"ד גבי הוחזק כפרן וכיון שפקע השמירה נעשה כמי שמונח ברשותו של הנפקד וזה גופה הוה כמו משיכה וקנין. וכעין מ"ש רבינו בפה"מ מע"ש פ"ה גבי מקומו מושכר לו. ועי' רש"י ע"ז ד' ע"א ע"א גבי פרדשנא ובהך דב"ק דף נ"ב גבי משכוכות ובדברי רבינו בפה"מ פ"א דקדושין גבי בהמה גסה ובש"ג פ"ה דב"ב זהו טעם דב"ש ולכך מבואר בירוש' דזה רק אם חשב עליו כשהוא מונח ברשותו ועי' תוס' ב"ק דף נ"ז ע"א ד"ה קרנא. ולכאורה תמוה הא אין כאן שבועה ואיך שייך כפל וע"ש בתוס' בע"ב ד"ה נמצא ורש"י ב"ק ד' קי"ב ע"א. וצ"ל דס"ל להתוס' כשיטת רבינו בהל' גנבה פ"ג ה"ד ופ"ד ה"י דגם בשומר הוה גנב כה"ג ע"ש. ועי' ירוש' סנהדרין פ"ח ופ"י דגנב אם גנב בפני הבעלים אין עליו שם גנב וא"כ כיון דהשומר עצמו גנבו שוב הוה כמו בפני הבעלים אך משום דכלתה שמירתו כמ"ש. ובזה יש לבאר דברי רבינו בהל' גנבה פ"א ה"ג גבי לסטים מזויין ועי' תוספ' ב"מ פ"ז דהוה מחלוקת דתנאי גבי גנב מזויין אי הוה גנב או גזלן אך זה רק שלא בפני הבעלים וזה חילוק בין לסטים מזויין בין גנב מזויין. עכ"פ גבי שומרים הוה כמו שמקום הפקדון שייך להמפקיד ולכך יש שיטה בירוש' דאם גנב מבית השואל שאין עליו דין שומר רק מחמת דהוה כשלו עי' סנהדרין ד' ע"ב ליכא כפל מחמת דלא גנב מרשות הבעלים וכ"כ בזה ועי' מ"ש התוס' כתובות ד' נ"ו ע"ב דזה הוה שיעבוד התורה משא"כ בהך דב"ק ד' מ"ז שם לא הוה ברשות המפקיד רק אמרינן דקיבל עליו שמירה ולכך מצי אמר לו תוראי גבך אף באונס ועי' תוס' שבועות ד' מ"ד ע"א דיש מיעוט גבי ב"נ מדין שומרים וכ"כ בזה דר"ל דאינו בגדר שומרים כלל דבאמת אף למ"ד דגזל ב"נ אסור זה רק משום דמי הדבר לא משום עצם דגבי ב"נ אין עליו שם בעלים מחמת המציאות והרשות רק מחמת הקניני ובו אין נ"מ בעצם הדבר רק מחמת השוי'. וזה מה דמבואר בעירובין דף ס"ב דחצירו של ב"נ הוא הדין כדיר של בהמה ע"ש

בפה"מ דאין עליו שם הפרטי. וזה ר"ל ג"כ הך דב"ב דף נ"ד ע"ב ב"נ מכי מטי זוזא לידי' אסתלק. ועי' תוס' חולין דף ע"א ע"ב גבי בגד שב"נ לבוש לענין טומאת בית המנוגע וכן במה דס"ל לרבינו בהל' נזקי ממון פ"ח ה"ה דשור של ב"נ אינו חייב אם הזיק שור אחר וע"ש בהשגת:

והנה בירוש' ובתוספ' פ"ד שם מבואר דשור של ב"נ שהזיק של ב"נ אחר בין תם בין מועד משלם נזק שלם וצ"ל דזה רק מגוף המזיק כמ"ש הר"א ז"ל ועי' ב"מ דף ל"א ע"א דילמא קטלה לה והטעם משום מ"ש דגדר בעלים אין עליהם ועי' רש"י נזיר דף ל"ה ע"א דמבואר שם למעט דובים ואריות מגדר שמירה אף דבאמת הם שלו. ובהך מחלוקת דסנהדרין דף ט"ז אם יש להם תרבות ובעלים וב"ק דף ט"ז ור"ל בגדר בעלים על העצם. ובזה א"ש מהיכא ילפינין ב"מ ד' כ"ז דאבדת של ב"נ היא שלו מהך דומצאתה שמא ר"ל דאף אם בא לידו א"צ להכריז אבל אינו שלו כמו הך דב"מ ד' כ"ד ע"ש. אך עיקר הטעם דאבדה הוא משום שיש לה בעלים כמבואר ב"מ ד' כ"ז מה שמלה מיוחדת וב"ק דף ס"ג ע"ש בתוס' גבי דבר שאינו מסויים וגבי ב"נ לא שייך זה. ועי' בהשגת בהל' חמץ פ"ד דליכא דין אסמכתא גבי ב"נ והוא ג"כ מהך טעמא דאסמכתא הוא רק על הדבר בפרטית ולא על סתם עי' ב"מ דף ס"ו וד' ע"ג וזה לא שייך בב"נ ולא שייך לומר גדר לא תחמוד. וא"ש הך דב"ק דף קי"ג ע"ב ב"נ שקיל דמי. ועי' ירוש' שבועות פ"ח דידי אנא בעי. וזה ר"ל ב"ב ד' י' ע"ב וכ"מ דגבי ב"נ אם עשה צדקה שלא לשמה לא הוה מצוה ובישראל הוה משום דבישראל נהי דהנתינה לא הי' טוב מ"מ העני מתפרנס מזה ועדיין שם בעלים עליו כמבואר ב"מ דף ע"ח ע"ב וכ"מ כל המשנה וכו' משא"כ בב"נ תיכף כשנתן שוב אין שמו עליו ולכך אם לא נתן כהוגן לא הוה מצוה ועי' תוספ' פאה פ"ב וכה"ג כ' דאף דקי"ל מע"ש ממון גבוה זה רק השווי' ולא העצם וכמבואר ב"ק ד' ס"ט ע"ב רחמנא קרי' מעשר מעשרו ומוסיף עליו חומש וכ"כ במ"א דגבי כרם רבעי של שביעית י"ל דא"צ להוסיף עליו חומש ע"ש בירוש' פ"ה דמע"ש וא"כ נמצא דעצם הדבר הוא שלו:

והנה גבי אתרוג דבעיא לכם הירוש' פ"ג ופ"ד דסוכה ופ"ב דגיטין ס"ל דצריך לזכות באתרוג שיהא שלו לגמרי ואח"כ יוצא בו ולכך דייק שם שתזכה. בו ובמצותו וכן אמר שם דצריך ליתן במתנה לדעת גמורה. אך לפי שיטת הגמ' דילן ב"ב ד' קל"ז גבי אתרוג זה נתון לך כו' דאמר שם אם מיפק לא נפיק למאי יהבי' ע"ש ברשב"ם. אך ר"ל דכיון דאמר ואחריך וא"כ אין לשני רק אם קודם זה יזכה ראשון וכיון דאם נימא דהראשון לא יצא בו שוב אין לו בו כלום ושוב אין להשני כלום. וכה"ג כ' בהל' יו"ט פ"ה הט"ו על רש"י עירובין ד' ל"ג גבי ד"א של עירוב ע"ש. וזה ר"ל הירוש' גיטין פ"ב ה"ג הרי זה גיטך ע"מ

כו' דרק אם נתגרשה אז צריכה להחזיר אך מ"מ נהי דלא הוה אינו שלו מ"מ שלו ג"כ לא כיון דאינו יכול לעשות בו פעולה. ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' בכורים פ"ב הי"ג גבי קנה ג' בלא קרקע ע"ש אם הטעם משום דיש לו קרקע או משום דהוה כקרקע ע"ש. עכ"פ חזינין דגבי אתרוג אף אם אין לו ממנו שום פעולה רק שיוכל לצאת בו די בזה וה"נ גבי מע"ש כן כיון דעצם הדבר שלו אף דלענין שאר דברים הוא ממון גבוה מ"מ יוצא בו כן פסק רבינו. ועי' בירוש' פ"ג דעירובין ובתוספ' שם דפליגי ב"ש וב"ה אם מערבין במע"ש בירושלים. וזה תליא בהך מחלוקת דעירובין דף מ"ט וכ"מ אם עירוב משום דירה או משום קנין וע"ש דאמר דבעירובי תחומין לכ"ע מהני אך נ"מ אם מניחה למעלה מעשרה ועי' מכות ד' י"ב ע"ש בתוס' ובירוש' מעשרות פ"ג גבי עומד באילן אם יש עליו שם עיר או שם שדה ובכ"מ ועי' ירוש' עירובין פ"ו ופ"י דמקום פיתא הוא רק למעלה מעשרה ובעירובין דף ע"ג ע"א דאמר שם בההוא אנן סהדי. וא"כ לפי זה למה לא מוקי הך דעירובין ד' ל"ב הך דנתנו באילן למעלה מי' דר"ל במע"ש בירושלים דשם אינו יכול לאוכלו ועי' מכות דף י"ט ע"ב וד' כ' ע"א גבי נקיט לי' בקניא:

עכ"פ עיקר חיוב שמירה הוא על עצם הדבר וזה לא שייך בב"נ ועי' ב"מ דף צ"ג ע"ב מוכח שם דע"י שכר שהוא מקבל אף דבר שיש בו מצד הגוף גדר אונס מ"מ כיון שהפעולה בעצמה אינו אונס נתחייב ועי' תוס' ב"ק דף נ"ז ע"א וב"מ דף מ"ב ע"א גבי גנבה ע"י אונס ובתמיד דף כ"ח ע"א אונס שינה. וזה ר"ל רשב"ם ב"ב דף מ"ג ע"ב גבי שותפים כש"ש להתחייב באונסים וקמ"ל דהוה כמקבל שכר ממש. ונ"מ ג"כ גבי שומר אבדה להני לישני דר"י ב"ק דף נ"ו ע"ב אי משום דיש בו שכר או גזיה"כ לגנבה של אונס וכן כ' גבי הני חיובים של אישות אם הוה ממילא מחמת אישות או חיובים פרטים. עי' מ"ש פי"ב מהל' אישות ה"ב ובגיטין דף פ"ה ע"א אם שייך בתנאי בגירושין כמו שיור בגט ובירוש' גיטין פ"ז ה"ג לא מצינו אשה נשואה לזה ומעשה ידי' כו' וזה ג"כ תליא הך דריש כתובות היכא דהגיע זמן ולא נשאו אם הוה בזה אונס ועי' ב"מ דף ע"ט גבי טבעה בחצי הדרך וב"ב דף קמ"ה תנו לי שושביני ר"ל כך דאם נימא דזה רק ממילא חיובים מאישות כ"ז שלא נשאה למה צריך ליתן לה. וצ"ל דהטעם רק דהוה צריך לשלם מה שע"י אינה נוטלת מזונות. וכה"ג כ' בהל' סוטה במה דאם הבעל אומר איני משקה דצריך ליתן לה כתובה וא"כ היכא דהוה אונס לא מיקרי מזיק משא"כ אם נימא כשיטת רבינו בהל' אישות דהוה ג"כ תנאי וחיוב נפרד י"ל דחייב ליתן לה בעצם מזונות:

ובזה י"ל שיטת רש"י בכתובות דף ק"ז ע"ש בתוס' דגבי יבם רק אם ברח ולא חלה דגבי יבם ליכא תנאי כתובה רק מנכסי בעלה הראשון ומזונות שלו רק מחמת אישות

וכ"ז שלא יבמה ליכא זה ורק משום מזיק וזה רק בברח ולא בחלה. ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' אישות פכ"ב ה"ד גבי חרש שנשא פקחת אם מתה אם ירשנה וכדברי רבינו מבואר בירוש' דכתובות דיורשה ובהשגת פי"ב ה"ט בטעם דלא מהני תנאי בירושה ופכ"ג ה"ז ובירוש' פ"ט דכתובות דאמר שם שבסוף הוא זוכה בהם. ועי' בירוש' ספי"ג גבי הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי לענין ירושה פשיטא דאינה יורשה ולהיפך אם היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בירושה דידה הוה בעייא דלא איפשטא ובנכסי אחיו פשיטא שהוא יורש ובירוש' פ"א דכתובות ה"ב משמע לכאורה דאף אם בשעת כניסה היתה פקחת ונתחרשה אח"כ אינו יורשה. אך בדברי רבינו בהל' נחלות פ"א ה"ט מבואר להיפך דלא אזלינין רק בתר שעת הנשואין ואף אם אח"כ נתפקחה אינו יורשה. ובאמת כל הני ר"ל שבשעת הקדושין היתה פקחת ועי' קדושין ד' מ"ה ע"ב גבי נתקדשה לדעת ונשאת שלא לדעת דאינו יורשה ובירוש' שם מבואר דרק מעשה ידי' אינו שלו אבל יורשה. וכן נ"מ בהך דיבמות דף נ"ו גבי ביאת שוגג וביאת יבם חרש וכן כל ביאה דהוא רק מחמת יבום אם הוא יורשה ע"ש בתוס' ד"ה מן הנשואין ותוס' סוטה דף כ"ד ע"ב כ' להיפך. ובאמת זה תליא אם עצם הנשואין הוא מה שהיא נשואה עי"ז יורשה או רק קניני הנשואין ועי' כתובו' ד' מ"ח ע"ב גבי מסירתו לרשות הבעל והנה בירוש' שם מבואר דאף למ"ד דגם להפרת נדרים זה רק דיצאה מרשות האב אבל לרשות הבעל לא נכנסה עד שתכנסה לחופה ועי' רש"י נדרים ד' פ"ט ע"א ולענין ירושה משעת מסירה ולענין טומאה הנה התוס' בכתובות שם כ' דמטמא. אך באמת נראה דזה רק אם בעלה ישראל ובגדר מת מצוה דיבמות דף פ"ט ע"ב מחמת ירושה ועי' ירוש' יבמות פ"ד וכתובות פ"ח אטו אשה שאין לה כתובה אין לה קבורה ורש"י כתובות דף פ"א ע"א ד"ה יקבור. אך זה רק לאחר כניסה לחופה דאז הויא שארו כמבואר סנהדרין דף כ"ח ע"ב אבל משעת מסירה לרשות הבעל אז רק אם יש לה כתובה וזה מה דהוה ס"ד בכתובות ד' נ"ג ע"א בההוא דשכיבא ארוסתו דאמר זיל קבר כו' ר"ל דס"ד דהא דאשה לאחר מיתתה אין לה כתובה זה משום דהבעל יורשה ובמה שהוא חייב לה הוא מקנה לה כדמבואר ב"ב ד' קכ"ו ע"א גבי מלוה שלו בבכור. ואם כן לפי"ז גבי ארוסה דאין יורשה שוב צריך לקוברה עבור הכתובה ודחי שם דלא רק כיון דאינה בגדר נשואין אין לה כתובה ועי' במחלוקת בכתובות דף מ"ג ע"ב אם אזלינן בתר זמן הכתיבה או בתר זמן הגבי'. ובאמת נ"מ ג"כ להך דכתובות דף י' וד' ק"י דנותן לה ממטבע שנשתעבד לה אם מזמן אירוסין או מזמן נשואין. ועי' בירוש' כתובות פ"י דאף לראב"ע דס"ל דתוספות מן הנשואין דוקא מ"מ אותה שנתארסה תחילה קודמת לאותה שנשאת תחילה ע"ש:

עכ"פ הקנינים הוה אף היכא דלא נקרא שארו ממילא והנה גבי יבמה כ"כ דליכא קנינים וחיובים רק ממילא דאשה הקנו לו מן השמים עי' יבמות ד' ל"ט ע"א גבי כתובה וכתובו' דף נ"ח ע"א רש"י ד"ה והאי וזה ר"ל ביבמות דף ל"ח ע"ב במאי דמייתי שם לב"ש דזיקה עושה ספק נשואין והתנן נפלו לה נכסים כו' וע"ש בתוס' ד"ה דאי. אך כך דזה ודאי אף אם נימא דהיא ודאי נשואה מ"מ שארו לא הוה ונ"מ להך דדף נ"ח ע"ב היכא שהיתה זקוקה לחלל ולפסול אם נפסלה לשיטת רבינו דס"ל בהל' אס"ב פי"ח דנשואין בלבד פוסלין בודאי ולא כהירוש' והתוספ' בפ"ו דיבמות וע"ש ד' כ"ט ע"ב גבי מאמר לב"ש. ובאמת לכאורה קשה למה לא אמר שם דנ"מ אם די בחופה בלא ביאה אחר מאמר דגדר יבום מחמת הראשון לא שייך בלא ביאה ואם נימא דמאמר וזיקה הוה מחמת פעולת היבם י"ל דמהני אך מחמת שיטת התוס' ביומא ד' י"ג ע"ב דאלמנה מן הנשואין לית לה חופה ואם הוה יבמה מן האירוסין לא שייך זה:

ובזה י"ל שיטת רש"י ביבמות דף מ"ט ע"ב דס"ל דלר"ע קדושין תופסין ביבמה אליבא דשמואל ואינו ממזר. והוא תמוה מכ"מ כמ"ש התוס'. אך ר"ל דנ"מ בין אם הזיקה הוא מצד הבעל או מצד האח עי' יבמות דף מ"ד דר"ע ס"ל דמקריא ביתו של שני. אך זה רק אם כבר חל עלי' שם ביתו כגון מן הנשואין עי' יומא דף י"ג ע"ב ותוס' יבמות דף י"ג ע"ב ובירוש' פ"ח דב"ב וכן היכא דא"א שתייבם כגון שנפלה לפני חייבי עשה עי' דף כ' ודף מ"ד וכן בנפלה מן האירוסין אז גם ר"ע מודה דאין הולד ממזר. עכ"פ שארו לא הוה אף לב"ש עי' סנהדרין דף כ"ח ע"ב:

והנה בירוש' כתובות פ"ט ה"א דאמר שם דסילוק מועיל אף לנכסים שיפלו אחר כך מזכותו אתה למד חיובו כמו שזוכה בהנכסים אחר הנשואין כן מהני הסילוק. אך זה רק אם נימא דקניני הנשואין אינם נמשכים והקנינים הם מאליו בעת הנשואין אבל אם הם נמשכים לא שייך סברת הירוש' ועי' בירוש' רפ"ה דכתובות במה דמקשה שם נמצא קונה אשה ומטלטלין בש"פ. ובאמת גם החיובים גם הפטור ע"י הגירושין כ"כ בזה אם זה נעשה ממילא או ג"כ ע"י הגירושין והאישות. וי"ל דזה טעם דב"ש דאל יגרש כו' אא"כ מצא בה דבר ערוה דע"י הזנות נפקא החיובים והגט הוא להאישות בלבד ועי' גיטין דף ל"ט ע"ב ע"ש ברש"י ותוס' גבי שטר שחרור ודף מ' ע"ב ע"ש ברש"י ד"ה וכולם בשטר. עכ"פ י"ל דהגירושין הוא ג"כ פטור מהחיובים. וכ"כ בזה בהך דכתובות דף צ"ז ע"ב ברש"י ד"ה מגורשת ואינה מגורשת דכ' שם דמיירי מן האירוסין וע"כ צ"ל דמיירי כגון שהגיע זמן ולא נשאו ושם י"ל דהספק גירושין מפקיע החיובים. אך זה רק כה"ג ולא מן הנשואין עי' תוספ' כתובות דף ע' ע"ב ד"ה כגון ונ"מ באלמנה ספק מגורשת

תוך ג' חדשים אם יש לה מזונות. ואף דביבמות דף מ"א ע"ב מוכח דחולצת תוך ג' חדשים אין לה מזונות י"ל דזה הוה כהך דכתובות דף נ"ד ע"א גבי תובעת כתובתה כו'. ובאמת כ"כ דאף דמיאון הוה עקירת הדברים למפרע וכמבוא' יבמות דף נ"ט ובירוש' ובתוספ' שם דכה"ג מותר לישא את הממאנת אף מן הנשואין ועי' כתובות דף ל"ה ע"ב. מ"מ לגבי קנינים הוה רק מכאן ולהבא עי' כתובות דף ק' ע"ב ודף ק"ז ע"ב והנה לפי שיטת הירוש' בעירובין פ"ו ובנדרים פ"י גבי הפרה וביטול רשות דמיתה הוה כמו זה ר"ל דעיקר הדבר הוא סילוק הרשות ואמאי נימא ג"כ גבי מיתה דקטנה בת מיאון שיהי' בגדר מיאון. ועי' יבמות דף פ"ט ע"ב ודף ק"ז ע"ב וכ"כ דכל הני מיירי שהאירוסין הי' מדעת האב רק הנשואין היה לאחר מיתתו וכן הך דגיטין דף נ"ה גבי קטנה בת ישראל אוכלת בתרומה ר"ל כה"ג דהאירוסין היו מדעת האב או שהיתה פקחת ובעת נשואין מת האב או נתחרשה דקטנה אכלה וחרשת לא אכלה. ועי' מ"ש רבינו בהל' תרומות פ"ו ה"ג דגבי חרשת אף שהיתה קטנה והשיאה האב לא אכלה וכן מוכח בתוספ' דיבמות פ"י והנה כ"כ דיש בגדר מה שהאשה הנשואה לכהן אוכלת בתרומה שני דברים אחד משום קנין והב' דנעשית כהנית וזה נ"מ בין ארוסה לנשואה אך יבמה אוכלת רק מחמת עצם דקנינים אין לה:

והנה בירוש' פי"ד דיבמות ס"ל דחרש יש לו קנין ביאה והטעם כמ"ש התוס' סנהדרין דף ס"ח ע"ב דקטן מה שהוא עושה בגופו הם שלו. אך מ"מ זה רק שתהא קנינו אבל שתהא אסורה לאחרים בגדר א"א לא דאין מעשיו של חרש כלום לענין זה דלענין דברים של גזיה"כ ודין הוה חרש כשוטה רק דבר שהוא מחמת שמירה שם הוה חרש לענין זה כפקח ולכך מבואר ביבמות דף קי"ג ע"ב דאף דשוטה א"י להתגרש מטעם יד ומטעם שמירה מ"מ חרשת מתגרשת ועי' בירוש' תרומות פ"א דלגבי טהרות הוה חרשים בני שמירה ולגבי תרומה ס"ל לר"י דהוה בר דעת ואף דביומא דף מ"ג ס"ל לר"י שם דחרש גרע מקטן ועי' ב"ק דף פ"ו ע"ב דשם מבואר להיפך וע"כ צ"ל לפי מ"ש במ"א דיש ב' מיני קטן שנקראים מופלא סמוך לאיש בן י"ב ובן י"ג בלא ב' שערות וגבי תרומה פליגי ר"י ור"י דלר"י דגם בבן י"ב ולר"י רק בבן י"ג בלא שתי שערות וכן ס"ל לרבינו בפ"ה מהל' תרומות וס"ל לר"י דחרש דומה לקטן בן י"ב אך זה רק היכא דלא כ' איש וכן הדין לגבי חליצה לר"י דגבי חולץ דבעי איש שם לא מהני אף בחליצה דרבנן מחמת גזה"כ וכן חרש ואינו בן חליצה כלל. אך גבי אשה לר"י למסקנא שם ביבמות דף ק"ה ע"ב דבעי עד שתגיע לעונות נדרים דהיינו כמו בתרומה לר"י אז חרשת לא מהני אף היכא דנימא דלא קפדינין אקריאה למ"ד שם דף ק"י ע"א בחרשת מעיקרא כי היכא דעל הכי נפיק אך זה

רק היכא דהוה נשואין דרבנן אבל היכא שקדשה אבי' כשהיא קטנה אף שהיתה חרשת לא מהני חליצה אף לר"י מטעם דבעי קטנה שהגיע לעונת נדרים דעדיפא מחרשת אך זה רק באשה אבל גבי איש גם חרש מעיקרא שנפלה לו מאחיו חרש לא מהניא לכ"ע וא"ש הגירסא דשם דף ק"י ע"ב ע"ש ברש"י ותוס'. וכן לגבי גט מבואר ברש"י דף קי"א ע"ב דאף היכא דלא בעי גט רק מדרבנן כמו קטן שיבם אשה שנפלה לו מאחיו חרש מ"מ לא מהני כלום דאינו בן גירושין ועי' נדה ד' מ"ה גבי כשיגדיל יבעול ויתן גט ועי' רש"י סנהדרין ד' נ"ה ע"ב ע"ש בתוס' אך אם נפלה לו מאחיו חרש י"ל דדי כשיגדיל לבד כמ"ש:

והנה רבינו בהל' תרומות פ"ח הי"א גבי בת ישראל שנשאת לכהן בן ט' לא כ' דמיירי ביבם וכן בהל' סוטה פ"ב ה"ב גבי גדולה אשת קטן כ' סתם אך כ"כ בזה בח"א דבגדר קנינים שייך גם בקטן שבא עלי' ונ"מ דא"צ לבוא עלי' בפני עדים כשיגדיל וכן גבי הך דיבמות ד' ק"ט ע"ב גבי קדושי קטנה מתלא תליא דיש בדברי רבינו בהל' אישות פ"ד ה"ח והט"ז סתירה ע"ש בהשגת ובהל' גירושין פי"א ה' ו' ובהל' יבום פ"ה הכ"ג דנקט ג"כ לשון תלוים. אך נ"מ דנהי דבעי שיבעול לאחר שתגדל ולאחר שיגדל מ"מ עדים א"צ על זה דזה הוה כמו גמר ביאה ראשונה ועי' רש"י נדה דף נ"ב ע"א מבואר ג"כ כן וכ"כ בזה דגבי נשואין לכ"ע גדלי בהדה וזה ר"ל הך דיבמות דף פ"ט ובירוש' גיטין פ"ה תאכל על גבי חופתה הראשונה דהוה כמו נשואין אריכתא ועי' תוס' קדושין דף מ"ה ע"ב מוכח כן ובתוספ' עדיות פ"ג גבי הך דר"א. אך שם משמע דקאי גבי קטנה בת ישראל ע"י קדושי אבי' אם מהני חופה או צריך דוקא ביאה וכ"כ בזה. אך מ"מ אף שהיא אוכלת כה"ג רק בגדר קנין לא בגדר עצם ונ"מ עי' יבמות ד' פ"ו גבי נותנת רשות לתרום וכן אם נתאלמנה אח"כ י"ל דצריכה לשלם את החומש. אך בירוש' רפ"ח דתרומות לא משמע כן ועי' בתוספ' יבמות פ"י מבואר על הך דיבמות ד' צ"ו דאם בא על השני' לאחר מיתת הראשונה מפרש שם דלא כרש"י רק דבזמן שנשאה היתה אחותה קיימת עדיין ואח"כ מתה צריך שיבא עלי' מפורש לשם נשואין ולא בסתם ולא אמרינן אדם יודע כמו הך דכתובות דף ע"ג וע"ד. וצ"ל דרק היכא דהקדושין הוה בהן ביטול מחמת דין או מחמת תנאי אז הוה סתם כמו עסוקין באותו ענין היכא דלא טעו אבל היכא דלא שייך הקדושין כלל לא הוה עסוקין באותו ענין וצריך מפורש נשואין לשם קדושין והך דיבמות דף קי"ג גבי רצו לקיימן יש להם כתובה ובירוש' מבואר והוא שבא כו' ומשמע אף סתם ואף דבשעה שנשאה לא הוה בר קדושין כלל. אך באמת נראה דמיירי שבשעת קדושין היו פקחים ואח"כ נשטתו ונשאו וס"ל דארוסה אין לה כתובה או כיון שנשאו נבטל כתובת

ארוסה עי' כתובות דף מ"ג ע"ב. ולכאורה ע"כ מיירי כן דאל"כ יקשה לר"ל בכתובות דף ק"א ע"ב דא"א להשתעבד היכא דליכא שיעבודא דאורייתא. וא"כ איך מהני מה דמבואר ביבמות כאן גבי פקח שנשאה חרשת או שוטה אם כ' לה כו' מה מהני לר"ל. וע"כ כה"ג שהאירוסין הי' כשהיתה פקחת. אך י"ל כיון דבכל הנשים יש להם כתובה י"ל דמקבל עליו דין פקחת וכמו גבי תוספות כתובה בכתו' דף נ"ד ע"ב ושם דף י"ב גבי ב"ד של כהנים וזה ר"ל בכתובות דף ק"ב ע"ב דשייך לשיעבודא ר"ל כיון שיש כאן מציאות ערך מועיל לשעבד אעפ"י שאינו ערב. אך עי' במלחמות על הך דדף ל"ו דס"ל שם דהוה רק חיוב ממון בעלמא ולא גדר כתובה גבי חרשת ושוטה ונ"מ דאין להם טענת בתולים ע"ש וכ"כ בזה:

עכ"פ גבי אכילת תרומה בגדר אישות יש בזה גם גדר קנין. וי"ל דנ"מ גבי כה"ג שנשא בוגרת ומוכת עץ דקי"ל דלא תצא וכ"כ דרק אם נשא ולא נתקדשה וראי' מהך דיבמות דף נ"ט גבי קידשה ונתבגרה תחתיו. כה"ג אם אוכלת בתרומה דבאמת לפי שיטת התוס' יבמות דף נ"ו ע"ב ודף נ"ז ע"ב משמע דאף אם נימא דהא דמשתמרת לביאה פסולה לא אכלה רק מדרבנן עי' תוס' גיטין דף פ"ה ע"א כה"ג בת ישראל מאורסת לכהן י"ל דלא אכלה מה"ת. ואף דא"כ הך דיבמות דף ע' ע"א ודף ע"ה דשם משמע דאף אם אשתו בת ישראל אוכלת בתרומה היכא דלא ידעה לאחר שנעשה פ"ד וע"כ צ"ל דזה לכ"ע אף למאן דלא ס"ל שכבר אכלה מ"מ היא גופה נעשית כהנית כ"ז שבעלה חי ויש עלי' שם בת כהן כמבואר דף ס"ח ודף פ"ז ובירוש' רק מ"מ משתמרת לביאה פסולה הוא. ואף דלשיטת רבינו בהל' אס"ב פי"ח ס"ל דנשואין עושה כודאי בעולה לפסול וכן ס"ל בפ"ז מהל' תרומות הכ"א גבי חופה צ"ל דלא מה שהיא נשואה פוסלה רק פעולת הנשואין עושה ובירוש' אמר שם שלא הוסיף בה קנין. אך הירוש' לשיטתי' דנשואין בלא ביאה לא פסלו ונ"מ למ"ש לעיל אם נימא דזיקת נשואין הוה ספ' נשוא' אם הוה היבם חלל אם פסלה רק כיון דזה ממילא לא. וכה"ג כ' בהל' אס"ב בפ' ט"ו וי"ז במה דס"ל לרבינו דחייבי לאוין אין לוקין רק אם היתה מקודשת וכן מחז"ג לדידן כמבואר בקדושין ד' ע"ח אם משום דצריך שיהי' גם הקידושין בעבירה או שצריך רק ביאה של אישות עי' לשון רבינו פט"ו ה"ב ונ"מ אם קידשה בביאה. ואם נימא דלקדושין סוף ביאה קונה וחייבי לאוין חייב גם על תחילת ביאה כה"ג מאי דאינה מקודשת ומ"מ הוה ביאה של אישות:

עכ"פ עצם הנשואין עושה הפסול ולכך כה"ג לא נפסלה לכו"ע ויש עלי' גדר כהנת אך זה ספק אם בת ישראל נתארסה לכהן ואח"כ נעשה פ"ד אם אסורה לאכול בתרומה מה"ת אם הוה כמו שפקע גם הקנין לגבי תרומה ובתוס' ד' נ"ו ונ"ז לא משמע כן. וגם נ"מ היכא

דאין עלי' שם זונה דזונה הוה פסול הגוף לתרומה דלא כרש"י יבמות ד' י"ג ע"ב וע"ש ד' ט"ו וד' ל"ה וד' מ"ד ע"ב וד' נ"ז ע"א בתוס' ורש"י יבמות ד' פ"ז ע"ב ועי' בירוש' יבמות פ"ח דהיכא דהיא זונה אף שמותרת להנשא לו מ"מ אסורה לאכול בתרומה. אך יש בזה ב' גדרים דיש דאין עלי' שם זונה רק לענין נשואין לכהן ויש דיש עלי' שם זונה בעצם עי' קדושין ד' ע"ח ע"ב שם זנות פוסל בישראל ונ"מ כגון איילונית לר"י ביבמות ד' ס"א דזונה היא לענין נשואין לכהן אם היא בת כהן אם אסורה לאכול בתרומה ועי' יבמות ד' פ"א משמע דאסורה דאל"כ למה לא אמר שם נ"מ שנפסלה מתרומה דבי נשיא. והנה זה ודאי אף למ"ד קדושין ד' כ"א ע"ב דיפת תואר מותרת לכהן לעולם מ"מ בתרומה ודאי אסורה כדמוכח ביבמות ד' ע"ד ע"ב גיורת בת מיכל בתרומה:

עכ"פ כל הני יש דחלין בעת הנשואין ויש דנעשה ממילא מחמת שהיא נשואה וגבי ירושה לשיטת הירוש' תליא בשעת מיתה אם נשטתית אף שהיתה פקחת כשכנסה דס"ל דהקנינים פקעי היכא דאינה ראוי' לאישות ורבינו ס"ל בהל' נחלות פ"א דגבי ירושה אזלינין בתר הנשואין ואף אם נתפקחה אח"כ לא מהני ומ"מ אם נפלו לה נכסים אחר הנשואין הם שייכים לו ה"נ גבי יבמה אף דזיקה הוה ממילא ולא ע"י פעולה מ"מ אם הוה כודאי נשואה יריש לה יבם. וזה ר"ל הגמ' דף ל"ח ע"ב הנ"ל ועי' ע"ז ד' ס"ב ע"ב וד' ס"ג ע"א ברש"י שם דגרס דהוה מתנה וע"ש בתוס' ור"ל ג"כ דרק צורת הדבר במתנה אבל השווי' ודאי הוא בשביל הביאה ואתנן לא שייך בזה דלא חל אלא על דבר שראוי לגבוה:

עכ"פ כל היכא דהחיוב הוא מצד הפועל לא שייך בזה שום גדר שליחות רק בדבר שהוא מצד הפעולה. או מצד הנפעל. וזה ר"ל הגמ' במעילה ד' כ"א גבי חש"ו. ונ"מ אם ציוה לחש"ו ליקח ההקדש לעצמן לא בשבילו דשם י"ל דלא יצא לחולין עי' מ"ש רבינו בהל' מעילה פ"ז ה"א דדייק שם דרק אם הבעה"ב אומר לו שיקחם בשבילו ובחגיגה דף י"א וברש"י קדושין ד' נ' ע"א ד"ה נזכרתי ויהי' נ"מ דגבי קדושת הגוף דאינו יוצא לחולין י"ל דשם אין שלד"ע. וזה ר"ל רבינו בהל' מעילה פ"ז ה"ב דלא מעל אלא האוכל וע"ש פ"ו ה"ו ז' דמיירי שמעל בזדון ור"ל כגון אומר מותר ועי' רש"י ב"מ דף נ"ז ע"ב וקדושין ד' נ"ג ע"ב לר"מ משמע דגם אומר מותר הוה כמו טעות דלר"מ לא יצא לחולין. וכ"כ בזה במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' איסורי מזבח ובהל' תמורה אם אומר מותר יהי' כמו טעות וביטול עי' מנחות ד' מ"ט ע"א ותוס' ב"מ ד' קט"ו ע"ב וכ"מ. וגם הך מחלוקת דתמורה ד' ד' ע"ב גבי עביד לא מהני תליא ג"כ אם החיוב הוא מצד הפועל או מצד הפעולה והנפעל ומ"ש שם התוס' מירוש' פסחים דמצריך קרא להכשיר בשוחט פסח על חמץ זה לא שייך כלל דשם ר"ל דהו"א דכיון דעבר על לאו יהי' עי"ז פסול בהקרבן לא שלא

יפעול מה שעשה. ועי' מנחות דף נ"ט ע"ב גבי לאו דלא ישום ושם ד' נ"ג גבי חמץ ודף מ' ע"ב גבי ציצית ור"ה ד' ה' ע"ב גבי ב"ת וזבחים ד' כ"ט. וזה ג"כ ר"ל בזבחים ד' ז' גבי סמיכה. דמתחילה הי' סבר דזה לא שייך לקרבן אם לא סמך רק עשה בפ"ע ואח"כ אמר דהוה חסרון בקרבן רק לא מעכב. ועי' יומא ד' ה' ע"א ורש"י עירובין דף נ' דצריך ברכה על סמיכה. וא"ש ג"כ מ"ש התוס' בכ"מ גבי ערל וטמא דאמאי לא מעכב סמיכה מחמת שאינו ראוי לבילה ע"ש. אך לא שייך זה רק על דבר שנעשה בעצם הפעולה ואמרינין דהתורה אמרה דרק מי שיכול לעשות זה משא"כ בקרבן לקדושת הקרבן א"צ זה ורק התורה אמרה כשמקריבין קרבן יש מצות סמיכה לבעלים ולא שייך זה כלל לקרבן. ומה שייך זה ללא מהני דשם ר"ל דהפעולה לא יהא פעולה כלל. ועי' במ"ש רבינו בהל' טו"צ פ"י ה"א דהתולש סימני טומאה לא לקי אם לא פעל עי"ז טהרה דעיקר הלאו הוא מה שנטהר עי"ז ועי' שבת דף קל"ג דגרם מותר בנגע אך זה גרם שיחתוך אבל לא גרם חיתוך ועי' מכות ד' כ"ב ע"א ע"ש ברש"י וכן הדין גבי מחיקת השם. ועי' קדושין ד' כ"א ע"ב גבי רציעה דממעט סם ע"ש ברש"י. וכ"כ בזה בגרם סירוס במסרס אחר מסרס:

והנה לפי מ"ש דשיעורי התורה היכא דהוה לצורך עצם לא בשביל שיתפעל ממנו דבר הוה כמו שטח אחד ונ"מ בהך דזבחים דף י"ט ע"ב גבי קידוש ידים ורגלים כיצד מקדשן דנ"מ למה דקי"ל בחולין דף ק"ו ובדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ה הט"ז דחציצה פוסלת בהם וחציצה בעי רוב כמבואר ביבמות דף ע"ח וכ"מ אם צריך דוקא רוב בידים ורגלים אז חוצץ או גם באחת מהם וזה אם הם פרטים נפרדים או דבר כוללי. עי' במ"ש רבינו בהל' מקואות פ"ב הט"ו גבי שער עם הגוף דפליגי בזה ועי' מנחות דף פ"ה ע"ב גבי חטה דהתליע ושם דף כ"ו ע"ב גבי שלט האש ברובו ובירוש' פ"א דמעשרות גבי התבואה משתצמח. וה"נ גבי קידוש כה"ג. ועי' גיטין דף ט"ו גבי ידים אם טהורות לחצאין ובהך דב"ק דף ס"ה ע"ב גבי את פסקי' ומגילה דף ב' ע"ב וכה"ג פליגי בנגעים פ"י גבי ראש וזקן לענין נתק אם זה הוה דבר אחד דרק אם נתקו שניהם לגמרי אז הוה כולו טהור או הם דברים נפרדים וכן בהך דחולין דף ק"ו דיש שני טעמים גבי נ"י משום סרך תרומה ומשום מצוה. ונ"מ דהנה כ"כ בזה בח"ג במה דאמר שם בין לחולין בין לתרומה לחומרא וחד אמר לקולא ר"ל כך דהא יש נ"מ להיפוך דאם נימא דדי פרק אחד אם הי' החציצה ברוב הפרק חוצץ ולא עלתה לו ואם נימא דבעי ב' פרקים לא הוה רוב ועלתה לו. ובזה פליגי דחד אמר דגם לתרומה לחציצה סגי ברוב פרק אחד שלא יהא טפל חמור מן העיקר ואידך ס"ל להיפך דגם לחולין אינו חוצץ כיון דהעיקר הוא משום סרך תרומה ולא יהי' חמור ממנו. ועי' בדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ח ה"ט ובהל' ברכות פ"ז דגבי חולין גרידא

די במפה וא"צ נ"י דאז רק מטעם סרך ולא עדיף מתרומה דזריזין הן וגבי חולין על טהרת תרומה או על טהרות הקודש שם לא מהני מפה דשם י"ל משום מצוה לשמוע ועי' ירוש' ברכות פ"ח דאין נ"י לתרומה דדי במפה ובירוש' פ"ב דחגיגה ה"ה דידים שניות לתרומה ע"ש דאין סרך בתרומה ושם דף כ"ד ע"ב ובמ"א אבאר זה:

ועי' ביצה ד' י"ח גבי טבילה ביוהכ"פ אף דלא שייך מיקר ובתוספ' סוף יומא ובתו"י שם דטובלין ביוהכ"פ לתרומה אף דהא תרומה בעי כונה. אך גבי יוהכ"פ לא שייך זה ומותר ושוב י"ל דגם שבת יהי' מותר לטבול אף לתרומה. אך י"ל כיון דהכונה רק מעלה זה מותר ביו"ט עי' ביצה ד' י"ח ושם ע"ב גבי שבת והטעם דהאיסור גבי יו"ט למסקנא הוא משום התיקון דהיינו המתפעל וכל היכא דהעיקר הוא המתפעל לא בעי כונה. ועי' ע"ז דף כ"ז דהוה שם מחלוקת אם צריך מילה לשמה ותוס' פסחים ד' ז' ע"א כ' דצריך למול לשמו ע"ש. וצ"ל דנ"מ דגבי פסח דצריך רק שלא יהי' ערל די גם שלא לשמה משא"כ גבי אב דשם הוא המצוה המילה בעי כונה ועי' במס' כלים פ"ה מ"ד גבי תנור דמבואר שם דמהני היסק אף שלא מדעת וכן פסק רבינו בפט"ו מהל' כלים ה"ג וקשה מהך דהל' ד' שם דאם הסיקו ללבן אונין של פשתן טהור וכי גרע מהסיקו שלא מדעת ועי' שבת דף י"ז ע"ב בתו"י בשם ריב"א. אם זה הוה גדר בישול מהך דשם דף ע"ד ע"ב גבי סיכתא וע"ז ד' ל"ח. אך כך דהנה בת"כ פ' שמיני פ"ח פ"י אמר שם תנור שומע אני בין חדש בין ישן כו' ויליף מכלי חרס דרק לאחר גמר ואמר אין דנין אפשר כו' ר"ל כך דהנה תנור יש עליו ב' גדרים לענין טומאה אחד משום כלי והב' משום תנור ותנור יש בו חידוש שהוא מטמא אף מחובר לקרקע עי' שבת ד' קכ"ה ובדברי רבינו בפה"מ פ"ה דכלים מי"א. אך התוס' ב"ב ד' ס"ה פי' שם דטעם דתנור מטמא מחובר משום דהוה כתלוש ועי' במקואות פ"ו מ"ו דמשמע שם דתנור הוה רק גזה"כ וכשיטת רבינו דאל"כ יתבטל ממנו שם מעיין כיון שהוא יוצא מן התנור ע"ש פ"ה מ"א גבי העבירו ופ"ב מ"ד בר"ש בשם תוספ' גבי גיסטרא בבור מפני שהם גרורים ע"ג כלים ובר"ש טהרות פ"ח מ"ח גבי מזחילה ע"ש. ועי' בדברי רבינו בהל' שבת פכ"ה הי"ג ע"ש בהשגת. עכ"פ מוכח כדברי רבינו דטומאה של תנור הוא גזה"כ וע"ש בכלים דתנור של מתכות טהור כשהוא מחובר והנה בכלי חרס הגמר הוא הסקה בתנור ובל"ז הוה כלי אדמה עי' ביצה דף ל"ב וכ"מ ופסחים ד' כ"ז ע"א אך עדיין מיקרי חדש וגבי תנור כיון שהסיקו נעשה כלי ונעשה תנור ונעשה ישן אך אם הסיקו רק ליבש אונין אז הוה רק כמו כלי אבל שם תנור אין עליו ונ"מ דבמחובר לא מטמא וכן גבי הוסק שלא מדעת הוא טמא רק משום גדר כלי ולא משום תנור דכיון דהוא חידוש זה נעשה רק בעת הפעולה ולא מאליו:

ובזה י"ל דברי התוספ' שהביאו התוס' חולין שם דנ"י ליכא חציצה ר"ל כה"ג. וכן גבי ביאה עי' תוס' יבמות ד' נ"ט ע"ב דתחילה וסוף הוא שם אחד וכעין דמבואר בכריתות ד' ט"ו ע"א דא"א לערב ב' ביאות בהדדי משום דכל דלא פריש הוא ביאה אחת:

ובזה א"ש מ"ש התוס' ד' נ"ג ע"ב דאף למ"ד משמש מת בעריות חייב מ"מ לא קנה ביבמה ע"ש ומ"ש מהעראה ע"ש ד' כ' ע"א ודף ל"ד ע"ב ודף נ"ה ע"ב. אך משום דכל תחילת ביאה כן ולכך יש עליו שם ביאה ולגבי שלא כדרכה שם אין השינוי בהבועל רק בהנבעלת ולכך די בזה. ובאמת נראה דאף דקי"ל סוף ביאה קונה בקדושין דף י' ר"ל דהוה כמו עסוקין באותו ענין ויכול לחזור בו אף דבקדושין לא מהני תכ"ד זה עדיף והוה כמו שלא גמר עדיין. ועי' כתובות דף ל"ג וד' צ"ג ודף צ"ד בתוס' וב"ב ד' קי"ג. ובמ"א הארכתי בזה דכל היכא דיכול לחזור בו אם לא חזר בו אימתי מתחיל הקנין אם למפרע או מכאן ולהבא עי' תוס' סנהדרין ד' ס"ח ע"ב גבי גירות בקטן דמיקרי גר למפרע ותוס' ב"ב דף קי"ד דכל היכא דיכול לחזור לא מיקרי גמר. גם י"ל דהוה כמו בלא עדים ולא מהני גבי קדושין. ועי' רש"י ב"מ ד' מ"ח ע"א דנ"מ בין ר"י ור"ל דאם קידש אשה בהם ר"ל דס"ל כשיטת הירוש' שביעית פ"ח גבי המוכר לעצים והלוקח לאוכלים והמעות נתן תחילה דלר"י הוה קנין במעות רק דיכול לחזור בו ואם לא חזר הוא קנין גמור ולר"ל לא הוה קנין כלל. ועי' בדברי רבינו בהל' תרומות פ"ט ה"י יראה לי כו' ובהל' מעשר פ"ה ה"א גבי מקח דקובע למעשר משעת נתינת הדמים וכן להיפך אם משך ולא נתן מעות ע"ש בפי"א ה"ח ועי' תוס' ב"מ דף מ"ג ע"א. וזה ר"ל רש"י ב"מ ד' מ"ח הנ"ל ור"ל שלא חזר בו וע"ש בד' מ"ט ברש"י דמשמע דאם לא קיבל מ"ש לא נתבטל המקח עדיין. ונ"מ כגון אם מת החוזר בו עד שלא קיבל המקח קיים. ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' מכירה פ"ז גבי אם נגנב עד שלא קיבל מש"פ. בזה ר"ל בקדושין ד' כ"ט ע"א אטו הדיוט לאו במש"פ כו' וגם נ"מ אם מש"פ הוה דין או רק איסור עי' תוס' שבועות דף מ"ג ע"ב גבי עירבון ובכורות ד' י"ד ע"ש בתוס' וקדושין ד' ע"ג ע"ב גבי נאמן בעל מקח ע"ש בתוס' ובמלחמות רפ"א דב"מ רק משום דכ"ז שמקחו ביד המוכר נ"מ רק למש"פ דאין זה ממון ועיין גיטין ד' ס' ע"ב גבי עילאי שתו מיא כו' ע"ש בתוס' דהל' כשמואל בדיני אך זה לא הוה דין רק איסור וב"ק ד' קי"ד גבי נחיל ע"ש. ובאמת עיקר הטעם דר"י דיכול לחזור עד שלא משך דהוה כמו עסוקין באותו ענין כמ"ש התוס' כתובות דף צ"ג ע"א וצ"ד. ונ"מ היכא דליכא מה למשוך עי' גיטין ד' ל' ע"א וב"מ דף מ"ט גבי שהיתה עלי' מושכרת ומ"ש רבינו שם בפה"מ וכ"כ בזה בהל' מא"ס. ובאמת הך דפסחים ד' ל' ע"ב ודף ל"א ע"א גבי בע"ח למפרע הוא גובה ע"ש ברש"י דמחלק בין מטלטלין לקרקע ור"ל

משום דלא עדיף מקנין ותליא בדר"י ור"ל אם ד"ת מ"ק ונ"מ בין עכו"ם לישראל כמבואר בכ"מ ועי' ב"מ ד' ל"ה ע"ב גבי אגבי' איהו בחובו אם הוה דרך גבי' או דרך קנין. ונ"מ לשיטת רבינו בהל' מכירה פ"ז אם מלוה קונה. אך נ"מ בין גדר פרעון או בגדר קנין ועי' בתוספ' ב"ק פ"י גבי מי שבא בדרך כו' אם קיבל עליו פטור וגבי משכן לו בית כו' ע"ש ור"ל אם זה הוה כמו מחילה עי' גיטין ד' מ"ח ע"ב גבי זרוק לי חובי בתורת גיטין או פרעון. ובהך דב"מ דף מ"ח ע"א גבי תשומת יד ובירוש' קדושין פ"ב וב"מ פ"ה אם יש מש"פ היכא דקנה במלוה. ובהך דביצה דף ל"ח ודף מ' דמשמע שם דאף דיכול לחזור בו כ"ז שלא חזר בו קנה ועי' ב"ב ד' פ"ח ע"א גבי הך דר"ס דהוה קנין גמור דסמכא דעתא ור"ל הך ר"ס דחולין דף צ"ד ע"ב ע"ש וב"מ ד' ס"ג ע"א גבי ריבית ומ"ש התוס' כתובות ד' ק"ב ע"א על הך דב"מ דף מ"ט גבי ישראל שאמר לו בן לוי וע"ש ברש"י ד"ה כור. ובאמת גבי דברים יש בו שני גדרים אם ר"ל שהוא אומר שהם שלו וזה גופה הוה קנין או רק שצריך לקיים הדבר וגדר חיוב וגבי כור מעשר ר"ל דהוה גדר קנין מיד ולכך נקט לשון יש לך ולכך עושה אותה ת"מ. אך הירוש' סוף שביעית משמע דס"ל דהוה רק גדר חיוב ומייתי שם הך עובדא דרב ור"ל הך דגיטין דף י"ד ע"א גבי קבא דמוריקא ולכך ס"ל להירוש' בפ"א דתרומות דהא דעושה אותה ת"מ הוה בגדר שליחות מהישראל ועי' בהירוש' שבועות פ"ד על הך שאמר פ' ליתן לי אם הפטור משום דלא מהני והוה כמו שאינם יודעים כלום או משום דאינו חייב לו ולא הוה בגדר תביעת ממון. וזה תליא במ"ש אם גדר קנין או גדר חיוב ועי' בירוש' סוף שביעית וב"מ פ"ד דאף דמעות אינן קונות מ"מ אם נשתמש המוכר במעות יש עליו חיוב ליתן המקח ועי' ב"מ דף מ"ה ע"ב גבי נתחייב גברי:

עכ"פ י"ל דגבי קדושין כיון דבעי עדים על הפעולה וגם אשה לא סמכא דעתא כמבואר בקדושין דף מ"ז ע"ב מתחיל הקנין רק מכאן ולהבא ולכך כה"ג אסור לקדש בביאה וזה בעצם הגדר בשיטת הרי"ף ורבינו והתוס' דגבי נשואין די בתחילת ביאה משום דבאמת הא דאמרינן ביבמו' ד' ק"ז וכ"מ אין תנאי בנשואין ע"ש בתוס' ובכתובות ד' ע"ג וביבמ' ד' ט"ו ודף פ"ט וצ"ד ר"ל כך היכא דהקדושין הי' בלא תנאי רק הנשואין הי' על תנאי דעל זה לא מהני שיתבטל הנשואין ותשאר ארוסה כבתחילה אבל זה ודאי אם הקדושין נתבטל גם הנשואין נתבטל וכמו דאמרינן בנדרים דף כ"ט ותוס' מגילה דף כ"ח ע"ב דלא מהני תנאי גבי קדושת הגוף וכן הך מחלוקת דב"ש וב"ה גבי מיאון דנשואה ר"ל ג"כ דקידשה אבי' ומת והיא נשאת בקטנותה ותרצה למאן על הנשואין שתשאר ארוסה אבל אם גם הקדושין היתה רק קדושי קטנה מהני גם לב"ש מיאון וע"ש

בע"ב גבי מה דאמר תרי קטרי עבדי לה שם מיירי ג"כ שהאירוסין הי' מדעת האב וע"ש דף פ"ט ע"ב גבי מאימתי אוכל פירות לב"ש בקטנה. אך מדברי הירוש' שם על הך דמי שהי' נשוי לשתי יתומות קטנות לא משמע כן וט"ס שם. ולכך די בתחילת ביאה ואין יכולים לחזור. וכ"כ בהל' אישות לפי שיטת הירוש' יבמו' פ"א דאף למ"ד קדושין תופסין ביבמה מ"מ אם היבם מיבם מפקיע הקדושין דלאו כל כמיני' לעקור מה שזכתה לו תורה ועי' ירוש' קדושין פ"א דגבי יעוד אף למ"ד דאין האב יכול לקדשה לאחר מ"מ אם השיאה שיחק באדון והטעם דהנה בירוש' פ"ח דגיטין על הך דר"א דלאחר זמן לא כל הימני' פליגי אמוראי אם דוקא לאחר נשואין או אף לאחר אירוסין ומייתי ראי' מדנקט זכות משמע שעדיין אינה שלו. וזה תליא ג"כ בפלוגתא דגיטין ד' פ"ט אם חיישינן לקלא דבתר אירוסין. ועי' בדברי רבינו בהל' זכי' פי"ב הי"א גבי נכסי לך ואחריך לפ' דאין ב"ד מגבין לבע"ח מהנכסים אף דיכול למוכרם ובירוש' דגיטין פ"ו דמפרש שם הך דערכין ד' ז' האשה שמתה כו' ומיירי באומרת תנו שערי כו' ור"ל דהוה עליו דין מצוה לקיים ודברי שכ"מ כו' כמבואר גיטין דף ס"ו וזה רק זכות ולא שיעבוד עי' גיטין דף י"ד ע"ב גבי הילך מנה לפ' ומצאו שמת דבשכ"מ אף שהנותן הי' חי בשעת מיתת המקבל זכה בו היורשים של המקבל ע"ש בתוס' ובירוש' פיאה פ"ג ה"ט דלכך אם רבם השני כהן אינם אוכלים בתרומה שמא יחזור בו משמע דבל"ז הוו מצי אכלי בתרומה ואף דמבואר ב"ב ד' קל"ז דמתנת שכ"מ לא קנה רק לאחר מיתה וא"כ בל"ז א"א לאכול צ"ל דהירוש' מיירי בקנין רק במצוה מחמת מיתה או בכותב כל נכסיו דאז קי"ל דיכול לחזור בו שם שפיר אמרינן דחל למפרע המתנה ועי' גיטין דף ס"ה ובמ"א אבאר זה. ולכך פסק רבינו בהל' עבדים פ"ה הט"ז דעבדי מלוג אינם יוצאין בראשי אברים אף דלא ס"ל ק"פ כו' רק דהך דב"ק דף פ"ט ע"ב שם קאי אם נימא דיוצא בראשי אברים א"צ גט שחרור אבל לדידן הוה רק דין שמחוייב להוציא את העבד וזה א"א לב"ד להפקיע זכות האחר ועי' תוספ' נזיר ספ"ד גבי נזר שתי נזירות אף למ"ד תגלחת אינה מעכבת לא חלה השני' עדיין כ"ז שלא גילח ועי' בירוש' פ"ב דנזיר וגמ' דילן ד' ח' אם שייך בזה ספק נזירות להקל ולקמן אבאר זה. עכ"פ חזינן דקדושין אפשר שיתבטל מחמת זכות התורה ולא נשואין ע"ש בהל' אישות מ"ש בזה. עכ"פ פעולה נמשכת הוא עצם אחד ועי' מ"ש בזה בהל' נזירות גבי הך דנזיר ד' מ"ב בנזיר שגילח ושייר ב' שערות דהספק שם אם זה דברים מצטרפים או עצם אחד:

והנה גבי קנינים של קטן לבד אישות מבואר בכתובות ד' צ' והובא בדברי רבינו בהל' אישות פי"א ה"ד גבי קטן שהגדיל דיש לה כתובה מאתים ולא כמו גבי חרש שנתפקח

דאין לה כתובה רק מנה ועי' בדברי רבינו בהל' מכירה פכ"ט הי"ז כה"ג והטעם דגדלת הוא שיעור מצטרף עם השנים שעברו ועי' מ"ש התוס' ב"ק ד' ק' ע"ב גבי גידולין דלא אמרינן קמא קמא בטל דכן הוא המציאות ובנדרים ד' מ' ע"ב ברא"ש ודף נ"ז וכ"מ. וכבר הארכתי בזה דזה הנ"מ בין ישראל לב"נ דהנה בנזיר ד' ס"ב מבואר דאף למ"ד מופלא סמוך לאיש מדרבנן בב"נ הוא מה"ת והטעם דכ"כ דס"ל לרבינו בהל' נדרים וכן הוא בספרי פ' נשא ופ' מטות דעיקר הגדר דמופלא ר"ל בן י"ג בלא ב"ש וכ"כ דכן מפרש רבינו דברי הירוש' שקלים פ"א כאן שהביא ש"ש כאן שלא הביא אך באמת הפירוש הוא להיפך דמיירי שהוא בן י"ב ואם הביא ב"ש גמורים עי' נדה ד' נ"ב ע"ב הוה רק שומא לדידן שם דף מ"ו ובלא נגמר הוה מופלא וכן ר"ל הך דברכות ד' מ"ז ע"ב גבי קטן פורח ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל דאם פורח ר"ל שלא נגמר השיעור מצטרף ובנגמר הוה רק שומא ולא. עכ"פ לרבינו הפלוגתא במופלא אם די בשנים בלא שערות. והנה הגדר דשערות הוא מצרף כל הזמן דהל"מ דבזה הזמן הם גדלים זה השיעור וס"ל דזה רק בישראל ולא בב"נ וזהו הגדר דשיעורים עי' בדברי רבינו בהל' מלכים ובהך דחולין ד' ס"ט גבי לידה אם למפרע אם מכאן ולהבא וע"ש בתוס' ממה דמותר לעשות מום קודם שיצא רוב ראשו וכ"כ בזה. אך זה נ"מ אם הוה כמו תם ונעשה בעמ"ו או בעמ"ו למפרע ונ"מ לר"ע דס"ל דגבי דוקן שבעין דאם עלה לא ירד אם הי' תם מעיקרא כה"ג מאי וכן למ"ד בכורות דף ל"ג ע"ב דמטיל מום בבעמ"ו אם הי' תם מעיקרו חייב הכא מאי ועי' בירוש' יבמו' פ"ח גבי הושיט ידו למעי אמו וסרסו וחולין ד' ע"ד ע"א ע"ש. וזה ר"ל ג"כ רש"י ב"ק דף צ"ח ע"ב גבי אכפי' רפרם דצריך לשלם מה שהזיק בקטנות ור"ל דרק כאן כיון דבאמת לא הוה מזיק גמור דהחוב לא נתבטל ע"י ששרף השטר רק דהמלוה א"י לגבותו וא"כ הפעולה הוא נמשך וגירי' דידי' הוא דאהני כמו בב"מ דף מ"ד ולכך כשנתגדל הוה מזיק למפרע ועי' ב"ק ד' ס"ב ע"א גבי עשו תקנת נגזל במסור ובאש וע"ש תוס' דף ה' ע"א גבי מסור. ור"ל כך דבאמת ב' מחלוקת בדבר אם הוה חייב אם לא וגם אם זה מיקרי מזיק ממש או רק פעולה ועי' במה דפליגי רבינו עם התוס' בהך דב"ק דף ס"ב גבי גץ בתוס' שם ד' ס' ע"א ד"ה ור"א וב"ב ד' כ"ו ע"א דהוה רק בגדר אש. ורבינו הביא זה בפ"ו מהל' חובל ומזיק דהוה מזיק ממש וכמו הך דשם ד' צ"ח ע"ב גבי בנאי שקיבל ומה דאמר שם ואם מחמת המכה חייב כ' שם רבינו דהוה כמו חץ ועי' בהך דעירובין ד' ל"ה גבי רעדה דהוה שם מחלוקת דתנאי ובמ"א אבאר זה. ור"מ ס"ל דהוה מזיק ממש דלא כתוס' ב"ק ד' ע"א וכ"מ וע"ש ב"ק דף צ"ט ע"ב ובירוש' שם פ"ג ה"ג גבי המזיק שלא ע"י מעשה וכלאים פ"ז וגיטין פ"ד:

והנה בירוש' פ"ז דשבועות ה"ב דזורק צרורות ושבר כלים דיש בזה תקנת נגזל ומ"מ בהך דב"ק ד' ל"ה ובירוש' שם ספ"ג ובתוספ' שם מוכח דלא עשו תקנה זו וע"כ משום דיש נ"מ בין ע"י גופו בין ע"י ממונו וכמו הך דב"ק ד' נ"ח ע"ב גבי שומא בס' וע"ש ד' מ"ז ע"א גבי הקוטע יד עבד וזה ר"ל ב"ק דף ס"ב אם מיקרי מזיק ממש. ע"י גוף או ע"י סיבה וכן לגבי עדיות עי' ב"ק שם וגיטין דף נ' ע"א וב"מ דף ע"ז ע"ב ועי' בדברי רבינו ספ"א מהל' חובל דגם אם חבל ע"י דבר אחר ג"כ יש בו תקנת נחבל דהוה כמו גוף. וצריך לחלק בין אם הזיק גוף חבירו בין אם הזיק ממונו וכן שם בהי"ט פסק דלישנא דומצא פרט לממציא קאי גם אחבלה ב"ק דף ל"ג משום דס"ל דזה ג"כ הוה גדר דין ושיעור ועי' בתוספ' ספ"ג דשבועות דמבואר שם להיפך ויליף מקרא דאבן יד ואפשר דשם קאי אם הזיק ממונו:

עכ"פ היכא דאינו מזיק ממש הוה החיוב נמשך ולכך גם קטן לאחר שהגדיל חייב משא"כ בחרש ושוטה דהוה סיבה ולא מצטרפי. וזה נ"מ ג"כ למ"ש לעיל גבי קדושי ונשואה קטנה דלכמה דברים כי גדלי גדלי בהדה ועי' נדה דף כ"ט פלוגתא דר"י ורבנן גבי רוב. וזבחים דף כ"ו ע"א נכנס רובו כו' ותוס' חולין דף ס"ח ע"ב גבי לידה לאברים ועי' זבחים דף ק"ה ע"א וחולין דף ע' ע"א והנה בחולין שם בגמ' משמע דאף דלא נגרר מיעוט האבר אחר רוב האבר מ"מ להיפך ג"כ לא ולא חשבינן לי' לא לכאן ולא לכאן וכעין דאמרינן בירוש' פ"ה דתרומות גבי מדומע דלדידן החולין שנתדמע כבר אינם נחשבים לא לכאן ולא לכאן ועי' בירוש' פ"ז דפסחים גבי זב בפסח הבא בטומאה כמו מומר בהוראה ע"ש. אך מלשון רש"י חולין שם ד"ה לא מבואר להיפך רק דהמיעוט אבר מצרפינן לעובר וע"י נעשה רוב. ובאמת כה"ג פליגי בסנהדרין דף ל' ובירוש' שם היכא דהרוב אומר כך והמיעוט להיפך דאזלינן בתר רוב אם המיעוט ישנו או דהמיעוט כמי שאינו או דהמיעוט ג"כ כמו שהודה לרוב ועי' נזיר דף מ"ב ע"א והוריות דף ג' ע"ב וחולין דף י"ט ונדה דף כ"ט ונ"מ להתשלומין אם טעו אם צריכין הרוב לשלם הכל כמבואר בגמ' שם וכן נ"מ אם אח"כ נמצאו מי שסובר כהמיעוט כמה צריך אם המיעוט מצטרף להם או שצריך רוב כנגד הרוב או רוב כנגד הכל ועי' בירוש' סנהדרין שם ובמה דפליגי בגמ' דילן וירוש' בהך דהוריות דף ג' ע"ב גבי הוראת ב"ד היכא דהרוב הורו במעמד המיעוט אם הוה הוראת ב"ד ע"ש ברש"י דמוכח דס"ל דלא הוה כמו שהורו כולם אך בירוש' מבואר להיפך ועי' בדברי רבינו בפי"ג מהל' שגגות ובהל' ממרים פ"ב ה"ב מ"ש שם דאיך משכחת שהי' ב"ד זה גדול מזה במנין ולא כ' דמיירי שבב"ד הראשון הי' המיעוט שכנגדם יותר ועי' עדיות פ"א דאמרינן שם למה הוזכר דברי היחיד כדי לבטלן ר"ל דכיון

דהוא אצל הרבים נתבטל דעתו ואף דא"כ למה אמרינן בסנהדרין דף י"ד ע"ב גבי המרה עליהם בבית פאגי ומקשה שם דילמא הני דאיכא גוואי סברי כוותי' ואמאי שמא כאן הוא הרוב וא"כ מוכח דאם אין המיעוט בפני הרוב לא בטל ועי' בתוספ' הוריות פ"א במה דאמר שם חומר בהוראה מבדיני נפשות דבהוראה עד שיורו כולם. גם יש לחלק דהא דאזלינן בתר רוב זה רק במקום ב"ד אבל שלא במקום ב"ד א"צ המיעוט להורות כהרוב ועי' ב"ק דף ע"ה גבי מודה בקנס דחוץ לב"ד אינו כלום ושם דף צ' ע"ב במה דאמר וכי ב"ד הולכין אצל בירה ור"ל כך דכיון דנימא דאגרוף בעי שיהא מסור לעדה ר"ל שהב"ד יראו את הדבר שהרג בו ואם ב"ד הולכין לשם אין עליהם שם ב"ד דהוה שלא במקומן ועי' ר"ה דף ל' ע"א גבי שופר בשבת ובאמת זה ר"ל ביבמות דף ק"א ע"ב צריכא דיינא למקבע דוכתא לא על חליצה רק דר"ל דמוכח דצריך שיהא מקום קבוע לב"ד. ועי' במ"ש רבינו בהל' שבועות פ"ט ה"י דביהכ"נ הוה כמקום ב"ד. עכ"פ צריך שיהי' המיעוט במקום הרוב ואז נתבטל ועי' במ"ש רבינו בס' המורה ח"ב פט"ז:

אך באמת כך דהנה בדברי רבינו בהל' סנהדרין פ"ט ה"ב גבי אחד אומר אינו יודע לכאורה יש סתירה. אך כך דהנה בסנהדרין ד' י"ז אמר דהך דאינו יודע אף דאמר טעם אין משגיחין בו וע"ש בתוס' ד' ל"ג ע"ב ד"ה אחד נ"מ בין זכות לחוב והטעם כך דרבינו בהל' סנהדרין פ"י ה"ה כ' דכל אחד צריך לומר טעם אחר ואנן לא גרסינן כן. אך זה נראה דהנה קי"ל דגבי זכות אף אחד מן התלמידים שזיכה ומת מונין לו כמבואר שם דף ל"ד ועי' ירוש' הוריות פ"א גבי הורו ב"ד ומתו מקצתן ואח"כ חזרו בהם דצריך רוב אם צריך כפי רוב שהורו או כרוב המשתייר ועי' ירוש' פסחים פ"ז ופ"ט גבי נתמעטו בין שחיטה לזריקה וא"כ כך גבי חובה צריך דוקא נושא דהיינו דיינים דרע הוה כמו העדר עי' מ"ש בעל המאור בשבועות ד' כ"ז ע"א ולכך בעי נושא הראוי ולכך מת או תלמיד לא חשבינין לי' משא"כ בזכות די בהסברא ולכך גם הנידון בעצמו מלמד זכות כמבואר שם דף מ' וכן במת ג"כ כן דהסברא יש. וא"כ זה ודאי צריך שיאמר טעם חדש ובל"ז לא דאין כאן נושא. וזה ר"ל בסנהדרין ד' ל"ד דהמלמד זכות א"י לחזור כו' דזה פועל שני דברים אחד שנתמעטו המזכין ונתרבו המחייבין וס"ל לרב שם דבשעת גמר דין יכול לחזור וללמד חובה ור"ל דהטעם דזכות לא בטלה רק הוה כמו טעם בלא נושא אך אז רק אם אמר מתחילה טעם חדש לזכות אז נהי דנתוסף מחייב אבל מן המזכים לא אימעוט אבל אם לא אמר טעם חדש וחזר אז נמעט גם מן המזכין:

ובזה מדוייק לשון רש"י בד"ה דנין אלו כו' דנקט דעיקר הטי' לרעה עפ"י שנים והא הוה ג'. ובאמת רש"י שם דף מ' כ' כן. אך ר"ל דהיכא דאמר טעם חדש לזכות דמן המזכין

נשאר המנין כמו קודם. גם י"ל להיפך דנהי דחסר מן המזכין מ"מ לא נתוסף למחייבין כמ"ש לעיל גבי מדומע וזה ר"ל בסנהדרין ד' ל"ד דלכך כותבין טעם של המזכין דאי הדר בי' כו' ע"ש ברש"י אך כך כיוון דאמרינן דאין כאן העצם רק הטעם ובעי טעם חדש וע"כ צריך לכותבו וכן מוכח שם דצ"ל טעם חדש לחוב ולא מהני מה שמסכים להני וא"כ ע"כ בעי הלנה כמבואר שם ומה שייך גמר דין. ובאמת בירוש' שם מבואר להיפך בפ"ד ה"ה דהא דנקט המלמד זכות אינו מלמד חובה היינו שנגמר לזכות וזה תליא אם מה דנקט דף ל"ג ע"ב יצא מב"ד זכאי אם ר"ל דוקא יצא ועי' ברש"י ד' ל"ב ע"א וד' ע"ז ע"ב וע"ח ע"ב וד' כ"ד ע"ב ושבועות ד' ל"ט וב"ב ד' קי"ג גבי קנין וד' קכ"ח. רק י"ל דמירי היכא דהוה רוב לחובה רק עפ"י אחד דקי"ל דנזדקן הדין ע"ש דף מ"ב וכ"כ דכוונת הגמ' שם דגבי דיני ממונות אף דבספק קי"ל דהמע"ה מ"מ אין זה פסק גמור אף למ"ד ב"מ דף ו' תקפו כהן מוציאין ועי' ב"ק דף ג' ע"א לחומרא ע"ש בתוס' ושם ד' ע"ט ע"א וב"מ דף צ"ו ע"א גבי פשיעה בבעלים ובהך דיבמות דף ל"ז ע"ב אי קם דינא אי הדר דינא ובמ"ש בהמאו"ר ב"ב פ"ה גבי כליו של לוקח ברשות מוכר וד' ד' ע"ב גבי המקיף כו'. וזה ר"ל הפסקי תוס' בכורות פסקא ס"ה אם הדיין אומר לתובע הפסדת אי לנתבע פטור אתה ועי' סנהדרין דף ל"ג ע"א כיון דאמר לו פטור כו' וכ"כ בזה גבי ספק קדושין אף אם נימא דמותרת להנשא מ"מ אם נשאת אינה א"א גמורה וכמ"ש רבינו בהל' אס"ב פט"ו הכ"ז גבי שתוקי שנשא דעיקר הגדר דא"א הוא מה שמיוחדת לזה וכדמוכח מלשון רבינו בהל' אס"ב ספ"א עד שתוחזק ולכך מבואר בגיטין דף פ"ט ע"א שלא לפ' אין חוששין וכה"ג מבואר בירוש' פ"ג דקדושין דכל אשה שאינה גמורה בקדושין לאחד אפי' קדושי מאה תופסין בה ולכך ס"ל לרש"י ביבמות ד' כ"ט ע"ב גבי הפרה דהיכא דיש שני יבמין לא מהני הפרה אף של שניהם ע"ש ועי' עירובין ד' נ"ב ע"ב בתוס' גבי ספק וכ"כ בזה במ"א. וזה ר"ל הגמ' בסנהדרין דף ס"ט ובדיני נפשות מי אזלינין בתר רובא ר"ל אם זה הוא פסק ברור אם מחמת רוב ונ"מ אם אח"כ נתברר שבן סורר זה נשא אשה והוכר העובר לב' חדשים או להיפוך כגון שלא נתעברה כלל או לרבה תוספאה ביבמות ד' פ' דאישתהי כמה הוה הכרת העובר ועי' נדה דף ח' ע"ב וביבמות ד' ל"ז וד' מ"ב וכן נ"מ במה דמבואר בברכות ד' כ"ח וכ"מ דבא סנחרב ובלבל אם ר"ל דשוב בטל הדין דהאיסור לא הוה רק על האומה וכיון דנתבלבלו שוב ליכא ואף אם אנו יודעין בודאי שהוא מזה האומה או רק מחמת רוב ועי' יבמות דף ט"ז ע"ב במה דאמר שם ציוה ד' כו' כגון הומניא כו' ע"ש ברש"י. ובאמת ר"ל הך דקדושין דף ע"ב דר' אמר עליהם שם עמונים ואף הא לפי מ"ש כיון שנתבלבל אין נ"מ עי' תוס' יבמות דף ע"ו וכ"מ אך י"ל דהם כבר נתגיירו

קודם בלבול ואסורים וכ"כ בהל' אס"ב דגבי כנענים לא אמרינין כן דהם אסורים בגדר פרט וכן לגבי עמלק וכ"כ במה דמזכירין בכל פעם שם אגג על המן משום דהרי אז כבר נתבלבל. אך המרדכי פ"ח דיבמות כ' בשם ס"י דזרע המלוכה לא נתבלבל וה"נ גבי המן כיון דהוא מאגג דהוא מלך ועי' בירוש' יבמות פ"ב דלא הי' כלל בן המדתא דהמדתא הי' אגג שהרגו שאול וכן מוכח במס' סופרים. וגם יש נ"מ אם יש גבי עמלק דין של אדום לג' דורות ועי' מכילתא פ' בשלח נשבע הקב"ה כו' ובגיטין דף נ"ז מבני בניו של המן אך משום דהמן הי' עבד כמבואר במגילה דף ט"ו ונשא שפחה מאומה אחרת ועי' מ"ש רבינו בהל' אס"ב פט"ו ובהל' עבדים פ"ט ה"ג וביבמות דף ע"ח ובירוש' שם פ"ח דהוה שם בעייא גבי עבד כה"ג וכ"כ אם יש בדבר חמור גם דבר הקל עי' ירוש' שבועות פ"ב אם יש שם לטומאה קלה כו' וסוף פ"ג דברכות ופ"ג דיומא וקדושין פ"ג גבי טבילת גירות ובנדרים דף פ"ז גבי קריעה וכ"כ בזה גבי תכ"ד שיטת הירוש' פ"ז דדמאי קודש חמור הוא מוסיף על קל ולא הוה עקירה ולא מהני חזרה תכ"ד ועי' בר"ש פרה פ"ג מ"ה מ"ש בשם התוספ' ע"ש. וכן כ' בהך דשבת דף פ"ה אם האיסור הכלאים הוא משום יניקה או דכך הוא השיעור והוה כמו שמפורש בתורה השיעור ואין נ"מ בין קרקע לקרקע. ועי' בירוש' דכלאים פ"א ה"ח במה דפליגי שם ר"י ור"ל גבי זרע בבקעה ונתחלקה ובאמת זה תליא אם הזריעה בקרקע הוא מצד שיהא בגדר זריעה ומחובר או דכך הוא הדין דהקרקע הוא ג"כ מפועל הדבר. ועי' חולין דף קי"ד ע"ב דמשמע שם דהקרקע הוא פרט מהכלאים ונדרי' דף נ"ח ע"ב איסורו ע"י קרקע ועי' תוס' שבת ד' צ"ה ע"ב ומנחות דף ע"א בשדה כתי' ובעי השרשה וערכין דף י"ד ע"ב ותוס' עירובין ד' צ"ב ע"ב וכן נ"מ ג"כ גבי ע"ע עי' ב"ב ד' כ"ג ע"ב ע"ש בתוס' מ"ש מהך דסוטה ד' מ"ה גבי עיר שאין בה ב"ד. ובאמת כ"כ בזה בח"ג דשם ר"ל דאין מודדין ממקום שאין בה ב"ד דכאן המדיד' הוה דין ולא מחמת בירור ועי' עירובין דף נ"ח גבי קידור ואמר שם אין לך שיפה למדידה כו' ובת"כ פ' בהר אמרינין שם דגם מדידה הוה דין ר"ל כמו הך דב"מ ד' ק"ז ע"ב דיש דבר שהמודד יכול להרויח מידתו ויהי' ג"כ נ"מ גבי הך דין דשדה אחוזה בהקדש עי' ערכין דף כ"ה ע"א לא מעובה ולא מידק כו' וזה תליא ג"כ במידת ב"ד. אך באמת נראה דעי' כתובות דף כ' וב"ק דף ס"א ובירוש' ע"ז פ"ד גבי מרקוליס וסוטה פ"ט גבי ע"ע וב"ב דף כ"ה וכ"ז מוכח דחוץ לחמשים אמה הוה מקום רחוק וע"ש דף כ"ג ובתוספ' לכן אם נמצא ההרוג רחוק יותר מנ' אמה מן העיר אין מודדין כלל רק בתוך נ' אז אזלינן בתר הקרוב יותר. וזה ר"ל הגמ' שם אם הי' עיר שאין בה ב"ד בתוך נ' והשאר חוץ לחמשים אז נתבטל ואם יש גם שיש ב"ד בתוך נ' אז מודדין לה. וא"ש שינוי הגירסות בגמ' דילן

להירוש' בסוטה שם. וכן יהי' נ"מ אם טעו במדידה אם זה בגדר דין או בגדר בירור והוה כמו הך דיבמות דף צ"ב גבי הורו ב"ד ששקעה חמה ועי' סוטה דף מ"ה ע"א ומדדו הם ולא שלוחם חזינין דזה דין ואם טעו לא איכפת לן וכ"כ בזה בהל' ערכין וכ"מ גבי אומד בד"נ ובחבלה ובהקדש אם זה הוה בירור או דין ועי' כתובות דף ק'. ובאמת גם בהך דהורו ב"ד ששקעה חמה ג"כ הוה בגדר הוראה ועי' ברש"י שבת דף ל"ד ע"ב ול"ה ע"ב גבי ביהש"מ ע"ש בתוס'. ובאמת כ"כ דהך דין דצה"כ לילה עי' מגילה דף כ' ע"ב הוא רק לדין אבל בעצם שקיעת החמה הוא לילה עי' ירוש' ספ"ב דר"ה דשקיעת החמה את מונה ללבנה וכ"כ בזה בהל' קידוש החודש ובהל' סוטה ולכך אף דלענין מילה גם לאחר שקיעה קודם צה"כ יכול למול כמבואר בשבת דף קל"ד ע"ב מ"מ לענין לידה צריך דוקא בזמן שיש עדיין חמה כדמוכ' בירוש' ר"ה פ"ב וביומא פ"ג ועי' נדה דף מ"ב ע"ב דאמר שם דצויץ אפניא ע"ש ברש"י מבעוד יום וכ"כ בזה דאמאי לא ציוה למולו בע"ש. ובזה א"ש דלענין עצם הלידה לא אזלינין בתר צה"כ אלא בתר שקעה"ח. ולפי מ"ש רש"י שבת דף ל"ד ע"ב דגבי זיבה דאינה חיובית ולא תמידית ואינו תלוי בזמן רק סיבה במציאות נוכל לומר דלאחר שקיעה של יום זה שייך ליום ושל זה שייך ללילה משא"כ דבר תמידי והכרחי ותליא בזמן א"א לפחות ולהוסיף וממ"נ וכן גבי עירוב שם דף ל"ד ע"א לא נקט רק הניח מבעוד יום ונאכל בה"ש או הניח בה"ש ונאכל משתחשך אבל הניח בה"ש ונאכל בה"ש לא ולא כמו גבי זיבה משום דלתקנה תמידי ודין הוה בה"ש גדר זמן בפ"ע וכמו ברי'. ועי' תוס' ר"ה דף י"ב ע"ב לקט משתשקע החמה מוקי לה בנכרי בירוש' ולפי מ"ש י"ל דנהי דלפי חשבון השנה אזלינין בתר שקעה"ח אבל ליו"ט דהוה דין לא ולכך ס"ד לומר דיש בזה גדר הוראה ומ"מ לא הוה הוראת ב"ד לפטור מקרבן דזה עכ"פ אומד ועי' סנהדרין דף ע"ח ע"ב ומכות דף כ"ב ע"ב וכ"כ בזה:

עכ"פ ספק אינו פסק רק דין ועי' נזיר דף י"ג ע"א דהוה שם בעיא גבי ספק נזירות להקל אם הוה ודאי או ספק וכ"כ בזה גבי אשם תלוי דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' מעה"ק פי"ח ה"י אם הקריבו בחוץ לאחר שחיטת פנים אם חייב בודאי אם אז הוה קרבן ודאי כיון דכבר נשחט עי' כריתות דף כ"ג ע"ב ודף כ"ד ע"ב ובת"כ פ' ויקרא יליף לה מקרא דאשם לד' היכא דנודע לאחר שחיטה קודם זריקה דאין הבשר נאכל ולא מטעם דאין עליו שם קרבן רק גזיה"כ הוא ועי' בדברי רבינו בפה"מ סוף תמורה. ומה דבגמ' בכריתות דף כ"ד מבואר להיפוך מיירי אם הפריש עפ"י עדים ע"ש בע"א או י"ל דהת"כ מיירי שהדם בכוס:

גם נ"מ במה דפסק רבינו בהל' פסה"מ פ"ד הי"ט דדוקא לאחר זריקה אז נאכל ולא

כשהדם בכוס אף דרבינו פוסק בפ"ג הי"ט דכ"ש מקדשין דם הפסול וכ"כ בזה משום דנהי דמקדש מ"מ א"א לזרוק דיש עליו שם דם פסול אך לר"י כיון דס"ל כר"ש דכזרוק דמי הוה כמי שזרק גם י"ל משום דצריך להוליך הדם למזבח וזה ג"כ אסור בפסול כמו קבלה לריב"י בתמורה ד' ו' ע"ב. אך ר"ש לשיטתי' דס"ל דהולכה לא מעכבא בזבחים ד' י"ג ועי' בתוספ' פ"א דקרבנות דגם ר"י ס"ל כן ממילא אין בזה איסור גם בדם שזרק עד שיגיע לאויר של מזבח הוה לי' כירוד כמבואר בזבחים ד' פ"ז ע"ב וע"ש דף ט"ו ע"א אם מהניא אז מחשבה. ונ"מ אם אחר שזרק מתנה אחת נודע לו שלא חטא אם מותר לזרוק את השאר דהבשר יאכל מאי יהא בדם ועי' זבחים ד' ל"ח ע"ב דבאות לאחר מיתה וחייב בחוץ ויהי' תליא במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל הנ"ל אם חייב אם זרקן בחוץ. משא"כ בחטאת העוף הבא על הספק וכמ"ש הר"א ז"ל שם דאין למזבח אלא דמה וט"ס שם וצ"ל בשרה תרד ור"ל כיון דהתורה לא חייבה להביא רק דבר שאין למזבח אלא דמה אין עלי' שם קרבן גמור ועי' מנחות דף נ"ח ע"א ונזיר ד' כ"ט וכ"א. ובאמת גבי חטאת העוף היכא דההקדש הוה כדין משכחת גם נדבה וכמבואר בזבחים ד' ס"ז וס"ח דנמשכת ונעשית חטאת העוף ועי' גיטין דף כ"ח ע"ב ע"ש בתוס' אך שם החשש שמא מת ולא שייך נדבה ועי' נדרים ד' פ"ג ונדה ד' ע"א וכ"מ. והנה חטאת העוף משכחת לה היכא דמה"ת ודאי חולין כמו גבי כתמים כדאמרינן בנדה ד' נ"ב ע"ב דצריכה להביא חטאת העוף ועי' תמורה דף ל"ד. ונראה דכה"ג לכ"ע יקבר. ומ"ש רבינו בהל' שגגות פי"א ה"ב דמביאה מחמת תיקן ונ"מ במה דמבואר בכריתות ד' כ"ה דנודע לה שלא ילדה תקבר ולא תשרף היכא דנודע לה לאחר הזי' ומיצוי מאי י"ל דזה ר"ל שם ד' כ"ו ע"ב במה דאמר רב כיפר ור"ל דאם לאחר הזי' ומיצוי תשרף ויש עלי' שם קדשים פסולים. אך י"ל דכיון דהא דצריך להביא משום מח"כ לא שייך עלי' גדר כיפר כיון דבאמת לא היתה מח"כ כלל וכמו גבי מנחת סוטה דלברר עון קאתיא עי' סוטה ד' ו' וכריתות ד' כ"ד ומ"ש רבינו בהל' סוטה דאינו נאכל אך נ"מ היכא דמתחילה הי' ספק אם הי' זבה מחמת בדיקה או מחמת כתם והביאה חטאת העוף הבא על הספק ואח"כ נודע שהי' רק כתם ולפי מ"ש לעיל דגבי דרבנן ודאי תקבר הכא מאי דשייך לומר כפרה ספקה דעכ"פ מהני לגבי דרבנן. עכ"פ אין עלי' שם קרבן וגם אם אח"כ נודע לה שילדה ודאי די בזה אף לאחר הקרבה עי' בתוספ' ובפסקי תוס' כריתות ד' כ"ב ע"ב ומשום דלא בעי ידיעה גבי מחו"כ כמבוא' כריתות ד' ז' ע"ב ועי' נדרים ד' ל"ה ע"ב אדם מביא קרבן על אשתו שוטה ומ"ש רבינו בהל' מח"כ פ"ב ה"ו ויראה שמביאין עליהם כו' ובאמת למסקנא לא דגבי קרבן בעייא שליחות רק דבעי דעת ולא מחמת עצם ושלוחו כמותו. וראי' לזה עי' חולין ד' ל"א ע"ב

גבי תכבוסת דמצורע דיש דבעי כהן ויש דבעי דעת כהן ולא שייך למילף משם שליחות רק דאף היכא דהכהן עצמו עושה לא מחמת עשייתו רק מחמת דעתו וכן הדין גבי מילה באב עי' שבת ד' קל"ג ג"כ רק דעת ולא פעולה. וזה ר"ל שלוחא דרחמנא היינו דהתורה לא הטילה כלל חיוב הקרבנות להקריב רק על הכהן. וזה ר"ל בפסחים ד' ס"ג ע"ב הני דקיימי בלא ילין וכ"כ בזה אם לאחר זריקת דמים שייך גדר בעלים בקרבן עי' תוס' ריש זבחים ובירוש' ספ"ב דיומא דהקטרת האברים של קרבן יחיד צריך ג"כ ששה כהנים ולא כגמ' דידן. אך יש נ"מ בין הולכה לכבש או מכבש למזבח ועי' תו"י יומא ד' כ"ו ורש"י ריש פ"א דיומא ונ"מ בפסח אם הקטירו אימורים ואז הי' חמץ לבעלים ומה ר"ל הגמ' שם אם ר"ל שיש לכהן המקטיר חמץ או שיש לבעלים בשעת הקטרה. ומ"מ פסק רבינו בהל' מח"כ פ"א ה"ז דכל אחת צריכה להביא קרבן בספק ולא מהני תנאי משום דכיון דנתחייבו שנים א"א לפטור באחד משום הפסד הקדש וזה הטעם דר"ע בכריתות ד' כ"ב ע"ב בספק מעילות דלא ס"ל להתנות אף דלא בעי ידיעה בתחילה ומשום דכיון דנתחייב כבר א"א להפסיד הקדש וכמו גבי קלבון מנחות ד' ק"ח ובכורות ד' נ' ע"א ודף נ"ו ע"ב ע"ש ברש"י. וזה ר"ל הירוש' שקלים פ"א ה"י כשם ששקלי תורה כו' ר"ל כך דבאמת מחצית השקל הי' אז מטבע שנקרא בקע ועי' ר"ה ד' כ"ו גבי קשיטה ובכורות ד' ה' וכ"מ ולמה אמרה תורה מחצית. אך כך דכמו דמבואר בכריתות ד' ה' ע"א גבי שמן המשחה הקב"ה יודע בהכרעות ר"ל כך דאף דע"כ בשני חצאין יש יותר מדבר אחד שלם מחמת ההכרעה עי' ב"ב דף פ"ט ומנחות דף פ"ח ע"א זה הוה ג"כ בגדר השגחה וכונה ולא כשיטת רבינו בס' המורה ח"א פע"א שיש מינים שהם ממילא בלא כונת מכוון רק דזה ג"כ מציאות ומין ועי' מעילה דף כ"א גבי זיעת המעטן ובכורות דף י"ז ע"ב גבי מדות כלים אף דא"א לצמצם ובחולין דף כ"ח גבי מחע"מ כו' ותרי רובא בחד מנא כו' ר"ל לא דצריך שלא ישאר הרוב רק דצריך שיעשה פעולה בהרוב ע"ש ברש"י וזה ודאי אם יביא כל המדה בב"א ויוסיף עליו שיעור הכרעה זה הוה יתר עי' רש"י נדרים דף ל"ב ע"ב גבי ויתור וערכין דף י"ט ע"א ובל"ז הוה חסר וכן הוא בשקל וכן הוא בשמן המשחה וה"נ גבי קרבן אף דבאמת די שיביאו שניהם כאחד ויתנו מ"מ א"א להפסיד הקדש. ועי' בירוש' נזיר ספ"ה מה דאמר שם דר"ש אומר אינו מביא קרבן עד שיהי' ור"ל דאמאי לא יתנו כמו שמבואר בתוספ' דנזיר פ"ג דיביאו קרבן בשותפות ואמר שם דר"ש ס"ל דכ"ז שאינו ודאי נזיר א"י להביא קרבן וע"ש דף י"ג ומנחות דף ק"ה ע"ב ותוס' שבת דף ע' ע"ב וד' ע"א ע"ב וה"נ גבי חטאת העוף הבא על הספק ועי' בת"כ פ' ויקרא פ"ו פ"ט שלא יכפר לשנים כאחת ר"ל כה"ג ועי' בזה בתוספ' דנגעים ואכמ"ל:

עכ"פ גבי אשם תלוי פליגי רבינו והר"א ז"ל אם הוה בגדר קרבן ודאי ונ"מ ג"כ אם מועלין בו בודאי וכ"כ בזה בח"ג מה דמבואר בירוש' פ"ג דהוריות דלא דאשם תלוי בא על אדם שיש עליו ספק חטאת רק על הדבר דכ"כ שם דאף למ"ד דא"צ איקבע ומצות מ"מ זה ודאי צריך שיעשה דבר רק אינו יודע אם הוה היתר או איסור דהחיוב רק בהדבר ועי' מ"ש התוס' יבמות דף פ"ב ע"ב גבי שאני אומר ומ"ש הר"ן ז"ל ע"ז פ"ב על הך דד' ל"ח ע"ב גבי מורייס מהך דטהרות פ"ו גבי רוקין והך דכריתות דף י"א ע"ב גבי עד אחד אומר אכל חלב וע"א אומר לא אכל דמביא אשם תלוי ועי' תוס' סוטה דף ל"א ע"ב מ"ש למ"ד כל מקום שהאמינו. אך באמת כאן ר"ל כך שאחד אומר שהחתיכה היתה חלב והשני אומר שומן ועל החתיכה לא שייך כל מקום שהאמינו כו' משום דכעת בשעה שהם מעידים אינה לפנינו וגם צריך הוחזק כמבואר בירוש' בכ"מ הובא בדברי רבינו בהל' שגגות פ"ג ה"ב ובהל' סנהדרין פט"ז משא"כ היכא דליתא קמן לא ולכך מוכח מהך דכריתות דף י"ח ע"א דאף אם אינו שב מידיעתו גבי אשם תלוי חייב דהרי אם אכל הראשונה במזיד והשני' בשוגג או להיפוך חייב באשם תלוי אף דלא הוה שב מידיעתו ועי' תוס' שבועות דף י"ז ע"א וע"ב ודף כ"ח ושבת דף צ"ד וכ"מ רק בעייא שיהא שוגג כמבואר שם במשנה וע"ש במה דאמר שתיהן במזיד פטור ונ"מ אם קודם שאכל את השני' שכח שאכל את הראשונה אם אח"כ חייב חטאת ועי' בירוש' רפ"ו דתרומות דמזיד בספיקא ושוגג בודאי חייב חטאת ע"ש אך לגבי אשם תלוי לא בעי רק שגגה כיון דלא הוה כפרה רק הגנה כמבואר בכריתות דף כ"ו ע"ב וגם לא מצינו באשם תלוי דמתודה בשעת סמיכה עי' יומא דף ל"ו ע"א ובדברי רבינו בספ"ג מהל' מעה"ק ועי' בתוספ' פ"א דכריתו' במה דאמר שם חמשה אשמות הם כו' ר"א אומר אשם תלוי. ולכאורה ר"ל כהך דכריתות דף כ"ה ע"ב אם מכפר כפרה גמורה דר"א ס"ל דמכפר משום דס"ל דבא על נבלה. וגם י"ל דנ"מ על וידוי דברים כיון דאינו מכפר כפר' גמורה לדידן ועי' בהוריות דף ט' ע"ב במה דס"ל שם לר"א גבי טומאת מקדש וקדשיו אם מביא אשם תלוי. אך באמת שם קאי על נשיא לדידי' דס"ל דמביא חטאת קבועה על טומאת מקדש וקדשיו עי' שבועות דף י"ט ע"א בתוס' ודף כ"ד ע"ב ויהי' נ"מ להך דערכין דף כ"א גבי חטאת ואשם דצריך דעת ע"ש ברש"י ותוס' משום הוידוי וא"כ אשם תלוי לא בעי דעת:

גם נראה דאם המיר אח"כ יכול להקריב אשם תלוי כיון דאינו מכפר ואף דחטאת לא מצי מייתי כמבואר בסנהדרין דף מ"ז וכ"מ. אך י"ל דא"א להקריב משום זבח רשעים וכו' ועי' כריתות דף ז' ע"א דמבואר שם גבי מבעט ביוהכ"פ דכ"ז דלא חזר בו לא מקבלין ממנו אשם תלוי. ומזה ראי' לשיטת רבינו דס"ל בהל' גירושין ספ"ג דמומר ליוהכ"פ מומר לכל

התורה כולה ע"ש דאל"כ למה נקט לשם הדר בי' ועי' תוס' חולין דף ק"א ע"ב גבי הזיד בשבת כו' דיוהכ"פ חמיר לי' ושבועות דף י"ג ע"א וכ"כ בזה בח"ג דאם לאחר שאכל חלב בשוגג נעשה מומר לחלב שפיר מקבלין ממנו קרבן על העבר. אך נ"מ גבי מומר להכעיס דאף דרבינו ס"ל כמ"ד דלא הוה מין לענין קרבן ואף דבפ"ד מהל' רוצח ופי"א מהל' גזלה הי"ב ס"ל שם דהוה כמין. ועי' מ"ש בזה בח"א בהל' תשובה ובהל' שחיטה ובסוף הל' רוצח ס"ל לרבינו דהיכא דמאמין בעיקר הדת התורה חסה עליו. אך כך דעי' במה דפליגי רש"י ותוס' חולין דף ג' גבי מומר להכעיס דשחיטתו נבלה אם משום שהתורה אמרה שמנבל בידים ולא פלוג אף היכא דידעינן היכא ששחט כראוי וכעין דס"ל לרש"י יבמות דף מ"ב דאין אב לעכו"ם משום דזונה היא וכן גבי גיורת הוה זונה וע"ש בתוס' דף מ"ד ע"ב ודף ס"א ורש"י דף ע"ו ודף צ"ח ועי' תמורה דף כ"ט ע"ב וצ"ל דהתורה אמרה מטעם זה ולא פלוג. ועי' סנהדרין דף פ"ב וע"ז דף ל"ו וחולין דף י"ג גבי מין וכה"ג כ' גבי פסול קרובים עי' ב"ב דף קנ"ט ובדברי רבינו בהל' עדות ספי"ג דהוה גזיה"כ ולא ר"ל דגזיה"כ דהוא פסול בעצם רק דגזיה"כ שמשקר עי' מ"ש בזה בח"ב. אך התוס' ס"ל דגבי שחיטה משום דאינו בר זביחה ונ"מ אם שחיטת מומר להכעיס יש עליו טומאת נבלה עי' בדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ב ה"י דלא חשיב מומר ועי' חולין דף פ"א ע"ב דלס"ד שם מיירי אף בשחט לע"ז בהתראה ואין לך מומר גדול מזה כמבואר דף מ"א ומ"מ השחיטה מטהרת אך מתוספ' רפ"א דחולין לא משמע כן אך נראה דנ"מ לנבלת עוף טהור כיון דבאמת אין הטומאה חל עליו רק בשעת שהיא בבית הבליעה וכ"כ בזה במ"א עי' חולין דף ל"ד ונדה דף מ"ב ובירוש' ספ"ו דיומא דהצואר היא מחיצתה. ובאמת נראה דהנה מדברי רבינו בפה"מ פ"ה דזבים ובהל' אה"ט פ"ג משמע דהטומאה הוה מחמת הבליעה ולא מחמת שהוא שם. אך הר"ש ז"ל וכן מוכח בת"כ פ' אחרי מות דאף בזמן שהוא מונח בבית הבליעה יש ג"כ עליו זה הדין ועי' ביצה דף ז' ומנחות דף ע' וחולין דף ק"כ מוכח דצריך שיאכל אותם בדרך אכילה מצד האוכל ולא מצד הנאכל ועי' רש"י נדה דף נ' ע"ב דכ' שם דא"צ מחשבה שלא ידע שזה הוא ור"ל דאף דגבי שאר איסורים ג"כ חייב כה"ג ועי' תוס' מנחות ד' ס"ט ע"א ע"ש שם הפעולה מצד הנאכל וכאן מצד האוכל ויהי' נ"מ ג"כ למה דמבואר שם בפ"ג ה"ה גבי כרכו בסיב טהור ובחזרת טמא אם הטעם משום דהוה הפסק בין הגרון להנבלה וחזרת הוה גדר אכשורי אוכלין עי' חולין דף ק"כ וביצה דף ל"ח ופסחים דף קי"ד וכ"מ ועי' חולין דף ע' גבי בכור ותוס' סוכה דף ל"ז וביומא דף נ"ח ובנדה דף כ"א וכ"מ ותוס' סוטה דף י"ח כה"ג. ומ"ש רבינו בהל' חמץ פ"ו ה"ב על הך דפסחים דף קט"ו ע"ב גבי בלע מצה ומרור שהמרור כפילה או משום דאינו דרך

אכילה וזה תליא במ"ש. ובאמת נראה דהא דמרבינין בשבועות דף ז' דחייב על ביאת מקדש בטומאת נע"ט זה רק בזמן שהוא בולע לא אח"כ דאז לא הוה רק ראשון ועי' בדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ג. ועי' ברפ"א דטהרות ותוס' כריתות דף י"ג ע"ב לא משמע כן וכיון דהטומאה רק גזיה"כ מחמת הפועל י"ל דשחיטת מומר לא משוה לי' ועי' בתוספ' פ"א דשבועות במה דממעט טומאת קדושות בביאת מקדש. וכן גבי אב לעכו"ם יהי' נ"מ היכא דאין נ"מ לנו לדין רק לסברא כמו להך דכתובות דף י"א ע"א דניחא לי' במה דעביד אבוה ובהך ירוש' סוף שביעית אם שייך גבי מחזיר לבני הגר בן קודם לבת ע"ש ובמ"ש רבינו בהל' ממרים פ"ה הי"א אם גר אסור לבזות אביו העכו"ם:

עכ"פ אף דמומר להכעיס הוה כמין זה רק גזיה"כ אבל לענין קרבן פסק רבינו דמקבלין ממנו וכעין מ"ש רבינו ס' ה' רוצח הנ"ל שהתורה הקפידה. ובדרוש הארכתי במה שסיים רבינו שם לשון הפסוק בשובו מדרכו וחי' ר"ל רק בהני שאחר התשובה הם חיים ולא במינים כמבואר בע"ז דף י"ז. וזה הגדר מה דנ"מ בין מוסגר למוחלט דגבי נגע מבואר בזבחים דף צ"ד דזה דבר נולד מגופו רק דמוחלט כולו נעשה כן ולכך לא בטל כמבואר בדברי רבינו בהל' טו"צ פי"ג הי"ב דגם אפרו אסור כמבואר בתוספ' ערלה ובירוש' משא"כ במוסגר דיש לו תקנה וכמבואר בדברי רבינו דאם צבעו או מכרו לעכו"ם פקע ממנו הטומאה וזה ר"ל הפסוק עי' ספרי פ' האזינו כי צורם מכרם וד' הסגירם ר"ל דלכך מכרם לעכו"ם משום דהם מוסגרים ועי"ז מפקע מהם הטומאה:

עכ"פ אשם תלוי אין עליו דין קרבן כפרה וכן הדין גבי אוכל תרומה בשוגג שם ג"כ לא בעי שב מידיעתו. וכן מוכח מדברי רבינו בפה"מ תרומות פ"ח מ"ב מ"ש יבלעו דמצטרף למה שאכל קודם ועי' תוס' כתובות דף ל' ע"ב ושבת דף ס"ט ע"א וע"ש דף ק"ב ע"א ותוס' שבועות דף י"ח ע"ב דמקשה שם על רש"י מהך דשבת דף ק"ב. אך זה רק בקרבן ולא בתשלום קו"ח. וכן נ"מ למ"ש רבינו בהל' סנהדרין פט"ז דאם ע"א אמר על אשה שהיא זונה דכהן שבא עלי' לוקה היכא דהיא אכלה תרומה אם היתה בת כהן אם לוקה אם שייך הוחזק לעצמה ולא דמיא למ"ש רבינו בהל' אס"ב פ"כ הי"ג במחזיק עצמו שהוא כהן שאם נשא גרושה לוקה שם הוחזק במעלה וכאן הוחזק באיסור. עכ"פ אשם תלוי הוא מחמת הדבר:

ובזה א"ש מה דמבואר בירוש' פ"ג דהוריות דאם אכל בה"ש דמוצאי יוה"כ פטור מא"ת ממ"נ דלכאורה אינו מובן דאם הוא יוהכ"פ חייב ודאי ואיך מצי לכפר. אך אם נימא דכיון דזה במקום א"ת לא אזלינן בתר הפועל רק אחר הנפעל והוא ספק:

ובזה א"ש מה דאמרינן בכריתות דף ז' חטאת שאין מכפר על המזיד ואינו מובן שם י"ל

הטעם דאינו יכול להפריש חטאת כלל וליכא חטאת ומי יכפר משא"כ יוהכ"פ ואין לומר כגון מזיד בלאו ושוגג בכרת דמביא חטאת ומ"מ לוקה לשיטת הירוש' רפ"ו דתרומות אך על זה לא שייך כלל גדר כפרה דחטאת כמבואר בכריתות דף כ"ה ועי' רש"י שבת דף ע"א ע"ב ד"ה קמ"ל. אך אם נימא דכפרת יוהכ"פ לא חיילא על האדם רק על הפעולה א"ש דהפעולה לא שייך לומר שהדבר יש רק אם מכפר ועי' כריתות דף ז' אם יוהכ"פ מכפר על מומר ע"ש ברש"י ד"ה אלא וכן נ"מ היכא דאכל ספק חלב קודם יוהכ"פ ואח"כ הורו ב"ד שחלב זה מותר ועבר עליו יוהכ"פ ואח"כ חזרו ב"ד אם צריך להביא א"ת דאף דקמי' שמיא גליא דחייבים. אך זה תליא אם הך דא"ת דבא להגן הוא משום דכיון דחייבה התורה עליו נמצא דיש עליו חיוב להביא ולכך צריך הגנה ובמקום זה הוא יוהכ"פ וא"כ כיון שהורו ב"ד שחלב זה מותר שוב ליכא חיוב קרבן עי' זבחים דף י"ב ע"ב וירוש' הוריות פ"א דאם הי' החוטא כהן וידע שטעו והקריב חטאתו אם יצא. אך כ"כ דבאמת יש בחטאת ב' פעולות חיוב החטאת וכפרת החטאת. ועי' מ"ש רבינו בהל' שגגות פ"ג ה"ג במ"ש שם יתר על זה אמרו כו' ואם הביא לא כיפר ר"ל החלב שאכל אמש דחלב שאכל היום ודאי לא כיפר דבעינן שיקדים חטאו לקרבנו רק דר"ל דגם חלב שאכל אמש לא כיפר ועי' תוס' נזיר דף כ"ח ע"א ומ"מ הקרבן כשר ועלה רק שלא כיפר וכמו אם אמר לא יתכפר לי חטאתי וכ"כ בזה הרי יש חטאת דכשר ועלה רק שלא כיפר וה"נ גבי הורו ב"ד אם הקריב קודם שחזרו דעלה כמ"ש. מה שאין כן בא"ת. אך י"ל לפי מה דמבואר בכריתות דף כ"ו דעיקר הטעם דיוהכ"פ אינו מכפר על חייבי חטאות משום דהוה כחיוב ממון דאין יוהכ"פ מכפר כמו בהך דשם דף י"ח ע"ב גבי הקדש וא"כ גבי אכל ביה"ש דליכא חיוב מכפר:

עכ"פ הספיקות אין עליהם שם דבר בפ"ע רק סיבה הן לחיוב הן לפטור משא"כ גבי ד"נ הוה ספק פטור ודאי וכמ"ש רשב"ם ב"ב ד' נ' ע"ב ורש"י חולין ד' י"א ע"ב ושם ד' כ"ב ע"ב ודף פ' ע"א ברש"י ודף פ"ו ודף קכ"א ע"ב לחומרא ע"ש ברש"י ותוס'. וא"כ אם הי' י"ב מחייבין וי"א מזכין ונפטר הוה זה פסק גמור לזכות ואין מחזירין אותו זה ר"ל בסנהדרין ד' מ"ב ע"א איפכא מבעי' לי' וגם עדים זוממין כה"ג אם הוה כמו שיצא לזכות אף דעי"ז נתחייבו העדים זוממין מיתה עי' תוס' סנהדרין ד' ג' ע"ב ד"ה מוקי לה. וזה ר"ל מכות ד' ב' ע"א תוס' ד"ה כל שאין להם נס והמלטה ר"ל כה"ג ולרב דס"ל בדף ל"ד דבשעת גמר דין יכול לחזור בו עי"ז נפחת מן המזכין א"כ גבי זכות א"צ גברא רק הסברא. ולפי"ז אם אמר אינו יודע ואמר טעם לכאן ולכאן אז נחשב לזכות ולא לחוב. אך זה רק אם חוץ ממנו ליכא שנים המכריעין לחובה אבל אם יש אז ע"י סברא לבד א"א

לומר דאין מכריעין עפ"י אחד אבל כשאומר אינו יודע סתם אז לא חשיב כלל. וא"ש דברי רבינו בפ"ט מהל' סנהדרין הנ"ל:

עכ"פ חזינין דזה בעייא בגמ' אם דבר הנמשך הוה עצם אחד או מצורף מפרטים וכ"כ בזה אם זמן אכילת הפסח הוה נמשך או לא ובמה דפליגי רבינו עם רש"י בהל' ק"פ פ"ט ה"ח גבי איך משכחת שיהי' הבן מעכב בק"פ בשעת אכילה דרש"י כ' ביבמות ד' ע"א ע"ב ד"ה מעל"ע אחר חצות היום ורבינו ז"ל מוכח אף אם הגמיר בלילה ג"כ מעכב ואף דאז א"י למולו מטעם יו"ט ומטעם לילה ולשחוט הפסח איך אפשר י"ל דמיירי כגון שיגמור המעל"ע בשעה אחת או שתים בלילה וא"כ שפיר ראוי לקיים מצות אכילה וזה תליא אם איסור משווה לו כמו אינו יכול עי' תוס' יבמות דף ע"ב ד"ה משום. וזה ר"ל התוספ' שבת פי"ט גבי מילה שלא בזמנה בשבת דהוא בקום מהול. ונ"מ דאם חל ע"פ בשבת ויש לו בנים או עבדים ערלים אף דאז א"י למולם אם הוה שלא בזמנו מ"מ מעכב את הפסח ועי' פסחים ד' ס"ט ע"ב בתוס' ד"ה האי מחזי מ"ש מערל ולכאורה קשה מי גרע זה ממילת זכריו וי"ל דר"א לשיטתי' במכילתא הובא בתוס' יבמות דף ע' ע"ב דס"ל דאינו מעכב והך קרא קאי אעבד עצמו וקמ"ל דאף אם קנה עבד אחר שחיטה ומל אותו יכול לאכול מן הפסח דהוא אינו בגדר מינוי רק בטל אצל אדון. גם י"ל דיש נ"מ בין מילת זכריו למילת עצמו דעל זה מוטל המילה ועל זה מוטל שיהא מהול וכ"כ בזה במה דס"ל לרבינו בפ"ז מהל' תרומות הי"א דנולד מהול אף דצריך להטיף ממנו דם ברית אוכל בתרומה הרי חזינין דלא דבעי מהול רק שלא יהא ערל אך בירוש' יבמות פ"ח מבואר שם דלא יאכל בתרומה חזינין דס"ל דגבי תרומה בעייא מהול ובתוספ' יבמות מבואר דיאכל ועי' קדושין ד' כ"ט גבי זה מצותו על אביו ונ"מ ג"כ במ"ש בזה היכא דלא מל בנו ועי"ז לא עשה פסח אם חייב כרת כמו גבי ערל עצמו דפסחים ד' ס"ט ע"ב הנ"ל וזה ר"ל בפסחים ד' ס"ב דבר כרת הוא וא"כ הוה בגדר מינוי ושייך בו אינו מנויין וכן גבי מומר אם שייך בו גדר אינו מנוי עי' תוס' יבמות ד' ע"א ופסחים ד' ק"כ ברש"י ד"ה כתי' ובתוס' ד"ה כל. אך באמת נראה דרבינו ס"ל דהא דמבואר במנחות ד' ק"ט דהרי הן כבעלי מומין דאוכלין בקדשים זה רק הכהני במות לגבוה אבל הני דעבדי ע"ז אסורים לאכול בקדשים לעולם וכן מוכח בתוספ' סוף מנחות. א"כ לפי"ז בן נכר אינו בגדר פסח כלל ולכך צריך קרא דאוכל במצה ומרור וגם לשיטת רבינו דס"ל בהל' ק"פ ספ"ד דשייך גדר חבורה גם במצה ומרור ונ"מ שיש לו חלק בעורות הפסח ועי' תוספ' דפסחים פ"ה אפי' עני שהמנה מן הצדקה כו' ונראה דה"ה דמומר לחלל שבתות כיון דקי"ל דהוא מומר לכל התורה כולה הוה ג"כ בגדר בן נכר ועי' תו"כ פ' אמור גבי פירשו אבותיו

מדרכי ציבור וסנהדרין ד' מ"ז וזה ר"ל רבינו בספ"א מהל' ק"פ השוחט כו' דידחה לשני מפני שהוא אונס ר"ל דלא נימא דהוה כמומר לשבת וא"א להביא ק"פ דלאו בר אכילה הוא קמ"ל דאנוס הוא:

והנה רבינו לא הביא הך דין דמבוא' בפסחים וביבמות שם דאוכל הוא בתרומה והטעם דהנה עי' במ"ש רבינו בהל' בכורים פ"א ה"א דכל כהן שאינו מודה אין לו חלק בכהנים ושינה מלשון הגמ' בחולין ובמנחות והטעם משום דזה מחלוקת דתנאי בתוספ' פ"ב דדמאי אם רק בקדשי מקדש או גם בקדשי הגבול וס"ל דגם בקדשי הגבול כן דהך קרא דיליף מהמקריב מבעי לי' להך דזבחים ד' ק"ב לאבא שאול ע"ש ברש"י ורבינו ס"ל כן ולכך ס"ל דגם בתרומה אינו אוכל מומר. עכ"פ גבי ערל מוטל עליו חיוב כרת אם לא עשה פסח וגבי מילת בניו עי' רש"י ברכות דף י"ט ע"ב וכ"מ מבואר ג"כ כן וא"כ מיקרי שהוא בגדר פסח וא"כ אם הוא אנוס כגון שהי' שבת וכדומה י"ל דשפיר יכול להקריב ק"פ וכמו היו חבושים בבית האסורים עי' יבמות ד' ע"א ע"ב ותוס' שבת דף ד' ועי' נדרים ד' כ"ז דאמר שם אונס רחמנא פטרי' וכבר הארכתי בזה. ועי' בהך דפסחים ד' ק"ו ע"א דאמר שם מ"ט טעמו פגמו משום דכוס צריך שיעור ר"ל כך דדבר שצריך שיעור הוא מצורף ועי' מנחות ד' מ"ב ע"ב דאמר שם טעימה פסולה ופוסלת ורבינו בהל' ציצית מפרש דהתכלת פסול והצבע עצמו נפסל ולכך שדינין לביעתא ולא טעמנין מיורה והטעם דכל היכא דבעי לשמה ובכונה כל היכא דמסתפקא לי' לא הוה כונה גמורה וכהך דב"ב דף קמ"ב ע"א רפויי מרפיא ועי' מ"ש הר"א ז"ל בהשגת בהל' פרה בפ"ג ה"ז וכללו של דבר דמחשבה א"א לשני דברים:

ובזה א"ש ג"כ מ"ש התוס' זבחים דף פ' בד"ה בשלמא דלכאורה קשה לדבריהם מ"ט דרבנן דאמרי פסול יזה עליו יותר ממים שנפלו כיון דס"ל דא"צ שיעור. אך י"ל כיון דס"ל לרבינו בפ"י ה"ז דבעי כונה לטהרה בהזי' לא הוה כונה דלמא מיא הוא מזה ורפיא בידי' מה שאין כן אם יש בילה או שנפל כ"ש אז ליכא חשש. אך כל זה אם רק משום חשש דמים אבל אם נימא דעי"ז נפסל לגמרי וכמו הך דפגמו שוב אין נ"מ ולכך רבינו פוסק דפסול לגמרי ורבינו לשיטתי' דס"ל בפ"י ה"ב דגם לאחר שנתקדשה פוסל היסח הדעת ע"ש וה"נ הוה כמו היסח הדעת וטעם דר"א מפרש רבינו בפה"מ בפרה פ"ט מ"א דהך יזה שתי הזאות ר"ל לחוץ וכמו הך דזבחים דד' ע"ד גבי טבעות וד' ע"ז גבי אברים דפי' שם רבינו כן וכמו דר"א ס"ל שם דליכא דיחוי גם בשחוטין והוא ג"כ גדר היסח הדעת כמ"ש בח"ג ה"נ כאן ומה דבעי שתים כדי שלא נקלקל האי דנפל דנימא האי הוא דאיסורא וכמבו' בנדה ד' ס' וכן גבי הזי' ג"כ כן דעי"ז נימא דזה דנפל הוא מים ונ"מ

לענין טומאה וכמה דברים משא"כ כשהם שניים אז נשאר כמו שהי' קודם:
ובזה א"ש מ"ש התוס' יבמות דף פ"א ע"ב ד"ה כולם דאמאי לא נימא נכבשינהו כו' והוא תמוה דהרי כ' התוס' בכ"מ דזה רק בבע"ח. אך כך דבכל הני א"א לומר דזה הוא האיסור דמאי חזית משא"כ כאן כיון שצריך לשורפן ואם שרפן אפרן מותר וכיון דשרף אחת מהם אפשר לומר דזהו האיסור ולא מקלקל אותו כיון דאפר מותר משא"כ בהני דזבחים ודע"ז דשם גם אפרן אסור ומקלקלו ולכך לא תלינן:
ובאמת הך דין דהיסח הדעת פוסל אחר קידוש תליא בהך מחלוקת דזבחים דף צ"ג גבי מי חטאת שנטמאו אם מטהרין ועי' פסחים דף ל"ד גבי היסח הדעת אם פסול הגוף או פסול טומאה ועי' ירוש' תרומות פ"ג דאמר שם ונחשב מה מחשבה במסויים ור"ל כמ"ש הר"א הנ"ל דדבר הבא במחשבה צריך שיהי' דבר פרטי מבורר:
ובזה מדוייק לשון רבינו בהל' פרה ספ"ו גבי אמת המים הבא ממקום רחוק דצריך שנדע שלא נפסק וכ' שם ונמצא ממלא מים פסולים ור"ל כיון דבעי כונה במילוי מים לשם פרה עי' יומא דף מ"ב ע"ב ופסחים דף ל"ד ע"ב חיותן בכלי וכיון שאינו דבר ברור שהמים הם כשרין לא הוה כונה ולא מהני ועי' ירוש' יבמות פ"ד ה"א גבי הך דהכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת דלכך צרתה אסורה משום שצריך שתדע במה נפטרת אם בביאה אם בולד. וכ"כ בזה בהשמטה בח"א דלפי הנראה מהך דיבמות ד' פ"ז דבעצם גם עובר מפקיע היבום רק דאינו מתירה להנשא והטעם כך דעי' בתוס' יבמות דף ס"ז ע"א ד"ה למאי נ"מ שכ' שם דגבי בת ישראל לכהן לא שייך הך דעובר במי זרה זר וברשב"ם ב"ב ד' קמ"א ע"ב ד"ה דתנן כ' שם זה הטעם גם על מה שאינו מאכיל אמו. אך ר"ל כך דהנה בירוש' יבמות פ"ז ה"ג מבואר דבת ישראל המעוברת מכהן ואכלה תרומה משלמת הקרן ואינה משלמת את החומש חזינין דיש בה צד כהונה ור"ל כך דכ"כ בח"ג דיש שני טעמים בירושה אחד משום קורבה וכמו דאמרינן ב"ב דף ק"י אטו בר קשא דמתא והב' דהוא כמו עצם המוריש ולכך קי"ל דגבי יורש ליכא שינוי רשות. וזה בגדר מה דאמרינן בר"ה דף י"ב ע"ב ותוס' שבועות דף ט"ז דנחלה אין לה הפסק וכ"מ וזהו החילוק בין ב"נ לישראל דב"נ אינו יורש רק מטעם קורבה ונראה דעובר אף דיורש אף בזמן שהוא עובר מ"מ לא הוה בגדר עצם ולכך אין עליו דין בכור ואינו ממעט ועי' תוס' נדה דף מ"ג ע"ב ד"ה ומטמא ור"ל כמ"ש בח"א ולעיל דלא חל עליו עדיין שם בן ובת של אב ויש עליו הגדר דירך אמו ועי' יבמות דף ע"ח ובמה דס"ל לרבינו בהל' אס"ב פי"ג דצריך שיהא שלישי מצד שניהם ובירוש' גיטין פ"ד וב"ק פ"ה אם עובר יוצא בשן ועין של אמו ובתמורה דף כ"ה וזה הגדר דעובר במעי אמו זר ר"ל דלא הוה של אב לבד רק

עליו ג"כ שם האם והיא זרה וזה ר"ל הרשב"ם הנ"ל דעדיין אינו בנו לגמרי כיון דהאם פעלה בו שיהי' עליו שם זר ולכך אינו מאכילה וגם אינו מתירה להנשא דעדיין אין עליו שם בן לגמרי וזה נ"מ בין הך דרבה ור"י דיבמות דף ס"ז ע"א דאם הטעם דאינו ילוד אינו מאכיל הוה כמאן דליתא כלל וא"כ חייבת גם חומש ואם נימא דיש בו גדר שאינו של אב לגמרי נמצא דיש עליה שם כהנת רק דמעורב בה צד זרות ואינה משלמת חומש ולגבי עבדים ר"ל שם כיון דבאמת נכסי צאן ברזל שלה הם של בעל אף שהיא כהנת לכהן אם אין לה בנים אחרים אינם אוכלים. וזהו מה דר"ל בגמ' שם. ובאמת הירוש' ס"ל דבת ישראל לכהן ומת והניח בנים והניחה מעוברת אז גם היא לא תאכל דאזיל לשיטתי' דס"ל דבת ישראל המעוברת מכהן אינה משלמת חומש אם אכלה תרומה חזינן דיש בה גדר פסול וכהנת וא"כ גם כאן פוסל והוה כמו אם נתעברה מזר וכ"כ בזה במ"א גבי בת כהן המעוברת מישראל בלא נשואין הא דאינה אוכלת בתרומה אם משום פסול הגוף או שיש בה דבר המעכב לה מלאכול ונ"מ אם מת העובר אם מותרת בחזה ושוק והך ברייתא דדף ס"ז דאמר שם דהיא אוכלת ס"ל להירוש' דקאי אבת כהן לכהן ומה דרבינו בהל' תרומות פ"ח ה"ד נקט בת ישראל שנשאת לכהן משמע דבת כהן לכהן ומעוברת אוכלין אף אם אין בנים אחרים שם קאי על עבדי' דבאמת הם שלה בגדר קנין פירות כיון דקי"ל דהדין עמה רק הגוף של היורשין. והנה עובר לפי מ"ש דאין עליו גדר יורש כמו עצם רק כמו קרוב ואין לו רק קנין לא עצם ולכך אינו פוסל דלענין תרומה אזלינן בתר קנין העצם כמ"ש התוס' יבמות דף ס"ו אך זה רק אם יש מי שיש לו קנין הגוף אבל היכא דאין בו רק קנין פירות שפיר אזלינין בתר קנין פירות וכבר כ' בזה דמוכח בירוש' פ"ח דיבמות דאם כהן קנה עכו"ם עצמו דיש בו קנין הגוף אף בלא מילה וטבילה כמבואר ביבמות דף מ"ו ואח"כ טבלו ומלו אין אוכל בתרומה כיון דמתחילה לא הי' קנינו מחמת דין עבדות רק מחמת גוף ומה דאמר ביבמ' דף מ"ח ע"ב אם מותר לקיים עבדים שאינם מלין או דמיירי שכבר טבלו לשם עבדות דקנה לו קנין הגוף או שהוא בן שפחתו שטבלה או בלוקח עכו"ם עצמו ועי' בכריתות דף ט' גבי עבד תושב דע"כ כה"ג. וגם באמת י"ל דאם קנה עכו"ם עצמו אף אם מלו י"ל דעי"ז לא הוה מחוייב במצות כאשה דרק כדי שיכול לקיימו והוי רק תושב וזה ר"ל הך דוינוח עבדך כו' דאי בעבד ממש במילה וטבילה י"ל דהאדון לא עבר כלל עי' במ"ש בהל' שבת וכן גבי ק"פ אינו אוכל כיון דהוה רק תושב. וזה ר"ל שם התו' ד"ה אין מקיימין בשם ריב"ן שלא ינסך ייני ועי' ע"ז דף ס"ד ע"ב גבי גר תושב ברש"י שכ' כיון שהוא ערל לא ר"ל מחמת הערלות דהא קי"ל חולין דף ד' ע"ב דאינו מומר לכה"ת כולה רק ר"ל היכא דאין בו דין מילה וזה

ג"כ מה דאמרינן בע"ז דף נ"ז גבי עבדים שמלו ולא טבלו וע"ש בירוש' וט"ס שם וצ"ל לוקח עבדים מן העכו"ם והוה כגר תושב:

עכ"פ עבדי דצ"ב כיון דהעובר אין לו זכי' בעצם והיא יכולה לסלק וליטלם אם היא כהנת אוכלים בתרומה מכוחה אבל עבדי אביו ממש אף בת כהן לכהן והניחה מעוברת ואין לאב בנים אינם אוכלים. ועי' בדברי רבינו בהל' תרומות פ"ז ה"כ נשא שני' היא אוכלת ועבדי מלוג שלה לא יאכלו והוא מירוש' יבמות פ"ט ה"ה והך דשם בהכ"ג דכתב נתארסה וכן בכהנת נקט משום חלוצה דאם נשאת נפסלה דהויא חללה דרבנן וע"כ בארוסה ובת כהן דהא דמשתמרת לביאה פסולה הוא רק היכא דהביאה פוסלתה ולא מחמת איסור. והא דאמר שם נתן לה גט דהוה משתמרת לביאה פסולה דרבנן לא ר"ל מחמת הפקעת היבום דזה לא מיקרי ביאה פסולה דהרי קי"ל ביבמות דף מ"ד ע"ב ובירוש' פ"ה דיבמות ה"ד. וכן פסק רבינו בהל' אס"ב פי"ח ה"ד דהבא על חלוצתו לא פסלה לא מן הכהונה ולא מן התרומה רק דר"ל דהוה גדר גרושה לכהן ונ"מ ג"כ גבי ריח הגט אם כהן כתב ריח הגט לאשתו אם מיקרי משתמרת לביאה פסולה אך זה תליא במ"ש דריח הגט פועל במה שהיא קנינו רק נשארה אסורה לעלמא וא"כ תליא אם אוכלת בתרומה מחמת קנינו לא אכלה ואם מחמת ובת כהן אכלה ואף אם נימא דריח הגט פוסל מה"ת וכמו אם נעשה פ"ד ועי' ביבמות דף פ"ו. אך יש לחלק דכאן נעשה שינוי בגופה עי' תוס' יבמות דף פ"ד ע"ב. ובאמת גם כהנת אם נשואה לכהן דאף דנתגרשה לגמרי אוכלת אם נתגרשה בריח הגט י"ל דלא אכלה דעדיין לא פקעה מרשות הבעל ואינה לגמרי. וכן יהי' נ"מ להך דיבמות דף נ"ב ע"ב גבי כתב גט לזיקתו ולא למאמרו אם כה"ג בגט בע"כ דהנה מבואר בירוש' שם דגבי גט לזיקה דהטעם משום גדר חליצה לא מהני בע"כ ע"ש אך משום גדר מאמר ודאי מהני בע"כ כמו בכל גט כאן מאי דמ"מ לקנין המאמר יהא עכ"פ גדר ריח הגט דשייך גם ביבמה כמבואר שם:

ואפשר דזהו כוונת המשנה בגיטין דף ע"ט ע"ב ונפסלה מן הכהונה ובת כהן מן תרומה ע"ש בתוס'. וי"ל דלא קאי אאם נשאת בגט כזה רק אם גירשה בעלה כהן והיא ג"כ בת כהן בגט כזה אינה אוכלת בתרומה וכמ"ש וע"ש דף פ"ה ע"א חוץ מתרומתה. ועי' ירוש' פי"ד דיבמות ובתוספ' פ"י דפקחת שהיתה נשואה לחרש ומת בלא בנים ויבמה אחיו פקח דלא אכלה בתרומה רק אם בא עלי' לשם נשואין. ואף דביבמות דף נ"ב ע"ב מבואר שם דאין נ"מ לרבנן צ"ל דנ"מ בין דין הנשואין לקנין הנשואין וזה בעצם ר"ל הך דכתובות דף נ"ח וקדושין ד' י' ע"ב טעם דסמפון דאף דהאישות הוה אישות גמורה מ"מ לקנינים לא ובאמת מדברי רבינו בהל' יבום פ"ה הי"ג נראה דס"ל דגבי חלוצה או בבעל צרתה

אחר שבא עלי' אף בביאת שוגג ג"כ בעייא גט דעדיין גדר יבום עלי' ולכך נקט צריכה גט שהרי נעשית א"א בבעילה ולמה לא נקט בקדושין כמו בגמ' דף נ"ב ע"ב רק דר"ל כמ"ש. ומה דמבואר בכתובות דף ע"ב ע"ש בתוס' ובירוש' שם לחד שיטה דיש לה כתובה כתובה הויא ממילא ועי' בדברי רבינו בהל' תרומות פ"ז הט"ו דחש"ו אם הם עצמן קנו עבדים אין אוכלים בתרומה ואם ע"י אפוטרופוס או ע"י ב"ד אכלו ועי' יבמו' דף קי"ג ע"א גבי הך דר"מ וא"כ צ"ל דזה הוה קנין מה"ת מחמת דעת אחרת מקנה רק מ"מ בלא ב"ד ובלא אפוטרו' יש חשש סמפון עי' יבמות דף נ"ו ע"א בתוס' דחרש לא בדק. עכ"פ קנין אישות שפיר מאכיל אף באיסור והנה ביבמות דף ס"ו הוה מחלוקת במה דעבדי מלוג של בת ישראל הנשאת לכהן אכלי בתרומה אם מחמתה אם מחמתו שיש לו קנין בה וכמו קנינו שקנה קנין וע"ש בירוש' מחלוקת דר"י ור"א. והנה אם נימא אם אוכלין בשבילו זה רק משום דחייב במזונותן וגבי עבדי מלוג של שני' ודאי דאינו חייב במזונותן ואף דהפירות הם שלו עי' יבמות ד' פ"ה בתוס' ובדברי רבינו בפה"מ ובירוש' הוה מחלוקת דאמוראי ע"ש וט"ס שם אך מ"מ מזונות א"צ ליתן להם ואף דרבינו בהל' עבדים פ"ט ה"ז פסק דאין הרב יכול לומר לעבדי נכסי מלוג עשה עמי ואיני זנך דזה בגדר חיוב תנאי מחמתה אך גבי שני' כיון דהיא לית לה עבדי' ג"כ לא ועי' יבמות דף ס"ו ובהך דכתובות דף פ' גבי ההיא אתתא כו' תרתי אמהתא כו':

עכ"פ חזינן דהיכא דלא הוה דבר ברור לו שזה טוב הוה כמו שאינו בשלמות והוה כמו לשמה ושלא לשמה כמ"ש התוס' במנחות שם ויליף מקרא דכליל תכלת וה"נ גבי כוס של ברכה כיון דחזינן דבעייא שיעור נמצא דאין הכונה בעצם של דבר רק צריך עוד מציאות ובזה פוסל טעימא וכ"כ בזה דכל היכא דשיעור הוא דבר נתוסף שייך לומר פסול ושינוי דכל השינויים אינם באים מעצם הדבר רק מדבר חוציי כמ"ש רבינו בס' המורה ח"ג פ"ח ובח"ב ועי' מ"ש בזה בהל' סוכה אם האדם הנעשה דופן ומכשיר הסוכה אם הוא יוצא ובירוש' רפ"א דפאה דהשבולת הראשונה אין עלי' חיוב פאה מחמת שהיא מחייבה שיתחייב בפאה ועי' מנחות דף ט"ו וכ"כ בזה בח"ג. ועי' מ"ש התוס' יומא דף ס"ד דגבי ניסוך המים ליכא בהם דין מום ועי' סוטה דף ט"ו ע"ב וע"ז דף ל"ז. אך רבינו בספ"ז מהל' מעה"ק פסק מהא דזבחים דף ס"ד דגם מים אם נתעשנו פסולים. ועי' בדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ה הי"ב גבי מי כיור דצריך שלא ישתנו ובהל' פרה פ"ט הי"ג גבי מי חטאת. אך כך דעי' רש"י פסחים דף כ"ב ע"א ד"ה כמים המתנסכים דכתב שם דאסורים בהנאה מטעם דנתקדשו בכלי שרת. ובאמת הא מבואר במשנה דמעילה ד' י"ג ע"ב דמועלין בהם ובדברי רבינו בהל' מעילה פ"ב ה"ט מדייק שם שהרי הם מכלל

הנסכים משמע דהמעילה הוא מחמת הדין ולא מחמת עצם ועי' ע"ז ד' מ"ז ע"א גבי המשתחוה למעיין מימיו מהו לנסכים ומבואר שם ובדברי רבינו בפ"ד מהל' אסורי מזבח ה"ז דרק שלו ובשאר דברים פסק שם רבינו דמאיס אף אם אינו שלו וכן גבי הר לא כתב שלו ומ"ש ועי' יומא ד' כ"ו ע"ב אין מנסכין מים אלא בתמיד של שחר ע"ש בתו"י מהך דתענית דף ב' ע"ב ובירוש' סוכה פ"ד אם הקדימן לזבח ונסכן בלילה כשרין. ובת"כ פ' אמור פי"ב מבואר דגבי נסכים אם קדמו נסכים לזבח פסולים והטעם כהך דמנחות ד' ע"ט דאין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח ע"ש וא"כ לאחר שחיטה קודם זריקה שפיר יכול להקריבם ועי' מנחות ד' מ"ד ע"ב דאמר שם הביא זבח ואח"כ הביא נסכים: **אך** באמת כ"כ בזה דיש ב' מיני ניסוך יין עי' מ"ש רבינו פ"ב מהל' מעה"ק ה"ב דנסכים על קרבן של כל השנה היו נשפכין על היסוד דהוה כמו שיריים של דם והוא בגדר כפרה ושמחה דמנחות דף כ'. ובהני י"ל מה דמשמע מרש"י נדה ד' ח' וכ"מ וע' מנחות דף פ"ז דרק בן ארבעים יום כשר ולא מגיתו ואף דמבואר בכ"מ להיפך רק זה קאי אהני נסכים ומשום שמחה ועי' סנהדרין דף ע' ע"א ועי' תוספ' סוכה פ"ג. ובהך דזבחים דף ס"א ע"ב דמתחילה סבר אטום ואח"כ סבר שתי' כאכילה ע"ש בר"ש ור"ל כשיטת רש"י זבחים דף נ"ד ע"ב דהקרנות היו נקיבים וזה ר"ל שיתין ר"ל דהמזבח לא הי' צמות רק נקוב ועי' רש"י פסחים דף פ"ז ע"א ופסקי תוס' סוף חגיגה דממלאין אותו באדמה ועי' בדברי רבינו בהל' ביהב"ח. אבל אם התנדב יין וכן בזמן החג אז הי' נשפכין בספלין ובגדר אכילה ושתי' עי' רש"י סוכה דף מ"ט ע"ב דשכר ר"ל שתי' ורש"י זבחים דף צ"א ע"ב ואז הי' נותנים בו מלח כמו הקטרה עי' מ"ש רבינו בהל' מעה"ק פט"ז הי"ד ובהל' תמידין ומוספין פ"י ולכך מבואר בזבחים דף ס"ג ובסוכה דרק בזמן ניסוך המים אז צריכין להוליך על הכבש גם יין דאז מנסכין ע"ג המזבח ועי' רש"י עירובין דף י"ט ותענית דף כ"ה ע"ב קול שני רעים ר"ל דאז הוה רעים שוים וגם בהמים צריך ליתן מלח כדרך כל הנקטרים ולכך בירוש' סוכה ספ"ד יליף שם דיין המגולה פסול לא מטעם משקה ישראל רק מקרא דהמשמח כו' משום דס"ל דקאי גם על יין של כל השנה דאז הוה גדר דם ואין עליו גדר לחם כמ"ש התוס' זבחים דף מ"ג ע"א וכ"כ בזה ולא שייך בו הך ממשקה ישראל ועי' תענית דף ז' ע"ב ג' משקים הללו נפסלים בהיסח הדעת ע"ש ברש"י ר"ל דכ"כ בהל' שחיטה דיש נ"מ בין הני ג' משקים דתרומות פ"ח וחולין דף י' גבי מגולין ובין שאר משקים דחולין דף מ"ט ע"ב דזה פסול עצמיי וזה רק גזרה ואכמ"ל. וגם בהני נסכים. ר"ל במעילה דף י"א ראב"צ שריפתו בקדושה דסד"א דאם נימא כהך דזבחים דף כ"ד דלא קדש דוד רצפה עד תהום הוה כמו שנפסל בחוץ דאין שורפין בפנים קמ"ל. וזה

ר"ל בתענית דף ב' ע"ב גבי הסך נסך ואימא תרוייהו דחמרא ור"ל דיהי' אז ב' מיני נסכים אחד על היסוד וא"צ מלח וא' בספלים וצריך מלח. והנה גם ניסוך המים כן דעי' רש"י סוכה דף מ"ח ע"ב ובתוס' שם דס"ל דמהספלים היו יורדים על גגו של מזבח ואח"כ היו נבלעים במזבח ויורדים לשיתין וע"ש דף מ"ט ע"א בגירסת רש"י ותוס' מה נקרא יקב אם המזבח או השיתין ובתוספ' שם דהמים היו בוקעין את השיתין:

והנה בזבחים דף קי"א ע"א מבואר דניסוך המים לא הוה בבמה לכ"ע מחמת דאין בו כלי שרת ע"ש ברש"י ועי' ירוש' סנהדרין פ"ב דדוד עשה ניסוך המים בבמה. אך כך דהנה בתוספ' סוכה פ"ג מבואר דיש גבי מים פגול והוא תמוה דמה שייך גדר מתיר בזה אף לר"מ בזבחים דף מ"ג. אך כך דבזמן שמנסך המים מתחילה הי' גדר דם והספלים מקדשין אותו כמו קבלה בכלי בדם מלבד סכין כמבואר בסוטה דף י"ד ע"ב וכ"כ ואח"כ כשירד על המזבח אז הוה גדר אימורים ושתי' ולכך אז פוקקין את השיתין כמבואר בסוכה דף מ"ט ע"ב וא"כ משכחת פיגול כה"ג אם ניסך בספלין שיבא בשיתין למחר עי' תוס' זבחים דף מ"ג וכ"מ וזה צריך לעשות בזמן תמיד של שחר כמבואר ביומא הנ"ל דאז הוא בטל לקרבן וכמו גבי ניסוך היין דשאר ימות השנה והקדימן לזבח ג"כ פסול וכמ"ש ויש ניסוך המים דהוא רק לא קרבן רק דין עי' זבחים דף ק"י ע"ב והוא שמלאן לשם חג והנה לכאורה זה שייך רק בחג אבל בשאר ימות השנה א"צ למלאותן לשם חג וחייב עליהם בחוץ ועי' תוספ' זבחים פי"ב דמבואר להיפך ובדברי רבינו פי"ט מהל' מעה"ק ה"ג ד' וע"ש דף ק"ט ע"ב ודף ק"ט ע"א אך לפמ"ש דיש שני מיני נסוכים דהני דהוה גדר קרבן זה נעשה ע"ג המזבח בהספלים והני לא שייך בחוץ רק בזמן החג ולא בעי קידוש בכלי דהוה גדר קרבן וכמו במנחה עי' זבחים דף ס"ט למ"ד יש מנחה בבמה אין קידוש כ"ש כו' ובתוס' דף ק"י ע"ב ויש דהוה רק גדר דין וזה רק אם קידש בכ"ש ואז חייב אף בשאר ימות השנה ובזה צריך ג' לוגין עי' זבחים דף ק"ט ע"ב. אך מלשון רבינו לא משמע כן וי"ל דמיירי דקבעינהו במנא ע"ש בגמ' ועל הני נסכים ר"ל רבינו בהל' מעילה פ"ב ה"ט שהוא בכלל נסכים כיון דבאמת אינו קרבן גמור וכן נ"מ אם נסכים כהני חייב עליהם זר עי' יומא דף כ"ד ע"ב דשם י"ל דמיירי בניסוך המים של קרבן. וגם נ"מ דלכאורה קשה כיון דרבינו פוסק בפ"י מהל' תו"מ ה"ז דבעי מים חיים ע"ש ובתוס' ב"ב דף ס' ע"ב ודף ע"ט ע"א ועי' זבחים דף כ"ב ע"ב ובדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ה דמי כיור לא הוה מעיין וברש"י פסחים דף ל"ד ע"ב דאמת המים שבעזרה פסול לנסכים. וגם באמת הא מבואר בזבחים דף כ"ב דהיכא דבעי מים פסול מי כיור מחמת שם לוי. ובזה א"ש דניסוך המים כזה לא הוה דין קרבן פרטי רק הוא מכלל נסכים וא"צ

מים חיים וגם לא שייך בו דין פסול של שם לוי ועי' תוס' סוכה דף י"ג ע"א גבי עיזא דבאלא ותוס' נזיר דף ל"ה ע"א גבי שור הבר לקרבן. ולכך רש"י בפסחים דף כ"ב כתב רק משום שנתקדש בכלי ר"ל כה"ג. וזהו ג"כ כוונת הגמ' דפסחים דף ל"ד ע"ב במה דאמר שם מעלה והביא שם ראי' ר"ל כך דהנה באמת לכאורה קשה לשיטת רבינו בהל' טוא"ו פ"י הט"ז דמשקה בי' מטבחיא דהיינו דם ומים הם טהורים בקודש איך שייך כלל הך דין דמי החג שנטמאו. אך כך דכ"כ בזה בח"ד דפסול טומאה יש בה שני גדרים אחד מצד טומאה והב' דבקדשים הוה פסול וכמו בעצים ולבונה זה בגדר פסול וכן כ"ש טמאים הפסול לא מחמת טומאה רק מחמת דיש חילול בהקדושה שלהם עי' מנחות דף ק"א גבי פדיון ועי' בע"ז דף נ"ב ע"ב דאטבילנהו ומשחינהו בשמן המשחה ועי' עירובין ד' ק"ד ע"ב דאסור לטמא כלי שרת ע"ש אך זה רק גבי דבר הנקרב דמבואר בת"כ בכ"מ דאף אם עלו למזבח ומרצה מ"מ יש בו איסור הקרבה אבל גבי דם לא שייך זה ותיכף שיגיע הדם למזבח שוב אינו פועל כלום והוה כמי שאינו ולכך אף בפסולי דאם עלה יורד מ"מ גבי דם אם נזרק לא יקנח כמ"ש התוס' זבחים דף פ"ז ע"ב ודף פ"ח ע"א ועי' תוס' מנחות דף ו' ע"ב והוה כמאן דליתא ולכך שייך בו שפיר הך דמשקה בי' מטבחיא דכן ומותר לזורקו. משא"כ גבי ניסוך המים דהיכא דיש עליו שם קרבן כמ"ש אז הוה רק בגדר פסול ואסור להקריבו ולא מהני זריעה דלפסול לא מהני זריעה וכמ"ש וא"ש:

וגם באמת לפי מה דמבואר בתוספ' דמנחות פ"י ותו"כ פ' אמור וב"מ דף קי"ח ותמורה דף ל"א ע"ב דכל ק"צ וכ"ש צריך שיעשה משל ציבור ואיך שייך לומר גבי ניסוך המים שיהא חל עליו גדר קרבן כיון שהוא ממעיין של רבים עי' ב"ק דף פ"א וע"ז דף מ"ז ובדברי רבינו בהל' פ"ה ה"ו גבי מעיין שהוא יוצא וגם איך חל עליו דין הקדש שימעלו בו מי קנאו דאקדשי' ולפי שיטת רבינו דס"ל בהל' נזקי ממון פ"ה דתנאי יהושע הי' שיהא המעיין שייך רק לבני העיר ועי' נדרים דף פ' ע"ב ובירוש' שביעית פ"ח מ"ה ע"ש בפה"מ ובתוספ' ב"מ פי"א אך הא קי"ל דירושלים לא נתחלקה לשבטים ועי' ב"ב דף ע"ט ע"ב ובהך דביצה דף ל"ט גבי כרגלי הממלא ולכך מבואר בתוספ' סוכה פ"ג ומעילה פ"א דאף דהחבית לא הי' כ"ש מ"מ הי' קודש והטעם כדי שלא יזכה בו הממלא ויהי' צריך למוסרו לציבור וגם י"ל דלא מהני בזה מסירה לציבור היכא דהוא גוף הקרבן אך מ"מ הקדושה איך חל עליו וצ"ל כהך דביצה דף ל"ט בירא דשותפי. ועי' בשאלתות דר"א פ' ראה דאינו יכול ליקח מעות בשביל המים אף אם הם חפרו את הנהר ובזה יש ליישב דלכך לא נטלו ניסוך המים מאמת המים שבעזרה דאז לא חייל עליהם שם קרבן וקדושה כיון דאינו מן מעות הקדש משא"כ משילוח י"ל כעין דמבואר בתוספ' דמנחות

פ"י דבשביעית דהוה הכל הפקר וא"כ לא חסרי' ממונו ואינו בא משל ציבור רק מ"מ בשכר שהי' נותנים להשומרים זה הי' משל ציבור וחסרי' ממונו וזהו כוונת הגמ' ב"מ דף קי"ח לדבריך אינם באים משל ציבור ואכמ"ל. וה"נ שכר הבאה ומילוי מן שלוח משא"כ מאמת המים שבעזרה ולכך ס"ל לרבינו בהל' אסמ"ז דרק אם נובע מארצו אז אסור בניסוך המים אם השתחוה משום דס"ל דקאי על ניסוך המים שהוא רק בגדר מצוה וכמ"ש. גם י"ל דאף דדבר שאין שייך בו קנין לא שייך בו קדושה זה רק קדושת פה אבל קדושת כלי שרת שפיר קדוש וזהו הגדר מה דס"ל בסוכה דף נ' וכ"מ דכ"ש מקדשין שלא מדעת ועי' תוס' חגיגה דף כ"ג ע"ב גבי גחלים של מזבח:

ובזה מבואר מה דאיתא בתוספ' רפ"א דפרה דעגלה ערופה נפדית וע"כ ר"ל קודם ירידתה לנחל דאז נתקדשה כדין קדושת הגוף עי' קדושין דף נ"ז ומה שייך עלי' קודם זה גדר פדיון ע"ש ברש"י דאין בה ובהמעות שום גדר קדושה רק בגדר נדבת ציבור אך י"ל דזה הוה בגדר קדושת ביהכנ"ס דמגילה דף כ"ו וע"ש ברמב"ן דהוה בגדר הך דסוכה ד' ט' ע"א אתקש סוכה לחג ולא ר"ל גדר פדי' רק גדר חילול ועי' תו"י יומא דף נ"ט ע"ב אם יש בה מעילה ובלשון הירושלמי סוטה פ"ט תצא מקדושתה אך שם ר"ל לאחר ירידתה לנחל ולא דמי לפרה דבאה מתרומת הלשכה ועי' בירוש' ספ"ד דסוכה דיליף שם דכ"ש אין מקדשין אלא מדעת מהקישא דמזבח דמזבח לא הוה אלא ריצפה כמבואר בזבחים ד' כ"ז ע"ב ועי' בזבחים דף פ"ה ע"ב דמזבח בעצמו לא מצי עביד שיהי' בהדבר מעילה אף דהוה לחמו של מזבח. ובאמת מלשון רבינו בפ"ג מהל' פסוהמ"ק מוכח כך דבראשו של מזבח בפסולין אף אם עלו מעצמן בלא דעתו כמו שעלו מחיים ושחטן שם לא יורדו וגבי כבש אף דמבואר בזבחים ד' ע"ז ע"ב דגם שם אם עלו לא ירדו זה רק מדעת ועי' זבחים ד' פ"ו גבי עצמות וגידין היכא דפירשו. עכ"פ בכלי שרת י"ל דקדשי אף שלא מדעת ואף למעילה ועי' תו"י נדרים דף י' ע"ב גבי הך דכאישים שכתב שם דקאי אשלהבת ומועלין בו והביאו שם מיומא ובאמת הא מבואר בביצה דף ל"ט דאין מועלין בשלהבת. אך ר"ל דהטעם משום דאין בו ממש ומבואר ביומא דף כ"א ע"ב דאש של מעלה יש בו ממש אך מי הקדישו שיהא בו מעילה שהרי אין בו גדר קנין וע"כ דראשו של מזבח מקדש מעצמו בגדר כ"ש. וגם י"ל משום דזה האש ירד בימי משה כמבואר בזבחים דף ס"א ע"ב ומזבח של משה הי' עליו שם כ"ש כמבואר בזבחים ד' נ"ט ודף ס' ועי' חגיגה ד' כ"ו ע"ב. וכ"כ בזה. וה"נ גבי ניסוך המים וזהו כונת רש"י בפסחים ד' כ"ב ע"א הנ"ל דמייתי קרא דכל הנוגע וא"ש ואף דדבר של ציבור בעי שיחסרו בו ממון י"ל דזה רק כללי אבל פרטי לא ואף דנסכים בעי דווקא מן החולין עי' מנחות דף פ"א ובדברי רבינו

בפ"ב מהל' מעה"ק ובספט"ז שפירש שם הטעם שלא יהא בו שום צד של גבוה כלל והטעם משום דנסכים הוא חיוב ממילא דהתורה אמרה דאם הביא קרבן ע"כ הוא מביא נסכים ובמנחה ע"כ מביא שמן ועי' מנחות ד' ע"ט ע"ב דאמר שם שמן גופה דמנחה הוא ונ"מ כך דעי' במנחות דף ק"ד ע"ב דנקט שם במשנה דאין מנחה בא בשותפות משום דאין שנים מתנדבים עישרון ועי' מנחות דף ה' ע"א וזבחים דף ה' ע"ב ותוס' סוטה דף כ"ג ע"א. אך זה יהי' נ"מ אם שותפים יכולים להתנדב מנחה של שני עשרונות ותהי' נקראת מנחה אחת ונ"מ למ"ד במנחות ד' פ"ט דאפי' מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוגה א"כ נמצא דהלוג יהי' בא משניהם וכמו שאין מתנדבים פחות מעשרון כך אין מתנדבין פחות מלוג עי' מנחות דף ק"ד ודף פ"ט וזהו גופה דמנחה. אך אם נימא דזה לא שייך כלל לנדרו אך זה ממילא גדר דין ולא גדר חיובי עי' מנחות ד' פ"א ע"ב לא איכפת לן וכן בהקומץ לבונה ועי' ת"כ פ' ויקרא פ"ח פ"י דיליף שם מקרא דקרבנו דאין שנים מביאין מנחה וממעט שם יין ולבונה ועצים. ובאמת קרבן עצים מבואר בירוש' שקלים פ"ח דיחיד אם אמר הרי עלי עץ די באחד ומ"מ משמע שם דאין יכולים להביא בשותפות אף שנים ועי' מנחות דף ק"ד ע"א גבי שמן דמצטרפין הלוגין. ואפשר דשנים יכולין להביא ג' לוגין בשותפות. ובזה מדויק לשון הת"כ כאן דלא נקט שמן:

גם י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דמנחות דף ח' רב ור"ח אם מנחה עם שמן ולבונה הוה עצם אחד או דבר כללי מחובר מפרטים. ובאמת גבי גדר תודה עם לחמה פליגי בזה אביי ורבא במנחות ד' פ"א ע"ב אם זה חיוב נדרו וחיובו או רק גדר דיניי דפליגי שם דאביי יליף תודה מן שמור והוא נדרו והלחם מן ושמעת ר"ל דזה ממילא ורבא ס"ל דגם לחם הוא מנדרו ועי' ב"ק ד' י"ג דקרי ללחם הכשר תודה וכ"כ במ"א דזהו כונת הגמ' בסוטה ד' ט"ז ע"ב דכל מקום מכשיר למעלה ור"ל כמ"ש רש"י מנחות דף פ"א ע"א וד' ס"ב ע"א דהלחם בתנופה למעלה עכ"פ פליגי בזה. ויהי' נ"מ אם אחד אמר זו תודה לבד אם מוטל עליו חיוב להביא לחם ועי' מנחות ד' פ' דנקט שם זו תודה וזו לחמה אבד הלחם מביא כו' וע"ש ברש"י דמשמע קצת דגם אם אמר זו תודה לבד ג"כ כן. ובאמת הך דשם דומה להך דב"מ ד' קט"ז ע"ב גבי פרסק דחייב להעמיד כו' והוה בגדר שיעבוד. ובאמת מהך דחולין ד' פ"ג ע"א מוכח דאף אם מכר בדינר בשר משור והלוקח משך השור מחיים אין המוכר מחוייב לשחוט השור כ"ז שאין לו למי למכור הבשר דמקשה רק מן מת ובזה א"ש הך דשם ד' ל"ט ע"ב גבי יהיב דינרא לטבח ישראל ע"ש ברש"י ותוס' דעפ"י דין אם יוכל לדחות את עצמו ממנו לא נאסר ר"ל כמ"ש דהמוכר אינו מחוייב להפסיד את כל השור בשביל שהלוקח קנה ממנו בדינר. אך מלשון רש"י פסחים ד' י"ג לא משמע כן

ועי' בירוש' נזיר פ"ד וכ"מ ועי' מנחות ד' פ"א ע"ב וחולין ד' ק"ג ע"ב דיכול להביא לחמי תודה לפטור תודתו של פ' משמע דאין זה דיניי רק חיובי וכאן לא נתחייב וזה תליא בהך דאביי ורבא הנ"ל ולאביי י"ל דמיירי כגון שהביא הלחם ונאבד ועי' מנחות ד' ק"ח ע"א גבי מותר לחמי תודה ירקב ע"ש ברש"י ד"ה מותר ואמאי לא משכחת לה כה"ג היכא דאמר זו תודה לבד אך צ"ל דהוה כמו שקבעו לזה וע"ש ברש"י מנחות ד' פ' הנ"ל ועי' בירוש' נזיר פ"א ה"א ופ"ב ה"ד דנקט שם הך לשון דשמור ושמעת גבי נזירות וכ"כ בזה דנזירות ג"כ הוא דיניי ולא חיובי. ואנן קי"ל דתודה אין עלי' שם מנחה כמבואר מנחות ד' מ"ו ע"ב ותוס' שם ד' נ"ב ע"ב ד"ה כל וע"ש ד' נ"ח ע"א דלא אמר שם דשאור הותר מכללו בתודה חזינין דאין זה מנחה ולכך מייתי בשותפות וא"ש ועי' בדברי רבינו בהל' מעה"ק פי"ב הי"ט דס"ל דיכול לגבל המנחה עם היין של נסכים והוה כמו שקרבו וכעין דאמרינן במנחות ד' כ"ג ע"א לגירסא דידן שמן שמיצה ע"ג עצים:

עכ"פ כל ז' ימי הסוכות היה דבר אחד וגבי לולב הני ד' מינים כ"כ בזה דלר"י דס"ל דצריך אגד הוה עצם אחד ולרבנן הוה פרטים המעכבים זא"ז. ועי' פסחים דף קט"ו וזבחים ד' ע"ט דיליף שם מהילל דאין מצות מבטלות כו' ולכאורה אינו מובן דכיון דאמרינן דהתורה ציותה כן הוה חדא מצוה אך כך דכיון דמבואר בתוספ' פסחים פ"ד דאין מעכבין זא"ז וכן טמא וערל חייבים במצה ומרור כמבואר בכ"מ ואף דהא מבואר במכלתא הובא בס' המצות לרבינו דהוה מצוה אחת ר"ל דהוה ג"כ בגדר מכשירי פסח כמבואר בפסחים דף צ' ונ"מ לבני חבורה וכ"כ בזה ושם דף צ"א ע"ב מבואר דאף למ"ד נשים בפסח רשות מ"מ חייבות גם במרור ועי' קדושין ד' ל"ז ע"ב דנקט שם גם מרור בחו"ל בזמן המקדש אך נראה דכ"כ דיש חילוק בין חובה למצוה דמצוה עדיפא דאסור ליגרם שיפטור מזה וכן במצוה צריך כונה ולא בחובה ועי' תוס' שבת דף כ"ה ע"ב ואכמ"ל ונמצא כך דבזמן פסח יש במצה ומרור ב' גדרים גדר מצוה וגדר מכשירי פסח ובפסח שני הוה רק מכשיר וכ"כ בח"ג דמכשיר י"ל דא"צ כזית:

ובזה מדוייק לשון רבינו בהל' חמץ פ"ח ה"ב בשאלת הבן בזמן המקדש נקט לשון מרורים ובנוסח הגדה בזמן הזה נקט לשון מרור דבזמן הפסח יש באכילת מרור שני גדרים מצוה ומכשיר. אך נראה דכיון דהוא מכשיר אינו בא אלא מן החולין ולא ממע"ש אף למ"ד דיוצאין עי' פסחים ד' ל"ו ודף ל"ט זה רק בהמצוה ולא במכשיר קרבן דהוה דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין וכמו דילפינן במנחות דף פ"ב מפסח מצרים ומפסח מדבר דלא הוה אז מע"ש ה"נ ילפינן לפסח דורות לענין זה משא"כ ערל וטמא וחו"ל זה רק גדר מצוה וכן נראה דבפסח שני כיון דהם רק בגדר מכשיר צריך לאוכלם

בב"א דוקא ועי' מ"ש רבינו בסוף הל' ק"פ דאף דס"ל דפסח שני מוציאין חוץ לבית אכילתו ר"ל חוץ לחבורה דלית בו דין חבורה כמבואר ביומא דף נ"א ע"א ובזבחים ד' קי"ח ע"א ע"ש בתוס' מ"מ לאוכלו צריך לאוכלו בב"א וזה ר"ל רבינו שם בבית אחד על מצה ומרור אבל גבי פסח ראשון אף דס"ל לרבינו בפ"ב ה"ב דפסח יכולין לשחוט גם על אחד מ"מ משמע שם דזה רק אם יכול לאכול כולו ובל"ז בדיעבד ג"כ לא יצא אף דא"א לכזית בשר בלא שחיטה ושם אבאר זה. וכן נראה ג"כ דאף דקי"ל בלע מרור לא יצא זה רק למצות אכילת מרור אבל מטעם מכשיר כמו בפסח שני שפיר יצא. וזהו כונת רבינו בהל' חמץ פ"ו ה"ב שהרי המרור טפלה ע"ש גם י"ל דבזמן שיש פסח ובמי שראוי לפסח מעכבי אהדדי וכעין דאמרינין ביבמות דף ק"ד ע"ב כי איתניהו מעכבי. ועי' ירוש' נזיר פ"ו גבי תנופה ובמנחות ד' מ"ו ע"ב גבי כבשים ולחם גזרה שמא יזדמן להם כו' אך רבינו בהל' תו"מ פ"ח הט"ז לא כתב כן וע"ש ד' מ"ה ע"א דאמר מנין שהם מעכבים זא"ז וע"ש ברש"י ותוס' דפירשו שאם ישנן מעכבים אך רבינו ס"ל שם דר"ל רק לאחר שחיטה אז מעכבים דהווזקקו זה לזה וע"ש בה"כ דגבי מוסף אף בשבת אם אינו אלא אחד מקריב אחד ועי' יומא ד' ס"ב ע"ב דלפי גירסת התוס' שם מבואר דאם אינם שוים מעכבים ובאמת לשיטת רבינו איך שייך זה הא אין מעכבין זא"ז אך י"ל דאם הוקבעו שניהם ואח"כ נשתנו גרע עי' זבחים ד' ס"ח גבי קנים ושם דף ק"ט ע"ב גבי קטרת ומנחות דף ק"ד גבי נסכים אך י"ל דגבי קרבן ציבור שאני דכיון דקי"ל דסכין מושכתן לא מיקרי הוקבעו ולכך ס"ל לרבינו בפ"ח מהל' תו"מ דרק אם שחטן אז הוקבעו. וגם י"ל דזה תליא אם בע"ח נדחין ועי' מנחות דף מ"ו ע"א דבעי שם אם תנופה עושה זיקה:

אך באמת נ"ל דיש נ"מ בין שה"ל הבאות בפ"ע דבהם לא אמרינין משולחן גבוה קזכו ובזה א"ש מה דאמר שם דף מ"ה ע"ב קנה השם ונתנו לכהן ע"ש בתוס'. אך כיון דאין מהם למזבח לא הוה משולחן גבוה וע"ש דף נ"ז ע"ב כל שממנו כו'. ובאמת בהך דמנחות דף צ"ה ע"ב דאמר שם אם תנור מקדש איפסלו בלינה ובת"כ פ' אמור מבואר דזה רק על לחה"פ לא על שה"ל והטעם משום דשה"ל לא קדוש בלא כבשים עי' מנחות דף ע"ב ע"ב ודף ט"ז וכ"מ ועי' תוס' מנחות ד' מ"ו גבי יוצא וזה כונת רש"י שבועות ד' ט"ו ע"ב דשם צריך דוקא אם נפסל ביוצא ובלא כבשים לא מקדש לזה וכמ"ש התוס' מנחות דף ט' וכ"מ והך דמעילה ד' ח' י"ל דמיירי בשה"ל הבאות בפ"ע גם תליא בהך דמנחות דף ח' דרב ור"ח הנ"ל וא"כ כיון דמשכחת באות בפ"ע גם אם באות עם הכבשים קדושים זה בלא זה ואף דאז מעכבים ועי' ב"ק דף ק"י ע"ב גבי כסף מכפר מחצה אף דמעכבים כמבואר שם ובנדרים ד' ס"ח גבי הפרת אב ובעל וזבחים דף ק"י ע"ש בתוס' ופסחים דף

ע"ז וגבי לחה"פ דפסק דאין אפייתו דוחה שבת כ"כ דגם כאן שייך לומר דקרבן ציבור רק עבודה ראשונה מושכתן וכמו בסכין וגם הא מבואר במנחות דף צ"ד דנאפות אחת אחת או שתים שתים וע"ש דף צ"ה ע"א ובתוספ' דאחר שנאפה זו מניח אחרת וא"כ לא קדשי עי' תוס' שם דף מ"ו ע"א וברי"ש ספ"א דטהרות דלא הי' גומות בתנור של מקדש וא"כ לא קדשי ואף דקדשי לפסול כ"כ דזה רק במידות ולא בכלי שרת. אך עי' בתוס' חגיגה דף כ"ו ע"ב דמבואר שם דכל החלות של לחה"פ היו מונחים בתנור כאחד וכ"כ דהא דאמרינין במנחות דף צ"ה דבמסודר כ"ע לא פליגי הטעם משום דאז עדיין לא נעשה בו שום עבודה ולית בו דין לפסול ביוצא עד שבת שחרית או עד ליל שבת כיון שהגיע זמנו לפרוק עי' מנחות ד' ח' ודף ק'. והנה כ"כ דאף למ"ד דאינו נפסל זה רק דלא נפסל אבל לאוכלו ג"כ אסור דכ"כ דיוצא לא מקרי עד שיהא בחוץ ולאכול אינו נאכל עד שיהא בפנים וזה אין עליו לא שם פנים ולא שם חוץ ועי' רש"י זבחים דף קי"ז ודף מ' גבי נפחתה תקרה של היכל לא הי' מזה ומשמע דעכ"פ לא נפסל ובדברי רבינו סוף הל' עבודת יוהכ"פ ובתוספ' קרבנות פי"ג הנותן כו' בשעה שגלל הרוח את היריעה ובת"כ פ' צו ספ"א גבי בשעת מסעות אם מותר לכבות את האש ובירוש' ספ"ד דיומא ועי' זבחים ד' נ"ה ע"ב ודף ס"א דמ"מ יש עליו שם מזבח ובת"כ פ' ויקרא פ"ד ספ"ד וזה ר"ל הריב"ן הובא בתוס' יבמות ד' ז' ע"ב דמ"מ אין עליו שם דלפני ד' ע"ש בד"ה זה וכעין הך דמנחות ד' מ"ח ע"א וכ"כ בזה:

עכ"פ בשה"ל הבאים בפ"ע י"ל דאינם נקראין משולחן גבוה קזכו. ובאמת הכונה דמשולחן גבוה ר"ל דעדיין בגדר הקרבה וגמר הקרבה. ועי' במה דפליגי רש"י ותוס' ב"ק ד' י"ב ע"ב וכ"כ בזה דגבי כהנים הוה אכילה כפרה כמבואר בכ"מ ועי' רש"י סוכה דף ט' ע"א גבי חגיגה וזה ג"כ ר"ל בחולין ד' ק"כ גבי נבלה דלא הותרה מכללה משום דמשולחן גבוה משום דכ"כ דבאמת מליקה בקדשים זה היא שחיטה עי' רש"י חולין ד' י"ט ע"ב וד' י"ז ע"א גבי נחירה וזבחים דף ס"ט ע"א אך זה רק בגדר כהונה אבל גבי זרות מבואר ביבמות דף ל"ב ע"ב ובירוש' פ"ב דשבת דלא הוה שחיטה לגבי אכילה ויהי' נ"מ גבי כהן שאכל עולת העוף אם חייב משום נבלה ג"כ אם איסור חל על איסור עי' תוס' יבמות דף ל"ג. וזה תליא בהך דמנחות ד' ע"ד דלשיטת רש"י שם כהן לגבי עולה יש בו דין זר וכן כתב בפסחים דף כ"ד ע"ב וד' צ"ו ע"ב ועי' תוס' שבועות ד' כ"ד ע"ב ובתוספ' ספ"ז דחולין גבי אוכל אלי' מן המוקדשים דחשיב שם ג' ורש"י כריתות דף ד' ע"ב. וא"כ לפי"ז גם בכהן האוכל עולה יש עלי' איסור נבלה וזה תליא אם זריקה בעולה לא מהניא כלל לענין מעילה ונשאר עליו מעילה הראשונה א"כ אין איסור חל על איסור וכמ"ש

התוס' או הוה מעילה חדשה כמו אימרי קק"ד וכ"כ בזה בח"א אבל רבינו בפי"ד מהל' מעה"ק מוכח דס"ל דליכא זרות לכהן בעולה או באימורים שוב י"ל דאם אוכל עולת העוף אין בו איסור נבלה ועי' סוכה ד' מ"ב ע"א. וזה ר"ל רש"י במנחות דף ה' ע"ב ד"ה שכן קדישתה ר"ל דהאיסור שאסורה להדיוט זה הגורם שתהא עליו שם נבלה ובזה י"ל הך דמנחות דף ע"ג וכ"מ לרבות חטאת העוף כו' ואכמ"ל וא"כ בשה"ל הבאים בפ"ע דליכא כלל הקטרה לא ולכך מבואר במנחות דף מ"ה ע"ב דמיקרי דבר שכולו לכהן וע"ש דף ע"ד ע"ב:

ובזה יש ליישב לשון רש"י שם דף ע"ג ע"א ד"ה לקדש ואף מהך דערכין ד' כ"ה ע"ב לא משמע כן התם קאי לר"ש דס"ל כבשים מעכבים את הלחם ועי' בהך דקדושין דף נ"ב ע"ב דיליף שם מקרא דמן האש ע"ש בתו"י ד"ה וזה. אך באמת בספרי פ' קרח מפרש שם דקרא דמן האש קאי אעורות עולה שכולה כליל עי' זבחים דף ק"ג וזה הוה נכסי כהן כמבואר בתוספ' דקדושין שם. ועי' חולין דף קל"א ע"א ושם דף קל"ג ע"ב דחשיב לה מהני דבירושלים וא"ש מ"ש התוס' שם משום דהוה ממון כהן. ובאמת לפי מ"ש רבינו בפה"מ סוף נגעים דהיכא דאינו עושה המצוה בשלימות אף דלא מעכב מ"מ י"ל דלא דחי הלאו וה"נ י"ל גבי מוסף שבת היכא דליכא אלא אחד דמ"מ שבת א"א לדחות וכ"כ בהל' מילה גבי מילה ופריעה אם זה הוה דבר אחד או שני דברים המעכבים זא"ז. ועי' בהך דיבמ' דף ע"א ע"ב גבי לא ניתנה פריעה לאברהם ע"ש. ור"ל כך דהני דכבר מהול בזמן שלא היו צריכין פריעה אם לאחר שנתנה פריעה אם הם צריכין ג"כ לעשות פריעה וזה תליא דאם נימא דהפריעה הוא גמר המילה ודבר אחד וזה רק בזמן שצריך אבל אותם שכבר מלו בזמן שלא הי' צריך זה א"צ ולא מהני. ועי' חולין דף י"ז גבי אברי בשר נחירה ובכורות דף ד' ע"ב גבי בכורות במדבר וב"ב דף ס' ע"ב גבי חצר מסוייד ועי' גיטין דף ס' ע"א גבי מגילה לתינוק וכ"מ אבל אם נימא דפריעה מצוה נתוספות שייך שפיר אף על הני דכבר מהלו בזמן שלא הי' צריך וזה ר"ל בגמ' שם שוב ושנית ר"ל דהני דכבר מהלו היו צריכין עוד הפעם וכ"כ בהל' מא"ס בהך מחלוקת דתוספ' במנחות פ"ז גבי רבעי אם מצטרפין שנים של ערלה לרבעי בזמן שלא נהוג עדיין רבעי. ועי' סוכה דף מ"ז במה דאמר ר"י הפרים אינם מעכבים מפני שהם מתמעטים. ועי' תוס' בכורות דף ל"ד ע"ב בד"ה מקמייתא דאף דאינו יכול להביא כפרתו מ"מ מגלח משמע דלא ס"ל כשיטת רבינו ומ"ש שם בתירוץ ראשון דמיירי במוסגר צ"ל דס"ל כשיטת הראב"ד בת"כ פ' מצורע פ"ז פ"ה דרק בתולש סימני טומאה לא קנסו במוסגר אבל לא בבהרת עצמה. ועי' בפסחים דף ע"ד ובירוש' שם במה דפליגי אם צולין את הפסח עם המעיים כירך עבה

עביד לה ר"ל דהוא עצם אחד צמות וכהך דספ"ד דעדיות פלוגתא דב"ש וב"ה ועי' סוכה דף כ"א ע"ב דיש על בע"ח שם אוהל על מעיים ובר"ש אהלות פ"ח מ"ב בשם התוספ' גבי גמל ובירוש' פ"ז דנזיר ובתוספ' שם ספ"ה ובדברי רבינו בהל' טומאת מת ספי"ט דזה רק מד"ס ועי' שבת דף פ"ד ותוס' כריתות דף י"ג ע"א גבי הך דאין נדה לאברים. וכ"כ בזה בפי' הירוש' פ"ג דנזיר אם המיתה הוה בכל אבר בפרט או בכלל ועי' יבמות ד' ע"ט ע"ב אין לך אדם שנעשה כו' ר"ל ג"כ דפליגי אם הכחישות הוא בכל הגוף או מקצת מקצת וכמו הך דנדרים ד' ס"ט דפליגי ב"ש וב"ה אם מיגז גייז אם מיקלש קליש. וכן הטעם מה דס"ל לב"ש ביבמות דף י"ג גבי צרת ערוה משום דס"ל דאיסור תורה הוא על הדבר בעצם והוה כמו שינוי בגוף וכמו איילנית דאבראי קיימא ועי' פסחים ד' מ"ח דאמר שם דטבל איסור גופה משא"כ במוקצה ובמגילה דף ה' ע"ב ע"ש בתוס' אם פורים דוחה אבלות וזה אם היו"ט חל על היום או על האדם. וזה ר"ל הפסוק להיות עושים ר"ל דתלוי באדם. וזה כונת הירוש' פ"א דמגילה ה"ג מי ששמחתו תלוי' בב"ד. ובאמת מדברי רבינו בספ"ד מהל' קידוש החודש מבואר דבזמן שהי' מעברין את השנה אז הי' ב"ד שולחין אגרת דעיברו כמבואר סנהדרין דף י"ב ומנחות דף מ' והם היו מעברים או ל' או כ"ט ומ"מ אח"כ היו עושין את החודש לפי הראי' ושולחין שלוחין ועי' ר"ה ד' י"ט ע"ב וא"כ נמצא דאפשר שלא יהא עושין פורים ביום י"ד ממש ולא איכפת לן וזה ר"ל שתלוי' בב"ד:

עכ"פ החיוב הוא רק על האדם ולא על היום ועי' בהך דר"ה ד' י"ח ע"ב וד' י"ט ע"ב אם בטלה מגילת תענית או לא ור"ל אם התקנה על היום ונשאר ואם רק על האדם וזה רק בזמן שביהמ"ק קיים כמבואר בירוש' פ"א דיומא דחורבן ביהמ"ק הוה דבר נמשך דהקדושה עליו לעולם. ועי' תוספ' פ"ד דברכות דחורבן בית שני נתכפר ונעשה ההר חמד כו' ור"ל משום דמבואר בירוש' פ"א דיומא ובר"ש פרה פ"ג מ"ג דבית ראשון לא ניטל רק התקרה ובית שני חרב לגמרי עד היסוד ולכך נתכפר ונשאר המקום בקדושתו עי' בדברי רבינו בהל' ביהב"ח פ"ח ותוס' בכ"מ ביומא ד' מ"ד וכ"כ בזה. וזה ר"ל בתענית דף כ"ט מקרקר אל ההר ר"ל כמבואר בתוספ' דברכות הנ"ל דמשנעשה הר נתכפר ושוב הוה גדר חורבן נמשך ומבואר בתענית דף י"ח ע"ב דהיכא דאתרמי סיבה באותו היום נתבטל ולכך לאחר חורבן ג"כ נתבטל אבל אם חל התקנה על עצם הזמן לא בטלה וכמו בהך דשם דף י"ב אם גזרתינו קודם לנדרו וזה ר"ל התוס' תענית דף ל' ע"ב על ט"ו באב דהיינו יו"ט ר"ל דהיום גופה נעשה יו"ט ושוב לא שייך בטלה מגילת תענית וא"ש מה דאמר שם טעם דנעשה לאחר חורבן ולא אמרינן כמו הך דר"ה דף י"ט קמייתא בטל כו'

ועי' תוס' עירובין ד' מ"א ע"א גבי קרבן עצים ותענית ד' י"ב ובפסקי תוס' שם משמע דלא בטלה וע"ש בתוס':

והנה כ"כ בזה דהא דאויר פסול בסוכה אי משום דאין כאן סכך או משום דיש על האויר גופה שם פסול ונ"מ אף לרשב"ג דס"ל בעירובין דף ט' וכ"מ דאמרינן לבוד עד ד' וכן ס"ל לר"מ בירוש' פ"א דעירובין אם לדידי' פוסל אויר בג' דאם נימא דזהו פסול עצמיי אין שייך בו לבוד דמ"מ ישנו וע"ש בתוס' ד' י"ט ע"א ודף י"ז וד' י"ח וכעין דכתב הר"ן ז"ל בשם הרשב"א דנדרים ד' כ"ד דגבי קום ועשה לא שייך לומר הריני כמו שלא עשיתי וה"נ אם נימא דאויר הוה עצם לא מהני לומר לבוד. ועי' במ"ש בהל' קידוש החודש במ"ש התוס' ר"ה דף כ"א אם שייך לומר בדין של עיבור השנה אם טעו אתם ואפי' שוגגים מהך דחזקי'. ובאמת בת"כ פ' אמור מבואר דגם בעיבור השנה כן ומהך דחזקי' י"ל כיון דהוא הי' מלך ואין מושיבין אותו בעיבור השנה כמבואר בסנהדרין דף י"ח ע"ב לא שייך זה אך לפי המבואר בערכין ד' י"א ע"ב מוכח שם כך דאמר שם דשאלו אותו על כבש הבא עם העומר ולא שאלו אותו על עומר עצמו וע"ש בתוס'. אך צ"ל דהיכא דהפעולה היא מצד היום בעצמו לא שייך על זה לומר דע"י הב"ד נתבטל וכיון דבזמן שאין קרבן אז היום מתיר נהי דעל הקרבת הקרבן שייך לומר אתם אפי' כו' מ"מ היום של ט"ז בניסן כבר עבר וממילא הותר החדש. וא"כ בט"ז בניסן שהי' בחשבונם אין שייך אז עומר. ועי' מנחות ד' ד' בדרב מנחת העומר שקמצה שלא לשמה וע"ש ד' ה' ע"ב ברש"י דאין עלי' שם מנחה כלל. ומ"ש רבינו בהל' פהמו"ק פי"ד ה"ג. וראי' דהא קי"ל דאין מנחה בבמה זבחים ד' ס"ט וק"א וקי"ז והתוס' גרסי שם ביחיד ונ"מ לגבי מנחת נסכים אם היתה קרבה בבמה גדולה וע"ש ד' קי"ח גבי חביתין ובירוש' ספ"א דמגילה ומ"מ מבואר בכ"מ דקרב עומר ושה"ל ולחה"פ בבמה גדולה בקדושין ומנחות ד' צ"ה ע"ב ובתוספ' מנחות פ"ו אך מהני י"ל דאין מגופן לאישים כמבואר מנחות ד' נ"ז ע"ב אך מעומר קשה וצ"ל דאין עליו שם מנחה וכ"כ בזה בהל' סוטה גבי מנחת סוטה עי' תו"י יומא ד' מ"ד ואף דכ"כ דהעיקר דלא כמ"ש התוס' מנחות דנ"ט דפיגול ג"כ אינה נוהגת בעומר רק דיש פיגול בעומר והטעם דנשאר עליה שם מנחת העומר ומרצה לפיגולו וכעין מ"ש התוס' מנחות דף מ"ז ע"א ד"ה ע"ד ועש"ש דף ע"ט ע"א וגם י"ל דמנחת פיגול תתיר חדש וכן נ"מ בהך דזבחים ד' ק"ג ע"ב גבי עורות דשם נקט מחמת פסול אינם לכהנים ובע"א שם אמר מחמת שלא עלתה לאיש אך שם נקט שנשחטה חוץ לזמנה וי"ל דאם נשחטה בכשרות והופשטה קודם זריקה ואח"כ פיגל בזריקה אף לראב"ש דס"ל דאין הדם מרצה על העור בפ"ע כאן שפיר מרצה ומותר העור מחמת דמרצה לפיגולו ועי' זבחים ד' מ"ב ע"ב דלא

אמרינין מיא בעלמא מטעם זה. אך מלשון רבינו בסה"ל פסהמו"ק לא משמע כן דנקט סתם נפסל וי"ל דזה תליא בדרב גידל במעילה ד' ג' ע"ב גבי זריקת פיגול ועי' תמורה דף כ' ע"ב אין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה וה"נ י"ל כן ואף אם נימא דמתיר מ"מ צריך עוד מנחה וכמו הך דזבחים ד' ו' ע"א גבי שלא לשמה ועי' מנחות ד' פ"ט ע"ב בהך דאביי ורבא גבי כבש הבא עם העומר כו' ושם ד' ד' ע"ב דעומר מיקרי בא בגלל זבח. ואף דמבואר בתוספ' מנחו' ובת"כ דאין כבש מעכבו ועי' בהוריות דף י"ג ע"א מבואר להיפך ובהך דיומא ד' ז' ע"א דקרי לה מנחת כבשים ובדברי רבינו בהל' תו"מ פ"ז הי"ב ע"ש. עכ"פ דבר מציאות א"א לומר שאינו ועי' סוכה ד' י"ד ע"א דמוכח שם דגם לר"מ אויר פוסל בג' ושם ד' י"ג ע"ב גבי ירקות כיון דכי יבשי נפלי פוסל משום אויר חזינין דזה מציאות ולא משום העדר וע"ש דף י"ז אם מצטרפי אויר וסכך פסול ר"ל דשניהם יש עליהם שם פסול עצם לא העדר עי' ב"ב ד' קס"ב ע"ב ואל תתמה כו' וכ"כ בזה רק זה שייך בזמן שיש דין סוכה אבל לאחר החג אז ליכא שם פסול על אויר ג' ולכך עובר על ב"ת אם יושב בסוכה שיש בה אויר ג' וכמו דס"ל לרבינו בהל' תפלה פ"ט גבי ב"כ דאף דקי"ל דב"כ בקול רם ולא בלחש מ"מ כהן שהוסיף ברכה דעבר על ב"ת גם בלחש עובר דבמה שא"צ שישמע לא הוה לחש פסול ולכך נקט הגמ' בסוכה שם פוחת בה ד' ומה דאמר שם מדליק את הנר הנה שם ובדף כ"ט מחלק בין סוכה גדולה לקטנה גבי נר ע"ש. אך כך דעי' תוס' שבת ד' כ"ה ע"ב גבי הדלקת נר בשבת בעי במקום סעודה ועי' פסחי' ד' ק"א ע"א מיעקר לכו שרגא ושבת ד' כ"ג ע"ב ובמה דפליגי שם רש"י ותוס' גבי עששיות שהיתה כו' אם ר"ל שהדליקה לשם נר שבת או לשם נר חנוכה ונ"מ אם לגבי נר חנוכה צריך להדליקה בכל לילה או שתהא דולקת וכגון אם הדליקה בליל א' של חנוכה ולא כבה כל החנוכה אם יצא. ובאמת מדברי רבינו בפ"ג מהל' תו"מ נראה דס"ל דבמנורה של מקדש א"צ להדליק רק שיהא דולק ומה דמבואר בזבחים דף י"א ע"ב ה"נ דכולא יומא כו' כ"כ בזה דר"ל בזמן שצריך לחנך המנורה בהדלקה כמבואר במנחות דף מ"ט ע"א אז רק בין הערבים ועי' ירוש' יומא פ"א דהוה מחלוקת שם אם פירוקה של אוה"מ דהוה רק גרם לצורך העמדה אם גם זה צריך שיהי' בזמן שראוי להקמה כיון דזה רק גרם עי' ספ"א דזבחים גבי הולכה ועי' מעילה ד' י"ב ע"א ובחגיגה דף כ"ו ע"ב הוה בזה מחלוקת דתנאי גבי הדלקה של מנורה. אך י"ל דרש"י ס"ל דרק בהך נר חנוכה של שבת דנהי דהדליק נר של חנוכה בחול אז די אם לא כבתה גם למחר אך בע"ש אם הדליק לשם חנוכה לא כיון דאז מדליקין ביום אף לצורך חנוכה וכ"כ בח"ב דהתיקן הי' כך דא"א לחנוכה בלא שבת אך זה רק לצורך חנוכה של שבת אבל לא לצורך ימים

אחרים וכ"כ כה"ג בהל' סוטה גבי פ' סוטה ומ"ש התוס' שבת שם לחלק דגרע היכא דהדליק לשם שבת מהיכא דהדליק חש"ו עי' סוכה ד' מ"ד דאינו יוצא בערבה של לולב עד דמגבה והדר מגבה ובדברי הרמב"ן ז"ל ספ"ג דר"ה ועי' ערכין דף כ' ע"א גבי אומד ועי' יבמות דף ק"ב ע"ב דלחד לישנא אמר שם דבלא כוונה חליצה לא פסלה כלל ושם ד' ק"ו מבואר בברייתא דאם חלץ לשם כניסה נפסלת ואמאי וצ"ל דכיון דיש שיטה בירוש' פ"א וכ"מ דחליצה הוה קנין ובפרט לר"ל דס"ל ביבמות דרק החולץ והחלוצה הוה רק לאו אבל שאר אחים וצרות כרת וא"כ ס"ל דהוה גדר קנין והך דשם ד' ק"ו קאי לר"ל:

גם יש נ"מ בין פסול לכהונה בין פסול לאחים ועי' מגילה ד' י"ח ע"ב דנקט שם קראה סירוסין לא יצא ולא נקט כמו במשנה ד' י"ז למפרע ע"ש רק דאף למ"ד ד' י"ט דאין צריך לקרות כולה מ"מ אם היפך הסדר כה"ג לא יצא ועי' יבמות ד' ק"ה ע"א בין שהקדים כו' ולכאורה קשה מאי קמ"ל הא קי"ל דלא מעכבי וע"כ צ"ל דזה גרע. וגם צ"ל דצריך שיהי' רקיקה אחר קריאה לא שלא תהי' קודם דאל"כ מה תיקון בזה שתירוק עוד הפעם ועי' גיטין ד' ע"ה ותוס' סוטה ד' ל"ג ומגילה ד' ט' ובכורות ד' ג' דהיכא דאיתא שלא כהוגן גרע מליכא כלל ובירוש' פ"ד דמגילה גבי תרגום דאע"ג דא"צ טעה מחזירין אותו ועי' מגילה ד' כ"ב ע"ב גבי רב דלא נפל על אפי' כלל ולא רצה לשנות ור"ה ד' ל"א ע"ב גבי שירה ע"ש וכ"כ בהך דתמורה ד' ד' ע"ב ודף ה' ע"ב גבי המקדים תרומה לבכורים במה הוא החסרון אם באיחור או בהקדמה. וזה ר"ל הירוש' תרומו' פ"ג ה"ו במה שעובר בל"ת עד שיודע מה שעשוי עשוי ר"ל דבלשון הלאו נאמר איחור ואם נימא דאם הקדים לא מהני לא שייך לומר איחור דשום דבר לא הקדימו וכעין זה מבואר בירוש' פסחים פ"ה סה"ג אם את אומר שפסול כמי שלא הקדימו אך זה תליא אם שייך בטבל קודם שהפריש כלל שהוא טבול לכל הדברים בפרט או כלל ועי' ירוש' מע"ש פ"ג ה"ה דמספקא לי' שם כרי שהוא טבול למע"ר ולמע"ש אם התרו בו משום טבל של מע"ש אם לוקה כיון דאסור להפריש מע"ש משום מקדים לא שייך כלל. ועי' בירוש' מע"ש פ"ה ה"ח דלכך שייך בטבל דין ביעור משום דטבל עצמו קרוי קודש ובירוש' תרומות פ"ג מבואר שם לחד שיטה דלאו דמלאתך ודמעך קאי על זמן הביעור. וזה ר"ל התוס' ר"ה ד' ד' ע"א לעבור עליו בשני לאוין וכ"כ במ"א דהירוש' בפ"ד דשקלים ס"ל דעל טבל עובר משום ב"ת דלא כשיטת התוס' ר"ה:

ובזה א"ש מ"ש רבינו בפ"א מהל' מעשר דעזרא קנס בזמנו ור"ל דכ"כ בח"ג דכונת הגמ' דיבמות דף פ"ו וכ"מ דקנסו את הלויים דהנה מבואר בירוש' פ"ה דמע"ש ובספרי פ' ראה פסקא ק"ט דכל השנים אי אתה מוציא מעשר ממקום טומאה למקום טהרה ובשנת

הביעור אתה מוציא ר"ל דבכל השנים אסור ליתנם לכהן ובשעת הביעור מותר ליתנם לכהן. וזה ר"ל שיתן המעשר לבית האוצר עד זמן הביעור ואז יתנו לכהן. אך כבר הקשו התוס' בר"ה הא יש ב"ת. ולפי שיטת הירוש' גם טבל כן צ"ל קודם גמר אך הא מבואר מע"ש פ"ה מ"ח דר"ע למד דקודם גמר ליכא ביעור ועי' תוס' סנהדרין דף י"ב וע"כ התקנה הוה עד ר"ע וזה ר"ל רבינו בזמנו עי' ספרי פ' עקב פסקא מ"ח דחשיב שם שפן בשעתו ועזרא בשעתו ור"ע בשעתו וירוש' שקלים פ"ה ה"א:

עכ"פ נר שבת דצריך במקום סעודה מה ר"ל אם הנר במקום הסעודה או הסעודה במקום הנר ועי' עירובין דף ע"ג בהך מחלוקת דפיתא גרם או לינה גרם ומ"ש הרר"י בפ"ג דעירובין על דף ל"ח דמוכח שם דיוצא הסעודה של שבת באורן של כוכבים. ועי' ברכות דף נ"ג ע"א. וא"כ מוכח דהנר צריך במקום סעודה אך זה תליא בהך דפסחים דף נ"ג ע"ב אם יוהכ"פ שחל בשבת אם אז נר חובה אף דליכא סעודה והנה בעירובין דף צ"ב ע"ב דדיורי גדולה בקטנה וא"כ לפי"ז בסוכה קטנה בטלה סוכה לבית והוה כמו שהנר ישנו בסוכה ולכך די אף ביו"ט שרגא בר ממטללתא והוה היכר משא"כ בסוכה גדולה דאינה בטלה להבית וצריך שיהי' הנר בסוכה וזה ר"ל הגמ' שם ועי' תוס' פסחים דף ק' ע"ב **ובמרדכי שם**: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

[מקונטרס ההשלמה: (השמטה.)

למ"ש לעיל גבי זמן אם הוא עצם אחד. ועי' בהך דנדה דף ל"ו ע"א גבי מעל"ע דהיכא דלית בי' מעל"ע לא שייך פקידה ותוס' שם דף נ"ג ע"ב גבי כתמים אם צריך הפסק טהרה ע"ש במ"ש בזה ושם דף ע"ב ע"ב מחלוקת דר"י ור"ל גבי י"א יום ע"ש: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

הלכה ה

כל שהחזיקו כו' כיון שעלו כו'. **הנה** רבינו פסק דלקדושת הארץ כבוש שני לא בטל וע' מש"כ רבינו בהל' ביה"ב ספ"ו דלא הוי גדר כבוש רק חזקה שכל אחד ואחד החזיק לעצמו וכ"כ דמבואר בירוש' שביעית פ"ו דבבית ראשון כל זמן שלא נכבשה כל הארץ לא נתקדשה משא"כ בבית ב' ראשון ראשון קדיש והנה בגלות ראשונה כיון דקיי"ל ובאו בה פריצים וחללוה כמבואר בע"ז דף נ"ב ע"ב ובנדרים דף ס"ב ע"א בטלה הקדושה ואין עליה שם א"י וגם משום דמבואר בירוש' ר"ה פ"ג דכשהוציאם ממצרים היה על תנאי לקיים מצות שלוח עבדים וכיון שעברו ישראל על זה בטלה היציאה ולכך נענשו כמבואר בירוש' שם וע' ערכין דף ל"ג ע"א וזהו כוונת הגמ' סנהדרין דף צ"ו ע"ב עמא קטילא קטלית ר"ל דכיון דהם עברו על התנאי שוב נעשו עבדים למפרע ובטלה הקדושה

דכיון דבטלו היובל דכולם מעכבים בו כמבואר בר"ה דף ט' ע"ב וע' ערכין דף ל"ב ע"ב בתוס' ד"ה מנו ובירוש' שביעית פ"ד ה"ט מה היא קודש. משא"כ בשני דאז לא היה בה קדושה גמורה ושוב לא שייך בה הך דין דובאו בה פריצים וחללוה וכע' דמבואר בבכורות דף ט"ו ע"ב ודף ט"ז ע"א ודף ל"ב וזבחים דף מ"ט ומנחות דף מ"ז דהיכא דאין בה קדושה גמורה לא אלים למיתפס פדיונו ולא פקע' וכע' דמבואר בשבת דף קט"ז ע"א דגבי גליון קדיש אף היכא דנמחק הכתב ולא פקע וכן בירוש' פ"א דמגילה גבי סמוך לכרך ואח"כ חרב הכרך דמ"מ קוראין בט"ו. ולכך בבית ב' נשארה הארץ בקדושתה וע' תוס' מגילה דף י' ע"א ושבועות דף ט"ז ע"א דלענין קדושת בית למ"ד קדושה א' לא קדשה לע"ל בטלה הקדושה אף אם נימא דקדושת מחיצה לא בטלה ובזה א"ש דברי התוס' יבמות דף פ"ב ע"ב מה שהקשו שם דר' יוחנן אדר"י ולא תירצו משום קדושה ב' וע' תוס' זבחים דף ס"א. ובאמת רבינו בס' הל' מעה"ק נקט רק מי ששחט קדשים בזה"ז וכן בספ"ו מהל' ביה"ב נקט ג"כ לשון קרבנות ולא נקט מנחה ודלא כמש"כ תוס' יומא דף ס"ג ע"א וזבחים דף נ"ט ע"ב דרק מנחה משום דא"צ מזבח ובאמת במנחות דף ה' ע"ב מבואר להיפך משיטת התוס' דגם במנחה פסול אם נפגם המזבח [השמטה אך באמת ר"ל כך דאף דמנחה לא נפסלה מ"מ ליכא פיגול כיון דאין המזבח ראוי לשחיטה ולהקרבת קרבן למקרי אינו ראוי לעבודה. ע"כ השמטה] רק רבינו כתב רק קרבן והטעם משום דאין כ"ש מקדשין אלא בפנים וא"כ ליכא קידוש כלי גבי מנחה וזה ר"ל הגמ' בזבחים דף ס"ט ע"א אין קידוש בכלי שרת בבמה וכן כתב רבינו שם בהל' פסוה"מ פ"ג ה"ט וכאילו לא נתקדש כלל וע' זבחים דף קי"א גבי קרבו נסכים במדבר. עכ"פ כיון דבית ב' לא נתקדש בקדושת אורים ותומים ונביא אף אם נימא כמ"ד דדי באחת מכל אלו בשבועות דף ט"ז מ"מ נתבטל וזהו כונת הר"א ז"ל בהשגות בהל' ביה"ב פ"ו ע"ש. ולפי גרסת הירושלמי והתוספתא פ"א דסנהדרין דתחתונה חברים אוכלים שם קדשים קלים ולא מעשר שני משום דהקדושה שלהם לא הועילה רק לענין שלא יקרא חוץ אבל לא שיהא נקרא פנים ולמעש"ש צריך דוקא בפנים וכ"כ מזה בהל' כלאים פ"א:

והנה בזבחים דף נ"ד ע"א מבואר דחלקו האויר לבנימין והקרקע ליהודה במזבח ואף דמבואר בירוש' פ"א דקדושין ופ"ו דדמאי דאין יכולים למכור אויר לחוד אך לפמש"כ התוס' בזבחים שם דף ס"א ע"ב דזה היה רק בבית ב' ואז לא היה בגדר חלוקה רק בגדר חזקה והחזיק יהודה בהקרקע והאויר הניח לבנימין ובאמת מה דאמרינן שם דף ס"ב ע"א מה בית ס' אף מזבח ס' ר"ל דהיינו מזבח עם הכבש ע"ש דף ס"ב ע"ב דהוי הכבש ל"ב אמה וא"כ הוי עם המזבח ס' אמה והכבש דינו כמזבח כמבואר שם דף פ"ז ודף כ"ו

ע"ב בתוס' ובתוס' יומא דף מ"ה ע"ב ותמיד דף כ"ח ע"א במפרש. רק בבית ב' דהוסיפו על המקדש כמבואר בב"ב דף ג' ורש"י סנהדרין דף ק' לכך עשו גם המזבח גדול והנה רבינו ז"ל בפ"ב מהל' ביה"ב כתב דאין משנין אותו ממקומו לעולם וע"ש בה"ג והטעם משום דמבואר בזבחים דף ס' ודף ס"ב ע"א ברש"י דצריך לקדש מקום שמעמידים בו את המזבח משום דכל העזרה הוי בעיא דלא איפשטא בזבחים דף כ"ד אם קדשו התהום וע' תוס' פסחים דף ס"ז ע"ב גבי מחילות אך מקום המזבח כיון דהיה בנוי ע"ג שיתין ע"כ היה צריך לקדש גם השיתין והם חלולים עד התהום כמבואר סוכה דף מ"ט ומעילה דף י"א ע"ב וזה ר"ל בגמרא שם כשם שנסוכה בקדושה כך שריפתו בקדושה ר"ל דלא נימא דהוי כמו קדשי קדשים שנפסלו בחוץ עי' בדברי רבינו פי"ט מהל' פסוה"מ ובזבחים דף ק"ד ע"ב ובשקלים פ"ט וא"כ שריפתן ג"כ בחוץ קמ"ל דשם גם התהום קדוש ולכך דייק קרא תוך החצר ואמר בגמ' לקדש בו מזבח וע' תוס' זבחים דף נ"א ע"ב דלר' יהודה לא קדשו תחת הריצפה משום דאזיל לשיטתו פ"א דבכורים דתחת הקרקע אינו שלו אך במקום המזבח גם ר"י מודה וע' ירוש' פ"ז דנזיר דאדם נברא מתרווד עפר שניטל ממקום המזבח והובא בדברי רבינו בפ"ב מהל' ביה"ב ולכך יש לו קנין בזה דע"י נעשו השיתין וע' כתובות דף י' ע"ב מזין ע"ש ברש"י ובתוספתא ס' מעש"ש בזכות מזבח אדמה ורש"י סוכה דף מ"ה ע"ב ד"ה לך ושם דף נ"ה ע"ב ומשום דהוא מקור בריאת מין האנושי וע' בספרי פ' בהעלותך פ"ס צ"ב דמזבח קיים לעולם ר"ל כה"ג וגם משום דמבואר בזבחים שם דראו שהיו מקריבים שם ובחגיגה דף י"ב ע"ב ובמנחות דף ק"י ע"א לעולם זאת כו' ובירוש' ברכות פ"ד ה"ה ולא פליגי בית קד"ק שלמטה כו' ובתענית דף ה' ע"א גבי ירושלים שלמטה:

והנה במכילתא פ' יתרו מבואר דמזבח אף דלא הוי רק ריצפה כמבואר בזבחים דף כ"ז ע"ב מ"מ צריך לבנותו בקדושה וכמו גבי כ"ש כמבואר בירוש' פ"ג דיומא דעשייתם בקדושה ואין בונים בחול ואח"כ מקדישים וזהו ר"ל במנחות דף כ"א דמזבח צריך שיהא משל צבור ר"ל דכיון דצריך שיהא בשעת בנין קודש שוב לא מהני שהיחיד ימסרנו לציבור וע' תמורה דף ל"א ע"ב ועשו לי משלי ותו"י כריתות דף ו'. ולכך מבואר בספרי פ' תצא פ"ס רכ"ט דהיכל חייב במעקה וכבש פטור מן המעקה משום דמבואר שם בספרי דצריך לעשות המעקה בשעת חדושו דהיינו בשעת בנינו וא"כ היכל דבונים בחול צריך לעשות מעקה ולא איתמעיט מגגך בחולין דף קל"ו ע"א וכבש של מזבח דבונין בקודש א"צ ולכך מבואר ביבמות דף ז' ע"א דבנין המקדש הוי גדר הכשר מצוה ולא עצם המצוה אף דבנין המקדש הוי מ"ע בפני עצמה ע' תוס' שבת דף קל"א ובדברי רבינו

בהל' ביה"ב משום דבזמן הבנין עדיין אינו קודש וא"כ חזינן דזה לא הוי עצם המצוה והחינוך שמחנכין אותו דוחה שבת כמבואר במו"ק דף ט' ע"א דקרבן הנשיאים דחי שבת וע' בדברי רבינו בהל' מעה"ק ספ"ב ושם הביא דרק במשכן ולע"ל דחי שבת ואבית שני לא כתב דדחי שבת משום דס"ל כמ"ד שבועות דף ט"ז ע"א דקידוש של עזרא הוי רק זכר בעלמא ובאמת רבינו שם מדייק חנוכת המזבח וזהו משום דבנינו היה בקודש וע' בירוש' פי"ו דיומא דמספקא ליה שם אי המילואים הוי משל ציבור או משל יחיד ותוס' ביצה דף כ' ע"א. וגם נ"מ אם שבט אחד איקרי קהל בהוריות דף ו' וכ"מ וירוש' רפ"ט דברכות ובחגיגה דף ו' ע"ב מבואר דקרבנות תמידים שבמדבר הקריבו משבט לוי ואף דבעי משל ציבור וע"כ צ"ל דאיקרי קהל וכמסקנא דהוריות שם דגם שבט לוי איקרי קהל וע' רש"י יומא דף נ' ע"א דמבואר שם להיפך. אך שבט אפרים לא איקרי קהל כמבואר בגמ' שם ולכך מבואר בפסיקתא פ"ח דהוי שלא כהוגן מה דקרבן נשיא שבט של אפרים דחי שבת וע' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל במנין המצות אם בנין המזבח נחשב למצוה בפ"ע ומש"כ בזה בחבורי ח"א דזה תליא אם הבנין של המזבח הוא רק לצורך קרבן או דבר בפ"ע ובזה א"ש מה שהקשו התוס' זבחים דף ס' למה דס"ד שם דגם זריקת דמים סגי על הריצפה דהא בעי לרבי יהודה קרן ויסוד למעכבי אך זה רק דבלא זה אין עליו שם מזבח אך כשיש מזבח כשר אף על הריצפה וע' ירוש' פ"א דסנהדרין דהוי מחלוקת אם בונין ואח"כ מקדישין או מקדישין ואח"כ בונין. עכ"פ מזבח בעי שיהא קדוש בשעת בנין וע' זבחים דף ס"ב ע"א גבי כרכוב לכהנים דלא משתרקי משמע קצת דהוי זה בגדר מעקה ומש"כ התוס' סוכה דף מ"ט ע"א דגבי אבני מזבח מותר אבני גזית קודם הקדש ורק בשעת הבנין לא משא"כ בהיכל וזה משום דמזבח צריך לבנות בקודש וההיכל בונים בחול וע' רש"י חולין דף י"ז ע"ב דהטעם דפגימת המזבח פסול משום וזבחת עליו ולא משום אבנים שלמות ושם דף י"ח ע"א ומנחות דף ה' ע"ב אך יהי' נ"מ אם כלה מזבח פסול או רק אותו האבן וע' מש"כ רבינו פ"א הט"ז מהל' ביה"ב דמשמע דאם נפגם לאחר שנבנה אז רק האבן פסול אבל אם בנה בשעת הבנין אבן פגום אז כל המזבח פסול וע' תוס' סוכה דף מ"ט וזבחים דף נ"ד ע"ב וכן נ"מ להא דמבואר בתמיד דף כ"ח ע"ב דאין בונין עץ במקדש וע"ש במפרש דף כ"ט דרק גדר בנין ובירוש' פ"א דמגילה ומש"כ רבינו בהל' ע"ז ובפ"א מהל' ביה"ב ובעירובין דף ג' גבי אמרטלאות אך זה רק אם מקדישין אותם אבל אם היא של חול לא איכפת לן ולכך לפי שעה לא אסרו בהבימה שעשו בשעת הקהל וכמבואר במגילה דף ל"ב ע"א דאין בה משום קדושה רק שיהי' שם איזה ימים בלי הקדש אסור משום חולין בעזרה ולהקדישה א"א משום עץ.

זהו כוונת הירוש' פ"א דמגילה שם וכן הך מחלוקת דשבת דף קט"ו אם יש טיט בהר הבית וע' רש"י יומא דף ל"א ע"ב גבי מעזי בה ובב"ב דף ג' וזהו ג"כ נ"מ אי בונין ואח"כ מקדישין או מקדישין ואח"כ בונין וע' שבועות דף ט"ו ע"ב במה דאמר שם בעינן קדוש בשעת בנין והנה עיקר המחלוקת דחולין דף י"ח ע"א דראב"י ור"ש כמה פגימת המזבח אזלי לשיטתיהו דהנה ראב"י ס"ל בזבחים דף נ"ט דמזבח בדרום היה וע"ש בתוס' דף ס"ג ע"א ד"ה כל דמ"ד כן ס"ל דהמזבח הוי רק ג' אמות ור"ש ס"ל שם דף נ"ג דמזבח בצפון היה וא"כ ס"ל דהוי עשר אמות גובה והנה ע' חולין דף נ' ע"ב דסלע הוי בערך שליש טפח וע' שבת דף ע"ח ע"ב דסלע וגרוגרת הוי חד שיעורא וע"ש דף צ"א דגרוגרת הוי מעט יותר מכזית וא"כ נמצא דכזית נגד טפח הוא כמוג' לעשר ובזה א"ש פסק רבינו ספ"ב מהל' ביה"ב. וגם נ"מ דמזבח צריך לבנותו דוקא דרך בנין כמבואר בזבחים דף ק"ח ע"א דצריך שיבנה מזבח משא"כ בבמה דדי אף שיהא מאליו ע' ברש"י שם דף קט"ז ע"ב ובע"ז דף נ"ג ע"ב דמזבח היינו אבנים הרבה ומצבה אבן אחת ומשמע בירוש' דע"ז שם דא"צ לבנותו אך מלשון רבינו בס' הל' מעה"ק משמע דגם במה צריכ' בנין והך אסור לסייען המבואר בזבחים דף קט"ז ר"ל בנין הבמה ע' נדרים דף כ"ב דהוי איסור לאו וכ"כ בזה בח"ב בס' הל' ערכין וע' ירוש' פ"א דמגילה גבי אנטונינוס דאמר ליה רבי שיבנה מזבח ויגנוז אבניו וזהו כוונת רבינו בהל' ביה"ב פ"א הי"ג אלא בונים אבנים אבנים ר"ל לא מאבן אחת ולחד גירסא דגריס גזית ר"ל שיהי' תלושים מן הקרקע ויהי' דרך בנין לא מחוברות. אך זה ס"ל לרבינו ספ"א דכאן דאף דמבואר בנדה דף מ"ז וכ"מ דרק גבי חלה בעי ביאת כלכם מחמת הך דבבואכם וכע' דמבואר בזבחים דף כ"ו ע"א דכל היכא דכתיב והביאו או בבואם צריך כולו בפנים ואף דהתוס' כתבו שם דזה לא מעכב הנה רבינו בפ"א מהל' פסוה"מ הי"ד ס"ל דזה מעכב וראיה לזה דלמה א"ש במסקנא דמיירי דחתך עד העצם ולא הוי מום וע"כ משום דבעינן כולו בפנים אך י"ל דזה הוי כמו בע"מ עובר וכמו חרוץ במקום בשר ע' בכורות דף מ"ד ע"א וע' חולין דף י"ז ע"ב תוס' ד"ה פגימת ושם דף כ"ח ע"ב בתוס' דאם הפריד העור מן הבשר הוי מום וע' רש"י שם דף כ' ע"ב דלא איכפת לן אם ניטל העור של בית הצואר אך שם קאי אעוץ וע' נדה דף נ"ה ע"א אם בשר עושה חליפין ובכורות דף ל"א ע"ב גבי זכרות. עכ"פ ס"ל לרבינו דביאת כולה מעכב וע' בזבחים דף ק"ז ע"ב גבי שחוטי חוץ כולו מבפנים וצוארו מבחוץ ותוס' סנהדרין דף מ"ב ע"ב ד"ה שכן. והנה רבינו פסק בהל' ביא"מ דביאה במקצת לא שמה ביאה ע"ש בפ"ג ובזבחים דף ל"ג ושבועות דף י"ז דבראשו ורובו חייב וע' ירוש' ס' עירובין גבי הך מחלוקת דר' יהודה ורבנן בנגעים פי"ד דאמר שם דהטעם גזירה שמא

יכניס ראשו ורובו ובעירובין דף נ"ב ע"ב מקום שרובו שם נזכר ובפסחים דף פ"ט ע"א דראשו ורובו נקרא כנוסה וע' בכורות דף ס' ע"ב כמה צריך שיצא הטלה מן הדיר לענין מעשר בהמה ובגמ' שם נקט רק רובו ורבינו בפ"ח מהל' בכורות פ"ח הי"ב נקט ראשו ורובו וע' תמורה דף כ"ה ע"א ותוס' שם דף כ"ו ע"ב אך נ"מ אם ר"ל דדי ברובו או דאז הוי גם המיעוט כמו שיצא וזה ר"ל הגמ' ביבמות דף ק"ג ע"ב וא"א כמיכתת דמי כו' ע"ש ר"ל דס"ל דהוי כמו שנכנס כולו ובכתות לא מהני למשוך אחריו מה שבאמת לא נכנס דזה רק בגדר דין וצורה דמיונית. עכ"פ ביאה לא הוי רק רובו או כולו והא דאמרי' דתרומה דאורייתא גם בב"ש צריך לאמר דכיון דתרומה נתחייב' ע"י ירושה וישיבה לא פקעי ע"י הגלות וע' תוס' זבחים דף ס"א ותוס' יבמות דף פ"ב ע"ב ד"ה ירושה מש"כ שם בשם ר"ח ז"ל דקדושת יהושע לא בטלה גם לקדושת הארץ אך זה רק לדבר דבעי כבוש אבל חלה כיון דלא צריך כבוש לא מהני הכבוש אך אנן לא ס"ל רק דכיבוש הראשון בטל לגמרי כמבואר בירוש' פ"ו דשביעית אך קדושה ב' נהי דבעי ביאת רובה ע"כ זה רק מדבר דלא הוי משום קדושה רק משום איסור והאיסור הוא משום קרקע וכמו דאמרינן בנדרים דף נ"ח ע"ב גבי ערלה וכלאים משא"כ טבל דבעי מעשה בידי אדם ולא מעצמו וכמש"כ התוס' קדושין דף ל"ח ע"ב וע' תוס' חולין דף ק"כ ע"ב וגבי שביעית יש נ"מ בין קדושת שביעית לאיסור שביעית ע' בירוש' פ"ה דמעשרות דגבי קדושת שביעית אזלינן בתר עשבים וגבי איסור אזלינן בתר שליש וכן לענין עבודת קרקע דזה תליא בהקדושה וע' תוס' ר"ה דף י"ב ע"ב ד"ה מנהג אם אסור לעשות עבודת הארץ בפירות של שביעית בשמינית ובירוש' שביעית פ"ו ה"ב דבסוריא בשמינית מונה לעשות אף במחובר של שביעית ובשביעית פ"ב מ"ה בר"ש בשם תו"כ דמותר לעשות באילן בשמינית אף שהוא מלא פירות שביעית וס"ל דבזה פליגי ר"ש ורבנן שם אבל בפירות עצמן אסור לעשות וזה רק משום דין אבל לא משום קדושת שביעית ולק' בהל' שמיטה ויובל אבואר זה:

והניחו אותם ולא פטרום כו'. **ר"ל** כך דנהי דמן הדין הם פטורים מן המעשרות מ"מ צריך ע"ז מנין לפוטרם כמו כל דבר שבמנין כמבואר בכ"מ וע' מש"כ בהל' גרושין פ"ז ה"י והנה זה לא שייך רק בדבר שעליו היה הדין כמבואר ביצה דף ה' ולא דבר שנאסר ממילא ולכך איסור ספיחין בשביעית על אותן שלא כבשו עולי בבל לא נגזר כמבואר בהל' שמיטה פ"ד ה"ו משום דספיחין לא גזרו רק על א"י וכיון דהני מקומות עכשיו אין עליהם שם א"י מותר וע' מש"כ הר"ן ז"ל נדרים דף פ"ד ע"א אם האיסורים הם חלים כמו שהם בשעת האיסור או אח"כ כמו גבי נודר מיושבי העיר אם אסור גם בהני שבאו לאחר הנדר או להיפך אם מותר באותן שיצאו וע' בריטב"א פ"ג שם דפליג ע"ז ונ"מ

לנודר מישראל אי מותר בגרים שנתגיירו אח"כ וע' יבמות דף ע"ח ע"א דצריך קרא גבי מצרים דנאמר להם לדורות ולא רק להני וע' ב"ב דף קכ"א גבי ממנו ולא מבנינו וכן נ"מ להא דמבואר בגיטין דף ל"ו ע"ב גבי פרוזבול אם תיקן לדרא או לעולם ואם רק לדרא אז אף אם נימא דנשאר כן ולא נתבטל מ"מ יהי' נ"מ עכשיו אף דתקנו דגובין מן המטלטלין מ"מ לא כתבינן פרוזבול עלייהו. אף אם לא ס"ל לטעמא דיכול להטמינו ע"ש בתוס' גבי עציץ נקוב ובכ"מ ומ"מ כיון דבשעת התקנה לא היו גובין רק מן הקרקע נשאר כך וע' במש"כ רבינו בהל' ממרים פ"ב מבואר כך דכל תקנה שהיא בגמר משמרת וסייג יכולים לגזור לעולם בלי הפסק ושוב אין שום ב"ד יכול לבטלה ושאר תקנות אין גוזרים רק לזמן וסתמא וב"ד שאחריו אם הם קטנים ע"כ מוכרחים לקיים הגזירה ואם הם גדולים אז הרשות בידם לבטל וע' יבמות דף ע"ט גבי נתינים משה גזר להההוא דרא וע' מש"כ הנ"י בספ"ה דנדרים דגם בקנינים הוא כן דכל אחד צריך להסכים למה שעשו מורישיו וע' רש"י ז"ל ב"מ דף צ"ו ע"ב ד"ה נמעלו ב"ד דזה הב"ד שבכל דור ודור הם המתקנים אך נ"מ דעושי התקנה רק לזמן גם עכשיו אינו נוהג רק כמו שהיה אז וע' מש"כ בזה בח"א בהל' שקלים גבי מטבע וע' ירוש' ברכות פ"ז ה"א ועיין פ"ב ה"א גבי דמאי דבשעה שגזרו על הדמאי היו רובם מכניסים לבתיהם וא"כ הני צריכים לעשר ודאי כמבואר בירוש' פ"ב דמעש' ה"א וא"כ הני דמכניסין לשוק הוי רק מיעוט וא"כ הגזירה דדמאי לא הוי רק על מיעוט ולכך נשאר כן רק בגדר מיעוט ולא בגדר ספק וע' ב"ב דף קכ"ח ע"ב גבי הך דתטול אשתי כאחד מן הבנים ע"ש ברשב"ם וברמב"ן ובירוש' תרומות פי"א דגם גבי היתר כיון שהתירו פעם אחת להדליק בשמן שריפה נשאר כן וכן מבואר בירוש' שביעית פ"ד ה"ב גבי טיוב בזה"ז דאף שאין המלכות אונסת מ"מ מותר ובעירובין דף ק"ד גבי באר הקר דכיון דהתירו אותו פעם אחת מותר לעולם ובירוש' שם גם גבי פסי ביראות כן דאף דבזה"ז ליכא כמבואר בעירובין דף כ"א מ"מ אותם שהתירו מותרין גם עכשיו וע' שבת דף ס' גבי סנדל המסומר דלא אסרו רק בכנופיא דאיסורא ור"ל דבאמת הא נתבטלה הגזירה רק משום דלא עמד ב"ד וביטל וכמבואר בירוש' שם ולכך לא אסר רק כמו שהיה ומה דאמר שם וביבמות דף קט"ז ע"ב דלכך לר' חנינא בן עקביא ירדן חלוק משאר נהרות ר"ל משום דלענין טומאה ס"ל לרחב"ע בשבת דף פ"ג ע"ב דרק ספינת הירדן טמאה ולכך שאני ובזה א"ש דברי רבינו בהל' פרה פ"י ה"ב ע"ש דס"ל במקצת כרחב"ע ומ"מ לגבי נהר וספינה לא חלק משום דאנן לא פסקינן כרחב"ע בהך דספינת הירדן ג"כ ושם אבאר זה וע' תוס' ע"ז דף ב' ע"א גבי לשאת וליתן עמהם ודף ל"ה וכ"מ וזה תליא במש"כ לעיל אי סתם תקנה הוי לעולם או

רק לשעה וזהו כוונת הספרי פ' פנחס פ"ס קל"ו במ"ש שם צו הוא על תלמוד או על הגבעונים ר"ל דהא מבואר ביבמות דף ע"ט דאף דלא גזר עליהם משה רק לשעה מ"מ אח"כ נגזר עליהם לעולם ומבואר בירוש' פ"ד דקדושין הובא בתוס' ב"ב דף קכ"ב דאף לימות המשיח לא יטהרו וזהו הא דאמרינן בקדושין דף כ"ט ע"א ובירוש' פ"א דב"ק דצו הוא מיד ולדורות ר"ל דלא דהמצוה נוהגת לעולם רק שהוא לשעה וגם לדורות דמילי דנהגי באותה שעה לא נהגי לדורות כע' דאמרינן בשבת דף קל"ה ניתנה תורה ונתחדשה הלכה. וכן מה דמבואר בירוש' דב"ק הנ"ל ובספרי ר' פרשה נשא גבי מנורה ושילוח טמאים הוא ג"כ דלשעה היתה עיקר המצוה בהדלקה כמש"כ בזה בח"א ובח"ג ושם היה צריך דוקא כהן להדלקת הנרות וע' תו"י יומא דף כ"ד ע"ב וכ"כ בזה שם ולדורות א"צ זה וכן גבי שלוח טמאין דאף דהתם הוי כמו נטמא בפנים דבעי שהייה וע' בגיטין דף ס' ע"א דנאמר בזמן שנעשו מחיצות ואם זה הוי כמו טמא שנכנס או כמו נטמא בפנים ע' פסחים דף פ"ו ע"ב גבי נפרשה מחיצה ביניהם ובשבת דף צ"ט ע"ב וכ"מ בזה וא"כ ל"ד שילוח טמאין דאז לשילוח טמאין דלדורות. וכן הוא שיטת רבינו בהל' ביאת מקדש פ"א ה"ז דגבי כהן דהיכא דאינו יודע משמרתו דכה"ג אם היה בזמן המקדש היה מותר לשתות דאינו ראוי לעבודה מותר לשתות יין גם בזה"ז אף דיוכל להיות דזה הכהן כשיבנה ביהמ"ק יבואר שהוא ראוי לעבודה מ"מ כיון דזה רק מחמת דבר שבמנין ולא עמד ב"ד וביטל א"א לאסור יותר משהיה כן זה בזמן הבית וע' ברש"י תענית דף י"ז ע"א ותוס' עירובין דף מ"ג ע"ב דלא חיישינן לשמא יבנה ופסחים דף נ' ע"א ודף ק"ח ע"א גבי הך דרב ששת הוה יתיב בתעניתא אך זה רק בדבר שתיקנו סתם דאז הוי הב"ד שבזמן ההוה כמו מתקני התקנה כמש"כ לעיל בשם רש"י דב"מ דף צ"ו ע"ב וע"ש דף ע' ע"א גבי ב"ד אביהם של יתומים אך באמת לא ר"ל שהב"ד בעצמו הם עושים הדבר רק התאר והמציאות של הב"ד וכע' דמבואר בירוש' כתובות פי"ב גבי הך דאמר רבי תדור אלמנתי בתוך ביתי משום דבית של נשיא הוא משועבד לנשיא לא בגדר מציאות הגוף וירושה רק בגדר מציאות התאר ולכך לא שייך לאלמנתו של הנשיא וכן ר"ל הך דנדרים דף מ"ח ע"א גבי כתבו חלקיהם לנשיא אף דכעת הוא נשיא אחר וכע' הך דיומא דף נ"א גבי בי גזי דאהרן רחמנא אפקרא ותוס' מגילה דף ט' ע"ב גבי פר של יוה"כ ותו"י יומא בכ"מ וזה ר"ל הך דתוס' גיטין דף ס' ע"ב גבי שיפורא וכן ר"ל הך דסנהדרין דף כ' ע"ב אוצרות מלכים למלך ר"ל לא לגוף המלך רק להתאר וע' ע"ז דף מ"ד גבי ראוי להניח על ראש דויד וכן הא דהוריות דף ו' ובמעילה דף ט' ע"ב ובכ"מ דאין מיתה בציבור וקרבנות ציבור לציבור ר"ל דהציבור לא הוי רק המין ולא הפרטי והמין עומד לעולם וזהו כוונת

רש"י בגיטין דף ל"ז ע"א ד"ה דתפסי ליה בדינא וכתב שם רש"י דהפקר ב"ד כו' לא ר"ל כמש"כ התוס' שם דף ל"ו ע"א דלכך לא משמט משום הפקר ב"ד וע' תוס' מכות דף ג' ע"ב רק דר"ל כך דהב"ד קונין השטר ואף דבעי כתיבה ב"ד א"צ משום הפקר ב"ד וגבי ב"ד לא שייך לא יגוש משום דלא האנשים הם הב"ד רק התאר והדין וזהו ג"כ הא דב"ב דף ע"ט דאין קנין חצר בהקדש דזהו לא עצם רק תאר ומה שייך בזה חצר ולכך אינו משמט וכמו גבי אונס ומפתה דהדין אינו נשמט וזהו ג"כ הא דב"ק דף ל"ז ע"ש בתוס' דיתומים א"צ פרוזבול אך נ"מ בין חוב של אביהם לחוב של עצמם וע' בירוש' פ"י דשביעית ומה דמבואר בתוספתא שם שמוט כל בעל כו' ולא היורש שם ר"ל אם מת הלוה דכיון דהם לא לוו לא שייך בהם לא יגוש ובאמת הנ"מ בין אונס ומפתה ובין בע"ח כ' רבינו בפיה"מ פ"י דשביעית שם דהטעם משום דחוב די שלא יהי' חייב ולזה מהני השמיטה להפקעת החיוב משא"כ בקנסות דצריך לפרוע והשמיטה אינה משלמת וע' תוס' ב"ק דף מ' ע"ב אם יכול לעשות איזו פעולה שלא לשלם ושם דף פ"ט ע"ב אי צריך לעשות קיומין שישלם לו ותוס' ר"ה דף ו' וכ"מ בזה וזהו ג"כ כוונת הגמ' ב"ב דף קמ"ה ע"ב גם שושבינות דלכך אינה נשמטת דלא קרינן כו' ר"ל ג"כ כן דגבי שושבינות לא הוי תשלום דמעיקרא רק תשלום דהאידנא וזהו דר"ל שם דלכך אין בה משום רבית דלאו אדעתא דהכי יהיב ליה וזה תליא במה דפליגי רבינו והרשב"ם שם (בפ"ז מהל' זכיה ומתנה) אי מה דאמרינן שם דמנכה לו דמי אכילה אם ר"ל מה שלא אכל עכשיו כשיטת הרשב"ם או ר"ל מה שאכל אז כשיטת רבינו שם וא"כ לא הוי גדר פריעת חוב רק גדר חיוב דהשתא ואין בה משום רבית ואין השביעית משמטתן וע' גיטין דף ל' ע"א ע"ש וע' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בפ"ט מהל' שמיטה ה"ז ח' גבי שבועה דנשמט אם ר"ל דהשבועה עצמה נשמטת או רק דהממון שע"י נתחייב בשבועה דהר"א ז"ל הקשה לשיטת רבינו דס"ל דכפרנות אינה משמטת א"כ למה נשמטת השבועה. אך רבינו ס"ל דכיון דכפר שוב לא שייך מה לשמוט כיון דא"י לתבועו וכע' הא דשבת דף קמ"ח ע"ב גבי הלואת שבת וגם משום דהוי כמו יאוש וכע' מש"כ רבינו בהל' גזילה פ"ז ה"ט וע' ירוש' פ"ג דהוריות ה"א דכ"ז שלא נודע לו שחטא לא שייך למימר דהנשיאות תכפר וכה"ג כ' התוס' מכות דף י"א ע"ב גבי מיתת כה"ג קודם גמ"ד וזבחים דף ו' גבי עשה דסמיכה דכ"ז דלא שחט לא עבר ולא שייך כפרה. וגם י"ל לפי המבואר ברש"י רפ"א דסנהדרין גבי לוה ולא שילם דלא מיקרי גזלן אך י"ל דזה רק בלא כפירה וע' ב"ק דף ק"ה ע"ב דכופר עבר אלאו דלא תשקרו ומבואר בדברי רבינו בפ"א מהל' שבועות דגם בכופר במלוה כן ע"ש בה"ח אך י"ל דשם איירי היכא דייחד לו כלי כמבואר בב"מ דף

מ"ח ושוב ליכא לטעמא דאשמוטי כו' עכ"פ י"ל דהוי גדר גזל ושוב הוי כמו הקפת החנות ושאר דברים דאין שביעית משמטת וזהו כוונת רשב"ם ב"ב דף קע"ה במש"כ שם דלמ"ד שעבודא לאו דאור' הך יוציא אליך העבוט קאי אמשכנו שלא בשעת הלואתו וע"ש בתוס' דתמהו ע"ז אך ר"ל כך דזה קאי אשליח ב"ד וכמבואר בכ"מ ור"ל שאינו רוצה לשלם לו ושוב הוי בגדר גזל והוי כמו מלוה הכתובה בתורה דשעבודא דאור' לכ"ע ולכך מבואר בירוש' פ"ה דגיטין דגובה מן העידית דהוי כמו גזלן וע' ב"מ דף קי"א ע"א גבי עושק. לכך ס"ל לרבינו דהשבועה בעצמה נשמטת וכ"כ בזה בח"ג דזה תליא בדרשת הגמ' דילן בשבועות דף מ"ט ע"א דילפינן מן דבר דאפי' דיבור נשמטת דמשמע דהשבועה גופה נשמטת ובירוש' נפיק מן בעל דר"ל דהחיוב דע"י באה השבועה נשמט וכבר הארכתי בזה במק"א דזה תליא אי שבועה הוי חיוב או רק בירור ע' תוס' ב"ב דף ל"ד ע"א גבי מחויב שבועה ובסנהדרין דף ל' במחלוקת דצירוף ובב"מ דף ל"ה ע"ב ע"ש בתוס' לענין הך דר' יוסי ורבנן אי שבועת שומרים קונה במה שנפטר ור"י אזיל לשיטתי' בהך דשבועות דף מ"ז גבי חזרה שבועה כו' וע' בירוש' ב"מ שם דטעמא דר"י דלא חיבה התורה שבועה רק להקל שיפטור עי"ז ובירוש' שבועות פ"ז ה"י דר' זירא כהדא דר' יוסי וצ"ל דלא כהדא כו' וזה הגדר ג"כ בהך מחלוקת אי אמרינן מיגו לאפטורי משבועה דכיון דזהו חיוב שחייבה התורה לא מהני ע"ז מיגו וכע' מש"כ התוס' ב"ק דף ע"ו דלא מצי לפדות היכא דחל חיוב התורה לשרוף וזהו ג"כ הגדר דב"מ דף כ"א ע"ב גבי יאוש שלא מדעת וזה ר"ל הך דבאיסורא אתא לידיה דכבר נתחייב במצות השבה וא"א שיפקע ע"י יאוש וכמו הך דב"מ דף נ"ה ע"א אע"ג דזל פי' משום דכבר נתחייב במצות השבה וזהו ג"כ כוונת הגמ' שם דף כ"ב ע"ב ואיסורא דומיא דהתירא ר"ל כך דע' בדברי רבינו בהל' גזילה פ"ו ה"א ב' דס"ל גבי מציל כו' וגבי קורות דרק אם ידוע שנתיאשו הבעלים אף מאטו של ים וכו' וע' בהשגות שם אך כוונת רבינו היא כך דס"ל דהך דב"מ דף כ"ד ודף כ"א ע"ב ודף כ"ב ע"ב הובא בדברי רבינו פי"א ה"י ופי"ד ה"ד ופ' ט"ז ה"ח ע"ש זה רק בדבר שאינו יודע של מי הם רק בגדר השבת אבידה אז אמרינן דבאופן כזה לא חל עליו מצות השבה ושוב ממילא הוי של מוצאו דעיקר הדין דבאבידה לא הוי שלו הוא משום מצות השבה ולא כמו גזל וחוב דגבי גזל מחמת שאינו שלו לכך צריך להשיב וגם משום מצות השבה כמבואר בב"ק דף ק"ה וכ"מ וכ"כ בזה בח"א וח"ב ובחוב רק מחמת שהוא חייב לכך צריך להחזיר אבל גבי אבידה רק משום מצות השבה לכך לא הוי שלו ומשו"ה ס"ל לרבינו בפט"ו ה"ו גבי ספק הנוח דאם עבר ונטלן ה"ה שלו וע"ש בהשגות ור"ל דכיון דליכא כאן גדר השבה ה"ה שלו ע' תוס' ב"מ דף כ"ג ע"א ג"כ כה"ג

גבי רוב עכו"ם דרק משום מצות השבה ואף דמשם דף כ"ד ע"ב מבואר להיפך דגבי רוב עכו"ם לרבנן א"צ להכריז ואסור ליטלו ע"ש וא"כ אמרינן כך דהיכא דאבודה ממנו ומכל אדם שוב אין עליה גדר מצות השבה וממילא היא שלו וא"כ חזינן גבי היתירא דעיקר הטעם דהיא שלו הוא מחמת דלית בה מצות השבה ואין שום נ"מ אז בין יש בה סימן לאין בה סימן והטעם הוא דפקע ממנה שם הבעלים כמש"כ רבינו בפט"ז ה"ח ואף דכעת מצויה לבנ"א מ"מ לא אזלינן בתר השתא וא"כ גם לאיסורא כן דכיון דהיה זמן דנתחייב בהשבתה שוב א"א שתפקע ממנו מצות השבה ושוב אינה שלו. ובאמת זהו הגדר דסימנים בב"מ דף ס"ז ובב"ק דף ס"ו בתוס' דר"ל דהוא דבר המיוחד שהוא של אחד ולא נעשה מאליו וזהו ר"ל תובעים וא"כ הוי דבר המוחזק ושייך בזה מצות השבה וכע' דס"ל לרש"י ב"ק דף ס"ג למעוטי דבר שאינו מסוים וזהו ר"ל ג"כ לענין השבה לאחר שבועה והא דב"ב דף ל"ה ע"ב גבי גזלן של רבים דלא שייך בו השבה וא"כ ממילא לגבי אבידה אין בה חיוב להחזיר וממילא היא שלו. אך כ"ז באבידה אבל היכא שיודע של מי הוא לא שייך בזה גדר אבידה רק ממון שאינו שלו ואין בזה דין זכיה וזהו בעצם מבואר במשנה ב"ק קי"ד ע"א המציל מן הנהר כו' אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו וע' תוספתא ב"מ פ"ב דאמר שם המוציא אבידה אם יש בה כדי לטפל בה וליטול שכרה וישאר שוה פרוטה חייב כו' ולכ"א זה דוחק לאמר דמיירי כהך דב"מ דף ל' ע"ב בבטל ממלאכתו וע' תוס' שם דף ס"ז ובכורות דף כ"ט ע"ב וע' נדרים דף ל"ג אי מותר ליטול שכר לא בגדר השבה ובמק"א אבאר זה אך כונת התוספתא כך דזה ודאי דאם חל עליו מצות השבה אסור ליטול שכר משום מה אני בחנם כו' כמבואר בכורות דף כ"ט אבל כ"ז שאחר נכוי ההוצאות לא ישאר שו"פ לא הוי אבידה כלל ושוב לית בזה חיוב לטפל כלל וכה"ג כ' התוס' ב"מ דף ס"ג ע"א גבי רבית ע"מ להחזיר ע"ש וע' תוס' ב"ק דף ס"ו ודף ס"ז ע"ב גבי יאוש באבידה היכא דלא מהני ע"ש אך באמת כוונת הגמ' שם גבי יאוש בגזל ר"ל דנ"מ אם נתייקרו אח"כ ותברא או שתיא דמשלם כדהשתא אך אם נימא דיאוש קני לא מהדר אבל אי ישנה בעין ודאי צריך להחזירה אפי' אי יאוש קני וכע' מש"כ רבינו בהל' גזילה פ"ב הט"ו גבי שבר הכלי וזהו משום שבח בית אביו כמו הך דיבמות דף ס"ז ע"א וכתובות דף ע"ט ובאמת זה ג"כ נ"מ גבי שינוי בין אם נשתנית מאליה לשינוי בידים דגבי נשתנית מאליה נהי דקנה ע"י שינוי מ"מ עצם הדבר שייך להנגזל ע' רש"י דף ס"ה ע"ב ודף ס"ו ע"א רק דטו"מ ליכא בה וגם שינוי בידים אז כל הדבר הוא שלו וע' תוס' ב"ק דף ס"ח ע"א אליבא דר"א וזה באמת תליא במחלוקת דרב ור"י ור"ל ור"נ כו' שם אי יצאה מרשות הנגזל בגזילה או לא דלמ"ד דהנגזל אינו יכול להקדישה א"כ שוב

גם אם נשתנה מאליו לא הוי ברשות הנגזל משא"כ לרב ולר"ל כיון דעומד ברשות הנגזל גם השינוי הוא ברשות הנגזל וע' תוס' ב"ק דף קי"א ע"ב ד"ה גזל בסה"ד וזהו ר"ל בגמ' שם דף ס"ז ע"א גבי מנין לשינוי שהוא קונה ולא"ד יליף דאינו קונה ור"ל דכיון דכתיבא השבה חזינן דשוב אינה ברשותו דאל"כ מה שייך בזה השבה ושוב שינוי קונה אך אם נימא מחמת מצות השבה אז בשינוי הבא מאליו יש לומר דמצוה להשיב הדבר וזהו ג"כ ר"ל הגמ' בתמורה דף ו' דאם נימא דאי עביד לא מהני שוב לא פעל הגזל כלום והוי ברשות הנגזל ולא שייך בזה גדר שינוי דברשות הנגזל נשתנית וע' במה דמחלק רבינו בהל' גניבה ובהל' גזילה גבי גיזותי' וולדותיה בין לפני יאוש ללאחר יאוש משום דלאחר יאוש אף אם לא קנה מ"מ אינה עומדת ברשות הנגזל וזה פעל הגזל וראיה דגבי אבידה ולדותיה וגזותיה צריך להחזיר ע' ב"מ דף כ"ז שה לגזותי' ותענית דף כ"ג גבי הך דרחב"ד ע"ש ובאמת י"ל דלזה בעי קרא דשה דלא נימא דהגזות לא שייכא לבעל האבידה וזה ודאי גבי יאוש שלא מדעת אף דצריך להחזיר לו הדבר דלא כמש"כ התוס' מ"מ הגזות אינן של בעל האבידה וזהו באמת כונת הגמ' דף כ"ו ע"ב שם גבי ואע"ג דאהדרה ע"ש ברמב"ן במלחמות ור"ל לא בגדר השבת אבידה רק בגדר גזל ודמים ובהל' גזילה ואבידה אבאר זה. עכ"פ עיקר גדר אבידה הוא מחמת מצות השבה וזה רק בזמן שאינו יודע של מי היא וזה ר"ל הגמ' בגיטין דף מ"ה ע"א גבי הך דר"ח ואביי דברח עבדו ולענין חמורו דשם לא שייך גדר סימנים כיון דיודעין שזה חמורו ולא נאבד כלל וע' תוס' ב"מ דף כ"ב ע"א גבי שטף ובתוספתא ב"ק פ"י ובמה דפליגי רש"י והר"ן ז"ל בשבת דף ק"כ ע"א גבי דליקה אי הוי הפקר וב"ק דף קט"ו ע"ב אמאי לימא מהפקירא קא זכינא ואכמ"ל. עכ"פ חזינן דהיכא דחלי עליו המצוה והחיוב שחייבה התורה אם כוונת התורה היא הדבר בעצמו א"א שיפטר מזה וה"נ גבי שבועה כן ולכך לא מהני מיגו. עכ"פ ספיחין לא מיקרי דבר שבמנין ולכך בשל עולי מצרים מותרים ובזה ג"כ פליגי הך דר"ה דף י"ח ע"ב גבי בטלה מגילת תענית אם זה הוי כמו תקנה נמשכת או רק לדור ההוא ומשום דהיכא דליכא סנהדרין קבועין א"א לתקן יו"ט כמבואר בירוש' סוטה פ"ט וזהו דר"ל הירוש' כתובות פ"א דהיו ממנים זקנים בבית המשתאות ור"ל לענין זה לתקן יו"ט וע' שבת דף י"ג ע"ב ע"ש:

ורבינו הקדוש התיר כו'. **והנה** גבי בית שאן נקט לשון התיר ולא נקט נמנו וגבי אשקלון נקט נמנו משום דמבואר בתוספתא ס' אהלות דהתירוה שבלא במנין וע' בירוש' שביעית פ"ו ודמאי פ"ב דהוי מבעלי מסין וכיון דאח"כ בטלה הקדושה א"צ מנין ולכך מבואר בחולין דף ז' דמתחילה לא הסכימו בהיתר של בית שאן משמע שלא היה ע"ז מנין

משא"כ באשקלון היה צריך מנין כיון דכבשוה כמבואר בירוש' שביעית שם ונ"מ ג"כ אי יש בהן גזירה דארץ העמים ע' בר"ש באהלות ובירוש' פ"ז דיבמות ושביעית פ"ו בהך דר' ישמעאל בר' יוסי משום דעל הני דבעלי מסין פקעא ממילא משא"כ בהני שכיבשו ובזה הוה מחלוקת בירוש' פ"ו דשביעית אם גזרו מיד או צריך להמתין מ' יום כמו גבי מדור וזה תליא אי פקע רק מכאן ולהבא או דהוי טעות למפרע וזה ג"כ אי צריך מנין או דבטיל מאליו תליא בזה דכל דבר שצריך ב"ד להתיר נקרא ההיתר רק מכאן ולהבא וכ"כ בזה במק"א בהא דמבואר ביבמות דף ע"ז וכ"מ כל ת"ח שמורה הלכה אם קודם מעשה כו' ע"ש ברש"י ותוס' אך באמת ר"ל דלאחר מעשה לא מהני ההיתר שלו אלמפרע רק אלהבא וכן מוכח בירוש' סנהדרין פי"א גבי זקן ממרא ובירוש' יבמות פ"ח גבי רות דאמ"ש דאם באת מאתמול לא הי' מקבלין אותה דהיום נתחדשה הלכה משמע דשוב לא יקבלוה כלל. וע' בירוש' שביעית פ"ו ה"ב דצור הוא מסוריא ולק' בהל' מעשרות פי"ג ה"ה דקרובה לא"י ובה"ז מבואר דצידון יותר קרובה וצידון טמאה משום ארץ העמים כמבואר בע"ז דף י"ג וכ"מ ובתוספתא ס' אהלות בהך דרשב"ג וע' הל' קדה"ח פ"ה הי"א דגם אשקלון הוה מסוריא ורבינו חשב שם נוב בכבוש שני ובירוש' פ"ב דדמאי מבואר דהוי בכבוש ראשון ע"ש בס' ה"א ואפשר דזה ר"ל בירוש' פ"ו דשביעית הדין חוטא דנאה ר"ל דיש בו מכבוש א' ומכבוש ב' וע' לק' בה"ט דאשקלון היא מתחום א"י ובירוש' פ"א דגיטין ה"ב אמר דעיירות שבתחום עכו והן סמוכות לציפורי מהו לענין בפ"נ וע' בתוס' מעש"ש פ"ב גבי עיירות שבתחומין ובבכורות דף נ"ה ע"א גבי ירדן ותוספתא דב"ק פ"א ובירוש' פ"ד דחלה ה"ח ותוס' גיטין דף ו' גבי אקטיספון ובסנהדרין דף ה' וכבר הארכתי בזה בח"ג בפ"א מהל' כלאים בהך דירוש' דחלה פ"ב ה"ב גבי ספר של א"י אי קדיש או לא ובזה יובן מש"כ בספרי ס' ברכה פ"ס שנ"ה דכל הסמוך לספר נמשל כאריה ר"ל כך לפמש"כ במק"א דמיצר הוא דבר הבא משניהם ולא שייך לומר מחצה לזה ומחצה לזה כיון דיש לשניהם רשות בו וע' בהך מחלוקת דעירובין דף ע"ו ע"ב גבי כותל שבין ב' חצירות לענין תשמיש דפליגי בזה רב ור"י ואזלי לשיטתי' בירוש' ס' ב"מ גבי מיצר דאם מצאו שם מציאה אי שייך לזה הכל ולזה הכל או יחלוקו ובהך דב"מ דף ק"ז ע"א גבי אילן העומד על המיצר דפליגי רב ושמואל בכעין זה וכ"כ מזה בח"א פ"ה מהל' שבת דגבי ביה"ש דאף רגע האחרון הוא כלול משניהם ולכך אף דלענין זריקת הדם אין שם לילה עליו מ"מ נפסל הדם מחמת ששקעה עליו חמה וזה ר"ל הך דזבחים דף ל"ח ע"ב דג' מתנות אין נקרבות בלילה לא משום דנפסל בשקיעת החמה וע"ש דף נ"ו ובמש"כ בזה בח"א בהל' מא"ס אי שייך בזה גדר קליטו מזבח וכן נ"מ לגבי במה למ"ד דלילה

כשר ע' זבחים דף ק"כ מ"מ שקה"ח פוסל בו וע' תוס' ב"מ דף ק"י ע"ב גבי אי בעי לינת כל הלילה ולק' אבאר זה. עכ"פ היכא דהדבר כלול משניהם יש בו ב' השמות רק היכא דהחסרון הוא מחמת דיש בו שם האחר אז יש בו גדר פסול אבל רק מחמת שנסתלק ממנו הראשון אז ביה"ש כשר והנה גבי אויר קי"ל דאוירא מבלבל ולא שייך בזה זה הפסול ע' גיטין דף כ"ב וזה מחלוקת בעירובין דף פ"ה אם אדם אוסר על חבירו דרך אויר ושם דף פ"ח ע"א וזה ר"ל בזבחים דף נ"ה ע"א כך התנו אוירא דבנימין קרקע דיהודה ר"ל כך דשם היה המיצר שבין יהודה לבנימין ועל האויר נשאר שם דבנימין והנה מבואר בספ"ד דמדות דלכך נקרא ביהמ"ק אריאל משום דקצר מלמטה ורחב למעלה וע' פסחים דף פ"ז ע"א כתבנית היכל ור"ל דאשה ג"כ כן כמבואר ברכות דף ס"א וזהו ג"כ כוונת הגמ' סנהדרין דף צ"ח ע"ב דסנטר דמה כארי ע"ש ברש"י ור"ל אף דלגבי קרקע הוי דינא דמלכותא דינא ושלוחא דמלכא כמלכא כמבואר ב"ק דף קי"ג ע"ב מ"מ באויר לא מהני הפקעה שלהם וכן גבי קדושת א"י באויר לא שייך הך דובאו בה פריצים וחללוה דאין להם בו קנין וכבוש וע' ב"ב דף נ"ו פ"א כל שהראהו כו' ובספרי פ' פנחס ופ' ברכה ור"ל דהוא קידש בראיה שלו האויר וע' סוטה דף ט' ע"א דלא שלטו שונאיהם במעשי ידיהם ולכך נשאר קדוש לעולם דאין בו כבוש וכן מה שקידש דויד ג"כ לא בטיל ע' זבחים דף כ"ד ע"א ובהל' ביה"ב פ"ו הי"ד רק דהמחיצות נתבטלו ע' תוס' שבועות דף ט"ז וכן היכא דבעי בירה כמב' זבחים דף קי"ט ע"א וב"מ דף נ"ג ע"ב ומה שהקשו התוס' שם מבכורים שם הטעם דכל זמן שלא ראה פני הבית לא חל עליו שם ביכורים כלל לפי גירסא דידן במכות דף י"ט וע' בתוספתא ס' שקלים דהטעם משום דכתיב בית והא דאמר במכות שם משום מזבח ר"ל היכא דכבר הובא או כגון נוב וגבעון דיש עליהם שם בירה וע' ירוש' מעש"ש פ"ג ה"ו דאמר שם רואין את המחיצות כאילו הן עולות ובירוש' סנהדרין פ"א גבי הא דבונין ואח"כ מקדשין וכ"כ בזה בח"ג בהל' כלאים פ"א ור"ל דאף דבמעילה דף י"ד מבואר דצריך לחלל דוקא במחובר שיהא שם בית עליו וע' שבת דף קכ"ה גבי תנור קמ"ל דאף אם הן עולות מן הארץ יש עליהן שם מחיצה וע' בכורות דף ח' ע"ב לבנא לן ביתא באוריא. אך כך דהנה ע' ברמב"ן ז"ל במלחמות ע"ז פ"ד דלגב כ"ש ליכא הך דובאו בה פריצים וחללוה והנה בנדרים דף ס"ב ע"א מבואר להיפך וע' בירוש' יומא פ"ג ה"ו דכ"ש צריך שיהא עשייתם בקודש ובתמורה דף ל"א ע"ב יליף שם מקרא ועשו לי משלי וזהו רק בעבודת צבור וא"ש הך דיומא דף ל"ה ע"ב דנקט עבודת יחיד ע"ש בתו"י ומה דמבואר בתענית דף כ"ז ובירוש' מגילה פ"א וכ"מ דיחיד מתנדב עצים ומבואר ג"כ במכות דף ח' ע"א דחטיבת עצים רשות וא"צ להיות חטוב לשם קרבן צ"ל

בין ב' גזירים לשאר עצים גם י"ל דכיון דמשפי להו אח"כ כמבואר במנחות דף ק"א די בזה וע' במנחות דף כ"ב דמזבח ועצים ואש באים משל ציבור דוקא וע' ב"ב דף קכ"א ע"ב במ"ד שם דמוסיף יוסיף כו' ור"ל כך דקאי אעצים דהגזבר אסור לו לקצית מכאן ואילך מחמת תולעת ואסור להקדישו כמבואר במנחות דף פ"ה ע"ב ואף אם ישתייר השיעור בעץ המבואר בזבחים דף ס"ב ע"ב בלא תולעת וע' במנחות דף פ"ה גבי רוב חיטי ובב"ק דף צ"ח ע"ב כאן בהרקיבו מקצתן ושם ג"כ י"ל אם הכוונה דמקצת כאו"א או דמקצת החיטים כמו במנחות וע' בירוש' שם בב"ק דמחלק אם מחמת כנימא או מחמת תולעת ורש"י סוכות דף ל"ו ע"א גבי אתרוג תפוח וחולין דף מ"ח ע"א גבי כבד שהתליף. עכ"פ הגזבר אסור ליקח העצים שנקצו אח"כ אבל יחיד מתחילה הוא נוטלן ומתקנן ואח"כ מתנדבן לציבור וכן גבי פ"א גבי הני דצריך שיגוד או יתלוש ע' בכורות דף כ"ה ודף מ"ד זה צריך לעשות קודם שיבוא ליד גזבר וע' ע"ז דף כ"ד ע"א דהא דאסור לקנות פ"א מגוי זה רק ציבור אבל יחיד שרי ואח"כ מוכר לציבור. עכ"פ היכא דהוי גדר כלי שרת צריך לעשותן בקדושה ולכך אין בהם הך דובאו בה פריצים וחללוה משא"כ גבי בנין כיון דקי"ל דבונין בחול ואח"כ מקדישין שייך בהו ובאו בה כו' דהוי כקודם ההקדש משא"כ האויר אינו יכול להפקיע כמש"כ עכ"פ בסמוך לספר האויר רחב מן הקרקע ולכך נקרא ארי כמש"כ:

[מקונטרס ההשלמה: (השמטה. לדף ה' ע"ד.)

למ"ש בהך דרב ור"י אם הנגזל יכול להקדישו. וזה ר"ל הך דקדושין דף נ"ב מי אמר רב כו' ע"ש בתוס' ור"ל דע"ש ברש"י בע"ב ד"ה בדשדיך דכתב שם דאחילתי' והנה בירוש' קדושין פ"ב ה"א פליגי שם אם חטף סלע מידה דמקודשת אם קיים גם חזרת הגזל או לא וע"ש דמחלק בין כלי לסלע דסלע דרכו להתחלף אך גמ' דילן שם דף י"ג לא ס"ל כן. והטעם דתליא במ"ש במ"א אם גם במטבע צריך להחזיר רק זה המטבע שגזל עי' תוס' ב"מ דף כ"ט ע"א וב"ב דף צ"ב ע"ב. וכ"כ בזה בח"א בהל' אישות ועי' סנהדרין דף ע"ב גבי הגונב כיס לכאורה מוכח דגם גבי מטבע צריך להחזיר דוקא הני אך בשבת דף צ"א מוקי לה בנסכא והנה לר"י י"ל דאף אם האשה נתרצית להקנות לו המטבע מ"מ לא מהני דהנגזל אינו יכול להקנותו שיהי' שלו לגמרי אך רב לא ס"ל כן ולזה אמר ר"י מי אמר רב כוותי אך טעמי' דרב משום דאמרינן דלא נתרצית כלל וא"ש: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

[מקונטרס ההשלמה: (השמטה. לדף ו' ע"א.)

במ"ש דצור הוה סוריא. אך באמת נראה דר"ל דהוה ג"כ כיבוש יחיד משום דמבואר בכ"מ שבת ד' כ"ו וב"מ ד' מ"ג ע"ב דהוה מעלות ומורדות וכן בעירובין ד' כ"ב ע"ב ושם

מבואר דיהושע לא מסרן רק ליחיד וחילוק יהושע הי' קודם הכבישה כמ"ש רבינו בפ"א מהל' תרומות ולכך אין עלי' רק גדר כבוש יחיד וא"ש: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

[מקונטרס ההשלמה: [השמטה לדף ד' ע"ב].

במ"ש שם גבי אבן שנפגם דמשמע שם מדברי רבינו דרק אם נפגם לאחר בנין אז שאר המזבח כשר כו'. אך עי' במכלתא פ' יתרו דמבואר שם ר' נתן אומר דגם אם בנה בתחלה במזבח אבנים שהניף עליהם ברזל שאר המזבח כשר אף דבשעת הבנין עבר בלאו. ועי' בהך דכתובות דף י' ע"ב מכפר ובספרי פ' נשא פסקא מ"ד מבואר שם דכ"ז שלא נתקדש כולה לא נתקדשה כלל וצריך לחלק בין מזבח של משכן דהוה כ"ש כמ"ש בכ"מ ובין מזבח אבנים דמקדשי ועי' בתמורה דף כ' ע"ב אין מכפרין בדבר הבא בעבירה: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

[מקונטרס ההשלמה: השמטה לדף ו'.

במ"ש בדבר הכלול משני שמות וכ"כ בזה במ"ש רבינו בהל' מעה"ק פי"א ה"ה וה"ו דגבי אכילה נקט חוץ לעזרה וחוץ לירושלים דלוקה וגבי פסול דיוצא נקט חוץ לחומת משום דנפסל רק בחוץ ולאכול רק בפנים ונ"מ למקום מחיצה. ובזה א"ש מ"ש התוס' מכות דף י"ח ע"א תיפק לי' מקרא דבשר בשדה טרפה ע"ש. אך נ"מ לזה ואף דרבינו בהל' מע"ש פ"ב ה"ה נקט שם גבי אכילה כלשון המשנה דמכות דף י"ז חוץ לחומה. ועי' בהל' ק"פ פ"ט ה"ב ובשבועות דף ט"ז ע"א ובתוספ' דסנהדרין דגרסינן להיפך וכ"כ בזה בהל' כלאים. צ"ל כיון דעיקר חיוב דמלקות רק בשנכנס לפנים מחומת ירושלים כמבואר במכות דף י"ט חזינין דהמלקות ע"י היציאה ומקום המחיצה לא מיקרי יציאה ועי' עירובין דף צ"ד. וכ"כ בח"ג אם צריך רק נכנס או די במה שהוא שם כמו פירות שגדלו בירושלים עי' תוס' נדה דף מ"א ע"ב גבי פולטת ושבועות דף ט"ו ע"ב גבי חיצונה. וכן נ"מ כשנפל מחיצות לאחר שנכנס לירושלים אם שייך אז גדר יוצא עי' תוס' זבחים דף ס"א וב"מ דף נ"ג ועי' מנחות דף צ"ה היכא דנסתלק הענן ועדיין המחיצות קיימות אם שייך פסול יוצא ובמ"ש התוס' נזיר דף י"ד ע"א דלאחר פטירת משה לא היו יכולים להביא קרבן נזירות והטעם דנסתלק הענן עי' תענית דף ט' והוה רק במה ואנן קי"ל דאין נזירות קרב בבמה. אבל איסור יש במקום המחיצה גם במע"ש דלזה לא בעי יציאה. ובאמת רבינו בהל' ביהב"ח פ"ו מפרש הא דפסחים דף פ"ו שורא ובר שורא ר"ל הך דשבועות דף ט"ז תחתונה ועליונה ולכך לא הביא זה ואף דלגבי לשכות מבואר בזבחים דף נ"ו דאוכלין שם קק"ד אף דליכא חיוב טומאה צ"ל דשם יש עליהם שני השמות ושפיר מצי אכיל אבל אימורים או בשר עולה אם נכנס לשם ודאי נפסל דלגבי דבר דבעי

הקרבה שייך שם גדר יוצא. ועי' בדברי רבינו בהל' פה"מ פ"ב גבי פר ושעיר של יוהכ"פ אם יצא להיכל חל עליהם שם יוצא ובחולין דף ס"ח גבי מקום חתך דאם חזר לפנים הוה כפנים ואם יצא לחוץ הוה כחוץ וכן גבי ערי מקלט עי' מכות דף י"ב גבי מחילות וגבי תחומין דאף דא"י לדור שם מ"מ קלטה וכן גבי נוף שם ובהל' רוצח פ"ח הי"א ס"ל לרבינו כך דאם נוף בפנים ועיקרו בחוץ והרוצח על העיקר נהרג עליו גואל הדם ואם העיקר בפנים והנוף בחוץ ורוצח בנוף הוה ספק ובירוש' ספ"ג דמעשרות מבואר דאם עלה דרך העיקר ויצא על הנוף קלטו ולא מיקרי יוצא. וגבי שרפת קדשים אף דרש"י ס"ל פסחים דף כ"ד ודף מ"ט דגם בקק"ל במקום אכילתו שרפתו ומ"ש רש"י שם בע"ב ד"ה חזירתו דזה דרבנן זה רק אפסול יוצא דהחוץ גרם לה. ועי' ירוש' ספ"ג דפסחים מספ"ל אם טומאה של יוצא נקרא נטמא בפנים או בחוץ, ומ"ש רבינו בהל' מעה"ק פ"ז ה"ג ובפה"מ פ"ט ה"ג דשורפן בעזרה שם משום דהוה בעייא דלא אפשטא אם נפסל ביוצא וכונת הגמ' ר"ל פסול אחר בעת שיצא. ומבואר בפסחים דף פ"א ע"ב דשורפן על הגג אף דלא חזי לאכילה עי' דף פ"ו. ובאמת רבינו בהל' ק"פ פ"ד ה"ג השמיט גגין ולגירסא דידן צ"ל דרק היכא דנפסל שם אינו יכול לשרוף משא"כ בגגין זה רק דאין האדם יכול לאכול אבל לא מחמת הקדשים ושפיר שורפן שם וכ"כ במה דס"ל להירוש' ספ"ג דפסחים דגם עד צופים יש גדר קדושה וזה נקרא חומת בית פאגי ב"מ דף צ' ומנחות דף ע"ח וכ"מ וזהו חומה שני' דשבועו' דף ט"ז ובר שורא דפסחים הנ"ל:

ובזה א"ש מ"ש התוס' שבועות דף י"ז ע"א גבי אויר עזרה לפסול ביוצא וזבחים דף פ"ח ודף כ"ו. וכ"כ בהשמטה לח"ד מהך דזבחים דף כ"ד גבי רגלו אחת על הכלי כו' דכיון דע"י הכלי לא הוה כנתלה נפסל כמו בגיטין דף כ' ע"ב גבי הנייר שלי. וצ"ל דגט שאני דהוה כמו משיחה בידו גם י"ל דנתלה רק משום דאין דרך שירות ולא משום אויר עי' תוס' זבחים דף י"ד ודף ל"ב וכ"כ במ"א גבי פסול דשמאל אי משום דבעייא ימין או דפסול בשמאל עי' חולין דף כ' גבי מליקה וזבחים דף י"ד. וגם ראי' מדלא אמר במנחות דף כ"ה וביומא דף מ"ח דשמאל יש לו הכשר גבי חפניו ואכמ"ל:

אך כל זה בהני דצריכים שלא יהא בחוץ אבל הני דבעייא שיהא בפנים לא מהני וזהו ר"ל רבינו בהל' פה"מ פ"א ה' ל"ב ול"ג גבי אימורים של קק"ל ע"ש בהשגת ובזבחים דף כ"ו ושם הי"ג. אך כך דודאי אם יצאו חוץ לחומת העזרה מקום שנפסלות נפסלו גם האימורים של קק"ל וכמו דאמרינן בירוש' פ"ו דיומא גבי פרים הנשרפים אם יצאו חוץ לחומת ירושלים אף לר"י דזבחים דף פ"ט ע"ב ומנחות דף ע"ח ע"ב גבי תודה דהוא חד טעם כמבואר בירוש' שם נפסל. רק ר"ל אם יצאו ללשכות דשם ליכא פסול באכילת

קק"ד רק בפנים לא הוה ובזה פליגי ואם נזרק הדם והם בלשכה לא פעל בהם הזריקה ואין בהם מעילה ולהקטירן י"ל דמותר וע' זבחים דף פ"ה ומעילה דף י' לשיטת רבינו דהעלן לפני זריקת דמים לא ירדו ואין בהם מעילה וכאן אף לכתחילה מקטירן כיון דכבר נזרק הדם וכן ס"ל לרבינו בבשר דאם הי' בחוץ נהי דלא נפסל מ"מ הזריקה לא פעל בהם להתירם באכילה עי' מעילה דף ח' ומה דאמר שם דף ז' ע"ב לשורפו ר"ל להך דזבחים דף ק"ד ע"ב אם הוה כמו שנפסל קודם זריקה או לאחר זריקה וכונת רש"י שם למ"ד בשר קק"ל שיצא לפני זריקת דמים פסול מ"מ לא מיקרי פסולו בגופו דאין הפסול בהם מחמתם וכמו הך דזבחים דף פ"ג ע"ב לאו מחוסר מעשה בגופייהו. וכ"כ בזה בהשמטה דלכך לא מיקרי לידה גבי יבום תליא במעשה משום דשם אין הלידה פוטרת רק המציאות שיש ולד:

ובזה א"ש מ"ש התוס' נזיר דף י"ב איך הם מותרות להנשא לאחרים. ובזה א"ש דהם כיון דאינם נאסרים רק ע"י מעשה דהקדושין לא חיישינן לזה אבל הקרובות דנאסרות ממילא שפיר חיישינן. ועי' מ"ש התוס' פסחים דף ע"ג ע"ב ד"ה בדם ובירוש' שם ספ"ו דהיכא דיכול למשוך לא מיקרי פסול הגוף ותוס' זבחים דף ק"ג ע"ב גבי עור דאשם גזל הגר. ונ"מ ג"כ במ"ש התוס' פסחים דף ע"ג ד"ה ושחטו ונמצא טרפה דאמאי פטור הא לא עשה מצוה ואמאי לא נימא כהך דזבחים דף ק"ד דטרפה בסתר מרצה לעורו. אך כיון שהוא פסח שעיקרו לאכילה לא שייך זה ע"ש דף ס"ב ואם נעשה טרפה אח"כ י"ל דזה גופה הוה משיכה ונעשה שלמים ועי' קדושין דף נ"ז ע"א גבי נמצא טרפה בבני מעים ע"ש בתוס' ורש"י ר"ל כגון שהגליד פי המכה ולקחן תוך ג' ימים ועי' זבחים דף ס"ט גבי מלק ונמצא טרפה ומנחות דף ע"ח ע"ב גבי תודה ותמורה דף י"ז. אבל אימורי קק"ד נפסלו ודאי היכא דיצאו ללשכה, וכ"כ בהך דזבחים דף פ"ב ע"ב גבי פר ושעיר של יוהכ"פ שהזה מדמן כו' ורבינו לא הביא לשון הגמ' והוציאן למזבח רק חוץ להיכל ופסק דודאי פסול משום יוצא דס"ל דתליא בפלוגתא דר"י ורבנן במנחות דף כ"ז ע"ב אם יש נ"מ בין מבית לפרוכת בין לפני הכפורת. ובאמת למה לא מתרץ ביומא דף נ"ג הני קראי דבענן דהתיקן הי' מבית לפרוכת והענן על הכפורת עי' תו"י שם דף מ"ד ע"א ד"ה כיון. אך י"ל דגבי בית שני אף לר"י אין נ"מ כיון דלא הוה כפורת עי' מנחות שם מקום המקודש:

והנה למ"ד יומא דף נ"א ע"ב דלא הי' נכנס להדיא ולפי שיטת התוס' מנחות שם הוה זה דרך משופש ומה מקשה הגמ' דף נ"ג דהוה ביאה ריקנית. וצ"ל כמ"ש במ"א דביוהכ"פ אין נ"מ דהחיוב הוא מה שהוא שם. ואף דזה רק אם הקטרת כשרה כמבואר בירוש'

הובא בתו"י דף י"ט זה היכא דגם הגחלים נפסלו כיון שנתן עליהם הקטרת מבחוץ ע"ש דף מ"ח גבי מכשירי קרבן ודף מ"ו ע"ב ובדברי רבינו בס"ה עבודת יוהכ"פ ועי' ע"ז דף מ"ז ע"א אבל כאן עכ"פ המחתה של גחלים כשרה ועי' זבחים דף פ"ג ע"א ובתו"כ פ' אחרי דמבואר דגם כשנכנס להזות ולהקטיר קטרת צריך שלא יהי' שם שום אדם דגם על ההולכה יש שם עבודה:

ובאמת נראה דמה דאמר ביומא דף מ"ד ביציאתו מנין ר"ל אף בשעה שנכנס להוציא הכף והמחתה אף דיש עליו רק שם עבודת יחיד כמבואר ביומא דף ל"ה ע"ב. ושם י"ל דמועלין לעולם לא כמו בשאר קטרת דבשאר קטרת הוה רק שרפה כמבואר בירוש' פ"ב דיומא ותוס' מעילה דף י' ע"ב. משא"כ בקטרת דלפנים ולכך בעי שם להחזיר עוד הפעם למכתשת משום דהוה קדוש חדש ולכך בעי שם מעלה עשן גדר הקטרה לא גדר מכשיר ונ"מ לשיעור. וכ"כ בזה בח"ג וההוצאה הוה בגדר תרומת הדשן לא דישון מזבח הפנימי עי' יומא דף כ"ד ותוס' שם דף נ"ט ע"ב. ומה דמבואר בתוספ' יומא פ"ד דגבי הוצאה לא קפדינין אלא כסדרן ועי' יומא דף ס' ורש"י בתו"י וע"ש דף מ' י"ל כיון דקרא שלא כסדרן לא הוה קפידא כל כך וכעין מ"ש רבינו בהל' ק"ש גבי למפרע דפרשיות ומה דמבואר בתו"כ פ' אחרי שיהא סממני לתוכה ר"ל אף דבכל מקום די בהקטרת כזית עי' כריתות דף ו' כאן בעי מלא חפניו עי' זבחים דף ק"ט ע"ב. עכ"פ שפיר חייב גם בשעת הכנסה ועי' ירוש' יומא פ"ה גבי הכניסן אחת אחת על איזה מהן חייב ולכך חייב שפיר משום ביאה ריקנית דהוא עצמו לפני ולפנים בזמן שיש עכ"פ שם מכשירי קרבן:

ובאמת לפי מ"ש דמעלה עשן ביוה"כ הוה עצם וצריך שיהא בהקטרת בשעת הקטרה ונ"מ בזר שהקטיר קטרת ביוה"כ לפני ולפנים עי' בדברי רבינו בפ"ט מהל' ביאת מקדש ה"ד דמפרש הך דזבחים דף ק"ט הנ"ל דעל קטרת ההיכל חייב זר אף בכזית ואף בלא מעלה עשן כיון דשם הוא רק בגדר הכשר ורק לכהן ולא לזר משא"כ ביו"כ אינו חייב רק על מלא חפניו ועם מעלה עשן אך מ"מ יש עליו חיוב אם נכנס מחמת הך דלא יהי' בזמן הקטרה כזו. אך נ"מ דס"ל לרבינו בס' ה' עבודת יוהכ"פ אם הקטיר מקטרת של לפני ולפנים כזית בהיכל חייב והטעם משום דהוה קטרת חסרה לגבי הך קטרת אבל בפחות מכזית פטור משום דאין בה שיעור הקטרה עי' תוס' זבחים ד"ה מר סבר. אך לקטרת אין ראי' משום דלא מהדרינן פוקעין וע"ש דף ק"ח ע"ב וברש"י דף ק"ט ע"ב דלמ"ד דלגבי לבונה די בקורט אחד חייב בחוץ ג"כ ובמנחות דף י"א ע"ב ורש"י כריתות דף י"ד ובתוספ' פרה פ"ב ובדברי רבינו בהל' פרה פ"ד הי"ב ובספרי בזה. אך אם הקטיר בלא מעלה עשן בהיכל אף קטרת דלפני ולפנים י"ל דפטור ועי' בדברי רבינו בהל' כלי

המקדש פ"ב ה"ח דלא חשיב מעלה עשן ע"ש. וכן נ"מ למ"ש הר"א ז"ל בהל' ביאת מקדש פ"א הט"ז דצריך קרא היכא דשתה בחוץ ונכנס להיכל דחייב ועי' ב"מ דף צ' ע"ב ובירוש' פ"ט דתרומות. וכ"כ בזה במ"א דגם גבי חסימה יש מחלוקת אם שלא יהיו דשים בזמן שהם חסומים או שלא יהא התבואה נידושת בפרה חסומה וזה תליא בלשון הגמ' דילן והירוש' ועי' תוס' חולין דף קט"ו ע"א וכ"כ בזה:

אך נ"מ דזה רק משום הכהן שהוא שכור לא משום השתי' אז גם אם שתה בחוץ וגבי יין דהוא גזיה"כ אף אם לא נשתכר כגון ששתה בתוך הסעודה וכה"ג. והנה רבינו בריש פ"א מהל' ביאת מקדש [כ' שתה] רביעית יין בבת אחת ע"ש בגמ'. והטעם דרבינו ס"ל בכ"מ דגבי רביעית בשתי' ושהה יותר מכדי שתיית רביעית לא מצטרף. עי' הל' שביתת עשור פ"ב ובהל' תרומות פ"י ובכ"מ. ואף דמדברי רבינו בהל' מא"ס נראה דאם שהה באכילה יותר מכשיעור אך בלא הפסק חייב וכמו בהך דשבועות דף י"ז ע"א גבי הילוך וחולין דף ל"ב גבי שחיטה והך דכריתות דף י"ב ע"ב דלכאורה פליגי בזה ר"מ ורבנן לפי מה שפי' רבינו בפה"מ שם. שם מיירי שהי' פירורין אבל אם הוא דבר אחד בכמות חייב אפי' שהה באכילתו יותר מכשיעור:

ובזה מדוייק לשון הגמ' פסחים דף קי"ד ע"ב דרק היכא דבא מדברים מפורדים אז צריך כדי א"פ וכן הך דמנחות דף ע"ה ע"ב דבא רק ע"י חבורי אדם עי' נזיר דף נ' ע"ב דאינו חבור ע"ש בתוס' ובחולין דף קי"ח ודף קכ"ב ע"ב ועי' מעילה דף י"ז ע"א גבי רביעית דם אם האהיל על מקצתו דנ"מ אם בא משם אחד. וכ"כ בזה במ"א דאם לש עיסה ע"י מים נעשה כדבר אחד וע"י מי פירות הם רק כנשוך עי' ירוש' חלה פ"ג ותרומות פ"ב וזבחים דף ק"ה ע"ב בתוס' וכ"מ ועי' תוס' מנחות דף י"ג ע"ב גבי סדר של לחה"פ דהוה כמו דבר אחד בעצם ושם דף י"ד ע"ב דרק היכא דהכתוב עשאן ב' גופים אז יוכל לחלקם במחשבה וע"ש דף ע"ט ע"ב גבי שמן דגופה דמנחה היא וא"א לחלקן ע"י תנאי ב"ד ובהך דזבחים דף מ"ג ע"א גבי קומץ וע"ש בתוס' דלמסקנא קומץ עדיף מאימורים די"ל כמאן דמפרתי דמי:

ובזה יש ליישב מהך דזבחים דף ל"א ע"ב דהקטרה הוה יותר מאכילת פרס ואמאי הא לא הפסיק אך משום דכמאן דמפרתי דמי. וא"כ היכא שמזגו במים אף דהמים עצמן נהפכו (למים) [ליין] כמ"ש התוס' חולין דף כ"ו מ"מ לא מיקרי שתה בלא הפסק. וכ"כ בזה למ"ד שבת דף צ"א ע"ב דאגד כלי לא שמי' אגד גבי משקין כה"ג אם זה הוה כמו דבר אחד או כמו דברים מצטרפין עי' ע"ז דף נ"ט ע"ב גבי חבית וב"מ דף מ"ד ע"א ונדה דף י"ז ועי' בדברי רבינו בהל' נזירות פ"ג הי"ז דגבי מלא הקופה לא הוה נזיר נזירות רק

נזיר עולם וס"ל דחזקי' ור"י דנזיר דף ח' אזלי לשיטתי' בשבת דף צ"ב הנ"ל. ולדידן דקי"ל דאגד כלי שמי' אגד הוה כאן ג"כ כמו דבר אחד המפורד והוה נזיר עולם לשיטת רבינו דס"ל שם דאף נזיר לעולם הוה כמו נזיר עולם אך הר"א ז"ל ס"ל דנזיר בלא זמן לא הוה נזיר עולם רק נזיר עד עולם וא"י לגלח כלל וזה תליא אם הכלל הוא מתחלק לדברים נפרדים או הדברים מפורדים מצטרפים ונעשים כלל. ועי' בדברי רבינו בס' המורה בסוף ח"א בשיטת המדברים גבי עצמים הפרדים ובהך דברכות דף נ"ה יודע הי' בצלאל לצרף כו' ובהך דהוריות דף י' גבי כמה טפין יש בים ובהך דחגיגה דף ט"ז אין כבודו של מלך כו' במ"ש רבינו בפה"מ פ"ב דאהלות רקב שגבלו ועי' נדה דף י"ז דשלג אינו מתחבר ובמ"ש רבינו בס' המורה ח"ב פכ"ז בשם פרקי דר"א משלג שתחת כסא הכבוד ע"ש. ועי' תוס' נדה דף ל"ה ע"א גבי זיבה בד"ה לעולם דמוכח שם דס"ל דהכלל מתחלק לפרטים והוא דבר אחד ועי' תוס' ב"ק דף ע"ז ע"א ובהך דשבת דף קל"ג ע"ב גבי ציצין שאינם מעכבים את המילה ע"ש ברש"י ד"ה כל זמן ובירוש' נזיר פ"ז ה"ב גבי מן הארכובה ולמטה ברקב. וזה לא שייך רק בחתוך אז נעשה גלגלין דהוה כמו דבר אחר אבל במחובר הוא מציאות אחד. ועי' בירוש' גיטין פ"ג גבי תופס הגט היכא שנכתב שלא לשם גט זה אז הוה כמו ענין אחר בגט דפוסל כל שהוא כמבואר שם אבל כשנכתב לשם גט זה הוה כמו דבר אחד. וזהו שיטת רש"י במנחות דף ל"ב ע"ב גבי אגרת דבגט פוסל יתרות ור"ל לא באמצע התיבה רק דבר נפרד. וכ"כ בזה בהשמטה לח"ד גבי אותיות אם הוא דבר המצטרף לתיבות או תיבות מתחלקות לאותיות וביבמות דף נ"ב ע"ב גבי הך דבעי ר"ח כתב גט למאמרו כו' וזה ר"ל ג"כ הך דב"ב דף קל"ד ע"ב בחד גופא לא פלגינן וכן ר"ל הך דגיטין דף נ"ה ע"א טעה בדר"י כו' לא ר"ל שאינו יודע הדין רק דזה הוה פסול עצם דכיון דאמר דלא עיבד את הגווילין לשמן ממילא פסולה ועי' תוס' ב"ב דף ל"ג משא"כ גבי אזכרות זה הוה דבר אחר רק דהס"ת נפסלה עי"ז ולכך שפיר י"ל נאמן כו' וכה"ג פליגי בירוש' פ"ד דקדושין גבי הך דיבמות דף מ"ז נאמן אתה כו' אם רק גבי בנים כן אבל האשה עצמה פסולה ממילא והוה כמו עצם אחד וכמו שמן במנחה הנ"ל. או הפסול רק מחמת דין ובמה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' אס"ב פי"ח ה"ט גבי אשת כהן להנשא לכהן אם הוה חד"א ואם באשת ישראל כה"ג אם אמרה נאנסתי כיון דאז אין לנו שום נ"מ בזה י"ל דאם מת מותרת לכהן. ועי' כתובות דף כ"ג ע"ב גבי אם יש עדים שנשבית ואומרת טמאה אני אף אם אח"כ באו עדים שהיא טהורה אמרינן דשויא חד"א אף דאז בשעה שאמרה לא הי' נ"מ כלל באמירתה דכיון שיש עדים שנשבית ובמה דס"ל לרבינו בהל' נחלות פ"ד דשם אף אם יש לבן בנים נאמן לומר שאינו בנו וממילא גם הם אינם

יורשים אותו משום דירושה הוה חד גדר וא"א לחלוק ועי' ב"ב דף קכ"ה ע"ב ודף קנ"ט ע"א אם שייך לומר היכא שיש הבן דבן הבן הוא היורש ועי' תוס' ב"ק דף ק"ח ע"ב גבי נותן לבניו ע"ש ובהך דב"ב דף קכ"ה ע"ב משמע דהם נקראים ירתי דירתי. וע' ירוש' רפ"ט דכתובות אם התנה שלא יירש אשתו מי יורשה ר"ל משום דהתוס' ב"ב דף מ"ט ע"ב כתבו דבמקום בעל יורשי האשה הם כנכרים ע"ש ועי' ערכין דף כ"ה ע"ב גבי שדה אחוזה וא"כ אז לא הוה בגדר ירושה רק שנותן לקרובים ולא בגדר נחלה דאין לה הפסק עי' ר"ה דף י"ב ע"ב וב"ב דף קל"ג ותוס' שבועות דף ט"ז ושוב י"ל דבן ובת שוין וכמו גבי ב"נ וכמ"ש רש"י יבמות דף ס"ב ובירוש' ב"ב פ"ח. וכ"כ בזה במ"א ועי' ירוש' כתובות שם סה"א הלין דכתבין כו' תחזיר מדלא לבי' אבוה וכן הוא בב"ב פ"ח ר"ל דאף למ"ד דמהני תנאי שלא ירשנה בעלה זה רק בנכסי מלוג דבאמת הם של האשה רק לאחר מיתה יורשה משא"כ בנכסי צ"ב לא מהני תנאי דכ"ז שלא גירשה או שלא מת הבעל הם שלו וצריך גבי' כמבואר ביבמות דף ס"ו ובירוש' ובתוספ' ועי' ב"ק דף פ"ט וביבמות דף ל"ח וכ"מ וא"כ לא שייך בזה תנאי רק אם האב מתנה שאם תמות יתבטל הנתינה שנתן לה וכמו הך דכתובות דף מ"ז ע"ב לשיטת התוס' וזהו ג"כ כונת הירוש' ספ"ו דכתובות ר' ברכי' בעי כו' ואינו חב לאחין כצ"ל ור"ל דכשהמעות ביד שליש אין הבעל יורשה וגם הוה בגדר נכסים שאינם ידועים משא"כ כשיתן לה עכ"פ נתבטל הנתינה ויהי' נ"מ ג"כ מי קוברה דאם אבי' יורשה י"ל דהקבורה על האב וכהך דכתובות דף פ"א ודף צ"ה ע"ב ואם נימא דלא נתן לה אבי' אם יהי' כן הוה כמו שאין לה כתובה ועי' ירוש' יבמות פ"ד וכתובות פ"ח ורש"י שם דף פ"א ע"א אטו אשה שאין לה כתובה אין לה קבורה. וזה תליא במה דפליגי רש"י ורבינו דרש"י ס"ל כתובות דף ס"ט ע"ב ד"ה הא דמוטל קבורה על הנכסים מציד והוה ש"ד וכמו גבי קרבנות לאחר מיתה. ורבינו ס"ל בהל' זכי' פי"א הכ"ד דמוטל הקבורה על היורשים שירשו נכסי' ועי' רש"י שבת דף ק"ה ע"ב ובירוש' פי"א דכתובות דמחלק שם בין הניח קרקע למטלטלין ע"ש. עכ"פ מציאות אחד א"א לחלק:

ובאמת רבינו מפרש הך דיבמות דף מ"ז יש לך עדים לא ר"ל כפי' התוס' שם על הגירות רק דר"ל כך. דהנה ר"י ס"ל שם דבחו"ל א"צ להביא ראי' שנתגייר. וזהו ג"כ מה דאמר שם דף מ"ו ע"ב מלתי אבל לא טבלתי מטבילין אותו ומה בכך ואמר שם דמטביל בשבת ע"ש. אך הירוש' בקדושין שם מפרש כך דר"י דס"ל דגר א"צ להביא ראי' בחו"ל וס"ל דדי במילה לבד וא"כ נאמן וא"צ להטבילו רק למצוה מן המובחר עי' בדברי רבינו בהל' אס"ב פי"ג ה"ט וזה מותר בשבת עי' שבת דף קמ"ח ע"ב גבי הקדש עילוי וביצה דף י"ט

גבי מגב לגב ע"ש בפה"מ. אך מ"מ אם אומר שנתגייר שלא כדין אז מסלקין אמירתו לגמרי וכמו שלא אמר כלום וכמבואר בירוש' דמאי פ"ו ובתוספ' דמאי פ"א ופ"ד גבי כל ששתיקותו פטור נאמן כו' לפיכך כו' ועי' תוס' ב"ק דף ע"ב ע"ב גבי גדר דהפה שאסר וב"ב דף ל' ע"א בתוס' מ"ש מהך דכתובות דף ק"ט ע"ב גבי חזרתי ולקחתי ע"ש. ועי' תוס' ריש גיטין מ"ש דאם לא טענינין ליתומים מזוייף א"כ יעשה כ"א שטר מכירה דלא שייך פרוע. אך י"ל דניטען להם חזרתי ולקחתי ע"ש בתוס' כתובות. אך באמת יש נ"מ בין שטר ראי' בין שטר עצם דבשטר ראי' שפיר י"ל מזוייף משא"כ בגט ובשחרור דזה עצם וכן גבי שטר מכירה היכא דהוא שטר קנין ולא שטר ראי'. ובאמת גם בגט אם באה להנשא נוכל לומר כשיטת הר"א ז"ל פ"ב מהל' גירושין דצריכה לקיים וע"ש בפ"ז ה"א והכ"ד ובפ"ט מהל' עבדים. ואף דלכאורה מהך דגיטין דף ח' ע"ב גבי עבד דמבואר שם דנכסים לא קנה מבואר דגם בשטר קנין צריך ראי' שאינו מזוייף צ"ל דכיון דהקנין תליא בהשחרור ונהי דלענין שחרור הוה משוחרר מ"מ לבירור י"ל דלא מהני אף בפ"נ וכמ"ש בקונטרס ההוספה מחמת שיטת רבינו ז"ל בהל' אס"ב פי"ג דלענין גירות בחו"ל צריך ראי' מבוררת וה"נ כן. ובאמת אף דמדברי רבינו פ"ז מהל' גירושין מבואר דבא"י אין השליח צריך לראות הכתיבה והחתימה מסוגיית הגמ' דגיטין דף ה' ע"ב ודף ד' ע"ב דהחתימה בעי שיראה רק לא הכתיבה רק דא"צ לומר שראה ואכמ"ל. ועי' תוס' ב"ב דף קע"ה ע"א גבי פרעתי וברמב"ן שם במלחמות על דף ל"ג גבי קריבי' דרב אידי ובמ"ש רבינו בפה"מ דמאי פ"ו מי"א. וזה ר"ל ג"כ התוספ' ב"מ פ"א גבי הודאת בע"ד כמאה עדים אימתי כו' הפה שאסר כו' ור"ל דבלא תביעה יכול לטעון טענה אף דמבטל ההודאה וסותר ההודאה כמו שלא להשביע עי' סנהדרין דף כ"ט ותוס' ב"ב דף קע"ד ע"ב ובדברי רבינו פ"ז מהל' טוען ה"ז גבי מי שהודה וב"מ דף י"ז ע"א גבי חייב עצמו שבועה ובירוש' שבועות פ"ו וב"ב דף קע"ה מהך דגיטין דף י"ד ע"א גבי גינאה ע"ש. וזה ר"ל ג"כ הך דכתובות דף י"ז ע"ב וכשיטת רש"י שם רפ"ב דדוקא בלא תביעה ר"ל כך דהנה זה מבואר בב"ב דף ל"ג ול"ד דגבי קרקע כל היכא דלא החזיק ג' שנים ואין לו שטר הוה בירור שזה הקרקע אינו שלו. וכ"כ בזה בהשמטה לח"ב עי' תוס' ב"ב דף ל"ג ושם דף ק"ע וסנהדרין דף כ"ג ע"ב אם ר"ל השטר ראי' או השטר קנין דשם משמע דקאי אשטר קנין. אך מ"מ כיון דאין אדם תובעו והוא אמר שלקח ממנו הוה כמו שלא אמר כלום. וכן ר"ל הך דשם גבי לויתי ממך ופרעתי לא ר"ל סתם דזה הנאמנות לא מטעם הפה שאסר רק דזה טענה טובה רק דר"ל שהוא אומר שלוה ממנו בעדים ופרעו דאז למ"ד צריך לפורעו בעדים י"ל דלא מהני מיגו עי' ב"ב דף מ"ה ע"ב ודף ע' ושבועות דף

מ"ה וקדושין דף מ"ג. אך כל זה אם יש עדים או שיש תובע אבל כיון שהוא בעצמו אומר זה וסיפר את דבריו הוה כמי שלא אמר כלום ועי' גיטין דף פ"ט גבי יצא שמה בעיר מקודשת ומגורשת דהוה קול ושוברו עמו ע"ש בדברי רבינו בהל' אישות ובהל' אס"ב ובהשגת שם:

אך באמת נראה דמותרת אף לכהן דהוה כמי שאינו ועי' בכורות דף ל"ו גבי לא הי' מוחזקין שהוא כו' דאף דגבי כהן תקנה הוא שאינו נאמן ולא חלקנו בין חבר לע"ה כאן הוא כמו שלא אמר כלום. וזה ר"ל הך דיבמות דף מ"ז הנ"ל דאם יש עדים שהי' נכרי אף לר"י דס"ל דנאמן לומר שנתגייר זה רק אם אומר שנתגייר כדין אבל כיון שאומר שנתגייר שלא כדין הוה כמו שלא אמר כלום וא"כ אפי' אם יש לו בנים ג"כ לא מהני אבל ליכא עדים שהי' נכרי אז רק בלא בנים נאמן. ועי' רש"י כתובות דף י"ד ע"א דהפסול של הבנים הוא דבר אחר. ובאמת דברי הירוש' שהביאו התוס' ברכות דף ל"ט ויומא דף ע"ט דברי' שאני לא ר"ל כמ"ש התוס' שם דלא בעי כזית ועי' חולין דף קי"ט רק דר"ל דאז לא מיקרי גרעין כלל ומצטרף הכל ועי' עוקצין פ"ב ומנחות דף נ"ד ורש"י פסחים דף ל"ג ע"ב גבי נתפח וכמו גבי חלה בסובין ומורסן עי' שבת דף ע"ו ע"ב ומעילה דף י"ז ע"א ומ"ש התוס' מכות דף ט"ז ע"ב גבי נמלים דבזמן שהם שלמים הם גדולים משהם מרוסקים וכמו גבי מי חלב שהוא עדיין עם החלב ומים עם הדם דעדיין הם דבר אחד עי' חולין דף פ"ז ע"ב ודף קי"ד. וזה ר"ל הירוש' פ"ו דנזיר גבי כזית מצה שריסקו וכן מה דאמר שם גבי פרידה של רימון אף דיש בו משקין ועליהם אין סופגין את הארבעים כמבואר בכ"מ מ"מ כיון שהוא שלם והמשקין מובלעין בתוכו הוה כמו עצם ואין שם משקין עליהם עי' תוס' חולין דף קי"ז ע"ב ובתו"כ פ' שמיני ועי' ירוש' ערלה פ"ב בטעמא דשמאי דדבר המעמיד מטמא אף בפחות מכביצה כתפוח עשו אותו ר"ל כמו דחזינין דאף דמה שבתוכו אינו כלום מ"מ כיון שנראה לעינים שיש בו שיעור מטמא ה"נ גבי מעמיד ועי' תרומות פי"א גבי עוקצי תאנים וכו' ועוקצים פ"ב ובירוש' שם מבואר דרק בזמן שהם מובלעות באוכל ע"ש:

עכ"פ המים שביין אף שהוא משלים לרביעית מ"מ הוא מפסיק לזמן השיעור אבל בזמן שיש בהיין ששתה יותר מרביעית אף שיש מים חייב. ונראה דמיירי ששתה בזמן רביעית וא"כ שתה רביעית יין בזמן רביעית ולא דמי להפסיק וחייב או ר"ל דיש ביין יותר מרביעית לבד המים ועי' זבחים דף פ':

והנה מ"ש רבינו בהל' ביאת מקדש פ"א ה"ה שתה כדי רביעית ובאמת נראה דמיירי כגון שהי' בתוך הסעודה דאינו משכר או דט"ס הוא וצ"ל אם ישן מעט. וא"ש מ"ש הר"א

ז"ל וכ"כ בזה בהל' מא"ס דהיכא דהוא פחות מרביעית אז אין בו הטעם משום שתי' רק משום מה שפעל בו ועי' בדברי רבינו בהל' תפלה פט"ו ה"ד גבי שתה רביעית יין בשני פעמים ור"ל דאז רק מחמת שפעל בו ומבואר בבכורו' דף מ"ה ע"ב דלדידן אף שנשתכר מ"מ לא מחלל עבודה והפסול הוא מחמת שאינו שוה בזרעו של אהרן אם לא הוה דין שתי' וזה לא שייך רק בעבודה ולא בנ"כ. אך באמת כ"כ בח"א דיש ג' מיני נ"כ עי' סוטה דף ל"ח וערכין דף י"א דנ"כ יש עליו גדר עבודה ושירות. והנה רש"י סוטה שם ס"ל דגם שלא בזמן עבודת ציבור הוה ג"כ נ"כ ובתוס' חלקו על זה ועי' במגילה דף י"ח דילפינן מהך דוירד אהרן נ"כ ובירוש' פ"ד דתענית יליף מזה למוסף מקודם הקרבת הקרבן ועי' בתו"כ פ' שמיני דאמרינן שם דביאה ויציאה שניהם טעונין ברכה ועי' תוס' שבת דף י' וכריתות דף י"ג ע"ב דלכאורה סתרי אהדדי דבשבת כתבו דנ"כ לענין שכרות חמור מתפילה ובכריתות כ' להיפך. אך כך דהנה בתענית דף כ"ו ע"ב אמרינן דלכך מנחה אין בו נ"כ משום שכרות וע"ש בתוספ' פ"ג ובירוש' דילפינן דשחרית ומוסף יש בהם נ"כ מהך דאהרן ובירוש' שם מבואר דנ"כ דוקא בתפילה ואחר הקרבה ועי' מגילה דף י"ח דעבודה והודאה חדא מילתא היא ובתו"י יומא דף ל"ד דלאחר הקרבה היו מתפללין חצי שעה ועי' מגילה דף כ' ע"ב תפילת המוספין כמוספין שוויא כו' ובסוכה דף נ"ג מבואר דגבי שחרית ומוסף היו תחילה מקריבין ואח"כ מתפללין וגבי מנחה להיפך תפילה קודם וא"כ לא שייך נ"כ אז כיון דעדיין לא הקריבו ובלא תפילה ליכא נ"כ ועי' תוס' ברכות דף כ"ו ע"ב ובירוש' שם דתפילת המנחה כנגד קטרת ובדברי רבינו בס"ה תפילה דבמקדש לא היו אלא פ"א נ"כ. אך באמת כך דהנה עי' בזבחים דף י"ט ע"א אמר שם דכהנים בעבודתם ולויים בדוכנם פטורים מן התפילה ובסוכה מבואר שם דהיו מתפללין ועי' תוספ' דסוטה פ"ז דאמר שם דהכל כשרים לעלות במעלות האולם לנ"כ גם בע"מ ועי' תוספ' סוף סוכה דבזמן שמחלקין לחה"פ אסור לכהן בע"מ ליכנס לשם ושם דף מ"ד ע"א גבי ערבה ובהל' ביאת מקדש פ"א הט"ו גבי שכור ופ"ו ה"א גבי בע"מ ותוס' יומא דף ה' ע"ב וסנהדרין דף פ"ג וסוף פ"א דכלים. והנה רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ו מוכח דס"ל דגבי בע"מ עובר אינו לוקה על ההכנסה רק על העבודה וכמו דס"ל בפ"א מהל' אסורי מזבח גבי בע"מ למזבח דעל מום קבוע חייב אף על הקדש וגבי בע"מ עובר רק על ההקרבה וכ"כ מוכח מירוש' דפ"ו דנזיר וה"נ כאן אך באמת נראה דזה רק אם נכנס לעבוד אבל סתם הכניסה לא ועי' בדברי רבינו פ"ב מהל' ביאת מקדש ה"ד ובחגיגה דף כ"ו ותוס' מנחות דף כ"ז ע"ב דמותר לכנס להיכל לצורך השתחואה. וא"כ לפי"ז גם בע"מ כן ורק אם נכנס לצורך עבודה אז עובר מיד ועי' מו"ק דף י"ד ע"ב דיליף דנוהג

צרעתו במועד מכה"ג דכולה שתא כרגל ובדברי רבינו בהל' טו"צ פ"י ה"ו דלכך מותר הכה"ג לקרוע בגדיו דעשה דוחה ל"ת. ולכאורה קשה הא מבואר בהל' ביאת מקדש פ"א ה"י דהטעם משום דהוא לעולם במקדש ואמאי גבי מצורע הא מבואר בכורות דף מ"ה ע"ב דגם בעלי נגעים טהורים פסולים לעבודה רק דאינם מחללים וא"כ אסור ליכנס למקדש ואיך הוה כרגל גבי' ועי' הוריות דף י"ב ע"ב. וע"כ צ"ל דכיון דדיעבד עבודתו כשרה אין עליו זה האיסור דביאה ריקנית:

ובאמת למה לא כתב רבינו כעין הדין גבי שתיית יין דכה"ג לא ישתה יין לעולם מה"ת אך כך דעי' בסנהדרין דף י"ח וי"ט בהך דמן המקדש לא יצא ובתוספ' שם ספ"ד דזה קאי אשעת עבודה וכמ"ש בפ"ב מהל' כלי המקדש ה"ה אך כיון דכה"ג עובד כ"ז שירצה וגם בזמן שהוא אונן ועי' יומא דף י"ז ע"ב ודף י"ג ע"ב וזה ר"ל הירוש' סנהדרין פ"ב מתניתא דר"ש היא וט"ס שם ועי' רמב"ן בס' המצות רק זה קאי אמשנה דהוריות דכה"ג פורם מלמטה ור"ל בזמן שיוצא מן המקדש אבל לר"י דס"ל דנכנס לכתחילה א"א ולכך ס"ל דלא יפרום כלל וכיון דקרועי בגדים ופרועי ראש לא מחללי עבודה עדיין שם כה"ג עליו ולכך אסור מה"ת משא"כ ביין כיון דמחלל עבודה שוב לא איכפת לן מה"ת ולא עבר. ועי' בדברי רבינו בס' המצות מצות ל"ת קס"ד וע"ש בהוריות דף י"ב ע"ב דגם משוח מלחמה כן אף דאינו עובד עי' יומא דף ע"ג ועי' בהל' כלי המקדש פ"ה ה"ז דיהי' לעולם בירושלים ומשום דמפרש כן הך דסנהדרין דף י"ח רק עד פתח שער העיר. אך מרש"י שם ד"ה וכשהוא משמע דיכול לצאת חוץ לעיר אך י"ל כגון לפנים מחומת בית פאגי דלקבור שם מותר ומ"מ לא מיקרי חוץ לעיר ועי' תוספ' פ"ח דפסחים מספידו בבית פאגי והוא הך דשבועות דף ט"ז ע"א וכ"כ בזה, ואף דכעת דטימא אותו כהן אסור ליכנס זה מצד אחר ואינו חסרון בעצם הכהונה:

עכ"פ בע"מ אסור בין האולם ולמזבח ודוחק לומר דברכות כהנים לא הי' שם. אך כך דיש ב' מיני נ"כ במקדש אחד בגדר קרבן והוא עבודה כמבואר במנחות דף י"ח וזה ר"ל בפנים והוה עבודה גמורה ושם בע"מ אסור ואחד בחוץ ר"ל שלא בין האולם ולמזבח ואף דנקרא עבודה מ"מ בע"מ כשר. וזה ר"ל הך דתענית דף כ"ז הנ"ל ותוספ' דסוטה. והנה גבי שירות דלויים לפי מה דס"ל לרבינו בהל' כלי המקדש פ"ג ובהל' תו"מ פ"ו מבואר כך דעי' בתענית דף כ"ז במה דפליגי שם אם כהנים ולוים וישראלים מעכבים קרבן וחד אמר כלי שיר ובירוש' סוף עירובין ופסחים פ"ד ותענית שם. וזהו כונת רש"י בע"ז דף מ"ז ע"א כלי שיר מעכבין את הקרבן. והנה בירוש' שם מוכח דהכהנים אין ר"ל מקריבי הקרבן רק הני דתוקעין בחצוצרות והלויים ר"ל מחמת שיר וכלי שיר או משום טעם

גמ' דילן דעיקר שירה בכלי או כמו דמבואר בירוש' דמ"מ כלי שיר בעי לכ"ע. והנה לפי המבואר בירוש' נראה כך דיש ב' גדרים בשיר אחד מצוה ואחד עבודה ולכך בירוש' יליף מהני קראי דערכין דף י"א דעיקר שירה מה"ת אמר שם בירוש' דהוה עבודה ומעכב. ובאמת בירוש' בפסחים ובתענית גרס שיר ובעירובין גרס כלי שיר והא דבגמ' דילן לא חשיב רשב"א ישראלים כ"כ בח"א דזה תליא אם כהנים ולויים יש עליהם שם קהל עי' הוריות דף ו' וחגיגה דף ו' ע"ב דהם הקריבו תמיד משלהם ע"כ איקרו קהל:

והנה רבינו ס"ל בהך דערכין דף י' גבי חליל הוא ב' דינים דיש ב' מיני שיר בחליל דבכל השנה הי' על הדוכן ואז הי' רק בגדר מצוה דשירה ואז הי' די גם בזר כמבואר שם דף י"א וע"ש דף י"ג ע"ב דמפרש רבינו דהך דלא היו עולין למנין קאי אהני דמשוררין בכלי והני די אף בזרים והני מיקרי צוערי הלויים ומייתי ראי' מקרא דבני יהודה לנצח ר"ל הני דמנצחין את השיר ר"ל בכלי כפי' רבינו שם הוו בני יהודה דהוו זרים והני עומדים על הדוכן ועי' סוכה דף נ"א ויומא דף ט"ז. וזה ר"ל הך דקדושין דף ע"ו מעלין מדוכן ליוחסין ועי' בהל' ביהב"ח פ"ו ה"ו ואז יכול גם אונן לשורר כמבואר בדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"ג ה"ג וגם בחצוצרות יכולים הלויים לשורר כדמשמע בהל' כלי המקדש פ"ג ה"ד רק שני כהנים היו עומדים על השולחן ואח"כ באו אצל בן ארזא על הדוכן ושם היו תוקעין הפעם ועי' תוס' סוכה דף נ"א ד"ה מחצצרים וזה דר"ל שם להשמיע קול אחד דהיינו בלא כלי שיר ועי' תוס' ע"ז דף מ"ז וזבחים דף ס"ח ומנחות דף כ"ח אם החצוצרות היו של זהב או של כסף והתוס' שם הביאו גירסא אחת שהיו של זהב. אך זה הי' בזמן הקהל כמבואר בתוספ' פ"ז דסוטה ואז כשרים גם בעלי מומין ועי' בהך דמנחות דף כ"ח דשל משה פסולים לדורות ובאמת בתוספ' דר"ה פ"ב מבואר דבתענית היו תוקעין בשל משה ועי' ר"ה דף כ"ז ע"א. אך באמת בספרי פ' בהעלותך פסקא ע"ה גרס דפסולים לזרים ר"ל דבניו שהיו לויים ומשוררים להם הי' פסול חדא דבעינן משל ציבור עי' יומא דף ג' ע"ב וגם דשל לווים לא הו' משל כסף כמ"ש התוס' הנ"ל ועי' ערכין דף י"א דעיקר שירה נצטוה משה דהוא הי' משורר ע"ש ברש"י על עסקי קול ועי' ב"ב דף ט"ו דהימן הוה משה ובהך דפסחים דף קי"ז דמשכיל ע"י מתורגמן ור"ל ע"י כלי שיר דלבסומי קלא כמבואר בסוכה דף נ"א ובערכין דף י"ג ע"ב:

אך כל זה בזמן שאין מוסף אבל בזמן שיש מוסף אז התקיעה בחצוצרות הוה לפני המזבח וכהנים כשרים דוקא ומעכבים את הקרבן כמבואר בירוש' הנ"ל ומה דמבואר בספרי פ' בהעלותך פסקא ע"ז דאין חצוצרות מעכבין את הקרבן זה רק בחול וזה ר"ל בסוכה דף נ"ה דמרבין בתוקעין וגבי שירה של לויים דפליגי ר"מ ורבנן בערכין דף י"א אם מעכבים

ועי' תוס' ר"ה דף ל' ע"ב ובהך דמנחות דף נ"ב דהוה דאי' דלכתחילה אסור לעשות ועי' מנחות ד' מ"ד ע"ב דס"ל לר"ש דיותר טוב להביא פר אחד עם נסכים מהרבה בלא נסכים וע"ש בפה"מ דפסק דלא כר"ש ובתוספ' פ"ג דעדיות דאמר שם ר"י שוחטין אף עפ"י שאין נסכים ור"ל כה"ג. גם י"ל דר"מ ס"ל שצריך שיהיו לויים לשירה או דר"מ לשיטתי' דס"ל במנחות דף ט"ו ע"ב דהוקבע בשחיטה דהוה הנסכים כמו עצם הקרבן אך באמת כך דבזמן מוסף לכ"ע הויא שירה עבודה ומעכב ואז גם אונן פסול וכ"כ בהך דערכין דף י"א ע"ב דשם גרסינן דריב"ח הי' משורר והלך לסייע בהגפת דלתות ויש גירסא להיפך בספרי ועי' רש"י סוכה דף נ"ג ע"א ובקדושין דף כ"ז וברכות דף ס"ג ובתוספ' פ"ב דשקלים:

והנה רבינו ספ"ג מהל' כלי המקדש ס"ל דבן לוי אף רק מסייע לעבודה אחרת חייב מיתה והוא לכאורה להיפך מהגמ' דערכין. אך כך דהנה רבינו ס"ל בהל' ביאת מקדש פ"ב ה"ה דאם הניח עבודתו ויצא חייב מיתה וה"ה לבן לוי אם הניח עבודה שלו ג"כ כן. אך זה רק בזמן עבודתו אבל הגפת דלתות דהי' בלילה שלא בזמן שירה אז רק גזרה ועי' יומא דף פ"ז ע"ב גבי נעילת שערים וירוש' ברכות פ"ד ומ"ש רבינו בהל' כלי המקדש פ"ג ה"ח דאם נפסל קולו יכול להעשות משוער ר"ל דשוב לא שייך לומר משורר ששיער:

גם י"ל כך דהנה מבואר בירוש' ספ"א דחגיגה ובדברי רבינו בהל' סנהדרין פ"ד דאין ממנים זקנים לדברים יחידים אא"כ הם ראויים לכל וקמ"ל דזה רק מתחילה אבל אם מתחילה הי' ראוי לכל ואח"כ נפסל מאחד אין מעבירין אותו. וזהו כונת הספרי פ' בהעלותך פסקא ס"ג ע"ש וט"ס שם וצ"ל כך דאף דפסול שנים דאוהל מועד שבמדבר המבואר בחולין דף כ"ד זה רק לעבודה בכתף עי' בדברי רבינו בס' המצות מ"ע ל"ו וברמב"ן שם. אך זה רק בהני שכבר היו כשרים בתחילה עי' מ"ש הרמב"ן בס' המצות בשורש שלישי אבל הפחותים מבן ל' אינם כשרים לכל דבר דבתחילה צריך שיהיו ראוים לכל ועי' ירוש' יומא פ"ב גבי כהן שאין ידו מחזקת כו'. ואף דמשה רבינו הי' בן שמונים ומ"מ הי' משורר כמ"ש רש"י ערכין דף י"א ע"ב וגם הי' שומר כמבואר ריש תמיד ומשום דס"ל דשמירה אינו בזמן שירה דזה רק בלילה וזה רק ביום וכ"כ בזה במ"א צ"ל דזה עפ"י הדיבור:

עכ"פ רבינו מפרש הך דערכין דף י"א הטעם משום דמניח עבודתו וא"כ אין נ"מ בין מסייע לעושה. ובאמת נראה דהא דאמר במגילה דף ג' כהנים בעבודתם כו' ר"ל דלא נימא דאסור להניח עבודתו ולצאת קמ"ל. אך כל זה אם נימא דשירה הויא עבודה ועי' תמורה דף י"ד ע"א דהך דאדם מביא נסכיו למחר או בלילה קאי אנסכים של מוסף שבת

ביו"ט ועי' ערכין דף י' ע"ב ופסחים דף צ"ה דאף דאין שירה בלילה מ"מ לילה המקודש לחג גם אז יכול לומר שירה. וזה תליא בהך דשם דף י"א דאין כפרה אלא ביום זהו שירה שהוא בגדר כפרה אבל לא זה שהוא בגדר מצוה וכן ר"ל שם גבי בכורים ע"ש ברש"י ותוס'. ובאמת דבריהם תמוהים דזה משנה מפורשת בבכורו' פ"ב ובסוכה דף מ"ז ע"ב דבכורים טעונים שיר. אך אם זה גדר עבודה או רק מצוה עי' פסחים דף ל"ח ע"ב אם יש עליהם שם קבוע לו זמן ואז בעי שיר כמבואר בערכין שם וגם אם שייך לומר על זה ציבור עי' ירוש' פ"ג דבכורים גבי יחיד שנתעצל ומביא בכורים בפ"ע מביא גדי ומצופה כסף ועי' ר"ה דף כ"ז דכל כנופיא הוה בכסף ויו"ט בזהב ויהי' נ"מ אם צריך היחיד לומר שירה ועי' בר"ן ספ"ב דמגילה דגרס דקריאת בכורים א"י להיות רק ביום ועי' ירוש' פ"ג דבכורים גבי הניחן בלילה ובמנחות דף כ' גבי נסכים אם הוה לצורך כפרה או לצורך אכילה ותוס' ערכין דף י"ב ע"א ד"ה ותסברא ובירוש' פ"ד דתענית פלוגתא דר"י ור"ל אם אומרים שירה על נסכים הבאים בפ"ע והשירה אומרים של יום העבר ועי' ירוש' שקלים פ"ח דשוחט מוסף שבת ואומר עליו שיר של ר"ח:

עכ"פ שיר של מוסף הויא עבודה וכן ס"ל לרבינו בהך דערכין דף י' ע"א דבי"ב ימים אז הי' החליל עבודה ודוקא לפני המזבח ולא בדוכן ודוקא לויים ודוחה שבת ויו"ט וזה ר"ל הך דסוכה דף נ' ע"ב שיר של קרבן דאז הויא עבודה. ועי' מ"ש הרקח בהל' ברכות סימן שס"ט דגבי לויים בשיר כיון שצריך לכוון שיהי' קול אחד פטורים מן התפילה ומן התפילין וכן כהנים ר"ל בשעת התקיעה שהיו תוקעין בחצוצרות אצל בן ארזא וישראלים בזמן שהם מתפללין על הקרבן. וזה ר"ל הך דזבחים דף י"ט ע"א אבל הני דהוו שוערים לא פטירי. וא"ש לפי גירסת רש"י הך דסוכה דף נ"ג:

עכ"פ בין גבי כהנים בחצוצרות בין גבי לויים בשיר ובין גבי ב"כ ב' מינים אחד גדר עבודה ואחד גדר מצוה וביו"ט הי' בשעת הקרבן וכן בר"ח הי' במוסף וכן בשבת כמבואר בספרי פ' בהעלותך והויא עבודה ועי' בערכין דף י"ג גבי הך דמוסיפין עד ק"כ ע"ש בתוס' ובדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"ג ה' ד' ה' ובהך דסוכה ד' נ"ה ע"א גבי הך דמרבה בתוקעין וזה ודאי דלא ירבה יותר מן ק"כ. ובאמת הך דראב"ח תליא בפלוגתא דב"ש וב"ה דעירובין ד' מ' אם יש לכל אחד ברכה בפ"ע ועי' סוכה ד' כ"ז ע"א דכל היכא דבעי למיעבד היכר לצורך דבר אחר צריך לעשות במין אחר ועי' מגילה ד' י"ט גבי מגילה הכתובה בין הכתובים ובעירובין ד' ה' ע"ב גבי לחי ותוס' מו"ק ד' כ"ו ע"ב גבי קריעה ובר"ה ד' כ"ז גבי פסוקי תקיעות:

והנה בירוש' פ"א דיומא וכ"מ פליגי ר"ע ור"ט אם כהנים בעלי מומין כשרים לתקיעת

חצוצרות ועי' זבחים ד' י"ג ע"א אם יש על בע"מ שם בני אהרן ובדברי רבינו בהל' אבל פ"ג הי"א ותו"כ פ' תזריע גבי ראיית כהנים את המצורע ובסנהדרין ד' נ"א ע"ב דמרבה שם מקרא אחרינא ועי' בה"ג בהל' בכורות דמרבה שם מהך קרא דכהן סומא פודה את הבן. ועי' מ"ש בזה בהשמטה לח"ד ובהוריות דף י"ב ע"ב ובפה"מ לרבינו מכות דף י"א גבי מחזיר את הרוצח ובירוש' ספ"ח דשקלים ובדברי רבינו בהל' תו"מ פ"ג ה"כ גבי חביתין אם נעשה כה"ג בע"מ ועי' זבחים ד' צ' ע"ב דאמר שם דיו"ט ור"ח אהני גם לקרבן של שבת. ובכל השנה הוה רק גדר מצוה ולצורך עבודה ולאחר הקרבן וזהו שיטת הירוש' דתענית גבי נ"כ דאהרן. וזה ר"ל ג"כ הך דסוטה ד' ל"ח ר"ח עבודת ציבור ר"ל בשעת עבודה ובהך דמגילה ד' י"ח ר"ל אמה דמקשינן בתו"כ פ' שמיני יציאה לביאה ואז בע"מ כשר ומ"מ שכור אסור וכל זה במקדש אבל במדינה הוה רק מצוה ושכרות רק משום גדר כונה וכמ"ש התוס' כריתות בשם בה"ג:

ובמ"ש גבי נסכים אם גדר כפרה או גדר אכילה ושתי' זה תליא במ"ש במ"א אם נסכים הוה חיוב ממילא או בגדר נדרו. וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין ובח"ד ועי' מנחות דף ק"ז ע"ב גבי שור במנה. ונ"מ ג"כ במה דמקשה בגמ' בר"ה דף ו' גבי נדבה היכא משכחת לה דלא אפריש ואמאי לא נימא כגון דאמר הרי זו ונסכיו לא הפריש ועי' מנחות ד' נ"א ע"ב ואם נימא דאינו חייב על זה בב"ת. אך אם נימא דזה רק דין ולא חיוב ובגדר שתי' לא שייך כלל לנדרו וכ"כ במ"א דרבינו ס"ל דגבי נדר וחיוב מלבד שצריך שיקריב וגם מוטל עליו שהוא יקריבם עי' חולין ד' קל"ט ומעילה ד' י"ט דצריך דעת בעלים. אך מ"מ לזה מהני יאוש ומ"מ חזרה קרן לבעלים. וא"ש מ"ש הר"ן נדרים ד' ל"ו ע"א מהך דשקלים פ"ח היכי מצי מקריב ומבואר שם במשנה דהמוצא מחוייב להביא הנסכים. חזינן דזה לא שייך להגוף הקרבן רק להקרבת הקרבן וגבי נדבה מבואר בדברי רבינו בהל' ערכין פ"ו הי"ב ובהל' פה"מ פ"ו ה"ד דיכול ליתנו במתנה לאחר וחל שם בעלים בהקרבה לא בעצם הקרבן על אחר וסומך והוא מקריב. אך בזה נ"מ דלריה"ג הוה זה גדר מכירה וקנין וא"כ ממילא הדמים שייך למוכר ולרבנן רק בגדר מתנה וסילוק וכמו דס"ל להירוש' במס' מע"ש פ"א דאף דאינו יכול למכור מ"מ יכול ליתנו במתנה וכן הדין לגבי מתנות כהונה לדידן כמבואר ב"מ דף י"א ע"ב וכ"כ בזה. וזה ר"ל הגמ' דפסחים ד' פ"ט ע"ב ודף צ' ע"א ומ"מ נהי דלריה"ג חל עלי' שם אתנן מ"מ לא נפסל מהקרבה דזה רק לענין בעלים ולא לענין עצם הקרבן. וכ"כ בזה במ"א גבי חלק הבעלים לשיטת רש"י ב"ק דף י"ב וכ"מ היכא דא"א לאוכלן כגון ב"נ למ"ד מנחות דף ע"ג ע"ב דמקריב שלמים איך יהי' הדין שם דזה ודאי אף כהן בקרבנו אין לו רק זכות שיוכל להקריב בכ"ז

שירצה אבל זכי' בעצם אין לו רק לאחר שחיטה משולחן גבוה כמבואר סוף ערכין. אך זה רק בחלק הכהנים אבל לא בחלק הבעלים ונ"מ דלכך מבואר בירוש' פ"ב דקדושין דגבי בכור גם בתם יכול לקדש אחר שחיטה. וזה תליא בהך מחלוקת דתמורה דף ז' ע"ב דלאחר נתינה לכהן מיקרי קרבן כהן וכ"כ בזה. ועי' ב"ק דף ק"ט ע"ב ובדברי רבינו והר"א ז"ל שם. ונ"מ ג"כ במה דמבואר בירוש' ב"ק ספ"ט דאם נתן קרבן לקרב למשמר שלו ולא הקריבו אותו נוטלין מהם ע"ש. אך זה רק בכל הקרבנות דלא זכה כלל כמבואר בתמורה שם אבל גבי בכור אף לשיטת הירוש' חלה פ"ד ותוספ' סוכה דצריך ליתנו לכהן של אותו משמר י"ל דזכה בו ונעשה קרבן שלו ויכול להקריבו בכל זמן שירצה וכ"כ במ"א בשיטת רש"י זבחים דף ק"ב ע"ב דלא שייך משמר גבי בכור ובדברי רבינו בהל' ערכין פ"ה ומה דמשמע בתמורה ד' ח' דלית בי' ב"ת ולפי"ז י"ל דאם אמר הרי זו ונתן לכהן שבאותו משמר יכול הכהן להקריבו בכל זמן שירצה ועי' במ"ש רבינו בפה"מ פ"ח דשקלים שם שאם אח"כ באו הבעלים צריך לשלם להם דמי הבשר וכ"כ בזה בח"ד דזה רק בגדר הנאה ולא בגדר גזל וכמו הך דפסחים דף פ"ו ע"ב לפי פי' רבינו בפ"ט ה"ו מהל' ק"פ:

ואם שתה רביעית שאינו מזוג כשיעור אז לא מהני שינה דהוה פסול עצם עי' מ"ש רבינו שם בה"ז גבי כהן בזמה"ז אם הוא ראוי לעבודה דאז אין נ"מ אם הוא שכור או לא וגבי יין מבואר בפ"א מהל' ביאת מקדש הט"ו דרק אם כשר לעבודה וכן מבואר בתו"כ פ' שמיני ופ' אחרי דבע"מ פטורין ולא כמו גבי טמא דבע"מ חייב כמ"ש רבינו בס"ה ביאת מקדש ועי' יבמות דף ל"ב ע"ב ע"ש בתוס'. אך י"ל דזה רק על ביאה לחוד וכשיטת רבינו דגם אביאה ריקנית חייב מה"ת:

עכ"פ בזמה"ז כיון דליכא עבודה אם מכיר משמרתו וא"כ נקרא ראוי לעבודה דלעבודה בעינן מיוחס עי' יבמות ד' ק' ע"ב וכתובות דף כ"ד ורש"י תענית ד' י"ז ע"א חל עליו התקנה שאסורים לשתות יין והוה כמו דבר שבמנין ועי' פסחים ד' נ' ע"א וד' ק"ח ע"א גבי הך דר"ש וכ"מ וכיון דחזינן דגזרו על כל המשמר אף שאינם עובדין ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל גבי בית אב בלילה דאינם שותין אם משום למחר או משום הקטרה דהלילה. וזה תליא אם הפיכת הצינורא המבואר בשבועות ד' י"ז וכ"מ דהויא עבודה אם זה הוה חיוב או לא עי' תוס' מעילה ד' י' ורש"י זבחים ד' ק"ט ע"א. וא"כ לשיטת רבינו קאי על בית אב של מחר ולהר"א ז"ל קאי על בית אב של היום:

עכ"פ כל היכא דהויא תקנה לא נתבטלה וכמו כל דבר שבמנין ועי' ביצה ד' י"ח גבי טבילת כלים ביו"ט אף דליכא כלל הטעם דד"א וכמו בנדה ד' ה' ע"א גבי כתמים

דמחמירין טפי וביבמות ד' ל"ה וד' מ"א גבי הבחנה ובר"ה ד' י"ט גבי לאחריהם דמגילת תענית אף היכא דיש יו"ט מה"ת. ובמ"א הארכתי בדברי רבינו בהל' פה"מ פ"ב הי"ב אם לא שאל ונתן כו' דאמאי לא נימא דנדחה כמו שם בהכ"ג גבי דם קדשים כיון דשחוטין נדחים. אך י"ל דאף דדיחוי הוה פסול עצמיי מ"מ לא עדיף מהדבר שנדחה ע"י וכיון דקי"ל דשלא במקומו כמקומו דמי עי' זבחים ד' כ"ו ע"ב ובעלים נתכפרו ה"נ כן ועי' בכורות ד' כ"ה ע"ב גבי בע"מ יבקר ובזבחים ד' ע"ג ע"ב ברש"י דלמ"ד בע"ח נדחים אף אם אח"כ הוכר הפסול לא מהני ואמאי לא נימא דבזה פליגי ת"ק ור"י ועי' יומא ד' ס"ב וס"ד וצ"ל כיון דעיקר הדיחוי הוא מחמת התערובות של בע"מ לא עדיף מיני וגבי בע"מ יש קרא ביומא שם דעבר מומו מרצה. גם י"ל דכיון דהמום ניכר לא מיקרי תערובות כלל דהוה כעומד בפ"ע וכ"כ בזה במ"א בדברי רבינו בהל' מא"ס גבי גבינות עכו"ם ורש"י סוכה ד' י' ע"ב ועי' בירוש' קדושין פ"א במה דאמר שם כהנת מותרת לצאת חו"ל דלא כן כו' א"כ אתה מדחה כו' ר"ל דעיקר הטעם דגזרו טומאה על חו"ל כדי שלא ירגילו לילך שם ועי' נזיר דף י"ט ע"ב ובתרומות פ"ב הי"ז ובהל' בכורים פ"ה ה"ז וכ"מ ואח"כ גזרו על כהן שלא יצא לחו"ל אף באקראי בעלמא וכל הני דמבואר בקדושין דף ל"א וכתובות ד' קי"ב וכ"מ דלא היו מתירין לצאת לחו"ל אף באקראי מבואר בירוש' דזה רק על כהן עי' רפ"ג דמו"ק בירוש' וכ"מ ומחמת טומאה א"כ לפי"ז לא שייך גבי כהנת אף דבאמת עיקר הטומאה שלא יהי' בחו"ל וזה שייך אף בכהנת דגם אשה כן המבואר בכ"מ ואמר שם דאתה מדחה פ' טמאות ר"ל דאתא לזלזולי בטומאה דשם מותרין נשים וכעין זה אמרינן בערכין ד' י"א נפיק מני' חורבא ע"ש ועי' בעירובין ד' ק"ה דגבי טומאת ע"ז מוכח שם דכהן אסור לטמא ועי' בכורות ד' כ"ט ור"ה ד' ט"ז ובירוש' פסחים פ"ט טומאת ע"ז עשו אותה כזיבה וצרעת. וכן נ"מ להך דנזיר ד' מ"ג גבי גוסס למ"ד דכהן מוזהר אם קרובים מותרים אז להיות שם כיון דאז ליכא חיוב לטפל עי' ב"מ ד' ט"ז וירוש' פ"ה דכתובות ועירובין ד' מ"א ע"ב ור"ה ד' י"ז ע"א אך אם נימא דאזלינן בתר עיקר לא חמיר גוסס ממת ועי' שבת ד' ג' ע"ב גבי ידו של אדם וד' קי"א גבי יוהכ"פ לגבי טבילה ובירוש' גיטין פ"ט ע"מ שתבעל לפ' כו' ובהך דמנחות ד' כ"א גבי דם שקרש דאמרינן שם הואיל ונדחה אם ר"ל מחמת דנדחה לקרבן ידחה גם לאיסור וע"ש דף נ"ד ע"א דר"י ס"ל אין דיחוי באיסורין וכה"ג בירוש' ערלה פ"ב דבר שיש בו איסור וטומאה היכא דנתבטל האיסור בטל גם הטומאה וכ"כ בזה. והנה בהל' מא"ס כתבתי דהא דאמר חולין ד' צ"ז ע"ב וביצה ד' ל"ח וכ"מ ועי' תוס' ע"ז ד' ל"ד וד' ס"ו וס"ט ובפה"מ ערלה פ"ב ר"ל כך דכל דבר שהתורה אסרה אותו בפרטות א"א בשום ענין שיותר אף אם אין בו טעם עי'

חולין ד' קכ"א ומנחות ד' ס"ט רק היכא דנעשה ע"י סיבה כמו ע"י תערובות וזה הוה רק ממילא ולכך אם נתבטל מותר דהוה כמו שלא הי' כלל הסיבה עי' ביצה ד' ה' ע"ב ביצה במנין מי הוה משא"כ דבר דעיקר המציאות שלו לתקן אחרים זה לא מיקרי סיבה ואסור וכמו שאור ותבלין ומלח עי' חולין ד' ו' והך לטעמא עבידא ר"ל שהדבר לא נעשה רק לזה וכמו שפי' רבינו בהל' טוען דברים העשויין להשאיל כו'. וכה"ג י"ל מה דמבואר בנדרים ד' מ"ז ע"ב דמביא ראי' מהמקדש בערלה ור"ל דס"ל דקאי אף על ערלת חו"ל דיכול לספק וליתנה לאחר אך זה רק בה אבל בדמי' אם נימא דאסור שם אין נ"מ דיש עליהם שם איסור לא שם ערלה וכן נ"מ גבי דבש תמרים וכה"ג לשיטת רבינו בספ"י מהל' מא"ס דהאיסור הוא מחמת שבא מדבר האסור וזה ר"ל פסחים דף כ"ה וכ"מ זיעה בעלמא והני אסור אף בערלה של חו"ל ולא מהני ספקא משא"כ ביין ושמן דחל עליהם שם האיסור עצמו של ערלה קיל ועי' ב"ק דף ק"א ע"א בתוס' גבי משקה של קליפין ושבת דף קט"ז גבי גליונים וב"ק דף ס"ט ע"ב גבי מע"ש דכיון דממון גבוה ומ"מ קרי' רחמנא מעשרו אף אם אינם ברשותו לא איכפת לן ועי' פסחים דף צ"ג ע"ב אין דרך רחוקה לטמא ובזה יש ליישב מ"ש הר"א י"ל בהל' מח"כ פ"ב ה"ד גבי גר שראה כו' דהא ע"כ מיירי שלא מל וא"כ מיירי שנתגייר כשהוא מהול ואם הטפת דם ברית מעכב לגירות היכא משכחת לה אך כיון דראה קרי וגבי ישראל כה"ג אינו מטמא בזיבה רק אם ראה כשהי' גוי מחמת גזה"כ כמבואר נזיר דף ס"ו אין נ"מ אם יש עוד דבר לתלות ועי' זבחים דף צ"ט ודף ק"י ומנחות דף נ"ז וכ"מ. אך זה תליא אם הטפת ד"ב הוא דבר בפ"ע או שע"י הוה כמו שמל הכל וכמו גבי חצי קנה פגום לענין שחיטה בחולין דף י"ט ע"ב ודף כ"ט ע"ב וכ"כ בזה במ"א גבי הפרה וגבי פיגול במעילה דף ג' ע"ב אם לאחר שיגמור הדבר מתחיל הפעולה למפרע ולכך בשבת דף קל"ג ע"ב קרי להני דיש בו ציצין המעכבין ערל וביבמות דף ע"א ע"ב מצריך קרא לזה גבי פסח ע"ש בתוס' ובירוש' אך כך דלגבי מי שהחיוב עליו שיפעול אז ההתחלה ג"כ מיקרי פעולה עי' ב"ק דף י' ודף נ"א אבל לגבי הנפעל כ"ז שלא נגמר אין עליו שם הפעולה כלל ועי' תוס' חולין דף קכ"ג ע"א ד"ה טלית ובפלוגתא דב"ש וב"ה בנדה דף ע"ב גבי ראי' ראשונה של זיבה גבי היסט ואנן קי"ל כב"ה מ"מ מבואר בתו"כ בסוף פ' מצורע דבועל שומרת יום בראשון שלה אם אח"כ תראה שני ושלישי הוה כמו בועל זבה גדולה וגם הוא צריך לשמור ז' ימים אף דבכל שומרת יום אין הבועל צריך לשמור רק יום אחד ובזה א"ש מה דצריך תרי קראי לטמא את בועלה בנדה דף ל"ה ע"ב ודף ע"ג ע"א אך נ"מ לכה"ג לשומרת יום כזה וכמ"ש התוס' שם דף ל"ה ע"א בד"ה לעולם גבי רוקו ומ"ר ועי' כריתות דף ח' ע"א דקרי לראי'

ראשונה ש"ז בעלמא וכ"כ בזה דנ"מ במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בפ"א מהל' מו"מ הי"ב במ"ש שם בין איש קטן ע"ש בהשגת משום דאזלי לשיטתייהו דרבינו פוסק כמ"ד בנדה דף מ"ג דכל ש"ז שאינו מזריע טהור ושל קטן אינו מזריע עי' סנהדרין דף ס"ט וא"כ גבי זיבה דא"צ זה גם של קטן טמא. משא"כ להר"א ס"ל דזה הוה מחמת גזיה"כ וכ"כ בזה בח"א דמוכח בחולין דף נ"א דגבי קטן ראי' ראשונה שלו אינו מטמא באונס הרי חזינין דהראי' ראשונה בקטן הוה משום זיבה ובאמת י"ל דאף לב"ש דס"ל דמסיט ראי' ראשונה של זוב תולין מ"מ אם הוה באונס לכ"ע טהור ועי' נדה דף ל"ז ע"א מבואר שם דגם זיבה של אונס לאחר שנעשה זב מטמא במשא והוה כמו מעיין ונ"מ לגבי ראי' ראשונה של מצורע דקי"ל דמטמא במשא ובאמת רבינו ס"ל דגבי מצורע ליכא מעיינות רק בגדר משקין טמאים עי' בהל' מו"מ פ"ה ה"ה רק גבי ראי' א' גזיה"כ ואם הי' אונס אינו מטמא במשא וכן נ"מ גבי זב קטן שראה קרי תוך מעל"ע אם מטמא עי' נזיר דף ס"ו וב"ק דף כ"ה ונדה דף כ"ב דאם הטומאה מחמת מעיין או מחמת צחצוחי זיבה שפיר מטמא ועי' רש"י נדה דף נ"ו ע"א ובמחלוקת דסוף מכשירין ונזיר דף ס"ד וכן יהי' נ"מ דהנה מפה"מ מקואות פ"ח מ"ד נראה דס"ל דהא דקי"ל דש"ז של ב"נ במעי ישראלית טהורה זה רק הזרע אבל האשה יש עלי' גדר פולטת לדידן דקי"ל נדה דף מ"ב רואה הויא וכן משמע מהך דאחמור בסיני אף דבשעת שימוש עדיין הוו ב"נ עי' רש"י סנהדרין דף פ"ב ותוס' שם דף ס"ח ע"ב. והנה באמת גם בב"ק כן דעי' בנדה דף כ"ב ובדברי רבינו פ"ה מהל' אה"ט ה"א ובמ"ש רש"י נדה דף מ"ב ע"א דצריך בנוגע כחתימת פי האמה ע"ש ברש"י ותוס'. אך כך דכ"כ דהא דקי"ל דגבי נדה וזבה מטמא בפנים וגבי זב וב"ק עד שתצא אם ר"ל דאין שם זב וב"ק עליו או דאין חל על הראי' שם זיבה עד שתצא. והנה הך דשם דף מ"ג גבי ב"נ שהרהר וירד וטבל י"ל דהבעייא דשם לא הוה רק לענין הקרי אבל הוא עצמו שפיר הוה ב"ק ומלשון רבינו שם בה"ד לכאורה משמע דהך דאם אינו מרגיש אין מטמא זה רק על ש"ז אבל לא על האדם ונ"מ גבי ב"נ שהרהר ונעקר ויצא בלא הרגשה דלכאורה טהורה ממ"נ דאם בתר עקירה אז הי' ב"נ ואם בתר יציאה אז הי' בלא הרגשה אך אם נימא דהראי' גופה יש עלי' שם ב"ק אף דהש"ז אינה טמאה וא"כ כך דהרואה בכ"ש זה רק היכא דהוא והש"ז טמאים אבל היכא דרק הוא טמא אבל הש"ז אינו טמא אז צריך כחתימת פי האמה. וזה ר"ל הגמ' בנדה דף כ"ב תיפק לי' דהוא עצמו אינו מטמא ר"ל דהיכא דהטומאה רק על עצמו אז אינו טמא רק אם הי' שיעור כנ"ל משא"כ הכא דש"ז טמא אז א"צ זה. אך מ"מ כ"ז שלא יצא לחוץ אינו טמא דאין עליו שם ש"ז ועי' חולין דף ע' גבי נתרחבו כותלי רחם וכן נ"מ גבי דם טהרה של מצורעת

דקי"ל דטמא די"ל דשם בעייא שיוצא לחוץ כיון דלא הוה בגדר רואה רק מחמת דין ועי' בדברי רבינו בהל' מו"מ פ"ה ה"ג דנקט חוץ לבין השיניים ורש"י ותוס' שם לא ס"ל כן ולשיטת רבינו אמאי לא דמי להך בעייא דשם דף מ"ג גבי נעקר מ"ר צ"ל כשיטת רבינו דהטבילה מועלת לדם שיטהר ועי' במ"ש התוס' נדה דף מ"ב ע"ב דלענין דם לידה אינו מטמא רק חוץ לפרוזדור. וכ"כ בזה בח"א דגבי לידה יש ב' מיני דמים דם לידה זה דם טמא מין אחר ולא מצטרף לזיבה ודם שרואה מחמת פתיחת הקבר הוה עליו שם דם נדה או דם זיבה. ועי' במ"ש התוס' כריתות דף י' ל"ל קרא ללידה שהיא טמאה תיפק לי' מטעם דא"א לפתיחת הקבר ע"ש. ולכאורה קשה הא נ"מ אם ילדה בימי טוהר כמבואר שם דף ז' ע"ב. וכ"כ בזה בח"א אם גם הדם שרואה אז טמאה או רק מחמת לידה אך לפי שיטת ר"א נדה דף ל"ח ע"ב גבי קושי בימי טוהר טמא אלמא דימי טוהר לא הוה טהרה רק אם רואה בלא סיבה וה"נ כן ואכמ"ל. גם י"ל דכיון שאח"כ נתגיירה וקיבלה המצות יש עלי' שם גיורת למפרע ועי' חולין דף ס"ט ע"ב ע"ש:

וכ"כ לחלק כה"ג בעיר הנדחת אם יש שם עיר הנדחת על כל דברים פרטים שבתוכה או אינם נקראים רק איסורי הנאה עי' בדברי רבינו בהל' ע"ז פ"ד הי"ב וי"ג דדייק שם כשור הנסקל וגם בבהמה חצי' חולין דייק שם שהיתה בתוכה אך י"ל דלכך נקט זה משום דכשהיתה הבהמה בתוך העיר חל עלי' האיסור ממילא והבשר אסור משום שבא מבהמה אסורה ועי' ביצה דף ל"ז ע"ב גבי תחומין ודף ל"ח ע"ב והטעם דהוה כמו פנים חדשות ואסור ממילא משא"כ כשהיתה חוצה לה רק בשעת גמר דין נקבצה לתוכה כמ"ש רבינו אז א"א לחול גמר דין ולאסור נכסים של אחרים ועי' נדרים דף מ"ו גבי חצר השותפין אם אסור גם לאחר שחלקו וע"ש בר"ן וכ"כ בח"ב גבי עבד היכא שהרג בשוגג דאין רשות ביד גואל הדם להורגו וכן גבי שפחה מעוברת היכא דהולד של אחר. וכ"כ בזה דנ"מ לגבי פרש של בהמה של עיר הנדחת דאם מטעם איסור הנאה מותר ואם מטעם שללה וכל אשר בה אסור ועי' ירוש' ע"ז פ"ב גבי מצא בה טבעת ובנזיר דף נ"א גבי גלגלין אם הוה כגופה עי' מעילה דף י"ב ע"ב גבי פרש שבחצר דאמר שם דלא הוה כגופה. אך באמת מדברי רבינו בהל' מעילה פ"ה ה"ו נרא' שמפרש דלא דהפרש הוא מהבהמה של הקדש רק מחמת דהחצר הוא של הקדש ומה דאמר שם מעלמא אתיא קאי אשוורים כמו ב"מ דף ק"ב בתורא דאתיא מעלמא ומשום דהחצר הוה בסיס להם וכמו גבי קן שבאילן שם דף י"ד. ועי' בדברי רבינו בהל' מעילה פ"ה ה"ז ופ"ח מהל' ע"ז ובע"ז דף כ"ט ע"ב גבי קיבה של עולה וחולין דף ע"ב. וכן נ"מ גבי קטן בציצית עי' תוס' ערכין דף ב' ע"ב ד"ה היודע דאף למ"ד חובת טלית מ"מ צריך שיהי' יודע להתעטף וגם

נ"מ לשיטת הראשונים בהך דמנחות דף מ"א גבי טלית שצריך שיהא קטן מתעטף בו רובו והוא בן ט' א"כ קטן מזה אף שהוא בר חינוך מ"מ פטור דאין בו שם טלית. ועי' חגיגה דף ו' ע"א גבי קטן חיגר ומגילה דף כ"ד גבי פוחח וב"מ דף ק"ב גבי קן בחצירו של קטן דבגדול לא שייך דין גזל כה"ג משום דחייב בשלוח ומ"מ יש בקטן גזל מפני דרכי שלום. וזה תליא במחלוקת הראשונים אם שייר גדר חנוך גבי אבלות בקטן עי' מו"ק ד' י"ד משום די"ל דלא מיקרי שמיעה וע"ש ד' כ' ע"ב גבי שמע שמועה קרובה בשבת או ביו"ט ובמוצ"ש נעשה רחוקה דלא הוה שמועה כיון דליכא אבלות וה"נ כן ועי' בנדרים דף פ"ו ע"ב גבי הפרה כה"ג. וגם יהי' נ"מ במ"ש במ"א דגבי אבל חל אבלות גם על החפצים שלו וכמו הך דביצה ד' י"ז ע"א דקמחו נאסר ועי' רש"י מו"ק ד' י"א ע"ב:

ובזה א"ש דברי ר"ת ז"ל דס"ל דהך דמו"ק ד' י"ב ע"א גבי קבולת בשבת ויו"ט קאי על אבל ע"ש בתוס' ובע"ז דף כ"א ע"ב. וכבר עמד על זה בעהמא"ו דהא אז ליכא אבלות. אך לפי מ"ש א"ש דמ"מ על נכסים שלו חל אבלות גם אז דבהם לא שייך יו"ט והוא דבר בפ"ע לא תליא בו ולכך מבואר שם דף י"ט דלאחר הרגל מלאכתו נעשית ע"י אחרים דאבלות שלהם כבר נגמר ועי' רש"י סנהדרין דף מ"ז ע"ב וכן גבי שותפין ע"ש ד' י"א ע"ב דחל אבלות ממילא על הנכסים ועי' בדברי רבינו בפ"ה מהל' אבל ה"ט וכן שיטת רשב"ם במו"ק דף כ"א ע"א וע"ב דמותר לאבל לעשות לאחר ג' אך זה רק מלאכה של אחר אבל נכסיו חל עליהם אבלות כל ז':

ועי' במה דס"ל לרבינו בהל' ביאת מקדש פ"ד הי"ד דלדידן דפסקינין טומאה דחוי' כמו דאמרינן דאם איכא טהורים בבית אב אחר הם מקריבים ה"ה במשמר אחר ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' כלי המקדש פ"ד ה"ז גבי כהן שנתן קרבנו לכהן אחר אם האכילה והקטרת אימורים הם שייכים לו או לכהן העובד. וזה ר"ל מ"ש לעיל אם זה כמו מתנה או שליחות ועי' בתמורה דף כ' ע"ב ובתוס' יומא דף מ"א ע"ב דעבודה נקרא הקטרה ועי' רש"י ב"ק דף ק"ט ע"ב ובתוס' יבמות דף צ"ט ע"ב בשם הירוש' ואכמ"ל:

עכ"פ היכא דהוה רק גזיה"כ לא מחמת הפעולה שנפעלה ס"ל להר"א ז"ל דזה רק אם נעשה במקום החיוב דהיינו כגון ששתה בפנים ועי' פסחים דף ס"ז ע"א דאמר שם ר"ח מצורע שנכנס הכתוב נתקו לעשה ר"ל אם צריך שלא יכנס למחנה או שלא יהא במחנה או שיהי' לבדו. ונ"מ אם נכנס דרך גגין למחנה אם עבר ועי' נזיר דף מ"ג ע"א וכ"כ בזה בכונת הספרי פ' נשא שאף הטמאים לא עכבו ר"ל כיון דאז נצטוו עי' גיטין דף ס' א"כ לא מיקרי שנכנסו לשם דבשעת כניסה עדיין לא הי' מחיצה קמ"ל וא"כ נמצא דצריך שלא יהי' שם והוה לאו שאין בו מעשה. ועי' מ"ש רבינו בהל' מלכים גבי כניסה למצרים

וכן גבי עשיית ע"ז הוא מחלוקת בתו"כ פ' קדושים דר"י ס"ל דיש בו ג' אזהרות דהיינו על הפועל שלא יעשה ועל הפעולה שלא יתהווה ע"י ועל הנפעל שלא יהי' ונ"מ דאם עשה ע"ז במחובר לשיטת התוס' ע"ז דף מ"ה דלא מיקרי ע"ז כלל א"כ אין כאן לא פעולה ולא נפעל מ"מ יש פועל ועי' ירוש' ע"ז פ"ד גבי חצב צלם לע"ז מתרין בו על כל סיתות ומבואר שם דאם לא נעקרה אין כאן עשי' ואם נעקרה חייב על כל פעולה ופעולה וע"ש ברפ"ד מוכח דאף דעדיין אין עלי' שם ע"ז מ"מ חייב דאמר שם גבי מרקוליס דעל אבן שני' חייב מלקות ועל אבן שלישית דאז עושה ב' פעולות שגומר ע"ז ועובד ע"ז כמבואר שם דף נ"א וקמ"ל דבא בב"א. אך אם לוקה תליא בפלוגתא דר"י ור"ל בחולין דף פ"א ע"ב גבי מלקות ומיתה ועי' ברכות דף נ"ח ע"ב דעל אבנים יש ב' דברים ושם דף נ"א ויהי' נ"מ למה דמבואר בקדושין דף ע"ח דגבי מחזיר גרושתו לא לקי רק בביאה והוי' אם קידש בביאה מאי אם חל כאחת דזה גורם לזה וזה גורם לזה וכן נ"מ למ"ד ביבמות דף י"א ע"ב במחז"ג מן האירוסין פטור דבעייא הוטמאה. ולכאורה קשה דהרי אנן קי"ל דביאה אירוסין עושה ולכאורה כה"ג אמאי לא חל עליו דין אחרי אשר הוטמאה וצ"ל דכיון דזה גופה הוה קנין אין עלי' שם ביאה כלל וכעין מ"ש התוס' כתובות דף ז' ע"ב גבי כלה בלא ברכה כו' דהיכא דבא עלי' לשם קנין לא איכפת לן:

ובזה יש ליישב הך דיבמות ד' נ"ח ע"א גבי ארוסה למה לא מוקי כה"ג כגון שקידשה בביאה אך זה לא מיקרי שכיבת בעל ועי' ירוש' רפ"א דקדושין דס"ל שם דהיכא דקידשה בביאה שלא כדרכה נעשית בעולה ובגמ' דילן קדושין ד' ט' ע"ב משמע דלא ס"ל כן. ועי' יומא ד' ס"ד דחייתו לצוק כו'. עכ"פ גבי מחובר אם שייך בו גדר עושה ע"ז וע"ש בע"ב גבי אילן שנטעו ובסוף עבדו. אך נ"מ דגבי הר יש שני טעמים אחד משום מחובר ואחד דאין בו תפיסת יד ע"ש ד' מ"ו וד' מ"ח בתוס' וסנהדרין ד' מ"ז ע"ב ובנטעו ובסוף עבדו לא הוה רק כמו בע"ח ונ"מ לגבי תקרובות עי' בתוס' שם ד' מ"ה ונ"ב וחולין ד' מ':

עכ"פ בע"ז יש ג' איסורים וגבי חמץ מבואר בב"ק ד' צ"ח ע"ב דהכל מצווין עליו לבערו. חזינן דהביעור אינו לא משום העבר דהי' אינו שלו ולא משום העתיד דאם ילך אינו שלו רק משום ההווה. ובזה תליא במה דפליגי הראשונים אם שייך בחמץ ניתק לעשה ועי' בפסחים ד' צ"ה וד' כ"ט בתוס' דזה ודאי מה שע"י שישרפנו אינו זה אינו כלום דהא אינו ומה שייך בזה תיקון וגם אם נאכל כך ועי' מ"ש הבעהמא"ו ועי' תוס' מנחות ד' כ"ב ע"ב גבי משקין לכי נסרחו אינו וא"כ לא מיקרי אפשר לנבלה כו' כיון שנסתלק המציאות כלל ועי' פסחים דף מ"ד ע"ב בתוס' גבי ערלה ומכות ד' ח' ע"א גבי שליח ב"ד דאם אינו שליח ב"ד הרי אינו ואין זה מציאות כלל ועי' ירוש' פסחים פ"ב דר' ס"ל דצריך לשרוף

חמץ כדי שלא יהא ולא על הווה אלא על להבא ולר"י הוא על הווה דיליף לה מנותר ונותר הוא בגדר תיקון לכ"ע כמ"ש בח"ד מדע"כ צריך להמתין בשלמים מליל שלישי עד יום שלישי. ועי' רש"י פסחים ד' ג' ע"א ותוס' שם ובהך מחלוקת דזבחים ד' נ"ו ע"ב חזקי' ור"י אם משום דעדיין אין חל עליו דין שרפה או משום דא"י לשורפו עי' תוס' שבת ד' כ"ד ע"ב וכ"כ בזה וכן בשאר קדשים דלינה הוה באילת השחר דהיינו קריאת הגבר עי' זבחים ד' כ"א וסוכה דף כ"ט ודף נ"א ותענית דף י"ב וכ"מ ומשרף לא משרפינן עד שיעלה עהש"ח ועי' ירוש' רפ"א דברכות ורפ"ג דיומא ע"ש דיש ג' זמנים. וגם באמת זה ר"ל רש"י במנחות דף ס"ח ע"א גבי האיר המזרח דכ' הנץ וע"ש ד' ה' ע"ב גבי בעצם היום ובירוש' פסחים פ"י ה"ו אלו ממתין כו' ועי' באדר"נ פ"ב דאמר שם בק"ש דר"ג עד קרות הגבר. וכ"כ במ"א דר"ל אם ישלש כמבואר ביומא ד' כ"א. וגם נ"מ דגבי דיני נפשות וכדומה אז מהנץ עד שקיעת החמה משא"כ בשאר דברים עי' סנהדרין דף ל"ו ע"א ואכמ"ל:

ובאמת זה תליא אם האיסור הוא הכמות או האיכות והנה בע"ז דף מ"ג ע"ב מביא ראי' מהך דר"א הקפר דגוי מבטל ע"ז שאינו שלו ואח"כ אמר שם דאף דמייאש מ"מ לא מייאש רק מגוף ולא מאיסור וא"כ מה ראי' שיכול לבטל ע"ז של אחר הא נתייאש. אך באמת גבי ע"ז של ב"נ כיון דחזינן דמהני ביטול הרי האיסור רק האיכות ולא הכמות וכמו דאמרינן במנחות ד' כ"ג גבי טומאת נבלה דחזינן דהטומאה רק איכות ולא כמות ולא כמו גבי איסור דהוא עצם ומה דאמרינן בכ"מ דנבלה שאינה ראוי' אין בה חיוב שם לא משום שאין זה נבלה רק משום שאין זה אכילה ועי' בכורות ד' כ"ג וכ"מ ולכך גבי טומאה יש ממוצע בין מיתה לחיים ועי' חולין דף קכ"א ע"ב דחיותו מטהרתו כמ"ש התוס' שם ד' פ"א ע"ב וד' קכ"ח ע"א ועי' תוס' בכורות ד' ז' ע"ב דהיכא שיש דבר הממוזג משנים ואחד חי ואחד מת אינו מטמא חזינן דלא דהמיתה מטמא רק דהחיות מטהר. וכ"כ בזה דגבי בב"ח דהתורה גלתה לנו דע"י הרכבה של הבישול זב"ז נולד לנו מזה איסור חדש וזה ר"ל דרך בישול אסרה תורה דעי"ז הוה הרכבה מזגיות ולא שכוניות וזה ר"ל הך דסנהדרין ד' ד' יכול בחלב ע"ש. אך באמת ר"ל כך אם כונת התורה בשר עם חלב או בשר בחלב. וזה תליא בפלוגתא דרב ולוי בחולין ד' ק"ח ע"ב גבי חצי זית בשר וחצי זית חלב שבישלו זה עם זה ועי' רש"י מעילה ד' י"ז ע"ב גבי פיגול ונותר וזבחים ד' ק"ט גבי לבונה. וכ"כ בזה במ"א דגבי כלאי הכרם המבואר במעילה ד' י"ח דמצטרפין זה עם זה ר"ל דאם אכל חצי זית מן הענבים וחצי זית מהזרע חייב עכ"פ זה תליא אם שניהם אבות בהאיסור או לא ומביא ראי' כיון דרק דרך בישול אסרה תורה

חזינן דהוו שני אבות שוין. וכ"כ בזה במה דפליגי תנאי בתוספ' דנגעים ובירוש' פ"ג דערלה באבנים מנוגעות ששרפן ונעשו אפר אם מטמאין ובהנאה אסורין לכ"ע וגבי בגדים אפרן אסור בהנאה כמבואר בתוספ' דערלה ומטמא אינו מטמא לכ"ע ועי' נדה ד' כ"ח ע"ב וד' נ"ה ע"א ונ"ו ע"א גבי יבש ושרוף והופרך מחלוקת דר"י ור"ל ועי' נזיר ד' נ"ג ע"ב וע"כ משום דאבנים מנוגעות אינם מטמאים מחמת עצמן רק מחמת שהם באים מבית המנוגע כמבואר בחולין ד' קכ"ח וא"כ כל שהבית קיים אף אם נשרף האבן טמא וכהך דברכות ד' ל"ז ע"ב בבא מלחם גדולה דעיקרו קיים משא"כ בבגד מנוגע ומת דהטומאה הוא עצמיית וכיון דנאבד העצם פקע הטומאה וכה"ג ס"ל לרבינו בהל' אה"ט פ"ו ה"ה דמשמשי ע"ז מטמאין לאברים ג"כ מהך טעמא דאין הטומאה באה מחמת עצמה ועי' ירוש' פ"א דיבמות גבי אשת אח דבר הבא מחמת הגורם בטל הגורם בטל האיסור ובכלאים פ"ז ה"ה גבי זרע כרמו בשביעית. וכ"כ בזה לפי מ"ש הר"ש דהגפנים נאסרו ואמאי לא נאסר גם הפירות כעין דמקשה שם בירוש' פ"ה גדל מתוך איסור כו'. אך לפי המבואר בירוש' וכ"כ בזה דכ"ז שאין הדגן והענבים נגמרים אף שהם אסורים מ"מ הזמורות והקשים מותרים וא"כ נמצא דהאוסר הוא הענבים והתבואה וכיון שבטל הגורם בטל האיסור ועי' מנחות דף ט"ו וירוש' פ"ז דכלאים ומה האוסר אינו נאסר כו'. ועי' בתוספ' פי"ב דתרומות דאף דגבי מע"ש מבואר בתרומות פ"י גבי חבילי תלתן א"צ רק לבטל הזרע ולא העץ מ"מ לפדות צריך גם לעץ וכמו יד למע"ש עי' פ"א דמע"ש וספ"ג וכ"כ בזה:

עכ"פ הטומאה הוא תואר ולא עצם וכן פיגול ונותר עי' זבחים ד' מ"ג שנפקע איסורן ע"י מזבח. והנה ע"ז של גוי כיון שיש לו תקנה ע"י ביטול והביטול הוא בהתואר לא בהעצם כמבואר בכ"מ. וא"ש הגמ' בע"ז שם דמבטל ע"ז שאינו שלו ר"ל התואר אינו שלו ועי' תוספ' דע"ז פ"ו דר' ס"ל דאם עשה ב"נ ע"ז לישראל לא מהני ביטול. חזינן דלא אזלינן בתר העצם רק בתר התואר ועי' רש"י ע"ז דף י"ט ע"ב ד"ה של ישראל דמפרש שם שעשה ישראל לסחורה ועי' פסחים ד' ל"ח ע"ב גבי חלת תודה וב"ק ד' ס"ו ע"ב וכ"מ דאם עשה לסחורה הוה עליו רק שם כללי ולא פרטי רק משום דאמר איפק בה אנא וכ"כ בזה בח"א בהל' מא"ס גבי טבילת כלים. וזה הנ"מ ע"ז ד' ל"ה ע"ב גבי פת פלטר וזה ג"כ ר"ל רש"י ע"ז ד' ס"ג גבי אתנן וע"ש בתוס' גבי נתן לה דזה ודאי אם לא יבוא כו' צריכה לחזור לו רק זה על עצם הדבר ולא על תואר הדבר ואתנן לא חל רק על תואר מה שראוי לקרבן וגם כיון דעדיין לא בא כו' ולאחר הביאה כבר אינה לא שייך בה גדר אתנן ובאמת כל היכא דצריך שיתבטל הדבר אם אין הדבר בעין לא שייך על מה שיחול

הביטול וכ"כ בזה במ"א:

ובזה א"ש הך דשבת ד' קמ"ח ע"א גבי ע"פ שחל בשבת דמניח טליתו ומשמע שם דאף דלא פסק יוצא בו ע"ש ואמאי הא יכול לחזור בו וכמבואר ב"ב ד' פ"ה ע"ב וע"ז ד' ע"א ע"ב וע"כ כיון דכבר קרב הפסח ליכא על מה שיחול הביטול ונ"מ גבי אתרוג דשם לא מהני זה דשם נשאר הדבר בעין ושפיר בטל המקח ושוב אינו יוצא בו ועי' ירוש' מעשרות פ"ג גבי דמים מהו שיטבלו כיון דאם הבעלים באים נתבטל המקח ואמר שם דאם יבוא בזמן שנתן לתוך פיו שוב נטבל למפרע כיון דהמקח נתקיים דא"א להחזירו ועי' רש"י שבת שם מדייק דלאחר שבת ויו"ט אז יטול הדמים ופי' ליום שלישי ור"ל משום דמבואר בירוש' פ"א דע"ז ופ"ד דפסחים דעד ג' ימים י"ל דהוה רק נסיון ולא מקח ועי' בתוספ' ע"ז שם דיום אחד הוה נסיון וכעין הך דב"מ ד' מ"ט ע"ב גבי הך דתגרי לוד ועי' תו"י כתובות ד' י"א גבי כיון שהגדולה ובדברי רבינו בהל' מלכים פ"א ה"ו ע"ש. ובהך דתמורה ד' כ"ד דחל שם חטאות המתות על בשר בקדרה. אך י"ל דשם רק גדר איסור עי' בכורות ד' ט"ז. ובאמת רבינו ז"ל אף דנראה דפסק כראב"ש כמבואר בהל' פה"מ פ"ד ה"ג מ"מ לא הביא הך דבשר בקדרה משום דס"ל דתבשיל כמבוער עי' מע"ש פ"ה ע"ש בירוש' וא"כ אינו והך בעיא דע"ז שם גבי הקדיש משום דמבואר בירוש' פ"א דפיאה דהקדש כשרוף ר"ל כמו שאינו דכבר זכה בו רחמנא ועי' רש"י גיטין ד' ט' ע"א גבי אינו חוזר בעבד דזכה בו שמיא ושם ד' ע"ז ע"א:

ובזה א"ש מ"ש רש"י ותוס' פסחים ד' מ"ו ע"ב ד' מ"ח ע"א למה לא נימא הואיל ואי בעי כו' גבי הקדש רק משום דהוה כמו שאינו וזה ר"ל התוס' שם משום דכתיב לד' ור"ל כנ"ל. ואף דמבואר בירוש' פ"א דמעשרות דקדשי ב"ה לא יצאו מידי בעלים הראשונים ועי' ב"ק ד' ע"ו וע"ט ויבמות ד' פ"ח ותמורה ד' ל"ב. ובפרט לפי מ"ש התוס' מנחות ד' ע"א ע"ב ותמורה ד' כ"ז ע"ב דלגבי בעלים לא מעכב לא שומא ולא העמדה. מ"מ כאן גבי חמץ לא שייך זה דאין עליו מצות פדי' עכשיו. וזה תליא במה דפליגי ב"ב דף ע"ב ע"ב אי אזלינן בתר פדיון גבי הקדש ר"ל אם הקדש הוה דבר הנמשך ע"י פיו כיון דיכול לשאל עליו ולבטלו מהקדושה וכעין מ"ש התוס' בכורות ד' מ"ט ע"ב גבי פדה"ב דהחיוב הוא נמשכי ובאמת נראה דרבינו ס"ל בהל' בכורים פי"א דיש נ"מ בין פדיון האב לעצמו דאב יש עליו ב' חיובים המצוה של הפדיון והמתנה ולכך חזינן גבי בן חלל אם מת האב לאחר ל' הוה כמו שפדהו כמבואר שם ד' מ"ז ע"ב ור"ל דהוה כמו שקיים המצוה אף דלא נתן כלום. וזהו ג"כ מה דמבואר שם ד' נ"א המפריש פדיון בנו ואבד חייב באחריות והוא לכאורה תמוה מה שייך בזה אחריות דהרי לא עשה כלום וע"ש ד' י"ב ע"ב. אך דנ"מ

דאף דקי"ל שם ד' נ' דא"א לפחות זה רק מן שיעור של תורה אבל מהוספה של יחזקאל י"ל דודאי ב"ד הגדול יש בידם כח לפחות. והנה זה ודאי דאזלינן בתר זמן הפדיון. וכ"כ בזה במ"א מהך דערכין דף י"ח ומהך דבכורות ד' י"ב ע"ב ומוסיפין עד עולם א"כ אם הפריש ועדיין לא נתן גבי אב דיש בו גם דין מצוה אם בזמן הפרשה הי' צריך ליתן יותר ובשעת פדיון נפחת מ"מ חל עליו חיוב הראשון ועי' תוס' כתובות ד' י' וירוש' שם רפי"ב גבי חמש שנים וכ"כ כה"ג בהך דסנהדרין ד' ט"ו גבי מתפיס מטלטלין לערכין וכן בהך דרו"ש דבכורות ד' מ"ט ודף י"ב גבי פודה בתוך ל' ג"כ נ"מ אימתי קיים המצוה אליבא דרב דפריעת החוב ל' ודאי לא הוה רק לאחר ל' אבל קיום המצוה י"ל מיד ועי' תוס' ב"ק ד' ע' ושם ד' ע"ט גבי נתנו לפדיון בנו ע"ש ברש"י ותוס' וכן במה דס"ל לרש"י מנחות ד' ל"ז ובכורות ד' מ"ט משום דנפל הוא וע"ש בתוס' י"ל ג"כ דאף דליכא אם נהרג תוך ל' חיוב מ"מ מצוה יש וכן אם הוא נפל אף שהוא חי יותר מל' מ"מ אין בו המצוה ולא החיוב דאין עליו שם בן ולקמן אבאר זה:

עכ"פ גבי אב יש עליו גדר מצוה מלבד החיוב של מתנות כהונה. וא"כ ממילא הוה דבר נמשך לא בגדר פטור ולכך מברך על פדיון אבל הבן עצמו הוה רק כמו פריעת חוב שצריך ליתן מתנות כהונה. וזה ר"ל הגמ' שמצותו על אביו שהמצוה הוא רק על האב ועל הבן הוא רק בגדר חוב דמתנות כהונה ולכך הוא עצמו מברך לפדות. ועי' נדרים דף כ"ט ע"א גבי הקדש וקנין אם הוא נמשך או לא וברש"י ב"מ ד' ק"ג ע"א ד"ה הוא ושם דף צ"ח ע"ב ד"ה מי אם זה הוה כמו קנין חדש או מחמת קנין הראשון. ובאמת שם י"ל דמיירי שבשעת שאלה התנה שתהא אחר זמן השאלה שכורה והוא מחמת קנין ראשון וע"ש ד' צ"ז ע"א. ובאמת הא מבואר שם ד' פ"א ע"א דכל שואל לאחר זמן שאילתו הוה ש"ש כ"ז שלא החזירה. וזה תליא אם דיני שומרים הוא מחמת שיעבודו או מחמת גזה"כ ועי' תוס' כתובות ד' מ"ו ע"ב דתליא בשני תירוצים דשם וכ"כ בזה. ונ"מ למ"ש התוס' ב"מ ד' צ"ג ע"ב דיכול השומר להתנות לפטור מפשיעה וע"ש ד' צ"ט וע"ט אם צריך גבי שומרים קנין על החיוב וכן גבי אבדה למ"ד כש"ש דמי ועי' ב"מ ד' ל"א דיש ריבוי באבדה גם על קרקע איך הדין שם דגבי קרקע ליכא דין שומרים ומה חיובו אם ר"ל ההצלה אם גם חיוב הגוף ועי' במה דפליגי הראשונים בנדרים ד' מ"א ע"ב אם מוטל רק חיוב להציל או גם להשביח וברשב"ם ב"ב ד' נ"ד ע"א וב"ק ד' נ"ח ע"א. ובאמת מדברי התוספ' ב"ק פ"ג גבי שור שהי' רודף מבואר דכמו דגבי נפשות כ"ז שיכול פעולה שלא יהרגנו עושה וא"צ התראה ולא שום דבר ועי' סנהדרין ד' ע"ב ע"ב גבי קטן הרודף:

והנה רבינו בס' המצות מצוה מל"ת רצ"ג כ' דגם גבי קטן הרודף אחר ערוה כן אך בחיבורו לא כ' זה. והטעם דהנה בסנהדרין שם אמרינן דגם לרודף צ"ל ראה כו' והטעם דאמרינן שמא עי"ז יפרוש והוה כמו יכול להצילו באחד מאבריו וזה רק באחר אבל הנרדף עצמו פסק רבינו בהל' רוצח דא"צ זה ע"ש בפ"א הי"ג ועי' במ"ש רבינו בהל' גנבה פ"ט ה"ז ורשות ביד כל אדם ואמאי לא קאמר נמי דהוה מצוה וחיוב כמבואר שם בספ"א מהל' רוצח וסנהדרין ד' ע"ג. אך כך דגבי מחתרת אם ר"ל דעכשיו שאמרה התורה חזקה כו' עי' יומא דף פ"ה אם כעת הוא בא רק על נפשות אז אם הי' מניחו ליטול הממון לא הי' הורגו וזה תליא בהך דיומא הנ"ל ועי' בהל' גנבה פ"ט ה"ח ע"ש בהשגת ובירוש' סנהדרין פ"ח וכתובות פ"ד מה דמחלק בין יום ללילה ועי' רש"י רפ"א דפסחים ע"ש בתוס'. אך נ"מ כך דאם אינו מכיר בו מי הוא ושמא הוא אביו אז אם נימא דמחתרת הוה גדר בירור אסור ואם נימא משום ספק גם כאן מותר ועי' ע"ז דף ט"ו ע"ב גבי שמוטא דהוה מחלוקת אם יש עליו שם רוצח או לא. ועי' בדברי הר"א בה' י"א שהשיג שם על רבינו במ"ש דאם יש עדים אינו נהרג וטעם רבינו דזה לא הוה דין רק כמו הוראת שעה עי' כתובות דף ל"ג ע"ב וזה רק ידוע לו והוה כמו דאמרינן בכריתות ד' י"ב ע"ב לעצמו ובינו לבין עצמו ואף דבסנהדרין ד' ע"ב ע"ב מבואר שם דבשבת א"צ לפקח עליו את הגל והוה כמו גברא קטילא זה תליא בהך דמכות ד' י"א ע"ב גבי היכא דגואל הדם מותר להורגו אף בלא מצוה אם הרגו אחר אם חייב ע"ש וה"נ כן. ועי' נדה ד' מ"ד בתוס' שם גבי עובר ובירוש' שבת בפ' ש"ש גבי רודף שנעשה נרדף וכ"כ בזה בח"א בהל' אס"ב. וכן הדין לגבי דחיית שבת דהנה בשבת ד' כ"ט ע"ב חשיב שם מפני רוח רעה ובר"ה דף כ"ג ע"ב גבי הבא להציל לא חשיב שם זה. אך בתוספ' פ"ג דעירובין מוכח דגבי רוח רעה רק הוא בעצמו יכול לחלל דזה רק דמיון לא בירור ולכך רבינו ז"ל בפ"ב מהל' שבת הביא דין דמכבה על אחר והשמיט זה וכן מדוייק לשון המשנה ועי' רש"י תענית דף כ"ב ע"ב ובכריתות דף ג' ע"ב גבי חובר חבר ע"ש בתו"י מ"ש וברש"י סנהדרין דף ס"ה. אך לפי מ"ש א"ש דרק הוא מותר משום דזה רק דמיוני ובפרט לשיטת רבינו בפה"מ יומא דף פ"ג וכ"כ בזה בח"א. גם י"ל אם לא יועיל אינו עובר כלל ועי' סוטה דף מ"ד ע"ב גבי למעוטי עכו"ם שלא יבואו אם זה הוה מצוה או חובה ובירוש' שם ועי' עירובין דף מ"ה ע"א ודף י"ז ע"א ובמה דמבואר בשבת דף קכ"א ע"ב גבי נחשים כו' אם הוה סכנה וברצין אחריו מחללין ע"ש ובהך דע"ז דף י"ב ע"ב גבי דר"נ דהתיר להחם חמין ע"ש בתוס' שכ' שיש בה סכנה ר"ל לא דהאדם

מסוכן רק דהדבר אם תהי' באדם הוה סכנה. וכה"ג כתבתי בח"א גבי אשתא צמירתא דע"ז דף כ"ח ועי' יומא דף פ"ד ע"ב בין להשקותו בין להברותו ע"ש ברש"י. אך כך דהנה רבינו והר"א ז"ל בפ"ב מהל' שבת פליגי גבי מדורה אם מסוכן כ"ז שצריך לא מחללין או רק דבר רפואה או דבר שאם לא יעשה יש חשש שנתוסף בו סכנה. וזה ר"ל בין להשקותו דהיינו שצריך לשתות וא"י לשתות צונן או שצריך לשתות חמין משום רפואה ועי' עירובין דף ס"ח וזה רק גבי חולה שהוא מסוכן אבל בולע נימא דבעצם אינו מסוכן רק שיש בו דבר שיוכל להביאו לידי סכנה זה רק מה ששייך לרפואה מותר אבל לצרכו לא וכן מוכח מלשון רבינו בפ"ב מהל' שבת ה"ו ונ"מ אם נאמנת אשה וגוי על זה ועי' רש"י יומא שם ובע"ז דף כ"ח גבי צפדינא וב"ק דף קי"ג. ועי' ירוש' ב"ק פ"ח סה"ג לא אשת שני ר"ל דהנה שם דף כ"ח ע"א ובדברי רבנו בפ"א מהל' רוצח מפרש לה דמיירי במקום סכנת נפשות רק דיכול להציל ע"י דבר אחר ואמר בירוש' דאשת השני אף שיכולה להציל ע"י ד"א אין עונשין אותה וי"ל משום דאשתו כגופו עי' בכורות דף ל"ה וכתובות דף כ"ז ודף ס"ו ותוס' ד' נ"ב וכ"מ ובשבועות ד' מ"ו ע"ב ועי' בכורות ד' ל"ה ע"א גבי הי' רודפו ובעטו שיש שם ב' לשונות אם דוקא בשעת מעשה או אף אח"כ ובכתובות דף ל"ד ע"ב גבי מחתרת ע"ש רש"י ותוס' ובמה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בסוף הל' גנבה גבי גנב ויצא דרבינו ס"ל דיש לו דמים והר"א ז"ל כ' דרק בורח וזה מחלוקת בירוש' סנהדרין פ"ח אם חוץ למחתרת או הפך ובתוספ' דסנהדרין פ"י בין בעיר בין בשדה ועי' בהך דברכות דף ס"ג גנבא אפום מחתרתא ושם דף ס"ב ודף נ"ח ובירוש' ב"ק פ"א הדא אמרה אדם שחבל בחבירו ושם דף קי"ד ע"ב דרק בבא במחתרת אז בדמים קנינהו אבל בנכנס ברשות תכף שהגביה הגנבה נתחייב לשלם ואף שאח"כ יצא במחתרת לא נפטר:

עכ"פ היכא דיכול לעשות פעולה גם גבי רודף צריך לעשות וגבי קטן כיון דאף אם הגיע לו לא הפריש א"צ והורגו מיד אבל גבי ערוה ע"כ מיירי שהוא קטן בן ט' א"כ הוה בר דעת עי' ע"ז דף ל"ו ע"ב דידע לארגולי ותוס' כתובות דף ק"ז וכ"מ כיון דהוא כעונת הפעוטות. ועי' בדברי רבינו בהל' סוטה פ"ב ה"ד דרבינו ס"ל דשייך קינוי גבי קטנה והר"א לא ס"ל כן ועי' ירוש' פ"ד דכתובות דקטנה שהתרה בה כגדולה שלא התרה בה ולכך גבי קטן הרודף אחר ערוה ע"כ צריך להודיעו. וגבי נזקין היכא דעדיין לא עלה השור ע"ג חבירו יכול הוא או אחרים להרוג את השור בגדר רודף ולא אמרינן הי' לו לשומטו כהך דב"ק דף כ"ח ובירוש' שם פ"ג ראה אמת המים שוטפת כו' עד שלא הגיע לשדהו מותר לפנותה ובתוספ' ב"ב פ"ב ע"ש. עכ"פ פשטות הגמ' דב"מ הנ"ל מוכח דגם

היכא דליכא קנין יש עליו שיעבוד של תורה ועי' במה דס"ל לרבינו בהל' שכירות פ"ב ה"ג דגבי פשיעה חייב אף בשאר דברים והטעם דס"ל דפשיעה הוה עצם השומר לא פרט. וכ"כ בח"ד דגבי קרקעות שם שומר יש רק לא החיובים ועי' בהך דיבמות דף מ"ו במה דאמר ר"א חזו דמנייכי קבעינא אך קודם שטבל הוה רק גדר ממון ולא עבד. ולכך פסק רבינו בהל' שאלה פ"ב ה"ח דספק פשיעה בבעלים חייב משום דזה הוה עצם והוה כמו תנאי ועי' ב"ק דף צ"ח ע"ב אייתי ראי' דממחית ואם לא בירר חייב לשלם כמ"ש רבינו פ"י מהל' שכירות ה"ה ועי' במ"ש הר"ן פ"ב דכתובות גבי קיום התנאי ופ"ז דגיטין ופ"ג דקדושין דצריך בירור וכ"כ בהך דגיטין דף ע"ו ע"א גבי אין אחד מן הראשונים כו' ר"ל דצריך עדים שקיים התנאי בגדר עצם וכמבואר בתוספ' שם ומשום דשם מיירי שעדיין לא נתן לה הגט כמ"ש שם רש"י והתנאי בעצם הגירושין לא במה שתתגרש וכעין מ"ש הר"ן בנדרים דף ע"ט גבי רחיצה ובירוש' פ"ג גבי נטיעות וכ"כ בזה בח"א. וכ"כ בח"ד במה דס"ל לרבינו בפה"מ פיאה פ"ד גבי הכותב לאשתו קרקע כ"ש גבי בריא דהוה בעייא דלא אפשטא פסק דלא הפסידה ובהל' זכי' פ"ו ה"ט פסק דהפסידה. וזה תליא אם זה הוה בגדר תשלום הוה כמו איני יודע אם פרעתיך וחייב ואם זה הוה בגדר עקירה פטור עי' פי"ט מהל' אישות הי"ב ופכ"ב הט"ז ובמ"ש התוס' ב"מ דף צ"ז ע"ב דהוה איני יודע אם הלוויתני ועי' ב"ק דף י"א ע"א ודף קי"ב ע"א וב"מ דף צ' וכן נ"מ להך דב"מ דף פ"ב גבי בע"ח קונה משכון וע"ש ברש"י דנטלו לגובייננא ומהו הקנין שלו י"ל דהוה כמו קנין מעות ואף אם נימא כשיטת הראשונים דמלוה לא קנה זה רק גדר קנין אבל גדר גוביינא קנה עי' ב"מ ד' ל"ה ע"ב ודף מ"ח ע"א ודף ס"ו ע"ב ועי' תוספ' ב"ק פ"י גבי משכן לו בית משכן לו שדה כו' ואמר שם אם קיבל על עצמו פטור ואז הוה כמו הך דגיטין ד' ע"ח ע"ב גבי זרוק לי חובי ועי' תוס' ב"מ דף קי"ב אם זה הוה גדר מחילה ושם ד' ע"א ע"ב וד' צ"ט ע"א גבי הכישה במקל ע"ש ברש"י ובראשונים אם הטעם משום שיעבוד או משום ערבות עי' בר"ן פ"א דקדושין וא"כ אם נימא דאש לא הוה אונס עי' תוס' עירובין ד' פ"א ע"ב וכ"מ וב"מ דף מ"ב ע"א ודף ל"ה ע"א שיש עדים וא"כ לחייב שם מטעם משכון ועי' תוס' ב"מ ד' פ"ב ע"ב ושבועות ד' מ"ד אם זה הוה קנין או שיעבוד:

וא"כ י"ל דגבי קרקע לא שייך זה ועי' פסחים ד' ל"א וע"ז דף ע"ה ע"ב גבי ישראל מב"נ או ב"נ מישראל ג"כ כן וב"מ ד' ק"ד גבי הך דריב"ק אם הוה קנין גמור להמלוה או לא ע"ש בתוס' ד"ה אהני כתיבה דהא דמשלם לו הפחת הוא רק מחמת לשון הדיוט ולא הוה בגדר שואל וע"ש ברש"י ד' קט"ו ע"א ד"ה למה ושם ד' קי"ג ע"ב עלי קרמית

ר"ל אם בשעה שמחזיר המשכון ללוי אם הוה של לוי או של המלוה ומחוייב להשאיל לו ותוס' שם ד' ל"ה ע"ב ד"ה אגרה וקדושין ד' ח' ע"ב ד"ה צדקה וזה הקנין לא הוה רק ע"י שליח ב"ד דאמרינן מאן שם לך עי' כתובות ד' צ"ח וב"מ ד' ל"ב וד' ל"ח ובהך דפסחים ד' י"ג ועי' בדברי רבינו פ"ז מהל' שאלה ה"ג וה"ה. וכ"כ בזה במ"א דזה ר"ל הגמ' דנדרים ד' מ"ח ע"ב גבי קנה ע"מ להקנות ובפיאה פ"ד גבי זכה מימינו לשמאלו וזהו מה דר"ל בגמ' דנדרים שם הא מני ר"א היא ר"ל הך דפיאה ע"ש בירוש':

והנה נ"מ אם אח"כ בא המפקיד והפירות עדיין ישנן בעין אם יכול לבטל המקח עי' תוס' ב"מ דף כ"ט ע"א ד"ה דהוה ובירוש' מעשרות פ"ג הנ"ל גבי מצא כלכלה ועשאן דמים דיכול בעה"ב לבטל המקח. וכ"כ במ"א דכל היכא דיכול לבטל ולא ביטל אם הקנין הוה למפרע או מכאן ולהבא עי' גיטין ד' י"ד ע"ב ורש"י שם ד' ט"ו גבי מתנת שכ"מ דאם לא חזר בו חל למפרע ובירוש' פיאה פ"ג ה"ח דמבעי לי' שם אם אוכלין בתרומה ואמר שמא יחזור בו חזינן דבל"ז הוה אכיל והוה קנין למפרע ועי' גיטין ד' מ"ג גבי גמרי או פקעי ומוכח שם מדברי רבינו דזה רק אם לא קיבלה קדושין מאחר ושם דף ט' ע"א גבי עבד ודף ס"ו גבי עובדא דגניבא ובמ"ש הרי"ף סנהדרין גבי אם העדים קרובים לשכ"מ ורחוקים להיורשים ע"ש. וזה ג"כ ר"ל רש"י בכתובות דף ע"ד וכ"מ גבי הנאת מחילת מלוה ר"ל בגדר גוביינא לא בגדר קנין:

עכ"פ אף דכ"כ בח"ד דשואל לא מטעם שומר רק בגדר קנין וצריך ליתן עבור הדבר עי' סנהדרין דף ע"ב ע"א אך שם ר"ל רק היכא דאח"כ נתקיים החזרה אז הוה קנין אבל אם אח"כ מתה וכדומה אז התשלום רק בגדר חיוב ועי' ב"מ דף ק"ג ע"א גבי הך דשואל אדם בטובו כו' ומהדר לו קתי' וזה ודאי אם גם זה נאבד צריך לשלם לו הכל:

ובזה יש ליישב הך דערכין דף י"ח ע"א גבי ספינה דרבינו יליף מזה בהל' נחלות פ"ג דאין לבכור פי שנים ע"ש בהשגת. אך באמת י"ל דר"ל להיפך דהספינה היתה מושכרת כעין דאמרינן בנדרים דף מ"ו ע"ב גבי טסקא ע"ש בר"ן דאין לו רק זכות אבל אם נטבעת אז משלם לו הכל ולכך לא הוה מוחזק ומ"מ לא חיישינן גבי הך דיבמות דף ס"ו ע"ב לשיטת התוס' שם דכהן ששאל פרה מישראל מותר להאכילה בתרומה ואמאי שמא תמות הבהמה ונמצא בהמת ישראל אוכלת בתרומה עי' בקדושין דף מ"ה ע"ב שמא יבוא אבי' וימחה וצ"ל דלמיתה לא חיישינן עי' יבמות דף ס"ט ע"ב גבי תרומה אם מותרת לאכול מיד ובהך דכתובו' דף י"א דאמר שם דיתיב לה כו' ואזלא ואכלה כו' וע"ש בתוס' ד"ה אביי. אך גבי קנס י"ל כיון דיכולה למחות שוב אין ב"ד יכול לפסוק שצריך ליתן לה קנס דכל דבר התלוי בפסק ב"ד צריך שלא יהי' יכול להתבטל כמבואר

בב"ב דף קי"ג וקי"ד ע"ש בתוס' ורשב"ם ד"ה ניחוש וד"ה רצו בסוטה ד' כ"ה ע"א גבי קינוי אמר שם דאין ב"ד עושין דבר שהבעל יוכל לבטל אח"כ. אך באמת כ"כ בח"א דיש שני מיני קינוי אחד קינוי לשתי' ואז הוה העדים של הקינוי והסתירה לדידן לא בגדר בירור רק בגדר עצם כמו גבי קדושין וגירושין וכמו דמבואר בירוש' סוטה פ"א שם דיליף לה מקדושין והעד של טומאה הוה בגדר פעולה לא בירור וכ"ז שלא העיד לא וכשיטת רבינו בהל' סוטה פ"ב דסוטה שיש לה עד טומאה במדינת הים המים בודקין אותה ולא כשיטת התוס' שם וגם היכא דאין היחוד יחוד גמור כמו אם קינא לה ממאה ב"א או מאבי' אז רק היכא דמביא לידי שתי' אבל בל"ז לא כלום וכן מחילת הקינוי צריך דוקא עדים לא בגדר בירור רק בגדר פעולה וכמו גבי ביטול הגט לשיטת התוס' גיטין דף ל"ב ול"ג וכן מוכח בקדושין דף פ"א ע"א דלהעיד שבעלה בא עלי' בדרך ועי"ז לא תשתה צריך ג"כ שני עדים וגבי קינוי של ארוסה וכה"ג לא מהני אם מקנא לה ממי שמותרת להתייחד דזה רק לשתי' ועי' סוטה דף כ"ו דאמר שם דמקנא לארוסה להשקותה כשהיא נשואה ועי' ביבמות דף נ"ח ע"ב ע"ש ברש"י ותוס'. אך נ"מ אם בשעת קינוי אמר שאין חושדה רק על אחר נשואין וגם אהני דבאירוסין לא שייך עליהם קינוי כלל כמ"ש ועי' בכורות דף מ"ט בהך דרו"ש וביבמות דף נ"ב גבי כתוב גט כו' ור"ל דההכתיבה יהי' לאחר האירוסין רק דלא מצי כעת לעשות שליח. וגם נ"מ במה דמבואר בקדושין ד' פ"א דבעלה בעיר אין בה משום יחוד וכ"כ דזה רק על האשה דבה אין היחוד איסור רק משום תקלה משא"כ האיש דהיחוד בו איסור משום עצם מחמת קריבות. וא"כ י"ל דגבי קינוי וסתירה כה"ג רק לצורך השקאה ובל"ז לא:

ובזה יש ליישב דברי רבינו בהל' סוטה פ"ד הי"ח דכ' מצות חכמים ע"ש ועי' בדברי רבינו בהל' אישות פ' ט"ו הי"ז שכ' וחובה ע"ש. אך נ"מ בין הני שאסור להתייחד עמהם או שלא בפני בעלה אז הוה הקינוי חובה מה"ת ובין הני דאין בהם איסור יחוד ועי' תוס' יבמות ד' ל"ז ע"ב:

ובזה מדוייק לשון הגמ' ברכות ד' ל"א ע"ב אלך ואסתתר בפני אלקנה ע"ש. ור"ל כך דעי' בירוש' סוטה פ"ד דגם אם היא טהורה נענשה מפני שהכניסה עצמה לספק הזה ועי' רש"י סוטה ד' י"ז ע"א ודי' כ"ז אך זה רק בהני שיש איסור יחוד אבל בפני בעלה דאין בה איסור יחוד לא ולכך אמרה כן וא"ש:

וגבי קנס בלא ב"ד לא כלום. וזה ר"ל הך דב"ק דף ל"ט משום דהוה ממון שאין לו תובעין ועי' סנהדרין ד' כ"ה דגבי חשוד על השביעית צריך שיקבל על עצמו שיתן מה שירויח לעניים וע"ש. ודוחק לומר משום דשביעית שייכא לעניים עי' בפ"ט דמס'

שביעית ובס"פ שם בירוש' גבי הך דיתן לאוכליהן ופ"ה דשם גבי לוף ועי' תוס' ע"ז ד' ס"ב ע"ב ופסחים ד' נ"ב ע"ב ועי' יבמות דף פ"ו ע"ב גבי קנסא דמעשר. אך כך דכיון דאונס ומפתה הוא קנס דאורייתא וצריך ב"ד לפסוק כמבואר ב"ק ד' ל"ג ע"ב וכ"מ וכיון דליכא תובע לא שייך על זה פסק ועי' שבועות ד' ל"ג ע"ב ע"ש ברש"י דגבי קנס לא מהני גם הרשאה כיון דלא הי' בידו מעולם וא"כ הוה כמו קודם גמר דין וליכא קנס. ובאמת רש"י בכורות ד' מ"ז ע"ב גבי הך דלא הוכרו משמע דס"ל דאף גם חלק פשוט אם לא הוכרו מעיקרא לא מהני הרשאה. אך לכאורה לדברי התוספ' ב"ב פ"ט גבי שני זכרים שנולדו במחבא מבואר שם דאף בלא הוכרו גובין. אך שם י"ל כמ"ש התוס' בכורות ד' מ"ט ע"א דהיכא דשניהם לפנינו א"צ כלל הרשאה. וזה ר"ל התוספ' ב"ק ספ"ג בזמן שכולן באין לב"ד וט"ס שם ועי' ירוש' יבמות פ"ד גבי ספק ויבם דאמר שם שפיות באחין הפסד כו' ר"ל אם הספק ויבם עושין שלום הפסד לאחין ואף דהא יבם איתקש לבכור שאין נוטל אם לא הוכר שאני התם דהאחין ממ"נ אין להם עי' ב"ב ד' ל"ה ע"ב גבי אם בא אחר ותקפה ורש"י ב"מ ד' ח' ע"א ד"ה הא דאחד מן השוק א"י לתפוס. ובאמת לכאורה קשה הך דב"מ ד' ו' גבי תקפו אחד בפנינו ע"ש מי גרע מבא אחר ותקפה. ודוחק לומר דזה אתיא כר"א ועי' ב"ק ד' קי"ז ע"א גבי ההוא שותא כו' ופליגי שם אבייי ורבא אם הוה גדר מסור ואף דמי גרע מבא אחר ונטלה לר"ח וצ"ל כיון דזה נעשה ע"י אחד מהם גרע דהוא בעל דין ובאמת רבינו ז"ל בהל' טוען פ"ט ס"ל דאף אם תקף מ"מ אם חזר ונטלו הימנו חולקין דס"ל דלא מה שהוא אצלו ראי' שהוא שלו רק דאין ב"ד נזקקין לו ונ"מ גבי הך דשם ד' ז' גבי שנים אדוקים דזה נוטל עד כו' אם שם מהני תקף אם זה הוה כודאי שלו וע"ש דף ד' ע"א אנן סהדי כו' ודף ה' ע"ב וכי מאחר כו' וזה ר"ל שם כמאן דפסק דמי וע"ש גבי טלית מוזהבת ושם בע"ב גבי שטר גבי תורף ודף ק"ז ע"א גבי אילן ור"ל אי אמרינן דהדבר שהוא בידו הוה בעצם שלו או זה רק ראי' שיש לו בטלית כל כך וע"ש בתוס' ד' ח' ע"ב ד"ה או אם זה קנין או מוחזק. וזה ג"כ ר"ל מה דאמר שם גבי שטר לדמי ר"ל לא דהטענה הוא אם פרע אם לא רק דהוה כמו שטר של אחר והטענה אם שייך לו או לאחר ובגדר שויא ע"ש בתוס'. וכן נ"מ גבי טלית למה דמבואר בירוש' מע"ש פ"ד אם שמין בפדיון מע"ש לפי ערך שלם או לפי ערך חתוך ועי' ערכין ד' י"ט ע"ב במה דפליגי אבייי ורבא גבי יד וב"ק דף מ"ז ע"א ונ"ח ע"ב וה"נ אם אמרינן כמו שהוא שוה עכשיו לפי חשבון או אם הי' נחתך: וזהו ג"כ כונת הגמ' ב"מ שם האי סודרא כיון כו' עי' בדברי רבינו פ"ה מהל' מכירה ה"ז דס"ל דלא מהני הך דיכולה לנתקו רק אם עי"ז יהי' כל הכלי בידו ואז לא מהני

ג' על ג' והטעם משום דרבינו כ' שם דצריך שיהי' בגד כמו גבי טומאה עי' תוס' ב"ב דף קע"ג ע"ב דלא ס"ל כן ועי' זבחים דף צ"ה גבי מעיל גבי עבים ורכים דרק היכא דחשיבי ע"י אביהם אז די בג' על ג' ואם נימא דכמאן דפסק שוב אין עליו שם בגד ועי' שבת ק"מ גבי סודר ע"ש בגירסת הרי"ף ועי' סוכה ד' ט"ז ע"א ע"ש ולכך היכא דאינו חשוב מחמת עצם רק מחמת תואר צריך שיהא הדבר בידו ועי' עירובין ד' י"ט ע"ב גבי תרי רואין כו'. וא"כ לפי"ז מה ששוה יותר כשהוא שלם משהוא חתוך שייך לשניהם אף בדבר שהוא בידם ועי' ב"ב דף ק"ז ע"ב גבי הך דמשמנין ביניהם ע"ש בראשונים ומ"ש הר"א ז"ל בהשגת ספ"ג מהל' גזלה גבי חוטף ותוס' שבועות דף ל"ב ע"ב. אך באמת זה רק בשיש עדים שראו שחטפו ובלא עדים אף לפי דבריו אין עליו שם גזלן. ובאמת הך דשם דף ו' גבי הקדישה בלא תקפה ר"ל להיפך דאף דהחצי שתחת ידו כיון דאם תקפו אחר אין מוציאין מידו הוה גם זה כמי שאינו ברשותו ועי' נדרים דף ל"ד ע"ב ובחולין דף קל"ט ע"א וב"ב דף ע"ט ע"ב דהוה אינו ברשותו ולא אינו שלו ועי' ב"ק דף ע"ט ע"ב כיון דשייכא ידו במקצת כו' ובירוש' גיטין פ"ח ה"א גבי אם הי' נשוי לבת אחיו או נפל לו ולה לא מהני כתיבה. וכ"כ בזה ועי' שבת דף קמ"ח ע"ב גבי תפיסה ע"ש בר"ן. ואף דאם כן לשיטת רש"י בכורות הנ"ל מה נ"מ בין בכור לפשוט גבי לא הוכר ולמה צריך קרא שם י"ל דנ"מ דלא מהני תפיסה כמ"ש רשב"ם ב"ב דף קכ"ו ע"ב משום דכתיב יכיר וכן כ' הר"א ז"ל בהשגת פ"ב מהל' גנבה הי"ב ועי' בהל' חובל פ"ד הי"ב. ועי' ב"ק דף ל"ג גבי מחלוקת דיוחלט או יושם משמע אף בלא קנין וע"ש ד' ל"ו ע"ב גבי תפסו ניזק ובירוש' שם ובמה דפליגי רבינו בהל' גזלה פ"ב גבי גזל כלי ושברה והנגזל רוצה השברים ועי' יבמות ד' ס"ו ע"ב גבי שבח בית אביה עכ"פ י"ל דגם שואל יש עליו התחייבות בגדר שומר עי' ב"מ ד' פ"א וא"כ קשה מהך דד' צ"ח ע"ב גבי שאלה בבעלים. אך י"ל דכיון דשכרה ממנו הוה כמו שהחזירה לבעלים ועי' ב"ק ד' ס"ח ע"ב וד' ע"ו גבי חזרה קרן לבעלים. וכ"כ בזה במ"א למה דס"ל הירוש' רפ"ח דשבועות דשואל לא הוה רשותו כרשות הבעלים ושאר שומרים רשותם כרשות הבעלים ועי' ירוש' פ"ח דב"מ גבי שאלה היום ושכרה למחר הלילה שבנתיים מהו אם מיקרי עדיין תוך שאלה או שכירות ובהך מחלוקת דב"מ ד' קי"א ובירוש' דאמר דאם שכרו בתחילה ואח"כ שאלה ומתה בתוך שאלתה יכול לומר משיעבוד הראשונה מתה הרי חזינן דזה הוה דבר חדש ולא מתחילה קנה לזה:

ובזה מדוייק לשון המשנה ב"מ דף צ"ז דגבי פרה אחת נקט מתחילה שאלה ואח"כ שכירות משום דאם להיפך גם אם מתה בזמן שאלה פטור ועי' תוס' שם דף ק' ע"א:

עכ"פ גבי הקדש י"ל דהוא דבר נמשך ולא נגמר כיון דתליא ע"י פיו וישנו בשאלה ועי' יומא דף פ"ג ע"ב דאמר שם אפשר בחולין כו' ואמאי לא אמר דנ"מ אם החולה הוא כהן אך כך דכבר הקשו במ"ש הר"ן ז"ל דהיכא דעובר בכל פעם ופעם גרע וא"כ ה"נ. אך זה לא מיקרי כלל דנגמר הדבר דהא יכול לשאול ורק אימתי נגמר בשעה שאוכל והוה הדבר נמשך לא נגמר אך כל זה היכא שהוא ביד הישראל אבל ביד כהן דאז א"א לשאול עליו כמבואר בנדרים דף נ"ט הוה גמר ובל"ז מתקנינין לו. אך באמת כך דהנה שם נקט גוזזין את הכרישין וא"כ לא הוקבע עדיין ואנן קי"ל דשבת לא קבע רק אם גמר כמבואר ביצה ד' ל"ה אך הא מבואר בדברי רבינו פ"ג מהל' מעשר ה"ו דרק לאכול מעט מעט מותר ולא הכל וצריך לשייר וכעין זה מבואר בירוש' פאה פ"ג ה"ג ובדברי רבינו בהל' מ"ע פ"ב ה"ו וסוף פ"ד וא"כ נמצא גם אוכל בלא הרמה לא עבר אלא בשעת גמר אכילה. וכ"כ במ"א בהך דמע"ש פ"ד הובא ביבמות ד' קט"ו ע"ב גבי מצא כלי כו' דל"ל ב' הטעמים שמות בני אדם וגם פינן אך נ"מ כך דגבי שאר דברים די במה דאמרינין פינן ולפנחיא שבקי' כו' אבל גבי הקדש וקרבן אמרינין כיון שנתן לכלי זה גופה הוה הקדש ולכך צ"ל הך טעם דשמות בני אדם ועי' תוספ' ב"ב פ"ח אם העלה בערכיים על שמם זה גופה הוה קנין וכ"כ בזה ועי' כתובות ד' ט"ז ע"ב היכא דלא עביד מעשה אם זה הוה סימן להיפך ושם ד' י"ז ע"ב ארמלתא לית לה כיסנא וב"מ ד' ק"ג ע"ב גבי תיבנא ועי' יומא ד' מ"א ע"ב גבי סימנין של השעירים ורשב"ם ב"ב ד' קע"ב ע"א גבי ארוך וגוץ וע"ש ד' ל' ע"ב דאמתלא דהראשון נוח לא אמרינין היכא דעשה מעשה ועי' תוס' כתובות ד' ק"ט ע"א וגיטין ד' נ"ח ע"א בתוס' גבי סיקריקין דפליגי רו"ש אם לכתיבת השטר לא מהני אמתלא ועי' גיטין דף ל"ב ע"ב בדר"נ ור"ש אם זה הוה מעשה. וזה ר"ל התוס' כתובות שם דמקשו מדף מ"ג ע"ב דזה מבואר בגמ' דף ל' ע"ב רק דר"ל משום דר"ש לא ס"ל דחשוב כמעשה ולכך כתבו דבר הנראה כו' ועי' קדושין דף נ"ב ע"ב מלקטין ומוסיפין ובאמת לפי מ"ש במ"א דהא דהודאת בע"ד כו' לא הוה בירור רק מכאן ולהבא ולכך גבי קנס לא שייך זה משום דזה א"א בלא פעולה ובחד גופא לא פלגינין דיבורא כמבואר ב"ב דף קל"ד ותוס' גיטין דף כ"ז. וא"כ יקשה מהירוש' הובא בתוס' יבמות דף קט"ו ע"ב ד"ה אימר בעובדא דר"י ור"י אמאי לא הוה כמו הודאה. וצ"ל משום דשותפין לא קפדי כמבואר ב"מ דף קי"ז וכ"מ ועי' סנהדרין דף מ"ד ע"ב דלאחר גמר דין לא מהני אמתלא ובתוספ' פ"א דב"מ הודאת בע"ד כו' אימתי בזמן שתבעו ר"ל טענה שלא להשביע וזה ג"כ אמתלא ובב"ד לא שייך זה דהוה כמו מעשה עי' ירוש' רפ"ד דגיטין ב"ד שכחו מרובה וברפ"ג דסנהדרין ובר"ן נדרים דף כ"ז

ע"ב ועי' סוטה דף כ' ע"א גבי איני שותה וב"ב דף מ"ט אתא שטרא כו' וכתובות דף מ"ד וגיטין דף ס"ז וכ"מ:

עכ"פ הקדש הוא נמשך וזה ר"ל הך דמעילה דף ט"ו גבי קדשים שמתו כו' אקדיש אשפה כו' ע"ש בתוס'. אך כך דהנה דהך דר"י שם ובתמורה דף ל"ב מחוורתא אין מעילה כו' ר"ל כך דעי' במנחות דף ד' ע"ב בהך דלא נהנין פי' רש"י ותוס' מחמת עולה ולא פי' כמו דאמרינן בכ"מ דגם בשלמים אסור ליהנות מה"ת ועי' פסחים דף כ"ז ע"ב ור"ה דף כ"ט ותו"י נדרים דף י' וכ"מ ועי' תוס' סנהדרין דף פ' אך שם ר"ל מחמת עבודה בקדשים לא מחמת מעילה וכן ר"ל הך דנדרים. אך כך דעי' תוס' נזיר דף כ"ו ע"ב גבי הך דיפלו לנדבה דמ"מ אין מעילה בהדמים עד שיקח מהם הקרבן דכיון דזה בא ממילא לא ע"י פיו והנה במעילה דף י"א מקשה שם וליתני נמי כו'. ולכאורה קשה איך מועלין בתרומת הלשכה הא מביאין מהם כתנות כהונה ועי' קדושין דף נ"ד דאין מועלין בהם וכן מלח ועצים כמבואר מנחות דף כ"א ע"ב ועי' תוס' שם דף כ' ע"ב וכן בפרה כיון שמצותה שתעשה אפר ואין מועלין באפרה כמבואר מנחות דף נ"א אך מתרומת הלשכה י"ל כיון דע"כ צריך להביא מהם גם שאר דברים לכך יש בו מעילה דכל המעות שבלשכה משועבד לזה ועי' במ"ש רבינו פ"ד מהל' מעילה ה"ג דמועלין במקצתה ומ"ש בפ"ז ה"ז גבי כיסין ושוורים דכולם משועבדים זה לזה. אך נ"מ בין קדשי מזבח דהוה תמימים דאז א"א שיחול הקדושה על כולם ויפקע מאליו דקה"ג לא פקעה עי' תוס' זבחים דף ד' ע"א ובין קדשי בדה"ב ועי' בירוש' פ"ז דדמאי ובמעילה דף י"ג ע"ב דמועלין בכולם לפי חשבון כו' מחמת דהם משועבדים שיהי' מהם ג' לוגים:

ובאמת זה ר"ל במעילה דף כ"ב ע"א כוסין אלוגין רמי כו' ר"ל הך לוגין דמעילה ד' י"ג ע"ב ומקשה לר"ל לשיטתי' דאין מועלין אלא בג' ותירץ דאומר לא יפטור והוה כמו מפריש לאחריות וכמבואר בכ"מ ועי' תוס' זבחים ד' מ"ג ע"א דגבי דם דכל טפה חזיא לזריקה נקרא כולה מתיר וע"ש ד' ל"ד ע"ב פלוגתא דראב"ש ורבנן:

והנה בזבחים ד' כ"א דאמר שם דמי כיור אף למתירין אינם נפסלים כאברים וא"כ למ"ד בירוש' סוטה פ"ב דמי סוטה אינם נפסלין בלינה א"כ לא יהי' לינה שייך בכיור כלל כיון דבא מהם לסוטה וצ"ל משום דאז פקע מהם שם כיור כלל ועי' מנחות ד' פ"ח ע"ב ובירוש' פ"ג דאין במים משום קדושה ושם קאי לאחר מחיקה ולפני מחיקה יש ב' לשונות וע"ש בתוס' ד' כ' וט"ס שם ובדברי רבינו בהל' סוטה פ"ג וגם משום דנשתנה עי' סוטה ד' ט"ו ע"ב ובתוס' שם ובדברי רבינו בהל' במ"ק פ"ה הי"ב וצריך שלא ישתנה מראיהם אף דמים עצמן אין בהם שינוי עי' בתוס' שם ובתוס' יומא דף

ס"ד ובדברי רבינו בהל' פרה פ"ט הי"ג דמחלק שם נשתנו מחמת עצמן או מחמת עשן ולכך מבואר בזבחים ד' ס"ד דמים המעושנים פסולים לניסוך ובדברי רבינו בהל' תו"מ פ"י ובהל' פרה מחלק שם בין נימוח ע"י חמה או ע"י אור משום דמבואר במנחות ד' כ"א דמעשה חמה הדר ובדברי רבינו בהל' מקואות פ"ז הי"ב גבי מקוה ועי' במס' פרה פ"ח מי"א גבי נפל לתוכו כו'. וזהו כונת הגמ' חולין ד' ק"ז ע"א קפדיתו אחזותא ור"ל היכא דנשתנו מחמת עצמן וא"ש מ"ש התוס' וכן מוכח מדברי רבינו בהל' ברכות פ"ו ה"ז ועי' ברכות דף נ' ע"ב וזבחים דף כ"ב דנטילת ידים חמיר וכמו גבי חמי טבריא. ובאמת י"ל דהמחיקה של האותיות לא הי' כלל במים אף דמדברי התוס' סוטה דף י"ח לא משמע כן רק כמו דאמרינן בסוטה ד' ט"ז ע"ב גבי שחיטת הצפור דבלא קרא ה"א סמוך למים ה"נ כאן ועי' סוטה דף ז' ע"א ובנדרים דף ס"ו ע"ב ושבת דף קט"ז ע"א ועי' בירוש' פ"ב דסוטה מחק בעפר מהו ושם דף ט"ו ע"ב כשם שממעט בכתב כו':

עכ"פ נפקע מהם שם מי כיור ועי' זבחי' ד' פ"ט ע"ב וד' ק"ד גבי סופו לצאת ובהך דיומא דף מ"ו ע"ב גבי גחלת היכא דאינתיק אך כך דיש שתי קדושות אחד קדושת פה ואחד קדושת דין וכמו גבי ולדות עי' תמורה ד' ל"א ע"ב וגבי גידולין במעילה ד' י"ג. וכ"כ במ"א אם כה"ג אם נעשו בע"מ ופדאן אם צריך להוסיף חומש אם נקרא אז בעלים דזה ממילא וכן גבי מקדיש אבר שהנשמה תלוי' בו דנפשט קדושה בכולה אם זה ממילא או הקדש פיו ונ"מ ג"כ לגבי פדיון ועי' ב"ק ד' ס"ט ע"ב גבי כרם רבעי ומע"ש דמשנה שם הלשון משום דמע"ש בא ע"י דלקרוא שם מע"ש בעי בעלים משא"כ בכרם רבעי דמאליו. וכ"כ במ"א דהנה נ"מ גבי כרם רבעי בשביעית אם צריך להוסיף חומש ע"ש בירוש' ובתוס' ב"ק ד' ס"ח ע"ב ד"ה הוא וס"ט ע"א ד"ה והצנועין. ובאמת קושיית התוס' לכאורה לא קשה מידי כיון דאז יכולים המלקטים לפדות בלא דעת בעל הכרם שוב שפיר יכול בעל הכרם לחלל בגדר זכות וכמ"ש התוס' קדושין דף נ"ו ע"א בשם ר"מ ובאמת זה הוה מחלוקת בתוספ' מע"ש פ"ד ובתוספ' ערכין פ"ד וט"ס שם אם גבי מע"ש ג"כ פדייתו זו משיכתו ועי' ירוש' מע"ש פ"ד ה"ו ופ"ה ה"א ר"ל דהא מבואר בחולין דף קל"ט הך דר"נ לפי שמצינו בהקדש ומעשרות שמתחללין כו' ע"ש בתוס'. אך ר"ל כך דכ"כ בח"א ובח"ב דמבואר מדברי רבינו ומתו"כ דגבי הקדש של אחרים אף שתיכף שמחלל נעשה המעות קודש וההקדש חול מ"מ לא קנה עד שיבוא המעות לגזבר ואז הוה קנינו אך זה רק של אחרים אבל שלו תיכף קנה בחילול אבל כשבא המעות ליד הגזבר הוה קנין גמור אף בהקדש של אחרים וגבי מע"ש פליגי היכא דפדה מע"ש של חבירו מדעת רק לא משך הפירות וקודם המשיכה נתייקרו אם יכול בעה"ב

לחזור בו דרשב"ג ס"ל דבאמת הפדיון הוה משיכה גם במע"ש רק בלא דעת של חבירו א"א לפדות המע"ש והיכא שהסכים זכה בו הפודה ואנן לא ס"ל כן רק דאף דממון גבוה היא מ"מ יש בו גם ממון הדיוט וצריך לזה משיכה וכן להיפך בלא פדיון ומשך י"ל דקנינהו לענין זה דאם פדאן אח"כ מוסיף חומש. אך י"ל דלדידן דס"ל דמשיכה לא הוה קנין רק מדרבנן לא הוה לענין זה קנין שיהא צריך להוסיף חומש ועי' תוס' ב"ק ד' ע"ט ע"א וכן גבי נטע רבעי כה"ג ולפי מ"ש בח"ד דיש חילוק בין נ"ר ובין כ"ר דגבי כ"ר מוטל עליו חיוב לפדותו שוב י"ל לפי מ"ש לעיל דאף דגבי נדבה אם החרים הקרבן גם אחר יכול לפדותו ונעשה בעלים עליו כמ"ש רבינו בהל' ערכין ובהל' פה"מ מ"מ גבי אם אמר עלי עי' מנחות ד' ק"ח ע"ב ועירובין דף כ' ע"ב עלי להביאו קאמר ולא לאחריות ואף דלכאורה הא בכל הקרבנות כן כמבואר ר"ה דף ד' ע"ב ותמורה ד' י"ח דמוכח שם מהך דקרא דתשא דמחוייב לילך ולהביאה לביהמ"ק. וכ"כ במ"א דר"ל אף שאינו עולה לרגל וכיוצא בו ודוחק לומר דר"ל תכף וכעין דאמרינן בירוש' רפ"א דר"ה הרי עלי כו' להביאו בשני בשבת ועי' נדרים דף ד' ע"א. אך באמת נ"מ דאז א"י להחרימה עד שיפדנה אחר או ליתן לאחר במתנה רק דעליו מוטל החיוב להביאה וי"ל דאף בכ"ר כן משא"כ בנ"ר או במע"ש שם יוכל להפדותה ואחר יוכל לפדותה ועי' בדברי רבינו בסוף הל' מע"ש ואף דמבואר בקדושין דף נ"ד ע"ב וכן פסק רבינו בהל' מע"ש דמ"ד ממון גבוה אינה יכול ליתנה לאחרים י"ל דהקדש שאני ועי' בתוספ' מע"ש פ"ה מחלוקת דב"ש וב"ה אם מותר לנטוע אילן ברביעית שעי"ז יהי' הרבעי שלו בשביעית. וכ"כ בזה והך דר"א דביצה ד' ה' שרצה להפקיר כ"ר או דמיירי כשהי' סמדר או דהוא מתלמידי ב"ש דס"ל ממון הדיוט הוא:

עכ"פ זה הוה רק קדושת דין וכן אימורים לאחר זריקת דמים ובשר עולה לאחר זריקה. וכ"כ במ"א דגם עולה לאחר זריקה הוה מעילה חדשה ובקק"ד לפני זריקה יש בו ב' קדושות קדושת פה וקדושת דין והזריקה מועלת לשניהם והרי גם בעורות קדשים לפני זריקה יש בהם מעילה כמבואר זבחים דף מ"ג ומעילה דף ט' ועי' רש"י חולין דף קט"ז ע"ב ובזבחים דף ק"ג ע"א עור תפיס ע"ש ברש"י ור"ל דעור לא קדוש מחמת עצם רק ממילא ובגדר מעשה עץ ולכך לאחר זריקה אין עליו שם משולחן גבוה עי' חולין ד' קל"א וד' קל"ג ע"ב דלא חשיב לה ממתנות של ביהמ"ק ע"ש בתוס'. וכ"כ במ"א במה דמותר לקדש בהם אשה ועי' בכורות ד' ל"א ע"ב דלשיטת התוס' גם במעשר בהמה כן ולכך חל עליו קדושת בדה"ב ועי' תוס' יומא ד' נ"ט ע"ב וחולין ד' קי"ז והא דמבואר בזבחים ד' צ"ח ע"ב ודף ק"ג דעור הולך אחר בשר ועי' ב"ק ד' ק"י. אך כ"כ במ"א דזה לא

מחמת הבשר שלו רק מחמת הקרבן שלו ונ"מ לב"נ אם נימא דיכול להביא שלמים למי שייך העור. ועי' בלשון רבינו בפ"י מהל' מעה"ק הכ"א וכ"ג ובהל' כמ"ק פ"ד דמבואר שם דטמא בקרבן ציבור יש להם זכי' בעורות אף דאינם יכולים לאכול דמ"מ הקרבן שלהם. וכן נ"מ לפי מ"ש במ"א דמוכח מהך דחולין ד' קל"ה ותמורה ד' י"א ע"ב דאף בקדשי מזבח יכול לשייר את העור ועי' בדברי רבינו בהל' ע"ז פ"ז ה"ג אם אז שייך העור לכהנים אם זה מחמת קרבן או מחמת הקדושה וגבי מעילה מחיים ודאי דמועלין בו אף כה"ג בגדר מעשה עץ רק דנ"מ לאחר הפשט קודם זריקה וכבר הארכתי בזה גבי בכור אם העור שייך לכהן מחמת הקרבן או מחמת שהוא שלו. ועי' זבחים ד' פ"ה דמבואר שם דאימורים שהעלן לפני זריקת דמים לא מיקרי קדשי ד' ואין בהם מעילה. אך כ"כ במ"א דכלי שרת עדיפי ממזבח מקדשו למעילה אף שלא מחמת פיו רק מחמת דין עי' זבחים דף כ"ז ע"ב וכן גבי תמימין שנעשו בע"מ המעילה שבהם הוא מחמת פה ולא דין ולכך אין בהם מועל אחר מועל כמבואר מעילה ד' י"ט ע"ב. וזה תליא אם מום הוה פסול חסרון או פסול הגוף עי' תמורה ד' י"א גבי הך דבר פדא במקדיש עובר במעי בע"מ דלבר פדא לא חל קדה"ג אף בזכר במעי נקבה חל כמבואר שם דף י"ט וע"כ דס"ל דזה פסול גוף וע"ש ד' י"ז ע"א וע"ש ד' ו' ע"ב דאף היכא דבע"מ כשר מ"מ אין בו קדה"ג ויכול לחללו. וכן נ"מ גבי ב"נ דכשר לגבי דוקין שבעין בבמה אם מותר לישראל להקריב אותו בחוץ בזמן המקדש כיון דאינו ראוי לפתח אה"מ ועי' תוס' מנחות ד' ק"ט ע"ב גבי חוניו. ובאמת נראה דזה הוא דמצריך בתמורה דף ז' קרא לבמת יחיד אף דכבר נתרבה מהך דבכורות דף י"ד ע"ב. אך נ"מ כה"ג לקרבן ב"נ בדוקין שבעין דאסור לישראל להקריב בבמה. וכן נ"מ במה דמבואר בבכורות ד' י"ד דעל מום עובר חל קדה"ג להך דבכורות ד' ל"ט גבי אכל ולא איתסי אם נימא דמכאן ולהבא הוה מומו ואם הקדישה אז מתחילה אם חל עליו קדה"ג. וזה תליא אם זה רק מחמת פסול חסרון חל דעדיין אין בו החסרון ואם פסול הגוף לא חל וכן קלוט אליבא דר"ש בולד אם חל על העובר דכשיוצא נעשה בהמה טמאה ועי' זבחים ד' קי"ד בגירסת התוס' ותמורה דף י"ז. והיכא שהקדיש מעות לצורך קרבן אף דחל עליהם הקדושה עי' נזיר דף כ"ח וכריתות דף כ"ז ע"ב. וכ"כ בזה בח"ב מ"מ הוה רק מחמת פיו ולא מחמת דין ולכך מבואר בתו"כ פ' ויקרא דאף דקי"ל הביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא מ"מ המעות לאשם יכול להקדיש קודם דזה רק קדושת פה. והנה כך דבר שהוא קדושת דין הוה זה עצם ולא תואר ובזמן שהוא כך הוא כך ובזמן שאינו כך אינו כך ולא שייך בזה לומר שסופו להיות כך דאז הוא דבר חדש וזה לא מיקרי כלל מציאות כמ"ש התוס'

מנחות דף כ"ב ע"ב וזה בעצם הגדר מה דאמרינן אי בעי מפקיר לנכסי' ועי' בנדרים דף פ"ד דיש בזה מחלוקת אך זה תליא אם זה מיקרי שינוי בעצם או רק בגדר קנין והעדר קנין ועי' תמורה ד' כ' ע"א גבי הדיוט ונשיא ע"ש ברש"י ותוס' אם עני ועשיר מיקרי חד גופא ובהוריות ד' ט' גבי נשיא שנצטרע דאמרינן שם דלא שייך בו עניות ר"ל דהתואר של נשיא לא שייך בו עניות ועי' ערכין ד' י"ז בהך דר' ורבנן ע"ש ברש"י ותוס' ועיקר הדבר הוא כך אם עני פטור בעצם או רק מחמת עוני וגם איך מיירי אם קודם שהעמידו לפני כהן או לאחר שהעמידו ואם אז הי' עשיר והעני. וגם נ"מ אם אמר לפטור או סתם ועי' חולין ד' כ"ג ע"ב אם אמר לפטור לא יצא עד שיפטור ואם סתם די בגדר דין וגם נ"מ אם אמר קרבנו של מצורע זה עני עלי ועי' בדברי רבינו בסוף הל' מחוסרי כפרה ועי' בתוספ' ערכין פ"ב במה דפליגי שם ר"מ ורבנן האומר ערך פ' זה עלי ע"ש, ולכאורה ט"ס שם וחסר שם הך לשון המשנה דערכין דף ז' ע"ב אך י"ל דמיירי כגון שאמר של פ' עני ולכך דייק שם זה ואכמ"ל. ועי' נדה ד' ע' ע"א דנקט שם כותב נכסיו לאחרים. ולכאורה קשה למה לא נקט מפקיר נכסיו אך כך דהנה בתו"כ פ' מצורע ובתוספ' מבואר דא"צ ללוות ומשמע דאם לוה מיקרי עשיר ועי' בדברי רבינו בהל' מ"ע פ"ו הט"ז ובירוש' ספ"א דפיאה וא"כ דרק ללוות אינו מחוייב אבל אם יכול להביא קרבן עשיר יש עליו שם עשיר לענין זה א"כ אם מפקיר נכסיו לא מהני דהא יכול לזכות בהם ועי' נדרים דף ל"ד ע"ב ובירוש' פיאה פ"ד גבי הך דהקדשתי בעניי דאמר שם שהי' מקדיש סעודתו ור"ל דרצה שיהא המקדש בא משל ציבור וגם הוא הי' המקדיש וזה הי' סעודתו דהיינו סעודת מלכים ומה שלא הי' אוכל לא הי' שלו דהיינו מותר מזונות ועי' תוס' נזיר ד' כ"ד ע"ב וירוש' פ"ו דעירובין וכ"מ ומ"מ הי' יכול הוא להקדיש משום שאם הי' רוצה הי' שלו ועי' תוס' ב"ב ד' ע"ט ע"ב:

עכ"פ כאן אם הי' מפקיר נכסיו הי' מחוייב לזכות בהם ולהביא קרבן עשיר ולכך צריך לכתוב נכסיו לאחרים. וגם נ"מ להיפך עי' נזיר דף י"ב ע"ב ובירוש' שם גבי חצי נזיר דהיכא דאמר לפטור די בקרבן אחד וסתם צריך קרבן וחצי וכן גבי עני ומדירו עשיר. וגם י"ל דזה הוה כמו ערך מפורש או כמו נדר דמים דלא שייך השג יד. וכ"כ במ"א למ"ד במנחות דף י"א ע"ב דלבונה הבאה בפ"ע אם חסרה כשרה ועי' רש"י מעילה דף י"ט דלר"י כ"ז שלא הקריב לא קיים נדרו כה"ג אף דכשרה מ"מ לא קיים הנדר שלא הקריב קומץ ועי' מנחות דף ק"ו ע"ב גבי חמשה קמצים ומ"ש התוס' שם בשם הירוש' אי אזלינין בתר יד הנודר או הכהן ור"ל ג"כ אם הנדר כפי הדין או כפי הלשון ועי' נזיר דף ה' ודף ו' אם גבי נזיר מפורש שייך מקצת היום ככולו ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל אם

זה גדר דין או מחמת קבלת הפה ונ"מ להך דשם ודף ט"ז דלר"א נטמא יום ל' סותר ל' אם זה מחמת סתירה או מחמת דההתורה אמרה דביום מלאת צריך לנהוג דין נזיר ועל זה שייך שפיר לומר מקצת היום ככולו דזה דין לא מחמת פיו וכ"כ במ"א דמחלוקת דמו"ק דף ט"ז ע"ב אם גבי נזיפה אמרינין מקצת היום ככולו ועי' בדברי רבינו בהל' אבל פ"ח הי"ב דגבי קריעה לא אמרינין מקצת היום ככולו. וזה מחלוקת בירוש' מו"ק פ"ג ה"ה והטעם דזה שייך רק על האדם דכבר נהג הזמן שצריך אבל גבי קריעה דזה על הבגד כמבואר במו"ק דף כ"ו דגם אחר אסור לאחותו שם לא שייך לומר שכבר נהג דאטו מקצת שנשאר אינו מן היום רק היכא דעיקר הטעם שהאדם ינהוג כך זה הזמן אז י"ל דע"י מקצת היום הוה כמי שנהג זה הזמן אבל היכא שזה תליא בעצם הזמן לא שייך זה ועי' בדברי רבינו בהל' אבל פ"ד ה"ט דמחלק שם בין יום ראשון לשאר הימים דביום ראשון צריך לישב על מטה כפוי' ובשאר הימים צריך רק לכפות את המטות ועי' בירוש' דהוה זה מחלוקת שם ומביא שם ראי' מהך דכה"ג יושב על הספסל ומ"מ מבואר בירוש' שם דכה"ג חייב בכפיית המטות וצ"ל דלגבי עצמו כיון דקי"ל דכה"ג כולה שתא לגבי' כרגל דמי כמבואר מו"ק דף י"ד ע"ב ע"ש דף ט"ו ע"ב דגם בקרבנות שלו אמרינן ג"כ דכ"ג מקריב אונן אף דבאמת לא דמי כלל דרק מחמת שפסול אונן לא שייך בכה"ג אבל שלם לא מיקרי וזה ר"ל הך דיומא דף י"ד אטרודי מי לא מטרד ור"ל דאין עליו דין שלם ע"ש ברש"י ותו"י ובתו"כ פ' שמיני וכ"כ במ"א גבי מ"ש התוס' זבחים דף צ"ט ע"ב גבי פסח די"ל דהיכא דהוה רק מן החבורה לא איכפת לן מחמת ההקרבה ועי' פסחים דף צ"ח ע"א גבי בנו ממונה עמו כו' דבחוה"מ יכול להקריב אף שהוא עדיין אבל להך דס"ל במו"ק ד' י"ט דוקא ג' ימים ועי' רש"י זבחים ד' ק' ע"ב גבי יו"ט:

ובזה יש ליישב ג"כ למה צריך קרא למעט בכל מקום ערל לב מן ק"פ הא הוה מומר ואין מקבלין ממנו שום קרבן. אך דנ"מ לגבי חבורה דאין שמו עליו דהוא רק טפל וכ"כ בזה במ"א במה דמבואר בתוספ' פ"ח מפסחים דיש לו חלק בעורות ר"ל דיש לו חלק גם בקרבן לא רק בהדין ועי' תוס' מו"ק ד' כ' וד' כ"ו דמספקא להו שם אם יש הבראה ברגל אף דמצינו בכה"ג ומלך דין הבראה ועי' סנהדרין ד' ס"ג דאמר דאין מברין על הרוגי ב"ד אף דלא שייך בהו אבלות כלל ומה שייך בזה גדר הבראה וע"כ דלא תליא זה בזה. ובאמת מה דאמרינין בסנהדרין שם דיש בהם אנינות הוה רק כמו אנינות של כה"ג וכן ברגל דמקריב ואינו אוכל וכן באחותו הנשואה לשיטת רבינו דס"ל דיש בה אבלות דאורייתא וכהך דיומא הנ"ל. עכ"פ גבי כה"ג חזינין דלענין עצם הוה רגל ולענין מה ששייך להזמן

יש בו דין אבל ועי' פסחים ד' נ"ה וד' פ"א גבי מקצת היום וכ"מ ומ"ש התוס' שבועות ד' כ"ט ע"ב ד"ה שבועה דמחלקים שם דגבי לא אוכל דהדבר הוא על האדם אף על כזית חייב ובאוכל דהדבר שייך על הככר דפועל בו אז כ"ז שלא אכלו כולו לא קיים ועי' ירוש' רפ"ג דשם. ועי' ברכות דף י"ד ע"א בתוס' ד"ה או גבי טעימה ור"ל דבתענית הכתוב ודאי שרי טעימה דשם ר"ל רק כמו הדין ועי' ירוש' רפ"ח דנדרים ומ"ש התוס' שם דאין בו הנאה ר"ל מן הטעימה אין בו הנאה אבל מהדבר יש בו הנאה וזה ר"ל שם הגמ' וע"ש ד' ל"ו ע"א כיון דאית לי' הנאה כו' ושם דף ל"ה ע"א וב"ק דף ק"א ע"ב גבי צבע ע"ש בתוס' ד"ה שהנאתו ור"ל דצבע תכף שנצבע הבגד נעשה הנאה שלו ועי' ירוש' ב"ק פ"א דאמר שם ובסיכה הגוף נהנה כמה דתימא תמן השן אוכלת כו' ור"ל עי' תוס' שם ד' כ' ע"ב ד"ה הא אם החיוב הוא על ההנאה אף דאז לא שוה כלום או תכף בשעת אכילה נקרא אז הנאה ועי' תוס' שם ד' כ"ג גבי פי פרה וד' ק"א גבי שבח סמנים וזה החילוק בין סיכה לכל הנאות מה דאמרינין סיכה כשתי' דזה הוה כמו עצם דמעצם הסיכה הוה הנאה וכן צבע גבי צמר ועי' במחלוקת בירוש' פ"ב דמע"ש גבי תבלין של מע"ש ובדברי רבינו בהל' מע"ש פ"ג הי"ג וי"ד דרק אם יש היכר בעצם הדבר וגם בטעם אזי יש חלק לחולין ובל"ז השבח לשני משום דהוה כמין נטפל למע"ש דנעשה כמוהו כמבואר בפ"א ופ"ג גבי כדי יין וקנקנים ולכך קי"ל דגבי מע"ש לא חשבינין יציאה כמבואר בדברי רבינו ספ"ד ועי' בתוספ' ספ"א אם בשעת פדיון חשבינין מה שנשבח ע"י טירחא שלו לשני ע"ש ולא הוה כמו יציאה דזה אינו ניכר בגוף ועי' בירוש' ספ"א דנדרים גבי קונם ידי עלי אם חשבינין רק השכר או גם השבח וע"ש ד' נ"ז ע"א בר"ן בשם ר"י ומ"ש התוס' מעילה ד' י"ד ע"ב דגבי דבר שאין השבח ניכר בעצם כמו גבי צייר לא מחללין עלי' הקדש ונ"מ ג"כ גבי הך דאומן קונה בשבח כלי זה רק אם ניכר השבח בהדבר ע"י פעולתו ונ"מ גבי ס"ת לשמה דשם אין ניכר השבח בהדבר כלל ולא שייך הגדר דאומן קונה ועי' תוס' ב"ק ד' קי"ב וב"מ ד' ס"ט ע"ב גבי ספינה וחנות ונדרים ד' נ"ה גבי עללתא ומ"ש התוס' ע"ז ד' ע"ה ע"ב ומה דמבואר ב"ק ד' צ"ט דהיכא דשקל אגר ידו לא שייך בזה אומן קונה ע"ש ברש"י. אך באמת ר"ל דשוב הוה ידו כיד בעה"ב ולא שייך בזה אומן קונה דזה שייך לבעה"ב ועי' ב"ב דף נ"ד ע"א ובדברי רבינו בהל' זכי' ומתנה דצריך שבח בעצם ע"י פעולה חוצייה וכן נ"מ להך דקדושין ד' ס"ג ובתוספ' שם דמבואר דבין בתנאי בין אם מקדש בזה צריך ש"פ רק דאם מקדשה בזה אז בעי שיהא השכירות ש"פ ואם תנאי די שיהא בהשבח הפעולה ש"פ וכ"כ בזה במ"א ועי' במ"ש התוס' עירובין ד' מ"ג ע"א דמותר לשמור בשכר בשבת ולכאורה הוא תמוה הא מבואר בנדרים ד' ל"ז דאסור ודוחק

לומר דרק משום שהוא ג"כ משמר לו ועי' בדברי רבינו בהל' פרה פ"ח ה"ו דזה מיקרי שכר ע"ש ועי' תוספ' ב"מ ספ"ה דמותר לנכות בשטרי ריבית עבור ריבית אך שם י"ל משום דאינו מחוייב ליתן וכמ"ש התוס' ע"ז ד' י"ג ע"א גבי נהנה וסנהדרין ד' כ"ז גבי הך דבר חמא ע"ש ברא"ש ונדרים ד' ס"ב ע"ב גבי צורבא מרבנן גבי כרגא משום דעפ"י דין פטור מכרגא ועי' מע"ש רפ"ג וע"ז ד' ס"ב אך באמת הפ' דנדרים דהך שונין בראשון ר"ל דמה שלא למדו בשבת צריך להשלים באחד בשבת ואמר שם כך דאם הטעם משום שימור למה לא יקרא בשבת ויקרא עמו בראשון הא על הלימוד אינו מקבל כלל שכר רק על השימור ויש שימור שמותר לקבל שכר עליו זהו כונת הגמ' משום דיש ב' מיני שימור דשימור שלא יהא סיבה בהדבר הוה פעולה ושימור שלא יגנבו אין זה כלום עי' ב"מ ד' צ"ג. ועי' תרומות פ"ח גבי לעוס. ומהך דכריתות ד' כ"ו ע"ב וכ"ז ע"א מוכח דעני ועשיר הוה עצם ולא מחמת העדר דאל"כ איך שייך לומר עני שהביא קרבן עשיר ול"ל קרא על זה וגם ל"ל קרא לומר דאם הפריש בזמן עשירות קרבן עשיר והעני שלא ידחה ועי' במה דפליגי גמ' דילן בגיטין ד' ל' ובירוש' אם שייך לומר גבי מעשר עני גדר יורשים ומכירים. וזה תליא במ"ש אם זה עצם או רק העדר ועי' תוספ' שבועות פ"ג דאין שייך שבועות שוא על דבר שאין בו ממש וכ"כ בזה. ועי' תוספ' ב"ק פי"א גבי האומר תנו שדה פ' לענייי עולם לקט כו' שייך לענייי העיר אבל אם אמר שדה פ' לענייי העיר לקט כו' לענייי עולם מחמת דלהזהיר עני על שלו כמבואר גיטין ד' י"ב. וא"כ לפי"ז בזמן שהשדה לענייי עולם איך שייך כלל מציאות דלקט כיון דכל העניים הם בעלים והוה כמו הך דחולין ד' קל"ד לא לעורבים כו' וע"כ כיון דאינו בפרטות רק בכללות ועניות אינו בעצם רק העדר לא שייך על זה גדר קנין ועי' יבמות דף ע"ט גבי חלק מזבח וב"ק ל"ט ע"א וכ"כ בזה:

עכ"פ דבר שהוא עצם לא שייך לומר שאפשר שישתנה דאז אינו הוא משא"כ דבר שאין בו רק קדושת פה זה בו ודאי כלול כל הדברים שיכול להיות עי"ז דפיו גרם זה וא"כ אם יש מציאות שנפקע ממנו הדבר מתחילה יש בו הדבר. ועי' מ"ש רבינו בס' המורה ח"ב פ"א הקדמה כ"ג כי כל מה שהוא בכח ויש בעצמו כו' ר"ל דזה ודאי כל שיש בכח מחמתו הרי הדבר הוא ממנו ולא ממקום אחר וא"כ מוכרח שהדבר ימצא בו משא"כ דבר שאפשר שלא יהי' זה מחמת עצמו הוה זה רק סיבה ואינו הכרח ועי' מ"ש רש"י כתובות דף ג' ע"א גבי גט בד"ה קדוש בשלמא גט כשר כו' ר"ל כמ"ש בח"ד דהאישות הוא דבר נמשך וכל זמן שאין אישות אין גט ואין גירושין עי' יבמות ד' נ"ב גבי לאשה בעלמא אינו גט ובדברי רבינו שם ועי' רש"י גיטין דף ט' ע"ב ודף י' ע"א ודף ס"ו ע"א וכתובות ד' ב' ע"ב בטעם דאין גט לאחר מיתה אם משום דליכא אישות על מה לחול

הגירושין אם משום דליכא מי שיגרש או משום דהוה פסול בהמגרש ועי' תו"י יומא דף י"ג ע"ב אם מהני קיום התנאי לאחר מיתה של האשה ע"ש ומ"ש רש"י כתובות שם ד"ה דילמא גבי זמנו של שטר מוכיח דהי' לו לכתוב אם לא באתי ליום פ' ואף דלכאורה הא ס"ל לרש"י בגיטין ד' פ"ד ע"ב דאם כתב התנאי בגט פסול וכשיטת רבינו בהל' גירושין וצ"ל דזה רק אם התנאי הוא בהגט ולא בהגירושין ועי' בפ"ח מהל' גירושין ה"ד. גם י"ל דזה הוה כמ"ש רבינו בפ"ט ה"ד דלא דהוה תנאי רק דהגירושין לא יתחיל רק מזה הזמן ועי' מ"ש רשב"ם בב"ב ד' קע"ב ע"ב דהזמן בהגט הוא שיהא מוכח בתוכו רק זה בהגירושין לא בהגט ועי' בדברי רבינו בסוף הל' זכי' בה' ט"ו שכ' שיקנה שדה פ' ולא כ' סתם משום דהוא פסק כרבנן דר"י בגט משום דהזמן לטובת הגט הוא ולכך ס"ל דמאוחר פסול בגט כמבואר בפ"א מהל' גירושין. ועי' תוספ' כתובות פ"ח דאם נתן סתם כל נכסיו צריך לברר באיזה יום נתן שמא נתוסף לו אח"כ נכסים וא"כ נמצא דהזמן הוא מוכרח בשטר ולכך כ' רבינו שדה פ' דשוב אמרינן דזמנו של שטר מוכיח עליו:

עכ"פ ע"י קנין האישות נעשה מציאות הגט והוה כמו הך דקדושין ד' ס"ב מעיקרא בהמה כו' ולא דמי לקדושין דשם המציאות והפעולה הוא דבר אחד גבי קדושי כסף משא"כ כאן דהם נפרדים. ונ"מ גבי הולכת גט לאשתו שוטה דשם שפיר עושה שליח דשם לא הוה חסרון לא בגוף הגט ולא בגוף הגירושין רק בהמגרשת וגם לא מחמת דין רק מחמת סיבה והוה רק פומייהו הוא דכאיב להו ועי' יבמות ד' ס"ו וד' מ"ד ע"א וד' צ"ט ע"ב וד' ק"ד ע"ב ובהך דב"ב ד' קכ"ז ע"א. וא"ש מ"ש התוס' נזיר ד' י"ב. ומ"מ הגט נקרא כריתות האישות מכאן ולהבא דאין גט בלא אישות אך זה רק דין וגזה"כ ולא ע"י וזה מה דאמרינן בגיטין דף פ"ג ע"ב כיון דפסקי' פסקי ועי' מנחות ד' ק"ב ע"א גבי קדושה במה הדר כו' ולכך לא מהני תכ"ד בגירושין. ונ"מ ג"כ דאף דגבי קיום הנדר מהני תכ"ד כמבואר בנדרים דף ס"ט ועי' בדברי רבינו בהל' נדרים פי"ג הי"ט התם שאני שיש שאלה בהקם אבל גבי הפרה י"ל דלא מהני חזרה תכ"ד ועי' ירוש' פ"ז דדמאי גבי תמורה ומ"ש רבינו בפה"מ פ"ה דתמורה:

והנה גבי מיאון אם מהני תכ"ד חזרה עי' יבמות ד' ק"ז ע"ב דמשמע שם דיכולה לבטל המיאון וע"ש ד' ק"ט ע"ב דילמא גדלה ומחרטא. אך י"ל משום דהיא קטנה ועי' בהך בכתובו' ד' י"א ע"ש בתו"י ובר"ן. גם נ"מ אם מיאון הוה ביטול גמור למפרע או רק דין עי' ירוש' פי"ג דיבמות מהו שתמאן בו ותטול קנס כו' ותחזור למזונות כו' ובהך דכתובות ד' נ"ג ע"ב במחלוקת דר"י ורבנן ודו' ל"ה ע"ב ע"ש ברש"י ותוס'. וראי' לזה מ"ש התוס' יבמות ד' ק"ז ע"ב דאף למ"ד מיאון א"צ ב"ד מ"מ צריך שני עדים לברר וכן מוכח מתוספ'

דיבמות שם ואמאי לא נימא כהך דב"ב ד' קל"ד ע"ב הואיל ובידו ה"נ כן ועי' קדושין ד' ע"ט ע"ב במכחישתו וצ"ל כיון דעי"ז עוקרת הדבר למפרע לא מהימנה. ועי' בדברי רבינו בסוף פ"כ מהל' מכירה דעל הטבח להביא ראי' שנטרפה ומ"ש התוס' סוטה ד' כ"ה ע"ב דהיכא דלפי טענתו בטל השטר לא שייך לומר שטר העומד לגבות ועי' תוס' ב"ק דף ל"ח ע"ב ד"ה ועל הכותית דמוקמינן לה בחזקת אבי' אף דאם נשא שפחה אין לה אב כלל:

עכ"פ הגירושין הוא דין. וזה ר"ל הך דר"י במעילה שם דזה ודאי אם הקדיש חטאת ואשם יש בו מעילה מה"ת מחמת דין ולא מחמת פיו ולכך אף דלאחר זריקה הבשר מותר לכהנים מ"מ לא שייך לומר שיש בהקדש חטאת היתר דזה רק דין וממילא אבל דמים שהקדיש להם ודאי דזה רק קדושת פה שייך לומר שיש בהם דבר שסופו להיות היתר ואף דההיתר הוא משולחן גבוה עי' ביצה ד' כ"א וכ"מ מ"מ דבר דהקדושה רק ע"י פה שייך זה וע"ש בתוס' דף כ"ז ע"ב גבי צליית הפסח אם זה מיקרי צורך גבוה או זה רק תיקון והדין הוא כן ועי' זבחים ד' ל"ו ע"ב אם חייבים עליו משום טומאה עד שלא הוצלה משמע דזה מיקרי חסרון עצמי ולא בגדר תיקון הדבר ועי' תוס' פסחים ד' מ"ז ע"א ובחולין ד' צ' ע"ב ופסחים ד' פ"ג וזבחי' ד' צ"ח גבי גיד הנשה. ונ"מ למ"ש בח"ג בהך דפסחים ד' ע"ה גרפו דאין זה צלי אש דאין ר"ל כמ"ש רש"י שם בע"ב גבי נגע בחרסו דלא דמי כלל דשם הוה פסול הגוף כמבואר בירוש' שם משא"כ גבי תנור שגרפו ר"ל שצלאו באויר. ועי' ירוש' שם רפ"ז צלאו בהבל ומה דאמר של קדרה ט"ס וצ"ל של תנור ור"ל אם צריך שיהי' נצלה בעצם האש ואף דהא כרעיו ובני מעיו בתוכו לטעמא דהוה כירך עבה הוה כאלו נצלה באש אבל בהבל פסול אבל אם נימא מחמת גזיה"כ הרי חזינן דדי בהבל ועי' יומא ד' מ"א גבי קלטתו שלהבת ע"ש בתו"י אך זה רק היכא דהאש בתוך התנור אבל היכא שגרפו ס"ל לר"י דלא מהני ולא מיקרי פסול רק בגדר חי וכמו שלא נצלה כלל. אך יהי' נ"מ אם מהני אח"כ שיצלה אותו עי' פסחים דף מ"א גבי שוויא חרוכא וגבי בישלו ואח"כ צלאו ובע"ז ד' ל"ח גבי בישל עכו"ם ובזבחים ד' כ"ז ע"א דלא מהני שיזרוק עוד הפעם דכיון דהזריקה לא עשתה פעולה בהקרבן א"א שתתיר הבשר לאכילה וברש"י שם ד' ס"ד ע"א ד"ה מאי קאמר ותוס' חולין ד' ל' ע"א ד"ה השוחט ובעירובין ד' כ"ה גבי מחיצה ע"ג מחיצה. וכ"כ בזה בהל' גירושין פ"ג. ועי' מנחות דף מ' ע"ב גבי הטיל למוטלת ובדברי רבינו שם ובהשגת וכ"כ בהך דב"ק דף ע"ה גבי מודה בקנס ואח"כ באו עדים דהודאה לא מיקרי רק היכא דפעל בזה כלום דאל"כ מה שייך בזה ב"ד רק בפלגא נזקא קנסא כמ"ש ה"ה ז"ל בפ"ט מהל' נזקי ממון הל' י"א

בשם הר"א ז"ל דאי תפיס לא מפקינן מיני' וא"כ פעל בהודאה. וא"ש הך דב"ק ד' י"ד ע"ב דמבואר שם דפטור אף שלא חייב עצמו וכן לשיטת הירוש' ספ"ג דכתובות דחייב לצאת ידי שמים ועי' מכות ד' ה' ע"א לשיטת רש"י שם דהודאה פוטרת גם גבי מיתה אך רק ברציחה משום דלשיטת רבינו י"ל דגואל הדם מותר להורגו ע"י הודאת עצמו עי' בהל' רוצח פ"ג ה"ה גבי עד אחד ובהל' סנהדרין פי"ח ה"ו דבדין המלך יכול להרגו ועי' סנהדרין דף פ"א ע"ב גבי כיפה ובירוש' חגיגה פ"ב דפליגי בהך דב"ד מכין ועונשין כו' אם צריך עדים ובהך דסנהדרין ד' כ"ז ע"א בהך דבר חמא ובדברי רבינו בפכ"ד מהל' סנהדרין ה"ד ופ"ב מהל' רוצח ה"ד ובהל' מלכים ספ"ג דאף ע"י אומדנא יכול להרוג וכן משמע בירוש' סנהדרין פ"ו ה"ו דאמר שם דדוד יאמין לו כו' ועי' יומא ד' ס"ו ע"ב דאמר שם בדידי שמים ע"י עדים וזה ג"כ הוה גדר דין המלך. וזה ר"ל בר"ה דף כ"א ע"ב ביקש שלמה לדון כו' ר"ל דין המלך לדון באומד לבד וזה א"א רק לעתיד לבא ידון כן משיח. וזה ר"ל סנהדרין דף צ"ג ע"ב מורח ודאין ר"ל בראיית השכל עי' ברכות ד' מ"ג דבר שהנשמה נהנה ובהך דשבת דף ס"ב ע"ב דפליגי בזה אם ריח יש בו מישוש ותוס' ע"ז ד' ס"ו ע"ב ע"ש. וזה ר"ל בסנהדר' ד' צ"ח ע"ב קיסר ופלגא קיסר ובהשגת הר"א ז"ל הל' מלכים פ"א ובירוש' דסנהדרין פ"ז דגבי מגדף דאין מבזין ע"י קול בעלמא אך בדבר שנוגע לרבים מבואר ירוש' סוטה פ"א דמבזין על הספק. וזה ר"ל ביומא ד' י"ח ע"ב שליחנו ושליח ב"ד ר"ל דהוא נוגע לרבים ויכולים לחשדו ועי' ב"ב דף קנ"ד ע"ב אנן זוזי יהבינן כו' ובסנהדרין דף ע"ח גבי חבישה ובקדושין דף ס"ו שלח אחווי ובמה דס"ל לרבינו בספ"ב מהל' שבת וכן מוכח בתוספ' פ"ד דעירובין דגבי רבים אף בסתם מחללין עליו שבת:

עכ"פ גבי רציחה פועלת הודאה וכמ"ש רבינו בהל' רוצח פ"ד ה"ט דכיפה רק לרוצח והטעם דכיון דשם גם מצמצם חייב הרי דהחיוב הוא על הפעולה ועל הנפעל ולכך ס"ד דשמאי בקדושין ד' מ"ג דגם ע"י שליח חייב. ומ"מ זה ודאי אם השליח שוגג פטור גם המשלח דהא דשוגג פטור לא משום הפועל רק דהמעשה ג"כ לא הוה חיובית. ועי' בדברי רבינו בהל' מלכים פ"י ה"א דס"ל דב"נ בשוגג פטור לבד מהריגה היכא דאומר מותר עי' מכות דף ט' ובדברי רבינו בפ"ה מהל' רוצח שם קאי אגר תושב ולא כרש"י סנהדרין דף נ"ד דס"ל דב"נ חייב בשאר דברים בשוגג וע"ש בתוס' ד' ס"ה ע"ב ד"ה יצאו ועי' סנהדרין ד' פ"ח ע"ב גבי זקן ממרא ובדברי רבינו פ"ג מהל' ממרים ה"ח דמשמע דמפרש מה דאמר בגמ' אי אמר טעמא לא משגחינן בי' ר"ל אם נותן טעם שאינו זקן ממרא לא על ההוראה. ועי' יבמות דף צ"ב ע"א דהיכא דהורה הוראה וחזר בו מן ההוראה

ואח"כ יהיב טעמא על הוראה לא מהני ר"ל דשוב הוה כהוראה חדשה וצריך שיסכימו כל הב"ד כמו בהוראה חדשה ועי' הוריות דף ג' גבי הורו ב"ד חלב מותר וחזרו כו':

ובאמת מה דאמר שם דמיעוט בחלב ומיעוט בע"ז ג"כ מצטרפין הנה לכאורה תמוה היך מצטרפין משני דברים אך כך דע"ש ד' ו' ע"א דמביא ראי' דאין מיתה בציבור משעיר ר"ח ומדחה זה ואח"כ אמר דהי' שם אותם שחטאו ע"ש בגמ' ר"ל כך דעי' תו"י יומא דף נ' ותוס' מעילה ד' י' ע"ב גבי ציבור דאי משום דהקרבן הוא ממציאות המין לא מהפרטים והני לא מייתי או משום דאין בהקרבן זה הדין. והנה כל הקרבנות ציבור אף דהם מכפרים מ"מ ההבאה שלהם לא בשביל כפרה רק חיובית כמבואר בירוש' שבועות פ"א אלו היו כשרים שמא אינם מביאים ומה דאמר בזבחים ד' ו' ע"ב ולוקי ולימא מקרא כו' ע"ש בתוס' ר"ל כך לא החיוב רק מה דמבואר בכתוב שהם מכפרים זה יהי' רק אם הפרישם זה אחר זה:

עכ"פ זה הוה חיוב וגבי העלם דבר אם הוה זה חיוב או כפרה על הוראה כ"כ במ"א דזה תליא בהך מחלוקת דהוריות דף ג' ע"ב ומנחות דף נ"ב אם באים מתרומות הלשכה או מגבין עליהם וע"ש בירוש' דזה תליא ג"כ הך דמנחות ד' צ"ב מי סומך עליהם ב"ד או מכל שבט וע"ש דף ה' דידיעה בעי דוקא שידעו ב"ד ולא שידעו החוטאים ושם ד' ג' ע"ב דידיעה דההוא ב"ד דהורו וגם לר"י דס"ל דשאר השבטים ג"כ מביאין כמבואר שם ד' ה'. וא"כ חזינן דזה גדר חיובית. אך עי' מ"ש התוס' שבועות דף י"ד דגבי שעיר המשתלח אם אין מעות בלשכה אז גובין רק מן המתכפרים ע"ש. וא"כ חזינן לכאורה דגם בקרבנות הקבועים יש דאין מביאין רק המתכפרים וזה דר"ל בגמ' שם דמחלק בין שעיר ר"ח להעלם דבר דהני דלמא לא מייתי מציבור ר"ל דאין מביאין מן הציבור רק מתרומות הלשכה וזה מגדר מין הכללי ולא שייך על זה כלל גדר מיתה משא"כ גבי העלם דבר דמגבין להם מתחילה שייך שפיר לומר על זה מיתה ואכמ"ל. וזה תליא היכא דב"ד הורו דין מחמת טעם אם העיקר הוא ההוראה או הטעם. וזה ר"ל הך דיבמות שם אין זה הוראה אלא טעות ר"ל דחזינן דהטעם שלהם אינו עיקר. ועי' הוריות דף ו' ע"ב אם שכח מאיזה טעם הורה דמ"מ מיקרי הורה ועשה. וגם היכא דב"ד אחד הורה וב"ד של אחריו ידעו שהם טועים רק ששגגו במצוה לשמוע דברי חכמים אם זה מיקרי הוראה עי' ירוש' רפ"ב דהוריות גבי משיח כה"ג וברש"י סנהדרין ד' ס"ב ע"א וכ"כ בזה. וכן הך מחלוקת דר"א ור"י ביבמות דף צ"ב גבי זינתה אם זה הוה עשתה בהוראת ב"ד ר"ל כך דמה שמאמינים עד אחד לומר שמת בעלה הוא רק בגדר הוראה והוא דבר נמשך ועי' ב"מ דף צ"ו ע"ב נמעול ב"ד חזינן דכל מקום שיש תקנה כ"ז שנעשה הפעולה הוה כמו

תקנה חדשה דנמשך וע"ש ברש"י ותוס' אם קאי על הקדש שהי' לה בעת הנשואין או גם של אח"כ ולפי מ"ש רבינו בהל' זכי' ומתנה פ"ט ה"י גבי מצוה לקיים דברי המת דבעבירה לא תיקנו. עכ"פ הוה תקנה חדשה והב"ד הם הגורמים וגבי מעילה דאף גרם חייב כמבואר במעילה דף כ"א ע"א ה"נ מחייבי ב"ד. אך כיון דעל זה לא תיקנו שוב לא קנה אותם הבעל כלל ולא שייך בהו מעילה. וכ"כ במ"א דגבי קדשי מזבח דאינם יוצאין לחולין לא מעל רק הפועל ולא שייך בזה שליח כיון דלא נפעל כלום ועי' נזיר ד' כ"ח שהרי לא מעל כו' כיון דלא נעשה שום פעולה אך שם שאני דהוא מהקדש להקדש וע"ש פ"ו הי"א דרק היכא שיש זריקת דם אך שם רק בקדשי ב"ה דבאמת לשיטת רבינו יכולים לשנות מקדשי ב"ה למזבח כמבואר בסוף הל' תמורה ובהל' שקלים פ"ד רק היכא דבעי כפרה ועי"ז כיפר לכך מעל ונ"מ היכא שזרק שלא לשמה גבי אשם דכשר ולא עלה אם מעל עי' בזבחים ד' ז' ומה דכ' רבינו שם דגם לחמי תודה לא מעל ועי' בתוספ' ספ"ח דמנחות דמבואר שם דלחמי תודה ומנחות אם הביאם פסולים וכן הוא בתוספ' פ"א דשקלים ובדברי רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ה ה"ט וזבחים ד' פ"ח ושם לא חשיב לחמי תודה ולכך לא מעל דרק היכא דמעל אז יצא לחולין כמ"ש הרמב"ן ז"ל ע"ז פ"ד גבי קרקע. וכ"כ בזה במ"א ושם חשיב גם מע"ש ואף דמבואר בזבחים ד' נ' דלחמי תודה אם הוא נדבה מביא ממע"ש כמו שלמים ועי' מנחות ד' פ"א הא מבואר שם דזה רק אם לקח בכסף מע"ש חטים לתודה ובירושלים משום דמבואר בירוש' פ"א דמע"ש ופ"ג דכך הוא הדין דבירושלים אם לקח בכסף מעשר בהמה לשלמים וחי' לבשר תאוה פקע מהם קדושת מע"ש לגמרי והך דחולין ד' ל"ג גבי חי' שלקח בכסף מעשר דמוכח שם דיש על הבשר קדושת מעשר שם מירי או לאחר שתיקנו שלא יעשה כן כמבואר בירוש' שם ובתוספ' ועי' תוס' מנחות ד' פ"ב ובכורים פ"ב ובתוספ' או כגון שלקח חי' חוץ לירושלים ועי' מע"ש פ"ג מ' י"ב. וכ"כ בזה במ"א וספ"א דמע"ש דהוה שם מחלוקת בירוש' שלקח קינין ממעות מעשר אם חל עליהם קדושה או לא אם נתכפר או לא. אך יש נ"מ בין דרך מקח לדרך חילול ע"ש בירוש' ובסוכה ד' מ' וכ"כ בזה בח"א פ"י מהל' מא"ס אבל תודה ושלמים בירושלים אם לא נדר דלא יהי' דבר שבחובה לוקח מהמעות של מע"ש לזה ופקעי קדושת מע"ש. וזה ר"ל בזבחים ד' צ"ט ע"ב מרבה אני תודה שנאכלת בשמחה ע"ש ברש"י. אך ר"ל דבאו מכסף מע"ש וכמ"ש דהוא נאכל בשמחה כמבואר בכ"מ אבל שאר מנחות ותודה ממע"ש גופה אף בנדבה הם פסולים ולא הוה ממשקה ישראל וכמו מן תרומה דלא כתוס' זבחים ד' פ"ח הנ"ל וע"ש בתוס' ד' נ' ע"א. ועי' מ"ש רבינו בהל' נזירות פ"ח הי"ד ובהל' חגיגה פ"ב הי"ד ובהך דביצה דף כ' וברמב"ן שם

במלחמות. ואף לשיטת הרמב"ן זה רק על שלמים אבל שאר קרבנות ודאי דא"י להביא מהם מחמת דהם פסולים דלא הוה ממשקה ישראל ולא מהני תנאי ועי' מנחות ד' ק"ט גבי ע"מ שאגלח בבית חוניו ובשיטת התוס' כתובות ד' נ"ו א"צ להביא קרבנות כלל. אך באמת לשיטת רבינו דס"ל בכ"מ דגם הקרבנות הם בגדר נדר ע"י פיו ודאי דצריך להביא עולה ושלמים אך לא בגדר שלמי נזיר ועי' נזיר דף כ"ד ע"ש בתוס' לגבי דין זרוע בשלה. ועי' בירוש' ערלה פ"ב דמבואר שם ג"כ דא"י להביא קרבנות ומנחה מן מדומע דתרומה. ועי' בתו"כ פ' אמור דשם משמע דזה קאי על טבול יום אם מותר לאכול מדומע. ועי' נדה ד' מ"ז וירוש' פ"ו דתרומות גבי גידולין ואכמ"ל:

עכ"פ גבי קדשי ב"ה אם נפעל פעולה שיוצא ע"י לחולין מעל. אך בזה פליגי ביבמות שם אם אמרינן שב"ד התירוה לינשא או שב"ד אמרו שנעשית פנוי'. וזהו ג"כ מה דאמרינן ביבמות שם הואיל ואתאי לב"ד ושרינן כקלא כו' ור"ל דכ"ז שהיא נשואה לבעל השני הוא מחמת היתר ב"ד והדבר נמשך ועי' תוס' חולין ד' צ"ו ע"א דאם זנתה אחר שנשאת לשני אין עלי' חיוב מיתה. וא"כ חזינן דכל פעם ופעם הוה בגדר התרה וא"כ הוה כמו קודם נשואין:

עכ"פ גבי הוראה לא אזלינן בתר הטעם רק בתר ההוראה ועי' ירוש' סנהדרין פ"א והוריות פ"א אם מצטרפין לרוב בשני טעמים ובחולין דף ל"ו וכ"מ ובירוש' הוריות פ"א אמר שם דאם הי' היחיד שידע שטעו כהן ואכל חלב זה שהתירו בשוגג והקריב קרבן לעצמו נתכפר אף לדבריהם הוה חולין בעזרה ועי' זבחי' דף י"ב. אך נ"מ אם אכל קודם שהורו או לאחר שהורו ועי' בכריתות דף י"ב ע"ב לא אמר ר"מ אלא לעצמו ובינו לבין עצמו ונ"מ דאף אם הכהן יודע ג"כ שהב"ד טועים לא יוכל להקריב הקרבן בשביל יחיד אחר. ועי' סנהדרין ד' פ"ט ע"ב דמייתי ראי' מאלי' ומיצחק ולא מביא ממנוח עי' זבחים דף קי"ט והטעם משום דמנוח הי' בינו לבין עצמו:

עכ"פ בזקן ממרא לא מהני גם אם נותן טעם לדבריו ומ"מ מבואר בספרי פ' שופטים פסקא קנ"ה דוקא מזיד הרי חזינן דמלבד שאינו נענש העושה בשוגג משום דחס רחמנא גם המעשה בעצמו אין עונשין עליו ולכך א"א לחייב המשלח אף דהוא מזיד בפעולה שנעשה בשוגג:

עכ"פ הריגה דהחיוב הוא מצד הנפעל הוה נמשך אך זה ברוצח גופא ולכך יכולים ב"ד או נשיא להרוג עפ"י עד אחד או עפ"י אומדנא משא"כ בע"ז דלא עשה כלום וגזה"כ זה הוה דין ואם אינו חייב עפ"י ב"ד א"א לעשות מגדר מילתא:

ובזה יש לבאר הך דמכות ד' ה' ע"ב גבי הך דיהודא בן טבאי ואכ"מ דשם לא שייך מגדר

מלתא. וזה ר"ל מה דאמר שם קולו של נהרג היינו דהדבר הוא נמשך ועי' סנהדרין ד' ל"ז דאמר ודם זרעו כו' אך זה רק ברוצח אבל בשאר מיתות ושאר קנסות אין בו הודאה שום פעולה כלל ולא מהני וכן בהך דמבואר במכות ד' ו' גבי נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה. ובאמת זה תליא אם מהני ידיעה בלא ראי' עי' שבועות ד' ל"ד א"כ נמצא הראי' גורמת לעדות ולכך גבי דיני נפשות י"ל כשיטת רש"י דבראי' לחוד נתבטל. ועי' במה דפליגי רבינו והרמב"ן ז"ל ובתוס' כתובות ד' כ"א ע"ב אם ידיעת עדי קיום של השטר מהני בלילה דאף שראו בלילה מ"מ הקיום לא הוה רק הידיעה ואין נ"מ לנו איך הם יודעים. ועי' מ"ש רבינו בהל' סנהדרין פ"ג ה"ד ומ"ש רבינו בהל' סוטה פ"ד הטעם דפסול בלילה לא מטעם משפט ועי' בפי"ג מהל' אס"ב גבי גרים ע"ש. וגם כיון דקי"ל דעדות המיוחדת פסולה בעדי נפשות והטעם דצריך שיהא כל אחד יודע שחבירו ג"כ יודע עי' מ"ש רבינו בהל' יסה"ת פ"ח ה"ב ותוס' ב"ק ד' ע"ג ע"א ולכך ראיית הפסול מפסקת ביניהם ונעשו כמפורדים. וזה ר"ל ג"כ הך דסנהדרין ד' פ"ח ע"ב דאם ציצית צריך קשר מה"ת גרוע ועומד הוא וכן גבי לולב אם צריך אגד דעיקר האגד והקשר הוא שיהי' אלו המינים נפרדים מאחרים. וכן מפרש הר"א ז"ל בהשגת בהל' ציצית ובהל' ממרים. וכ"כ במ"א דזהו כונת הגמ' קדושין דף כ"ז ע"ב גבי עשר בהמות באפסר אחד דאם לא הקנה לו רק אחד במסירה לא קנה כלל דלא מיקרי מסירה כיון שיש ביניהם דבר שלא קנה ועי' סנהדרין דף י"א גבי השכימו ז' לעלי' כו' ומצא ח' ומבואר בירוש' דעי"ז בטל כל הזימון וכמ"ש רבינו בהל' סנהדרין פ"ב הי"ד דאסור לאדם חכם כו' ר"ל דאף שהוא מומחה ודי בו אם הוא עם אינם מהוגנים גרע. וזה ר"ל בסנהדרין דף כ"ו קשר רשעים ובר"ה דף כ"ז וכ"ח גבי תקיעה דגרע אם יש בו מקצת פסול ובבכורות דף ג' עריבא בי' כו':

עכ"פ כיון דבעי אגד וצירוף ע"י מין אחר נתבטל וא"כ לשיטת זקן ממרא דהוסיף עוד דבר גרוע ועומד הוא. אך כל זה בעצם ההוראה אבל דבר המסתעף מן ההוראה שוב אח"כ נעשה רק מציאות ולא איכפת לן. וזה ר"ל הך דיבמות דף י"ד עשו ב"ש כדבריהם ועי' ירוש' ברכות פ"א ודמאי פ"ג ופסחים פ"ז וע"ז ספ"ג וכ"מ אם היחיד עושה כדברי עצמו ובהך דיומא ד' פ' גבי שיעורין. ור"ל כך דאם נעשה עפ"י הוראה דבר שאינו נוגע לדין אזלינין בתרה אף הני דלא ס"ל לזה. ועי' סנהדרין דף כ"ט ע"ב גבי כבר הורה זקן ובירוש' ב"ק פ"ו בעי שם אם יכולים הקטנים לתבוע מן הגדולים חלקם בזה החצי שקבלו ר"ל אם זה הוה דין מה שאין מוציאין מידם מה שנטלו או רק כמו סיבה והפקר ב"ד ואמרינין משמיא רחימו עלי' וכמו מתנה ועי' ב"ב דף נ"ה גבי פרדכת. וזה ר"ל ג"כ בחולין דף נ'

אינהו מיכל אכלי ולדידן לא סתים ר"ל כך דאם הוה מה דאינו סותם בחלב טמא מצד האיסור בודאי לדידן דס"ל דאסור לא סתים אבל עיקר הטעם משום דלא מיהדק וזה דבר התלוי בטבע ושפיר נוכל לומר דסותם אף דאנו אין אוכלים אותו ועי' בירוש' שביעית פ"ב ונדה פ"א וקסמי' בידם ר"ל דאף דהוא טבע מ"מ תלוי בדין בין גבי מעיינות של נדה ובין גבי גידולין ובירוש' תרומות פ"ג גבי בדיקה של קישות ובכלאים פ"א וחלה פ"א ומע"ש פ"ג גבי אדם מצוי להרבות בהקדשו וכתובות פי"ג גבי קנקנים ותוס' ע"ז דף ס"ו גבי נ"ט לפגם ודף ס"ט ומנחות דף ס"ג וכ"מ ועי' ירוש' עירובין פ"א גבי ההוא מבוי דר"י לא טלטל ומ"מ לא אסר הרשות. וכן נ"מ במה שמקשין דאיך כ' רבינו בהל' ממרים דציצית אין נ"מ לחיוב חטאת וסקילה והרי נ"מ להך דין דשבת ד' קל"ט ע"ב גבי אינה מצוייצת דחייב חטאת. אך כך דעיקר הטעם עי' בדברי רבינו בהל' שבת פי"ט ה"כ שהחוטין חשובין אצלו כמו הך דבכורות דף י' איסורו חישובו ופסחים ד' מ"ו וב"ב ד' צ"ז וא"כ כיון אם יסבור דא"צ לתקן שוב הם בטלים ועי' גיטין ד' ל"ד גבי גילוי דעת וערכין ד' כ"ב ע"ב בתוס' גבי תנו דאין שייך מצוה לקיים דברי המת דהוא סבור משום חוב ובירוש' פ"ו דגיטין גבי גנבה דאף דר"ל משום חוב מ"מ מקשה משום מצוה לקיים ותוס' שם ד' ל"ט ע"ב גבי כומסא ועי' ר"ה ד' ט"ו ע"א דיד הכל ממשמשין כו':

ובאמת נראה דהא דאמרינן ביבמות שם דיש דין דלא תתגודדו זה רק היכא דלדברי זה צריך גם השני לנהוג כן אבל היכא שגם זה מודה שזה צריך לנהוג להיפך לא קפדינן ועי' פסחים דף נ"ב צא והבא לך כו'. ומה דמקשה ביבמו' שם ממגילה לא מקשה רק אעיקר התקנה איך תקנו לעשות כן אבל עכשיו לאחר התקנה שוב אף במקום אחד יכולים לקרות זה כך וזה כך. וא"ש מ"ש התוס' ביבמות ד"ה כי אמרינן. ומה דאמר שם דשני בתי דינים בעיר אחת זה רק היכא שצריך להיות כן דהיינו שיש בעיר משני שבטים כמבואר בסנהדרין ד' ט"ו ע"ב:

ובזה א"ש מה דרבינו לא הביא זה בסוף הל' ע"ז משום דרבינו לא הביא כלל הך דין דעיר שיש בה שני שבטים דצריך שני בתי דינים ועי' סנהדרין ד' קי"א ע"ב פלוגתא אם חולקין עיר אחת לשני שבטים ובתו"י יומא ד' י"ב ובירוש' ריש סנהדרין דיכולים לחלוק השדות בפ"ע והעיר בפ"ע. וכן יהי' נ"מ לגבי ע"ע עי' יומא דף כ"ג ע"א ומה דמבואר בתוס' פסחים ד' י"ד דבירושלים היו נוהגין הכל מנהג אחד אף דבאו ממקומות אחרים ועי' ב"מ ד' פ"ג ע"ב בנקוטאי משום דמבואר בירוש' פ"ז דב"ק ופ"ג דחגיגה דבירושלים צריכים להיות הכל שוים עיר שחוברה לה יחדיו. וזה ר"ל הירוש' פ"ג דבכורים וכי יש קטן וגדול בירושלים ועי' בירוש' פ"ט דשבת אין גדולה כו':

עכ"פ בדיני נפשות הראי' לחוד פועלת משא"כ בדיני ממונות כיון דדי בידיעה לבד בלא ראי' נמצא דהראי' אינו פועלת כלל לעדות רק דעי"ז יודעים העדות וכן עדות מיוחדת כשרה בדיני ממונות לכך אף לדידן בראי' לחוד בדיני ממונות לא נתבטל בקרוב או פסול ובאמת לפי מ"ש במ"א דעדות המעידה בב"ד אם נתכונו לעדות בשעת ראי' אז חל עליהם תיכף שם עדות ובב"ד הם אומרים שהם עדים ואם לא נתכונו אז רק בזמן שהם מעידים בב"ד אז הם נעשים עדים:

ובזה א"ש הך דכריתות ד' י"ב ע"ב במה דאמר שם דאי בעי אמר לא נתכונתי לעדות ע"ש בתו"י ור"ל דשבועות העדות הוא גזה"כ עי' שבועות ד' כ"ה ע"ב וד' ל"ו ע"ב ברש"י ד"ה ושאני לכך כ"ז שאין עליהם שם עדים לא שייך בהו כלל גדר שבועת העדות ונ"מ ג"כ דאז צריכין להעיד בפני ג' מומחין אבל בפני יחיד מומחה או בפני ג' הדיוטות לא מהני כלל עדותן כיון דעדיין אין עליהם שם עדים וצריכין להעשות עדים צריך לזה ב"ד מומחין. וע"ש מ"ש רבינו בהל' סנהדרין פ"ב הי"ד ופ"ה הי"ח ועי' סנהדרין ד' כ"ט ע"ב גבי הך אודיתא דרק אם כנפינהו איהו משום דכיון דאז נעשה הדבר צריך דוקא לעשותם ב"ד ועי' נדרים ד' ח' ע"ב ע"ש ובהך דב"ב ד' קי"ג ע"ב גבי הך דג' שנכנסו לבקר את החולה ע"ש ברשב"ם משום דהא כ' התוס' שם דיכולין להיות דיינים אף שיש גדול מהם ולדונו בע"כ ולכך מדייק שם רש"י דע"כ דלא אמר להם אתם עדיי דשוב לא נתכוון להיות דיינים וא"א לדונו בע"כ:

ובאמת נראה דזה ר"ל המשנה דר"ה ד' כ"ה ע"ב דאמר שם שאין היחיד נאמן ע"י עצמו ע"ש בגמ'. ור"ל דהנה שם ד' כ"ד מבואר דראש ב"ד צריך לומר מקודש ואח"כ השאר וע"ש ד' ל"א ע"ב דאין העדים צריכין לילך אחר ראש ב"ד ע"ש ברש"י ועי' סנהדרין ד' י"ב גבי עיבור השנה צריך שיהי' שם נשיא ואם אין שם נשיא צריך להתנות ע"מ שירצה ואם הנשיא כאן והוא אינו מסכים י"ל דלא איכפת לן כיון דהרוב אומרים לעבר צריך ג"כ הוא להסכים עמהם. וכ"כ בזה במ"א דגם בהוראת ב"ד כן עי' בהוריות ד' ג' ע"ב ובירוש' שם דאם סלקו אותו הוה הוראה אך לדברי רבינו בהל' שגגות פי"ג ה"א לא משמע כן רק דהיחיד מוכרח להודות להרבים וע"ש דף ז' ע"א מבואר שם דאם היחיד מופלא אין מחוייב להודות. ועי' בפה"מ לרבינו בהקדמה שם מבואר דצריכין שיורו כולם ורבינו מחלק בין אם אמר להם טועים אתם אף שרבו עליו אח"כ המתירין כיון שלא חזר בו מטעמו הוה כמי שאינו. וכ"כ בזה במ"א דבזה פליגי בסנהדרין ד' ל' ובירוש' שם אם גם היחיד מצטרף עמהם או כמי שאינו וא"כ נמצא שלא הורו כולם ובטל דין של הוראת ב"ד דבעי שיורו כולם. ועי' במחלוקת דהוריות ד' ה' אם הורו ב"ד של אותו

שבט וע"ש בתוספ' דגבי יחיד שעשה בהוראת ב"ד יש מ"ד דגם בהוראת ב"ד של שבט אחד אם הוא משבטו פטור משום דהשבט קבל אותו עליו ובהך דסנהדרין ד' ט"ז ע"ב דהוה מחלוקת שם אם ב"ד של אותו השבט צריך שיהי' דוקא מאותו השבט ובדברי רבינו בהל' סנהדרין פ"ב ה"ב דצריך להיות בסנהדרין כהנים ולוויים וכן הוא בירוש' ועי' רש"י שבת ד' קי"ד ע"ב ובירוש' הוריות פ"ג דממנים זקנים משבט לוי וביומא ד' כ"ו ורש"י זבחים ד' נ"ד ע"ב. ועי' בספרי פ' קרח פסקא קט"ז דיש עון המסור רק לכהנים ר"ל הך דמבואר בסנהד' ד' פ"א ע"ב גבי כהן ששימש בטומאה דפרחי כהונה כו' וכן גבי שלא רחוץ ידים ורגלים כמ"ש התוס' יומא ד' ה' ע"ב וכן מחוסר בגדים עי' מנחות ד' ק"ט ע"ב וזה הוה בגדר קנאים ולמגדר מילתא וזה שייך רק לב"ד של כהנים ועי' תוספ' סנהדרין פ"ג וכתובות ד' י"ב ור"ה ד' כ"ב וכ"מ דהיו ב"ד של כהנים וכמו מלך משום דס"ל דמהני קבלה גם לענין איסור עי' רש"י עירובין ד' נ"ט ע"א דמהני רשות ריש גלותא גם לענין בכור ודלא כשיטת רבינו:

עכ"פ צריך להסכים עמהם אך זה רק בזמן שהוא שם אבל בזמן שאינו שם אין המיעוט מתבטלין להרוב ועי' בהך דסנהדרין ד' י"ד ע"ב דאמר דילמא הני דאיכא גוואי סברי כוותי ואמאי הא הוה רק מיעוט וע"כ כיון דהם שלא בפני הרוב לא בטלי וה"ה כן כאן דבלא הנשיא א"א לעבר רק בתנאי ואף דאז הי' הנשיא בחו"ל ושם א"י לעבר מ"מ הוה מעובר. ואפשר שיבא הנשיא לאחר אדר ששוב א"י לעברו מ"מ הוה מעובר:

ובזה מדוייק מה דהגמ' שלנו שינתה בסנהדרין שם מלשון המשנה פ"ז דעדיות דשם נקט רק על תנאי ר"ל אף היכא דאין התנאי מעכב. ובאמת בלא התנאי לא הי' מעובר כלל מחמת שהוא בלא נשיא רק התנאי עושה שיהי' עיבור והוה כמו שהנשיא שם. וזהו דדייק רבינו בפ"ד מהל' קידוש החודש ה"י והוא שיהי' הנשיא או שירצה ר"ל דהיכא שהוא שם א"צ שירצה רק אזלינין בתר רובא והוא ג"כ צריך שיסכים. ועי' חגיגה ד' ט"ז ע"ב דלכאורה משמע שם להיפך. אך כ"כ בח"ב דאם נימא דמופלא של ב"ד אינו מחשבון הסנהדרין עי' תוס' סנהדרין ד' ט"ז ע"ב וסוכה ד' נ"א ע"ב ואז ממנים אף מי שאינו סמוך ואינו ראוי להוראה והוא יכול לחלוק על הרוב וכמו דואג האדומי דבאמת הוה גר ומ"מ הי' מופלא שבב"ד ולא הי' מחשבון ואב ב"ד הי' אז יהונתן כמבואר במו"ק ד' כ"ו ועי' סנהדרין ד' ס"ו ע"א. וכ"כ בזה בהשמטה לח"ב במה דפליגי אביי ורבא ברפ"ב דהוריות ולרבא ר"ל הך תלמיד וראוי להוראה לא שידע שטעו רק דאף הוא סובר כמותם רק כיון דהוא ראוי להוראה לא מיקרי תולה בב"ד רק תולה בעצמו והוה כמו שעשה בהוראתו וזה הוה מחלוקת ר"מ ורבנן שם ד' ג' ע"ש בירוש' וד' היכא דמופלין שניהם.

ועי' במ"ש רבינו בפה"מ בכורות פ"ד דמחלק בין מומחה לרבים בין מומחה לב"ד. וכ"כ דיש מחלוקת בין הירוש' והתוספ' גבי עיבור השנה אם מתחילין מן הצד או מן הגדול דהירוש' ס"ל מן הצד בפ"א דסנהדרין ובתוספ' פ"ז ס"ל דמתחילין מן הגדול ועי' סנהדרין ד' י"ח ע"ב אין מושיבין מלך בעיבור משום אפסניא ולא אמר טעם משום דמתחילין מן הצד. אך י"ל כיון דהוא נוגע אין לו בזיון אם ישתוק כמ"ש התוס' שם ד' ל"ו ועי' בירוש' כאן פ"ב משום כבוד:

עכ"פ תליא בראש ב"ד וכ"כ בח"א בהל' קידוש החודש דזה רק היכא דמעברין או שמקדשין משום צורך כמו הך דסנהדרין ד' י"א מפני גליות או דרכים וזה ר"ל הך דר"ה ד' כ' כשם שמעברין לצורך ולא ר"ל אביב ותקופה דזה הוה דין ולא צורך. והנה כאן במשנה גבי ראוהו ב"ד לא אמר שיאמר הראש ב"ד והטעם או כמ"ש כיון דהוא עפ"י הראי' או רק היכא שהעידו העדים בפני ב"ד דאז כולם שמה בב"א אז די אף אם הם אח"כ מתחלקים אבל כאן כיון דלא הי' קבלת עדים כלל צריך שיאמרו בב"א מקודש וכמו הך דברכות ד' מ"ה דבשעת תחילת אכילה לא התחילו בב"א צריך לגמור ביחד וע"ש ד' נ' וב"ב ד' קס"ה:

עכ"פ צירוף הפסולים מבטלן. אך זה רק היכא דהוה בגדר ראי' ובירור אבל גדר עצם לא שייך בו פסול כלל כיון דאינו פועל כלום וכמי שאינו. וכן נראה לפי מה דמבואר בסנהדרין ד' ל"ו ובדברי רבינו פי"ד מהל' סנהדרין וס"פ ט"ז מהל' עדות ובתוספ' דסנהדרין פ"ג ובירוש' פ"א דאף היכא דהקרובים כשרים מ"מ אב ובנו אינם נחשבים אלא לאחד היכא דהם בדיעה אחת שוב י"ל דכה"ג לא אמרינין נמצא אחד מהם קרוב בטל כל העדות והוה אחד וכמו הך דמכות ד' ו' גבי רובע כו' ועי' ר"ה ד' כ"ב ע"א וגיטין ד' ס"ו ע"א מי משוו אינשי כו':

עכ"פ כל דבר שלא פעל כלום אין עליו שם עשי' ועי' פסחים ד' מ' ע"א גבי שמירה דאמרינין שם דאם ליכא לתיתה לא שייך שמירה אך כך דהנה בירוש' תרומות פ"א ה"א מבואר דר"י ס"ל דחרש הוה בר דעת גם לגבי תרומה א"ש דכתיב בו מחשבה ורבנן ס"ל דרק לשמירה בשביל סיבה כמו טהרות מהני גם חרש עי' ב"ק ד' ט' ע"ב בתוס' וביבמות ד' קי"ג ע"ב דגבי גירושין באשה דבעי יד ושמירה לא מחמת גזה"כ אז בחרשית מהני ולא בשוטה דרק לדין אז לדידן חרש כשוטה אף דחריף טפי כמבואר בגיטין דף ע"א ועי' ירוש' סוטה פ"ב דגבי שוטה לא משכחת קטנה דאינה נאסרת וחרשית דאינה יכולה לענות וע"כ שם מיירי בחרשת דאינה יכולה להפריש קרבן ומ"מ נאסרה על בעלה וגם הא צריכה לקבל קינוי ובקטנה בת פעוטות ס"ל לרבינו דיכולה לקבל כמ"ש לעיל. וזה

תליא בגירסת הגמ' בגיטין ד' ס"ה ע"ש בגירסת הרי"ף ויבמות ד' ק"ז ע"ב ובעהמ"א שם מי עדיף חרש או פעוטות ועי' ב"מ ד' ח' וב"ק ד' פ"ו גבי בושת במחלוקת ובדברי רבינו בהל' מכירה פכ"ט ה"ב ע"ש בהשגת אם חרש יכול למכור קרקע ברמיזה ובהל' תרומות פ"ו אם קנה להם אפוטרופוס עבדים ומ"ש התוס' בכורות ד' י"ט ע"ב דבדיעבד חליצת קטנה כשרה ועי' ביבמות ד' ק"ט ע"א. וכ"כ במ"א דדברי התוס' תמוהים מהך דיבמות ד' ס"א ע"ב ובתוספ'. אך צ"ל דהתוס' קאי היכא דלא הוה רק קדושין דרבנן וע"ש ביבמות ד' ק"י הנ"ל. אך י"ל דהירוש' דסוטה מיירי דנתחרשה אח"כ או כשיטת רבינו בהל' מכירה שם גבי מדבר ואינו שומע. דגבי קנין הוה מדרבנן וס"ל להירוש' דה"ה בהפרשת קרבן ואכמ"ל. ועי' ב"מ ד' צ"ג פלוגתא דרו"ש אם משמר כמעשה:

עכ"פ ר"י ס"ל דחרש בעל מחשבה הוא וביומא ד' מ"ג ס"ל דחרש לא מהני גבי פרה ע"ש בתוס'. אך כך דהנה בכריתות ד' י"ט ע"ב מבואר דמחשבה נקראת שמחשב לעשות דבר שהוא עושה וכונה נקראת שמחשב לעשות מה שנצרך לו ע"ש. והנה גבי חליצה כ"כ דפליגי ביבמות ד' ק"ה ע"ב היכא דליכא מיעוט מקרא רק מ"מ בעי בן דעת אם די בפעוטות או צריך שתגיע לעונת נדרים וע"ש ד' ק"ב ע"ב דיש שם ב' לשונות אם צריך כונה לחליצה או לפעולת שעושה החליצה וכן הדין גבי גירות בטבילה ובטבילת קדשים עי' יבמות ד' מ"ה ע"ב ע"ש ברש"י ובחולין ד' ל"א ובירוש' ספ"ב דחגיגה ובתוספ' שם אם צריך כונה לטבילה או לטהרה וכן גבי קרבנות עי' רפ"א דזבחים. וזהו הנ"מ בין הך דשם ובין הך דד' מ"ו ע"ב דשם לשם הכונה וכאן לשם הפעולה. ובאמת מה דאמר בגמ' סתם בגט פסול דלאו לגירושין עומדת ר"ל כך דגבי גט הוה שני פעולות מתחילה צריך לעשות הגט ואח"כ הגירושין ובעשיית הגט צריך לשמה ולא ר"ל לשם זה האיש וזאת האשה רק לשם האישות של שניהם דבל"ז אין כאן גדר גט כלל כפי מ"ש לעיל ואח"כ כשנעשה גט כ"ז שלא קיבלה אינה מגורשת. וזהו דר"ל בגמ' אשה לאו לגירושין כו' ר"ל דהלשמה לא על גוף האשה רק על האישות ובאישות לא שייך סתם דמציאות האישות הוא היפך הגירושין וע"י עשיית הגט עדיין לא נעשה הגירושין וגם י"ל דהך לשמה ר"ל לגרשה בגט זה ואח"כ כשנעשה הגט אף דע"כ צריך ליתן לשם גט עי' גיטין ד' ע"ח וברמב"ן שם בשם ספרי מ"מ עי' גיטין ד' פ"ו ע"ב דאביי מסיק שם דלא בעי נתינה לשמה ועי' רש"י יבמות ד' כ"ט ע"ב גבי הפרה דדבר שאינו מבואר לא מהני ממ"נ ועי' עירובין ד' נ"ב ע"ב וכ"מ. וכ"כ בזה בח"א בהל' שבת פי"ט ה"י. וזה ר"ל הירוש' ספ"ה דנזיר דר"ש אומר אינו מביא קרבן עד שיהא ר"ל דבר ברור ולא בגדר ממ"נ ומ"ש רש"י סוטה ד' י"ח ע"א ד"ה לשמה בספר לעצמו וכל שאינו עומד בפ"ע לא הוה גדר לשמה

ובירוש' תרומות פ"ג מה מחשבה במסויים ובקדושין ד' י"ד ע"א ע"ש:

עכ"פ אביי ס"ל דלא בעי נתינה לשמה ובאמת גם גבי קרבן לעשות הקרבן פליגי תנאי בנזיר דף מ"ה אם מהני סתם ועי' תו"י נדרים דף ד' ובמנחות דף ס"ג ע"א דר"ש ס"ל דצריך שיהא הקדשו לשם תנור. וזה ר"ל התו"כ פ' ויקרא שיקדים הקדשו כו' ועי' חולין דף מ"א בתוס'. ובאמת נראה מה דאמרינן בסוטה דף כ' ע"ב עשי' מחיקה. והנה שם דף י"ח ע"א הוה שם בעייא אם בעי מחיקה לשמה. והנה בגיטין דף ה' ע"ב בתוס' ד"ה אפילו מוכח דלא אמרינן גבי גט דדי אם התחיל לשמה רק דאמרינן דודאי גמרה ג"כ לשמה ורש"י שם דף ט"ו ע"א דבשיטה ראשונה כתב שם שם האיש כו' ועי' רש"י שבת דף ע"ט ע"א ובתוס' זבחים דף ב' ע"ב ד"ה הא ופסחים דף ס'. אך כך דהיכא דהם שני דברים נפרדים לא מהני בהתחלת זה על זה וכן בגמר זה על זה ואף דמצינו גבי הטפת דם ברית דמהני זה על למפרע וכ"כ בזה ועי' סוכה דף י"א קציצתן זה כו' ובגיטין דף כ"ב ע"ב שאין קיום הגט אלא בחותמיו וע"ש ברש"י דף כ"א ודף כ"ג ודף כ"ו ע"א דקאי אמציעתא. ומ"ש רבינו בפה"מ בעדיות פ"ב ורש"י דייק שם כותבת גיטה לשמה ר"ל דכ"כ בח"א בכונת הגמ' דגיטין דף כ' גבי ונתן דנתינת גט ר"ל דזה ודאי אם הבעל לא יגרשה הנייר שייך להאשה א"כ מה נתן לה ואמר דנתן לה הצורה דע"י נעשה גט. וא"כ לר"מ דס"ל עדי חתימה כרתי ר"ל דחל עליו שם גט בשלימות ע"י החתימה רק שהיא לא נתגרשה וכ"ז שאין הנייר שלו אין עליו שם גט י"ל דצריך האשה שתקנה להבעל קודם החתימה וגם איך שייך כלל לשמה כ"ז שאין עליו שם גט וכ"ז שלא גירשה אין הנייר של בעל א"כ נמצא בא בב"א. אך זה רק לר"א ולא לר"מ דהם דברים נפרדים כמ"ש. וכ"כ במ"א דיש בגט ג' תוארים הגט והגירושין וראי' שנתגרשה והך הרי את מותרת הוא רק להגירושין לא להגט ולכך רש"י גיטין דף ט"ו לא כ' זה גבי שיטה ראשונה ובשבת ד' ע"ט כ' זה והטעם דאף דזה בעי לשמה כמבואר שם ד' כ"ו מ"מ זה לא צריך שיאמר השליח דהשליח הוא רק להגט ולא להגירושין:

עכ"פ מענין לענין לא אמרינן דמהני מתחילה על סוף ומסוף על תחילה עי' פסחים דף ס' וחולין ד' ל"ט ומנחות ד' ט"ז וכ"מ. אך גבי פ' סוטה הכתיבה אין בה שום דבר בפ"ע רק עם המחיקה ובאמת זה תליא בהך דסוטה דף י"ז מה כותב אם כל הפרשה אם רק המציאות לא הסיפור ועי' יומא דף ע"ג ע"א דפליגי כה"ג גבי או"ת ובמה דס"ל לרבינו בהל' סוטה פ"ד הטעם דבלילה פסולה משום דאתקש לקרבן ולא משום משפט וגם א"צ לשמו רק לשמה עי' תוס' עירובין ד' י"ג ולכך די במה שאח"כ מוחק לשמה דהוה פעולה אחת ועי"ז נעשה כמו שנכתב לשמה ועי' בחגיגה ד' י"ט ע"א דיכול להחזיק עצמו אף

שיצא מן המים כ"ז שהוא לח וביבמות דף מ"ו ע"א במה דהניחו על ראשו זילטא דטינא ע"ש ור"ל ג"כ שלא יחזיק עצמו לגר כ"ז שהוא לח. וזהו כונת הירוש' גיטין פ"ו התורה זכתה אותה בגיטה ר"ל דבעי לשמה אף דבגט עצמו אין שייכות לה ועי' ירוש' גיטין פ"ב ה"ב דדי שיכתוב אני פ' מגרש את אשתי ור"ל ג"כ לגדר גט ולא לגדר גירושין וא"צ שם האשה רק האישות אך גמ' דילן דף פ"ה ע"ב לא ס"ל כן רק דצריך שמה בלא שם אבי' ולגירושין צריך גם שם אבי' ע"ש דף ל"ה ע"א וביבמות דף קט"ו ע"ב וקט"ז ע"א ושם ר"ל ג"כ אגוף הגט. ועי' ירוש' פ"ד דגיטין מחלוקת שם אם צריך שיהא מכיר את האשה בגט ובתוספ' פ"ד מבואר דא"צ והך דב"ב דף קס"ז ע"ב ר"ל אם שמה כך ובירוש' ר"ל לידע שזו אשתו דאל"כ הוה כמו רפויי מרפיא בידו ולא הוה לשמה ועי' ב"ב דף קמ"ב ע"א. וגם נ"מ אם שם הוה עצם או רק סימן. ועי' בזבחים דף ח' גבי תודת ראובן לשם תודת שמעון ע"ש ברש"י ותוס' דהוה כמו שינוי קודש. חזינן דזה אינו סימן רק בעצם הקרבן. ובאמת לפי המבואר בירוש' ברכות פ"ד דגבי תמיד צריך שישחטנו לשם היום וא"כ י"ל דאם שחטו לשם תמיד של מחר הוה שינוי קודש ואם שחטו לשם מחר י"ל דהוה בגדר שינוי בעלים ואיך אמרינין בזבחים דף ד' דאין שינוי בעלים בקרבן ציבור. אך י"ל דלא דמי דכיון דהזמן של מחר עדיין אינו כלל במציאות ולא שייך בו כלל גדר שינוי מחשבה. וכ"כ במ"א דאף לדידן דס"ל בזבחים ד' ט' ע"ב דחטאת חלב לשם חטאת דם פסולה נראה מדברי רבינו בפה"מ דרק לשם חטאת דם ולא לשם דם אך י"ל דאז רק לא עלו. וזהו דדייק רבינו בפה"מ וצריך שתדע כו' לשם אותו החטאת וכן דייק בגמ' ולא כמו הך דזבחים ד' מ"ו ע"ב לשם חטא. ועי' בלשון רבינו בהל' פה"מ פ' ט"ו ה' ו' וברש"י מנחות ד' ג' ע"ב ושם אמר גבי מנחת מחבת אם זה סימן או עצם וע"ש ד' ס"ג ע"א ובזבחים דף כ"ב גבי מי כיור אם זה מיקרי שינוי עצמיי או תואר ובכורות דף נ"ה גבי מי פרח. וכ"כ בזה בח"ב בהל' נדרים ועי' סנהדרין ד' ט"ז דבעי שם אם שורו של כה"ג אם דינו בע"א או בכ"ג ר"ל אם גבי שור משתנה הדין מחמת שם הקנין הפרטי שלו ועי' תוס' יומא דף ה' ע"ב בשם התוס' דכלים:

עכ"פ קודם שנתן הגט לאשה אין שייך לה כלל ומ"מ התורה זכתה שצריך לשמה וצריך כתיבת הגט לשם גירושין אשתו פלונית. ונ"מ דגבי קדושין דג"כ בעי לשמה כמבואר בקדושין ד' ט' אך שם רק להגוף ולא להתואר ולכך סתמא כשר כמבואר בירוש' רפ"ג דגיטין וכ"כ בזה. אך שם לא הוה רק מחשבה ולא כונה וגבי מי פרה כ"כ דיש מחלוקת דרבינו והר"א ורש"י עם תוס' אם צריך כונה שיטהר עי"ז או רק מחשבה להזות וכן בכל הפעולות וע"ש בגמ' אם גרסינן קטן שיש בו דעת או שאין בו דעת ובפ"י מהל'

פרה ובהשגת:

והנה גבי תרומה כ"כ במ"א דיש בו ג' מיני גדרים ההרמה והקריית שם והקביעות מקום אחד לברר ואחד לקדש ואחד לפטור את הכרי ועי' מנחות ד' ז' ע"ב ודף ח' ע"א ודף י"א ע"ב ושם ג"כ יש ג' גדרים גבי קמיצת המנחה דהיינו לברר את הקומץ ולקמוץ ולקדש ובאמת מה דמבואר במנחו' דף י"ט ע"ב מחלוקת דרו"ש שלא יעשה מדה לקומץ וע"ש דף ס"א וביומא דף מ"ז ע"ש בתו"י אך באמת לברר ודאי בעי ביד ולקמוץ זהו מחלוקת דרו"ש ולקדש זה תליא בהך דיומא דף מ"ז הנ"ל וע"ש גבי הך דבין הביניים ובדברי רבינו פי"ג הי"ג מ"ש אם הוסיף בקומץ ור"ל אהך דבין הביניים ולכך השמיט מה דאמר בגמ' דקמצי שמני:

ובזה א"ש הך דמנחות דף ט' ע"ב דאיכא למ"ד שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה מותר באכילה וע"ש בתוס' מ"ש מהך דשם גבי לחה"פ דקתני הלחם פסול אך שם ר"ל רק אם כבר נתן הקומץ בכלי אבל קודם נתינה אף דיכול להקטיר אם חסר השיריים כמבואר שם מ"מ אסור באכילה לד"ה ועי' תו"י יומא דף כ"ד דמספקא לי' גבי תרומת הדשן אם העיקר הוא הנחה ע"ג הריצפה או הרמה מעל המזבח. ובאמת זה הוה פלוגתא בירוש' שם גבי תרם והפריחתו הרוח ע"ש בירוש' דאמר שם ר"מ דרבנן מדמי להקטרה והוא מדמי לקמיצה אך מלשון רבינו בהל' תו"מ משמע דעיקר הוא ההנחה ועי' מעילה דף י"ב משמע ג"כ כן. ובאמת זה תליא במחלוקת דרב ור"י במעילה דף ט' אם מועלין לאחר הרמת הדשן ואנן קי"ל דמועלין וא"כ נמצא דהרמה אינו פועלת כלום בהשיריים. וגם רבינו ס"ל דהא דקי"ל ביומא דף כ"ג ע"ב דהוצאה לאו עבודה זה רק מה שמוציאין חוץ לעיר אבל מה שמרימין מן המזבח ולמטה אף לאחר תרומת הדשן הויא עבודה וזהו ההרמה דר"י ביומא דף כ"ג ע"ב לא תרומת הדשן דזה לכ"ע הויא עבודה ע"ש דף כ"ד וכ"ז ובירוש' פ"ב דיומא גבי חתה שאר הדשן ר"י לשיטתי' דס"ל דגם אפר התפוח יש בו מעילה:

ובזה א"ש ג"כ מה דרבינו לא הביא הך דמבואר בירוש' דאין והרים אלא אם שייר אך רבינו לא ס"ל כן ומפרש הך דתמורה דף ל"ד ושמו כולו ר"ל אף אם לא נשאר כלל והטעם כיון דאין נ"מ בין תרומת הדשן לשאר הדשן לא בעי שיריים עי' פסחים דף ל"ג וחולין דף קל"ו ולכך השמיט רבינו ג"כ הך דיומא דף ל"ד דבעי שיור קומץ כיון דאין זה קמיצה כלל וס"ל דתרומת הדשן לעולם מועלין בו ועי' תוס' יומא דף נ"ט ע"ב ומעילה דף י"ב וכ"מ. וא"ש דברי רבינו בסוף הל' פה"מ ועי' מעילה ד' י' גבי אמורי קק"ל לאחר שהעלן ע"ש ברש"י ותוס' ורבינו מפרש דמיירי קודם זריקה כמו הך דזבחים ד' פ"ה. אך

באמת נ"ל לפי שיטת רבינו דס"ל בהל' אס"מ פ"ה הי"ב אם הקריב האימורים בלא מלח אף דלוקה מ"מ הקרבן כשר והורצה ר"ל דהקטרה לא מעכבא אך מ"מ אף דלא הוה הקטרה מ"מ לא נפסלו והני אין בהם מעילה לאחר שהעלן על המזבח דמ"מ אין עליהם שם לחמו של מזבח ועי' תו"כ פ' ויקרא פ"ט פי"א דיליף שם מהך קרא דוהנותרת אעפ"י שלא הומלחו ובגמ' דילן במנחות ד' כ' לא מייתי זה ונראה דקאי אלבונה דבמנחות שם מבואר דגם לבונה הבאה עם המנחה צריכה מלח וע"כ דמיירי כמ"ש בח"ג דעי' בסוטה דף י"ד ע"ב מבואר דקודם הקמיצה אסור לסלק הלבונה מעל המנחה עי' תוס' זבחים דף מ"ג ודף פ"ג ע"ב ורש"י מנחות דף י"ג ע"ב ודף ט"ז ע"ב אך לא דאין הלבונה מותרת רק בקמיצה כמ"ש התוס' רק דא"א לקמוץ המנחה אם אין לבונה עלי' והך דמנחות דף י"א היינו בשחסרה לאחר שקידש הלבונה בכלי שמקדשין בו את הקומץ עי' בזבחים דף ל' דיש הולכה בלבונה ושם דף י"ד. וכ"כ בזה בח"ג בהל' מ"ע. והנה בתו"כ פ' ויקרא פ"ט יליף מקרא דבשעת קמיצה צריך שיהא כל הלבונה על המנחה. אך כ"כ דאם ירצה יוכל ללקט את הלבונה מן הכלי שקידש את הקומץ ולהקטירה בפ"ע ואז בעייא מליחה בפ"ע כמבואר במנחות הנ"ל ואז אם חסרה ונשארה כשרה ואם לא מלחה הוה רק כמו שחסרה מהלבונה לא פסול בהלבונה ולכך המנחה כשרה אם הקטיר הלבונה בלא מלח וא"ש:

עכ"פ יש בתרומה ג' תוארים ועי' תוספ' סוף ברכות אימתי מברך עליהם ובפ"ג דתרומות הי' הולך להפריש כו' אין בהם קדושה כו' ובתוספ' מע"ש פ"ד הוה שם מחלוקת דתנאי אף אם דעתו לקרות להם שם אם נתקדשו בשעת הפרשה ע"ש ובשבועות דף כ"ו ע"ב דמחלק שם כה"ג ובירוש' תרומות פ"א ה"ח הדא אמרי שצריך לקרות שם. אך ר"ל דלהתיר הפירות ודאי די בהפרשה רק דנ"מ לענין הקדושה ועי' תרומות פ"ד ה"ג מבואר שם דא"צ לכוון לפטור לכ"ע וא"כ דא"צ בתרומה כונה רק מחשבה ולכך ס"ל לר"י דמהני חרש ובהך דיבמות דף קי"ג שם קאי לגבי קדושה של תרומה ועי' בתוספ'. ובזה י"ל דבעי כונה כמ"ש:

והנה גבי פרה הנה בחגיגה דף כ"ג ודף כ' ובירוש' שם ספ"ב מבואר דאף דברים שאין בהם גדר טומאה מ"מ הם טמאים לחטאת ובירוש' שם מחלק בין כלים ריקנים ואדם וכלים מלאים דהני בעי שמירה מעולה ומה שטהרתי בכ"מ טמאתי כאן:

ובזה א"ש דברי התוספ' הובא בר"ש ספ"י דפרה. ועי' במ"ש רבינו בהל' פרה פי"ג ה"ט אך שם ר"ל בכלי ריקן ולכך נקט כלי ולא לגין וע"ש בהשגות בה"ז ובהך דעדיות פ"ג מ"ב גבי סתם ידים אם צריך טבילת כל גופו. וכ"כ בזה דנ"מ אם צריך לטבול כל גופו בעצם או רק לצורך הידים ונ"מ לחציצה עי' זבחים דף ע"ט. וכן נ"מ להיפך אם רוב

הידים הי' חציצה דאם נימא הטבילה בכל הגוף הוה רק מיעוט ואם משום הידים הוה רוב ובמה דפליגי בפ"י דפרה גבי מדף וגבי קלל של חטאת וע"ש במ"ה ובהך דחגיגה דף כ"ה גבי צ"פ דאין מציל בחטאת ורפי"א דפרה ובהך דעדיות פ"ז מ"ה ואם הטעם משום דיש בו חשש טומאה או משום דהוה פסולי' משום דבעי מקום טהור ונ"מ בין פסולים לטמאים ובמ"ש הר"ש פי"ב דפרה מ"ח ובמה דפליגי בפ"ג דפרה מ"ד אם התינוקת בעי הזאה. והנה רבינו ס"ל שם דאף דקי"ל דהזאה לקידוש בעי דוקא גדול מ"מ הני שמזין על הכהן השורף דהוה רק מעלה די בקטנים אך התוס' זבחים דף קי"ג לא ס"ל כן ועי' ביצה דף י"ט גבי מטבילין מגב לגב ובפה"מ שם. ועי' ר"ש כאן וברש"י סוכה דף כ"א דצריך שיהי' בן ז' בן ח' לא יותר והטעם שלא יהי' חשש ב"ק אבל זה תליא בהך דנדה דף כ"ב אם נוגע הוה או רואה הוה. וכ"כ דזה מחלוקת דתנאי בחלה פ"ד אם חלת חו"ל יכול ב"ק לאוכלה:

ובזה יש ליישב דברי רש"י שבת דף נ"ט אם ב"ק אסור להניח תפילין מהך דסוכה דף כ"ו אך שם לר"י דס"ל דנוגע משא"כ לדידן דס"ל רואה י"ל דאסור. ועי' בכורות דף כ"ז א"כ כך היכא דהשמירה רק גדר סיבה די גם בחרש וכמ"ד היסח הדעת פסול טומאה פסחים דף ל"ד והיכא דבעי מחשבה פליגי ר"י ורבנן גבי תרומה וכן שימור של קדשים אף אם נימא דהוה פסול הגוף מ"מ צריך שיהא עליו גדר חשש ולכך ספק טומאה ברה"ר טהור ובירוש' פ"ב דשבועות מבואר דגם גבי פרה כן רק דליכא תלוי בפרה ואף דלכאורה הא הוה כמו היסח הדעת עי' תוס' פסחים דף ל"ד וירוש' תרומות פ"ח ושקלים פ"ח גבי חתיכות ותוס' חגיגה דף כ"א וכריתות דף כ"ו ע"ב גבי חטאת העוף. וכ"כ דעיקר הגדר דבע"ח אינם נדחים משום דעיקר הדיחוי הוא חשש היסח הדעת וזה לא שייך בבע"ח ואף דפסול הגוף כר"ל לא שייך רק היכא שאפשר שיפסול אף שבודאי לא יפסול וכן הדין לשיטת רבינו בהל' אישות ובהל' נ"ב ובהל' אס"ב דנשואין וחופה הוה מה"ת לפסול אף דודאי לא נבעלה ומ"מ בעי שיהא הסתירה כשהיית ביאה ועי' יבמות דף קי"א ע"ב:

ובזה י"ל כונת רש"י קדושין דף ג' ד"ה למעוטי דכ' אם מסרה אבי' משום דס"ל דהיינו יחוד וא"כ יקנה בגדר ביאה עי' יבמות דף כ"ט ע"ב ובתוספ' פ"ה דכתובות. אך כיון דזה תליא באב והאב לא רצה שתתקדש לו רק בחופה ועי' סוכה דף מ"ו ע"ב דמחלק שם בין ביהש"מ דסוכה לגבי אתרוג ומשמע דלא משום דאתרוג רק דרבנן ולכך אם לא הי' לו אתרוג ביום ז' אף בה"ש א"צ ליטלו וכה"ג ביום ראשון חייב. וכ"כ בזה במ"א במ"ש התוס' ביצה דף ל' ע"ב גם י"ל לגבי אתרוג מלבד הפטור יש בו גם מציאות מלילה דאז

לא שייך בו אתרוג. אך באמת כך דגבי סוכה דהוא תיקון דאסור לאכול חוץ לסוכה ויש בו גדר אתקצאי למצוותא דמ"מ בלא זה א"י לאכול משא"כ באתרוג אף אם נימא דצריך ליטול זה רק מחמת ספק וממ"נ:

ועי' הוריות דף ד' גבי הקריב חטאתו ביהש"מ דכיפר וכ"כ בזה במ"א ובירוש' פ"ב דשבועות הנ"ל דגבי פרה ספק הוה ודאי טמא דהוה גזיה"כ שיהי' בטהרה וכמו גבי בכור לענין יכיר עי' רשב"ם ב"ב דף קכ"ו וקכ"ז וקכ"ח לחד שיטה דהכרה מעכבת ומ"ש התוס' ב"ק דף ע"ז גבי פרה ובפלוגתא דר"י ורבנן בפרה פי"א מ"ג בתרומה טהורה שנפלה למי חטאת דלכאורה זה תליא בהך דחולין ד' ל"ה אם אמרינן גבי פרי טהרתו טומאה כו' וה"נ גבי פרה כן וגם נ"מ איך הדין בפירות חולין וי"ל דבזה ר"י מודה ועי' ירוש' סופ"ב דחגיגה ובמה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' אה"ט פי"ד ה"ח אם שלישי של תרומה מטמא אוכל של קודש או רק פוסל וע"ש בהשגת. וגם נ"מ היכא דהפירות עדיין לא הוכשרו ונפל למי חטאת דאם נימא מחמת הך דחולין ד' ל"ה אז רק בהוכשרו ועי' בפרה פי"א מ"ז גבי איזוב של תרומה טהורה וע"כ בלא הוכשר ומה דרבינו פוסק בהל' פרה פי"ד ה"י דהאוכל חייב מיתה או דקאי על זר ומבואר בירוש' בכורים פ"ב ובתוספ' פ"ז דתרומו' דגבי זר בתרומה אין נ"מ בין טמאה לטהורה וכן פסק רבינו בהל' סנהדרין פי"ט או דזה הוה רק טומאת מעלה ולא מיקרי מחוללת וכ"כ בזה בח"ד. ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בפ"י מהל' פרה ה"ח ט' ובתו"י יומא ד' י"ד דהיכא דנשא שלא לצורך הזאה טמא ונפסלו המים דלא כמ"ש התוס' זבחים ד' ק"ה ועי' פסחים ד' ס"ט ומה דמבואר בפרה הובא בדברי רבינו פ"י ה"ט דמים המנטפים כשרים ואמאי הא נשא האיזוב ונעשה טמא וא"כ נפסלו. וצ"ל דמיירי שלא הי' בו כשיעור הזאה ומ"מ כשר להזות דהוה כמו שירי טהרה עי' זבחים ד' פ' וד' צ"ג או י"ל דהוה כמו בלוע באיזוב ואין בה משא ועי' מ"ש רבינו בפה"מ כלים פ"א מ"ב דרק אם נשא לצורך הזאה והזה וזהו המחלוקת דיומא ד' י"ד ר"ע ורבנן דקאי על המזה ולא על הניזה ומה דאמר שם טהור שנפל עליו הזאה ר"ל דאם אחד נושא מי חטאת לצורך טהור וא"כ הוה שלא לצורך ונפסלו ושוב אינו מטמא אחרים עי' מ"ש הר"א ז"ל בהשגת פי"ד ה"ז והך מחלוקת קאי על המזה ורבנן ס"ל דרק אם טבל לצורך בהמה אז נטמא אבל לצורך אדם לא נטמא ועי' רש"י מנחות ד' נ"ב ושבת ד' י"ל ואכמ"ל:

א"כ אם נימא דכשנפל התרומה במי חטאת אז חל עלי' טומאה וא"צ הכשר וכמו כל משקה טמאים. ובאמת זה תליא במ"ש במ"א אם הכשר טומאה הוא תיקן בהאוכל שעי"ז נגמר קבלת טומאה כמבואר בחולין קי"ח או זה לצורך הטומאה וזה תליא בהך

דחולין ד' ל"ג גבי שחיטה מכשרת ע"ש ברש"י ד' ל"ו ובדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ב ובהל' טומאת אוכלים פ"ב דנקט הוכשרו בשחיטה אף דבאמת אנן קי"ל דדם מכשיר. אך דרבינו ס"ל בכ"מ דצריך להחשיב להמשקה עי' ב"ב ד' צ"ז וחולין ד' פ"ז אך משום דמבואר בשבת ד' ע"ה דשחיטה מחשיב להדם דניחא לו בדם זהו כונת רבינו וכן הך מחלוקת דחולין ד' קי"ח אם יש יד להכשר תליא בזה. וכ"כ בזה במ"א במה דאמר שם ד' ל"ד משקין עלולין לקבל כו' ונ"מ ג"כ במ"ש התוס' ב"ק ד' ק' ע"ב דטומאה הוה היזק שאינו ניכר אף אם רואים השרץ שמא לא הוכשר ולכאורה קשה במשקין מאי אך אפשר לומר למ"ד פסחים ד' ט"ז דטומאת משקין דרבנן הוה היזק שאינו ניכר ועי' גיטין ד' מ"א ומ"ש רבינו ס"פ ט"ז מהל' מכירה גבי איסורים דרבנן וכ"כ בזה. אך כך דכל דבר שאין המזיק בלבד עושה ההיזק רק צריך לדבר שיסייע הוה היזק שאינו ניכר ולכך אם נימא דההכשר הוא תיקון לצורך הטומאה וזה לא עשה המזיק וזהו ג"כ מה דמבואר בערכין ד' כ' ותוספ' ב"ק פ"ט דבית שחלטו כהן הוה היזק שאינו ניכר ולא כמו שפסלתו מלכות והטעם משום דבעי לזה דיבור הכהן ולא נעשה ע"י אין זה כלום ועי' גיטין ד' ס"ז ויבמות ד' כ"ה וכ"א דכל דבר הנגמר ע"י פיו נקרא מעשה:

ובאמת נראה במה דאמרינן ב"מ ד' כ"ג ע"ב דמקום לא הוה סימן כי היכי דאתרמי כו' ור"ל כך דכ"כ אם הטעם מחמת הידיעה דאינה מבוררת או מחמת עצם הסימן. וזהו באמת רק לשון משותף הך דחולין ד' ס"ד גבי ביצים וד' ע"ט גבי פרידות וד' נ"ט גבי שתי וערב וע"ז ד' מ' גבי ראש ושדרה ויבמות ד' פ' עם הנך דב"מ ד' כ"ז ויבמות ד' ק"כ וכ"מ דשם ר"ל על ידיעת הסימנים וכך הוא כל דבר שהמציאות שלו הוא סיבה וצימצום המקום זה הגדר דסימן מובהק כמו נקב יש בצד אות פ' דגיטין ד' כ"ז וב"מ ד' י"ח וכ"ח וביורש' ס"פ בת' דיבמות ה' שבו הי' נקוב משום דהנקב הוה סיבה וצימצם המקום הוה זה ידיעה בעצם ומהני. ובאמת רבותא קמ"ל באיזה אות וכ"ש באיזה תיבה דאותיות יש יותר מתיבות:

וזהו ג"כ כונת הגמ' ב"מ ד' כ"ח דגבי גט לא מהני מידת ארכו ורחבו וגבי חוט מהני ומ"ש והטעם דכיון דיש דבר מוכרח שיהי' לו אורך ורוחב ולא מהני אם מצמצם משא"כ חוט דזה רק סיבה ולכך אם מצמצם ומכוון הוה עצם וידיעה ומהני וכן גבי מקום כיון דע"כ היא באיזה מקום הידיעה לחוד לא מהני ולכך נראה דאם אמר שאותה השיטה מתחלת בזה האות לא מהני כלום כיון שזה האות מוכרח שיהי' בגט. ומ"ש רבינו בהל' גזלה פי"ג ה"ה מקום האבדה ר"ל מאיזה מקום הוא כמו גיזת צמר מן האומן ועיגולי דבלה מבצרה כמבואר בירוש':

והנה מה דמבואר בגמ' שם דלכך אין שומא סימן מובהק משום דעשוי' להשתנות ע"ש ברש"י דשחורה נעשית לבנה ועי' בכורות ד' כ"ח אם ודאי משתנה א"כ נמצא דאם הי' בו השומא כמראה שהי' בחיים ודאי דזה אינו ואף דא"כ למה לא נימא דיהי' מהני השומא אם צמצם המקום מה איכפת לן אם נשתנה כיון דצריך להיות כן והסימן לא המראה רק העצם והמקום ועי' מנחות ד' מ"ב ע"ב ומ"ג ע"א גבי הך דאישתני ע"ש מה דפליגי שם רבינו ורש"י דרבינו ז"ל פי' בהל' ציצית דהך אישתני למעליותא היינו קודם שנשתנת לגריעותא ורש"י פי' דנשתנה מן קודם בדיקה ראשונה:

עכ"פ שינוי לא איכפת לן רק שלא יהי' עי"ז גריעותא בהדבר. אך כך דכך נקט הגמ' אין מעידים על השומא ור"ל דעדים האומרים שזה פ' עי"ז זו השומא לא הוה עדות לענין שלא יהא צריך היתר ב"ד וכדומה משום דאף דודאי הוא זה מ"מ אין מעידין על הדבר שהי' כן כיון שע"כ נשתנה וכעין זה ס"ל לרבינו בהל' גירושין פ"ד הט"ז ע"ש בהשגת אך כיון דכעת נשתנה הגט לא מהני מה שאנו רואין אף שאנו יודעין שמתחילה הי' טוב ועי' חולין ד' צ"ו ע"א גבי פלנייא דהאי סימנא כו' ומה דאמר שם אילו אמר לשלוחו ר"ל דאין עליו שם שליח דשליחות בעינן על דבר מסויים ועי' גיטין ד' כ"ג ע"ש שאינו יודע כו' ע"ש בתוס' ובמ"א אבאר זה:

והנה בהל' פרה פ"א ה"ו גבי היתה בו יבלת דלא מהני אף שצמח בה שער אדום וע"ש בהשגת ופליגי בזה שם ר"י ור"ש ולפי מ"ש א"ש דר"י ס"ל דגבי פרה הוה גזיה"כ וגם בע"ח נדחים ולא כמו שאר קרבנות עי' ביומא ד' ס"ד. וכ"כ בזה במ"א דבעינן דבר ברור מתחילה משעת לקיחה וכה"ג בהך דסוטה ד' מ"ו גבי נחל איתן וע"ש בגמ' בפה"מ דר"ל ישן ורבינו לא הביא זה ועי' נדה ד' ח' ע"ב גבי מצא בה חרס אך זה אתיא כמ"ד בסוטה ד' מ"ו דצריך שגם לשעבר לא נעשה בה עבודה. ועי' באהלות פי"ח ובפ' ט"ז דבים ובנהרות ובנחל ליכא גדר מדור עכו"ם ואין שם חשש שעבדה בה ולכך צריך שנדע שהנחל הוא ישן ולא נעבד בו מעולם וא"כ לדידן דאף אם נעבד מותר א"צ זה וא"ש ועי' בר"ש ס"פ ט"ז דאהלות על הך דנדה ד' ח' הנ"ל דמצא חרס ועי' מו"ק ד' ו' ע"א בגירסת התוס' דשם חרס. ובאמת משום דמבואר בירוש' דמע"ש רפ"ה דקבר יחידי מציינין בחרס:

עכ"פ ר"י ס"ל דגבי פרה אם הי' לה מום ונתרפא ג"כ פסול דכל הפעולות דשם הוה בגדר כונה ולכך שם מודה ר"י דחרש פסול וכ"כ דגם גבי מצה כן דהני דבעי לצורך הכשר של פסח עדיף משל מצוה וצריך שמירה אף היכא דליכא שום חשש וזה הנקרא חיטי דפסחא עי' חולין ד' ז' ופסחים ד' מ"ג וד' צ' דקרי לי' מכשירי פסח וזה הגדר דאפיקומן ודלא כשיטת התוס' ברכות ד' מ"ב ע"א ע"ש. ועי' זבחים ד' נ"ב ע"ב גבי שיריים דלמ"ד

מעכבא צריך להביא פר ולהתחיל בפנים ע"ש אף דלכאורה קשה דאם נימא דמה דאמר שיריים מעכבים ר"ל בפ"ע לא שנפסלו למפרע גם הני שנתן רק שלא נשלם הדין וא"כ איך חל עליהם שם שיריים כיון דעל המזבח א"צ ליתן כלל ומה מהני וכעין דאמרינן ב"מ ד' כ"ו ע"ב ובכורות ד' ג' ע"ב. אך כך דהנה בזבחים ד' פ"א ע"ב אמרינן דקמ"ל דאף דשיריים מעכבים חסרו אין מעכבים ומה קמ"ל מי עדיף ממתנות הדם עי' תוס' ד' ס"ו וביומא ד' מ"ח ובכ"מ ועי' ירוש' יומא פ"ה ה"ז דמחלק שם בין התחיל ליתן ואח"כ נשפך ובין נשפך מתחילה וא"כ ע"כ צ"ל דע"י השיריים נגמר כל המתנות שנתן מתחילה ולא דבר בפ"ע ועי' יומא ד' ס"א. וכ"כ בזה במ"א גבי ז' הזיות אם כל או"א דבר בפ"ע:

ובזה יש ליישב דברי רבינו בהל' מעה"ק פ"ז ה"ט דלכאורה דבריו תמוהים עי' בגמ' דזבחים ד' ס"ד וע"ש ברש"י ד"ה מאי קאמר. ובאמת הטעם דגמ' דילן לא כפי' רש"י דמיירי בהזה כל דמי' רק כיון דקי"ל שם ד' כ"ו דשלא במקומו כמקומו דמי שוב הוה שיריים ולא מהני. וכ"כ בזה בהשמטה בח"ג דמוכח מדברי רבינו פ"ב מהל' פה"מ ה"ח ט' וכן הוא בתוספ' יומא פ"ג וקרבנות פ"ו דהיכא שהקפידה תורה על קרן שם לא שייך שלא במקומו כמקומו דמי ועי' תוס' זבחים ד' ל"ח ע"א ד"ה וכיפר וד' נ"ב ע"ב ד"ה אותה וד' ס"ו ע"ב ד"ה אלא. אך כאן גבי הזאה קשה אמאי לא משווי לאינך שיריים. וצ"ל כך דהנה רבינו בהל' פרה פ"ד ה"ז כ' דטבל אצבעו טבילה ששית והיזה ו' ז' פסול. והנה כה"ג באמצע הזאות נראה דיכול לתקן דרק היכא דנגמר בפסול אז לא מהני תיקן ועי' מ"ש התוס' חולין ד' ל' ע"ב בד"ה החליד גבי שחיטה כה"ג ורש"י בכורות ד' ס' גבי מעשר בהמה ובזבחי' ד' מ"ב ע"ב תוס' ד"ה כי מדי דכל כמה דלא נגמר בפסול יכול לתקנו ע"ש. ומה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' פרה פ"ד ה"ח גבי הוציא את הדם דרבינו ס"ל דנפסלו לגמרי והר"א ס"ל דרק הזיה פסולה התם פליגי בזה דהנה שם בה"ד פסק דאם קיבל דמה בכלי פסול דמפרש הך דמנחות דמקנח אצבעו במזרק ר"ל בשאר קרבנות ולכאן רק ידו בגוף הפרה ואם נתן בכלי נפסל והטעם משום דעי"ז נחסר דם וצריך לשרוף כולו כמבואר בתוספ' ובספרי פ' חקת ועי' בתוספ' פ"א דקרבנות כה"ג גבי מצורע דפסול משום חסר אם נתנו בכלי ובתוספ' פ"ד דאהלות גבי מנחה ועי' תו"י פ"א דיומא. והנה היכא דהיזה בגיתה או במערכתה דשם הוא מקום שרפתה לא איכפת לן דהא הדם נשרף שם רק בה"ח דהזה חוץ למקום מערכתה וא"כ חסר הדם ולכך פסול. והנה שם בהי"ב מחלק בין אם חסר מתחילה דאז אפילו כ"ש מעכב ובין אם אח"כ דאז הוה בגדר פוקעין ורק כזית ועי' זבחים ד' ק"ח ע"ב וכ"מ. ועי' בספרי פ' חוקת פסקא קכ"ד ובר"ש פ"ג דפרה והר"א ס"ל דגבי דם לאחר שקיבלו ביד אין עליו גדר הקרבה

ולא איכפת לן אם חסר ורבינו לא ס"ל כן. ועי' בהך דזבחים ד' צ"ב ע"ב גבי נשפך על הריצפה ע"ש ברש"י ובתוספ' פ"א דקרבנות מבואר דגבי עוף פסול כלי אך זה רק בגדר קבלה ואף דשלא מדעת ג"כ פוסל אך נשפך שאני עי' זבחים ד' ס' מה דמביא שם ראי' דרצפה אינו מקדש דאל"כ היך נאסוף הדם מעל הרצפה הא קדשינהו ר"ל דמבואר שם ד' כ"ז דהיכא דקלטי' שוב א"א לאוספו רק דחה שם דמאליו לא מקדש רצפה ועי' מנחות ד' ז' ע"א ובירוש' סוכה ספ"ד דמזבח דהוא רצפה לכ"ע בעי דעת ועי' מ"ש בזה בח"ג בהל' כלאים פ"י הכ"ט. וה"נ כיון דאנן קי"ל דמיצוי בחטאת העוף מעכב ולפי מ"ש לעיל בשיריים הם תיקון בהזיות דמעיקרא ה"נ כן המיצוי עי' בזבחים ד' נ"ב ע"ב וא"כ לא מיקרי גמר בפסול ואפשר לתקן וא"ש דברי רבינו והברייתא דשם אזלא כמ"ד מיצוי לא מעכב ואנן לא קי"ל הכי:

עכ"פ דבר שהמעשה שלו הוא שיהא פועל בהדבר אם עי"ז לא הוה תיקון לא מהני אבל דבר שצריך רק שיעשה זה אין נ"מ ועי' שבת דף קל"ה גבי ערלה כבושה דצריך להטיף ממנו דם ברית ולכאורה הא מ"מ לא מל ומה יועיל ההטפה אם נימא דההטפה לא הוה מצוה בעצמה אך צ"ל דהוה תיקון דגם מה שנעשה מאליו הוה כמו שעשה הוא. וכה"ג כתבתי במ"א גבי חצי קנה פגום וחצי שיעור אליבא דר"ל עי' בירוש' רפ"ו דתרומות ובהך דמכשירין פ"ג מ"ה אליבא דר"י דצריך לעשות איזה מעשה המוכיח וכ"כ בזה וא"כ אם נימא דצלי של פסח הוא מחמת גדר דין ולא מחמת תיקון אף אם נצלה שלא ע"י האש רק בלא פסול מהני אם יחזור ויצלנה וכמו גבי תגלחת נזיר במרוט עי' נזיר דף מ"ו וע"ש דף נ"ה גבי הך דר"ח שם וכ"כ בזה בהל' נזירות:

עכ"פ כך בקדושת פה כל דבר שעי"ז יהי' דבר הוה כמו שעכשיו ישנו ולכך ס"ל לר"י דאין בהם מעילה מה"ת וקאי על הדמים רק בדמי עולה ומקשה מהך דקדשי מזבח מצטרפין ר"ל דהנה בירוש' שבת פ"ז ה"ב מקשה דאם נימא כהך דכריתות דף ט"ו דהיכא דהם גופים מחולקים חייב על כל אחת וא"כ לא יצטרפו וע"ש ד' י"ב ע"ב גבי תמחויין ושבת דף ע"א ובשבועות דף כ"ב ע"א ע"ש ברש"י ותוס' ד"ה מתוך. אך כל זה מחמת קדושת דין דהוה כל אחד שם בפ"ע אבל בקדושת פה הוה הכל דבר אחד וכמו גבי נזיר ועי' פסחים ד' מ"ה וכ"מ ולכך מצטרף וא"כ מוכח דיש גבי קדשים הנאכלים קדושת פה ואח"כ מקשה משחטן בדרום דהא כיון דנפסלו לא שייך בהו דין עי' ריש מעילה דלא מיקרי קדשי ד' וליכא עלייהו רק קדושת פה וכן גבי מתו וכן מקשה מהך דאימורים דהרי חזינן דאם העלן לפני זריקת דמים דאין בהם מעילה וע"כ דהמעילה הוא ע"י פיו וכן לר"מ דס"ל בכריתות דף י"ח ודף כ"ב ע"ב דאשם תלוי אין עליו שם קרבן ודאי ומ"מ

ודאי מעל וע"כ לא משום קדשי ד' רק מחמת פיו ואח"כ מביא מהך דקדשים שמתו ר"ל כך דכבר הקשו שם ד' י"ב וכי קדושה שבהן להיכן הלכה אך צ"ל כמ"ש התוס' קדושין דף ס"ח כל היכא דעכשיו א"י לעשות הפעולה פקע הפעולה שעשה כבר ועי' במעילה ד' י"ט ע"ב גבי קדשי מזבח ששחטן אף דאין בהם פדיון מ"מ יש בהם מעילה וצ"ל הטעם דרק היכא דההפקעה הוה ע"י סיבה כמו מיתה דהוה הפקעה מקדושה אבל כאן אדרבא ע"י המעלה שלהם דהם קדושה חמורה דבעי העמדה עי"ז אין להם פדיון זה א"א לגרום חסרון ועי' ערכין דף ה' ע"ב דכל היכא דנגנז אין בהם משום מעילה וראי' לזה דהנה רבינו בפ"ד מהל' תמורה ה"ח פסק דאף דאנן קי"ל דולדי קדשים במעי אמן הם קדושים מ"מ אם נולדו דרך דופן או טרפה וכדומה פקע מהם הקדושה ופודן וכן מוכח מהך דתמורה דף י"א ודף י"ז דפקע מהם הקדושה ואף דבתוס' בכורות פ"ג מבואר להיפך צ"ל דפליגי בזה או דתליא אם יוצא דופן הוה פסול הגוף כמו לדידן אף לר"ש הוה רק פסול קדשים ולכך ג"כ כ' רבינו בהל' תמורה שם בה"ג דרק אם הי' בן ד' חי אבל בן ה' אז אף לדידן דקי"ל דניתר בשחיטת אמו מ"מ הוה שם בפ"ע וא"כ הוה כמו יתום או יוצא דופן דפקע ממנו קדושת הגוף ונפדה ולא בטל לאמו. גם י"ל דהוה כמו מותר חטאת משא"כ כשהוא בן ד' אז הוה כמו עצם האם ואף דהא קי"ל דגבי הקדש עצמו אם נעשה טרפה ירעה עד שימותו ויקברו כמבואר בהל' אס"מ פ"ב ה"י וכ"מ עי' תמורה דף ל"א ואף אם יש בו מום אחר ואף אם נפדה כבר ולא אמרינן דיפקע לגמרי הקדושה כמו גבי ולד ועי' זבחים דף ק"ד. וצ"ל דנ"מ דהיכא דחזיא להקרבה דאז א"א שישתנה לפנים חדשות ע"י הסיבה שנולדה בו. וכ"כ בזה בח"ד דהא דמבואר בתמורה דף י"ז ודף י"א דקדשים שנעשו טרפה אין עושים תמורה זה רק אם נימא דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אבל אם פודין י"ל דלא פקע מהם קדושת הגוף. אך כל זה הני דחל עליהם שם הקרבה אבל ולדות אף דיש עליהם קדושת הגוף מ"מ לא הוה עדיין בר הקרבה ולכך אם נולדו טרפה פקע מהם הקדושה. גם י"ל דרק לכשנולדו אז חל עליהם קדושת הגוף למפרע ועי' תמורה דף י' ע"ב ולכך אין אסורים בעבודה רק מדרבנן עי' בספ"א מהל' מעילה. אך י"ל דשם לא מיקרי עבודה בהעובר רק בהאם והאם חולין ועי' תוס' ע"ז דף כ"ד ועי' תוספ' ערכין פ"ג דאם שחט את אמה דהיא חולין הולד אסור באכילה ר"ל דצריך פדיון ואף דקי"ל דקדוש קדושת הגוף פקע מחמת שנעשה יוצא דופן ואם מתה אסור בהנאה או משום דבעי העמדה והערכה או משום דאין פודין את הקדשים כו'. אך זה יהי' נ"מ דהנה כ"כ בח"ד לגבי קדשים שהפילה נפל דהתוס' מסתפקים בזה עי' חולין דף ע"ז ע"ב וזבחים דף פ"ז ע"ב ודף קי"ד ע"א אם זה גם למ"ד

בהווייתן הם קדשים איך הדין במקדיש עובר במעי אמו והפילה ולא דמי לבכור דשם רביי' רחמנא בכורות דף ג' ואם נימא דהוה כמו קדשים שמתו. וגם לפי מ"ש שם דלכך פי' רש"י בתמורה דף ל"א ע"ב משום גידולין וכאן לא שייך זה. גם עוד יש נ"מ אם צריך להוסיף חומש על ולד קדשים כשיפדה אם זה מיקרי הקדשו או רק בגדר דין. וזה דנ"מ לטעם רש"י דגידולין אך י"ל דהוה כמו הקדש שני ועי' בדברי רבינו פ"ז מהל' ערכין ה"ד ובתמורה דף ט' ע"ב גבי תמורה וכמ"ש שם בדברי רבינו:

עכ"פ חזינן דמן העובר אף שחל עליו קדושת הגוף פקע ע"י שינוי הגוף בדין כיון דלא חזיא למזבח ועי' תמורה דף ל"ג דמחלק כה"ג וא"כ אמאי שייך כלל זה הדין דולד חטאת הא לא חזי לשום דבר וע"כ דאדרבא זה הוא הגורם וא"א שתפקע ע"ז וה"נ כן ועי' ירוש' סנהדרין פ"י דפליגי שם ר"י ור"ל גבי קדשי עיר הנדחת אם יש בהם מעילה דר"י אזל לשיטתי' משום דגם דמיהם לא חזי, ולכך ס"ל לרבינו בהל' סנהדרין פי"ט וכן הוא בירוש' דזר שאכל תרומה טמאה במיתה אף שהיא מחוללת והטעם דכ"כ דבתרומה יש איסור וקדושה ולזרים הוא איסור ולכהן הוא קדושה והחילול הוא רק על הקדושה לא על האיסור וע"י המעלה של הקדושה לא פקע האיסור. ועי' בירוש' פ"ב דבכורים דמוכח שם דזר אף שהוא טמא טומאת הגוף אין עליו חיוב אם אכל תרומה רק משום זרות אף לרב דס"ל דזר על תרומה רק לאו וכמו גבי עבודה במקדש וכמ"ש רבינו בס"ה ביאת מקדש ותוס' יבמות דף ל"ב ע"ב ע"ש וא"כ חזינן דהטומאה הוא רק עבור הקדושה ולא עבור האיסור. וא"כ גבי קדשי בדה"ב דעכשיו יכול להקדישה דלא גרע מאשפה שוב לא פקע גם הקדש ראשון נמצא דההקדש הוה דבר נמשך ולא נפסק:

ובאמת הא דאמרינן בכתובות דף מ"ז ע"ב שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה ע"ש בתוס' מ"ש מלוקח פרה אך כך דהא גבי קנין נעשה הדבר שלו וממילא אם היא שלו שלו מתה ומה שייך בזה גדר ביטל וכה"ג מקשה בירוש' פ"ד דב"מ גבי הך דנשרפו חיטיך בעלי' דאם באמת מעות קונות אם נשרפו שלו נשרפו ומה איכפת לן רק היכא דיש בו עוד דבר כמו נתינת הכתובה לאשה וכמו שהבעל יזכה במה שכתב לה האב דבאמת עדיין לא זכה כיון שלא נשאה רק בגדר חיוב ועי' ב"ב דף קמ"ה ע"א תנו לי בעלי כו' וב"מ דף ע"ט גבי ספינה שם שייך שפיר לומר אדעתא דהכי כו' ועי' ב"ק דף ק"י גבי חטאות המתות כו' משום דהקדש לכתחילה כה"ג לא חל דאין מפרישין לאיבוד כמבואר במנחות דף ע"ד וכ"מ ובהך דתמורה דף י"ז גבי מקדיש את הטרפה ובירוש' רפ"ו דיומא וע"כ הוא מחמת שעבר ולא מחמת עכשיו ותירץ דזה בגדר דין ועי' סוטה דף ו' ע"ב וכ"מ ועי' בנדרים דף ג' ע"ב גבי לא אפטר מן העולם כו' ובדברי רבינו בהל'

נזירות פ"א ה"ד ובהל' ערכין פ"ז ה' ל"ג ע"ש בהשגת דמבואר שם דהיכא דמחייב עצמו להתחייב בדבר כלל הדבר חל עליו תיכף ולא הפרטים וגבי נזירות חל עליו העשה של קדוש יהי' וכן ס"ל לרבינו בהל' מכירה פ' כ"ב ה' ט"ז גבי הקדש וצדקה רק דזה הוה דין ואיסור ולא ממון ונ"מ דדי לכתחילה בפרוטה וא"צ להוסיף חומש ועי' סנהדרין דף ט"ו גבי מתפיס מטלטלין לערכין אף דבאמת עדיין לא קדשי כלל כמבואר בחולין דף קל"ט מ"מ חל עליהם קדושת פה וכמ"ש ונ"מ ג"כ דשוב לא יעבור על ב"ת:

ובזה א"ש הך דמבואר ביומא דף ס"ו וכ"מ אין מעריכין כו' ולכאורה הא כיון דלא נתן לגזבר אין עליהם קדושה כלל רק דר"ל כה"ג דמתפיס מטלטלין שלא יעבור על ב"ת וזה א"צ גזבר וכ"כ בזה בהל' ערכין ובמה דס"ל לרבינו בהל' תרומות פ"ג ה"ז וספ"א דהל' מעשר דאף דלא חל שם תרומה ומעשר עליהם מ"מ הוה חיוב עליו שיקרא תרומה מכאן דוקא ולא ממקום אחר ובירוש' מע"ש פ"ג דאם עבר טבל של מע"ש בירושלים מחוייב להפריש מע"ש רק מהני ולא ממקום אחר ועי' תוספ' תרומות פ"ב גבי מי שבא בדרך וכלכלה בידו דרק לעשותו תו"מ על מקום אחר יכול קודם שיגיע לעיר אבל להפריש ממקום אחר עליו לא. ובאמת נראה דהך דגיטין דף כ"ח ע"א גבי הרי זה גיטך שעה אחת כו' דאסורה לאכול בתרומה וכן פסק רבינו בהל' תרומות פ"ט ה"א אף דלא חייש למיתה רק משום דס"ל דחל עליו תכף גדר גירושין וריח הגט עי' גיטין דף כ"ה ע"ב ודף ע"ג ע"ב בשיטת רש"י:

וא"כ לפי מ"ש במעות אם הקדיש אין עליהם קדושת דין רק קדושת פה. והנה שלמים כיון דלא מיקרי קדשי ד' ליכא בהם רק גזיה"כ אך כיון דמחוייב לקנות שלמים ממילא חל עליהם קדושה אך זה רק בשפירש אבל לא פירש לא. וא"ש לשון רש"י במנחות דף ד' ע"ב הנ"ל. וכ"כ במ"א דגם גבי מכירה י"ל דעדיין לא נפסק כחו ונ"מ דאם חזר ולקחה אם זה מיקרי דבר חדש או לא עי' ב"ב דף ס"ג דמבואר משם דהוה קנין חדש ויש לו זכות של לוקח שני ובירוש' פ"ו דדמאי פלוגתא דאמוראי בזה ע"ש בהל' ג' וכ"כ בזה ועי' ריטב"א נדרים פ"ה על הך דדף מ"ח דדברים של אותה העיר לא הוה עולמית רק נמשך דור אחר דור:

עכ"פ כל שהדבר אינו וכבר זכה בו שמיא לא שייך בו גדר חזרה ועי' רש"י גיטין דף ט' גבי אינו חוזר בעבד ונ"מ למה שכתבתי לעיל גבי אתנן אם בא עלי' בין שחיטה לזריקה ובירוש' תרומות פ"ח אם נודע בין קבלה לזריקה שהוא בן גרושה וחלוצה ובהך דמעילה דף ז'. וכ"כ במ"א דלמה לא מוקי בזבחים דף קי"ד ע"א גבי אתנן כגון שהקדישה ואח"כ בא עלי' ועי' נדרים דף ע"ב ע"ב במ"ש הר"ן שם דלגבי אב לא מהני לכי שמענא משום

דאז יצאה מרשותו לגמרי ועי' ערובין דף ע"א ע"א שמבואר שם דמהני אף לזמן דאז א"י לעשות:

ובזה א"ש הך דב"ב דף נ' גבי המוכר עבדו ופסק עמו כו' דהא מ"מ אין העבד שלו ולגירסת הירוש' פ"ג דקדושין א"ש דקנין השני לא חל לאחר ל' אך לגירסת דילן קשה וצ"ל כיון דמ"מ לא נתקיים הדבר שלא בא ליד השני נשאר של ראשון וכמו שכ' התוס' חגיגה דף ד' ע"א גבי מחוסר גט שחרור כיון דבסוף לא נתקיים והך דגיטין דף מ"ב הוא לס"ד דטרפה יש לו כופר. אך זה תליא במ"ש במ"א אם כופר נוטלין היורשין בשביל ירושה או בתחילה פסקה התורה דהכופר שייך להיורשים. ובזה פליגי רש"י ותוס' ערכין דף כ' גבי אין דמים למתים ולכך אם אין לו יורשים א"צ ליתן כלל כמבואר בגיטין דף מ"ג ולא הוה כמו הך דב"ק דף ק"ט דצריך להחזיר לארנקי של צדקה דכאן לא נתחייב כלל. והנה גבי גזל יש בו ג' דברים בחזרה אחד שלא יהי' חייב להנגזל והב' נתינה להנגזל ולקיים מצות השבה והג' להוציא גזלה מתחת ידו ועי' ב"ק דף ק"ו מצות השבה לא קיים וע"כ בבעה"מ ובמלחמות ובהך דב"ק דף ק"ג ע"ב ודף ק"ט ע"א במחלוקת דר"ע ור"ט. וכ"כ במ"א במה דפליגי בזה רבינו והר"א ז"ל בהל' גזלה פ"ח ה"ה אם עיקר הטעם משום דצריך להביא מתחילה הגזל ואח"כ הקרבן אי משום שצריך להוציא הגזל מתחת ידו ולכך אף לרב דס"ל ב"ק דף ק"ו שבועה קונה מ"מ היכא שכבר נתחייב קודם שנשבע וכמבואר בירוש' שבועות פ"ז ופ"ח אם שלח יד קודם אף לרב לא קנה השבועה דכבר נתחייב תחילה ומה דלא מוקי בב"ק דף ק"ו הך משנה כן משום דס"ל כמ"ד שם דף ק"ז ע"ב דשוב לית בו דין כפל. וזה תליא אם בשעת כפירה דנעשה עליו גזלן לר"ש כמבואר ב"ק דף ק"ה ע"ב אם גם לזה צריך קנין חדש או מה שמונח ברשותו זה גופה הוה קנין. וזה ר"ל הך דב"ק שם דף ק"ז ע"ב בעומד באבוסו ר"ל ברשות השומר. וכ"כ בזה במ"א דזה ר"ל הגמ' דדף ק"ה ע"ב דקיימא באגם ר"ל דאינה ברשותו ואף דהרשות שייך להמפקיד כ"כ משום דכיון דכפר פקע גדר שומר וכלתה שמירתו עי' ב"ק דף קי"ח ע"ב וגיטין דף י"ד וכ"כ בזה מהך דירוש' רפ"ח דשבועות וכן מבואר בדברי השאלתות דר"א פ' ויקרא פסקא ע'. וזה ג"כ הטעם דב"מ דף מ"ח דצריך יחוד לכלי גבי הלואה וש"ש משום דאז צריך קנין חדש ולכך צריך דבר בעין או הקנין שעשה מתחילה הוא נמשך לכל הפעולות שיעשה אח"כ. וזה ר"ל הך דב"ק דף ק"ז ע"ב וצריך לשלוח בו יד ר"ל קנין חדש עי' רש"י ב"מ דף מ"א ע"א ובירוש' רפ"ח דשבועות ע"ש. אך זה לכ"ע צריך שיהא ברשותו וכ"כ בזה:

עכ"פ גבי הני יש ג"כ חיוב שלא יהא הגזל תחת ידו ועי' מ"ש ה"ה ז"ל פ"ח מהל' גזלה

בשם הר"א ז"ל גבי גזל הגר משא"כ בהלואה די רק כשיעשה פעולה שלא יהי' חייב לו וזה ר"ל הגמ' בכתובות דף פ"ו ע"א פריעת בע"ח מצוה ר"ל דהחיוב הוא רק שלא יהא חייב לו ולא לפרוע והיכא שמפקיע החוב והשיעבוד מהנכסים אין עליו חיוב. ונ"מ במה דפליגי בירוש' חגיגה פ"א ובנדרים פ"ט ובגיטין פ"ג דאף למ"ד דאין גובין ממטלטלין מ"מ אומרים לו שיפרע ועי' תוס' ב"ק דף מ' ע"ב דמותר להבריח את השור שלא ישלם לו ושם דף פ"ט ע"ב בתוס' אם צריכה לעשות שיעבודים להניזק ע"ש ובערכין דף כ"ג ע"ב דמוטל על הלוה ללוות דינר ולפדות את ההקדש שיהא בע"ח יכול לפרוע ממנו עי' ברא"ש כתובות על דף פ"ו ע"ב וסנהדרין דף מ"ג ע"א גבי סייף שהורגין בו שזה מוטל על הציבור. ועי' במה דפליגי רבינו ורש"י בהך דב"ק דף קי"ב ע"ב גבי שטר פתיחא דהלוה נותן שכר אם בזמן שמתירין אותו או בזמן שמשמתין אותו כמבואר בדברי רבינו בפכ"ה מהל' סנהדרין. ועי' במ"ש ה"ה בהל' מלוה פכ"ה במה דאמרינן דהבעל נותן שכר השובר עי' ברשב"ם ב"ב דף קס"ז וקס"ח ובהך דשבת דף ע"ט ע"ש ברש"י ותוס'. ונ"מ גבי סוטה היכא דשוברת כתובתה כמבואר בסוטה דף ז' ע"ב דאז אינה נוטלת כלום מי נותן השכר. אך זה תליא אם זה נקרא פשיעה עי' כתובות דף נ"ד יצרה אנסה ודף נ"ג ע"א וב"ק דף מ"א גבי כופר ודף נ"ח ע"א ברש"י ד"ה אלא ובתוס' כתובות דף ל' ע"ב גבי כשתחב לו חבירו ותוס' סנהדרין דף ח' ע"ב ומעילה דף י"ח ע"ב דמה שמזנה לא הוה מרידה בבעל. ועי' ירוש' פ"ח דנזיר ה"א דנאנסתי ע"י כשפים אף דאין קושי אלא לדעת ולכך אם לאו משום דנאסרה על בעלה ע"י זנות אין עלי' רק שם עוברת על דת יהודית עי' רש"י סוטה דף כ"ה ועי' בהך דיבמות דף פ"ה ע"ב ע"ש ברש"י ותוס' בהך דר' מתיא בן חרש. ולשיטת רש"י ע"כ צ"ל כגון שקינא לה מהני שמותר להתייחד עמה ולרבנן היכא דא"א להשקותה נתבטל האיסור ולרמב"ח תכף חל עלי' שם זונה ועי' מ"ש התוס' סוטה ד' כ"ח ע"א ד"ה מה תלמוד לומר:

עכ"פ גזל יש בו ג' גדרים אחד לשלם הדבר והשני לקיים מצות השבה והג' להוציא גזלה מתחת ידו וא"כ כך אחד בשביל להבא ואז אם נימא דשינוי קונה לא שייך זה ואחד בשביל ההווה ואחד בשביל העבר. וזה תליא במה דמבואר בחולין דף קמ"א דגנב וגזלן הוה לאו הניתק לעשה ורבינו לא ס"ל כן בהל' סנהדרין פי"ח דרק משום שניתן לתשלומין וזה אם הוא בשביל לעבר או בשביל להבא. וכ"כ במ"א במה דס"ל לרבינו דמלקות דבן סורר הוא משום לאו דלא תגנוב ועי' מ"ש רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ד ה"ט דלגבי חבלה לא אמרינן אין לוקה ומשלם וגבי גנבה לא ס"ל כן חזינין דס"ל דלא משכחינן כלל דילקה על לאו דגנבה. אך יהי' נ"מ אם הכה את העבד יום אחרון של הל'

ומת ברשות האדון השני נתקיים הקנין של האדון השני וכ"כ בזה בח"ד ועי' גיטין דף מ"ג ותוס' ערכין דף ב' דעבד טרפה יש עליו שם עבד ושפיר חל עליו קנין רק אם הרגו אז הוה כגברא קטילא למפרע ועי' סנהדרין דף ע"ח ובדברי רבינו בהל' נזקי ממון פ"י ה"ז נראה דס"ל דלכך טרפה שהרג אין הורגין אותו רק בפני ב"ד משום דהוא כמת וא"כ לא שייך בו גדר אחד מארבע מיתות וכן מוכח מהך דב"ק דף פ"ד ע"א דטעם דטרפה הוא דא"א לקיים בו המיתה שציותה התורה אך זה רק למצוה של מיתה דהפעולה הוא המצוה אבל הך דובערת הרע זה רק על הנפעל וזה אין לנו נ"מ באיזה מיתה שיהי' ולכך גם טרפה כן. וזה כונת רש"י בסנהדרין שם בד"ה שלא ועי' במ"ש רבינו בהל' סנהדרין פי"א ה"ח ופי"ג ה"ז ובמ"א אבאר זה. ובמ"ש רבינו בפה"מ פ"א דערכין גבי מי שנגמר דינו דגברא קטילא לא מיקרי רק בדין ב"ד ולא בדין מלך וכ"כ בזה:

והנה באמת מ"ש התוס' בחגיגה דף ד' הנ"ל לא קשה דעיקר הדין מה שכופין האדון לשחרר הוא רק בחצי בן חורין דיש בו חיוב מצד חירות שבו רק שצד עבדות מעכב אמרינן דלמשנה אחרונה לא הוה עיכוב אבל החיוב על צד החירות ולא דמי למה דמבואר בירוש' פ"ד דגיטין בשעה שאין עובד את רבו שם קאי אפסח דגם עבד חייב רק דרבו מעכב עליו שלא יאכל רק משלו וזה רק בזמן שעובד את רבו ולא בזמן שאינו עובדו משא"כ גבי ראי' דעבד פטור לא שייך זה ולא כמ"ש התוס' ערכין דף ב' ע"ב. ונראה ג"כ דגבי שאר מחוסר גט שחרור לבד מראשי אברים דשם חיוב התורה לשחרר לא כפינין כלל ולא כמ"ש התוס' גיטין דף מ' ע"א ד"ה אותו ועי' בדברי רבינו בהל' עבדים פ"ו ה"ד דנקט שם רק על שפחה די"ל משום קושיית התוס' הנ"ל ולגבי שפחה לא שייך זה. אך באמת כה"ג לא כפינין כלל דעיקר הטעם דכופין משום הך דלשבת ר"ל דהמצוה זו לא בהפועל רק בהנפעל וא"כ שוב אין נ"מ בין הוא עצמו לאחר דזה מוטל על כל אדם שלא יתבטל זה ע"י וכמו שיטת רש"י בחולין דף פ"ג ע"ב גבי או"ב וכשיטת רבינו בסוף הל' כלאים גבי לבישת כלאים ובהל' אבל גבי טומאת כהן וכן מה דמבואר בגיטין שם דף ל"ח ודף מ"ג דגם בשביל מילתא דאיסורא והפקר כייפינן וע"ש בתוס' דף מ"א ע"ב וכ"מ. אך באמת כ"כ במ"א דמהך דשבועות דף מ"ז ע"ב גבי עוקב כו' מבואר דגרם לזה הוה בגדר עצמיות ועי' בדברי רבינו בהל' נערה פ"ב הי"ז ותו"כ פ' קדושים:

ובאמת נראה דגם הך סיכת שמן המשחה דכריתות דף ז' ובדברי רבינו פ"א מהל' כלי המקדש ע"ש דמחלק בין סיכה לנתינה וס"ל דסיכה הוה שפשוף ונתינה הוה בלא שפשוף וזה ר"ל התוספ' מכות פ"ג ועי' תוס' מנחות דף ס' ע"א ובתו"י יומא דף נ"ט ע"ב דנראה דס"ל דהא דאמרינן כה"ג שנטל משמן המשחה ונתן על מיעיו חייב אתיא כמ"ד

דהסך למלכים ולכהנים חייב ולא כשיטת רבינו דמחלק בין סיכה לנתינה גם יש לחלק דהא דלמלכים ולכהנים פטור זה רק במקום שדרך ליתן עליהם ולא על מיעין וכעין מ"ש התוס' מנחות דף מ"א גבי כלאים בבגדי כהונה ועי' בדברי רבינו בס' המצות ל"ת פ"ד דעיקר הכרת הוא על הניסך. אך באמת נראה דזה הוה חיוב אחד וכמו גבי מגלח נזיר דר"ל דהדין שהנזיר לא יגולח. אך מלשון התוספ' מכות פ"ג לא משמע כן רק דהוה ב' חיובים וא"כ אם סך לעצמו חייב שתים. אך נראה דהא דקי"ל דהסך למלכים ולכהנים פטור זה רק סך אבל ניסך חייב ולכך נקט כה"ג גבי כה"ג שחייב ולא נקט שחייב שנים וגם באמת למה דייק הגמ' כה"ג ולא נקט מלך ודוחק לומר משום דגבי כה"ג יוצקין הרבה על ראשו ולא גבי מלך. אך באמת י"ל כך דהא דקי"ל דגם לאחר סיכה עדיין נקרא שמן משחת קודש זה רק גבי כה"ג משום דיליף זה מקרא בכריתות דף ז' דשמן משחת קודש ולכך מבואר בהוריות דף י"ב ע"ב דמשוח שנצטרע נשאר עליו שם כה"ג לכל דבר וע"ש בפה"מ דדייק כן ועי' בתוס' יומא דף מ"ד ע"א. משא"כ גבי מלך ע"ש דף י' ע"א ועי' בתוספ' פ"א דשבועות ובהך דמעילה דף י"ט ע"א ועי' ירוש' סנהדרין פ"ב דאמר שם דיש נ"מ דכה"ג אין מעבירין אותו לעולם אף אם חטא ונשיא מעבירין אותו. גם יהי' נ"מ גבי משוח מלחמה כה"ג דלענין הני דברים הוה דינו ככה"ג כמבואר בהוריות שם ובדברי רבינו בהל' אס"ב פי"ז ועי' בתו"י יומא דף ע"ג ודף ל"ט ובירוש' פ"א דיומא מבואר שם דמשוח מלחמה נתמנה להיות כה"ג ועי' זבחים ד' ק"ב גבי פנחס וסוטה ד' מ"ג ע"א:

והנה רבינו פסק בהל' כלי המקדש פ"ד דכהן משוח מלחמה משמש בד' בגדים והוא להיפך מגמ' דילן ביומא ד' ע"ג ועי' בירוש' הטעם משום דס"ל דנשאל בשמונה ר"ל דהמשוח מלחמה לובש שמונה בגדים במלחמה א"כ יהיו אומרים ראינו כה"ג משמש בד'. אך רבינו לא ס"ל כן כמבואר בסוף הל' כלי המקדש וס"ל דזה תליא בהך מחלוקת דתוספ' דסוטה הובא בתוס' ד' מ"ב ע"ב גבי כלי הקודש דחד ס"ל דקאי אבגדי כהונה וזה משום דשם הוא לובשם וחד ס"ל וכן גמ' דילן שם ד' מ"ג ס"ל דקאי אארון וא"כ לא הי' לובשם כלל וא"כ יכול לשמש בד'. ועי' במה דפליגי גמ' דילן וירוש' בסוף תענית דגמ' דילן חשיב סגן קודם במעלה. וזה תליא בהגירסות דהוריות ד' י"ב ונזיר ד' מ"ז ע"ב ובדברי רבינו פ"ד מהל' כלי המקדש הי"ט דחשיב שם המעלות להיפך. וא"כ לפי"ז בזמן שכהן משוח מלחמה נתמנה להיות כה"ג צריך משיחה אחרת דהמשיחה הראשונה אינה אלא לשעה וכמו של מלך ולכך אין בנו מתמנה תחתיו כמבואר בגמ' ביומא שם:

ובאמת רבינו בפ"י מהל' כלי המקדש הי"ט מפרש דבזמן שהוא נשאל באו"ת צריך שיהי' ארון וזה תליא במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' בית הבחירה פ"ד ה"א ופ"י ה"י אם

או"ת הי' כמו חלק מבגדי כהונה מלבד השאלה ואף בזמן שאין משיבין או רק לזה ועי' ברש"י יומא ד' ה' ע"ב בד"ה דלא דמבואר שם דצריך לזה קרא דמעכב. ועי' שבועות ד' ט"ז דבבית שני אף דהיו נביאים לא הי' או"ת משיבין ועי' סוטה ד' מ"ח ע"ב וביומא ד' כ"א ע"ש בתוס' ורשב"ם ב"ב ד' קל"ג ע"ב אך הם מפרשים דאו"ת הי' עצם החושן אך באמת אינו כן ועי' ירוש' סנהדרין פ"א דמקשה כיון דיש נביא למה צריך או"ת ועי' עירובין ד' מ"ה דמידי דאיסור והיתר לא שייך או"ת וביבמות ד' ע"ט פני ד' ועי' תוס' גיטין ד' ס"ח וברכות ד' י"ב ע"ב ועי' שבועות ד' ל"ה בהך דר"א ור"י וביומא שם ובמה דפליגי רבינו והר"א ז"ל אם הך דבולטות ומצטרפות הי' זה ניכר לעיני הכהן או רק במראה הנבואה. ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דיומא שם ר"י ורבנן אם צריך לומר כה אמר ד' או לא ר"ל אם האמירה הי' ג"כ נבואה או הי' אומר רק מה שהוא רואה:

עכ"פ היכא דהדבר הוא רק שעי"ז יהי' איזה פעולה אז גם גרם חייב. אך זה רק אם העושה הוא בר חיובי ולכך רק אז כופין בחצי בן חורין ועי' בהך דיבמות ד' צ"ט ע"ב בתוס' ד"ה אינם מטמאין דלכאורה דברי תמוהים דשם מיירי בקטן. אך י"ל דס"ל להתוס' דכיון דמבואר בקדושין ד' ל' וכן פסק רבינו בהל' אישות פט"ו דרק מבן כ' אז עובר. א"כ י"ל דכשהעבד הוא פחות מבן כ' אין כופין לשחררו ועי' בהך דסוטה ד' כ"ד וד' כ"ו דשם נקט לשון והרובא כו' ועי' בהך דתמיד ד' כ"ז ע"א דמשמע שם מרש"י דהם קטנים ועי' בהך דחולין ד' כ"ד ע"ב בהך דר' ורבנן ובתוספ' פי"א דקרבנות דצריך שיתמלא זקנו לכ"ע לגבי עבודה ועי' תוספ' פ"א דחגיגה. גם י"ל דס"ל דפחות מבן כ' או מבן י"ח א"י לשחרר עבדו שהניח לו אביו דהוה כמו קרקע עי' ב"ב ד' קנ"ה וגיטין ד' מ' ע"ב ע"ש בתוס' דלכאורה לא משמע כן. אך י"ל דשם ג"כ לא הוה קנין גמור בהעבד ע"ש ד' מ"ב בתוס'. אבל מחוסר גט שחרור אין עליו עדיין שום חיוב כלל ולא כפינין לאדון ויהי' נ"מ ג"כ היכא דקודם שהי' עבד הי' לו בנים בהיותו נכרי ואח"כ נמכר לעבד ונעשה חצי בן חורין לדידן דקי"ל כר"י ביבמות ד' ס"ב דעכו"ם ונתגייר קיים פ"ו הכא מאי מי כפינין לי' דעי' רש"י סנהדרין ד' נ"ח ע"ב דגבי עבד מותר כו' אם ר"ל במה שנולד לו קודם שנעשה עבד או אח"כ. גם י"ל כיון דבזמן שנעשה עבד נתבטל זה אצלו והוה כמו דיחוי ואינו יוצא בהנך בנים ועי' בה"ג הל' מיאון גבי קטן ובירוש' יבמות פ"ח אם חשבינין לעבד מצרי בגדר ג' דורות:

ובזה יש ליישב מ"ש התוס' גיטין ד' מ"א ע"ב אמאי לא אמרינן כן גבי חצי' שפחה משום גדר שבת. אך באמת שם משכחת לה כה"ג דהיתה לה בנים קודם וגדר דיחוי לא שייך בזה דאינו מצוה דהיא אינה מצווה ועי' תוס' ב"מ ד' קי"ב אך באמת בחצי'

שפחה יכולה להנשא לעבד עברי וא"ש. וגם נ"מ במה דס"ל לרבינו בהל' מלכים פ"ו דנ"מ בין ז' אומות ועמלק לשאר אומות. א' דבשאר אומות אם לא השלימו או לא קיבלו ז' מצות אין הורגין לא את הנשים ולא הקטנים משום דנשים לאו בנות כיבוש נינהו עי' יבמות ד' ס"ה ע"ב וקדושין ד' ב' ע"ב והא דפסק רבינו בהל' מלכים פ"ח ה"ט דאם לא רצתה להניח ע"ז הורגין אותה הטעם כך דכ"כ על מ"ש התוס' קדושין ד' כ"ב ויבמות ד' מ"ח ע"ב דזה אינו דרק פליגי אם צריכה לקבל בגדר גר תושב קודם ביאה ראשונה ומ"מ הבנים אין מתייחסין אחריו דרק אז ליכא הדין דקנאין פוגעין בו כמ"ש רבינו בהל' אס"ב פי"ב וע"ש בפה"מ ספ"ט דסנהדרין ואנן פסקינין דחידוש הוא וא"צ לקבל. אך זה רק אם אח"כ תקבל על עצמה זה ומשלחה לביתה אבל אם אינה רוצה א"כ נמצא שבא על עכו"ם ופסק רבינו בהל' אס"ב פי"ב ה"י דצריך להורגה בכל זמן וא"ש. אבל גבי ז' אומות ועמלק אינו כן רק אם אינם משלימין ואינם מקבלין ז' מצות צריך להרוג כולם. גם נ"מ דבשאר אומות א"צ לעשות מלחמה ומותר לכרות עמהם ברית ועי' תוס' יבמות ד' כ"ג וע"ז ד' כ' משא"כ בהני דמחוייב לעשות מלחמה ומה שחלקו בין קודם שעברו הירדן לאחר משום דמבואר בערכין ד' כ"ט וכן פסק רבינו בהל' ע"ז ובהל' שבת ובהל' אס"ב דאין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג ולאחר שעברו קודם ירושה לא נהג היובל וא"א אז לקבל אבל להתגייר גירות גמורה מקבלין לעולם. וכן מבואר מדברי רש"י בסוטה ד' ל"ה ע"ב רק בחתנות אסור כמבואר ביבמות ד' ע"ו ועי' תוס' מגילה ד' י"ד ע"ב וכ"מ רק לחזור בתשובה דהיינו לשמור ז' מצות אז לר"ש דסוטה שם מקבלין הני חוץ לא"י ואף דאז אין מקבלין ג"ת כמ"ש כ"כ בח"ב ובח"ג דרבינו ס"ל דיש ג' דינים עכו"ם היינו אינו משמר וב"נ משמר רק בלא קבלה בב"ד או בזמן שאין מקבלין וג"ת היינו בקבלה:

ובזה א"ש מ"ש התוס' סוטה דף ל"ו ד"ה כמאן דילמא ר"י ג"כ מודה ביפ"ת ע"ש. אך כך דהא דיפ"ת לא נהגא בכנענים שבתוכה זה משום דבמלחמו' חובה צריך להרוג גם הנשים אם אין מקבלין עליהם גירות ואף דרבינו פסק דדי בז' מצות זה רק אם רוב העיר מסכמת לשלום וכמבואר בספרי פ' שופטים פסקא ר' רק בחוצה לה אמרינן דגם כנענית יש בה דין יפ"ת ושם מבואר דאם אין רצונה להתגייר לגמרי משלחה לנפשה ולר"י לא. וגם נ"מ ביפ"ת של כנענים אם מתגיירת לגמרי נהי דמותר להחיותה אם מותר לקיימה תליא בפלוגתא דרו"ש קדושין דף כ"א ע"ב גבי כהן משום דאז הוה גיורת וחל עלי' איסור זונה ועי' יבמות דף ס"א בתוס' וסנהדרין דף פ"ב וע"ז דף ל"ו ע"ב ותמורה דף כ"ט דפליגי אביי ורבא אם יש גבי כותית לאו דזונה. ובזה פליגי רו"ש בקדושין דאם נימא

דשייך שוב י"ל הואיל ואשתרי כו' ואם הוה איסור חדש לא וכן הדין לגבי כנענים כה"ג תליא בהך דיבמות דף ע"ו ותוס' שם דף ע"ט וכ"מ ועי' תוס' סוטה שם ובגיטין דף מ"ו ומגילה דף י"ד ע"ב מ"ש שם ברחב ועי' בה"ג שכתב דרחב היתה רוסתקא ר"ל דהיתה רק ממגרש ירחו עי' ערכין דף ל"ב גבי בית שבחומה ומביא שם ראי' מרחב. וכ"כ במ"א מה שקיבלו בני המן להתגייר וגם משום דהי' עבד כמבואר במגילה דף י"ד עי' במ"ש רבינו בהל' אס"ב פט"ו ה"ו ובהל' עבדים פ"ט ה"ג אם גבי' אזלינן בתר הזכר ואכמ"ל:

עכ"פ גבי ע"ז הביטל והאיסור רק בתואר ולכך מבואר שם ברש"י דף מ"ב דאפשר לזכות בו ר"ל דהישראל זוכה בהגוף וממילא הוה ע"ז של ישראל וגבי חמץ תליא במחלוקת דר"י ור"ש אם חמץ לאחה"פ אסור בהנאה דמאן דס"ל אסור ס"ל דהאיסור חל על העצם ומאן דס"ל מותר ס"ל דלא הוה רק תואר וכשהלך הזמן בטל התואר וכ"כ בזה במה דמבואר בחולין דף קכ"א אם יכול לבטל את הבשר להעור שיתבטל ממנו גם איסור נבלה וע"ש דף ק"ב ע"ב זה לפי מחשבתו כו' ובירוש' שביעית פ"ט בתבן של שביעית אם נתנם בכר או בטיט ובזבחים דף פ"ו גבי עצמות קדשים ע"ש בתוס' ומנחות דף מ' ע"ב גבי הטיל למוטלת ע"ש בדברי רבינו ותוס' שם דף ס"ט ופסחים דף נ"ה ע"ב וכ"מ. אך זה רק קודם שחל עליהם מצות שרפה דשוב אין בידו לבטל החיוב של תורה כמ"ש התוס' ב"ק דף ע"ו וכ"מ. וכ"כ בזה בהל' ערכין דגבי עצם לא מהני ביטל ולכך גבי כלי חרס בטומאה אין לה טהרה עולמית כמבואר בדברי רבינו בפ"א מהל' מקואות והך דפסחים דף ל"ד ע"ב דאין זריעה להקדש תליא בהך דחולין דף קל"ט אם שייך בהקדש גדר יאוש ומרידה וכ"כ בח"ג דכונת הגמ' פסחים דף ו' וב"ק דף כ"ט שני דברים ר"ל אם קנה חמץ לאחר זמן איסורו כמו בור ברה"ר דר"ל דע"י שהתורה אמרה שזה חייב על חמץ וזה חייב על נזקי בור נמצא דהויא ברשותם ועי' ב"ק ד' ס"ט ע"ב גבי מע"ש דאף דממון גבוה הוא כו' ומ"מ לא דמי דשם אדרבא ע"י הבעלים נעשה מע"ש דכ"ז שהבעלים לא הפרישו מעשר לא חל עליו ועי' קדושין ד' נ"ד ע"ב ובשיטת רבינו דס"ל דאף לדידן דקי"ל ממון גבוה הוא מ"מ כ"ז שלא הפרישה אין עליו זה השם וכן טבל ס"ל לר"ל לחד גירסא דלא מהני מירוח שלא מדעת בעלים עי' פ"ד דמעשרות וכ"מ:

ובזה א"ש שינוי הלשון דב"ק שם בין מע"ש ובין כרם רבעי דשם גם בעולה מאליו יש רבעי וכ"כ בזה בהל' מא"ס. וגם יש נ"מ בין פדיון לחילול ולכן גבי רבעי בעי החילול דרך ב"ד ולא שומא בעלמא עי' בר"ש רפ"ה דמע"ש:

ובזה מדוייק מה דרבינו בהל' נזקי ממון פי"ב ה"ג השמיט גבי בור יורש ובירוש' פ"ה דב"ק נקט לה משום דבור ברה"ר א"א רק ע"י קנין וחזקה ועי' ירוש' ב"ק פ"א ה"ב וזה

לא שייך גבי יורש ועי' גיטין דף מ' ע"א גבי איסורא לא מורישׁ:
עכ"פ תליא אם התיקון הוא על להבא או בהווה. וכ"כ דזה כונת הגמ' במכות דף ט"ו ותמור' דף ה' גבי הך דלו תהי' לאשה אם ר"ל הפעולה דהיינו מה שכונסה או המציאות מה שהיא אשתו ונ"מ אם כהן שעבר וכנס מוציא ש"ר שלו אחר שגירשה אם קיים עי"ז העשה ועי' יבמות דף ס' ע"א כו'. ובאמת בירוש' ספ"ג דכתובות מבואר דס"ל דגם מפותה הקנס שלה כתובה שלה אם נשאה ולא דאין לה קנס ואף דהכתובה שייך לה לדידן בכתובות דף מ"ג ע"ב ולכך ס"ל שם בירוש' דמפותה לית לה כתובת בנין דכרין דהכתובה לא מחמת הכתובה רק מחמת הקנס ואם מתה אין לה כלום. וכ"כ במ"א בלשון רבינו בהל' ציצית פ"ג ה"ו בדין שיהא מותר כו' ולכאורה מאי נ"מ הא מ"מ אסור. אך כך דהנה רבינו בהל' שחיטה פי"ג הי"ט כתב דעשה ול"ת דוחין עשה ר"ל דלא נימא כשיטת התוס' חולין דף קמ"ה דעכ"פ הלאו נדחה רק דגם הלאו נשאר. אך באמת יש נ"מ בין היכא דזה רק סיבה ובין היכא דנשאר העשה. וכ"כ בזה בדיוק לשון רבינו ספי"ד מהל' גזלה הי"ח וי"ט דבהל' י"ח נקט לשון נסתר מבטל ועובר ובהל' י"ט נקט לשון נוכח ביטל ועבר וזה משום דבהל' י"ח אם עבר ונטמא מ"מ קיים העשה של השבת אבדה אבל בהל' י"ט לא חל כלל כאן העשה דכבוד וא"כ ביטל בידים העשה והל"ת ועי' בירוש' ספ"ג דשבועות גבי נשבע שלא יאכל ככר זה ואח"כ נשבע שיאכל סתם אם אכל ככר זה אם עכ"פ קיים השבועה השני'. וכן נ"מ בהך דיבמות דף כ' ע"ב גבי אפשר בחליצה היכא דהיבם אין לו רגל. וכ"כ בזה במ"א בהך דפסחים דף צ"ב ע"ב גבי דרך רחוקה דלמ"ד רחמנא פטרי' דאם עשה פסח יצא אם חל בשבת אם מותר לשחוט את הפסח. וזה תליא אם חיוב עשיית הפסח דוחה שבת או שיהא הפסח נעשה דוחה שבת דהרי חזינן לשיטת רבינו בפ"ה מהל' ק"פ ה"ז דקטן שהגדיל בין פסח ראשון לשני דחייב לעשות פסח שני מ"מ אם שחטו עליו בראשון נפטר ועי' בדברי רבינו שם בהל' ו' דמילת זכריו ועבדיו של קטן ואשה אין מעכבים ובמכילתא גרסינן דמעכבים. וזה תליא אם העיכוב הוא מה שעי"ז אינם יכולים לאכול בפסח דאז גם בנשים כן או מה שאינם נימולים ואין זה מוטל על האשה. וזה ר"ל הגמ' בע"ז ד' כ"ז אשה לאו בת שמירת ברית היא ר"ל דאין עלי' מוטל חיוב למול אחרים. וא"ש מ"ש התוס' שם דל"ל קרא בקדושין למעט מן חיוב למול בניהם ע"ש. אך באמת זה רק אחר דכתיב המיעוט דקדושין הנ"ל אז נקראת לאו בת שמירת ברית ועי' זבחים דף כ"ט ע"ב תוס' ד"ה אלא ור"ל דהא זה בעייא בגמ' אם אשה עוברת על ב"ת וא"א שהיא תענש עי"ז ע"י הבעל ועי' תוס' ב"ב דף קס"ו וספרי פ' מטות ובדברי הרמב"ן בס' המצות מ"ע צ"ד. ובאמת זה ג"כ נ"מ גבי

חיובי דמילה אם החיוב למול רק הני שיהיו חייבים בזה המצוה. וכ"כ במ"א דבאמת י"ל דעבד אין מוטל עליו כלל דין מילה רק זה מוטל על האדון למול אותו ובאמת זה הגדר דפלוגתא דשבת דף קל"ה ע"ב גבי הך דכל שאמו טמאה לידה כו' ר"ל אם חיוב המילה לצורך הנימול או לצורך המל וכ"כ די"ל דמ"ד אין מקיימין עבדים שאינם מלין ר"ל אף שיהי' עבד תושב ועי' כריתות דף ט' ובאמת הא דממעטינן שבת קל"ה וקל"ו נפל ממילה י"ל אף למ"ד יבמות דף פ' לשיטת רש"י שם דחי עד כ' שנה מ"מ אין עליו שם איש ופטור מן המצות ואין עליו חיוב למולו ועי' סנהדרין דף פ"ד ע"ב גבי מכה איש ובתוס' שם ד"ה הא דעדיפא מעוברים ועי' נדה דף מ"ג ע"ב ודף מ"ד ע"ב ומה דאמר בשבת שם דהוה מחתך בשר ר"ל כיון דא"צ למולו הוה רק מקלקל. וגם י"ל דאין עליו שם זכר כלל ולכך אינו נטמא כמבואר ב"ב דף כ' דאין עליו שם איש כמ"ש התוס' נדה דף מ"ג ע"ב ועי' נדה דף נ"ז דאינו בר נחלה ומ"ש רבינו בהל' אבלות פ"א דאף אם חי ל' יום אין מתאבלים עליו. וזה ר"ל ג"כ הך דנדה דף כ"ד ע"ב דאינו ראוי לברית שמונה ר"ל דאין עליו שם זכר כלל ועי' בספרי פ' חקת פלוגתא דתנאי אם דמו מטמא ואף דרבינו בספ"א דהל' נחלות פסק דנוחל כ"כ דמ"מ שם ולד יש עליו אבל היכא דצריך לשם פרטי אין עליו וכמ"ש התוס' חולין דף פ"ט ע"ב וע"ש דף ע"ה ע"א גבי חלב וכ"מ ועי' ב"ב דף קמ"א ע"ב ונזיר דף י"ג. וכ"כ בזה בח"ד דיש ג' מיני נפל וגבי יבום נ"מ בין אם נולד קודם מיתת האב או לאחר מיתת האב ומדברי רבינו בהל' יבום פ"ה מוכח דבן ח' ודאי לא פטר אף אם חי ל' יום דלא עדיף מעובר בן קיימא ואף דבהל' רוצח פסק בפ"ב דחייבים עליו מיתה אם הרגו רק לענין יבום צריך שיהא בן בשעת לידה עי' ירוש' רפט"ז דיבמות ובגמ' דילן שם דף קי"א ע"ב ורש"י סנהדרין דף פ"ד ע"ב ממעט רק הני נפלים דהוו בגדר גוף אטום וע"ש דף נ"ז ע"ב ד"ה אף ודף ע"ח ע"ב דכ' שם רש"י הטעם דהוה כגברא קטילא ועי' בדברי רבינו בפ"ט מהל' מלכים דפסק שם דב"נ חייב אף על הטרפה ובירוש' נזיר פ"ו מבואר דנפל הוה כמו מת שחסר ולכך ממעט בתו"כ פ' אמור הובא בתוס' פסחים דף ט' גבי נפל דאסור לטמא לו דזה הוה בגדר מת שחסר או כמו שאין לו אב וכ"כ בזה בח"ד. ומה דאמר רשב"ג בשבת שם כל ששהה וראי' מפדיון ר"ל להיפך דמדחזינן דההתורה חייבה לפדות לאחר ל' ש"מ דשוב אין עליו חשש נפל דאם יש עליו עדיין חשש אין עליו גדר אב וגם אין עליו שם פרטי שזה זכר או נקבה כמ"ש. וכן ר"ל גבי בהמה דע"כ כשהוא בן שמונה ימים הוה ודאי יצא מכלל נפל דאל"כ איך יכול להקריבו ובאמת איסור מחוסר זמן לא שייך רק על כלו לו חדשיו דנפל הוה כמו דקלא בעלמא ובשרא בדקולא ועי' בכורות דף ג' גבי פטר שגר ותוס' חולין דף ע"ז ע"ב

וכ"מ. וזה ר"ל הגמ' בשבת שם גבי כתנאי אם שחיטה מטהרת בן ח' ר"ל אם יש עליו שם בהמה שתהא שחיטה מטהרתו ועי' תוס' נדה דף כ"ג גבי בהמה במעי אשה ע"ש בתוס' לענין רביעה ואף דטרפה חיי' עי' סנהדרין דף ע"ח וחולין דף ע"ד ע"ב ודף קכ"א ע"ב ומה דבתו"כ שם יליף מאביו מה אביו בן קיימא י"ל כמ"ש בעהמ"א ז"ל בהך דיבמות דף פ' דאף למ"ד דנפל חי כ' שנה מ"מ הוה סריס ואינו מוליד ורק על נפל זה חייב ב"נ: **ובאמת** נראה דהא דב"נ חייב על העוברים זה רק היכא דיושבת על המשבר עי' תוס' נדה ד' מ"ד ותוס' ע"ז דף כ"ו דשוב לא מיקרי עוקר דבר מגידולו ועי' תוספ' ערכין פ"א דמבואר שם דהוצאת יד הוה התחלת הלידה ועי' נדה דף כ"ח ע"א וכ"כ בזה בהל' אס"ב פ"י ה"ז מהך דנדה ד' ל' ע"ב דידיו על צדעיו ושם ד' כ"ט ע"א משיראה קרני ראשו: **ובזה** י"ל שיטת רש"י ערכין דף ז' דנקט קודם גמר דין ע"ש בתוס'. אך נ"מ דאז גם לאחר גמר דין צריך דוקא ראשו וקודם ג"ד די ביד:

עכ"פ ב"נ ג"כ לא מחייב רק אם הוא גוף אחר ועי' חולין דף ע"ב ובר"ש פ"ז דאהלות דהך מחלוקת אם עובר מת במעי אמו טמא זה רק אם הוציא ידו ובל"ז לא. ובאמת נראה דהא דפסקינן דבהוציא עובר ידו טמאה אמו לידה מדרבנן זה רק שהוציא לחוץ אבל בפרוזדור דהוא בין השיניים עי' רש"י שבת דף פ"ו ע"ב ובמ"ש רבינו בס"ה טומאת מת ובהל' אה"ט פ"ה הי"א דגם לבין השיניים טמא בפולטת ואף דבין השיניים כלפנים כמבואר בנדה דף מ"א ע"ב וכ"כ בזה בהל' אס"ב דיש נ"מ בין דבר דהמציאות כבר חל עליו רק צריך שלא יהא בפנים או דבר דכ"ז שלא יצא לחוץ אין עליו זה השם כלל. וכבר הארכתי בזה אם גבי דם נדה דכ"ז שלא יצא לבית החיצון לא אי משום דלא הויא רואה או משום דאין עלי' שם דם ועי' נדה דף מ"ב ע"א גבי יולדת שירדה לטבול ונעקר הדם דהתוס' שם ס"ל דאף אם עדיין לא הגיע לבין השיניים חל טומאה על הדם ולא מהניא טבילה לדם ורבינו בהל' מו"מ פ"ה כ' דרק חוץ לבין השיניים ובל"ז מועלת הטבילה גם לדם. וכן נ"מ במה דמבואר בבכורות דף מ"ו ע"ב גבי יצא פדחת וולדה ואח"כ נתגיירה דאין לה ימי טומאה לפי שיטת הירוש' דס"ל בפ"א דנדה דז' של זכר וי"ד של נקבה הלידה הוא שגרמה שהדם יהי' טמא אך גמ' דילן בדף ל"ו לא ס"ל כן וע"ש בתוס' ד"ה הלכתא וכן לדידן דם לידה עצמה לא מחמת פתיחת הקבר זה ודאי לידה גרמה עי' ד' ח' ע"ב ושם נקט ג"כ דם מחמת נשואין ור"ל או מחמת חימוד והוה בגדר אונס ע"ש ד' כ' ע"ב או מחמת בתולים וע"ש ד' מ"ה וכמ"ש בח"א דבאמת דם בתולים לדידן ג"כ הוה מן המקור רק דהתורה טהרתו ומה דמבואר בירוש' ספ"ב דברכות שמא יצא דם נדה כו' שם י"ל דע"י חימוד ובא ע"י סיבה וכמו לר"א גבי דם קושי בימי טוהר עי' נדה דף

ל"ח ע"ב וע"ש ד' י' ע"ב אם נתגיירה אח"כ אם אז טמאה נדה כיון דהלידה של קודם גירות גרמה לזה. וכן נ"מ להיפך גבי נבעלה קודם שנתגיירה וראתה דם בתולים אחר שנתגיירה לפי מ"ש ועי' נדה דף מ"ג גבי הרהור וד' כ"ב גבי ראה בקיסם ושם דף מ"א ע"ב לדברי המטמא כו' ובתוס' ד' מ"ב ע"ב מה דמחלקי בין נדה ללידה ולכך אצלינו בטל דין דם טוהר דהוא דבר אחד עם הדין דדם בתולים ואכמ"ל:

עכ"פ י"ל דאם נימא כמ"ד אין לידה לאברים חולין ד' ס"ח ע"ב הך דנדה ד' כ"ח רק אם יצא חוץ ממש אבל אם נימא יש לידה לאברים רק דמה"ת אין האשה טמאה עד שיהי' לידה גמורה י"ל דדי ג"כ אם יצא לבית החיצון וזהו מקום חתך דחולין. אך גבי כהנת שילדה מזר בן ח' חי י"ל דשפיר פוסל דשם א"צ להדבר הפועל רק שיהא ועי' יבמות ד' ס"ט ופ"ז ומה דמבואר בתוספ' שבת דאינו פוסל כ"כ בהשמטה לח"ד דר"ל לעבדים מחמת דאין לו נחלה:

ובאמת מ"ש התוס' שבת ד' קל"ה להוציא את הספק י"ל דנ"מ בפסח כה"ג דאינו מעכבו מלאכול ולכך צריך קרא. אך י"ל דלא גרע מחבושים בבית האסורים ביבמות דף ע"א ע"ב:

עכ"פ למ"ד פסחי' דף צ"ב ע"ב דאם זרק הורצה י"ל דגם שבת דוחה ועי' ירוש' פסחים פ"ח וקדושין פ"א פסחן של נשים רשות ודוחה שבת אך גמ' דילן לא ס"ל כן וכ"כ בזה. אך נ"מ לשיטת רבינו דס"ל דהיכא דרחמנא דחיי' כמו טמא מת שהנזיר מגלח וכן בדרך רחוקה למ"ד לא הורצה דאז אף אם לא עשה פסח שני במזיד ג"כ פטור כמבואר בפ"ה. וכן מפרש בפה"מ לרבינו פסחים רפ"ט פטורים מן הכרת ר"ל אפסח שני וע"ש בתוס' ד' צ"ג בד"ה אלא וד"ה לר"י וד' צ"ד שם גבי סוסים ופרדים אך זה אינו דאז רק בגדר אנוס וא"כ חייב אפסח שני אם לא עשה במזיד אף אם לא הי' מעיין לטבול ע"ש בירוש' פ"ז גבי צבור מגעי נבלות ואין להם מים לטבול ורבינו פוסק דאין עושין בטומאה רק אם רוב הצבור טמאים טומאת מת אז גם שאר טמאים לבד מזב ומצורע דהוה טומאת הגוף עושין דג' דינים יש דזב אין עושה לעולם בטומאה וטמאי מתים אם הוה רוב צבור עושים ושאר טומאות וכן מח"כ למ"ד לאו כזב כריתות ד' י' אם הציבור טמאי מתים עושים הם עמהם וגבי פ"ש אם לא עשו במזיד לבד מטמא מת חייבים כרת ועי' פסחים ד' ס"ט ע"ב אך שם קאי למ"ד אם שחט על דרך רחוקה הורצה. וא"כ י"ל דקרא קאי גם אטמא שרץ ונבלה ע"ש דף צ"ג:

ובאמת לפי"ז י"ל למה דמקשה בפסחים דף צ"ג למה נאמר טמא ע"ש בגמ' רק די"ל למה נאמר טמא נפש ע"ש דף ס"ו ע"ב וד' ס"ז ואמר דנ"מ לכרת ר"ל כרת דפ"ש אם לא עשה במזיד דטמא נפש היינו טומאה מן המת שנזיר מגלח כמ"ש רבינו בפה"מ באהלות אז

פטור מכרת וכמ"ש וכן דרך רחוקה לדידן ומשום דרחמנא דחיי' אף בז' שלו כמ"ש רבינו אבל בשאר טומאות חייב כרת על פ"ש:

ועי' במה דפליגי בירוש' רפ"ט דפסחים ותוספ' פ"ח וספרי פ' בהעלותך פסקא ע' ר"י ורבנן אם כל הציבור זבים ולא עשו פ"ר כלל אין עושין פ"ש דאין ציבור עושין פ"ש עי' זבחים ד' קי"ח ע"א ורש"י פסחים דף ס"ז ע"א ודף ס"ט ע"ב וד' פ' דלא משמע כן אך כה"ג אם היו טמאי נבלה ושרץ ולא הי' להם מים אז עושין פ"ש רק בגדר תשלומין לכ"ע. ונ"מ דאז לד"ה אינו דוחה שבת ועי' בהך דיומא ד' נ"א ע"ש בתוס'. משא"כ בזב וזבה שם אין הציבור צריכים כלל לעשות פ"ש. וכעין דמבואר בירוש' ובתוספ' שם היכא דישראל בנו ביהמ"ק בין פ"ר לשני אין צריכין לעשות פסח ועי' שם דף צ"ד ע"ב מה דאמר ר"א מאסקופת העזרה ולחוץ ומקשה שם מערל ר"ל ג"כ שהי' אנוס שלא מצא מי שימול או כגון שחל בשבת ומ"מ חייב כרת אפ"ש וגבי דרך רחוקה כה"ג כגון שלא ידע היכן הוא העזרה פטור ועי' ירוש' פ"ו ופ"ט דאמר דזה רק לפוטרו מכרת ור"ל דאם שחטו עליו הורצה לכ"ע וע"ש דף פ' דלא משמע כן וגם נ"מ אם עליו יש דין שלא למנוייו וגם דהא לפי המבואר שבת דף פ"ו ע"ב הי' בפסח מדבר ע"פ בשבת. וזה כונת הספרי פ' בהעלותך פסקא ס"ה ויעשו למה נאמר כו' ת"ל ויעשו ר"ל דלפי החשבון ע"כ הי' אז ע"פ בשבת אך שמא עיברו איזה חודש ואמר דנצטוו לקבוע במועדו וכן אמר שם בפסקא ס"ו אמר להם שמרו את הפסח בזמנו נמצא כו' ולכך אז אף אם נימא כמ"ד הורצה בד"ר מ"מ אז לא הקריבו מחמת שבת ועי' פסחים ד' צ"ה ע"ב אם פ"ש דוחה טומאה וביומא דף נ"א וכ"כ במ"א דשמא שם ר"ל אכהן דמקריב בטומאה ומטעם דקבוע לו זמן וכמו שבת. ועי' הוריות דף י"ב ע"ב גבי משוח שנצטרע ושם ד' ט' אך ר"ל אם בע"מ פסול הגוף ומבטלו מדין כה"ג או פסול חסרון ומיקרי כה"ג פסול וכמו ארי' דרביע עלי' וזה ג"כ פליגי ר"ט ור"ע גבי מקוה שנמצא חסר רק דשם אמר דבע"מ לכ"ע פסול הגוף נראה דזה רק בהני דמחללי עבודה ולא בשאר מומין. ועי' מכות דף י"א דרק גבי בן גרושה אמרינן דמתה כהונה ולא גבי בע"מ ומה דמבואר שם במשנה דכה"ג שעבר מחזיר רוצח ע"ש ברש"י ובהוריות ד' י"ב ע"ב דלא קאי על בע"מ אך בפה"מ לא ס"ל כן אך זה לכ"ע מה דנעשה בע"מ לא אמרינן מתה כהונה משום דהבנים נשארו כהנים ונ"מ לגבי חביתין כמ"ש. וכן נ"מ למ"ש אם יהי' באנוסה די באירוסין דיש על זה שם אשה והוי' עי' נדרים ד' ס"ז וביבמות דף ס' וכתובות דף נ"ג ע"ב וסנהדרין דף נ"ג ע"א ברש"י וא"כ יקשה מהך דכתובות דף מ' אם נימא כמ"ד דאין איסור של תורה בקדושין וגם משום דמוציא ש"ר ע"כ אחר נשואין עי' בירוש' פ"ד דכתובות דאף אם בא עלי' עודה ארוסה ליכא מש"ר וגם

משום דכ"כ דקנין אירוסין הוה גזיה"כ ולא מיקרי קיימו. וכ"כ כה"ג בח"א ס"ה שחיטה ולכך כ' רש"י גיטין דף י' דאירוסין לא מיקרי זכות דאינו מתחייב במזונות. ולכאורה קשה הא מ"מ מה"ת עי"ז מותרת לאכול בתרומה וע"כ דזה ממילא וגזיה"כ ועי' מ"ש רבינו בפה"מ שם דף י"א ע"ב על הך מפני שהוא קנינו דזה לא בגדר זכות ומעלה רק סיבה ע"י קנין וכ"כ בזה: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

[מקונטרס ההשלמה: השמטה

למ"ש לעיל. דמלך יש לו רשות להמית בגדר הוראת שעה ולענוש. ועי' סנהדרין ד' כ"ז גבי הך דבר חמא דבלא עדי' לא וצריך שיהי' עדי' כשרי' ועי' בירוש' סוטה פ"ט ובתוספ' פט"ו במה דאמר שם אם העלם יעלימו כו' בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ואמר שם משל כו' מסרו לשלטון והחזירו לקמון ר"ל דמולך הוא מן הנסקלין ואתה יכול להמיתו בכל מיתה שירצו כמבואר בסנהדרין ד' נ"ג וכ"מ אך זה רק במיתה הכתובה אבל בשאר דברים לא ועי' תוס' ריש מכות. וכן משמע מלשון רבינו בהל' סנהדרין פי"ד וגבי רוצח יכולים גם בזה וכמו כיפה ולכך מדייק רבינו בהל' סנהד' שם בכל דבר. ועי' מ"ש רבינו בפ"ד מהל' רוצח אך זה רק סנהד' אבל שלטון יכול גם זה. וזה ר"ל קמון עי' ע"ז ד' י' ע"ב ורש"י גיטין ד' כ"ח ע"ב. ועי' בדברי רבינו בהל' מלכים פ"י ה"ו דב"נ שהכה ישראל חייב מיתה אבל אינו נהרג בידים מהך דויפן והוא דרשה גמורה כמ"ש רבינו בהל' חובל פ"ה ה"ג ועי' סנהד' ד' פ"ד ע"ב ונזיר ד' ד' ע"ב דכל היכא דכתיב הכאה סתם לא הוה מיתה גמורה: וזה ר"ל דמרע"ה לא הרגו בידי' רק הכה והטמינו בחול דהיינו קמוניא חלילא ובגדר שלטון ולכך אמרו לו מי כו' לשר כו' ועי' בדברי רבינו שם בה"ט דהיכא דעפ"י דין א"י להורגו בידים מ"מ מודיעין אותו שחייב מיתה. וזהו דדייק בפסוק הלהרגני אתה אומר כו' ר"ל דצ"ל לו שחייב מית' וכך הודיעו להמצרי: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

הלכה י

כותי שקנה קרקע כו'. לפיכך כו'. הנה לפה"מ בדברי רבינו כאן ובהי"א דכיון דקי"ל דאף דאין קנין לעכו"ם בא"י מ"מ קנין נכסים יש וכמבואר בירוש' פאה פ"ד ודמאי פ"ה וכן מה דאמרינן בגיטין דף מ"ז ע"א דיש לו קנין לחפור בו בורות כו' שוב הקדושה בטלה מעל הקרקע כ"ז שהיא אצלו רק איסור יש עליו ולכך אם חזר ולקחה הישראל הוי א"י גמורה ולא מקרי כיבוש יחיד כיון דנשאר בו דין א"י וכמו דאמרינן ב"ק דף מ"ט ע"ב גבי דמי ולדות כיון דשייכא במקצת שייכא בכולא ורש"י סנהדרין דף מ"ז ע"ב גבי דיחוי באבילות וע' מנחות דף ק"ב ע"א גבי קדושה דהיכא דפקעא במאי הדר רכבא ולכך גבי

ביכורים דלא שייך בה איסור רק קדושה פסק רבינו לק' בהל' ביכורים דרק אם לקחה עד שלא ביכרה אז חייב בביכורים והא דמקשה בגיטין דף מ"ז ע"ב י"ל להיפך דמקשה למ"ד אין קנין לחפור כו' וא"כ ע"כ נשארה הקדושה רק שבטל הדין לענין תרומה ומע"ש ולא טבלה אבל לגבי בכורים שפיר שייך כיון דחל אף במחובר ולא שייך בגדר טבל וכמש"כ התוס' ב"ב דף פ"א דלכך צריך קרא למעט חו"ל מביכורים. וא"כ י"ל דאף אם נימא דבטלה קדושה א' מ"מ לענין ביכורים חייב מן התורה ובזה א"ש מה דס"ל להר"א ז"ל דעבר הירדן לא קדשו עולי בבל כמבואר בהל' שמיטה פ"ד ומ"מ תנאי פליגי בה בביכורים אי מביאים משם ביכורים ודוחק לאמר דקאי אמקדש ראשון וע' מש"כ בהל' כלאים פ"א. והנה בירוש' ספ"ג דשביעית אמר דיש קדושה בעצם הקרקע ולכך מתרץ שם הגמ' ב' תקנות משא"כ לדידן דס"ל דקנין הגוף יש לו אבל לא לענין איסור אז ודאי לא שייך דין ביכורים וכן לענין שביעית לענין הקדושה רק יש דין איסור שביעית ונ"מ לענין להאכיל פירות שביעית לבהמה ולהפסיד וכמו גבי אוכלי בהמה ע' ירוש' שביעית פ"ח דבעי שם אם יש בהן דין קדושת שביעית ובמעש' פ"ה ה"ד גבי הביאו פחות משליש לפני שביעית וע' בספ"ט דשביעית גבי תבן. וכן יהי' נ"מ גבי נוטע כרם להקדש דמבואר בירוש' ספ"ז דפאה דיש בו דין שביעית והטעם משום דשביעית הוי ג"כ קדושה וא"כ קרקע שקנה הגוי לא שייך זה וע' ירוש' פ"ב דדמאי דמבואר שם דבקיסרי פירות שלקח מן הגוי פטורין מן המעשרות ומן השביעית אף קודם שהתיר רבי ע"ש בפ"ג והטעם משום דכ"כ בהל' כלאים דקדושה ראשונה לא נשאר בה רק קדושה ולא דין ובזה מהני קנין הגוי להפקיע. וא"כ אם קנה הפירות מן הגוי כשהן תלושין כ"ז שלא מרחן אין עליהם שום גדר חיוב ולא מהני אם קרא עליהם שם תרומה ומעש' כיון דעדיין לא נקבעו ואין עליהם שם איסור וקדושה לית בהו וכן מותר לאוכלן אפי' קבע כ"ז שלא גמרן וע' לק' פ"ג מהל' מעש' ה"כ וכן אם גמרם ישראל והם עדיין של עכו"ם ג"כ פטורין ע' תוס' בכורות דף י"א ע"ב וכבר הארכתי בזה וע' בח"ג בהל' מת"ע ואף אם נימא כר"י בירוש' פ"ה דמעש' ה"ו דאם נמרח שלא מדעת ג"כ מהני וכן פסק פ"ג מהל' מעש' וגם אם נתמרח מאליו מהני וע' ירוש' פ"ד דמעש' ה"א דרק בדבר שדרך לעשות כן אך זה רק בפירות שגדלו בקרק' ישראל משא"כ בלוקח מן הגוי אז דוקא אם ממרח אותם מדעת דאל"כ הוי כמו אוסר דבר שאינו שלו וע' לק' בהי"ג בהשגות דס"ל כשיט' התוס' מנחות דף ס"ז ובכורות דף י"א דמירוח הגוי אף בפירות שגדלו והביאו שליש ביד גוי חייבות מדרבנן אך באמת י"ל בין אם הקרקע ג"כ של גוי דאז י"ל דעכ"פ פקע' הקדושה משא"כ אם לקח רק הפירות והקרקע של ישראל אז נשאר' הקרקע בקדושתה ורק משום דמירוח

הגוי פוטר וע' תוס' מנחות דף ס"ז ע"ב די"ל דהוי כמו שלא נתמרח ונ"מ אם קרא עליהם שם מעשר דחל עליהם וע' לק' פ"ב הי"ב מה דמחלק בין הפקיר קמה להפקיר שבלים לענין עבר והפריש וכ"כ בזה בהל' מת"ע פ"ב ה"ד בח"ג. ובזה א"ש מה שהר"א ז"ל לא השיג רק בהי"ג ולא בה' י"א משום דס"ל לחלק בין היכא שהקרקע שייכ' להגוי דאז ודאי רק המירוח הוא החיוב משא"כ כשהגוי לא לקח רק הפירות אפי' במחובר לקרקע אז הקרקע נשארה בקדושתה וע' ע"ז דף י"ט ע"ב ודף כ' ע"ב אי מותר למכור להם במחובר לקרקע ומשמע שם דלר"מ אף בחו"ל אסור דאל"כ מה מקשה שם בדף י"ד ע"ב מהך דדקל טב וא"ש שפיר בזה מה שהקשו בתוס' שם דף י"ד ע"א ד"ה תורניתא אך שם י"ל דמיירי בחו"ל או ע"מ לקוץ משא"כ בדקל טב דמקשה מדר"מ אדר"מ וע' מעש' פ"ה מ"ה דפליגי תנאי גבי ישראל שלקח פירות המחוברין עד שלא באו לעונת המעשרות אם רק כשקנה דוקא גם הקרקע ולק' בהי"ב ובחולין דף קל"ח ע"א גבי צאנו לגוז ושם דף קל"ו ע"א היכא דהגיזה היתה כבר על הצאן ולקחה רק לצורך גיזה שלהם אם חייב ושם דף קל"ג ע"ב גבי מסרו לגוז ומש"כ רבינו בהל' בכורים פ"י ה"ט ובהל' מכירה פכ"ג ה"ו וע' תוס' גיטין דף ע"ז ע"ב ד"ה ידה דמחלקין בין פירות שדה למעשי ידה ובאמת גם גט דמתגרשתי ע"י חצירה הוי ג"כ גדר פירות ונ"מ דאף דקיי"ל דאשה שיש לה בעל אם נתן לה אחר מתנה הוי הגוף שלה כמש"כ התוס' קדושין דף כ"ד ע"א וכ"מ וע' כתובות דף צ"ה ע"ב מ"מ אם קנתה ע"י חצירה את המתנה י"ל דשייך לבעל דזה הוי כפירות וע' ירוש' כתובות פ"ד גבי מציאת הבת דמספקא ליה אם נפלה לחצר של נערה אי יש עליו שם מציאה או פירות אי שייך לאביה או לה גם י"ל בין עומדת בצד חצירה דאז הוי גדר יד לבין אינה עומדת בצד חצירה:

אך זה רק במוכר שדהו לפירות משא"כ בלוקח פירות השדה וע' ירוש' רפ"ט דכתובות דפירות המחוברין לקרקע הוי חלק מן הקרקע וכבר הארכתי בזה בהל' מת"ע גבי אם זכה בפירות המחוברין שבשדה הפקר ולא זכה בקרקע עצמה. וכן י"ל דנ"מ למה דקיי"ל דיוכל לקרות שם תרומה כמה שירצה מ"מ לגבי נתינה לכהן ע' בירוש' פי"א דתרומות דיכול לסלתה כמה שירצה ורק שיעמידה על תרומתה נראה דמצות אכילה אין בה במה שיתר על השיעור רק הטעם כמבואר ירוש' פ"ד דמעש"ש דהקדש שפדה יתר על דמיו תופס ה"נ כן וע' ירוש' פ"ה דמעש"ש דגם טבל נקרא קודש ולכך יכול לקרות שם אף ביותר מכשיעור וא"כ לפ"ז הנך שלקחו פירות שגדילין בשדה העכו"ם אין הדין כן כיון שאין בהם קדושה רק איסור. ובאמת לכך קיי"ל כאן דהלוקח פירות מעכו"ם התרומה נותנה לכהן והמעשר ותרומת מעשר מוכרן משום דהרי חזינן דהמרבה בתרומה אף

דאין בה דין מתנת כהונה מ"מ שייכא לכהן וה"נ כן וי"ל דזהו כוונת הספרי פ' קרח פ"ס קי"ט חוץ מדבר שיש בו זיקת תרומה ור"ל כגון המרבה בתרומה וכה"ג ועי' בירוש' פ"ד דדמאי דאמר שם דלמ"ד דפירות גוי אין חייבים רק מדבריהם אם הם תלושין שייך גם בתרומה הך דאתינא מכח גברא כו' ומוכרו לכהן משא"כ במחוברין והא דנקט בירוש' שם ת"מ ט"ס הוא דהא גם אם הוא מן התורה ומחוברים מ"מ מוכרן וכמב' בירוש' שם ספ"א דפיאה אך בירוש' בדמאי שם הוי בזה מחלוקת וע' מש"כ בזה בהל' מא"ס ספ"י וספי"ג בח"א ובהל' מת"ע בח"ג:

והנה בבכורות דף מ"ז ע"ב פסקינן דכהן שיש לו בן חלל אז אם מת האב לאחר ל' אין הבן צריך לפדות א"ע ואם תוך ל' צריך לפדות וכאן פסקינן גבי מחובר דשיעור מה שגדל ברשות הגוי מוכר הישראל את המעשרות וצ"ל משום דמבואר במנחות דף ע' דטעם דאין תרומה במחובר הוא משום דאין עלי' דין טבל וע' מעילה דף י"ח ע"ב ובכורים פ"ב יש בבכורים כו' ואף אם נימא דכששתל הטבל פקע שמו מ"מ התרומה לא פקע' לכ"ע וכמש"כ רבינו בהל' תרומות פי"א הכ"ו וע' נדה דף נ"א דס"ל לרבא דאף דלענין טומאת אוכלן מחשבת חבור לא הוי מחשבה לענין תרומה ומעשר הוי מחשבה והטעם דגבי טומאה אף אם חל י"ל דנתבטלה אח"כ משא"כ לענין טבל אך רבינו בפ"ב לק' פסק דגם לענין תרומה לא מהני מחשבת חיבור אך יהי' נ"מ אם רק דבר שצריך מחשבה אבל דבר שסתמו עומד לאדם רק שזרע לבהמה י"ל דמהני מחשבת חבור לבטל מחשבתו וע' בדברי רבינו ספ"ח מהל' כלים דנראה שם דמחלק דכלי העומד לבהמה וחשב עליו לאדם ורוצה לבטל מחשבתו א"צ מעשה גדול משא"כ בדבר העומד לאדם צריך לעשות מעשה גדול לבטלו מתורת כלי וע' רש"י מנחות דף ס"ט ע"א גבי פיל שבלע כפיפה מצרית דאף דלקבל טומאה הוא בעי' דלא איפשטא מ"מ אם היתה טמאה לא פקעה טומאתה וכן כתב רבינו בפ"א מהל' כלים וצ"ל דשם לא נתמעטו רק שאינם מקבלים טומאה משא"כ אם כבר קבלו ול"ד לזרעים שחיברם בנדרים דף ע"ו דזה הוי כמו כלים שעשה בהם שינוי מעשה וע' שבת דף נ"ב ודף נ"ח ומש"כ רבינו בפי"א מהל' כלים הכ"ד גבי מינקת אך יש לחלק בין היכא דנעשה מעשה בידים להיכא דנעשה ממילא וע' רש"י קדושין דף נ"ט דהיכא דנטמא אז צריך דוקא מעשה לקלקל ובלא נטמא די בשינוי וזה ר"ל הגמ' ב"ק דף ס"ז דאם נימא דשינוי הוי כמו פנים חדשות שוב לא מהני מה שקבעו כיון דאח"כ חקקו ונשתנה נמצא דלא זה הדבר שקבעו והוי כמו מאליו ולא פקע ממנו שמו ע"י חיבור כיון דלא חיברו בידים וכן י"ל לגבי זרעים טמאים דרק אם זרען בידים והך דמעש' פ"ה גבי בצלים דמוכח דגם אם השרישו מאליהם שם רק שלא יקבלו טומאה אך

ע' בעוקצין פ"ב מ"ט בר"ש לא משמע כן אך כוונת הגמ' דנדרים דף ע"ה ע"ב לפי גירסת הרא"ש דאמר אדם שאינו מעלה הטמאים מטומאתן ר"ל דלענין עיכול אם כבר נטמאה הכלי לא מהני עיכול שתפקע הטומאה להטעם דאף דהוי כפנים חדשות ע' תוס' זבחים דף צ"ו ע"ב דהביאו ראיה מהך דסוטה דף ט"ו ע"ב דחזרה לכבשן לא הוי פנים חדשות והנה בע"ז דף ע"ה ע"ב אמר שם דכלים ישנים וליבנם הוי כחדשים ומ"מ בעי טבילה וקשה דאם נימא דזה הוי פנים חדשות א"כ לא זהו הכלי שלקח מיד הגוי ואמאי צריך טבילה וע' מש"כ בהל' ערכין פ"ו ה"ל בח"ב ובמה דס"ל לרש"י סנהדרין דף מ"ח ע"א גבי כיפה דאם ייחדו לספר דנשארה עליו טומאה דנגיעת עצמה כמו בפסחים דף י"ח וכ"מ אף דמכאן ולהבא שוב לא ניטמאה וגם טומאה פרחה אך נ"מ היכא דנטהר מחמת שנסתלק הטומאה או מחמת שנתבטלה הכלי דהיכא דהטהרה הוא משום שנסתלק הטומאה שם לא שייך לאמר דנגעה בעצמה דג"ד זה נטהר ולכך בהך דע"ז דף נ"ב ע"א גבי ביטול ע"ז דמועיל לטהרה לא אמרינן דנגעה בעצמה וע' רש"י שם דהוי כעין מקוה והך דכיפה דסנהדרין שם רק גדר שינוי בהכלי וכמש"כ התוס' שבת דף נ"ח ע"א אך רבינו ז"ל בפכ"ב מהל' כלים ה"ט מפרש הך דכיפה רק לענין מכאן ולהבא ולא לענין סילוק טומאה משום דס"ל דזה לא הוי בגדר שינוי מעשה וגם קיי"ל דמגע בית הסתרים אינו מטמא ולא שייך לאמר נגע בעצמו ע' חולין דף ע"ג וכ"מ:

השמטה במ"ש בדין עיכול.

והנה עי' בדברי רבינו בה' טו"א פ"ב הי"ד גבי משקה ע"ש בהשגת דס"ל דמשקה אין עליהם גדר שינוי רק דמחלק בין סרוחה מעיקרא וכמו דאמרינן בירוש' תרומות פי"א דאין המשקין יוצאין לא ע"י פרה כו' וע"ש בהל' כ"א דרבינו ס"ל דרק לקבל טומאה אינה מקבל אבל הטומאה לא פקעה מינה והר"א ס"ל דאף לכתחילה מקבל טומאה ועי' בתוס' מנחות דף כ"ב ע"ב דמשקה אם נסרח נתבטל ממנה כל המציאות לא התואר בלבד ועי' בפסחים דף י"ח ודף כ' דאמר שם דהוה משקה סרוח אף דבדף י"ח שם מיירי שכבר הי' עליו שם טומאה דמי פרה אך י"ל דהוה רק בגדר מעשה עץ שימש דחולין דף קכ"ט ע"ש בתוס' ודף ע"ג ע"ב אך כך דאף דמבואר בתוספ' דט"י הובא בר"ש פ"ב דט"י מ"ב ובדברי רבינו בהקדמה לסדר טהרות ובתו"כ פ' שמיני פ"ט פי"א דחומר במים שהמים נעשים אב הטומאה היינו כשנעשה מי פרה וא"כ חזינון דהטומאה הוה בגדר עצם לא מחמת מעלה עי' תוס' ב"ק דף ע"ז ע"א דטומאת המתעסקים בפרה הוה רק מעלה:

וזה תליא במחלוקת דתו"כ בפ' ויקרא ותוספ' פ"א דשבועות אם המתעסקים בפרה נכנסו למקדש אם חייבים קרבן ועי' בדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ו הט"ו דלא הוה אה"ט

רק ראשון וכן מפרש רבינו הך דזבחים דף ק"ה ע"ב גבי כל היכא דמטמא כו' בהקדמה לסדר טהרות דר"ל דלא נימא דהוה כמו אב כיון דטומאתו מעצמו א"כ עושה הוא ראשון רק דאין עושה רק שני ועי' בדברי רבינו בפיהמ"ש עדיות פ"ב מ"ב:

וכן ר"ל גבי פיגול ונותר עי' בהל' אה"ט פ"ח ה"ג דהוה רק בגדר ראשון לא אב וע"ש בפי"א ה"א ובפי"ב הי"ד שם נראה להיפך דלא פסל אך לפי הנראה ס"ל כך דיש חילוק בין היכא דנגע בקודש אחר דאז ודאי עושה שני וכמבואר בפסחים דף פ"ה ע"א ע"ש ובירוש' שם אך אם נגע בחולין אז לא וזה ר"ל רבינו בפי"ב הי"ד דהרי נקט שם שהוכשר וכן ס"ל לרבינו בפ"ג ה"ב גבי נבלת עו"ט:

וגם י"ל דזה תליא דאם נימא דצריך שיהי' כביצה ואז מטמא חזינין דזה בגדר טומאת אוכלים ואם די בכזית אז לא הויא רק מעלה וכן הדין גבי נבלת עו"ט ובזה א"ש הך דפ"ג ה"ב ולר"מ ע"כ לא הוה רק מעלה דהרי ס"ל דגם שעיר המשתלח מטמא אף שהוא חי וגם די בכזית גבי נבלת עו"ט:

ובאמת הך דמנחות דף ק"א ע"ב במה דאמר שם דלר"ש אין פיגול מטמא טומ"א ר"ל הך תקנה דפיגול מטמא על זה פליג ר"ש ועי' תוס' ב"ק דף ע"ז ע"א וכן הך דבעי ר"ל גבי צריד של מנחות ר"ל אנותר ופיגול ומשום דלר"ש לא משכחת דנגזור טו"א אפיגול רק אמנחה ואף דלשיטת רבינו בעי מחשבה היכא דאין עומד לאכילה כמו בפרה כמבואר בזבחים דף ק"ה צ"ל דקדשים שאני ולכך גזרו טומאה על הני:

וגם י"ל דהך צריד ר"ל לבונה וכ"כ בזה במ"א דאף דרבינו ס"ל בהל' איסורי מזבח פ"ו דטומאה דלבונה הוה רק פסול ומעלה מ"מ זה רק בלבונה הבאה בפ"ע אבל בלבונה שבמנחה אם נטמאת המנחה אז גם הלבונה יש עלה טומאה דאורייתא כמו חלק המנחה וכמבואר בהל' פסוהמו"ק פי"ח הי"ב דלוקה ועי' תוס' נזיר דף ל"ו ע"א גבי מקפה ושום ושמן ע"ש וזה ג"כ הוה כמו גדר דמעשה עץ דחולין דף קכ"ט הנ"ל ור"ל אם זה הוא גזיה"כ דהמנחה צריכה שתיעשה ע"י הני פרטים ואז יש שם מנחה עלי' או הני הוי חלקי מנחה:

וזהו מחלוקת במנחות דף ח' דרב ור"ח אם זו קדשה בלא זו וזהו הכונה במה דאמר שם במנחות בע"ב דשמואל סבר לה להא דרב מדיליף דכלי הלח מקדשין יבש מהך קרא דשניהם מלאים ומה דאמר היבש שבה היינו הלבונה כגירסת הגמ' דשם ואף דמדברי רש"י שם ובזבחים דף פ"ח נראה דהמנחה הוה מנחת נסכים דאין בה לבונה כמבואר במנחות דף נ"ט אך באמת בספרי פ' נשא פסק' מ"ט דאמר שם שניהם מלאים סלת מן הנדבה נראה דר"ל דלא נימא דהוה מנחה הבאה בגלל זבח וא"כ הוה בגדר חובה דהוא

ממילא קמ"ל דלא ועי' מנחות דף ק"ד ע"ב ודף ק"ו ע"א ודף ס' ע"ב דסתם מנחת נדבה לא הוה מנחת נסכים אף דיכול להתנדב:

ונ"מ ג"כ להך דמנחות דף פ"א דנסכים אינה באה אלא מן החולין ע"ש בתוס' הטעם משום דקרבה כולה ורבינו בפ"ב מהל' מעה"ק ובפ' ט"ז מפרש טעם אחר ונ"מ אם התנדב מנחת נסכים או נסכים אז לשיטת התוס' ג"כ צריך להביא מן החולין ולשיטת רבינו לא ואכמ"ל. עכ"פ מן הספרי מוכח דהוה מנחת נדבה וא"כ י"ל דהוה בה לבונה ומקדש המזרק את הלבונה בגדר דבר בפ"ע וא"כ חזינין דהלבונה הוא דבר פרטי ולא מעשה עץ אף דכעת מעכב ועי' בהך דגיטין דף ס' ע"א גבי הך דאין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה דאמר שם דמבעיא לכ"ע אף למ"ד תורה חתומה ניתנה ר"ל ג"כ כן אם התורה הכלל נכללת מפרטים הרבה או לא:

וכן נ"מ להך מחלוקת דשבת דף קט"ו ע"ב גבי פ"ה אותיות אם בעי דוקא תיבות שלמות או אף אותיות מפוזרות ע"ש משמע דפליגי בזה אם תיבה הוה מצורף מפרטים או הוא דבר אחד ונ"מ ג"כ אם כתב אות בס"ת בפ"ע אם מיקרי יתר ועי' בדברי רבינו בהל' תו"מ פ"ה ה"ג או שהוסיף אפי' אות אחת פסולה ור"ל לא שכ' זה בתיבה דא"כ הוה יתר רק דכתב אות בפ"ע:

ובזה א"ש מ"ש התוס' מנחות דף ל"ב ע"ב על רש"י שפי' שם דגבי גט פסול כה"ג ור"ל אם כתב בגט אות אחת לא בתיבה רק בפ"ע ועי' בירוש' סוטה פ"ב ופ"ג בהך מחלוקת דב"ש וב"ה באות אחת מן השם אם כתב ובקדושין דף ל' ע"א במה דחשב שם חצין של פסוקים ושל תיבות ושל אותיות לא כמו בתהלים וכ"כ בזה בח"א וכן נ"מ לפי שיטת רש"י במגילה דף ט' ע"א דגרע אם כתב שלא כהוגן מאם לא כתב כלל ואם כן נ"מ אם כ' תיבה חסר אות אם הפסול הוא משום שחסר האות או משום שנכתב התיבה שלא כהוגן:

וכן בהך מחלוקת דיומא דף ס"א וזבחים דף מ"ב גבי ז' הזיות אם הוה כל הזי' והזי' דבר בפ"ע ונ"מ אם צריך שיזה שבע פ' או שיהא ז' הזיות ועי' בדברי רבינו בהל' פרה פ"ד ה"ה דאם היזו ז' כהנים ז' הזיות כאחד פסולה ובר"ה דף ל"ד ע"ב פליגי בזה רש"י ותוס' גבי תקיעות כה"ג וצ"ל הנ"מ דגבי פרה בעי שיזה ז"פ ולכך צריך שיזה בזה אחר זה וכ"כ בזה בח"א בהל' שבת ובמ"א:

ויהי ג"כ נ"מ למ"ד ביומא דף נ"ה ונ"ז ובירוש' שם דצריך ליגע היכא דנתקנח הזאות עד שלא נגמר אם מהני ועי' תוס' זבחים דף ט"ו ע"א וזה תליא אם כל הזאה הוה דבר בפ"ע או לא וגם נ"מ אם שייך בזה בל תוסיף דרק גבי הזאות דד' קרנות דשם מספר הד' לא מחמת המספר רק מחמת הקרנות משא"כ גבי הני ז' דרק משום המספר וכ"כ

בזה במ"א ועי' במנחות דף י' ע"א גבי דם ושמן של מצורע דבעי קרא אם נתקנח. עכ"פ זה האיבעיא דצריד של מנחות ר"ל אם לבונה שנעשה נותר אם מונים בו ראשון ושני מחמת דין דטומאת נותר וכמ"ש רבינו בפ"ח מהל' אה"ט ה"ג ע"ש ור"ל אם הוה כגדר מעשה עץ ועי' בירוש' חגיגה פ"ג ה"ב מה דמחלק שם בין צריד של מנחות בין נבלת עוף טהור כעין החילוק שחלקו התוס' חולין דף קכ"ט הנ"ל אך רבינו מוכח דס"ל דהך סברא דמעשה עץ שימש הוא רק לענין שצריך הכשר מים אבל הכשר שרץ לא בעי עי' בהל' טו"א פ"ג ה"ה וס"ל מחמת קושית התוס' שהקשה מהך דפסחים דף י"ח גבי מי פרה הנ"ל:

והנה בתוספ' כלים פ"א הובא בר"ש שם מ"ה מבואר דמי חטאת שיבשה טהור לגמרי ועי' בדברי רבינו בפ"ו מהל' אה"ט הי"ג ע"ש בכ"מ דמיירי שהי' קרוש י"ל כעין מ"ש רבינו בפיהמ"ש טהרות פ"ה גבי ב' רוקים שאינו יבש כ"כ או י"ל דיש נ"מ בין היכא דנקרשין וצריכין שיהיו נמוחים ע"י אור ואז נפסלין וכמבואר בדברי רבינו בהל' פ"א פ"ט הי"א משא"כ היכא דדי בחמה אז עדיין יש עליהם שם מי פרה ועי' מנחות דף כ"א מעשה חמה הדר ובהל' איסורי מזבח פ"ו ה"ח גבי יין דאם חיממם באש אז פסול ובחמה כשר. והנה הר"א ז"ל כ' בהל' טו"א פ"ב הי"ד דפרש שבמעי בהמה הוה כסרוח מעיקרו והוא לכאורה תמוה:

אך י"ל כך דהנה בדברי רבינו בהל' טו"א פ"י ה"ב מבואר דמ"ר בהמה הוה כמי פירות לא מטעם סרחון רק שם חדש עליהם ועי' בכורות דף ז' גבי מ"ר ובמ"ש הרא"ש ז"ל בפ"ב דפסחים בשם הרוקח גבי חימוץ:

והנה הר"א ז"ל ס"ל דמי פירות יש עליהם דין טומאת אוכלים בה"ד ולכך צ"ל הטעם משום דסרוח מעיקרא ועי' בדברי רבינו בפיהמ"ש עדיות פ"ב מ"ג גבי מחט שנמצא בפרש משמע שם ג"כ כשיטת הר"א ז"ל דבאמת המשקה בעצמו יש עליו שם משקה אך אכשורי לא מכשר ובטל ממנו שם ז' משקים. והנה רבינו ס"ל דהא דמשקין לא בעי הכשר משום שהם מכשירין את עצמן ולכך ס"ל בהל' טו"א פ' ט"ו דמים מחוברים אינם מתטמאים אלא לרצון ומשום זה דכיון שהם מחוברים אינם מכשירים את עצמם אלא לרצון וכן ס"ל הטעם בהך דעירובין דף צ"ט הובא בדברי רבינו פ' ט"ו ה"ז גבי רוק דאם לא הפך הוה מחובר ועי' בירוש' חגיגה פ"ג גבי הך מחלוקת דחזקי' ור"י אם דוקא דבלה:

וזה ר"ל אם במעיין צריך רצון וזהו כונת המשנה מכשירין פ"ו מ"ר אדם בין לדעת בין שלא לדעת וכן הך טעם דכריתות דף י"ד גבי חלב האשה הוא משום דעדיין היא מחובר כמו רוק שלא הפך משא"כ בטיפה שעל פי הדד ועי' תוס' מעילה דף י"ג ע"א אם יש

שם חלב היכא שעדיין לא יצא ולכך י"ל דאף דחלב של פהמ"ק אסור מ"מ לינק שרי ועי' רש"י חולין דף קי"ט ע"ב גבי חלב שחוטה וכ"כ בזה. ועי' בפי"ב ה"ג ובמ"ש בפ"ב ה"ח שאב המים בכלי ונתן בקרקע אינם מכשירין משום דהוה כמחובר וע"ש בהי"ג. וא"כ לכך אינם מטמאים משום דלא מכשרי וסרחון ס"ל דהוה כמו פנים חדשות היכא דהוה במעי בהמה והוה כעין קרשו ועי' רש"י חולין דף פ"ח ע"א גבי משקה מ"ר דשרץ ובכורות דף ז' ע"ב:

והנה באמת כ"כ במ"א דמוכח בפ"י מהל' טו"א ה"ח לגירסת הר"א ז"ל דמים שנכנסו לגוף האדם תכף הוה גדר מחובר ובטלה טומאתם ולכך י"ל מה דמבואר במכשירין פ"ב הובא שם בדברי רבינו בה"ט דשתה משקים טמאים והזיע טהור י"ל דקאי רק על מים ומשום דנטהרו בגוף האדם והוה כמו מחובר ופקע הטומאה וכן הדין של פסחים דף י"ז ע"ב גבי רביעית הטעם משום דהוה כמחובר וכמבואר בריש מקואות ועי' מ"ש הרא"ש ספ"ח דטהרות. ובאמת י"ל להיפך דאם שפכם בכונה שיהי' על הקרקע בארץ אז אף פחות מרביעית חל עליהם שם מחובר ובטלים אגב קרקע והך דפסחים י"ל משום דהוה על ריצפה בעזרה עי' תוס' ב"ב דף ס"ו וכעין הך דנדרים דף נ"ט ע"ב דהיכא דצריך לבטולי שאני ועי' עירובין דף פ"ח ע"א ע"ש בתוס' אם ריצפה של אבנים הוה כמו שיכול ליבלע שם:

ובאמת נ"ל דשיטת הראשונים דס"ל הובא בדברי רבינו בפיהמ"ש מקואות פ"ד מ"ד ובהל' מקואות פ"ד ה"ט דמקוה שהמשכוה כולה כשרה לטבול ר"ל אם שפכן רק שיתפזרו על גבי ארץ ואח"כ ממילא כשפסק כחו נזחלו במקום אחד אז בטלה תפוסת ידי אדם והוה כמו זריעה ופקע מהם שם שאובים וכשרים למקוה ובזה א"ש כל מה שהקשה עליהם והיכא דהוה שפיכה מאליהם בלא כונה אז דוקא ברביעית משום שחל עליהם שם מחובר כיון דחזי נטבול בהם מחטין וצינורות עי' פסחים דף י"ז ומ"ש הר"א ז"ל בהשגת פט"ו מהל' טו"א ה"א ועי' בהך דחולין דף פ"ד ע"א ע"ש ברש"י ד"ה זוחלין וברש"י שם דף כ"ו ע"ב מה דכ' שם בד"ה משהחמיץ דלכך לא שייך ביין זריעה משום דיש בו טעם והוא לכאורה תמוה עי' נדה דף י"ז ע"א ברש"י וכ"מ וצ"ל דס"ל כמ"ש הר"ש פ"ב דט"י טעם אחר על השקה א"נ רש"י ר"ל גם על המים שבתוך היין ובמ"א אבאר זה:

וזהו ג"כ כונת התוספ' הובא בר"ש כלים פ"ח מ"ג ואין חוששין שמא מחוברים למעיין ור"ל דאז אם המשקין מים נטהרו בגוף לא מטעם בלוע. ועי' בהשגת פ"כ מהל' טומאת מת ה"ה וברש"י נדה דף ס"א ע"ב דיש בלוע גם בשאר דברים לא דוקא בבעלי חיים ועי'

רש"י חולין דף קכ"ו ע"א ודף קכ"ב ע"ב ולשיטת רבינו צ"ל הך דכלים פ"ט הובא בדברי רבינו בכלים פי"ד ה"ו מה דמחלקים שם בין חרסיס ולספוג צ"ל דס"ל דלא מטעם בלוע רק דהמשקין שנבלע בטלין לגמרי משא"כ בהני בספוג ולפת ולשיטת הר"א ז"ל צ"ל דרק ספוג ולפת וגמי העשויים להכניס אז הוה כמו כלי וסתם לא ועי' בתוס' כריתות דף ט"ו ע"ב גבי המוחק את הכרישה ותוס' חולין דף פ"ז ע"ב ועי' במ"ש הר"א ז"ל בהשגת בהל' שבת פכ"ב הט"ו דספוג הוה כצלוחית מלא מים ומה דמבואר במשנה שבת דף קמ"ג ע"א דאינו מקבל טומאה צ"ל משום הך דמבואר בכלים פי"ז דכל שבים טהור וספוג הוא מן הים כמ"ש רבינו בפיהמ"ש ובירוש' שבת פ"ז ואף דמבואר במשנה שם דאם חיבר מן הגדל בארץ טמא עי' מ"ש הראב"ד ז"ל בפי' לתו"כ פ' שמיני דדוקא אם לא עשה שיהא טפל:

ובאמת לגירסת התוספ' בפ"ו דמס' כלים נראה דגבי בע"ח א"צ שיהא הדבר בלוע רק כשהוא בפיו יש עליו שם בלוע ובזה א"ש מה דלכאורה קשה למה סתמה המשנה בכלים פ"ח מ"ה גבי תרנגול שבלע את השרץ דאם מת טמא ולא נקט דהיינו שלא שהה כדי שתפול לאור כמבואר באהלות פי"א ועי' בר"ש ודוחק לומר דמיירי בשרץ שלם עי' מנחות דף ס"ט ובכורות דף ז' ע"ב בתוס' וכמו בהך דנדה דף נ"ו ע"א גבי שרץ שנשרץ:

ובאמת עי' בדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ד הי"ב דנקט גבי שרץ דאם נפסל מאכילת כלב טהור ולא נקט דאם הי' סרוח מעיקרא לאדם טהור כמו גבי נבלה שם בפ"א ובכ"מ וי"ל משום דשרץ חידוש הוא כמבואר בע"ז דף ס"ח ע"ב ודף כ"ו ע"ב וב"מ דף ס"א ע"ב לא קפדינין על זה אך רק בזמן שהוא שלם ושלדו קיימת:

ובזה יש ליישב שיטת רש"י בכורות דף כ"ג ע"א במה דפי' טומאה קלה היינו טומאת מגע עד לכלב ע"ש בתוס' מ"ש אך י"ל משום דילפינן משרץ ועי' בחולין דף ע"א דעיכול חזיא לכלב לכ"ע. אך אי נימא דגבי בע"ח מיקרי בלוע גם כשהם בפה בלבד מחמת דאין בהם גדר טומאה ובפרט בעוף א"ש הך משנה דתרנגול הנ"ל די"ל דמיירי רק בפה ושם עדיין אינו עושה עיכול כמבואר בחולין דף ע"א ע"ב דלמעלה אינו עושה עיכול וע"ש דף ק"ג ע"ב ותו"י יומא דף פ' ע"ב וכתובות דף ל' ע"ב בתו"י ומנחות דף ס"ט הנ"ל ותוס' דף ז' ע"ב הנ"ל ועי' תוס' שבת דף י"א ע"א ועירובין דף כ' ע"א ובירוש' עירובין פ"י אם המים בטלים תכף או רק לאחר שנפל בבטנם:

וזהו כונת הירוש' פי"א דתרומות דאין המשקין יוצאין ע"י פרה ר"ל דבפרה לא פקעה טומאתן ע"י בליעה לבד רק אם נסרחו דאז ע"י הבליעה נעשה פנים חדשות וכמו בקרשו וע"י הסרחון שוב לא מקבלי טומאה וכמו מ"ר של בהמה הנ"ל ועי' במ"ש התוס' בכורות

דף ז' ע"ב לחלק בין אם יצאו לחוץ או שנמצאו בפנים ועי' בתוספ' טהרות פ"ב גבי מים טמאים שהגלידו. ולשיטת רבינו בהל' טו"א פ"י ה"ח הנ"ל נראה דהוה כמו השקה אם טבל עם המים שבלע והא דבנדה דף מ"ג ע"א גבי זבה שטבלה והטילה מ"ר ולא אמרינן שיטהר ע"י השקה עי' זבחים דף ע"ח ע"ב במה דפליגי רש"י ותוס' אם מהני השקה למ"ר ע"ש. עכ"פ זה הוה מחלוקת אם מי פרה הוה טומאה עצמיית או רק גזיה"כ ומעלה:

ולכך י"ל מ"ש הר"ש במס' פרה בפי"א מ"ג הובא בדברי רבינו פי"ד גבי דבלה של תרומה דחייב האוכלן מיתה וע"כ דמיירי בכהן טמא ואמאי הרי נתחללה התרומה וכמו שפסק רבינו בפ"ז מהל' תרומות רק דזה לא הוה חילול כיון דאינו טומאה עצמיית רק מעלה וכ"כ בזה ועי' בתוס' זבחים דף ע"ח ע"ב הנ"ל וברש"ש פי"א דפרה אם מהני השקה למי חטאת:

ובזה יש ליישב מה דמבואר במס' כלים פי"ט מ"ד גבי מיזרן דאמר שם ר"י דנישא הזב על המיטה דהמיזרן עד עשרה ט' מטמא שנים כו' ומעשרה ולחוץ מטמא אחד ואם נישא על המיזרן אז מעשרה ולחוץ טהור לגמרי כן מוכח שם מדברי רבינו בפיהמ"ש ובהל' כלים פכ"א ה"ט והטעם משום דבאמת הא הוה מגע בית הסתרים דלא מטמא עי' חולין דף ע"ב ע"ב וכ"מ אך זה רק אם הטומאה הוה מצד המיזרן אבל אם הטומאה הוא מצד המיטה רק דעד עשרה ט' הוה המיזרן כמו חלק מן המיטה ומעשה עץ שימש לכך יותר מעשרה לא מיקרי מגע בית הסתרים דהוה כמו שנגע במיטה עצמה וכמ"ש לעיל גבי לבונת המנחה ובהך דמנחות דף ח' ע"ב ועי' תוס' שם דף י"ג ע"ב גבי לחה"פ דאם נטמאת חלה אחת נטמא כל הסדר וזה לא משום צירוף רק דהוה כמו דבר אחד ובירוש' חגיגה פ"ג דקומץ ג"כ משום דהוה דבר אחד לא משום צירוף ובתו"כ פ' צו פ"ט פי"ג דגבי טומאה נטמא מקצת אבר נטמא כל האבר ולא גבי יוצא ועי' בתוספ' פ"ה דקרבנות ובהך דפסחים דף פ"ה ע"א ובירוש' שם:

וגם י"ל דר"ל דנ"מ למקום חתך דשל יוצא מותר ושל טמא פסול עי' חולין דף ס"ח ושם דף צ"ט ע"א ע"ש ובזבחים דף כ"ו ע"א ובהשגת פ"א דהל' פהמ"ק הט"ו ע"ש. ובהך דמנחות דף כ"ד אם כלי מחבר או כלי מצרף ע"ש: ע"כ השמטה].

והנה בגיטין דף מ"א ע"א מבואר דשיחרור גמור בעבד הוי היזק ניכר וע' ב"ב דף קל"ז ע"ב גבי מתנה ע"מ להחזיר דאם הקדיש היכא דאמר על מנת שתחזירהו לי לא מהני והיכא דאמר ע"מ שתחזירהו סתם מהני ובזה י"ל דברי רבינו מה דס"ל בהל' גזילה פ"ג ה"ד גבי שור הנסקל דאף לאחר גמ"ד י"ל הרי שלך לפניך וגבי שומר פסק בפי"א מהל' נ"מ ה"ט דאם נגמר דינו לא מהני חזרה וצ"ל דגבי שומר צריך שתהיה החזרה בגדר לי

וכיון דקיבל עליו שמירה ע' תוס' ב"ק דף נ"ו ע"ב וב"מ דף מ"א ע"ב ד"ה חדא משא"כ בגזלן דאף דבעי השבה ומדעת מ"מ לא בעי השבה שיהיה נקנה לנגזל וגם י"ל הטעם דגבי שומר די אם נגמר דינו בפניו דהוא נחשב כבעלים ולכך לחד מ"ד רשות משנה ע' ב"ק דף ל"ט ומ' משא"כ בגזלן מבואר בתוספתא ב"ק פ"ה דאם נגח השור כשהיה אצל הגזלן ואח"כ החזירו חייב השור מיתה ור"ל אף לר"י דס"ל דגם לענין זה צריך שיהיה בחד רשותא ע' ב"ק דף מ"ד ע"ב וברש"י שם דף צ"ח ע"ב מ"מ חייב וא"כ נמצא דאין על הגזלן כלל שם בעלים וא"כ בעי גמ"ד לפני הנגזל ולכך לא פשע בזה ומהני חזרה ובמק"א אבאר זה. והנה באמת מדברי רבינו בהל' חובו"מ פ"ז משמע קצת לכ"א דס"ל דמנסך הוי היזק ניכר דלא כתב הדין דשוגג פטור ובגמ' מבואר להיפך ע' גיטין דף נ"ב ע"ב ובתוספתא ב"ק פ"י אמר דיין ונתנסך אומר הש"ל אך כך דהנה גבי פסלתי מלכות פסק רבינו דא"י לאמר הש"ל והטעם משום דמטבע עיקר הדבר הוא הצורה וההסכם וכמבואר ב"מ דף מ"ה ע"ב ומ"ו ע"ב וכיון שנפסלה שוב אין זה הדבר ולא שייך לאמר הש"ל וע' מש"כ רבינו בפיה"מ ע"ז פ"ג דצורה נקרא דבר הבדוי ושהוא רק בגדר הסכמי ע"ש וכן גבי עבד כיון דעיקר הדבר שבו הוא העבדות ולא הגוף וכמבואר בירוש' ב"ק פ"ז ה"א יצאו עבדים שאין לך בהם אלא תשמיש וזה ר"ל הגמ' בנדרים דף ל"ח ע"ב עבדים למחרותא עבידי ע' תוס' גיטין דף ע"ז ע"ב גבי יד עבד ורשב"ם ב"ב דף נ' ד"ה כקנין וזהו דר"ל בב"מ דף פ"ה ע"ב ועבד חפשי כו' וע' תוספתא ב"ק פ"ו גבי בור ולכך אם הפסיד צורתו הוי ד"א והיזק ניכר וע' ב"ק דף צ"ו ע"ב גבי זוזי ועבדינהו נסבו כו' ר"ל ג"כ דגבי כלי עיקר הדבר הוא צורתו וכיון דנשתנה הוי דבר חדש ומש"כ רבינו בהל' כלה"מ פ"א הי"ד דאף דאין מתקנין כ"ש שנפגמו מ"מ אם התיכן ש"ד דהוי דבר חדש ומ"מ הקדושה נשארה עליהם הרי חזינן דאם נשתנה הצורה מ"מ נשארה הקדושה וכ"כ בזה בח"ג בהל' מת"ע וגבי החזירן לכבשן האש שם לא הוי פנים חדשות רק בהעצם אבל צורת הדבר לא נשתנה ולכך בסוטה דף ט"ו למ"ד דפסול משום דנעשה בו מלאכה לא מהני החזרה לכבשן כיון דמ"מ צורתה היא הראשונה. ורק למ"ד דפסול משום דנשחמו פניהם הרי דאין הפסול משום צורת הדבר רק משום שינוי בעצם ולכך י"ל דמהני חזרה לכבשן האש ולכך גבי יין נסך כיון דקמ"ל בע"ז דף ע"ד דיין ביין אוסר את הכל דאסור למוכרו חוץ מדמי יין נסך שבו וע"כ צ"ל דהאיסור הוא מחמת הצורה דכל שהאיסור הוא בעצם א"א לעשות אחר כמותו וע' מש"כ הר"ן ז"ל פ"ג דשבועות גבי מתפיס בדבר האסור וע' נדרים דף י"ב גבי נותר והטעם ג"כ משום דמבואר בזבחים דף מ"ג דמזבח מקוה טהרה לפיגול ונותר וע"כ דזה אינו עצם ולק' אבאר זה ולכך הוי יין נסך כמו דבר

חדש ולא אמרינן ביה הש"ל וגבי החזירו לכבשן האש בצורה לא הוי שינוי ולכך צריך טבילה דמ"מ צורת הכלי היא של גוי [השמטה-וזה מק' בגמ' א"ה סרבלא נמי ר"ל דמ"מ שם כלי סעודה אינו של ב"נ ואמר דמ"מ כלי סעודה אמורים בפרשה] וע' תו"כ פ' צ"ו פי"א פי"ח דאהרן ובניו א"צ לשמן המשחה אחר לע"ל ע"ש והוא ג"כ משו"ז דהצורה לעולם קיימת כמש"כ רבינו בס' המורה ח"ב וכן הדין אם בלע כפיפה טמאה השינוי לא הוי רק בהעצם לא בהצורה וכיון דכבר נטמאת לא פרחה ממנה הטומאה ולכך לא מהני אם החזירו לכבשן האש גבי טומאה וא"ש מ"ש התוס':

והנה גבי מחובר היכא דבעי גדר בית וכ"ז שאינו מחובר אין עליו שם בית ודאי דזה הוי שינוי וע' נגעים פי"ב גבי בית הבנוי בספינה ובר"ש שם אך שם י"ל דהטעם משום דכתיב ביה ונתץ וכל שאינו מחובר לקרקע אינו מחוסר נתיצה כמבואר בשבת דף קכ"ה או משום דאין על הנהר שם א"י ע' גיטין דף ז' ע"ב ומנחות דף פ"ד וע' אהלות פ"ח מ"ו גבי בית שבספינה דאינו מביא את הטומאה ובירוש' סוכה פ"ב ומש"כ רבינו בהל' מזוזה דבית שבספינה פטור מן המזוזה עכ"פ אין על הבית שם בית רק בזמן שהוא מחובר ע' ב"ב דף קנ"ג ע"ב בתוס' ולכך הוי שינוי אם נתצו ע' תוס"א ב"ק הנ"ל משא"כ גבי אילנות ע' ב"ק דף צ"ו ותוס' סוכה דף ל' ע"ב וב"ב דף קכ"ו דקציצה מן המחובר אינו שינוי ומה דאמר בתוס"א דב"ק דאילנות וקצצן משלם כשעת הגזילה ע"כ צ"ל דמיירי דאינם לפנינו וגם ע"כ התוס"א אתיא כר' אליעזר דקרקע נגזלת דאל"כ א"צ לשלם רק כשעת קציצה אם הוא בעצמו קצצן ואמאי משלם כשעת גזילה אך לפ"ז קשה מהא דעבדים והזקינו דא"ש דאומר הש"ל כיון דקרקע נגזלת כ"ש עבדים אך נ"ל דהתוס"א אתיא כמ"ד אין קרקע נגזלת רק דמיירי שאילנות של חבירו וכן בית של חבירו בקרקע שלו וע' תוס' סוכה דף ל"א ע"א ואף דיש עליהם שם קרקע מ"מ זה רק לענין שיכול לאמר לו הש"ל אבל שם גזל יש בו כמש"כ הר"א ז"ל בהשגות פ"ט מהל' גזילה גבי עבדים ולכך אם אח"כ קצצן צריך לשלם כשעת הגזילה וכן נ' דס"ל לרבינו שם ה"ב גבי גוזל שדה ואח"כ נטלוה מחמת הגזלן דחייב לשלם וע"ש בירוש' דזה ג"כ מחמת קנס רק דמ"מ צריך לשלם כמו שהיתה שוה השדה בשעה שגזלה דמחמת קנס עשוהו כגזלן דאל"כ למה נקט גזלן למד"א הנתפס על חבירו חייב לשלם וכן נ"מ אם צריך לשלם עדית ע' ב"ק דף ה' ובמק"א אבאר זה. והנה בירוש' יומא פ"ו ה"ב במה דבעי שם משובח בגופו ומשובח במראה איזה מהם קודם ופשיט שם מהך דמחובר יבש ואביב קצור אביב קצור קודם חזינן דמחובר לא הוי מעלה בעצם אך י"ל דיבש שאני ע' ע"ז דף מ"ו וכ"מ בזה ומש"כ בפ"ח מהל' שבת בח"א. ובאמת מלשון רבינו הל' טומ"א פ"א הי"ט משמע דהא דאמרינן דזרעים טמאים

שנזרעו נטהרו זה רק הצומח מהם ולא הם עצמם ומה דמצריך השרשה הוא לאפוקי אם נתוספו בלא השרשה כמו הך דמעש' פ"ה גבי בצלים שהשרישו בקופה וע' תוס' שבת דף נ' ע"ב אז אף הנתוסף טמא אך בכ"מ מבואר להיפך ובהך דפסחים דף ל"ד ע"ב ובדברי רבינו בהל' איסו"מ פ"ו ה"ח והנה רבינו שם מדייק דקאי אנסכים ובאמת היכא משכחת לה וגם אם שייך זה הדין אמנחה וצ"ל דס"ל דהיכא דזרעו כלה לא נדחה וי"ל דזה תליא בהך בעי' דמנחות דף ס"ט הובא בדברי רבינו שם הי"ג גבי חטין שבגללי בקר וזרען אך מהחטין עצמן וכמו הך דמנחות דף ע' ס"ל דגם מידי טומאה לא פקע וא"כ לא משכחת כלל הך דין גבי נסכים וכגון אם עקר ענף עם ענבים ונטמאו ואח"כ סבכן באילן אחר והוסיפו דאז גם התוספת שלהם נהי דאין בה טומאה מ"מ ס"ל דאיסור טומאה גבי קדשים זהו מילתא אחריתא ולא מחמת טומאה ולכך אף אם נסתלקה הטומאה מ"מ האיסור במקומו עומד וזהו ר"ל בפסחים שם מעלה כו' ר"ל לא משום טומאה רק איסור ומביא ראיה מעצים ולבונה ומחו"כ דאין עליהם שם טומאה רק מעלה והא דלקמן הל' תרומות פי"א הכ"ג שם ר"ל ג"כ על דבר שאין זרעו כלה דאז הם אסורים לכהנים מן הדין והא דהכ"ד שם ס"ל דגדולי גדולין אינם אסורים רק מדומע הוא וכ"כ בזה בח"ג בהל' כלאים פ"ה וכן אי מהני זריעה לשאר איסורין ע' ע"ז דף מ"ו ע"ב גבי המשתחוה לקמת חיטין ושם דף מ"ז ע"א גבי המשתחוה למעין כו' קמא קמא אזיל ובפ"ס תוס' מנחות פ' ר"י כתבו שם דאף אם נתחמצו במחובר אם גדלים הם פקע מהם שם חימוץ גם י"ל כע' הך דנדרים דף נ"ט ע"ב בין היכא דטרח ללא טרח וצ"ל לפ"ז דטומאת אוכלין אינה חלה על צורת האוכל רק על העצם ולכך נפקע במחובר וע' חולין דף קכ"א דאין טהרה לאוכלין וע"כ צ"ל דעי"ז שזרע מפקיע שם אוכל ממנו וכן כ' רש"י ז"ל בפסחים דף ל"ד ע"א ד"ה טהרו וע' מנחות דף ע' ע"א דלאו ארח ארעא לאכל במחובר אך שם קאי אקרן וחומש ואין התשלום מחמת האכילה רק מחמת האוכלו וע"ש דף ע' ע"ב גבי מעש"ש דאם אכלו תבואה חוץ לחומה לקי ומ"מ ס"ל להר"א ז"ל לק' הל' תרומות פ"י ה"ז דאף דאם אוכל חיטים חיות פטור מחומש וכן בהך דיומא דף פ' ע"ב גבי אכילה גסה י"ל דהפטור רק מחומש וע' תוס' נזיר דף ל"ה ע"ב גבי כותח דאם אכלו חייב ובזה א"ש ג"כ מה שהקשו תוס' ב"ק דף ק"י גבי אכילה גסה אך זה תליא דהיכא דהדין הוא על אכילה שפיר יש שם אכילה עליו אבל היכא דתליא בהאדם האוכל אצלו לא חשוב אכילה וזה לגבי מעילה דהקדש וגבי חומש דתרומה וגבי יוה"כ וגבי נבלת עוף טהור דשם האדם האוכל העיקר ולא המאכל ולא האכילה ע' חולין דף ל"ד ע"א ונדה דף מ"א ושם דף נ' ע"ב ברש"י ד"ה טומאה כגון האוכלה כו' שלא ידע מה היא ואף דבכ"מ לא אמרינן

זה כמש"כ התוס' מנחות דף ס"ט ע"א דאין לך מחשבה גדולה מזה אך בזה א"ש דכאן הפעולה היא רק מצד האדם האוכל והאדם לא נתכוון לזה וע' ירוש' יומא ספ"ו דהצואר של האדם הוא המחיצה לטומאה וזה ר"ל הגמ' בזבחים דף ע' ע"א נבילת עוף טהור חדוש הוא ר"ל דהטומאה מתחדשת ע"י האדם בעת אכילתו ולכך מבואר בנזיר דף נ' ובמנחות דף ע' הנ"ל דצריך שיהא דרך אכילה וע"ש בתוס' דף ס"ט ע"א ד"ה לא בלע משכ"ש לחלק בין טומאת אוכלין לאיסור. ובחולין דף קכ"א ע"א מבואר דגבי טומאה יכול לבטל הדבר שתתבטל ממנו הטומאה וע' בכורות דף י' גבי איסורו חישובו ובאמת נ"מ בין איסור לטומאה דגבי איסור עצם הדבר אסור באכילה ומה דמבואר בעירובין דף ע"ח ע"ב ושבועות דף כ"ב ע"ב אריה הוא דרביע ר"ל על האדם וע' פסחים דף מ"ח ע"א מה דמחלק שם בין איסור גופיה וס"ל דטבל הוי איסור גופיה וע' תוס' קידושין דף ל"ח דלא כ' כן וכבר הארכתי בזה במק"א מה שא"כ גבי טומאה דזה רק דבר רוכב על העצם וזה ר"ל במנחות דף כ"ג אפשר לנבילה דתיעשה שחוטה ע"ש בתוס' דף כ"ב ע"ב וזה הגדר ג"כ ס"ל להרא"ה בס' בדק הבית גבי הך דיבמות דף פ"א ע"ב גבי חתיכות קדשים טמאים דלא הוי חתיכ' הראויה להתכבד דאינו דבר עצמיי משום דמבואר בזבחים דף מ"ג ע"ב דאם העלן על גבי מזבח פקעה טומאה מהם ובמק"א אבאר זה וע' פסחים דף מ"ו ע"א גבי בצק שבסדקי עריבה דמהני ביטול לענין טומאה וע' תוס' סוטה דף כ"ה ע"ב דכ' אמאי לא נימא גבי טומאת אוכלין האי דכתותי מכתת וכל העומד לשרוף כו' אך באמת כך דכל היכא דהשיעור שצריך להדבר הוא דבל"ז אינו זה הדבר אז אין שייך לאמר כתותי כו' אבל היכא דהשיעור הוא רק גדר תנאי להדבר והוא גדר תואר לעצמו אז על התואר שייך לאמר כתותי כו' ומה דמבואר סוכה דף ל"א ע"ב דשיעור דאתרוג הוא משום גמר פירא לא ר"ל כמש"כ התוס' דף ל' ע"א דלכך בעי שיעור כדי שיהי' גמר פירא רק דר"ל כך דכיון דהתורה צותה לנו בלשון פירא וזה קים לן דבציר מהכא לא הוי גמר פירא הוי כאילו מפורש בתורה שיהא כך השיעור דאל"כ אם קצצו כהאילן והיה עליו כשיעור ואח"כ צמק ודאי דפסיל אף דנגמר הפרי וע' מנחות דף נ"ד ובירוש' פ"ג דתרומות וכ"מ ויהי' ג"כ נ"מ למה דמבואר בסוכה דף כ"ג ודף כ"ז דצריך סוכה שתהא ראויה אם ר"ל דהוי גדר שיעור ואז אף אם עשה סוכה ביום אחרון ג"כ צריך השיעור כך או רק שיהא לו לכמה ימים שהוא צריך עוד וע' עירובין דף מ"ד ע"א בתוס' שם ד"ה ר"מ בסה"ד דמשמע שם דלא בעי שיהא ראוי לז' אך י"ל דס"ל דלא קאי כלל לענין סוכה. אך כך דבזמן שצריך שיהי' סוכה אז מיחשב זה לשבעה וכע' דאמרינן במו"ק דף כ"ד ע"ב גבי עצרת דנחשב יום אחד שלו כשבעה. ונ"מ למה דקיי"ל במו"ק דף כ"ג דבא ממקום

קרוב מונה עמהם מה נקרא לו אם יום ראשון או יום ז' ונ"מ לענין תפילין וע' ירוש' נזיר פ"ג לר' אליעזר דס"ל דבעי דוקא ב' ימים היכא דיום א' עולה לב' ימים כמו נזירותו ונזירות בנו אם סותר וחייב קרבן וע' בחגיגה דף כ"ג ע"א עשוהו כטמא מת בשביעי שלו ובהל' אבות הטומאה פי"ג ה"ה גבי סכין ובהשגות שם ובכלים פי"ד דפליגי ר"א ור"י גבי כלי שנשבר אחרי שהזו עליו בג' שלו ותקנוהו דר"א ס"ל דזה היום גופא הוי כז' שלו ר"ל דהשבירה גרמה כמו שעבר הזמן שצריך לו וכע' הא דכתובות דף ל"ט מיתה עושה בגרות וע"ש במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל אי צריך לדידן להזאת ג' עוד הפעם או נצטרף להזאת ג' הראשונה אך באמת זה תליא אי הזאת ג' וז' הוי כמו דבר אחד או ב' דברים וזהו כוונת הגמ' בקידושין דף ס"ב ע"א בשלמא לר"מ כו' הוא יתחטא ע"ש בתוס' אך כך דהנה רבינו ס"ל בהל' פרה פ"י ה"ז דצריך כוונה לטהרה לא להזאה בלבד ע' רש"י סוטה דף ל"ט ע"א וסנהדרין דף ע"ז ע"ב וביומא דף י"ד ע"א דס"ל כן אך התו"י שם דף מ"ב פליגי ע"ז וס"ל כשיטת הר"א דלא בעי כוונה לטהרה וא"כ לפ"ז י"ל דבשעה שמזה בג' צריך לכוון ג"כ שיזה עליו בז' דבל"ז לא הוי טהרה וזה ר"ל הך דקדושין שם דהוי בגדר תנאי דאם יזה גם ביום ז' אז מהני הזאת יום ג' וע' יומא דף ח' ע"א גבי הך דמקשינן הזאה לטבילה ע"ש בתוס' והרי כיון דטבילה בזמנה מצוה שוב הזאה ג"כ מצוה בהזאה ב' כיון דתיכף צריך לטבול וע"ש דף ס"ב דיש מח"ז לבו ביום וה"נ אם שייך עליו חיוב טבילה קודם שיזה וע' ירוש' מעש"ש פ"ג אם יש על טבל של תרומה שם טבל של מעשר ובזבחים דף ל"ו ע"ב גבי פיגול דאף דלפני זריקה לאו כלום היא מ"מ נקבעת אח"כ ובאמת נ' דהא דאמרינן במגילה דף י"ז ע"א מה זמנים למפרע לא דאינו מובן ע"ש ברש"י רק דנ' דכל שלא היה בר חיובא בי"ד אם היה בפרזים אין עליו חיוב ט"ו ונ"מ לגר שנתגייר או קטן שהגדיל וע"ש דף י"ט ע"א ובירוש' שם גבי גר שנתגייר קודם שהאיר המזרח וע' פסחים דף צ"ג וכ"מ ומזה יהי' נ"מ להא דיומא דף פ"א דבעי כרת ללילא וליומא וע"ש בתו"י וגבי שבת היך ובאמת במכילתא פ' כי תשא גם בשבת יש קרא לזה וע' יבמות דף ל"ג ול"ד ובכריתות דף י"ד ובפה"מ שם גבי אייתי ב' שערות ובמק"א אבאר זה. עכ"פ זה תליא אי הא דבעי למעכב אם זה בל"ז לאו כלום הוא או דמ"מ התחלה הוי רק דלא נגמר וע' נזיר דף מ"ב ע"א גבי אם גילח ושייר ב' שערות אי ר"ל דלא הוי תגלחת כלל או רק דלא סיים ונ"מ לחזר לצמח ע"ש ושם דף נ"א ע"ב גבי הך בעיא בנמלה שחסר' רגליה אם זה במקום שיעור או דלא בעי שיעור ובהך דשבועות דף י"ז ע"א גבי הלך בארוכה שיעור קצרה וכן הך מחלוקת דעירובין דף י"ד ע"א אם מעמידי קורה צריך שיהא בהם כח להחזיק קורה והלבנה עליה ובהא דמנחות דף פ"ח ע"ב לשיטת רש"י

שם גבי נר שכבתה דמפ' דהיינו בחצי הלילה וצריך שיעור חצי לוג והוא ג"כ משו"ז דשיעורא גמירא וע' שבת דף כ"א כ"ב גבי נר חנוכה א"נ לשיעורא אך רבינו ז"ל בהל' תמידין ומוספין פ"ג הי"ב אינו מפרש כן רק דזה קאי אביום משום דס"ל דצריך הדלקה גם ביום וכיון שכבתה שוב נפסלו הפתילה והשמן וצריך להיטיבם ולהכניס חדשים וזה צריך דוקא בפנים ובכהן וכמבואר בס' הל' ביא"מ והדלקה די בחוץ רק דנ"מ דביום אם לא כבתה היה די בזה בהדלקה של ערב ובין הערבים צריך הדלקה חדשה וזה ר"ל בזבחים דף י"א ע"ב דהדלקה דוקא בערב וע' חגיגה דף כ"ו ע"ב דהוי מחלוקת דתנאי אם צריך תמיד גם במנורה ופ"א דירוש' יומא מחלוקת אמוראי אם צריך גבי לה"פ עכ"פ שימסור היום ללילה דהיינו שיניח הלחם קודם הלילה וזהו כוונת הירוש' פ"ג דחגיגה דלר"מ אם נטמא השלחן צריך להמתין עד שבת להטבילה ולרבנן יכולים להטבילו מיד וכן נ"מ דלר"מ היכא דנטמא בטומאה שצריך הערב שמש א"כ מטמא שני לחמים הישן והחדש ולרבנן יכול לסדר עליו גם בלילה וע' רש"י זבחים דף כ' ע"ב ובשקלים פ"ט ובדברי רבינו הל' כלה"מ פ"ז הי"ט וכ"מ. וגם נ"מ היכא דצריך הדבר בשביל עצמו או בשביל ד"א או אם צריך בשביל לעשות איזה דבר או לסלק איזה דבר וע' בחולין דף פ"ט ע"ב דגבי כסוי הדם לא אמרינן כתותי כו' משום דעיקר הכוונה שלא יהא הדם נראה משא"כ בחליצה דצריך לחלוץ וזה תליא בהך בעיא דיבמות דף ק"ב אם הטעם משום גלויי כרעא או משום חליצה גבי הניח גחלת וגבי ב' מנעלים וכן בהך דעירובין דף ע"ח ע"ב גבי סולם אם ר"ל שיהא פתח או שלא יסתם המחיצה וע"ש דף נ"ט ע"ב סולם תורת כו' ושם דף ע"ט ע"ב וכ"כ בזה בח"ג ובאמת נ' דגבי ד' מינים שבלולב דקיי"ל דמעכבים זא"ז אם ר"ל דכל אחד בפ"ע אינו כלום או דהוי דברים המעכבים זא"ז וכ"כ בזה בח"ג בהשמטה וא"כ לפ"ז אם נימא דהוי כמו דברים בפ"ע שוב כ"א מועיל לחבירו וע' תוס' מנחות דף כ"ז וסוכה דף ל"ד אי צריך לטלם בב"א או בזא"ז ושוב שייך ע"ז לאמר כתותי מיכתת שיעוריה כיון דהוא מועיל לחבירו בגדר דין וזהו ג"כ כוונת רש"י ביבמות דף ק"ב ע"ב גבי הכניס רובו לבית כו' ע"ש ר"ל כך דלענין אם נכנס כולו שטימא הבית ע"ז לא שייך כתותי כו' דעכ"פ הא יש שם אך למה דאמרינן דאם נכנס רובו הוי כמו שנכנס כולו לזה שלא נכנס באמת י"ל דכתותי מיכתת ואינו וה"נ כן. וזהו ג"כ המחלוקת דזבחים דף נ"ב ע"ב ויומא דף ס"א גבי מתנת יוה"כ אם כ"א מועיל לחבירו או כ"א מעכב בפ"ע וע' ירוש' יומא פ"ה גבי הכניס כף ומחתה ביוה"כ בזא"ז על איזה מהן עובר משום הכנסה יתירה וכ"כ בזה ונ"מ ג"כ לענין אם אין זמן ביום רק לתקוע תקיעה אחת אם חייב לתקוע וזה תליא בהך מחלוקת דר"י ורבנן בסוכה דף נ"ד ע"ב ע"ש וע' שבת דף

קל"ג ע"ב גבי הך דאם לא גמרן ביום חייב ושם באמת ר"ל דגמר המילה בלילה וכמד"א דמילה שלא בזמנה מותר למול בלילה אך מ"מ כיון דלא נגמרה המצוה בזמנה שוב לא דחי שבת וע' מש"כ רבינו בפה"מ ס' נגעים גבי תגלחת מצורע דכל דבר שצריך דיחוי זהו רק אם המצוה נגמרת והנה כאן בגמ' שבת וכן פסק רבינו בפ"ב מהל' שגגות מבואר דצריך להתרות בו ובל"ז פטור מקרבן ובשבועות דף י"ח גבי בא עליה סמוך לוסתה א"צ להתרות בה וצ"ל דהאיסור דאסור לבעול סמוך לוסתה משוי לה כשוגג ולא כאונס ע' תוס' ביצה דף כ"ה ע"ב ופסחים דף ע"ג ע"ב גבי אם יש שהות ביום וכ"כ בזה גם י"ל דמשום מצות המילה הוי טרוד ובלא התראה הוי כאילו טעה בדבר מצוה וכעושה ברשות כמו במכות דף ח' וכן י"ל דהיכא דנהנה כמו אכילה וביאה חייב טפי כמו גבי מתעסק משא"כ בשבת וכמש"כ הר"א ז"ל בפ"ז מהל' מעילה ה"ב וכ"כ בזה וע' תוס' קדושין דף ל"ז ע"ב דלא מצי עבדי פסחים במדבר משום ערלות ואף דביבמות דף ע"א ע"ב מבואר להיפך צ"ל דזה תליא היכא דמצי עבדי מילה בלא פריעה אם צריכין לעשות זה וע"ש בתוס' דיכולין לעשות מילה וא"כ יש עליהם החיוב וחל עליהם שם ערל וכיון דלא פרעו אינה מועלת ולכך אסורים לעשות פסח משא"כ אם נימא דאין עליהם חיוב כלל לעשות זה שוב הוי אנוסים ויכולים לעשות הפסח וזה תליא בהך דב"מ דף ל' ע"ב גבי דרכו להחזיר ע"ש בדברי רבינו פי"א הי"ג גבי מצאן בשדה ובדברי הר"א שם דשוב מוטל עליו הדבר ובמקום מצוה בטל הכיבוד וע' תוס' סוטה דף מ"א ע"ב לחלק גבי מלך בזה ור"ל ג"כ דגבי יבום וחליצה נהי דנימא דאין זה כבוד לן מ"מ הלא היא זקוקה וע"י החליצה והיבום נפטרת ובאמת י"ל דחכמים ג"כ ס"ל כן אלא דהיכא דהמצוה ישנה אף אם נימא דא"י למחול על כבודו מ"מ מצוה שאני רק משום דחכמים אזלי לטעמיהו דס"ל בסנהדרין דף י"ח דאין המלך נושא אלמנתו של מלך וכע' זה מבואר בירוש' דהמלך אסור לישא אשת הדיוט וא"כ א"א לאשכוחי יבום גבי מלך וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה כמש"כ רבינו בהל' מלכים משא"כ לר"י דס"ל דנושא המלך אלמנתו של מלך ושפיר שייך גבי מלך גדר יבום ולכך מצי חליץ אך באמת נ' דרק אשתו של מלך אסורה למלך אחר משא"כ ארוסתו וזה הוי רק כמו שרביטו דאסורה להדיוט ומותרת למלך כמבואר בדף כ"ב וא"כ שפיר משכחת יבום בכה"ג ואכמ"ל. עכ"פ גבי תרומה חזינן דלא נסתלק הקדושה בזריעה וכן גבי חדש מוכ' במנחות דף ס"ט ע"ב דיש סברא לאמר דלא אזלינן בתר שליש הראשון וכ"כ בזה בהל' מא"ס ובהל' כלאים אך י"ל דיש נ"מ בין חדש של שעורים דיש בהן גדר קדושה וטבל כיון דמביאין ממנו העומר ובין שאר חדש דהוי רק איסור וכ"כ בזה בח"א. עכ"פ גבי תרומה לא פקעה במחובר וא"כ

ממילא יש על המחובר שם גדר תרומה וע' רש"י קדושין דף ס"ב ע"א גבי פירות ערוגה זו מחוברין דס"ל דחל עליהם שם תרומה למפרע אך בתוספתא פ"ב דתרומות מבואר דמותר לאכול מן הפירות תלושין שעשו אותם תרומה על המחוברין שיתלשו הרי דאף בגדר נדר לא חייל דאל"כ יהא אסור לאכול וע' תוס' יבמות דף צ"ג דגם בתרומה שייך הך דאמירתו לגבוה כו' וע' מעילה דף י"ב גבי תורים שלא הגיע זמנם דמ"מ חלה עליהם קדושה בגדר נדר וכבר הארכתי בזה בהל' ערכין ובתוס' נזיר דף י"ב דס"ל דגם גבי חלה הדין כן ובאמת חלה ל"ד כלל לתרומה דאף אם נימא דגבי תרומה חל אף על המחובר משום שבידו גבי קמח הוי כמו הא דשפחה דמעיקרא בהמה כו' ע' שם בקידושין ר"ל דזה פנים חדשות וע' בטהרות פ"ד מ"י בר"ש דהוי מחלוקת דתנאי אם עיסה ר"ל דהוי מקמח ומים או דנתהוו פנים חדשות ע"י זו התערובת ובדברי רבינו בהל' אבה"ט פי"ד ה"י דאם נגבו המשקין בככר הוי כמו עצם וע' קדושין דף פ' ע"ב ובביצה דף ל"ח וא"כ י"ל דקמח לגבי חלה כמו תבואה שלא הביאה שליש במחובר לדידן וע' בירוש' חלה פ"ד ה"ה דמשמע שם כשיטת רש"י דחל עליה שם תרומה למפרע וכן הדין דאף דקיי"ל דחלה על עובר קדושת הגוף אם מקדיש כמבואר בתמורה דף י"א וע"ש ע"ב דאסור גם בגיזה ועבודה מן התורה וע' בכורות דף נ"ו ע"א דמוכח שם דיכולין למכור עוברים מדחל עליהם שם אתנן ובירוש' דמאי פ"ו ה"ג דאמר שם דהמוכר עובר לא הוי קנין ר"ל כשעדיין אינה מעוברת וכן מוכח בירוש' קדושין פ"א ה"ד וע' ב"ק דף ע"ח ע"ב גבי דו"ה אי עובר הוי שיור ובסנהדרין דף פ"ה ע"ב גבי גניבה בנפש ובדברי רבינו שם אך מדברי התוס' בכורות דף ג' ע"ב לכ"א מבואר להיפך דלא מהני אך כוונת התוס' שם דכיון דהוי מקני אודניהו וכ"ז שהוא עובר אין עליו שם אוזן וכן נראה דהא דמבואר בקדושין דף כ"ד ע"ב דהושיט ידו כו' וסימא דיוצא לחירות זה רק בגדר אבר לא בגדר עין ונ"מ למכרי עין דצריך גט שחרור ע"ש וע' חולין דף ס"ט ע"ב דרק גבי מעשר בהמה לא חל אעובר וכן גבי קדושין וקנין היכא דבעי שם איש ואשה אז י"ל דלא שייך זה וזה ר"ל הא דאמר בקדושין דף ס"ב דהוי דשלב"ל הכוונה דהאשה אינה בעולם דאין עליה שם אשה וע' נדה דף מ"ג ע"ב כעי"ז בתוס' וחולין דף ע"ה ע"ב וכ"מ דאין על העובר שם שור עכ"פ גבי תרומה י"ל דחל עליהם השם גם במחובר ולכך י"ל גם במחוברים אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעי דינא בהדיה לענין מצות נתינה גבי תו"מ. אך זה נראה דגבי פירות הגוי בקרקע הגוי שם כ"כ דזה רק בגדר איסור ולא בגדר הקדש שם י"ל דלא שייך הדין שכ' רבינו לק' פ"ג ה"ז וספ"א דהל' מעשרות דאף היכא דלא חל עליהם שם תרומה מ"מ לע"ז חל שיהא צריך להפריש ממנו התרומה ולא ממקום אחר וכן הא דמבואר בירוש'

פ"ג דמעש"ש דעבר טבל של מעש"ש בירושלים א"א לעשר ממקום אחר עליו כדי שיהא אפשר לפדותו גבי פירות גוי בקרקע גוי לא שייך זה כיון דאין עליו גדר קדושה:
[מקונטרס ההשלמה: (השמטה לדף ז' ע"ב).

במ"ש בגדר שלא כדרך אכילתו. דיש ג' גדרים אחד דע"י שינוי בהדבר נסתלק האיסור. והב' דבטל שם אוכל ממנו. והג' דהוה שינוי בהאכילה. ובזה א"ש הך דמנחות דף כ"א גבי דם שבישלו ועי' בתוס' שבועות דף כ"ג מ"ש בשם הירוש' גבי דם שקרש דאינו לא אוכל ולא משקה לטומאה וכמבואר בתוספ' הובא בדברי רבינו פ"א מהל' טוא"ו הי"ט. אך שם רק מחמת האוכל ולזה מהני היכא דאחשבי' בידים. וזה ר"ל הגמ' בחולין דף ק"כ כיון דאקפי' בידים אחשובי' אחשבי' ובתוס' מנחות דף ס"ט ע"א גבי אכילה דאין לך מחשבה גדולה מזו ועי' בכורות דף י' גבי הך דאיסורו חישובו. אך זה שייך רק היכא דהדיחוי הוא רק מחמת דלא הוה אוכל ועי' תוס' נזיר דף נ' ע"א ד"ה בחמה אבל היכא דהדיחוי הוא מחמת שפקע ממנו האיסור לזה לא מהני אחשבי' דלעשות איסור אינו מועיל. וכן ג"כ הך מחלוקת דמנחות דף נ"ד ע"א אם יש דיחוי באיסורים ג"כ תלי בזה אם ע"י שנתמעט מכשיעור פקע ממנו שם האיסור או שאינו בגדר אוכל לזה ואז לא שייך דיחוי ועי' במנחות דף ע' ע"א דמבואר שם דגם גבי נבלת עוף טהור לטומאה היכא דלא הוה שינוי מצד הדבר רק מצד האכילה ג"כ לא הוה מטמא ואמרינין בטלה דעתו אצל כל אדם אי לאו משום דאיכא אינשי דאכלי הכי ועי' תוס' נזיר דף ל"ו ע"ב גבי כותח דלא כתבו כן וצ"ל משום דכ"כ דהטומאה נעשה ע"י הבליעה בגרון וכיון דאינו כדרך לא מיקרי זה ועי' רש"י שבת דף ע"ג גבי רוק ע"ש. ובהך דמנחות דף ט"ז ע"ב גבי לאכול כדי שומשים אם עי"ז נאבד ממנו שם אכילה והקטרה ועי' רש"י פסחים דף מ"ד ע"א ד"ה ומשנה ובהך דכריתות דף י"ב ע"ב ומ"ש התוס' מנחות דף כ"ו ע"ב ד"ה יש הקטרה ובירוש' פ"ב דיומא מבואר להיפך ובזבחים דף ל"א ע"ב מבואר דגבי הקטרה לא חיישינן לאכילת פרס וכ"כ במ"א דמה דבעי גבי פסח שיהי' בר מינוי דוקא אם יכול לאכול כזית עי' פסחים דף ס"א ודף צ"א וסוכה דף מ"ב א"צ שיהא בכדי א"פ דאף דמצות אכילת פסח צריך ג"כ כזית זה רק למצוה מ"מ יש עליו שם מינוי אם יכול לאכול כזית כ"ז אכילת הפסח:

ובזה א"ש גירסת רש"י פסחים דף צ"א מאה שאינם יכולים לאכול כזית. ור"ל בכדי א"פ. ועי' בדברי רבינו פ"ב מהל' ק"פ דמבואר שם דיחיד כל שאינו יכול לאכול כולו אף בדיעבד אין מינויו מינוי. והטעם דכ"כ בהשמטה לח"ג דמוכח מדברי רבינו בפ"ג ה"ח דאף דקי"ל דשוחטין הפסח על היחיד מ"מ אין עליו שם חבורה ונ"מ דאינו יכול

למנות עליו אחר אח"כ. וכן מבואר בירוש' פ"ח ה"ד וזהו כוונת הגמ' פסחים דף צ' אם ימעט הבית מכדי אכילה ע"ש ברש"י. אך באמת ר"ל דאינו יכול לאוכלו ומיירי שם ביחיד ובני ביתו הוה רק בגדר שה לבית אבות וא"כ לא הוה הפרשה כלל ולכך יכול להמנות עליו עוד. וזה ר"ל ג"כ הך דשם דף פ"ט ע"ב לתקוני זיבחא ע"ש. ונ"מ ג"כ דאם מחשב לשם מי שאינו ראוי לאכול כזית כ"ז אכילה אז לא פסל ולא הוה כמו לערלים דשם מוטל עליהם חיוב שימולו משא"כ כאן. וזה ר"ל רבינו בפ"ב ה"ו גבי שחטו ע"ש רק מ"מ ס"ל דהפסח לא יצא משום דס"ל בהל' פסוהמ"ק פט"ו ה"ח דאף דגבי חטאת ששחטו לשם מי שחייב עולה לא נפסל אך מ"מ אינו יוצא בו וה"נ כן דהוה כמו שינוי בעלים בלאו בר מינו משא"כ בערלים שפיר הוה מינו ולכך בזריקה הוה שינוי בעלים כיון דהמינוי שלהם אינו טוב ועי' רש"י פסחים דף ס"ב ע"ב. אך יהי' נ"מ אם חלה לאחר שחיטה אם אז פסול אם זרק לשמו ולמ"ד דס"ל דיכול למשוך אחר שחיטה זה גופה הוה כמו גדר משיכה. ועי' בהך דפסחים דף ע"ח ע"ב גבי חולה בשעת זריקה ובתוס' שם ד"ה שאני כ' שם דר"נ ס"ל כר"ש דיכול למשוך לאחר שחיטה. וא"כ אם זרק עליהם יהי' כמו שינוי בעלים שאינו מחוייב כמותו משא"כ לדידן. אך זה יהי' נ"מ אם נולדו לו ערלים לאחר שחיטה קודם זריקה וכהך דיבמות דף ע"א או אם קנה אז עבדים אז שפיר י"ל דאם זרק לשמן לא נפסל אף דיש מחשבת ערלים בזריקה ובמ"א אבאר זה. וגבי טמאים הנה לפי שיטת רבינו דס"ל בהל' ק"פ פ"ו דאף לאחר הזאה רחמנא דחי' משום דאינו ראוי בשעת אכילה ורק בהני שהנזיר מגלח משום דאז חייב כרת אם נכנס קודם הערב שמש וכמ"ש רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ג הי"ד והוה אינו ראוי לפתח אוה"מ והוה דיחוי בעצם אבל בטומאה שאין הנזיר מגלח אז ס"ל לרבינו דאינו חייב כרת לאחר שטבל לא מיקרי דיחוי בעצם ושפיר שוחטין וזורקין עליו ואף אם לא הזה ולא טבל מ"מ מיקרי בר אכילה עי' פסחים דף ס"ט ע"ב. ואפשר לומר דבזמן גלגל שלא הי' אז דין מחנות כמ"ש התוס' שבועות דף ט"ז ע"ב ועי' פסחים דף צ"ה ע"ב אם שייך מקצת מחנה. וא"כ י"ל דאז הי' יכולים לשחוט על טמא מת בשביעי שלו וא"ש מ"ש מהך דיבמות דף ע"א ע"ב ובירוש' פסחים פ"ח דאז עשו פסחיהם בטהרה. ועי' בדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ד ה"ו. ובאמת הך דיומא דף נ"א במה דאמר שם גבי פסח שני דאין דוחה את הטומאה אינו מובן דזה רק לטומאת גברא אבל לטומאת כהנים אמאי לא ידחה כיון דקבוע לו זמן. ובאמת גם הך דפסחים דף ע"ו ע"ב גבי הפסח שבא בטומאה שם ג"כ קאי אטומאת כהנים וע"ש דף ס"א. ועי' מה שדייק רבינו שם שהוא כחול משא"כ בציבור או בטומאת התהום שם הוה קודש ואז שייך גדר ציץ. ונ"מ דלמ"ד שם דף פ"ד

דגבי פסח הבא בטומאה אין חייבים עליו משום שבירת עצם זה רק היכא דליכא ציץ אבל היכא דהציץ מרצה אז יש עליו שם כשר וחייב משום שבירת עצם ואף דאין הציץ מרצה על אכילות י"ל דלגבי פסח דהאכילה שלו הוא עיכוב בהקרבן שייך שפיר גדר שהציץ מרצה:

ובזה א"ש דברי רבינו בהל' ק"פ פ"ד ה"ב דהציץ מרצה גם על אכילות גבי ק"פ וע"ש בתוס' ד' פ"א ע"ב ורש"י שם דף ע"ט ע"א ועי' תוס' זבחים דף צ"ב ע"א גבי דם חטאת היכא דהציץ מרצה אם טעון כיבוס ע"ש. עכ"פ גבי טמאים בדבר שהנזיר מגלח עליהם הוה פסול עצם ולא פסלי אם שחט עליהם אם הוה שלא למנויים. וכ"כ בזה בח"ג בהשמטה גבי שבת אם חל להיות בע"פ וטמא מת ביום ז' שלו בטומאה שאין הנזיר מגלח אם אז דוחה ההזאה דלא שייך טעם רבינו אם זה מיקרי בר אכילה. עכ"פ בפסח האכילה הוה כמו הקטרה לענין שא"צ בכדי א"פ: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

הלכה יב

מכר הגוי כו'. ואם מכרן כו'. הנה כאן רבינו פוסק דלא אזלינן אחר שליש הראשון אף דבהט"ז ולק' פ"ה הט"ו גבי עציץ שאינו נקוב וחזר וניקבו פסק רבינו דאזלינן אחר שליש הראשון וע' ספ"ב מהל' מעשרות כאן דאין נ"מ רק לממון לא אזלינן ולשיטת הר"א ז"ל לק' הכ"ב דגם גבי תו"מ של פירות חו"ל שנכנסו לארץ ונמרחו שם חייבים מה"ת וא"כ מה ר"ל התוספתא ספ"ב דתרומות בספינה הבאה מחו"ל לארץ דהצומח בה לפי חשבון מאי נ"מ הא אזלינן בתר מירוח אך י"ל דאי אזלינן בתר מירוח זה רק לענין חיוב אבל מצות נתינה ליכא ומוכרן לכהן ולגבי ספינה אזלינן בתר חשבון והנה לפי גרסת הירוש' פ"ה דמעשרות ובכ"מ להיפך מגמ' דחולין דף קל"ו ע"א רק דר"ע אזל בתר שליש הראשון והך תוספתא דתרומות הנ"ל אתיא כר"ע כמבואר בירוש' פ"ב דחלה וא"כ מוכח דלענין ממון לא אזלינן בתר שליש הראשון וע' שביעית פ"ה מחלוקת דר"א ור"י גבי לוף וע"ש בר"ש משום דממונא לא בטיל ועמש"כ בזה בח"ג. והנה רבינו מפרש הך דמנחות דף ס"ז דמקשה שם דמוכח מברייתא דגלגול עכו"ם פוטר ולכך אין חלתו חלה ומירוח אינו פוטר ולכך תרומתו תרומה ומתרץ כך דבאמת מיירי שמירח הישראל וגלגל הישראל רק דזה אתי' כר' שמעון דס"ל דאף בטבל גמור אם הפריש הגוי אף היכא דמהני הפרשתו כגון אם הפקיר הישראל לאחר מירוח או לאחר גלגל ובא עכו"ם וזכה בו מ"מ אין על החלה ועל התרומה קדושה ע' קדושין דף מ"א ע"ב בתוס' וערכין דף ו' ע"א ותמורה דף ג' ע"א וירוש' ספ"ג דתרומות ורבנן פליגי עליה ובברייתא דמנחות אתיא כר"ש אך מ"מ גבי תרומה גזרו עליה קדושה מדרבנן גזירה משום בעלי כיסין שיפרישו

הגויים התרומה שלהם והם יאמרו שהפקירו ועכו"ם זכה בה ונמצא שאין על התרומה שום קדושה והטבל מתוקן ולכך גזרו שתהא קדושה בתרומה אבל בחלה לא שייך זה כמבואר שם כן ס"ל לרבינו לק' פ"ד הט"ו:

והנה בירוש' מבואר שם דלר"ש ג"כ אינה מדמע ודלא כהתוס' במנחות וע' ב"מ דף נ"ה ע"ב גבי תרומת מעשר של דמאי אם חייבים עליה חומש ובירוש' דמאי פ"א ה"ב ובערלה פ"ב ה"א:

והנה רבינו בפה"מ פ"ה דגיטין כתב דגבי מציאת חש"ו למ"ד גזל גמור מדבריהם יש בהם חומש ובמעילה דף ב' ע"ב מבואר דגבי מעילה היכא דליכא קרבן ליכא חומש ע"ש ברש"י משום דחומש בהדיה קרבן מייתי ליה ע' כריתות דף כ"ו ע"ב ודף כ"ז דאדם מתכפר בכינוס חומשין וע"כ דאינו מעכב וע' ב"ק דף ק"ד דחומש דקרבן שבועה ממונא הוא ושם דף ק"י ע"א ברש"י ד"ה נתן דהא דאינו מעכב ר"ל הקרבן אבל מ"מ צריך להביא וע"ש דף ס"ה ע"א ברש"י ד"ה משלם ובב"מ דף ג' ע"ב דחומש היינו קרבן וע' תוספתא פ"ה דדמאי דעציץ שאינו נקוב אינו מדמע ואין חייבין עליו חומש והנה בגטין דף ס"ה ע"א מבואר דגבי פדיון של מעש"ש דעציץ שאינו נקוב חייב בחומש וגבי דמאי הוא להיפך כמבואר בב"מ הנ"ל ודמאי פ"א בירוש' וצ"ל כך דהנה מבואר בדברי רבינו לק' פ"ה הט"ו מהך דמנחות דף ע' וירוש' פ"ה דמעש' דאם נקבו לאחר שהביא שליש הוי עליו דין עציץ שאינו נקוב וי"ל דזה רק לדינא אך כיון דמ"מ מדרבנן צריך להפריש שוב לענין חומש דהוי נ"מ ג"כ לענין ממון י"ל דלא אזלינן בתר שליש וכמש"כ ובזה איירי הך דגטין הנ"ל וע' בפ"ג דדמאי בירוש' ובתוספתא תרומות דהוי מחלוקת אי תרומת מעשר של דמאי מדמע. והנה בתרומות פ"ז מ"ג מבואר דתרומות חו"ל אין עליה חומש והנה בירוש' שם פ"ו ה"ד הוי מחלוקת גבי תרומת הקדש אי צריך לשלם קרן וחומש לכל אחד ושם בה"א במה דמקשה ר"ל לר"י דס"ל דלא די במה שמשלם לעצמו אלא צריך לשלם לשבט וא"כ אמאי גבי תרומת הקדש צריך לשלם אחד וט"ס שם וצ"ל שנים וע' לק' פ"י הכ"ו בהשגות גבי הך דהגוזל והר"א ז"ל פי' כוונת רבינו דקאי אתרומת הקדש ומחלק בין גנב לגזלן וט"ס שם וצ"ל ובשניהם אינו משלם אלא קרן אחד אך באמת רבינו ז"ל ר"ל בגוזל תרומת הדיוט ונשבע והודה דצריך לשלם קרן וחומש מחמת השבועה מלבד אכילת התרומה ואמר דדי בחומש אחד והנה כוונת רבינו בהכ"ד היא כך דהנה בב"מ דף נ"ה ובפ"ח מהל' מעילה מבואר דגם פחות משו"פ הקדש אם אכל צריך לשלם הקרן וכן מבואר בירוש' פ"ב דפסחים וכ"כ בזה בהל' מא"ס ובהל' ערכין אם הוא רק גדר ממון הקדש או דחלה קדושה עליו וע' מעילה דף י"ב ע"ב גבי פרש ברש"י ובתוס'

ואם נימא דחלה עליו קדושה רק דמעיטה קרא מחומש א"כ איך אמרינן כאן דאם יש בה כזית ואין בה פרוטה משלם לכהן א"כ מי משלם קרן להקדש וצ"ל כך דהנה בירוש' שם פ"ו פליגי תנאי אימתי חל על התשלומין שם תרומה אי משעת נתינה או משעת הפרשה והנה רבינו דס"ל דמשעת נתינה ואף דא"כ למה לא הביא דאוכל תרומת עם הארץ דצריך לזכותו כמבואר בירוש' וצ"ל דס"ל בזה כר' יוסי בבכורות דף י"ח וכ"מ דעשו שאינו זוכה כזוכה והירוש' אזיל לשיטתיה בפ"ה דפאה דלר"ל צריך לזכות אף לר"י וע' בפי"א דתרומות גבי מדליקין כו' דהוי ג"כ מחלוקת אי צריך לזכות ואנן ס"ל דא"צ עכ"פ רבינו ס"ל דרק בשעה שהגיעו התשלומין לכהן נעשין תרומה אך כ"ז בקרן ולא בחומש כמבואר שם פ"ו ובדברי רבינו בהט"ז ולכך אם אכל כזית תרומת הקדש ואין בה פרוטה משלם קרן וחומש לכהן וי"ל דאח"כ נעשה הקרן הקדש והנה מלשון רבינו שם וכן לשיטת כהנא בירוש' משמע דאם אין בו שו"פ רק כזית צריך לשלם חומש להקדש ודוחק לאמר דקאי איש בו שו"פ ויש בו כזית ולר' יוחנן לא משלם רק חומש אחד מה דנקט ב' חומשין אמרינן שם דהוי לצדדים ולא משכחת כלל לר"י שישלם ב' חומשין אך בתוס"א מבואר להדיא דצריך לשלם ב' חומשין וט"ס שם ומבואר שם דבחומש אחד מועלין ובחומש אחד לא הוי רק תרומה רק דנ"מ דחומש אחד שנותן לגזבר די שיהא חומש משויו של תרומה והחומש שנותן לכהן צריך שיהא שוה כמו אם היה של חולין וכן משמע לשון רבינו בהל' כ"ד והטעם דבאמת י"ל דאף דת"ק ס"ל בפסחים דף ל"ב וקפסקינן אנן דבתרומה תליא בכזית ומה דאמר שם אי דלית בה שו"פ אפי' קרן לא משלם זה קאי אפחות מכזית ובאמת קשה מנ"ל לאמר דת"ק ס"ל דדי בכזית דילמא ס"ל דבעי תרווייהו וקמ"ל דלא די בפרוטה רק צריך שיהא גם כזית אך י"ל משום דבברייתא קמייתא קאמר אבא שאול עד שיהא בו שו"פ מכלל דת"ק לא בעי זה ע"ש אך זה נ' דמ"מ התשלום צריך שיהא בשו"פ אך נ"מ דגם החומש מצטרף לזה כמש"כ רבינו בהל' מעש"ש פ"ח הי"ג ובפיה"מ שם ונ"מ כך דבהקדש אף למ"ד ב"מ דף נ"ג ודף נ"ה ועיין דף כ"ז דדי שיהא בקרן שו"פ ואז מוסיפין חומש וגבי תרומה צריך שיהא כזית רק צריך שיהא שו"פ עם החומש דבלא"ה לא שייך בו כדי תשלומין וא"כ לפ"ז כיון דאם אכל שיעור זה צריך להוסיף עליו חומש לגבי תרומה וגם צריך שישלם כמו שהיה שוה אם היה חולין ואז יהי' בו שו"פ ולכך חייב חומש להקדש אך מ"מ קרן להקדש א"צ ליתן רק תיכף לכשיגיע לכהן בשביל התרומה נעשה הקדש ומש"כ שם רבינו למי משלם קאי אקרן דאם יש בו שו"פ אף שיש בו כזית דדי בקרן אחד לגבוה וזהו דמקשה ר"ל לר"י בירוש' שם אמאי לא משלם ב' קרנות כיון דצריך לשלם לשבט ותירץ דיצא בו ידי גזילה

אך נ"מ דצריך לשלם הקרן לפי שוי' של חולין למ"ד לפי דמים וגם חולין מתוקנים וגם י"ל דכהן מקבלו דהוי כמו גזבר ע' רש"י חולין דף קל"ט ע"א ור"ן נדרים דף ל"ד ע"ב ובהל' מעילה פ"ו בהשגות משא"כ גבי חומש כיון דיכול ליתנו לכל כהן שירצה א"כ לא הוי הכהן בעלים דידיה ולא הוי כמי שבא ליד גזבר ומשלם ב' חומשין ואף דמבואר בירוש' דלמקום שהקרן מהלך שם החומש מהלך זה רק משום דכ"ז דלא בא הקרן ליד הבעלים לא חל עליו שם תרומה כמש"כ וכיון שבא לידו שוב ממילא נעשה החומש תרומה ולכך יכול ליתנו לכל כהן שירצה וע' תוס' ב"ק דף ק"ד ע"ב ד"ה נתן דגם קודם שיתן את הקרן חל על החומש שם ממון אך בירוש' שם הוי זה מחלוקת דאמוראים דרק בנתינת הקרן נעשה החומש קרן וזה תליא ג"כ בהך דשם דף ק"ג ע"ב ותוס' שם דף ק"ד גבי עד שיתמעט הקרן לפחות מש"פ אם ר"ל דלא מהני גם צירוף עם החומש:

השמטה במ"ש בשיטת רבינו בפיהמ"ש גיטין פ"ה דאף בגזל גמור של דבריהם מ"מ חייב חומש.

ועי' בהך דבכורים פ"א מ"ח גבי הפריש בכוריו ואבדו דמביא אחרים תחתיהם ואמר שם דאינו חייב עליהם חומש אם אכלם ובירוש' אמר דאתיא כר"ש ולית הלכתא:

אך באמת לפי גירסת רש"י במכות דף י"ט דבכורים כ"ז שלא ראו פני חומת הבית הוה חולין אז מה דמבואר דאין חייב עליו חומש זה רק אם הראשונים ראו כבר פני הבית וע' בתוספ' כאן דהוה מחלוקת אם עד באר הגולה ובספרי פ' ראה פסקא ע"ז ועי' בהך דמעילה דף י"ט ע"א בהך מחלוקת דר"י ור"ש ובתוספ' סוף פאה זה ודאי אם נאבדו קודם הבאה להר הבית חל קדושה על השני' ויש בה חומש:

וכן נראה מפי' הרא"ש שם רק אם נאבד אח"כ קודם שהביאם לעזרה אז אין עליהם רק כמו תוספות הבכורים וע"ש פ"ג מ"י דר"ש ס"ל דתוספות הבכורים נאכל בטהרה ופטור מן הדמאי ובתוספ' שם קאמר דגם מן הודאי פטור ועי' בדברי רבינו בהל' מעשר פי"ג הי"ד דרק מן דמאי פטור ובירוש' מעש' פ"ד סה"ח ובדמאי פ"ד ה"ה אמר שם ג"כ דפטור מן הדמאי:

אך רבינו דס"ל דתכף כשהביאן לירושלים חל עליהם שם בכורים לענין גדר תרומה וחייב עליהם מיתה רק קדשי מקדש לא הוה עד שיבואו לעזרה שפיר י"ל דאם נאבדו לאחר שבאו לירושלים שוב אין על השניים שם בכורים של תורה וכ"כ בזה במ"א מה דנ"מ בין הטעם המבואר בתוספ' דשקלים דלכך בכורים ליכא בזמה"ז משום בית ד' ובמכות דף כ' משום מזבח ונ"מ אם חל עליהם עכ"פ קדושת תרומה וכן י"ל דנ"מ גבי נוב וגבעון אם הי' שם בכורים עי' זבחים דף קי"ט ע"ש בתוס' אף דיש עליהם שם בירה מ"מ שם מזבח ד' לא הוה וע"ש בתוס' וברש"י פסחים דף ל"ח ע"ב ועי' בכורים פ"ב

וסוכה דף מ"ז ע"ב דמבואר שם דבכורים טעונים שיר ובדברי התוס' ערכין דף י"א ע"א לכאורה תמוה דהא זה מבואר במשנה אך י"ל דנ"מ להני בכורים דמביאין ואין קורין אם צריך לומר עליהם שיר ובערכין דף י"א ע"ב מבואר שם דאין שיר בא רק היכא דקבוע לו זמן ועי' בתוס' פסחים שם דהיכא דהוה זמן ארוך לא מיקרי קבוע זמן וא"כ גבי הני דאין קורין ה"א דלא בעי שיר וגבי בכורי יין מוכח במכלתא ס"פ משפטים דאינו קורא: **והנה** מדברי רבינו בפ"ג מהל' בכורים ה"ז והי"ד מבואר דכלי מעכב ויש שם גירסא בדברי רבינו כלי שני ועי' בתוספ' בכורים פ"ב מוכח ג"כ כן. והנה בירוש' בכורים פ"ג מוכח בה"ה דדוקא סל ולכך פי' רבינו בפיהמ"ש פ"ג דבכורים גבי הך דקלתות היו סלים מחושקים בכסף. והנה לכאורה קשה בהך דמכות דף י"ט ע"א גבי מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ אמאי לא נימא אגד כלי שמי' אגד עי' שבת דף צ"א ע"ב ופסחים דף פ"ה ע"ב ע"ש בתוס' בד"ה ונגררין ובפרט היכא דכלי מעכב:

אך באמת לפי מ"ש לעיל י"ל דנ"מ בין הבאה לירושלים להבאה לעזרה גם י"ל דבאמת הטעם הא דמבואר במשנה הובא בב"ק דף צ"ב דשל עניים ניתן לכהנים הוא משום דהוה כמו הך דמעש' פ"א מ"ג ע"ש בירוש' גבי חותלות של תמרים ובספ"ג שם דאם קרא שם לאחר שגפן חל גם על הכלים שם מעש' ובטל אגבייהו אך זה רק לא בדבר חשוב כמו בהך דמנחות דף צ"ו ע"ב ועי' קדושין דף מ"ח ע"ב גבי בו ובמה שבתוכו ועי' שבת דף קמ"א ע"ב גבי כיס לא מבטל לתינוק ושם דף קל"ט ע"ב גבי ציצית ואף דבשבת שם מבואר דלגבי מת מבטלו אגב מרירי' ע"ש ברש"י ותוס' ובחולין דף קכ"ה ע"ב גבי מת בכסותו ומ"מ מבואר בערכין דף ז' ע"ב דרק כשהן קשורין במת ומבואר שם דנוי המת אסור:

אך באמת נ"מ בין היכא דביטלו להמת לאחר מיתה ובין היכא דנשאר עליו מחיים ואף דאגב מרירי' מבטלו עי"ז לא נאסר כמבואר בסנהדרין דף מ"ח ועי' בנדה דף ס"א ע"ב דמשמע שם דגם אם יחד המיטה לספדו ג"כ אסורה בהנאה והא דמשמע בסנהדרין דרק המיטה הנקברת שם ר"ל כשלא יחדה לאחר מיתה ועי' בירוש' מגילה פ"ג ה"א ובמ"א אבאר זה. עכ"פ גבי בכורים י"ל דהכלי בטל אגבייהו היכא דלא הוה דבר חשוב ועי' שבת דף מ"ז ע"א גבי מחתה באפרה וכ"מ וא"כ י"ל דשוב לא שייך אגד כלי כיון דהכלי הוא טפל לגבייהו ועי' בירוש' שבת פ' ט"ז גבי הך דמצילין תיק הספר כו' מה דאמר שם ניחא ספר ור"ל משום דאסור לאוחזו ערום ובטלה לגבי' ושם מחלק בין מחובר ללא ואכמ"ל. ואף דלכאורה מתוספ' דבכורים משמע דרק מעש' קונה קנקן ע"ש י"ל דנ"מ בין סתם למפורש עי' בירוש' דמעש' פ"ג ופ"א הנ"ל מה דמחלק שם בין אומן המוכר או

הלוקח ומשמע שם דאזלינין בתר דעת שניהם ועי' ירוש' שביעית פ"ח ה"א גבי סיאה ואיזב וקורניס גם י"ל דזה יהי' תליא בהך תוס' דבכורים שכ' לעיל: ע"כ השמטה].

והנה כ"ז לר"ש דס"ל דאם תרם הגוי תרומה אין עליה קדושת תרומה אבל לרבנן דס"ל דיש עליה דין תרומה אף דליכא גבה מצות נתינה לכהן מ"מ צריך ליתנו לכהן בשביל הקדושה שיש בה וע' בדברי רבינו בפ"ג מהל' מעה"ק ה"ג מוכח דס"ל דאף דקיי"ל דשלמי עכו"ם עולות מ"מ אם התנדב שלמים ונתנם לישראל שפיר קרבי שלמים ולא כגירסא דגמ' דילן מנחות שם דרק אם הפרשן בשביל ישראל והטעם משום דרבינו פסק כמ"ד דקדשי עכו"ם אין מועלין בהם ואין עושים תמורה ולאו משום דגוי לא עביד תמורה רק דקרבנו אינו עושה תמורה דאין קדוה"ג חלה עליהם כמבואר בדברי רבינו הל' תמורה פ"א ה"ו ומ"מ פסק דהשוחטן בחוץ חייב ונ' דאף דקיי"ל דהשוחט להדיוט חייב כמבואר בזבחים דף ק"ח ובחולין דף מ'. וכן פסק רבינו בהל' מעה"ק פי"ח וע' תוס' סנהדרין דף ס"ב ע"ב ד"ה רישא ואף דהא נפסל ע' זבחים דף מ"ה ע"ב מ"מ חייב משום שחוטי חוץ כמש"כ התוס' זבחים דף נ"ט ויומא דף ס"ג משא"כ גבי הקטרה פטור וכמו דקיי"ל דאם הקטיר לשם עצם פקע מהם שם הקטרה וכמבואר בזבחים דף ע"ז וכן גבי זריקה לשם מים כמבואר שם ובכ"מ משא"כ בשחיטה ולכך מבואר בזבחים דף מ"ו ע"ב דצריך להקטיר לשם שם ועי"ש בתוס' רפ"ק וא"כ לפ"ז אם זרק הדם להדיוט בחוץ י"ל דפטור וי"ל דזהו תליא בזה מהיכן ילפינן זריקה ע' זבחים דף ק"ז וסנהדרין דף ל"ד ובאמת נ' דזה ר"ל הגמ' בזבחים דף י' ע"א במה דנקט שם ק"ו הריני שוחט לשם פלוני כו' דרש"י ותוס' פי' דר"ל דשינוי בעלים אינו פוסל רק בזריקה ורבינו בהל' פסוהמ"ק פט"ו לא נ' כן והפסול רק בשחיטה וכשיטת היש מפרשים ברש"י פסחים דף ס"א ע"ש ודברי הגמרא דכאן מפרש במה דאמר הריני שוחט לשם פלוני דכשר ר"ל דלא שחט לשם וגבי שחיטה לא נפסל ולגבי שחיטה והקטרה נפסל ולא דר"ל משום פסול קרבן רק דלא הוי כלל זריקה וכמש"כ וכן נ"מ גבי דמים הניתנים בפנים אם נתן דם של פר יוה"כ בחוץ לאחר מתנות הכפורת קודם נתינה על הפרוכת רק עדיין לא נתן דם השעיר על הכפורת אם חייב דאם נימא דהחיוב הוא מחמת הקרבן חייב דהקרבן הוא טוב ואם מחמת הדם בעצמו הוא מחוסר זמן ע' יומא דף ס"ב ע"ב ודף מ' ובירוש' שם ספ"ה וע' זבחים דף מ"ב ע"ב דמקשה שם כי מדי בהיכל מיא בעלמא קמדי כו' ור"ל משום דהמתנות שעל הכפורת לא עלו שוב הוי על הפרוכת מחוסר זמן וכן נ"מ גבי אשם מצורע ששחטו בחוץ קודם זמנו שלא לשמו דאז חייב כמבואר בזבחים דף קט"ו אם אח"כ זרק הדם לחוץ לשמו אם חייב דהזבח עצמו כשר אך הזריקה היא בחיסור זמן וע'

מנחות דף צ' ע"א דבעי נסכים וא"כ מוכח דעדיין שם אשם מצורע עליו דאל"כ מה שייך ע"ז נסכים וע' בתוס' שם דף ד' ע"ב ונזיר דף כ"ח ע"ב וזהו כוונת הגמ' שם דף ו' ע"א גבי כי פרו על מה שבאו ור"ל דעדיין שמם עליהם וכע' מש"כ התו"י יומא דף נ' ע"ב גבי תמורת הפסול וי"ל דזה תליא בהך מחלוקת דר"י ור"ע מהיכן ילפינן זריקה עכ"פ אם שחט להדיוט חייב אך זה רק בקדשי ישראל אבל בקדשי ב"נ נ' דאינו חייב רק אם שחטן לשם דכ"ז שלא שחט אין עליהם קדוה"ג וי"ל דזהו כוונת הספרי פ' ראה פ"ס ע' גבי קדשים שהוקדשו בחו"ל וכ"כ בזה במק"א ולכך אף דסתם שלמי עכו"ם עולות מ"מ כיון דנתינן לישראל והעכו"ם לא נדר עולה דאל"כ א"א לישראל לשנותם מחמת הנדר ע' תוס' ע"ז דף ה' ע"ב וכיון דלא נדר יכול הישראל לעשותם שלמים והגמ' אתיא כמ"ד דמועלין בהן מה"ת אך באמת נראה דהא דאין מועלין בקדשי עכו"ם זה רק לפני שחיטה אבל לאחר שחיטה י"ל דמועלין ואפשר דזה הוי כמו הך דזבחים דף פ"ה ע"ב גבי אימורין שהעלין לפני זריקת דמים דאף דהוו לחמן של מזבח מ"מ אין מועלין בהם והנה התוס' מנחות דף ס"א ע"ב כתבו דעכו"ם שהקריב שלמים למ"ד דיכול להקריב ע"כ צריך שישראל יאכל הבשר דהא ערל אסור בקדשים וא"כ גם בתרומה ע"כ צריך ליתנו לכהן ובזה יש ליישב דברי הירוש' פ"ה דדמאי ופ"ה דמעש"ש דגם תרומה שהפריש הישראל שלקח הפירות מגוי מוכר לכהן דלא כגמ' דילן משום דס"ל דאין על התרומה גדר קדושה רק איסור וגוי מותר לאכול וגמ' דילן יסבור כמ"ד דאף קנין נכסים אין לו וא"כ יש בהם שפיר קדושה וכמבואר בערכין דף ו' ע"א וצריך ליתנה לכהן אך רבינו ז"ל לא ס"ל כן רק דהתרומה שפיר קדיש לבד מהאיסור אבל מעשר לדידן דמותר לזרים ה"ה לערל וע' יבמות דף ע"ד דלר"א דאסור לזרים אסור לערל ואף דלטמא מותר אף לר"מ ע"ש דף פ"ו זה רק לטמא מת אבל לטמא זיבה וכו' דהוקש לו ערל אסור לר"מ עכ"פ לדידן מותר לערל ואף דהוטבל לתרומת מעשר וע' במש"כ רבינו בהל' מא"ס פ"י ה"כ מ"מ בטבל דהני דגדלים בקרקע עכו"ם אין עליהם שם קודם וכמש"כ:

ובזה א"ש לשון רבינו שצריך ב' הטעמים הך דאתינא מכח גברא כו' דזה רק אמעשר דאם הפריש הגוי מעשר היה יכול לאוכלם בעצמו אבל אתרומות מעשר וכגון שקרא שם לתרומת מעשר קודם מעשר אז צ"ל הטעם מקרא כי תקחו כו' ומש"כ רבינו גם על תוס' הטעם דאתינא כו' שם ר"ל היכא דהגוי הפריש מעשר וע' בפ"ד דמעש"ש בירוש' אם טבל שעדיין לא הפריש ממנו ת"ג אם יש עליו שם טבל למעשרות וע' רש"י כתובות דף צ"ה ע"ב דדוקא היכא דכבר היה הדבר ביד מי שזה אינו יכול ליטלה ממנו והוא נטל מזה אז יש לו זכות של זה ובזבחים דף צ' ע"ב במערבא אמרי עיילי בה עולת בהמה כו'

ר"ל דמעלה שיש לעולת בהמה אמעשר עיילי ביה בחטאת העוף דכיון דחטאת העוף קודמת לעולת בהמה יש לה מעלותיה של עולת בהמה ובתוס' ב"ב דף קל"ט ע"ב ס"ל כשיטת רש"י בכתובות שם דצריך שבתחילה יקחו זה מזה ואז יש לו זכות של הראשון וע' כתובות דף ק"ט ע"ב גבי חד דאתא מכח ד' וערכין דף ל"א ע"ב גבי מחלוקת דר"א ור' יוחנן וע"ש ברש"י ובדברי רבינו בהל' שמיטה פי"ב ה"ד מוכח דלא כרש"י רק דהמוכר ראשון אינו יכול לפדותה מיד הלוקח שני אבל המוכר שני יכול לפדותה מיד הלוקח השני כ"ז שלא עברה שנה לממכר שלו וע' ירוש' דקדושין פ"א ה"ב הך מחלוקת גבי עבד עברי ולמ"ד לשעבוד אם גאלוהו מן הראשון אי הוה מכירה חדשה ועובד שש שנים או רק משלים ע"ש וע' ערכין שם דפודה מן ההקדש חשבינן שנה משלקחו מן הגזבר ושם אבאר זה. ובהך דב"ב דף קל"ט ע"א לפי' רשב"ם שם מוכח דאם כתבן האב לבנו לאחר מותו ומכרן הבן הקרקע שייכת ללוקח והפירות המחוברין לבנו ולא אמרינן מה מכר כו' משום דזה הוי ממילא לא ע"י זכות וכן יהי' נ"מ משני הטעמים אי מחמת אתינא כו' אי מחמת הקרא דכי תקחו היכא דנתגייר הגוי בעצמו איך יהי' הדין לענין המעשר ות"מ והנה בירוש' פ"ו דדמאי סה"ב גבי חוכר מהגוי דקי"ל דמעשר ונותן לו ולא סגי בתרומה ואמר שם דאי נימא דהטעם משום קנס אף אם אח"כ נתגייר הגוי צריך ג"כ לעשר משום דקנסא בידו ר"ל דכבר זכה הגוי בקנס וכמו שכ' התוס' בגיטין דף מ"ד ע"ב גבי שטר שיש בו רבית דכבר זכה בו הלוה וא"צ ליתנו להיורשים וע' ב"מ דף ע"ב ע"א גבי לוה מן הגוי ונתגייר אם זקפו עליו במלוה קודם שנתגייר צריך ליתן לו הריבית משום דכבר קנאו זה דעיקרא דרבית הוא דבאמת נתחייב לו ע"פ דין רק שאסור וכמבואר בב"מ דף ע"ב וב"ק דף ל' ע"ב דשומא מילתא היא וע' ב"ב דף קכ"ד ע"ב דברבית אינו נוטל פי שנים לכ"ע אליבא דרבנן וזה תליא אי רבית הוי כמו שבח דמגופא או מעלמא וע' ב"מ דף ס"ז ע"ב גבי משכנתא באתרא דלא מסלקי דהבכור נוטל פי שנים ושם ר"ל מהפירות ולא על המלוה ודלא כהתוס' שם וע' רש"י ב"מ דף קי"ד ע"ב ד"ה מאי קאמר דהוי רבית אם שוכב על טליתו ור"ל דאם נימא דהתורה התירה לשכוב על טליתו שוב נשתעבד לו הבגד והוי רבית ובאמת קשה מש"כ התוס' מנחות דף צ' ע"ב אי מותר להוליך מעות הקדש לסחורה וא"כ משכחת רבית ומה שייך כאן רבית ובמה נשתעבד לו כיון דהמעות לא קנה וגם פטור מאחריות והוי כמו רבית מוקדמת או מאוחרת וע' ת"כ פ' בהר ובספרי פ' תצא דמרבה שם כסף מעש"ש לאיסור רבית וצ"ל דאתיא כמ"ד ממון הדיוט הוא דאל"ה לא קנה כלל המעות כמבואר קדושין דף כ"ד ודף נ"ד והנה רש"י סנהדרין דף ע' ע"ב כ' גבי אכל מעש"ש דגנב דמי מעשר ובאמת הא קי"ל דצריך שיהא של אביו ושל

אמו וכיון דממון גבוה אינו שלהם כלל רק ר"ל דלקח מהדמים שגנב מעש"ש וע' רש"י חולין דף פ"א ע"ב דאם אכל מעש"ש של חבירו צריך לשלם לו אף בגבולין ובתוספתא ב"ק פ"ז מבואר דצריך לשלם גם כפל אך רבינו בפ"ג מהל' מעש"ש הכ"ד פסק דפטור מכפל וע' תוס' קדושין דף נ"ג ע"ב וב"מ דף צ' וכ"מ אי מעש"ש בגבולין יש עליו דין ממון ומ"מ צריך לשלם עבורו ובתוספתא ב"ק פ"ז ובדברי רבינו בהל' גניבה פ"ג מבואר דגם גבי הקדש צריך לשלם הקרן וכן משמע מדברי רבינו הל' ק"פ פ"ט ה"ו דאם אכל פסח של חבירו צריך לשלם לו. וצריך לחלק כמש"כ התוס' ב"ק דף י"ב ע"ב חלק בעלים לחלק גבוה. אך באמת כך דנהי דאינו יכול למוכרו ולקדש בו האשה מ"מ מה שנהנה בו צריך לשלם אך נ"מ דלא הוי בגדר מזיק וא"צ לשלם מן העידית ע' תוס' גיטין דף נ' ע"א וגם יהיה נ"מ אליבא דר' יהודה דס"ל בקדושין שם דיכול לקדש בו אשה והוי שלה לפי מה דס"ל לרבינו וכן ס"ל להתוס' דף כ"ד ע"א דאשה אינה צריכה להוסיף חומש על מעש"ש שלה היך הדין במעש"ש זה ובאמת נ' דזה ר"ל הגמ' שם דף נ"ג ע"ב איהו ניחא ליה דנקני איתתא ממילא ר"ל שיהא צריך להוסיף חומש ע"י שקידשה וע' תוס' ע"ז דף ס"ב דאם לוקח שהמעות ישארו ביד המוכר בקדושין מותר אף למ"ד ממון גבוה הוא והטעם דשוב לא קנה את הדבר כלל והא דמבואר רפ"א דמעש"ש דאין מוכרין אותו היינו חוץ לירושלים ואף דפסחים דף ע"ה ע"ב מבואר להיפך י"ל דזהו רק מדרבנן. גם י"ל דלמ"ד ממון הדיוט הוא אסור למוכרו כיון דהמכירה מועלת אך בירוש' מבואר להיפך אך זה רק מדרבנן ובאמת מדברי רבינו בהל' מעש"ש פ"ג מוכח דר"ל דלא מהני מכירתו. עכ"פ התשלום שמשלם עבור המעש"ש שאכל אינו בשביל עצם הדבר רק בשביל הנאה דעצם הדבר אינו קנוי לו וא"כ איך שייך לאמר ע"ז רבית וע"כ דזה אתיא כמ"ד מעש"ש ממון הדיוט הוא. וע' במה דפליגי רבינו והגאונים ז"ל בהל' מלוה פ"ד הי"ג אי מהני מחילה גבי רבית ובאמת לא שייך מחילה כלל דהא הם באמת של המלוה רק דצריך להחזיר להלוה מחמת גזיה"כ ומש"כ התוס' ב"ק דף קי"ב ע"א ד"ה אע"פ דהמעות אצל המלוה הם כמו גזל שם ר"ל מחמת טעות וכמש"כ התוס' ב"מ דף קט"ו ע"ב גבי משכון ותוס' ב"ב דף צ"ב דהיכא דהוי מק"ט י"ל דהוי גזל וכ"כ בזה וע' ב"מ דף ע"ב גבי ההוא פרדיסא אי השטר ניתן ליכתב ובאמת אם נימא דמק"ט הוי בגדר גזל למה אמרינן בב"מ דף ט"ו ע"א דצריך למלוך בלוקח מגזלן ליכתוב שפיר דהיינו עידית הא גזל גבי מעידית כמבואר בב"ק דף ה' והנה זה תליא בהך דתמורה דף ו' ע"ב גבי אי עביד לא מהני אי החזרה משום דין או משום גזל ואדרבה אי נימא דהוי גזל שוב לא עבר כלל משום רבית כע' דאמרינן בב"מ דף ס"ב כל שאילו בדיניהם אין מוציאין כו' וע"ש

דף ס"א ל"ל לאו בגזל כו' והנה מבואר בב"ק דף ק"ד ע"א דכל היכא דצריך שיגיע לידו לא מהני אי אמר לו יהא לי בידך כיון דצריך להביא כפרה וע' גיטין דף ס"ג ע"ב בהך דאמרה לשליח ליהוי בידך אך בירוש' שם מחלק בין אם אמרה ליהוי בידך או ליהוי לי בידך וכע' הך דקדושין דף ח' ע"ב ע"מ שיקבלם לי כו' ולכך רבינו ז"ל בהל' גירושין פ"ו ה"ט נקט לשון יהא לי וע' ב"ק דף ק"ט ע"א ובהל' גזילה פ"ח דלכך לענין קרבן צריך להוליכו להבעלים משום דלאחר השבועה אינו של הבעלים ויצא לגמרי מרשותם כמש"כ שם פ"ז ה"ט ובמה דפליגי בעהמ"א ובמלחמות פ"ד דב"ק היכא דהודה על הגזל אי יכולים בעלים להקדישו כ"ז שלא גבאו וע' גיטין דף ע"ח ע"א דפליגי תנאי היכא דנתן לה הגט והנתינה לא פעלה כלום אי צריך ליטול מידה ולחזור ולגרשה וע' פ"ד ע"ב שם דהיכא דפעלה הנתינה איזה דבר צריך לכ"ע ליטול ממנה וליתן לה ובירוש' שם יש סברא להיפך דאדרבה אם פעלה הנתינה קצת די בזה דיש ע"ז שם נתינה וע' תוס' קדושין דף מ"ו ע"ב ד"ה מעות מבואר ג"כ כה"ג. וכן נ"מ דהיכא דהדין פוטר אותו מליתן אם הוה כמו שנתן או שאינו צריך ליתן ע' כתובות דף ל"ג ע"ב דמקשה שם מי איכא מידי כו' ותי' דהפטור שלו משום קלבד"מ ולא מיקרי פטור וע' בכורות דף י"ב ע"ב גבי ספק פט"ח דאף לר"א דנתינה מעכבא בספק לא מעכבא ובירוש' פ"ו דתרומות כה"ג ונ' דהתוס' פסחים דף כ"ט ע"א שכ' דהיכא דפטור מקו"ח פטור גם מקרבן מעילה משום דס"ל דמה שהדין פוטר אותו לא הוי כנתינה ומבואר בב"ק דף קי"א ע"א דגבי מעילה צריך ג"כ להביא תחילה הקרן ואח"כ האשם וע' בדברי רבינו בפ"א מהל' מעילה ושם אבאר זה וגבי ספק פט"ח לר"א משום דס"ל דהוי כמו שנתן וחזר ותפסו דאצלו הוא ג"כ בגדר תפיסה וזהו כוונת הגמ' ב"מ דף ו' ע"ב דאם נימא דתקפו כהן אין מוציאין א"א שיתחייב במעשר בהמה דכיון דהוא בידו בגדר תפיסה הוי כמו לקוח וזה ר"ל פוטר ממונו בממונו של כהן וע"ש בתוס' ובר"ן שבת פ' שואל דהיכא דתפס בשביל הלואת שבת נעשה הדבר שלו ושוב א"א ליטול ממנו אך הגמ' דב"מ הנ"ל ר"ל כך דמ"מ תיכף כשנולד הספק צריך תפיסה חדשה דהעובר לא מקרי תפוס ע' תוס' ב"מ דף ק' ע"א ד"ה וליחזי ובירוש' קדושין פ"ב דמה ששוה השה יש להכהן חלק בהחמור ובכורות דף י' ע"ב ע"ש וגם י"ל דצריך לכוון לתפוס וע' בירוש' כתובות פ"ט גבי מטלטלי דיתמי וגבי פירות שביעית דהם סבורים שהם שלו ובאמת אינם שלו רק משום תפיסה והוא אינו מכוון לזה וע' ב"ק דף כ"ט ע"ב גבי הפכו ותוס' ב"ב דף נ"ד ע"א וכ"מ ובמק"א אבאר זה ומה שהקשו התוס' ב"מ דף ו' ע"ב ד"ה קפץ דאמאי לא בטיל ברובא הטעם ג"כ דכיון דזה בא לו ע"י טלאיו שנתערב בהם לא עדיף מלקוח דפטור ממעשר בהמה וע' גיטין דף

י"ח ע"א אם זקפו עליו במלוה אי הוי כדבר חדש וב"מ דף קט"ו גבי שכר בית וזקפו עליו וכתובות דף מ"ב גבי קנס לאחר העמדה בדין ע"ש בירוש' דאינו גובה רק מבינונית. וכן יהיה נ"מ למה דקי"ל דכל הכאה שאין בה שו"פ לוקה עליה דלאו בר תשלומין הוא איך הדין אם הכה בעבדו דפטור כמבואר בב"ק דף פ"ז אי חייב מלקות מי הוי כאילו שילם לעצמו וזה ר"ל ג"כ הגמ' דסנהדרין דף פ"ה ע"א בשהכהו הכאה שאין בה ש"פ ר"ל דגבי יוצא ליהרג כל הכאות הוי כאין שו"פ בהן כיון דלאו בר דמים הוא כמבואר בערכין דף ו' ע"ב וע' בבעהמ"א שם וע' תוס' סנהדרין דף ע"ג ע"ב וכתובות דף כ"ט גבי בא עליה אביה וכן ר"ל בהך דמכות דף ט"ז גבי משכונו של גר התם גברא בר תשלומין הוא ושעבודא דגר הוא דפקע ר"ל דהוי כמו ששילם לעצמו וכע' הך דב"ק דף ק"ט אך לשון רש"י ז"ל במכות לא משמע כן רק דפקע לא מחמת זכיה וע' במש"כ ה"ה ז"ל בהל' בהל' גזילה פ"ח הי"ד בשם הר"א ז"ל דאם גזילה קיימת אסור לזכות בה הגזלן לעצמו ולכך דייק רש"י במכות שם ששרף המשכון ואם קיים ע"כ צריך ליתן לאחר וכמו בב"ק דף ק"ט לארנקי של צדקה וע' במש"כ ה"ה ז"ל בהל' זכיה פ"ב הט"ו דאם הגר חייב לאחר הזוכה בנכסיו חייב לשלם ואף דבתוס' מנחות דף נ"א ע"ב משמע דגבי נסכים פקע השעבוד מהנכסים י"ל דלכך לגבי חוב וכתובה לא פקע משום דלא יצא מרשותם לגמרי וכע' דמבואר בב"ק דף מ"ט ע"ב כיון דשייכא במקצת כו' וע' בירוש' גיטין פ"ח ה"א דאשה יורשת וגם הוא יורש וכתב לה דין ודברים כו' לא מהני דזה הלשון לא מהני רק בנכסים שיהי' לו וכמבואר בגמ' וע' בירוש' ר"פ הכותב מזכיתו את למד חיובו ר"ל כמו שזכה בהם אף שלא היו בשעת הנשואין כך יכול להסתלק מהם וכאן כיון שיש לו מקצת זכות בהנכסים שוב לא מהני הסילוק וע' רש"י ב"ק דף קי"ג ע"ב דמשמע שם דהפקר לא הוי שינוי רשות והוא ג"כ מטעם זה דעדין לא יצא מרשותו לגמרי משא"כ בהך דמנחות גבי מזבח דשם לא שייך גדר זכיה מן ההפקר פקע לגמרי וע' ב"ק דף י"ג ע"ב גבי נגח תורא דהפקר לתורא דידן וע"ז דף מ"ז ע"א גבי מים של רבים אינם נאסרים ודף נ"ב ע"ב גבי ובאו בה פריצים וחללוה ע"ש ברש"י אם יכולים לאסור של הפקר ובכלאים פ"ז דאין אדם אוסר כרמו בשביעית ובירוש' פ"א דתרומות במה דבעי שם אם יכול לתרום מכרי של הפקר וע' רש"י ב"ק דף קי"ד ע"ב דמשל הפקר על שלו ודאי אינו יכול לתרום ומבואר בירוש' דמאי פ"ג ה"ג הטעם דמשלך אתה מעשר וכן מבואר בדברי רבינו בפה"מ מס' תרומות פ"א וכן משמע מדברי התוס' יבמות דף פ"ט ע"ב ד"ה שהפקר וע"ש דף צ' ע"א בתוס' ד"ה אזיל כהן מש"כ דכיון דאמרינן דמדאור' הוי תשלומיו תשלומין איך מהני להפקיע ממנו כיון דחל על התשלומין שם תרומה אך כיון דקי"ל דכל כמה דלא אתי ליד כהן לא חל עליו

שם תרומה כלל וכיון דמדרבנן אין תשלומיו תשלומין וא"כ הוי כמו דלא אתי ליד כהן ושוב לא חל עליו שם תרומה כלל וכאן י"ל דלכ"ע כן דאין הפרשתו מקדשתו כיון דלא חזי דיבוא ליד כהן וגם נ"מ אם צריך דוקא שיבוא ליד אותו כהן שצריך לשלם לו אז חל עליו שם תרומה וע' בירוש' פ"ו דתרומות דאם אכל תרומת ע"ה דאם ישלם לכהן חבר צריך לזכות לע"ה ע"י אחר וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין גבי חרמי כהנים וגזל הגר דכ"ז דלא אתי ליד כהן יש עליהם קדושה אם צריך דוקא שיבא ליד כהן שבאותו משמר ואז פקעה ממנו הקדושה. אך באמת נ"ל דהא דמבואר בב"ק דף פ"ז דהחובל בעבד כנעני שלו פטור מכלום נ"ל דר"ל אם עשה בו מום שעי"ז יצא לחירות וע' תוס' שם וב"מ דף צ"ב ע"ב דצערא לא זכי ליה רחמנא אך כיון דעי"ז יצא לחירות זה הוי תשלום גם במקום הרפואה ובאמת זה תליא דהקנס דקנסינן ליה להוציאו לחירות הוא תשלום לעבד או קנס לרבו וע' רש"י גיטין דף כ"א ע"ב דבשביל איסור החבלה עי"ז יוצא לחירות וגם נ"מ אם אין בחבלה שו"פ דלוקה אם ג"כ יוצא לחירות אי זה הוי בגדר לוקה ומשלם ובאמת רבינו ז"ל בהל' חומ"ז פ"ה ה"ג כ' הכה עבד חבירו משמע דרק דחבירו וע' הל' רוצח פ"ב הי"ב שעבדו י"ל רשות להכותו שם ב"ה י"ד כתב דרק בשבט אז אם חי מעל"ע פטור וע' בתוס"א ב"ק פ"ז דנקט שם דאם חבל בע"כ שלו יותר מהראוי חייב ור"ל מלקות או דר"ל כמש"כ רבינו ואף לאחר מעל"ע אם מת חייב וע' הל' עבדים פ"ט והוא בנדה דף מ"ז דאסור לביישן אך הבעהמ"א בסנהדרין דף פ"ה כ' דביוש גרע וכן ס"ל לרבינו בהל' ממרים פ"ה ה"ב לחלק בין בושת לחבלה וע' הל' גניבה פ"א. וגם נ"מ אם חבל בע"כ שלו בשבת אם יוצא לחירות אי שייך בזה קלבד"מ ובזה יש ליישב אם נימא כמ"ד בירוש' דב"ק פ"ד דיש נזקין בכולו ע' ב"ק דף מ"ג וכן מוכח במכות דף ח' ע"ב דלמ"ד חנק חמור בהרג את אביו חייב גם משום מכה אביו דהוי כמו חבלה וא"כ למה עי"ז לא יצא העבד לחירות ומבואר בתוספתא ב"ק פ"ט דהיכא דלאחר הכאה יצא מרשותו פטור לגמרי ובמכילתא פ' משפטים הגרסא להיפך ונ"מ למ"ד ב"ק דף צ' דהמוכר עבדו ופסק ע"מ שישמשנו ל' יום הראשון ישנו בדין יום או יומים אם חבל ביום ל' א"כ נמצא דבשעה שמת לא היה ברשותו מאי עכ"פ איך משכחת לה להך דין דיום או יומים ובפרט אי נימא כמ"ד דא"צ גט שחרור וע"כ צ"ל דהוי בגדר חייבי מיתות שוגגין דפטורין מדבר אחר ובפרט לשיטת רש"י ב"ק דף ל"ה וכן מבואר בירוש' פ"ב דשבת דמקלקל בשבת ג"כ פטור מממון אך התוס' ורבינו בהל' חומ"ז פ"ד ה"ט לא ס"ל כן אם זה הוי גדר תפיסה ע' תוס' כתובות דף מ"ב ע"א ושם דף ל"ג ע"ב בתוס' דבקנס אף לצאת ידי שמים פטור ואם תפס מפקינן. עכ"פ י"ל דהיכא דנפטר עפ"י דין לא הוי כתשלומין וע' כתובות דף

נ"ג ע"א גבי כתובת בנין דיכרין היכא דנישאת ואח"כ בא בעלה דקנס קנסוה ע"ש ור"ל אי מה דפיטרה הבעל מכתובתה אי זה כמו ששילם לה כתובתה או דא"צ לשלם וע' בהשגות בהל' אשות פ"ח הט"ז מה דמחלק שם בין מוכרת למוחלת ובפי"ט הי"ב ובמה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' אישות פי"ח ה"ו היכא דאין להאשה כתובה מחמת דלא נשבעה אי יש לה קבורה אי הוי כמו שקיבלה כתובתה או רק דאין הבעל צריך ליתן לה וע' תוס' כתובות דף צ"ה ע"ב אם אין להיורשים אלא מטלטלין דאינה גובה כתובתה אין לה קבורה וזהו החילוק בין בע"ח לכתובה דגבי בע"ח רק דא"י לגבות אבל בכתובה אין לה כלל וע' ירוש' חגיגה פ"א דהוי בזה מחלוקת ונדרים פ"ט אם אומרים להם שיתנו וכ"כ בזה במק"א וע' במה דפליגי רשב"ם ותוס' ב"ב דף קמ"ד ע"א היכא דהשביחה לפני השבועה למי שייך השבח ובאמת נראה דגבי מטלטלין דנכסי צ"ב שלה דנוטלתן לאחר מיתת בעלה בלא שבועה כמש"כ רבינו בהל' אישות פי"ח ובתוס' יבמות דף ל"ח וב"ב דף קנ"ח מ"מ הא מקרי מחוסר גוביינא כמבואר יבמות דף ס"ו ע"ב ובתוספתא שם פ"ט דאם היה בעלה כהן ומת דעבדי צ"ב שלה אוכלין בתרומה אף היכא דהיא אינה אוכלת וא"כ אם תפסה אותם האשה והושבחו למי שייך השבח ונראה דזה ר"ל הירוש' כתובות פ"ט וקדושין פ"א האי ארמלתא דתפסא אמהותי דמוציאין מידה דסבורא דהוא דידה ולית דידה ונ' דר"ל דהוה של צאן ברזל שלה ואם היתה נוטלתן בתורת גביה קנתה דאף שבועה לא בעי רק היא סבורה דא"צ לגבות כלל דהם שלה ממילא לכך לא זכתה בהן ונ"מ לענין השבח דאינו שלה:

השמטה במ"ש לשיטת רש"י גיטין דף כ"א דלכך עבד יוצא לחירות משום איסור חללה וא"כ לפי"ז קשה הך מחלוקת דקדושין דף כ"ד ע"ב דרשב"ג ורבנן:

וכן בהך דהרי שהי' רבו רופא תיפק לי' דהא מבואר בסנהדרין דף פ"ד ע"ב דלרפואה פטור אך בתוספ' דב"ק פ"ו ופ"ט מבואר גבי רופא שריפא דאף ברשות ב"ד מ"מ חייב בדיני שמים וה"נ כן. גם י"ל נ"מ בין אם היציאה הוא משום חסרון האבר או משום חסרון הפעולה וכ"כ בזה בח"ג בהל' כלאים דבאמת גבי עין יש ג' גדרים אחד הראי' ואחד שאם נסמית לגמרי בטל ממנה שם העין ואם נחטטה בטל ממנה שם האבר וגבי מחוסר אבר בקרבן עוף הנה בקדושין דף כ"ה נקט שם נחטטה ובזבחי' ובכ"מ נקט נסמית אך רבינו ז"ל גרס בהל' איסורי מזבח פ"ג נמסית ור"ל אם דוקא חסרון אבר במציאות או אף בתואר:

וזהו כונת הירוש' פ"א דע"ז ה"ה קרייא אמר שמקריבין חסר לע"ז ומייתי ראי' מקרא וכי תגישון עיור כו' ר"ל חסר התואר לא המציאות וזה מבואר בכ"מ דמחוסר אבר אינם

מקריבין ועי' בירוש' סנהדרין פ"ז הי"א גבי זיבח לה טלה בע"מ וכן בהך דקיטע אצבעו דע"ז דף י"ג זה לא הוה מחוסר אבר רק דעי"ז נסתלק מהרגל תואר רגל וכ"כ בזה במ"א הך בעייא דירוש' פ"ט דסוטה גבי ע"ע אם קלוט מיקרי בע"מ או מחוסר אבר דעי"ז נפסד צורת האבר וכן נ"מ גבי ראי' אם שנסתלק הראי' או שנתכסה הראי' ע"י דבר אחר וזה הגדר של דוקין שבעין דגרע מכל המומין כמ"ש רש"י מנחות דף ע"ט ע"א ובכורות דף ט"ז ע"א וע"ש דף כ"ח דהם משתנים לאחר מיתה ותוס' זבחים דף ל"ה ע"ב וזה הגדר דיבמות דף ע"ט ע"ב וגיטין דף ע' ע"ב כחישותא הוא דאתחיל בי' והני לא מטעם האיסור יוצא לחירות רק מצד הדין ובמ"א אבאר זה: ע"כ השמטה].

עכ"פ גבי רבית תיכף כשעשה שומא כבר נתחייב בו ומ"מ אם נתגייר אסור ליטול ממנו הרבית וע' ב"ק דף צ"ו גבי שבח אם גזל ישראל ומכר לעכו"ם ובדברי רבינו בהל' שכירות פ"ב אם הפקיד אצלו גר ואח"כ נתגייר וע' רש"י ב"ק דף פ' ע"א דגבי רועה שעשה תשובה פי' דקאי אבהמה דקה וגבי גר נקט שנפלו לו בירושה ולא נקט שנתגייר והיו לו חזירים אך כך משום דאיסור סחורה הוא דאורייתא וגבי חזירים אף בנזדמנו אסור ע' ב"ק דף פ"ב ע"ב ופסחים דף כ"ג רק גבי ירושה כיון דקי"ל דירושת הגר רק דרבנן אינם שלו וגם י"ל דאיסורא לא זכי ליה כהך דקדושין דף י"ז ע"ב וע"ז דף ס"ד:

והנה בתוספתא דטהרות הובא בירוש' פ"ט דעירובין ופ"ג דחגיגה גבי גר שנתגייר והיו לו יינות ואמר ברי לי שלא נגעתי בם וכן בע"ה שנעשה חבר דס"ל לת"ק דהוא עצמו מותר לשתות ולהשתמש מהם וכ"כ מזה בח"א בהל' מא"ס פי"א ה"ג אך באמת כך דהא דכליו דע"ה טמאים זהו רק לחבר אבל לא לעצמו וזה ר"ל הגמ' בחגיגה דף כ"ב ע"ב לעצמו טהרנו ע"ש ברש"י ותוס' ולעצמו הוא באמת טהור ולכך מציל במוקף צ"פ ומש"כ התוס' שם בד"ה טמא מת דהא לא שכיח ולכא' קשה הא אנן פסקינן באמת דאין כלי חרס מציל ומה שייך בו דין טמא מת אף לנו אך התוס' ר"ל שמא זה הכלי גופא נטמא והטבילה ע"ה בכלי שאין בפיה כשפופרת הנוד וע"ז קאמר דלא שכיח. גם י"ל לשון הגמ' דלעצמו טהרתם ר"ל דמבואר בתוספתא דאהלות הובא בהל' טומ' פכ"ג דאדם עצמו טהור אם הוקף בכ"ח צ"פ. עכ"פ כשהם אצל ע"ה לגבי ע"ה עצמו לא גזרו טומאה ולכך נקט רבינו בהל' תרומות פ"ו ה"ב דלכך אסור ליתן תרומה טהורה לכהן ע"ה משום שאסור לאכול תרומה טמאה ולא נקט משום דמטמאה דלזה אין חשש דהוא עצמו לגבי עצמו לא מיקרי כלל טמא אך מ"מ על התרומה שפיר חל שם טומאה וע' ירוש' פ"ו דתרומות ובדברי רבינו לק' פ"י הכ"א דאין מוסרין טהרות לע"ה ושם ר"ל ג"כ משום דע"ה יאכלם אח"כ בתורת טהרה כי אין ע"ה חשוד לאכול תרומה טמאה ולכך

מותר ליתן לו תרומה טמאה בחזקת תרומה טמאה ודלא כהשגות וע' נדה דף נ"ז ע"א גבי כהן כותי דאינו חשוד לאכול תרומה טמאה. וכן לגבי סתם יינם לגוי עצמו אין עליו דין יין נסך כלל ולכך אם אח"כ נתגייר מותר לשתות היין והנה בירוש' שם נקט ברי לי שלא נתנסך ולא נקט ברי לי שלא נגעתי משמע אף אם נגע ג"כ לא איכפת לן לגבי עצמו ולא שייך ע"ז לאמר הך דכתובות דף כ"ח ע"ב דעכו"ם ונתגייר אינו נאמן אף לענין דרבנן מחמת מילתא דלא רמיא כו' וצ"ל דזה רק לאחרים אבל לעצמו לא שייך זה ול"ד להך דחגיגה דף כ"ו ע"א גבי גבאים דנאמנים לאמר לא נגענו אם עשו תשובה ובחולין דף נ"א ע"א גבי הני דיכרי דגנבי גנבא דאי אהדרינהו מחמת תשובה מותרים י"ל דשייך בהו לאמר כמו אנפשיה ומדכר וכע' הא דכתובות דף כ' ע"ב אך קשה מעבד דהוא ג"כ מוזהר על תחומין ומבואר בכתובות שם דאינו נאמן גבי עד כאן היינו באין בשבת וע' עירובין דף נ"ט ע"א בתוס' וי"ל דכאן ר"ל ע"י עירוב והנה ע' עירובין דף פ"ב ע"ב ובתוס' שם דף ע"ט ע"ב דבשביל עבד ושפחה מערבין שלא מדעתו וא"כ הוי כמו ע"י אחרים דמבואר בכתובות דף כ"ח ע"ב דלא מהימני ובאמת נ"ל דלא דר"ל דמניח בשבילם עירוב רק דהם בטלים אצלו כמו חפציו וכמו גבי קרבן פסח דהם אוכלים מפסח שלו לא בגדר מנויין רק דהם בטלים אצלו וע' ירוש' פ"ח דפסחים ה"א וכ"כ בזה בח"ג בהל' כלאים ונראה דכן הדין בהך דקטן יוצא בעירוב אמו ע' עירובין פ"ב ר"ל ג"כ דא"צ עירוב כלל דבטל אגב אמו וכן מוכח בתוספתא פ"ו דעירובין וע' ירוש' ספ"ב דסוכה ואף דמלשון הגמ' דעירובין לא משמע כן ובאמת זה תליא בשיטת הראשונים בהך דכתובות דף ס"ה ע"ב במה דאמר שם דזן קטני קטנים אי ר"ל רק בהדה כמש"כ שם רש"י אך רבינו ז"ל בהל' אישות פי"ט הי"ד ופכ"א הי"ז כ' דצריך ליתן להם מזונות לא אגב אמם ואם היורשין צריכין ליתן להם מזונות ע' יבמות דף ס"ז ע"ב גבי הבת מאכלת והנה הא מזונות האשה קודמות להבנות גם בנכסים מועטים ע' כתובות דף מ"ג וצ"ל כמבואר בירוש' שם דראויה לתבוע כתובתה ולאבוד מזונות וגם זה תליא במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' אישות פי"ט הי"ב אם הבנות ניזונות היכא שמכרה כתובתה ע"ש אך מ"מ משום מזונות קטני קטנים אמאי לא מעכבא מלאכול בתרומה וצ"ל דלזה עדיין אין לו זכיה וע"ש דף מ"ב ע"ב בהא דאמר שם וליתבעה ליורשים אם ר"ל בגדר ירושה או בגדר מזונות מחמת קטני קטנים עכ"פ מה שעבד יוצא ע"י עירוב לא מחמת עצמו רק מחמת אדון ולכך לא מהימן כמש"כ וכה"ג מחלק בירוש' עירובין פ"ט שם והובא בדברי רבינו בהל' מטמאי מו"מ פ"י ה"ז ע"ש ויהי' נ"מ לגבי שבויה אם אח"כ נתגייר הגוי ואמר שלא נגע בה דשבויה ג"כ הוי בגדר תקנה כמש"כ בזה בהל' אישות פ"י ע"ש בח"א. עכ"פ חזינן דעכו"ם ונתגייר

לא הוי כמו שנשתנה מרשות לרשות וא"כ לא שייך לאמר אתינא מכח גברא כו' אך מ"מ הך טעם דיליף מקרא דטבל של ת"מ שאתה לוקח מן הגוי שייך גם כאן וכן יהי' נ"מ גבי גוי שהקדיש קרבן ואח"כ נתגייר אם חייבין כרת בשחטו בחוץ דהנה מבואר בע"ז דף נ"א וכ"מ דקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבם בשעת איסור הבמות אין בהם כרת וגבי גר מאי אי זה נקרא כמו שהקדשין בשעת היתר הבמות וע' בתו"כ פ' ויקרא פ"ב אדם לרבות את הגרים ונ' דנ"מ אם הקדיש קרבן כשהיה בן נח למ"ד שלמי עכו"ם עולות כמש"כ ואח"כ נתגייר אם יכול לשנותו לשלמים אי זה הוי דין שהוא עולה או בעצם הוא עולה וכמש"כ לעיל וכן נ"מ לקטן שהוא מופלא הסמוך לאיש והפריש קרבן ואח"כ נתגדל ושחטו בחוץ למ"ד פ"א בתרומות ירוש' ה"ב דאין חייבין על קדשין בחוץ מאי וי"ל דזה כוונת הגמ' בנידה דף מ"ו ע"ב יכול יהא חייב על הקדישו קרבן ור"ל כה"ג אם הגדיל ומשום שחוטי חוץ ובמק"א אבאר זה:

והנה בירוש' פ"א דדמאי ה"ג מבואר שם דמחפין טבל עם הגוי ובתוספתא שם מבואר דאסור וכן מבואר שם דגם בהמתו אסורה לאכול טבל של גוי והנה אם נימא כמש"כ התוס' בכ"מ דהאיסור הוא משום הנאה של כילוי י"ל דעיקר הטעם הוא משום דצריך לקיים מצות נתינה ועי"ז מבטל וגם כהן נותנו לעצמו בגדר נתינה כמש"כ בח"ג ולפ"ז אם נימא דמתנות שלא הורמו כמו שהורמו דמיין אם נתן הישראל לכהן טבל לזכות בו קיים מצות נתינה ע' חולין דף קל"א ע"א וכן אם הישראל לקח תרומה מכהן או נפלה לו מבית אבי אמו כהן אז בתרומת כרשינין וכיוצא בו י"ל דגם הישראל מותר ליתנן לבהמתו וזהו כוונת רש"י פסחים דף ל"ד ע"א גבי אבא שאול אך מרש"י ע"ז דף ט"ו ע"א מוכח להיפך דרק אם היא של כהן יכול להאכילה הישראל תרומה וע' יבמות דף ס"ו ע"ב אך שם לא ר"ל על ישראל רק דר"ל דפרתו של כהן שהיא שכורה אצל ישראל ומזונותיה על ישראל מותר לכהן להאכילה כרשיני תרומה:

והנה ע' בבכורים פ"ב מ"ב גדוליהן אסורין כו' משא"כ בתרומה וע' תוס' פסחים דף ל"ד ובאמת ר"ל לענין הא דמבואר בב"מ דף צ' גבי הדשות בתרומה ובמעשר דגם בגדולי תרומה אסורה הבהמה לאכול וכמבואר פ"ט דתרומות מ"ג והא דנקט כאן דשרי נ' דר"ל הא דירוש' פי"א דתרומות ובתוס' יבמות דף ס"ו וב"מ שם דרק כרשיני תרומה מותר ליתן לבהמת כהן וגבי גידולין ס"ל דגם שאר מינים מותר להאכיל לבהמה משום דאין בהם רק איסור תרומה ולא קדושה אבל בהמת ישראל אסורה אף בגדולין משום איסור וכן פי' רבינו במשניות שם:

גם י"ל דמיירי שעשה מלאכה ע"י בהמה במחובר וע' בירוש' תרומות פ"ח דאיסור גידולי

תרומה חל אף במחובר ור"ל דלא נימא דהתקנה לא חלה רק כמו דבר חדש ואין תרומה במחובר וזה תליא בהך מחלוקת דפי"ד מ"ז דכלים גבי שברי כלי מתכת דחזרו לטומאתן ישינה אי מצטרף הזאת ג' של קודם שבירה להזאת ז' שלאחר שבירה או לא וכ"כ בזה. וכן נ"מ אם לא תיקנם לגמרי ע' תוס' שבת דף מ"ח ע"ב ונדה דף כ"ו ע"ב דלהפקיע טומא' ישינה לא מהני וטומאה חדשה אינה מקבלת ויהיה זה נ"מ כאן וכ"כ בזה בח"א בהל' מא"ס פט"ו הי"ז. ובזה י"ל דשפיר אכלה הבהמה משא"כ בתלוש. עכ"פ חזינן דאף היכא דליכא קדושה ורק איסור אסור באכילה לבהמתו וה"נ כן גבי טבל של גוי ולכך אסור לבהמה אבל זריעה הנה בירוש' פ"ה דמעש' מוכח דהטעם הוא דאסור לזורעה משום הפסד כהן והכא לא שייך זה דהא מוכרו לכהן ולכך מבואר בירוש' פ"א דדמאי ה"ב דגבי דמאי א"צ להביא ממדבר לעיר משום דס"ל כהך שיטה דמוכרה לכהן דלא כשי' רש"י סוטה דף מ"ח ותוס' יומא דף ט' וע"ש שכ' הטעם משום דהוא דבר מועט לכך נותנו לכהן וא"כ בדבר מרובה מוכרן ושוב אין כאן דין השבת אבידה וזהו כוונת הירוש' שם מצוה להשיב אבידה בדבר מועט ולא בדבר מרובה וא"כ היכא דמוכרן לכהן לא שייך הטעם דהפסד כהן אך זה רק בטבל של גוי הטבול לתרומת מעשר אבל אם הוא טבול לת"ג דזה אף בשל גוי צריך ליתנו לכהן כמבואר בגמ' אסור לזורען ובזה א"ש דלא סתרי אהדדי הירוש' והתוספתא הנ"ל. גם י"ל דזה תליא אם ע"י הזריעה תפקע הטבל וזה בעיא דלא איפשטא במנחות דף ע' ע"א. והנה לפמש"כ לעיל דתרומה הנזרעה בקרקע של גוי אף דיש בה כל הדינין מצד איסור מ"מ אין בה קדושה וא"כ כאן למה אסור להפסידה וצ"ל דס"ל להתוספתא דגם קנין נכסים אין לו לגוי וע' פ"ט דתרומות גבי הך דמנכש עם הכותי כו' והנה בירוש' שם ס"ל דקאי אעכו"ם וכן בפהמ"ש שם וע' תוס' מנחות דף ס"ז ע"ב אך מהך דנדרים דף נ"ח ע"ב נראה דקאי אכותים וכמ"ד גירי אמת הם רק דחשודים הם לזרוע טבל ע"ש:

הלכה יג

ישראל שמכר כו' ואם אחר כו'. **הנה** כאן פסק רבינו דפירות של ישראל שנמרחו בפטור חייבין במעש' מדבריהם ולק' בהכ"ב פסק דפירות של א"י שיצאו לחו"ל ונמרחו שם פטור אפי' מדרבנן הואיל ונמרחו בפטור ע"ש בהשגות והך דמנחות דף ס"ז ע"ב גבי בעלי כיסין כ"כ דרבינו מפרש לה בענין אחר וכן להיפך אם נימא דיש קנין לעכו"ם להפקיע מיד מעשר ואח"כ קנאן הישראל ומרחן לפי שיטת רבינו לק' בהכ"ב דפירות חו"ל שנכנסו לארץ ומרחן שם חייבין רק מדרבנן ול"ד לחלה חדא משום דגבי תבואה לענין מעשרות אף קודם מירוח אם הפריש הוי מעשר ולכך נדחה וכע"ז מחלק הירוש'

פ"א דחלה דגדיש שנדמע חייב בתרומה ופטור מן החלה ור"ל כך דכבר הארכתי בזה בח"א ובח"ג אי טבל הוא איסור עצמי או איסור מחמת דבר אחר ע' פסחים דף מ"ח וביומא דף פ"ג ע"ב וכ"מ והנה בביצה דף י"ג ע"א אמרינן דמעשר ראשון שהקדימו בשבלין שמו טובלו לת"מ ע"ש ברש"י אך רבינו ז"ל בהל' מעשר פ"ג הי"ט פסק דלא הוי טבל רק לענין מכת מרדות אך לא כתב מכת מרדות מדרבנן כמש"כ פ"ד ה"ב וע' בירוש' ספ"א דתרומות דאין לוקין על טבלו דבר תורה אך רבינו כ' סתם ונ"ל כך דרק היכא דהטבל הוא איסור עצמי הוא גופא איקרי קודש כמבואר בירוש' מעש"ש פ"ה ובתוס' יבמות דף פ"ו ע"א וקדושין דף ל"ח ע"ב וכ"מ זה רק אם נעשה ע"י מירוח והכנסה לבית אבל טבל זה שנעשה רק ע"י שקרא עליו שם מעשר אין עליו שם קדושה בעצם והוי כמו מעש"ש עד שלא הכניסו לירושלים וע' מש"כ רבינו בהל' מעש"ש פ"ב ה"ו ומוכח בירוש' מעש"ש פ"ב ורש"י יומא דף ט' וב"מ דף צ' דרק לאו ללקות אין בו אבל איסור לאו יש בו ודלא כשיטת התוס' מכות דף י"ב ע"ב והוא ג"כ מטעם זה דלא חלה עליו קדושה בעצם רק משנכנס לירושלים ולכך מהני פדיון קודם כניסה דאין עליו קדוה"ג ובזה א"ש הא דקדושין דף נ"ג ע"ב וב"מ דף צ' וכ"מ בתוס' לענין אי יש עליו לר' יהודה בגבולין שם ממון גבוה אך נ"מ דהיכא דכבר היה בירושלים ואח"כ יצא לגבולין וכמ"ד מחיצה לקלוט דאור' ובין היכא דעדיין לא נכנס לירושלים וכן אם נטמא פקעה קדושתו ולכך יכול לפדותו וע' רש"י יבמות דף ע"ג וע"ד דהיכא דנטמא קל ויכול ליקח ממנו בגדים וא"ש קו' התוס' שם ולכך קיי"ל דאסור לגרום טומאה למעשר שני כמבואר בסוכה דף ל"ה ע"ב ובירוש' פט"ז דשבת דאסור לטמא דהיא תרומה היא מעש"ש ואף דמהך דפסחים דף ל"ח ע"א משמע דמותר לגרום טומאה למעש"ש ע"ש ברש"י ד"ה או דילמא. אך י"ל כך דהנה ע' ירוש' בכורים פ"ב ה"ג על הך דולא בערתי ממנו בטמא דיליף מזה שאסור לבערם בטומאה דמקשה ל"ל הא צריך לפדותם ומתרץ שם או דזה קאי אבכורים או דקאי אלקוח בכסף מעש"ש דלא מהני פדיון אליבא דר' יהודה והנה לכ"א לפי המבואר בירוש' פ"ג דמעש"ש ה"ב מוכח דאם לקחו תרומה בכסף מעש"ש ונגע טבול יום דנטמאת מחמת התרומה מ"מ אין לה פדיון דצריך שהטומאה תהיה מחמת מעש"ש וע' תוס' זבחים דף ל"ג ע"ב ד"ה אזהרה וא"כ שוב שפיר משכחת לה אף לדידן שלא יהא יכול לפדות בלקוח בכסף מעש"ש שנטמא כגון תרומה ונגע בו טבו"י ונ"מ לענין ביעור דמותר בתרומה ואסור במעש"ש אך באמת זה תליא בהא דירוש' פ"ג דחלה ה"ז דטבו"י אין עליו שם טמא ולכך יש הרבה דברים שאינם חיבור בטבו"י וזה מחלוקת דר"מ וחכמים ספ"ג דטבו"י אי טבו"י מקרי טמא וע' מס' כלים פ"א מ"ח בפה"מ ובחולין

דף ל"ד ע"א וזה כוונת רש"י בחולין דף קכ"ח ע"א ד"ה מהדר דכ' דהוא טומאה דרבנן והוא תמוה אך כך דכ"כ דאין עליו שם טמא וכמבואר בפסחים דף ל"ד ע"ב מעלה בעלמא וע' ירוש' סוטה פ"ה ה"ב דיש עליו שם טהור ואף דפסקינן דעל ביאת מקדש חייב כרת כמש"כ רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ד וכן לגבי תרומה ס"ל לרבינו בפ"ז מהל' תרומות דחייב מיתה בידי"ש ולא כשיטת התוס' זבחים דף י"ז מ"מ לגבי אכילת קדשים מבואר בפי"ח מהל' פסוה"מ דאינו חייב כרת:

ונראה דה"ה בהא דקי"ל והובא בדברי רבינו בפ"ז מהל' תרומות ה"א דכהן טמא שאכל תרומה טמאה אינו במיתה משום דמחוללת ופקע ממנה שם קודש נ' דאם נגע בה טבו"י אינה נקראת מחוללת דכיון דהקדושה שבה גרמה שתטמא א"א שתפקע עי"ז וכ"כ כה"ג בח"א בהל' יבום ובאמת לפה"מ בהל' פרה ספי"ד דהיכא דנטמאה התרומה טומאת מעלה אף שהיא דאור' כמו טומאת פרה לא נקראת מחוללת וע' תוספתא פ"א דשבועות דקרי לה טומאת קדישות ואינו חייב על ביאת מקדש אך בתו"כ פ' ויקרא מבואר דחייב וע' ספ"ו מהל' אה"ט דנראה שם דהשורף והמשלח אין מטמאין אוכלין ומשקין משום דטומאתן מעלה בעלמא וגזה"כ כמש"כ התוס' ב"ק דף ע"ז ע"א וע' נדה דף ל"ה שעיר המשתלח יוכיח כו' וזה ר"ל דזה לא מקרי גדר טומאה ע' תוס' שם דף נ"ה ע"ב גבי שעיר המשתלח וע' זבחים דף ק"ה ע"ב לענין נבלת עוף טהור דאין מונין בה ראשון ושני והוא ג"כ מחמת זה ונ"מ אי מותר להכניס הפרים עצמם אח"כ למקדש וכן השעיר המשתלח עצמו וע' זבחים דף ק"ה ע"א דמשמע שם דפרים הנשרפים אף לאחר שיצאו מותר להכניסם לעזרה וכן לגבי שעיר המשתלח כה"ג וי"ל דזה תליא אי מטמא טומאת אוכלין וכן נ"מ אי מותר להכניס נבלת עוף טהור עצמו למקדש וי"ל דזה תליא במש"כ לעיל אי נבלת עוף טהור הגורם טומאה הוא רק הצואר או להיפך דחידוש הוא מה שאינו מטמא רק בבית הבלועה וע' נדה דף מ"ב עשהו בנבלת עוף טהור ר"ל דלכך אינו מטמא רק בבה"ב משום דאז נולדה לה הטומאה ולכך לא שייך בה דין טומאה בלועה וכמו דאמרינן בירוש' ספ"ו דיומא דהצואר היא מחיצת עוף טהור וה"נ גבי דם יולדת שנעקר כיון דאז נולדה הטומאה לכך לא שייך בה דין טומאה בלועה ודחי דגבי נבלת עוף טהור שוב אח"כ אין עליה שם טומאה כמבואר בתו"כ פ' אחרי דאין מטמאה ביציאתה משא"כ בדם. וע' חולין דף ל"ד דהוה בזה מחלוקת ר"א ור"י ושבועות דף ז' וזבחים דף ע':

ובאמת נ' דיש עוד נ"מ אי הך דנבלת עוף טהור מטמא בבה"ב הוא רק היכא דיש עליה טומאה מחמת שהיא נבלה או היכא דטמאה מחמת דין כמו תקרובת ע"ז וע' בהל' אה"ט

פ"ו ה"ז דאף לדידן מטמאה במשא כנבלה ומפ' כן הך דחולין דף י"ג ע"ב יש לך אחרת שמטמא במשא ור"ל מחמת טומאת ע"ז וע"ש ברש"י והיך הדין לגבי עוף טהור כה"ג ואי מטמא בבה"ב ומהך דפסחים דף ע"ג מוכח דמטמא בבה"ב דהא בחולין דף מ' ע"ב מוקי לה דמיירי בעוף וא"כ מה מקשה שם בפסחים מאי תקן הא תקן לענין שלא מטמא בבה"ב וע' נדה דף מ"ב ותוס' חולין דף ע"א ע"א ד"ה מי דמוקי לה דמיירי בתחב לו חבירו ורש"י ז"ל שם דף כ' ע"ב מוקי לה כשבלעה מידי משום דס"ל דאין משא בלא היסט ע' רש"י פ"א דכלים ופ"ה דזבים וחולין דף קכ"ד ע"ב אי משא הוי בלא היסט ובזה י"ל קו' תוס' חולין דף ע"ב ע"א דהא מטמאה במשא גבי טבעת וכן גבי עובר מת דפירש"י דהוא משום טומאת ביה"ס וה"ק דהא מטמא במשא אך י"ל דכה"ג בלא היסט לא הוי משא וגם י"ל משום דבטיל לגביה גופה לא מקרי משא וע' ירוש' פ"א דקדושין גבי בהמה מעוברת אי הוי עליה דין משא לענין קניית הולד במשיכתה וע' נזיר דף נ"א גבי גלגלין וב"ק דף ע"ח וב"מ דף ע"ט ע"ב ש"מ ביניתא אכריסא תקלא ר"ל דזה בטל לגוף וע' ירוש' סוטה פ"ה דמת אינו מטמא בהיסט ובספרי פ' חקת ובמק"א אבאר זה:

אך י"ל דתקרובת ע"ז שאנו ע' שבת דף פ"ג גם י"ל דאי נימא כמ"ד זבחים דף ע' ע"א דנבלת עוף טהור בבה"ב א"צ כזית בכדי אכילת פרס וא"כ שפיר תקן ומה מקשה בפסחים שם וע' כריתות דף י"ג ע"ב בתו"י. וכן י"ל נ"מ להיפך דהא דממעטינן נבלת עוף טהור מכל טומאה זה רק בגדר נבלה אבל לא לגבי תקרובת ע"ז וא"כ שפיר ר"ל במתני' חולין דף י"ג שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה במשא ר"ל אף בעוף דאז טומאת משא הוא רק משום ע"ז:

והנה רבינו ס"ל בהאה"ט פ"ג ה"ב כך דגבי נבלת עוף טהור מטמא טומ"א בלא הכשר מים ובלא הכשר שרץ משא"כ גבי פרים הנשרפים דס"ל דבעי הכשר שרץ אך לא הכשר מים וע"ש בהשגות ובהל' פ"א פ"ה ה"ז ובחולין דף קכ"א דאמר שם דלא בעי לא הכשר שרץ ולא הכשר מים וע' ירוש' חגיגה פ"ג דמבואר שם דנבלת עוף טהור א"צ לא הכשר ולא טומאה לטמא טומ"א רק לגבי מנין מחלק שם בין דבר שהטומאה שלו מחמת דבר הראוי לאכילה ובין דבר שהטומאה שלו היא עי' גזיה"כ דהוי כמו דאמרינן חולין דף קכ"ט ע"א כששימש מעשה עץ שימש ע"ש בתוס' ושם דף ע"ג ע"ב וזהו ג"כ כונת הגמ' חולין דף ל"ו ע"ב עשוהו כהכשר מים ר"ל דכיון דחזינן דאף עצים ולבונה מטמאים ע"כ לא תליא כלל בשם אוכל וע' תוס' חולין קכ"ח ע"א ד"ה הרי גבי יד ותוס' ב"ק דף ע"ז ע"א ד"ה פרה וכ"מ:

אך באמת כך דהנה גבי נבלת עוף טהור חשיב לה במשנה ב' בבות צריך מחשבה ומטמא

טומ"א בכביצה:

והנה בדברי הגמ' דזבחים שם ק' מה זה דאמר מ"ל ר' מאיר הוא ומה ס"ד כלל לאמר ר' מאיר היא הא כ"ע ס"ל דנבלת עוף טהור מטמאה טומ"א וע' תוס' חולין דף ק"ב ע"א ד"ה ר"מ:

והנה בתוספתא ס' מס' זבים הוא מחלוקת בתנאים דחד ס"ל דלטומ"א דוקא כביצה וחד ס"ל דדי בכזית וחד ס"ל דאף בבה"ב דוקא כביצה והנה במס' עוקצין הובא בבכורות דף י' וכ"מ מבואר דגבי נבלת עוף טהור יש חילוק בין כרכים לכפרים לגבי מחשבה וכאן סתם אך נ"מ כך דלגבי פרים הנשרפים ופ"א עיקר הדבר מה שסופו לטמא טומאה חמורה הוא במתעסקין בה לעשות כדין וא"כ אם חישב עליה לאוכלה שוב לא שייך בה הך דין דסופה לטמאה וע' זבחים דף צ"ד ע"א אי אמרינן מיגו דמבטל למחשבתו והוי דבר הראוי לקבל טומאה אי נקרא דבר המקבל טומאה ולכך ס"ל לרבינו דצריך הכשר טומאה ממקום אחר משא"כ בנבלת עוף טהור דכשמחשב לאוכלה אז סופה לטמא:

אך כ"ז לדידן דס"ל דשעיר המשתלח אינו מטמא מחיים משום שהוא חי ואינו בגדר מחשבת טומאה וכמו דאמרינן בנדה דף נ' ע"ב דמחשבת חיים ומחשבת חיבור דלא הוי מחשבות משום דחיותו מטהרתו כמש"כ התוס' בב"ק דף ע"ז ראיה מבן פקועה ודגים וכ"מ וכן לגבי טריפה דקי"ל דטהור וזה תליא אי משום די"ל תקנה בשחיטה כמבואר חולין דף קכ"ו ע"ב ודף ע"ב ע"ב או משום דהיא חיה ואינה מטמא. וע' בחולין דף ע"ה ע"א גבי נולדו בדגים סימני טריפה ע"ש בזה ובתוס' זבחים דף ס"ט ע"ב דאבר מן החי מן הטריפה מטמא משום אבר מן המת חזינן דרק משום דיש לו תקנה בשחיטה וזה שוב א"ל תקנה אך כיון די"ל תקנה שוב א"א לחול עליו וכן נ"מ לר"ש דס"ל בחולין דף ס"ח ע"ב דקלוט במעי אמו שרי אי ר"ל משום דהשחיטה תתירנו משום כל בבהמה או משום דעדיין לא חל האיסור כיון דאין אמו טמאה ונ"מ לקלוט במעי פרה טריפה לר"ש כיון דאין שחיטת אמו מתירתו באכילה כמבואר שם דף ע"ה אי יש עליו ג"כ שם בהמה טמאה וזה תליא גבי בן ח' הנמצא במעי טריפה דאסור ע' חולין דף פ"ה אי ר"ל דאסור מחמת טריפה ע"ש בתוס' או מחמת בן ח' וכ"כ בזה בח"א מהך דנדה דף כ"ד דחל שם טמא על עובר במעי טהורה גבי השסיעה ע"ש. וא"כ לר"מ א"צ מחשבה כיון דס"ל דגם שעיר המשתלח חי מטמא טומ"א וא"כ שוב גם פרים הנשרפים א"צ הכשר טומאה:

והנה במתני' הנ"ל דנקט בתרי בבי ר"ל כך דהא דמטמא טומ"א בכביצה ר"ל אף בכפרים ובלא מחשבה ובכזית בכרכים דעומד לאכילה מטמא טומ"א ולכך פירש"י שם במה דנקט צריכה מחשבה דקאי אפחות מכזית ולכ"א תמוה ל"ל זה הא לא הוי כמו נבילה

ופרה ע' תוס' ב"ק דף ע"ז ע"א ומש"כ רבינו בהל' טומ"א פ"ג סה"ג אבל כזית אב הטומאה זה קאי רק אנבלת בהמה ולא אנבלת עוף והא דבעי בגמ' דזבחים שם קאי אנבילת עוף טהור בכפרים ולכך הוי ס"ד דגמ' דהמשנה אתיא כר"מ כיון דגבי כביצה לא בעי מחשבה אף בכפרים ודחי שם הגמ' דאתיא כרבנן והא דלא בעי מחשבה בכביצה היינו בכרכים ולצרף גם שם בעי מחשבה ובאמת מדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ג ה"ב והט"ז משמע לכ"א דגם כזית אם חישב עליו מטמא טומ"א וצ"ל דבכרכים וגם חישב עליו הוי כמו נקיט בפומי' וי"ל דגם לרבנן די בכזית וע' חולין דף קכ"ח ע"ב גבי החותך בשר וברש"י שם דגרסינן כזית ובדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ג ה"ה ובהשגות שם דהשיג על רבינו דהא לא קי"ל כן משום דס"ל דכיון דקי"ל דאבר צריך גם בשר כמבואר שם דף קכ"ח ע"ב אין עליו שם מעשה עץ והא דבעי חישב תחילה משום דנהי דהך דסופו לטמא טומאה חמורה לא בעי הכשר מים והכשר שרץ כמבואר שם דף קכ"א וע' תוס' שם דף ע"ג ע"ב ד"ה סד"א דהיכא דאינו מעשה עץ טמא וא"צ הכשר שרץ כמו גבי מי פרה אך מ"מ גבי הכשר מים הא דסופו לטמא טומאה חמורה לא עדיף מנפל עליו מים ואנן קי"ל כמ"ד שם דף קכ"ח דאין הכשר קודם מחשבה לכך צריך לחשב עליו תחילה וע' בדברי רבינו פ"ג מהל' טומ"א ה"ט גבי החותך בשר מאדם חי דא"צ הכשר והשיג הר"א ז"ל והטעם דס"ל לרבינו דאדם מקרי סופו לטמא טומאה חמורה והא דחולין דף קכ"א דיכול לחתכו חדא דלגבי אדם לא שייך זה ע' ערובין דף ל' ע"א דגבי אדם לא אמרינן זה ובאמת בחולין דף קכ"ה ע"ב הוא מחלוקת דר' יוסי ורבנן וע"ש בתוס' וא"כ י"ל דהא דחולין דף קכ"א קאי לר"י דלשיטתיה אזיל דאמרינן הואיל ויכול לחותכו משא"כ לדידן ולכך לא פסק רבינו כן רק דזה תליא אי המחשבה חלה בשעת חתיכה או קודם דאז יש עליו הך סברא דסופו לטמא כו' והוי כמו הכשר לאחר מחשבה משא"כ כשחישב עליו אח"כ ולכך שם בה"ג גבי בשר הפורש מן החי דשם פורש מאליו בלא חתיכה והמחשבה באה אח"כ והוי גדר הכשר קודם מחשבה ולכך בעי הכשר אחר. גם י"ל דלכך מוקי בחולין שם הך דהחותך אליבא דר"מ משום דשם גריס כזית וכמו בהך דזבחים דף ק"ה הנ"ל. עכ"פ טבו"י הוי רק מעלה וע' מעילה דף ח' גבי מחלוק' דאבא שאול ורבנן דקלישא לה טומאה והנה רבינו בהל' מטמו"מ פ"ה ה"ד ס"ל דטבו"י ארוך דיולדת דהיינו מטבילת ז' עד מ' לענין קדשים יש עליו שם טמא בלא טבו"י אף לדידן דלא ס"ל כאבא שאול ולא גריס בנידה דף ע"א ע"ב הא מני אבא שאול היא וכן נידה מתוס' חולין דף פ"ח ע"א דלא גרסי זה ומש"כ שם רבינו ויראה לי שמאחר כו' צריכה טבילה אחרת בסוף ר"ל בסוף מ' דבל"ז א"י למסר לכנוס לשער נקנור להקריב קרבנה כיון דעדיין יש עליה שם טמא ולא

מהני הערב שמש בלא טבילה ובזה א"ש מ"ש התוס' זבחים דף י"ז ל"ל קראי ביולדת ע"ש וע' בדברי רבינו בהל' פסוה"מ פי"ח הי"ג ובהל' ק"פ פ"ו ובזה י"ל מה דרבינו סותר עצמו בהל' סנהדרין פי"ט ה"ב ור"ל כע' מש"כ התוס' זבחים שם גבי שחיטה ובאמת קו' התוס' שם בל"ז לק"מ דנ"מ דלא נימא כמו דאמרינן בירוש' הוריות פ"ב דכיון דאינה ראויה לכולם אינה ראויה למקצתן מחמת דליכא בעדות. עכ"פ בשאר טבו"י אין עליהם שם טמא רק לר' מאיר דס"ל בספ"ג דטבו"י הנ"ל דיש עליו שם טמא ולכך בחולין דף קכ"ח דקאי לר"מ שם פירש"י דזה רק מדרבנן ר"ל מה דנקרא טמא אך כ"ז לר' יוחנן דס"ל בירוש' חלה פ"ג ובסוטה פ"ה דטבו"י נעשה טהור גמור לשאר דברים אך ר"ל דס"ל בירוש' דחלה שם דהני דאין חיבור בטבו"י גם בשאר טומאות הוי רק דרבנן וכן לענין חלה וא"כ מוכח דס"ל דטבו"י יש עליו שם טמא וא"כ לדידיה י"ל דתרומה שלקחה בכסף מעשר ונטמאת בטבו"י שפיר פודין אותה אף בירושלמי וע' ירוש' תרומות פ"ב ה"ב גבי הך דלא אמרינן דכוונתו שלום מן הטומאה משום דקאי מטומאת טבו"י ואין לטבו"י מגע אצל טבל ע' סוטה דף ל' ע"ב ועירובין דף ל"ו וירושלמי חלה פ"ג ובנידה דף ז' וא"כ לפ"ז אף דתרומה נפסלת בטבו"י ואסור לטמאה י"ל כיון דאם ישאל על התרומה שוב פקעה הטומאה א"כ י"ל דאין בזה איסור ולכך כ"כ דאין הטומאה מחוללת ע"ז וא"ש הך דפסחים דף ל"ח דזה קאי לר"ל דלשיטתיה אזיל דחלה של מעש"ש יגרום לה טומאת טבו"י ויפדה אותה ואח"כ ישאל על התרומה ותפקע הטומאה וע' בר"ן נדרים דף פ"ה ע"א גבי הפקר כה"ג ובמנחות דף ק"ב ע"א לבתר דפקעה קדושתיה במאי הדר רכבא וע' בירוש' תרומות פ"ג ה"ד דהוי מחלוקת אי מותר לטמא טבל של מעש"ש. עכ"פ היכא דפקעא קדוה"ג ע"י טומאה או היכא דלא נכנס עדיין לירושלים אין עליה קדוה"ג ולכך לא הוי לאו גמור ללקות עליו אם אכלו חוץ לחומה. וע' מש"כ רבינו בפ"ב הי"ט וכן יראה לי שהבכורים שנטמאו אינו מסיק כו' והוא משנה וצ"ל דר"ל כגון בכורים קודם שראה פני הבית דרבינו לשיטתיה אזיל דס"ל דלענין מיתה חייבין על בכורים תיכף משנכנס לירושלים והוי בגדר תרומה ולאחר שראו פני עזרה הוי בגדר קדשי מקדש ולאחר הנחה וקריאה שוב הדר והוי גדר תרומה דהוא נכסי כהן ע' חולין דף קל"א וכן נראה דהא דמבואר בחולין דף ס"ח ע"ב וכן פסק רבינו דאם יצאו חוץ למחיצתן וחזרו דמותרין דזה רק לאחר הנחה דפקע מהן שם קודש וע' תוס' מכות דף י"ח ע"א ותוס' פסחים דף כ' דאין על בכורים דין דחיבת הקודש ובתוספתא טהרות פ"ב דלענין טומאה הוי כתרומה וקמ"ל רבינו דמ"מ אסור להסיק בהם:

וא"כ דהיכא דלא הוי עצם הקדושה לא לקי וכן ס"ל לרבינו דטבל של תרומת מעשר

שלא נטבל רק מחמת שקרא שם מעשר לא לקי עליו ובאמת הוי טבל דאור' ולכך מבואר בירוש' דחלה שם דהא דפטור מעשר שהקדימו בשבלים מת"ג זה רק אם מירח ואח"כ הפריש ת"מ דמיד שמירח יש עליו טבל של ת"מ בעצם ולכך פוטר מת"ג משא"כ אם עדיין לא מירח רק דנטבל לת"מ לא הוי טבל בעצם ואם הפריש אז ת"מ צריך להפריש גם ת"ג לאחר מירוח וכן גבי מעש"ש שהקדימו למעשר ראשון למ"ד ממון גבוה הוא דהוי קדוש בעצם נפטר ולמ"ד ממון הדיוט הוא לא נפטר ואמר שם דלמ"ד לא נפטר ר"ל גבי מעשר שהקדימו בשבלין אם הפריש קודם מירוח ת"מ אז גם מהת"מ צריך להפריש ת"ג ולמ"ד נפטר גם מהמעשר הנשאר א"צ להפריש והטעם דמאן דמחייב כמש"כ לעיל דלא הוי טבל בעצם רק הוי כמו שיש בו תרומה וכ"כ בזה לעיל וע' מש"כ רבינו בהל' תרומות פ"ג הכ"א גבי בן לוי שהיה לו כו'. ובתרומות פ"ב מ"ב ע"ש בר"ש בפ"א מ"ה דמשמע שם לכ"א דמטבל של מעש"ש יכול לתרום על ת"ג והוא תמוה אך ר"ל כך דכשהקדימו בשבלים דאז אם לא נמרח עדיין יש מציאות שיתחייב בת"ג וע' פ"ה מהל' תרומות הי"ג בהשגות להיפך דאף אם הקדימו בכרי אם כבר הפריש ת"מ ולא הפריש ת"ג מ"מ א"י להפריש על טבל של ת"ג דהוי כע' מן הפטור על החיוב דהוא חד שמא וכע"ז ס"ל בפ"ז מהל' מעשר ה"ג ורבינו ז"ל בפה"מ שם בתרומות ס"ל להיפך וי"ל דקאי אהקדימו בשבלין וכ"ז שלא נתרמה ת"מ אם ימרחנה קודם א"כ לא יהי' טבול לת"ג ולכך א"י להפריש משא"כ אם כבר הפריש ת"מ קודם מירוח שוב הוי טבל לת"ג ושפיר תרים כן ס"ל לרבינו. עכ"פ חזינן דגדיש שנדמע חייב ופריך מה בין זה לעיסת מדומע דפטור מן החלה ותי' דגבי עיסה נעשית מדומע בשעה שעדיין לא היה אפשר להפריש חלה משא"כ בתו"מ ולכך גבי פירות חו"ל שנכנסו לארץ חייבים בחלה מה"ת משא"כ במעש' הוי רק דרבנן כמש"כ רבינו לק' הכ"א:

והנה הפקר מבואר בחלה וכן פסק רבינו בהל' בכורים פ"ו ה"ג דחייב בחלה ובירוש' יליף לה כמו קודם ירושה וישיבה ואף דהוי עליהם דין הפקר כיון דלא נתחלקה עדיין וכמש"כ הראב"ד ז"ל בפי' לת"כ ר' פ' בהר וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין בדברי הירוש' פ"א דמעש' גבי הזורע בשדה הפקר:

השמטה במ"ש גבי חלה דהיכא דהוא הפקר חייבת.

אך בדברי רבינו פ"ח מהל' בכורים ה"ו מוכח דגבי הפקר אם גלגלה העסה ולא נתכון לזכות בה פטורה מן החלה וכן מוכח בתוספ' חלה פ"א האשה שהפקירה עיסתה כו' אך י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דר"י ור"ל בחלה פ"א היכא דנתגלגלה שלא מדעת בעלים או מעצמה ועי' ב"ק דף צ"ד ע"א גבי הך דראב"י ואכמ"ל: ע"כ השמטה].

ובאמת י"ל דהמשנה ר"ל אם קודם גלגול זכה בה וכמו פירות חו"ל שנכנסו לארץ משא"כ אם גלגל עיסת הפקר ולא נתכוון לזכות בה או כמו הך דיבמות דף נ"ב ע"ב קסבר כו' פטורה מן החלה אך מלשון רבינו לא משמע כן וגם דאל"כ למה לא נגמר זה מהך דבכורות דף י"ב ע"ב ומבואר בספרי פ' שלח דעיסת שביעית מרבינן לחיוב חלה אף דהוי הפקר מתחילה וע"כ דר"ל דאף כעת הוא ג"כ עדיין הפקר וגם י"ל דלכך נ"מ בין חלה למעשרות משום דחלה לא בעי ירושה וישיבה ולכך אם גלגל עיסתו לאחר שנתגייר או לאחר שנפדה חייב בחלה מה"ת דזה הוי כמו פירות חו"ל שנכנסו לארץ וכמבואר ברפ"ב דחלה ירוש' ובאמת הטעם דקי"ל דהיכא דהקדש במחובר אם הביאה שליש ביד הגזבר ופדאן פטורין אף דקצרן ההדיוט אף דעדיין ליכא שום חיוב מעשרות ומה נ"מ בינו לבין חלה וא"ל משום דגבי מעשר פחות משליש אין בו חיוב מעשר אף אם קצר וא"כ נמצא דהתחלת חיובו היה ברשות ההקדש משא"כ גבי חלה דאין נ"מ בין פחות משליש לשליש דמ"מ לר"א דס"ל בפ"א דחלה דגם בחלה אם קצר בפחות משליש פטור מן החלה וכה"ג גבי הקדש מאי וע"כ צ"ל דהקדש עושה כמו שנתבטלה הירושה והישיבה כיון שיד הכל שוה בו דאסור לכל כע' דאמרינן בירוש' פ"א דמעשרות ויהי' נ"מ לפ"ז אם הקדיש את הפירות במחובר בלא הקרקע וע' בדברי רבינו הל' מעשר ספ"ב וספ"ד ובתוספתא דחלה. אך י"ל דיש נ"מ משום דבחלה מחוסר כמה מלאכות כע' דמבואר בב"מ דף ע"ד בהך דרב ושמואל גם י"ל דקמח ונעשה עיסה הוי כמו פנים חדשות ע' ב"ק דף צ"ד ע"א דהוי שינוי וביצה דף ל"ח וכ"כ בזה במק"א משא"כ בקצירה מן המחובר וע' תוס' נזיר דף י"ב ע"א דילפי מהך דקדושין לחלה ובמק"א אבאר זה:

והנה נבאר שיטת רבינו בדיני מירוח הנה זה מוכח מדבריו דס"ל כשי' התוס' קידושין דף מ"א ע"ב דאף למ"ד דאין קנין לעכו"ם אם מרחן ישראל לאחר שלקחן חייב אבל אם לא לקחן אף שמרחן הישראל פטור וע' בכורות דף י"א ע"ב דפליגי רש"י ותוס' גבי אריס ובתוס' פ"ב דפאה ובמשנה שם ספ"ב גבי פועלים וכ"כ בזה בח"א ובח"ג אך אם הפירות גדלו ברשות הישראל ומכרן לגוי דאם מרחן הגוי אינם חייבים רק מדבריהם מ"מ אם מרחן הישראל ברשות הגוי חייב מה"ת כמש"כ התוס' קידושין שם:

והנה רש"י גיטין דף מ"ז ע"א גבי ישראל שלקח שדה מגוי כתב רק אם ישראל לקח הפירות ומירחן משמע דאם לא לקחן רק מירחן ברשות הגוי פטור והא דלא מוקי הגמ' דהחיוב מדרבנן וכמש"כ רבינו משום דק"ל להגמ' למה נקט כה"ג לקח שדה מהגוי עד שלא הביא שליש וחזר ומכרו לו משהביא שליש לשני ישראל שמכר שדהו לאחר שהביא שליש ע"כ דס"ל לרבינו דלא כרש"י רק דמיירי שהישראל מירח הפירות ברשות

העכו"ם דג"ז חייב כמש"כ אך הא מה"ת חייב מטעם לקוח דס"ל דג"ז נקרא לקוח ולא כשי' התוס' גיטין דף כ"ג ע"ב דהיכא דגדל ברשות הלוקח הרבה לא מקרי לקוח ואף דרבינו לק' בהל' מעש' פ"ב ה"ב כ' דאם נגמרו ביד הלוקח חייב לעשר מה"ת ע' תוס' ב"מ דף פ"ח וכ"מ זה רק היכא דהלוקח הוא בר חיובא משא"כ כה"ג דלא הממרח הוא הגורם החיוב רק המירוח ר"ל לא הפועל רק הפעולה אז לא מקרי שלו מה"ת ולכך מוקי בלקחן וחזר ומכרן דאז לא הוי לקוח וכמש"כ התוס' שם ורש"י ס"ל להיפך דע"כ מיירי שהישראל לקחן מן הגוי ומרחן וא"כ הוי לקוח דס"ל כהך שיטה דזה מקרי לקוח לכך נקט כה"ג דכיון דמתחילה היתה של עכו"ם וקנה הישראל וחזר ומכרן לגוי משהביא שליש ואח"כ חזר הישראל ולקח הפירות דאז שניהם הוי בעלים ולא לוקחים:

והנה לשיטת רבינו כ"כ לעיל דפירות שגדלו ברשות הגוי אם הקרקע ג"כ שלו נהי דדין טבל יש עליהם מ"מ הקדושה פקעה אך זה רק אם גם הקרקע שייך לגוי אבל אם מכר לו רק הפירות אף קודם שהביאו שליש והקרקע נשארה תחת ידו יש בהם גם קדושת טבל וכן להיפך אם מכר הגוי פירותיו לישראל כשהן מחוברין בלא הקרקע אין בהן רק דין איסור טבל ולא הקדושה וע' ירוש' מעש' פ"ה ה"ד דגבי שביעית דין של קדושת שביעית החלות וההפקעה לא תליא בשליש רק בעשבים ואף די"ל דרק גבי שביעית כן משום דנגעי גם באוכלי בהמה אך ע' בירוש' פ"ט דשביעית ופ"ח דמספקא ליה שם אי גבי אוכלי בהמה של שביעית שייך דין קדושה לענין שיהא אסור לאבדם. אך שם לא תליא בהקרקע דקדושה יש על הפירות בלא הקרקע וע' ירוש' פ"ז דפאה גבי הנוטע כרם להקדש דחלה עליו קדושת שביעית אף דפטור מכל דבר ובירוש' שביעית פ"ד ה"ט אמר מה היא קודש אף תבואתה קודש ור"ל דלא תליא התבואה בהקרקע וא"כ לפ"ז כאן י"ל דישראל שמכר פירות מחוברים לגוי בלא הקרקע אף שעדיין לא הביאו שליש שפיר י"ל דיש בהם דין קדושה ונ"מ כך דהנה מבואר בירוש' ספ"ה דמעש' דלמ"ד הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו חייב ה"ה בנתמרחו מאליהם ומש"כ רבינו בפ"ג מהל' מעשר ה"ז ובירוש' מעש' פ"ב דר' יוחנן ס"ל דשבת קובעת אף אם לא לקטו לשבת ובפ"ג שם ובפ"ד ה"א אמר שם דרק דבר שדרכו כן ס"ל לר"י דטובל אף של חבירו שלא מדעת ואף דהא קי"ל דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו ובאמת זהו הטעם ג"כ דהא דמבואר בנדרים דף ל"ו ע"ב גבי התורם משלו על של חבירו אי צריך דעת וע"ש בתו"י דזכות הוי כמו שליחות ומ"מ צריך דעת ור"ל משום דבגמ' שם ובב"מ דף כ"ב אמרינן דבעי שליחות ובעי דעת גבי תרומה ושליחות בלא דעת לא מהני כמו אתם דהרי חזינן דאף אם תרם הוא בעצמו מ"מ כשנשאל לחכם מהני דנתבטלה הדעת וה"נ גבי שליח דאף דהוא

שלוחו לכל דבר כמו בן הבית וכ"ד מ"מ צריך דעת וע' ירוש' גיטין פ"ז דמדמי הך דזרק לה את גיטה ואמר לא יהא גט אלא למחר ונשתטה וכן בתרומה אם תרם את כריו ואמר שיהא תרומה למחר ונשתטה דמי להך דר"י ור"ל גבי קורדייקוס לענין כתיבת גט ואמאי לא אמר כן לענין אמר לשלוחו לתרום ונשתטה קודם שתרם שיהא השליח תורם וע"כ דל"ד דצריך שבשעה שיפעול השליח את הדבר יהי' בעה"ב בר דעת מחמת ההקדש וזהו משום דבתרומה יש ב' דברים חדא מה שמקדי' התרומה וזהו צריך דעת ועוד מה שמתקן הטבל ובזה די שליחות וזכות ע' לק' פ"ד ה"ט י' י"ג דמהני רק בגדר שליח ולא אמרינן דמסתמא ניחא ליה לאריס גבי תרומה משום דאין הגורן נעקר עד שיתרום כמב' בירוש' שם וכ"מ ובתוס' שם הובא בהשגות על הי"ד וכ"ז שלא נעקר הגורן יש על האריס שם בע"ב ע' ב"מ דף ע"ב וכ"מ בזה וב"ק דף קי"ג ע"ב וכ"כ בזה בהל' מת"ע בח"ג:

והא דמבואר בשבת דף קמ"ח ע"ב גבי רועה שיכול להקדיש שלא מדעת התם שאני משום דהבהמה היא שלו והוא ג"כ יכול להקדיש פסח עבור עצמו ולק' אאריך בזה. ולכך אם תורם משלו על של חבירו דאז בשביל ההקדש הוא שלו ורק בשביל תקון הדבר בזה די בזכות וא"צ דעת וגם מירוח לא דצריך שיהא ממורח ועי"ז נטבל רק החסרון מה שאינו ממורח ולכך די אם נתמרח מאליו או ע"י אחר וע' תוס' מנחות דף ס"ז ע"ב ד"ה כדי שכ' דגבי תבואה שהיתה מתחילתה של גוי המירוח פוטר אם מרחו גוי ואם היתה של ישראל המירוח אינו מחייב ונ"מ לאכילת קבע. אך כך דגבי תבואה שגדלה ברשות ישראל כבר חלה עליה הקדושה ואז גם המירוח מאליו או ע"י אחר מהני דזה רק כמו חסרון מעשה לכשנעשה המעשה מאליו נתחייב ופשטה קדושה כמו הך דגטין דף מ"ג גבי גמרי או פקעי אף דכעת הוא דעת אחרת ובמס' כלים פ"ה מ"ד גבי תנור שהוסק ע"ש בר"ש הגרסא רק ע"י מירוח גוי א"א לחייבו וע' זבחים דף ט"ו ע"א דהולכת פסול גרע מהולכה מאליו ובסנהדרין דף קי"ב ע"א דהדיחוה נשים גרע מהודחו מאליו וע' בכורות דף ג' ע"א גבי הך דעריבא בהחולין וכ"מ בזה. אבל היכא שגדל ברשות העכו"ם ואז אף לדידן דס"ל אין קנין מ"מ קדושה אין בהם כמש"כ ואז צריך שיתחייב ע"י מירוח ישראל ומאליו לא מהני ונ"מ לפמש"כ דאם התבואה עדיין של גוי לא מהני מירוח ישראל זה רק אם גדלו ברשות העכו"ם ובקרקע עכו"ם אבל אם גדלו ברשות ישראל או עכ"פ בקרקע ישראל אף אם גדלו ברשות ישראל רק פחות משליש לפמש"כ דמ"מ יש בהם שם קדושה אז אם מירחן ישראל אף ברשות הגוי חייבין ואף דמרש"י גיטין דף מ"ז ע"א הנ"ל לא משמע כן שם עד שלא הביא שליש היתה ביד גוי ולית בה דין קדושה כדפר'. וגבי סוריא לפי המבואר בדברי רבינו יש בה ב' דינים חדא דיש קנין וא"כ פירות הגדלים בקרקע

שלו אינם בגדר חיוב כלל ועוד דלא תקנו חכמים חיוב בסוריא רק אם יש לישראל פירות בקרקע שלו ונ"מ דהיכא דגדל פירות גוי בקרקע ישראל ומכרה פירות לישראל אחר קודם שהביאו שליש ג"כ פטור וזהו דדייק רבינו כאן הי"ח וחזר ישראל ולקחה וכן בה' ט"ו כ' הואיל ואינם בקרקע שלו:

והנה אם מכר ישראל פירות תלושין או מחוברים לאחר שהביאו שליש לגוי ומרחן ישראל ברשות הגוי ג"כ פטור דכאן ליכא קדושה ומה דמבואר כאן בהכ"א גבי שותפות חלקו של גוי פטור מכלום דמשמע לכ"א דר"ל אם מירחם גוי וא"כ מוכח מזה דאם מירח גוי פירות ישראל חייב אף בסוריא אך זה אינו דבאמת כ"כ דלמה בפירות של ישראל שנכנסו לחו"ל ונמרחו שם פטורים אף מדרבנן וגבי מירח גוי פירות של ישראל חייב מדרבנן וצ"ל כך דהנה כ"כ בזה בהל' מת"ע דלפי המבואר בב"מ דף פ"ח וכן מוכח בירוש' פ"ג דמעש' ה"א דכל הני דברים הקובעים במעשר אף דפסקינן דאין קובעין רק אם נגמרו זה רק דתרתי לא עבדי גמר וקבע אבל חדא עבדי או גמר או קבע ונ"מ דבלא גמר אף אם היה אחד מהם צריך אח"כ להכניסם לבית או לחצר. אך שאר דברים אף אם אח"כ הכניסם לבית לא הוי רק מדרבנן אבל מירוח ואח"כ הכניסו לבית הוי חיובו מה"ת:

והנה המעיין בדברי' בה' י"ג וי"ד דגבי הני דמירחם העכו"ם חייבים מדבריהם מה ר"ל אם ר"ל שהמירוח גופא יקבע עכ"פ מדרבנן או ר"ל דלא הוי פטור ואם עשה קביעות אחרת חייב ע"י מדרבנן וכמו אם תרם דקי"ל תרומה קובעת לאחר גמר מלאכה או דזה לא נקרא נגמרה מלאכתו כלל וצריך לעשות לאחר התרומה עוד איזו קביעות ובזה פליגי רבינו והר"א ז"ל לק' ס"פ י"א מהל' מעשר גבי המפקיד פירותיו אצל הגוי שכ' שם רבינו שאם החליף הגוי פטור והר"א ז"ל כתב דחייב מדרבנן וכאן לא השיג הר"א על רבינו רק אם היו הפירות תחילה של ישראל וקרקע של ישראל רק עדיין לא הביאו שליש דרבינו ס"ל דפטורים והר"א ס"ל דחייבים אבל אם הפירות מתחילה הם של גוי לא פליג הר"א ז"ל כאן וכע' שכ' בתוס' מנחות דף ל"א וס"ז ע"ב. אך כך דכאן בהל' י"א וי"ג ר"ל הר"א דפירות עכו"ם מתחילה אם מירחן גוי פטורין מכלום ר"ל אם אח"כ לא עשה שום דבר שיקבע עי"ז לבד ההכנסה לכן ס"ל דבזה כיון דמתחילה היה של גוי פטור משא"כ כשהיה מתחלה של ישראל והקרקע של ישראל בלא הבאת שליש זה גופא חייב מדרבנן עכ"פ אם הכניס אח"כ אבל בהל' מעשר הנ"ל דכ' שם רבינו דאם היו הפירות שהפקיד ישראל אצל הגוי נגמרים ואינם מתוקנים חייב להפריש שמא לא החליפם ואם הפריש כ' רבינו דהמעשר הוא ספק וע"ז השיג הר"א דכיון דהפריש שוב עכ"פ אם הפריש תרומה נעשה המעשר ודאי חייב דקבעה תרומה ואם הפריש מעשר נעשה עכ"פ מעש"ש ודאי

דס"ל דאם גמר בדבר אחר ודאי דנקבע אחר כך אף אם היה של גוי מתחלה שאין בו צד קדושה ורבינו חדא דסבירא ליה דשל גוי מתחלה הוי המירוח כמו פטור גמור דאף אם יעשה אח"כ קביעות אחרות אינו כלום וכמו דמבואר בירוש' פי"א דמעש' דאם הפקיר שבלים נפטר לגמרי דאף דיעבד אם הפריש לא עשה ולא כלום וכדמב' לק' פ"ב הי"ב וע' רש"י ע"ז דף מ"א ע"ב גבי מערים אדם אם הכניסו במוץ והטעם דפטור משום שלא ראה פני הבית בשעה שנכנס ולא קבע ולכך היכא דלא בעי בית ודי אם נמרח אף בגורן לא איכפת לן וכמש"כ התוס' שם דף נ"ו ע"א ומנחות דף ס"ז ותו"י יומא דף י' ע"ב ומ"מ זה ודאי דאף אם אח"כ נכנס לבית עוד הפעם לא נקבע דהוי דיחוי וע' רש"י ביצה דף ל"ד ע"ב ד"ה מ"ט וכמו הך דירוש' פ"ג דחלה גבי שני ישראלים שעשו עיסה בשותפות ע"מ לחלקה בצק דנדחה לעולם וע' ירוש' מעש' פ"ג ה"ג דבעי שם הי' מחצה מכניסין לבית ומחצה לשוק דכ"ז שלא נכנס לבית די בהפרשת דמאי ובעי שם דאם זו ההפרשה שמפרש דמאי דהיינו ת"מ ומע"ר אי זה יהי' גורם שיקבעו שמא הני פירות מהמכניסין לבית ולא הפריש ודאי ושוב ע"י ההפרשה דעכשיו יהי' נקבע ואסור לאכול בלי תרומה וא"כ יגרום שיקדים מעשר לתרומה ואמר שם דצריך להתנות דאם הוא מהמכניסין לבית לא תהא ההפרשה כלום. הרי חזינן דאף דההפרשה היתה מחמת ספק מ"מ הוי קבע וע' תוס' ב"מ דף ו' ע"ב גבי ספק מעשר דהקשו שם בד"ה ליפטרי דהא יכול לעשות שיהי' כמו קרא לי"א עשירי מחמת ספק ולכ"א קשה הא הוא מחלוקת בנזיר דף ל"ב דאיכא למ"ד דרק טעותו ולא כוונתו חזינן דס"ל להתוס' דזה ג"כ בגדר טעות כיון דהוא עושה בגדר ספק וע' רש"י בכורות דף ס' ע"א דמשמע להיפך ע"ש במשנה ובהך דגיטין דף ל"ד ע"א גברא לקיומא תנאיה קבעי משמע דכיון דסובר דהגט אינו גט מחמת שקיים התנאי ובאמת לא קיים לא הוי גילוי דעתא בגיטא וע' כריתות דף כ"ד ע"ב דהיכא דמפריש בספק אי אמרינן לבו נוקפו וגמיר ומקדיש ובנדרים דף פ"ז גבי מת לו מת וסבור שהוא אביו ונמצא שהוא בנו שיצא משום דלא עקר ליה בודאי וזהו ג"כ כוונת ירוש' במגילה פ"א ה"א דאמר בשם רבי חייא רבא הכל יוצאין בי"ד כו' לא בא אלא ללמדך שהמצות נוהגות כו' ור"ל כך דזה ודאי אם עדיין לא עבר יום ט"ו אף דכבר קרא בי"ד צריך לחזור ולקרא אם הוא בן כרך דלא מסתבר אלא בשעבר ר"ל דיעבד וכיון דעדיין יש יום ט"ו צריך לקרא וראיה דהא תני דהיכא דיש ספק חייב לקרא ב' ימים ואמאי אינו יוצא ממ"נ ביום י"ד וע"כ דזה הוי כמו לכתחלה וחשש דלאו דלא יעבור ליכא כאן דזה רק אם לא קרא בזמנו ולכך הוי זה כמו לכתחלה וע' תוס' קדושין דף נ"ו וסוכה דף מ"א דהיכא דיכול לתקן הוי כמו לכתחלה וא"כ היך משכחת הך דין דהכל יוצאין דאם עבר גם יום ט"ו מה

יכול לעשות וע"כ דזה אתיא כמ"ד דאם עשאן באדר א' ג"כ יצא ע' מגילה דף ו' ע"ב ור"ה דף י"ט ע"ב ואם לא קרא אז צריך לקרא בשני וזה הוי דיעבד וזהו דקאמר ר' חייא דאם קרא באדר א' בי"ד ובט"ו לא קרא אם נימא דיצא שוב א"צ לקרא באדר ב' ואם לא צריך לקרא ודחי דבאמת אף אם יש ט"ו יוצא בי"ד אם קרא כדי לצאת דהוי דיעבד אבל בספק דאז קורא בי"ד מחמת הדין שמא הוא בן י"ד צריך לחזור ולקרא בט"ו וזה ר"ל שם דהוי כעיקר זמן כרכים והוי כמו עקירה דטעות דמנחות דף מ"ט וזה ר"ל ג"כ הגמ' שבת דף כ"ד ע"א גבי מזכירין של חנוכה בבהמ"ז דגבי חנוכה אמר א"צ להזכיר ואם בא להזכיר מזכיר וגבי ר"ח אמר דצריך להזכיר ובדיעבד בשניהם א"צ לחזור כמבואר ברכות דף מ"ט אך כך דגבי ר"ח הוי זה כמו גדר מטבע של ברכה וכע' הא דירוש' פ"ו דברכות גבי ברכה אחת מעין ג' אי צריך להזכיר של שבת ע"ש משום דהוי כמטבע של ברכה וכ"כ בזה בח"ג דנ"מ גם בשבת ויו"ט דקיי"ל דצריך לחזור ולברך ביו"ט שחל בשבת ובירך והזכיר של יו"ט ולא של שבת ובירך פעם ב' והזכיר של שבת ולא של יו"ט אי צריך לחזור ולברך פעם ג' וזה תליא דאי נימא דהוי מטבע ברכה דהתקון והנוסח כך הוא צריך לברך פעם ג' ואי נימא דרק משום הזכרה הא הזכיר שניהם וכן גבי ר"ח אם לא הזכיר הוי כמו חסרון בבהמ"ז רק דבדיעבד יצא וזה ר"ל ג"כ הך דזבחים דף ז' גבי סמיכה ותנופה דאמר שם לא כיפר וכיפר ר"ל אם הדין דסמיכה ותנופה לא שייך כלל להקרבן רק דאם לא עשם אף דעבר על עשה מ"מ בהקרבן אין שום שינוי או דגם בהקרבן יש שינוי רק דאינו מעכב וזה ג"כ הגדר גבי קצירת העומר אף דמצוה לקצור בלילה ואם נקצר ביום כשר כמבואר במנחות דף ע"א וע"ב אך נ"מ אי ר"ל דמצות הקצירה לא קיים כלל רק דזה לא שייך לדין העומר דהוא כשר בלא הקצירה וכמו בבא מן העליה או דגם הקצירה בדיעבד קיים דהקצירה הוא פרט מן העומר רק דאינו מעכב הא דבלילה ובדיעבד כשר אף ביום וע' בירוש' ספ"ב דמגילה וספ"א דר"ה אי קצירת היום דוחה שבת דר"ל דזה ג"כ גדר מצוה אף ביום או רק מפני שצריך לעומר ולא מקיים מצות קצירה ולא דחי שבת אם לא קצר בלילה וכן גבי הך דעדי החדש לקדש את החדש אי זה הוי גדר מצוה בפ"ע כמבואר בר"ה דף כ' כזה ראה וקדש ודף כ"א ע"ב ע"ש ברש"י דמשמע דזה הוי מצוה בפ"ע ולא משום דקידוש החדש בלא עדים הוי חסרון בהקידוש אף דאינו מעכב ולכך מבואר במנחות דף ס"ד ע"א דלית ביה צורך גבוה אף דהא נ"מ לקרבנות החדש וע"כ דזה לא תליא כלל בזה אף לכתחלה אך מ"מ אם קידש בלא עדים עקר כל המצוה ע' בירוש' יומא פ"ד דמדמי הקטרת איברים ופדרים של אמש לעדי החדש ר"ל ג"כ דלא דהוא גמר קרבן ורק דבדיעבד אינו מעכב וא"כ לא שייך כלל בשבת ויו"כ דגבי הקטרה

של קרבנות שבת הוי כמו חביבה מצוה בשעתא דפסחים דף ס"ח ע"ב וע' יומא דף מ"ו וזהו הגדר מהא דמבואר בירוש' מגילה שם דהמתחיל במצוה אומרים לו מרוק. וזהו כוונת הגמ' פסחים דף ס"ט שהרי דחתה שחיטה את השבת ר"ל וא"כ התחיל במצוה אבל כאן לא שייך זה רק דההקטרה היא מצוה בפ"ע ולכך דחי שבת. וכן הדין דהזכרת ר"ח בבהמ"ז הוי חסרון בבהמ"ז ובדיעבד יצא משא"כ בשל חנוכה לא הוי כלל משום מטבע רק משום דבעי להזכיר וא"כ אם בירך בלא הזכרה לא שייך דיעבד ונ"מ די"ל שמוטל עליו חיוב לאכול עוד הפעם כדי להזכיר דכיון דהזכרה לא קיים כלל וזהו ג"כ כוונת הגמ' סוטה דף ו' ע"א מי קרמינן עליה בע"כ ר"ל שהדין לא יעשה דבר שעי"ז יהי' דיעבד לבטל דין וע' כ"מ בהל' מלכים גבי קידש אשה מעכשיו ולאחר י"ב חודש ונשלם הזמן תוך המלחמה דחוזר דלקדש אשה לכתחלה בתוך המלחמה א"י להפקיע המצוה וכן נ"מ במאנס את הבתולה ואח"כ נשא אחותה ומתה דלא פקע השעבוד לישאנה ע"י שנשא את אחותה דהא דמבואר בירוש' פ"ג דכתובות דכבר נפטר זה רק שבשעה שאנסה היה נשוי אחותה וכן הדין גבי יעוד בקדושין דף י"ט ע"ב למ"ד מעות הראשונות לקדושין ניתנו דא"י אחר לקדשה מחמת דהתורה נתנה רשות לאדון שתהא מקודשת לו למפרע ע"ש בתוס' ובירוש' שם דמקשה דאמאי לא הוי מקודשת ואינה מקודשת ונימא ד"ב הקידושין תופסין בה ותירץ שם דלא הוי שיור משום דהוי כמו מכבר לכשארצה וא"כ ל"ד לשאר מעכשיו ע' תוס' יבמות דף צ"ג ע"א אך באמת כיון דכאן התורה זיכתה לו זהו ובפרט לשיטת רבינו דס"ל דאף דבעי דעתה ורצונה דעת האב לא בעי משום דזה הוי גזיה"כ וע' בירוש' פ"ד דכתובות דדין מוש"ר לא שייך בה. וכן יהי' נ"מ דהנה בירוש' אמר שם דיכול למוכרה למי שנשוי אחותה ודוחק לאמר דס"ל דמוכרה לקרובים רק די"ל דגבי אחותה משכחת לה אם יש לו בן מאשה אחרת ומ"מ מבואר שם בירוש' דאם מתה אחותה והאדון רוצה ליעדה א"י משום דבעי דבשעת המכירה תהי' בגדר קדושין ואפי' למ"ד מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו דמ"מ היעוד לא הוי רק גזיה"כ ושיהא בשעת הקנין ובאמת נ"מ ג"כ דאם נימא דיכול להתנות שלא לייעד שוב לא חל עליה כלל הדין ולא מהני יעוד ובזה א"ש מה דבגמ' דילן משוי לה למתנה עמש"כ בתורה וע"ז מקשה בירוש' דהא אינו מחויב ליעדה. רק דר"ל דלא יהא בה דין יעוד וא"כ עוקר הדין בודאי וע' מכות דף ג' ע"ב וכן נ' ג"כ דמד"א שם דמוכרה לפסולין דהיינו לחייבי לאוין דתפסי בה קידושין מ"מ י"ל דיעוד לא מהני וע"ש ברש"י דכיון דזה חידוש שחידשה לנו תורה י"ל דלעבור על לאו לא חידשה לן וע' ירוש' רפ"א דיבמות דאף למ"ד קדושין תופסין ביבמה מ"מ אם היבם מיבמה פקעי הקידושין וע' תמורה דף כ"ה ע"א דברי

הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ומש"כ בזה בח"א בהל' אישות פ"י הי"ג וכן יהי' נ"מ אם אשה שקנתה אמה העבריה אי יכולה לייעד לבנה וע' במכילתא פ' משפטים דמשמע שם לכ"א דגדר יעוד לבנו הוא מחמת דאב חייב להשיאו אשה ולכך מבואר בירוש' פ"א דקידושין דבבן בנו ליכא יעוד וא"כ באשה ג"כ לא שייך זה ובמק"א אבאר זה. וע' הל' תרומות פ"ג ה"ד ובהשגות שם דלכך אין תורמין במדה דחיישינן שמא יטעה דכיון שהוא מקפיד שהרי תורם במדה משא"כ באומד דיודע הוא שא"א שלא יטעה וכן הוא בירוש' דמאי פ"ה ה"ב וע' גיטין דף ל"ה ע"ב דלכך צריך לפרט את הנדר כדי שלא יטעה ושם דף ג' ע"א גבי לפני נחתם לשמה וכ"כ בזה. עכ"פ רבינו ז"ל ס"ל דבמקום שיש בו קדושה מירוח הגוי אינו פועל רק הוי כמו שאינו ולכך אם אח"כ יעשה קביעות ויכניסם חייב מדרבנן וכן אם מירח ישראל אז אף הוא של גוי עדיין הוי גמר וכמש"כ ואם בא לעונת המעשרות והוא ביד ישראל מירוח של עכו"ם הוי פעולה מדרבנן כיון דיש בו קדושה וגם גדר חיוב ביד ישראל אבל אם מכר הגוי פירות לישראל קודם שבאו לעונת המעשרות אף דנתחייבו ביד הישראל מ"מ אין בהם קדושה והמירוח של עכו"ם לא מהני לא לפטור ולא לחיוב וצריך קבע וגמר אחרינא והטעם כע' דמבואר בירוש' תרומות פ"א דהגוי א"ל מחשבה לא לתרומה ולא להכשר ור"ל דמחשבתו אינה כלום לכן כל היכא דבעי לפעול מצד מחשבה לא שייך גבי גוי וזה מה דמבואר בכ"מ עכו"ם אדעתא דנפשיה קעביד ולכא' קשה יהא מועיל אם הוא עכו"ם קטן כע' הא דקדושין דף כ"ב ע"ב אך כך דכל היכא דבעי מחשבה עכו"ם לא שייך לזה וזהו דר"ל רש"י גיטין דף מ"ה ע"ב שמא כתבו עכו"ם לשמו לא ר"ל לקראת לצאת בו רק לשם קריאה בעלמא ובמק"א אבאר זה. ולכך עכ"פ נשאר בו חיוב מדרבנן משא"כ בישראל שמרחו בחו"ל דזה הוי מעשה לפטור לכך גם מדרבנן פטור ונ"מ דפירות של א"י שיצאו לחו"ל ומירחו שם גוי י"ל דחייב מדרבנן וכה"ג כ' במק"א גבי טלית של גוי ובית של גוי דאף דקיי"ל דטלית שאולה ובית שאולה פטורים מן הציצית ומן המזוזה זה רק אם שאולה מישראל ושכרה מישראל אבל מגוי דבזמן שהם שלו י"ל דהפטור הוא דלא הוי בית דירה כע' הא דעירובין דף ס"ב וכן י"ל דאין עליו שם בגד ע' תוס' חולין דף ע"א ע"ב וכשבא ליד ישראל חל עליו זה השם א"כ אין עליו שם שאול וע' תוס' ב"מ דף פ"ח ע"א גבי לקוח ואף דא"כ יקשה דא"כ היך משכחת הך דין דטלית שאולה פטורה למ"ד חובת טלית הוא וכ"כ בזה בח"א ובח"ג אך י"ל כך דהנה מבואר בסוכה דף ט' דהציצית בעי ג"כ שיהא שלו ע"ש וא"כ לפ"ז אם נימא דטלית שאולה החיוב הוא מצד השואל ולא מצד המשאיל וא"כ אם שאל טלית מחבירו צריך להטיל בו ציצית שלו אבל אי נימא דהחיוב הוא מצד הטלית

אז די בציצית של חבירו ובזה א"ש ג"כ מש"כ התוס' סוכה דף כ"ז ע"ב ד"ה כל למה גבי ציצית טלית שאולה פטורה ושל שותפים חייבת ומ"ש מסוכה והוא לכא' תמוה דהא גבי ציצית ר"ל דהטלית פטורה ואם הוא של שותפות ובשעה שלובשה היא שלו כמש"כ הר"ן בנדרים דף מ"ו ע"ב חייב משא"כ גבי סוכה דיש עליו חיוב שתהא לו סוכה ואינו יוצא בשל שותפות אך י"ל דנ"מ להציצית אם יוצא כשהיא של שותפות עכ"פ גבי גוי דאינו בגדר חיוב לא הוי בגדר פוטר וכע' דמבואר בירוש' חלה פ"ג ה"ד גבי ב' עכו"ם שעשו עיסה ע"מ לחלוק ע"ש:

וכן יהי' נ"מ בהא דמבואר בחולין דף ע"ג ע"ב דמיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול ור"ל דכ"כ בהל' מא"ס דיש נ"מ בין שחיטה למיתה דמיתה צריך שתהי' פועלת בכל האברים דלא דהנבילה מטמאה רק המיתה מטמאה וראיה לזה מהא דחולין דף ע"ה ע"ב דבן פקוע מן הטריפה אף דלענין אכילה צריך שחיטה להתירו מ"מ אם מת טהור מלמטה וזה א"א לאמר דיש שחיטה למחצה וא"כ איך מהני אח"כ השחיטה להתירו באכילה כיון דכבר נשחט לענין לטהרו מידי נבילה ויהי' בגדר שהי' ע"ש בתוס' ד"ה בן ושם דף ל"ב ע"ב מי מצטרף סימן ראשון כו' ודף ל' ע"א ד"ה השוחט וע' זבחים דף כ"ז ע"א דכל זריקה שאינה מכפרת כו' ע"ש וע"כ משום דנהי דנבילה הוי והשחיטה הב' מוציאה מידי נבילה מ"מ אם מתה אינה מטמאה דמ"מ לא מתה דאף אם היתה מתה היתה שחיטת אמה מטהרתה ואף דשם לא שייך הטעם דכל בבהמה ואף אבר היוצא קי"ל דשחיטת אמו מטהרתו ואף אם הוא מת כמבואר שם דף ע"ד דהוא מחלוקת דאמוראי ותוס' שם דף ע"ב ע"א ד"ה וחכמים וע' הל' אה"ט פ"ב ה"ו וה"ט דלכא' מוכח שם דפסיק כמ"ד דאף מת טהור דאל"כ אם הוא חי במאי הוכשר והוא פוסק שם בה"ז כר' יוחנן אך י"ל כמש"כ הבעה"מ שם דע"כ שם מיירי בקדשים דאל"כ מה שייך מגע טריפה כמבואר שם בגמ' ובקדשים שייך חיבת הקודש וכ"כ בזה בח"א דנ"מ ג"כ לאבר מן החי מבן פקועה שנולד מן הטריפה אי יש עליו כיון דאם מת לא הוי נבילה וע' בדברי רבינו בהל' מא"ס פ"ה הי"א גבי אבר היוצא שנחתך לאחר שחיטה ע"ש בהשגות ובאמת נ' דבזה פליגי הני דחולין דף ט' לא בדק בסימנים אי מטמא במשא או לא ע"ש ור"ל אין דין אמ"ה תליא במה שבלא שחיטה יטמא כנבילה ונ"מ להך דין שכ' עכ"פ זה מקרי נבילה אך לא מתה וכה"ג מבואר בחולין דף קכ"א ע"ב יצא מכלל חי ולכלל מת לא בא וכן בתמורה דף י"א ובכורות דף ג' ונדה דף כ"ד דיש דבר שהוא נבילה ויש דבר שהוא מתה וזה הנ"מ ג"כ בין נפל שאינו חי ל' יום כמבואר שבת דף קל"ו ובין נפל שאינו חי ח' ימים לגירסא דנדה דף כ"ד ע"ב דזה הוי כמו גדר מת ונ"מ דאף לשיטת רבינו דס"ל

בהל' נחלות ספ"א דנפל ג"כ יורש את אביו אף דלא כלו לו חדשיו בנפל כה"ג מודה דעיקר הטעם דלא גרע מעובר כמש"כ התוס' סנהדרין דף פ"ד ע"ב דנפל עדיף מעובר ע"ש בד"ה הו"א אך זה רק היכא דיש עליו עכ"פ שם עובר רק דע"י איזו סיבה לא כלו לו חדשיו וע"ז אמרינן בב"ב דף קמ"ד ע"א דירושה הבאה מאליה שאני אבל היכא דהיה מתחילה גוף שאינו ראוי לבראה כמו גוף אטום וכ"ד לכ"ע אינו כלום ושם גבי חליצה ויבום הוי יבום טוב ע' יבמות דף ל"ה ע"ב ודף ס"ט ע"ב גבי תרומה דאם מת העובר בתוך מעיה אוכלת בתרומה וכן מבואר בתוספתא דיבמות פ"ט ומדברי רש"י שבת דף קל"ו ע"א ונידה דף מ"ג ע"ב נ' דס"ל דהא דבעי שיהי' בן קיימ' גבי יבום זה רק אם נולד לאחר מיתת האב אבל אם נולד קודם מיתת האב ומת לאחר מיתת האב לא איכפת לן רק שיהי' בגדר בן וע' ירוש' יבמות פ"ד דדי שיצא ראשו ורובו מחיים ובירוש' ספ"ד דקדושין ובפרט לפמש"כ בח"א דיש מיני ולדות שהם נגמרים לאחר הלידה והגמר שלו הוא ח' ימים לבהמה ול' יום לאדם וע' נזיר דף י"ג ע"א דמוכח שם דכה"ג יש עליו שם בן רק מ"מ ההורגו פטור דהוי רק גרמא כיון דבשעת ההריגה עוד לא נגמר וזהו כוונת התוס' רפ"א דערכין וכ"כ בזה. עכ"פ לענין ירושה יורש אך זה רק במוחזק ובקרקע אבל במטלטלין ובדבר שאינו מוחזק אז הירושה היא רק בגדר זכיה ועובר ל"ל זכיה ובזה א"ש מה שהקשו על רבינו מהא דדף ל"ט בכתובות גבי קנס דנפל אינו יורש דשם רק גבי קנס ובמטלטלין דאינו מוחזק וע' בנדה דף נ"ז ע"א דכותים ס"ל דנפלים אין להם קבורה מחמת דאין להם נחלה וכן ס"ל לרשב"ג בסנהדרין דף מ"ח ע"א דאין לנפלים פתיחת הקבר וזה ר"ל הגמ' ב"ב דף ק"א ע"ב בנפל ור"ל דאז א"צ שיעור ויכול לקוברן מעומד וזה רק כגון גוף אטום וכ"ד וע' כתובות דף כ' ע"ב גבי תלוליות ובירוש' פ"ז דנזיר ה"ב ופ"ד דקדושין דרק אם יצא ראשו ורובו בחיים אז צריך קבורה כדין:

והנה אף דמבואר בתו"כ הובא בתוס' פסחים דף ט' וכ"מ דאין כהן מיטמא לנפל זה רק בגדר אב חדא דאין שם בן עליו וב' דמבואר בירוש' נזיר פ"ז הנ"ל דנפלים הוי כמת שחסר ושוב אין בו דין טומאת קרובים אבל מ"מ שם מת מצוה יש עליו ואדרבה מכיון שאין לו קרובים הוא לעולם מ"מ אלא שאם יש ישראל אינו מטמא לן כהן וכ"כ בזה בח"ב ובח"ג שיש ג' גדרים בקבורה קבורת קרובים וזהו דין הטומאה והאבילות מה"ת ולכך גבי הרוגי ב"ד דלית בהו חיוב קבורת קרובים אין בהם דין אבילות כמבואר בסנהדרין דף מ"ו ע"ב וזה ר"ל שם דף מ"ז ע"ב דכיון דאין הריגה מכפרת שוב אין הקבורה מוטלת עליהם וממילא אין בהם דין אבילות מה"ת וכן היכא דפירשו אבותיו מדרכי צבור אסור לכהנים להטמא להם דשוב אין מוטל דין קבורת קרובים עליהם וע' תוס' מו"ק דף כ'

ע"א דמסתפקו שם אם יש הבראה בלא אבילות ושם דף כ"ד ע"ב ובאמת מגמ' דף ס"ג בסנהדרין מוכח דיש הבראה בלא אבילות דאל"כ איך אמר שם דאין מברין על הרוגי ב"ד הא לא הוי כלל דין הבראה עליו וע"ש דף י"ח ע"א דגבי כה"ג ג"כ יש הבראה אף דמבואר במו"ק דף י"ד ע"ב דכולא שתא לגביה כרגל דמיא. וע' תוספתא דסנהדרין פ"ח דאף לאחר עיכול הבשר שלוחי ב"ד מלקטין עצמותיהם ולא הקרובים ומ"מ מבואר בדברי רבינו פי"א מהל' סנהדרין דהקרובים עושים לו תכריכים אז דבשעת קבורה ראשונה אסור לקוברו בתכריכים כדמוכח בירוש' נזיר פ"ז ה"א דאסור לד"א לקבור עמו וזה ר"ל הגמ' סנהדרין דף מ"ה ע"ב ודף מ"ו ע"ב גבי עץ שנתלה עליו דרק עמו בתפוסתו ולא ממש וזהו כוונת הגמ' בנזיר דף מ"ג ע"ב מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו ר"ל דחזינן גבי אחותו דהיכא דנשתנית אינו מיטמא לה גבי אחותו נשואה נמצא דשינוי הגוף מועיל שלא יטמא לה ה"נ גבי מת. אך זה רק אם חסר בשעת מיתה אבל לאח"כ ס"ל לרבינו בהל' אבל פ"ב הי"ד דרק דדי בראשו ורובו משום דבשעת מיתה קיי"ל בנזיר דף נ"א ודף ס"ה דאם חסר אין לו תפוסה ולא שכונת קברות ודוקא אם חסר כדי שינטל מן החי וימות כמבואר בירוש' שם ובתוספתא אהלות הובא בדברי רבינו הל' טו"מ פ"ט ה"ה וא"כ אין עליו דין קבורה מחמת קרובים רק מחמת מת מצוה לכן הרוג ג"כ כן משום מת שחסר ע' נדה דף כ"ח ונזיר דף ס"ה ולכך א"ל תפוסת קברות אבל אם בשעת מיתה כבר חלה עליו מצות קבורה אז כ"ז שיש ראשו ורובו או ראש ושדרה לר"י דס"ל בירוש' מו"ק פ"ג ובאהלות פ"ג מ"ו ובמס' שמחות פ"ב ופי"ב שפיר מיטמא לו והא דמייתי הגמ' בנזיר דף מ"ד ע"א ראיה מהך דאביו של ר' צדוק ר"ל כך דכמו דחזינן דהיכא דכבר נקבר דנתקיימה בו מצות קבורה דאסור לכהן לטמא לו כן גם במת שחסר בשעת מיתה ג"כ לא יטמא לו וכמש"כ וע' מס' שמחות פ"ג דהוי בזה מחלוקת דתנאי והא דמשמע בנזיר דף מ"ג ע"ב דאף במת שחסר מוטל על היורשים שם לא בגדר קרובים רק דהקבורה מוטלת על נכסיו וע' ביבמות דף פ"ט ע"ב דאמר ומיטמא לה שם לא ר"ל הכהן רק הישראל דמוטל עליו לקוברה מחמת לה יטמא וכן ר"ל ירוש' ביבמות פי"א דמיטמאון על הספק ר"ל בישראל דמחויב להתעסק בה ולהיטמא וזהו כוונת הגמ' ביבמות שם דמקשה והא הכא דמדאור' אביה מטמא לה והך אביה לאו דוקא כמש"כ רש"י שם דע"כ אין להאב והא דלא מוקי לה ביתומה בחיי האב י"ל דס"ל כשיטת התוס' יומא דף י"ג ע"ב דאלמנה אין לה חופה ושם נקט קנין חופה ומקשה רק מאחיה ומירי שלא נבעלה עדיין ולכך מחויב אחיה ליטמא לה וע' תוספתא כתובות פ"ד דמוכח לכ"א דאין מוטל חיוב קבורה על האב דנקט שם נישאת יתר עליו הבעל שחייב בקבורתה י"ל דשם קאי אנשואה וע'

בירוש' כתובות שם אם קברה האב אי מוציא מיד הבעל וכן פסק רבינו בהל' אישות אך י"ל דשם החיוב רק מחמת בזיון וע' רש"י שבת דף ק"ה ע"ב דמוכח שם דאף הני קרובים דאינם בגדר טומאה ג"כ מוטלת עליהם קבורה. ומת שחסר והרוגי ב"ד ומת מצוה וכן נפלים שלא יצאו ראשם ורובם בחיים הקבורה שלהם על כל ישראל ג"כ בגדר קבורה ונ"מ דאסור לשופם או לחתוך אותם ע' עירובין דף ל' וחולין דף קכ"ה ע"ב אבל גוף אטום ואברי המת הקבורה שלהם מחמת איסור הנאה וכן הוא גבי גוי ע' נדה דף נ"ז ע"א ובתוס' שם גבי ציון ובירוש' רפ"ז דנזיר דעכו"ם אינן טעונין קבורה וע' ירוש' ע"ז פ"א דאסור לקוברם בא"י משום לא תחנם ובירוש' מו"ק פ"א גבי קבורת גר תושב ע"ש בהשגות על הרעהמ"א שם ובזה א"ש הך דבכורות דף י"ב ע"ב בכור הוא דבעי קבורה פשוט כו' וקשה דילמא קאי אנפל ולפמש"כ דרק גוף אטום א"צ קבורה ע"פ דין ובגוף אטום ליכא בכורה וע' תו"י יומא דף נ"ט ע"ב אי איסור הנאה הוא מחמת דבעי קבורה או הקבורה היא מחמת אה"נ וכמו הך דע"ז דף ס"ב ע"ב דמשמע שם דאה"נ הוא מחמת דבעי קבורה גבי עץ שנתלה בו כו' ובמש"כ רבינו בהל' סנהדרין פט"ו ה"ט דהטעם הוא כדי שלא יעורר זכרון רע ולכא' ק' הא אסור בהנאה אך י"ל דאם נתלה אותו על מחובר שוב לא נאסר ובאמת עיקר הגדר גבי תכריכים דאסור בהנאה אי משום דבטלינהו למת וזה רק היכא דנקבר עמו דאז בטלינהו אי משום דכיון דקוברין עמו נאסר ע' סנהדרין דף מ"ח ע"ב דרק מיטה הנקברת עמו ובנדה דף ס"א ע"ב מבואר דאף היכא דעושה בשביל המת לספוד בו ג"כ אסור בהנאה משום דהוי צורך המת וע' יבמות דף ע"ד גבי לא נתתי ממנו למת ושם דף ס"ו ע"ב גבי איצטלא ובמק"א אבאר זה. עכ"פ מיתה צריכה שתפעול בכל האברים אך מ"מ גבי שרץ כיון דיש ריבוי בחולין דף קכ"ו ע"ב דגם ביצה המרוקמת וכן עכבר של אדמה טמא אף דהוא לא חי ולא מת דהא לא נפלה בו נשמה עדיין ול"ד למלקות דשם דף ס"ד משום דהוא מין שרץ אף דעדי' לא שרץ על הארץ וע' נזיר דף נ"א דצריך שיעור שיהא נפלה בו נשמה וע' בכורות דף ח' ע"ב גבי הך דרצוצא שמתה איך נפיק נשמתא משמע דיש בו גדר חיים אך זה נראה דשם אינו מטמא רק אם הוא כברייתו שלים אבל אם חסר אינו מטמא כמו הך דנדה דף נ"ו ע"א גבי שרץ וגבי זבוגא דמחוזא. ויהי' ג"כ נ"מ אם ביצת עוף המרוקמת מטמא בבית הבליעה ע' ביצה דף ז' ע"א ובתוס' מנחות דף ע' ע"א דאמרינן שם מיתה עושה ניפול ובזה י"ל הטעם שפסק רבינו בפ"ג מהל' אה"ט דכנפים ונוצה אף דמטמאי טומ"א גם בנבלת עוף טהור דלא כפי' הר"ש מ"מ אינם מטמאין בביה"ב וכ"כ בזה בהל' מא"ס והטעם י"ל כמש"כ רש"י ערכין דף ז' ע"ב לכך שער של מת לא נאסר משום דלא פעלה בהם המיתה שום דבר

וה"נ י"ל גבי נוצה וכנפים והוי כמו מיתה עושה ניפול וא"כ לא מת כלל וכ"כ בזה בח"א אי כנפים בעוף הוי גדר אבר וזה תליא בגרסת רש"י זבחים דף ס"ח וכ"מ דג' יבש גפה ורבינו ג' יבש גופה וע' חולין דף נ"ו ע"ב ודף נ"ח ע"ב גבי נוצה ודף קמ"א ע"ב רגליה דהא כנפיה וכ"מ ובמחלוקת רבינו והרא"ש ז"ל בפ"ג מהל' מא"ס ה"ח ואף דמבואר שם דגבי עוף טהור הוא רק מדרבנן יש לחלק בין היכא דנגמר העוף ולא נגמר. וכ"ז לגבי מיתה אבל לגבי שחיטה ר"ל דהדבר שממנו בא האבר נשחט לא שפעלה השחיטה גם בהאבר וכ"כ בזה בח"א. וע' יבמות דף כ"ט ע"א בהך דר' שמעון דהיכא דהוי ב' אחיות בב"א וגם איסור מצוה צריכה חליצה ומה דמקשה שם מערוה ר"ל כך שהיו לו ב' נשים האחת ערוה והב' חייבי לאוין וכיון דמבואר שם דף מ"ד ע"א דגבי חייבי לאוין לענין יבום אבראי קיימי ולא נפלו קמיה רק לחליצה לחודא וכמו גבי צרת אחות איילונית כמבואר שם דף י"ב ע"ב וכע' דאמרינן בפסחים דף ס"א ע"ב דערל אינו פוסל אם חישב עליו שלא למנוע אך עיקר החילוק הוא כך מפני מה צרת ערוה אסורה אי משום דהיא פטורה והוי אשת אח או משום דין דצרה במקום מצוה וע"ש דף ג' ודף ח' ובירוש' שם פ"א ה"ד דהוי זה מחלוקת דאמוראי וא"כ אי נימא משום צרה שפיר יש עליה שם צרה אבל אי נימא משום אשת אח כיון דהא פטורה כאן י"ל דאינה פטורה כלל כיון דאינה זקוקה לו ליבום רק לחליצה וע"ש דף ל' גבי הך דג' אחין שנים מהן נשואין ב' אחיות ואחד נשוי נכרית ומת אחד וכנסה הנשוי נכרית ומתה אשתו של שני אם אח"כ מת הנשוי נכרית אי גם הנכרית אינה זקוקה ע"ש בתוס' ורבינו ז"ל בפה"מ ס"ל דזקוקה אך בתוספתא שם מבואר להיפך והטעם דרבינו משום דאמר שם בגמרא דהפטור הוא דהוי כמו שיש לה בנים ר"ל לא משום ערוה וראיה דהא שם דף נ"ה ע"א מצריך קרא לחייב כרת על אשת אח שיש לו בנים ובזה א"ש ג"כ הך דשם דף צ"ח ע"א דאמר ראיה דאין אב לגוי דאמאי ב' אחים תאומים אינם מיבמים וקשה הא מ"מ אב שלהם הוא גוי ואין עליהם שם יחדיו וע"כ צ"ל דזה רק לפטור ולא לחייבו משום אשת אח וכ"ע דצריך קרא שם דף נ"ה על אשת אח מן האב ואכמ"ל עכ"פ היכא דלא הוי בגדר זה אינו פוטר ואינו פוסל וזה תליא אי גרסינן מירוח עכו"ם פטור או פוטר וכע"ז כ' בח"א בהל' מזוזה וגבי חו"ל מחלוקת דר"א ור"ע בחלה אי חו"ל הוי מקום פטור או פוטר וזה לא שייך רק לאחר שנכנסו לארץ אבל קודם לזה לא שייך שם פוטר כיון דעדיין לא הוי חיוב כלל ובירוש' אמר שם טעם משום למפרע נתתי דא"י מוחזקת היא וע' ר"ה דף י"ג ע"א גבי חדש ובירוש' פ"א דקדושין ופ"ג דערלה דמצריך קרא לחדש של א"י שלא יפקע ממנו האיסור אם יצא לחו"ל ומה צריך קרא ע"ז ובמה יפקע האיסור ודוחק לאמר דנ"מ אם

עשה לחם מחדש בחו"ל כיון דהוא לאו בפ"ע כמבואר בכריתות דף ה' וכה"ג י"ל במה דס"ל לרבינו בהל' מעש"ש פ"ב ה"ה דרק אם שתה רביעית יין חייב מחוץ לחומה ולא אזלינן בתר כזית כתרומה וכ"כ בזה בהל' מא"ס ובהל' כלאים בח"א ובח"ג אך י"ל דרבינו ר"ל כשהכניס יין לפנים מחומת ירושלים וא"כ לא חל חיוב הלאו רק על יין ולא על ענבים אך גבי חדש הא מבואר בירוש' חלה פ"א ה"א וה"ב דלחם תלוי בקלוי וכרמל דכל שחייב בזה חייב בזה אך י"ל דר"ל כך דלא נימא כמו דס"ל לרבינו בהל' פסוה"מ פ"א הט"ו ול"ב דבשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים אף במקום שאינם נפסלים אם לא הכניסם בשעת זריקה לא תועיל הזריקה להתירם באכילה כיון שאינם בפנים ומפרש כן הך דמעילה דף ח' ע"א אבל לאכילה הוא דלא מרצה וע' תוס' מנחות דף מ"ז ע"א ד"ה שיהא גבי לחם כה"ג וה"נ סד"א דהעומר אינו מתירם כיון שהם חוץ למחיצתם קמ"ל קרא ואף דמחובר מתיר העומר בהשרשה י"ל דזה גרע כיון שאינו במקומו וע' מנחות דף י"ב ע"א דהוי שם מחלוקת מי גרע חסר או יוצא וע' ירוש' גיטין פ"א דשם מבואר להיפך דגבי חו"ל לענין בפ"נ ובפ"נ אם נו"נ בא"י והוליכו לחו"ל למ"ד דגזרינן מוליך אטו מביא ולא מצא' שם ומצאה בא"י א"צ לאמר בפ"נ וכ"ע הך דפסחים דף נ"ב ע"א אטו אגבא דחמרא כו' וגבי מחובר הוי בעיא בירוש' פ"ב דגיטין ה"ד אם כתבו וחתמו בתלוש וחיברו ואח"כ תלשו אם הגט קשר וצ"ל דמספקא ליה אם החיבור הוי כמו פנים חדשות או רק משום דא"א ליתנו וזה תליא בהך בעיא דמנחות דף ע' ע"א גבי שבולת שמרחה בכרי והדר שתלה אי פרח טבלה ואף דגבי תרומה כ"כ דלא פקע שם משום דהוי גדר קדושה ולא פקע משום כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא וכן הדין גבי הקדש דקי"ל במעילה דף י"ב ע"ב ובתמורה דף ל"א ע"ב דבקדשי בה"ב מועלין בגדולין והך דין שכ' רבינו בפ"ה מהל' מעילה והוא מתרומות פ"ט ובירוש' ספ"א דערלה שם מיירי בזרעו כלה ע"ש בירוש' דמחלק כן ובאמת נ"מ אם הדבר שזה נצמח ממנו ישנו אז אסור הכל וזהו כוונת רש"י פסחים דף ל"ד ע"א גבי בצלין דגדולין מקרי אם הבדל בעצמו נתוסף וזה ר"ל הגמ' בנדרים דף נ"ח במדוכנין וע' מנחות דף ע"ה ע"ב גבי בא מלחם גדול ובע"ז דף מ"ב דהיכא דעיקר ע"ז קיימת גרע טפי לענין שברים. עכ"פ הדבר עצמו שנעשה קודש לא פקע בכדי וע' מעילה דף י"ב וכי קדושה שבהן להיכן הלכה וכ"מ אך כ"ז גבי פירות א"י שיש בהם גדר קדושה אך גבי פירות סוריא לא שייך זה ואף אם מרח העכו"ם פירות ישראל שגדלו בקרקע ישראל פטורים לגמרי וא"כ כוונת רבינו שכ' חלקו של גוי פטור דמשמע דשל ישראל חייב ר"ל אף אם מירח ישראל דבסוריא גם זה פטור דכיון דיש ברירה הוי כמו שגדל בקרקע של גוי וכמו בה' י"ז גבי ישראל

שהיה אריס ר"ל אף אם מירחם הישראל ובאמת י"ל דכמו דאמרינן בבכורות דף ט' ע"ב ובתמורה דף י"א ע"ב דאף לר"י דס"ל שותפות עכו"ם חייבת בבכורה מ"מ אין בו קדוה"ג ה"נ י"ל גבי קרקע א"י שיש לגוי שותפות בו מ"מ קדוה"ג פקעה ממנו וזה ר"ל בגמ' טבל וחולין מעורבין זב"ז ונ"מ דאם נמרח מאליו לא נתחייב וכמש"כ וזה ר"ל הגמ' בחולין דף קל"ה ע"ב למעוטי שותפות עכו"ם ר"ל כך דגבי טבל אף דהקדושה פקעה מ"מ יש בו איסור כמו לדידן דס"ל אין קנין לעכו"ם כו' דמ"מ הקדושה פקעה רק איסור יש ולגבי ראשית הגז דלא טבלא שוב פטור לגמרי:

[מקונטרס ההשלמה: (השמטה)

למ"ש לעיל בגדר דין דאין נדה לאברים ומיתה פועלת בכל אבר ולכך קי"ל דמיתה עושה ניפול וכן שער של מת מותר כמבואר בערכין ד' ז' ועי' ביצה ד' ז' גבי גידין דאין בהם משום נבלת עוף טהור ואם ר"ל דאין עליהם שם בשר ועי' רש"י פסחים דף מ"ז ע"ב גבי בשר בחלב ושם ד' כ"ב ע"א ובהך דחולין ד' קי"ד ע"א דחשיב גידין שאין בהם משום בשר בחלב. אך רבינו בפ"ט מהל' מא"ס נקט עור הגידין. ועי' פסחים ד' פ"ג ופ"ד ובדברי רבינו בהל' ק"פ פ"י ה"י דס"ל דיש עליהם שם אוכל רק אין עליהם שם בשר והך מאן דס"ל בחולין דף צ"ב ע"ב דעץ הוא זה עוד שיטה ע"ש בתוס' דגם בקנוקנות אין בגידין בנותן טעם ואף דהא הוה רכין והוה גדר אוכל אך לא בשר וא"כ איך אמרינן בדף צ"ט ודף פ"ט דהך דירך אתיא כמ"ד יש בגידין בנותן טעם ר"ל בשר ומה ראי' דילמא רק אוכל ואוסר. וצ"ל דזה אתיא כמ"ד בתרומות פ"י מי"א ע"ש בירוש' דהמתבשלין זע"ז אין אסור אלא בשר בבשר ור"ל בב"א ע"ש וא"כ מוכח מהך דירך דיש עליו דין בשר. גם י"ל הטעם דאין עליו דין נבלת עוף טהור דלא פעלה בו המיתה וכמו חרטום וצפרנים ונוצה לשיטת רבינו דטומאת אוכלים יש עליהם ולא טומאת נבלת עוף טהור:

ובזה י"ל הטעם דנדה ד' ס"ט ע"ב גבי הזב והזבה דמתו כו' ור"ל שמא יש בו עדיין אבר שלא מת ואף דנדה אינה לאברים כמ"ש זה רק בחתוך אבל לא כשהגוף שלם וכעין מ"ש התוס' ב"ק דף צ"ז ע"ב גבי נפסל המטבע וב"ב ד' נ' גבי קנין פירות. ובאמת נראה דזה ר"ל הך דכלים פ"א מ"ז ומסבבין בתוכה כו' דנראה דקאי אמצורע דאם מת שם ע"י איזה סיבה א"צ להוציאו ובמת בחוץ אסור להכניסו שמא נתעלף כמבואר בנדה הנ"ל וזה רק דרבנן ובפנים לא חיישינן כמ"ש התוס' יבמות ד' ז' ע"ב זה ר"ל שם ואף דקודם שמת הי' מצורע מה"ת כ"כ במ"א דבדבר דמתחילה הי' מה"ת ואח"כ דרבנן אם זה הוה כמו איסור חדש או דנשאר עליו קצת מן הראשון:

ובזה פליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' מקואות פ"ב הי"ז גבי נמצא עליו דבר חוצץ אם צריך

חפיפה חדשה ור"ל משום דעזרא תיקן על כל טבילה חפיפה ובטבל ונמצא עליו דבר חוצץ אזלא לה טומאה דאורייתא והוה טומאה דרבנן ואם נימא דזה כדבר חדש הוה כמו טבילה חדשה וצריך חפיפה ועי' מ"ש התוס' נדה ד' ט"ז ע"ב גבי בדיקה ותוס' גיטין דף צ' ע"א. וכן נ"מ למ"ש דמיאון אינו מועיל רק לעצם ולא מה שנולד ע"י. וזה ר"ל הך דיבמות ד' ק"ז אם ממאנת לזיקתה ר"ל אם זיקה הוה כעצם האישות או סיבה ומאליו וזה ר"ל ג"כ הך דיבמות ד' קי"ח ע"ב המזכה גט לאשתו במקום יבם ור"ל אם יבום נשאר מן האישות ולזה לא מהני זכות דצריך קבלתה ממש או שלוחה ואם רק סיבה שפיר מהני ומביא ראי' מדחזינין דנאמנת לאסור עצמה על היבם ולא כמו בנדרים דף צ' ע"ב גבי טמאה אני לך ובגיטין ד' פ' ולא כל הימינה כו' וא"כ חזינין דזה בא ממילא ולא מיקרי זכותו של שני ועי' תוס' יבמות דף ל' ע"ב ד"ה אשה מ"ש מהך דחולין דף ט' אם נולד ספק מחיים. אך כך דהנה בירוש' נזיר פ"ב ה"ח פליגי אמוראי למ"ד ספק נזירות להקל אם הוה ספק אם נזירות אחד או שתי נזירות מאי אף דכל זמן שלא חלפה נזירות הראשונה לא חל עליו נזירות השני' מ"מ יש סברא להחמיר ע"ש בתוס' ד' ח' ובהשגת בהל' נזירות פ"ב ה"ה ע"ש:

והנה כ"כ בהל' מא"ס דלטרפה גלתה לנו התורה דלא פעלה בה השחיטה להתירה באכילה ואם כן הוה כמו גבי נזירות ספק מ' ספק נ' דאזלינין להחמיר לכולי עלמא כמבואר בנזיר שם ובירוש' משא"כ גבי יבום הוה כמו ספק נזירות אחד או שנים וזה ג"כ הך דיבמות ד' קי"ב ע"א גבי יבם אם הוא כבעל ע"ש ועי' ב"ב ד' קל"ד ע"ב הואיל ובידו לגרשה וביבמות דף ק"ה ע"ב אמר שם בינו לבינה מנא ידעי ואמאי הא ג"כ הוה בידו וצ"ל דכיון דלא תליא בו לבדו דצריך שיתכון שניהם לא מיקרי בידו וגם שניהם מודים לא מהני דכל אחד אין בידו אך באמת ביבמות שם לא ר"ל עידי בירור רק עידי פעולה דגם יבום מיקרי דבר שבערוה עי' גיטין דף ס"ג ע"ב דנקט כך ועי' יבמות דף פ"ח ע"א שם ר"ל דאם בגדר עדות לא מהני בדשב"ע פחות משנים ואם רק סברא ולא דין אין נ"מ ומהני ומייתי מטבל דשם לא שייך דין עדות כלל ודחי זה ומסיק מחמת סברא מתוך חומר ולא בגדר דין וע"ש דף כ"ה ע"א דלאו עלי' קסמכינן ודף צ"ב ע"א אם זה הוראה ובזה א"ש מה דלא מקשה מדף ק"ה כיון דהי' אחד מהם קרוב או פסול הוה כמו בלא עדים ומנא ידעי אך כיון דזה לא בירור רק עצם כ"כ במ"א דלא שייך שם נמצא אחד קרוב או פסול דהוה כמו אבן כמבואר בירוש' דהוריות ועי' גיטין דף י"ח ע"ב גבי גט ושטר דלא שייך נמצא אחד קרוב או פסול דשם צריך לעשות דבר ומי שאינו יכול לעשותו כן אינו יכול לפוסלו ועי' תוס' ב"ב דף קס"ג ע"ב ובתוספ' סנהדרין פ"ה

בראשונה לא היו כו' וגם לא שייך הך דעדים החתומים על השטר כיון דאינו עד כלל רק גבי כולכם אם רוצה שיהיו עדים ע"כ נתבטל דלא נתקיים דבורו ובטלה כולם. וכן ר"ל התוס' שבועות דף ל"ה ע"א גבי שבועת העדות דכל השבועה נתבטל וע"ש בירוש' רפ"ד ובכתובות פי"א גבי אם מכרה כל השדות בשטר אחד. ובזה א"ש הך דגיטין דף פ"ב דשם רק משום מילוי:

עכ"פ היכא דהעדים משום עצם לא שייך שיתבטל משום צירוף פסול גם י"ל דהך דב"ב מיירי שהבעל חי ואז ליכא גדר יבום וזה דר"ל בידו לגרשה וא"כ שוב לא יהא יבום כלל ועי' תוס' גיטין דף פ"ב ע"ב ד"ה כגון מ"ש דאמאי אם גירשה חוץ מפ' ונשאת לאחר דפקע אישות הראשון ובאמת הטעם דכיון שנשאת לאחר שוב א"א שתחזור לראשון ולכך פקע. ואף דבירוש' דקדושין פ"ג ה"א אמרינן דגם בקדושין היכא דהראשון שייר והשני עשה בה קנין גמור אם מת אסור הראשון להחזירה שם משום דהוסיף בה קנין. והא דבירוש' פ"ט דגיטין מספקא לי' אם הנשואין של השני מפקיע או הגירושין של השני זה תליא אם בזמן שהיא עדיין אשת השני אם גם אז יש עלי' השם דלראשון אסורה מטעם דנשאת לאחר הגט או כיון דאז היא א"א לא שייך זה כלל. ועי' ביבמות דף צ"ה ע"א במה דאמר שם מחזיר גרושתו וכו'. ובאמת יש מציאות דנשואין של שני לא יאסור על הראשון לפי גירסת רבינו בהל' גירושין פי"ד הט"ו דאשת פקח שנתגרשה ונשאת לחרש דהוה נשואין דרבנן ונתגרשה מותרת לחזור לפקח וע"ש בהשגת. א"כ חזינן דאף דאנן קי"ל דלא כשיטת הירוש' דס"ל ביבמות פ"ז דהך דתיקנו רבנן נשואין לחרש לא הוה קניני רק תקנה בעלמא ובת כהן שנשאת לישראל חרש אוכלת בתרומה אך אנן לא ס"ל כן רק דהוה קנין דרבנן ומ"מ התקנה לא הוה רק בזמן שישנו ולא בזמן שאינו וכעין דאמרינן ביבמות דף ס"ז גבי עובר בנכסים מועטים ואף דיש גדר יבום כמבואר בכ"מ שם י"ל כמ"ש דהוה כמו שעדיין ישנו:

ובזה מדוייק לשון רש"י דף קי"ב ע"ב ביבמות דמייתי ראי' דחרש תיקנו לו נשואין מיבום ולמה לא מייתי מהך דשם ד' ס"ח וע"כ כמ"ש וס"ל כשיטת הר"א בהשגת. גם יהי' נ"מ אם קטנה חרשת אם תקינו בה רבנן קדושי מיאון דבאמת אף לשיטת הירוש' הנ"ל דחרש לא הוה קניני רק תקנה מ"מ בחרשת הוה קניני ומשויירת כמבואר ביבמות ד' ק"י ע"ב והשיור הוא מה שאין לה כתובה ולא תנאי כתובה עי' יבמות דף קי"ג ובירוש' פ"א דכתובות אך כיון דמשכחת נשואין בחרשת מה"ת כגון בקטנה ע"י אבי שפיר הוה בה גדר קנין ומה דאמר בקטנה קנוי' ואינה קנוי' משום דכ"כ דלגבי קנינים אם אינה ממאנת הוה למפרע ומיתלא תליא. וזה ר"ל קנוי' וכו' ר"ל אם תמאן בטלה למפרע ואם לא לא

וגם נ"מ במה דמוכח מירוש' דיבמות רפי"ג גבי קדושה קטנה משלך נתנו לך וע"ש בפ"ז ובר"ה פ"ב ובעירובין דף ק"ד ע"ב דר"ל דלא נימא דמה שאנו מקילין בכל הני הוא מחמת שהם מדרבנן רק דבשעת התקנה תיקנו כך ור"ל כאן דלכך תיקנו קדושין בקטנה משום דתיקנה בה שתוכל למאן ובלא זה לא הוה מתקני כלל וכה"ג בהך דכתובות דף י"א גבי גר קטן דמטבילין על דעת ב"ד ע"ש בתוס' זה ג"כ משום דיכולין למחות. ונ"מ ג"כ למ"ש לעיל בשם התוספ' דאשת חרש שנפלה ליבם פקח אם נתכון בביאה לשם נשואין קנאה מה"ת היכא דקידשה בכסף מאי כיון דלגדר מה שזקוקה לו מדרבנן ליבום שם לא מהני גדר כסף אך כיון דמה"ת יכול לקדשה אם מועיל לגמרי וכה"ג כתבתי במ"א בהך דשבת דף ט"ו גבי כלי זכוכית שהטיף לתוכה אבר ע"ש בתוס' ד"ה וחכמים דלר"מ יש בו טומאת כלי מתכות מה"ת והך שיטה דס"ל דלא מהני טבילה לכלי זכוכית עי' בדברי רבינו בהל' כלים פ"א ה"ה ובהל' מקואות פ"א ה"ג דכלי זכוכית אין להם טהרה במקוה כאן אם מהני טבילה אם נימא דעכ"פ נשאר עליהם טומאת כלי זכוכית ואף דרבינו ז"ל ס"ל בהל' כלים פ"א ה"י דיש בכלי זכוכית טומאת מדרס צ"ל דנקרא יש במינו טהרה כיון דהוא דומה לכלי מתכות דכי נשבר יש לו תקנה כמבואר שם ומ"מ מבואר בדברי רבינו פי"ב ה"י דגבי כלי זכוכית אין לו דין גיסטרא לפי שאין דומה לכלי חרס ר"ל דהנה רבינו ס"ל בפי"ח מהל' כלים ה"י דדוקא כלי חרס יש לו גיסטרא ע"ש בהשגת ור"ל דגבי כלי מתכות צריך דוקא שיהא הכלי ראוי לעשות מעין מלאכה הראשונה כמבואר פי"א ה"ב וגבי כ"ח א"צ זה ועי' כלים פ"ד מ"א דפליגי ר"י ורבנן ואזלי לשיטתם שבת דף קכ"ד ע"ב גבי טלטול כלי שנשבר והטעם דגבי כלי מתכות כיון דיש לו תקנה לא מבטל השבר למלאכה אחרת ועי' תוס' שבת דף נ"ט ע"א גבי זוג ותוס' חולין דף נ"ה. ובזה א"ש מ"ש הר"א ז"ל פ"ו מהל' מקואות ה"ד גבי הלוקח כלי ע"ש משא"כ כלי זכוכית דיש לו תקנה הוה ככלי מתכות בזה:

עכ"פ חזינין דיש מציאות נשואין דאין הגט אוסרה על בעלה הראשון ועי' גיטין ד' פ"ט ע"ב דאמר שם למאן דמתיר שיגרש שני וישא ראשון קמו בה רבנן כו' אך שם ר"ל דנתברר לרבנן דאין קדושי ראשון כלום וא"כ לא נקרא מחז"ג ונ"מ ג"כ לשיטת ריב"כ ביבמות ד' י"א ע"ב במחז"ג רק מן הנשואין מחמת הוטמאה אם קידשה בביאה לדידן דאירוסין עושה מאי דמ"מ בשעת הגירושין נקראת ארוסה וכן אם הי' נשואין בלבד בלא ביאה אם אזלינן בתר מציאות או בתר דין וי"ל דתליא בהני תרי גירסות דקדושין דף ע"ח וה"ה כה"ג ועי' כתובות דף י"א ע"ב דמבואר שם דאף אם יש בירור שלא נבעלה יש עלי' שם נשואין דאמר שם שיש עדים שלא נסתרה אך י"ל כמ"ד כתובות דף מ"ח

ע"ב דגם ע"י מסירה יש עלי' שם אלמנה מן הנשואין לכתובה ע"ש ועי' רש"י גיטין דף ס"ו ע"א ד"ה לאחר מיתה דמשמע שם דלכך אין גט לאחר מיתה משום דמשעת מיתה נזקקה ליבם וכעין הך דב"ב דף קל"ז ע"א וכבר קדמו וע"ש ד' ט' ע"ב וד' י' ע"א בגיטין ברש"י. אך ברש"י כתובות דף ב' ע"ב לא כתב כן אך ר"ל דהיכא דליכא יבם ודאי לא שייך גט דפסק כוחו משא"כ בשיש יבם סד"א דעדיין ישנו וכן נ"מ גבי הך דפסחים ד' ס"ג ע"ב גבי מקטיר אימורים על חמץ אם ר"ל אם המקטיר יש לו חמץ והוא מקטיר או ר"ל אם יש חמץ לבני חבורה דבאמת מה דאמר שם לשוחט או לזורק י"ל דהשוחט עובר אם יש לזורק והזורק עובר אם יש לשוחט או דר"ל דכל אחד עובר אם יש לו וע"ש בירוש' דמביא ראי' דפסח עצמו כשר מדהזורק חייב ואם נימא דר"ל דהשוחט חייב אם יש לזורק אין ראי' כלל. אך זה תליא אם יש פייס בפסח וכן גבי מקטיר י"ל דלמה לא מתרץ הגמ' דמה דנקט דמקטיר פטור ר"ל אם יש חמץ לבני חבורה דמן האימורים פקע שמם ועי' תוס' מנחות ד' כ"ו ע"ב דלכתחילה גם אימורים יש עליהם גדר מתיר ולכך אין הכהנים זוכים בחלקיהם עד לאחר הקטרה כמבואר פסחים דף נ"ט ע"ב וזה גדר ריח דזבחים ד' מ"ו ע"ב. ונ"מ לאברים שצלאן אז הקטרה שלהם רק בגדר לחם ולא בגדר מתיר. וכן י"ל דלגבי מתיר די בכזית. וכן נ"מ אם שייך לכתחילה בהקטרה לשם בעלים עי' תוס' ריש זבחים. עכ"פ י"ל דפקע גדר בעלי' ואין כאן לאו דלא תשחט כה"ג משא"כ אם המקטיר גופה יש לו חמץ ודאי עובר. ובאמת בדברי הירוש' פסחים שם נראה דס"ל כן ונ"מ ג"כ לענין קרבן ב"נ אף דאין בו מעילה לאחר שחיטה י"ל דיש בו ועי' בדברי רבינו בהל' תמורה פ"א דס"ל דאף דלגבי ישראל לענין תמורה אזלינן בתר המכפר וגבי ב"נ אזלינן בתר מקדיש משום דכיון דאין בו מעילה י"ל דלא יצא מרשותו גם נ"מ משל מי היתה הבהמה משל מקדיש או משל מכפר. וכ"כ בזה במ"א בשיטת רבינו גם י"ל דרק בכל הקרבנות דבעינן דעת אז אזלינן בתר מכפר משא"כ במחו"כ ועי' בירוש' פ"ד דנדרים. אך מדברי רבינו בהל' ק"פ פ"א לא משמע כן. וא"כ יהי' נ"מ גבי מיאון דכ"כ דאם אין על מה לחול לא שייך גדר מיאון אם טבע במים שאין להם סוף דהאיסור רק בגדר תקנה אם מהני מיאון ועי' תוס' ב"מ דף כ' ע"ב ובכורות דף כ' ע"ב וכ"מ ועי' יבמות ד' ק"ה ע"ב גבי הך דאבדן ודף ק"ח ע"א ותוס' שם ד' י"א ע"א גבי סוטה וכן זה הגדר מה דמבואר בזבחים דף ט' ובהוריות דף ו' ורש"י מעילה דף י' ע"ב דאין כפרה למתים ר"ל דכבר פסק המציאות. אך גבי רוצח בשגגה דחזינן דגם לאחר מיתה מחוייבים לקוברו בערי מקלט דוקא כמבואר במכות דף י"א ע"ב שוב ממילא מהני מיתת כה"ג גם לאחר מיתה ע"ש וכן בהך דסנהדרין דף ס"ח דמועיל היתר הנידוי לאחר מיתה כיון דחזינן

דצריך לסקול ארונו עדיין ישנו המציאות עי' מו"ק דף ט"ו עדיין ישנו ולא נגמר ועי' סנהדרין דף מ"ז דרק קבורה מכפר ועי' יבמות דף ק' ע"ב דמוכח שם דכהן מטמא לאביו אף בליקוט עצמות ועי' נזיר ד' מ"ג ע"ב ועי' מו"ק דף ח' ובירוש' שם דאז הוה גמר כפרה: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

[מקונטרס ההשלמה: (השמטה. לדף ט"ו.)

במ"ש גבי הקביעות של העומר. והנה לפי המבואר בירוש' פ"ד דמעשרות וכן כתב רבינו דהיבהוב קובע ובמנחות דף ס"ו מבואר שהי' מהבהבין אותו. אך באמת לא הוה קלוי גמור דאל"כ שוב אינו בא לידי חימוץ עי' בירוש' פ"ב דפסחים גבי רבוכה דאם חלט הקמח ברותחין אינו יוצא ידי מצה דלא בא לידי חימוץ וכן הוא בתוספ' פ"ג דפסחים וקלוי אינו בא לידי חימוץ כמבו' פסחים ד' ל"ט ועי' בדברי רבינו בהל' חמץ פ"ה דמחלק בין אם מהבהב השיבלים או הקמח. ועי' במ"ש רבינו בפה"מ מנחות פ"ט דרבוכה היינו שהשמן שלה רותח ועי' מנחות ד' נ"ג ע"א ודף ע"ח ומ"ש רבינו בהל' מעה"ק פי"ג ובהך דתמיד דף כ"ז ע"ב להחם חמין לרבוכה ובירוש' פ"ח דשקלים ועי' ברמב"ן במלחמות פ"ב דפסחים וברי"ף שם ובהך דפסחים דף ל"ח ע"ב ובדף ל"ה ע"א שם דמשמע דאף אם אין בא לידי חמץ גמור מ"מ יוצא בה ידי מצה: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

הלכה כב

פירות ארץ ישראל כו' פטורים כו'. **אך** זה רק אם נקבעו שם במירוח וכ"ד אבל נכנסו לבית ואח"כ הכניסן לא"י י"ל דלא נפטרו וע' תוס' ע"ז דף כ"א ע"א דחו"ל לא מקרי ביתך וא"כ כמו דבכה"ג בא"י לא טבל ע' לק' הל' מעשר פ"ד ה"ה ועוד ובהשגות שם ופ"ה ה"ח דרשות חבירו לא קבע ובירוש' מעש"ש פ"ג ה"ה דבתי ירושלים לא קבעי משום דלא נתחלקה לשבטים וע' מה שהק' התוס' מנחות דף ס"ו ע"ב למ"ד אין מירוח הקדש פוטר היכי אתי משאינו מעושר הא הוי טבל וגם באמת קשה להיפך הא מבואר שם לחד תנא דמכניסן בשבלים לעזרה וא"כ הוי כמו הכניסן במוץ ע' ביצה דף י"ג וא"כ נפטרו אך הא לשכות שבעזרה הוי של כל ישראל ע' תוס' ב"ק דף פ"ב ע"ב ויומא דף י"ב וא"כ לא קבעי וממילא לא פוטרן וע' פסחים דף י"ט ע"ב דעזרה ר"ה ובתוספתא יומא פ"א וטהרות פ"ו גבי לשכות דהוי ר"ה וכע' שכ' התו"י יומא דף י' ע"ב גבי סוכה ותוס' ע"ז דף נ"ו ע"א ובירוש' פ"ג דמעש' גבי גגין דבזמן שאין בהם ד' אמות אינן פוטרין כיון שאין בהם שיעור וה"נ גבי בתים שבחו"ל וע' רש"י חולין דף קל"ו דחו"ל לא מקרי ארצך ובקדושין דף ל"ט שדך למעוטי חו"ל:

גם י"ל כמו דמבואר בירוש' מעש' פ"ד ה"א דאם הקדיש והכניסן לבית ואח"כ פדאן לא

מפטיר דלא עשה מעשה ברשות ההקדש וה"נ כן אך גם שם י"ל דכיון דאינו טובל רק ביתו ה"ה דאינו פוטר רק ביתו וכ"כ בזה:

והנה בתוס' דתרומות פ"ב פליגי שם גבי ספינה הבאה מארץ לחו"ל עם עפר א"י דת"ק ס"ל דפטורין לגמרי הפירות כיון דנגמרין בחו"ל אין נ"מ כלל אך לר' אליעזר דס"ל דפירות א"י בחו"ל חיוב וא"כ אם באו בעפר א"י בספינה לחו"ל חייבין לפי חשבון והא דכאן לא אזלינן בתר שליש הנה בירוש' פ"ד דחלה סה"ח מבואר דאם נעקר עפר מארץ לחו"ל או להיפך נעשה כמקום שעומד שם והא דלק' בהכ"ג וגיטין דף ז' ע"ב לפ"מ דס"ד שם דנהרות אין עליהם שם א"י ונקט רק אם בספינה יש עפר חו"ל איך יהי' הדין אם יהי' בספינה עפר א"י:

והנה בירוש' חלה פ"ב ה"ג מוכח דלר' יהודה היכא דאינה גוששת הטעם משום דהמים מפסיקין בין הספינה לארץ ולא משום דאין על הנהר שם א"י ע' רש"י גיטין שם ד"ה תנאי ולכך אמר שם בירוש' דר"י דס"ל מים אין בהם ממש צ"ל הדין גם באינה גוששת ולהס"ד שם ס"ל דכיון דאין בהם ממש לא חל עליהם שם א"י וע' ירוש' ערובין פ"ח ופ"י ה"ב ונחלף שם ובפ"ח ה"ח צ"ל מה דס"ל לר"י דמשקה טופח חבור ובפ"י צ"ל מה דס"ל לר"י דמים אין בהם ממש וכאן בחלה ר"ל דכיון דר"י ס"ל משקה טפח חיבור אם כן כל הנהרות מחוברין וא"א לאמר על הנהרות שם א"י וע' תוס' מנחות דף פ"ה ע"א מוכח שם ג"כ דס"ל דלר"י אין שם א"י על הנהר ומ"מ דוקא עפר חו"ל אבל אם היה עפר א"י גם לר"י חייב וצ"ל משום דלקביעא לא בטל העפר להמקום וע' גיטין דף כ"ב גבי נופו בארץ ועקרו בחו"ל דהוי מחלוקת שם אי הוי כארץ או כחו"ל ואף דמבואר בספ"ג דמעש' דאזלינן בתר עיקר צ"ל גם דגבי ספינה ועציץ כיון דהם מטלטלין אזלינן בתר עפר שיש בעציץ. אך באמת בדברי רבינו ובתוס' שם מבואר הטעם דהוי שהשרישה וע' ירוש' ספ"י דשבת אם נקבו בחו"ל אי אזלינן בתרה אך כ"ז אם לאחר שהביא עפר לשם זרע אבל אם זרע תחילה והביאם כך אז אזלינן בתר השליש וכמבואר בירוש' פ"ה דמעש' ה"ד והתוספתא אתיא כמ"ד לא אזלינן בתר שליש הראשון וע' תוספתא חלה ספ"ב גבי ספינה הבאה מחו"ל לארץ ונקט שם דאזלינן בתר קרימה בחלה ובירוש' חלה פ"ב ה"א אמר ג"כ כן אך לכא' זה רק לר"ע דס"ל שם בפ"ג ובכ"מ דאזלינן בתר קרימה וכ"כ בזה בהל' כלאים ובהל' מת"ע בח"ג ומשום דס"ל כמ"ד בירוש' חלה פ"ב ה"ב דאף למ"ד דנהרות אינן כא"י לגבי מעשרות ושביעית אבל גבי חלה מודי דעיקר הטעם דגבי נהר ליכא גדר ירושה וישיבה וכמו לענין נגעים גבי בית שבספינה ושבים ע' נגעים פי"ב ובר"ש שם וכן לענין מזוזה כמש"כ רבינו בהל' מזוזה וכ"כ בזה שם וע' ערובין דף נ"ה

ע"ב גבי בית שבספינה ושבים ובהל' עירובין פ"א ה"ג ובתמיד דף ל"ב ע"א דביבשתא עדיף למידר ור"ה דף י"ז ע"ב דכיחידים דמי אך זה רק היכא דבעי גדר דירה וכבוש אבל גבי חלה דלא בעי ירושה וישיבה חייב מן התורה:

וכן פירות חו"ל כו'. ונקבע למעשר כו' חייבין במעשרות מדבריהם. ע' בהשגות וכ"כ בזה. והנה לשיטת הר"א ז"ל דס"ל כאן דפירות א"י שיצאו לחו"ל לא נפטרו רק מדאור' וא"כ ע"כ כאן בפירות חו"ל שנכנסו לארץ חייבין במעשרות מה"ת וזה ג"כ כוונת הר"א ז"ל גבי חלה בהל' בכורים פ"ה ה"ו דאף אם הוא בחו"ל במקום שא"צ רק חלה אחת פירות א"י שיצאו לחו"ל חייבין בב' חלות וגם השנייה אסורה לזרים ודלא כרבינו שם והר"א ז"ל ס"ל כשי' התוס' בבכורות דיש ב' מיני ב' חלות ורבינו לא ס"ל כן. עכ"פ הר"א ז"ל ס"ל דפירות חו"ל שנכנסו לארץ ונגמרו שם חייבין במעשרות מה"ת אף דלאו בני ירושה וישיבה נינהו. והנה ע' ספ"ו דירוש' תרומות דבעי' שם אי מותר לשלם מפירות חו"ל אם אכל תרומה בשוגג אף דהא מבואר בפסחים דף ל"ב ע"ב ולק' פ"י דצריך לשלם ממון הראוי להיות קודש שיהיה תחתיו תרומה וע"ש בירוש' בהך מחלוקת דר"י ור"ל דצריך שיהא בהם זיקת תרומה עכ"פ ולשי' הר"א ז"ל א"ש דכיון דחזינן דאם גמרן בא"י הוי עליהם החיוב מה"ת הוי עליהם גדר תרומה אך לשיטת רבינו קשה וע' ירוש' ערלה פ"א ה"א דלמ"ד שורש פטור פוטר זה רק מאילן ישן אבל לא מחו"ל אך שם הטעם משום דכיון דקי"ל דערלה נוהגת בחו"ל הלכה ואף דיש כמה נפקותות בין ארץ לחו"ל מ"מ לפטור את של א"י לא פטור וכמש"כ רש"י ז"ל סנהדרין דף מ"ז ע"ב דהיכא דיש מקצת הדבר לא נדחה הדבר גבי אבילות וע' מש"כ רבינו פ"ג מהל' גירושין ה"ו גבי כתב גט ליבמתו קודם שבא עליה די"ל דהוי גט. עכ"פ לשיטת רבינו איך חל שם קדושת תרומה שאכל על פירות חו"ל ושם בירוש' מבואר דא"י לשלם מפירות שלא הביאו שליש רק בחלה מסתפק שם וכן אם אכל בכורים אי מהני לשלם במחובר לקרקע אבל בתרומה לא מהני ואף דבפירות שביעית מבואר שם ובדברי רבינו דלא משום איסור שביעית דהוי כפריעת חוב וכלוקח קרדום היה יכול לפרוע מהם אף שהם פטורים ממעשרות כ"כ בזה די"ל דס"ל דרק משום הפקר הוא דפטור מן המעשרות ולא משום אפקעתא דמלכא ע' ר"ה דף ט"ו דפליגי בזה רש"י ותוס' וב"מ דף ל"ט וכ"מ וע' רש"י יומא דף ס"ג ע"ב דאף דקי"ל דהגרלה מעכבת ואין הגורל קובע אלא בראוי לשם היכא שהומם הראשון וחילל האחר לא איכפת לן וע"ש ברש"י ד"ה רבינא ובהך דתמורה דף ט' ע"ב אי זה מקרי הקדש ראשון או הקדש שני ור"ה דף ה' ע"ב ובירוש' שם אי מצטרפין לבל תאחר. וצ"ל דפירות חו"ל רק הפטור שלהם משום דלא טבלי אבל היכא דא"צ טבל

שפיר חל עליהם שם תרומה וא"כ לפ"ז נ"מ להך דמבואר בירוש' מעש' פ"ה ה"ב במה דאמר שם דמותר ליטול ולזרוע תבואה מא"י לחו"ל לר' יוחנן דס"ל דאין הטבל בטל ברוב מחמת דלאחר שיגדיל מתעשר לפי כולו והנה הא מבואר שם בה"א דהטעם דאסור לזרוע לדידן משום דלזרע הוי גמר אף קודם מירוח ואף דאח"כ כשזורען רוצה שיהיו לאכילה וא"כ הוי גמרו בחו"ל ופטור לשיטת רבינו אף מדרבנן וא"כ מה שייך לאמר טבל בטל ברוב הא כבר פקע ממנו דין טבל וע"כ דחייב אף בחו"ל ול"ד ללקוח לשי' ר"ת דאם קנה לאחר מירוח פטור ומפקיע הטבל ובאמת זהו כוונת הירוש' פ"א דפאה ה"ה במה דאמר שם דאתיא דר"ע כחנויות דבית היינו דלקוח פטור מן המעשר ור"ל דאף דכבר נקבע הוי הפקעה וה"נ אף דלזרע הוי גמר אף קודם מירוח מ"מ פקע. עכ"פ גבי חו"ל הטעם לא משום דהוי פטור רק משום דאינו בגדר טבל ולכך משלם מהם אם אכל תרומה בשוגג והם נעשים קודש וע' מש"כ בזה בח"ג בהל' מת"ע פ"ו גבי אם הכניס פירות שביעית מחו"ל לא"י ונגמרו שם אי חייבין ומה חייבין וזהו ג"כ נ"מ אי שביעית הוה פטור מחמת עצמו או מחמת הפקר וכן יהי' נ"מ למה דמבואר בתרומות פ"א אין תורמין מפירות חו"ל על של א"י ונ' דר"ל אף אם הני פירות נגמרו בא"י מ"מ אין תורמין דהוי כשני מינים וע' בתוס' שם בתרומות דנקט נמי מפירות של א"י על פירות סוריא ומוכח שם דאף דיעבד אינו תרומה כלל ולא הוי כמו מחיוב דאור' אחיוב דרבנן וע' תוס' יבמות דף פ"ט ע"ב ורש"י קדושין דף מ"ו ע"ב גבי מעציץ נקוב ולק' אבאר זה. וכן נ"מ אי פירות חו"ל שהכניסן לארץ בשנה אחרת אי אזלינן בתר גידולן או בתר חיובן ונ"מ לענין מעשרות ולענין חדש וישן וע' ירוש' ר"ה פ"א סה"א גבי מעשר בהמה דלמסקנא אף דאין מתעשרין אלא לאחר ז' ימים מ"מ אם נולד כ"ט באלול הוי ישן לגבי הנך שנולדו אחד בתשרי וכן מבואר בבכורות דף נ"ח וה"נ כן. וע' מש"כ בזה בהשמטה לחלק ב':

הלכה כג

עפר חו"ל שבא כו'. **הנה** רבינו כאן לא חלק בין נקוב לשאינו נקוב וגם לפה"נ ר"ל שזרע כאן והיכא דעפר היה של א"י אף דאינה גוששת אזלינן בתר עפר אך באמת לפה"נ ס"ל לרבינו דלכך בעי גוששת דאז בטלה להקרקע ושוב א"צ נקיבה והוי כמו הך דמעש' פ"ה ה"ב גבי בצלים היכא דנפלה עליהן מפולת וע' בירוש' ערלה פ"א סה"ב דמשמע שם דהפטור דנטע בבית לא הוי כמו עציץ שאינו נקוב רק משום שאינו שדה וע' לק' בהל' מעשר פ"א ה"י דרבינו פוסק שם דחייב מדרבנן ע"ש בהשגות ובתוס' שבת דף צ"ה מוכח שם דהפטור דעציץ שאינו נקוב הוא משום דצריך שדה וע' בתוס' שביעית פ"ח דמבואר שם דר"ש ס"ל דגם עציץ שאינו נקוב כותבין עליו פרוזבול וק' מהך דשבת

דף צ"ה דלמסקנא שם דלר"ש נקוב כשאינו נקוב משמע ליה ומבואר שם ברש"י דגם לענין פרוזבול כן אך זה תליא אי גבי פרוזבול התקנה הוי משום שדה או משום קרקע דשם קרקע שפיר י"ל דיש עליו אבל לא שם שדה וגבי שבת י"ל כע' דאמרינן שם דף ק"ח דלאו היינו רביתיה וע' תוספתא ס' עוקצין וירוש' ס' שביעית דמחלק גבי כורת אי מונח ע"ג יתידות לכ"ע לא הוי כקרקע רק במונח ע"ג קרקע ודלא כמש"כ התוס' ב"ב דף ס"ה ע"ב ד"ה ה"ה דלמסקנא מיירי דמונח ע"ג סיכי ומה דקאמר מחובר קאי אדבש. ובאמת י"ל דאף לפי המסקנא קאי אכורת ואף דגבי עציץ נקוב מוכח בגיטין דף כ"ב דעציץ עצמו אין עליו שם קרקע רק מטלטלין ולא בטל שם כלי ממנו וע' מש"כ רבינו בפ"ב מהל' טומ"א ה"ט מבואר שם דגם העציץ עצמו נחשב כמו קרקע דאל"כ אמאי אין מים שבתוכה מכשירין אף תלושין כמש"כ הר"ש ז"ל וצ"ל דנהי דהוא עצמו כתלוש הוא מ"מ בטל שם כלי ממנו ואז אין המים שבתוכו מכשירין וכמו גבי טבלא שאין לה לבזבז. ולענין טומאה י"ל דהוי ככלי העשוי לשמש את הקרקע כמבואר במס' כלים בכ"מ ופ"ו דמקואות גבי אביק ולכך מבואר שם דמקבלת האמבטי רביעית הוי כמו מקוה משום דאז כבר יש עליה גדר מקוה לגבי מחטין וצנורות והוו כמו מחובר כמבואר פסחים דף ט"ז וי"ז והוי אביק ככלי המשמש את הקרקע ור"ש ס"ל בכ"מ בתוס' דכלים דאין עליה שם כלי ואזיל לשיטת' כאן גבי אביק אך י"ל דלכך אמרינן דאין המים שבתוכה מכשירין משום דלא גרע מהא דמבואר בהל' טומ"א פ"ב ה"ח שאם שאב המים בכלי ואח"כ נתן בקרקע אינם מכשירין והטעם דהוי כמו המשכה ושוב הוי כמחוברין ולכך לא מכשיר וע' תוס' ב"ב דף ס"ו ע"ב ומש"כ הר"א ז"ל בהשגות בהל' טומ"א פט"ו ה"א דלא נקרא מחובר רק בזמן שיש בהם רביעית דזה תליא בזה דמקוה בעי דוקא מחובר ולכך מבואר בחולין דף ל"א דאין מטבילין באויר משום דצריך שיהא שיעור המקוה שיעור עצמיי ולא שיעור מצטרף ולכך שאובים פסולים משום דקי"ל דאין חבורי אדם חבור כמבואר תוס' נזיר דף נ' ע"ב ונדה דף כ"ז גבי רקב ובאהלות פ"ב וע' תוס' זבחים דף ק"ה ע"ב גבי עיסה שנלושה במי פירות ובירוש' פ"ב דחלה דאין מי פירות מחברין ולהכשיר אמר שם דלכ"ע אינו חיבור וט"ס שם והטעם משום דאתיא כמ"ד בחולין דף קי"ח ע"ב דאין יד להכשר ובירוש' פ"ב דתרומות מבואר ג"כ דחיבור מי פירות אינו חיבור והטעם משום דחבור ע"י מי פירות הוי רק חיבור מצטרף ולא חיבור עצמיי וע' תוס' טהרות פ"ח ואהלות פ"ד ולכך בקרב לא מהני גיבול כמש"כ רבינו בפה"מ פ"ב דאהלות משום דאין גבול באפר כמבואר בשבת דף י"ח ור"ל דהוי רק כמו סמוכים זל"ז ולא עצם אחד וע' מעילה דף י"ז ע"א גבי רביעית דם שהגיס בה דמחלק שם דהיכא שבא ממת אחד אז הוי

כמו עצם אחד ואז אף אם האהיל על מקצתו טמא ומש"כ הר"א ז"ל בהשגות בהל' טו"מ פ"ד הי"ג דאין נפש אלא מחובר ולכך ס"ל לרבינו בפ"ו מהל' מקואות ה"ד גבי לוקח כלי גדול דבעי דוקא שקבעו בארץ תחילה דבל"ז הוי כמו טבילת אויר דאינה טבילה ובזה יתבארו דברי המרדכי מס' שבת דלכך לא מהני טבילה בשלג משום דזה הוי כמו טבילה באויר ור"ל משום דמבואר בנדה דף י"ז ע"א דשלג לא הוי חיבור עצמיי ולכך ס"ל דלא מצטרף אלא א"כ ריסקו וכמו גבי אויר דהוי הכל כמו נפרדים וכיון דחזינן דהתורה עשתה שיעור רביעית למקוה ע"כ דחל עליו שם מחובר עצמיי ומחובר לקרקע וע' שבת דף ל"ה גבי מעין המיטלטל טהור ע"ש ברש"י ובירוש' ספ"ז דכלאים גבי נטע ה' גפנים בה' עציצים שאינם נקובים משום דמבואר בירוש' פ"א דערלה דלגבי אילן א"צ עציץ נקוב ואמר שם ויש כרם מיטלטל. עכ"פ י"ל דלכך המים שבתוך העציץ אינם מכשירין משום דהוי כמו נמשכו ע"ג קרקע ואף דעציץ עצמו אין עליו שם מחובר כמש"כ מהך דגיטין וע' מש"כ רבינו בהל' מקואות פ"א ה"ג דגבי כלי חרס לא מהני אם חיברו בקרקע ובמקואות פ"ב ה"ד בר"ש בשם התוספתא לגבי גיסטרא דכל המים נפסלים ובאמת י"ל דכל היכא דהדין של קרקע מחמת עצם אז גם העציץ יש עליו דין קרקע:

והנה גבי גט דפסול במחובר בירוש' ממעט מדכתיב בספר וכן בתוספתא פ"ב דגיטין ואח"כ אמר שם עוד טעם מדכתיב וכתב ונתן איתקש כתיבה לנתינה מה נתינה בתלוש אף כתיבה בתלוש וא"כ לפ"ז גט במחובר הוי פסול בעצם אך גמ' דילן לא ס"ל כן רק משום מחוסר קציצה ולכך מכשירין מה"ת אם כתבו על עלה של עציץ נקוב ובאמת הטעם דלא שייך ונתן גבי גט במחובר הא יכול ליתן הקרקע ולהקנותה לה ע"י שטר או חזקה וכדאמרינן שם בדף כ"א ע"א גבי גט שהניח בחצירה וכתב לה שטר מתנה עליו וע"ש דף כ' דהך ונתן קאי אנתינת גט ר"ל לא על הנייר והדין רק על הסגולה שיש בזה הנייר וזה לא נעשה רק ע"י הבעל ולכך מקרי ונתן וכ"כ בזה בח"א בהל' גירושין. אך כך דהנה בירוש' פ"א דגיטין בעי שם היתה ידה ארוכה והיא עומדת בא"י וקיבלה הגט בחו"ל וכן בחצר כה"ג אי צריך לאמר בפ"נ ר"ל אי אזלינן בתר קבלת הגט או בתר הגירושין וע"ש בירוש' דיליף מונתן דצריך שיתן כל הגט בידה וכן שם בפ"ב יליף ג"כ מהך קרא ושם בפ"ח ה"א יליף ג"כ דצריך שיבוא מידו לידה או לחצירה הגט ממש לא בגדר כח ר"ל כעין כח כחוש כמו הך דסנהדרין דף ע"ח ודף צ"ט ע"ב דשבת וע' בגמ' דילן בגיטין דף ע"ח ע"ב ברש"י דילפינן דצריך שיהא בידה כל הגט מהך דונתן והוא כך דבכל דבר הקבלה שצריך לקבל הלוקח או המקבל הוא רק מצדו ולא מצד הנותן וע' כריתות דף כ"ד וב"ב דף קל"ח דהוי מחלוקת היכא דאין המקבל מקבל אי נפקא מיד

הנותן אך שם משום דאמרינן דאדעתי' דהכי לא יהבי ובזה א"ש משה"ק התוס' גיטין דף מ' ע"ב ד"ה הודאת בע"ד דאמאי לא אמרינן כן גבי נותן אך באמת כיון דאין המקבל מקבל שוב נתבטלה המתנה. אבל מ"מ הנתינה מצד הנותן י"ל דנגמרה ע' גיטין דף י"ד ע"ב דמבואר שם דגבי מתנת שכ"מ אף דלא קנה רק לאחר מיתה ומת המקבל קודם הנותן מ"מ זכו בו יורשי המקבל וכן נ"מ אם מת הנותן בין הנתינה לקבלה וע' זבחים דף ט"ו ע"א גבי נקטעא ידו של מזה וכן אם נשתטה הנותן קודם הקבלה וע' בירוש' ר' פ"ז דגיטין גבי תרומה ומכירה. ובאמת זהו ג"כ כוונת רש"י בנדרים דף מ"ג ע"ב ד"ה ראשון דפי' שם דגם במתנה לא אמרינן עד דאתי לרשות מקבל והוא תמוה אך ר"ל כך דר' יוסי הוה ס"ל דגם מצד הנותן לא נגמרה עד שיקבל המקבל וא"כ לפ"ז גם גבי הפקר אף דלא הוי הזכייה של המקבל מצד הנותן מ"מ לא נסתלק הדבר מן המפקיר עד דזכו ביה ואח"כ דחה שם דגם גבי נתינה כן וכמש"כ. וע' רש"י גיטין דף ט' ע"א גבי אינו חוזר בעבד משמע ג"כ כן דהיכא דלא בעי זכיה גם בשכ"מ תיכף נעשית הפעולה ומ"ש דף ס"ו ע"א דאמר דמתנה ישנה לאחר מיתה והוא תמוה לכא' דהא הטעם דמתנת שכ"מ קני הוא דהוא כמו יורש כמבואר בב"ב דף קמ"ח כו' והיכא דאינו רוצה רק שיהיה בגדר מתנה לאחר מיתה לא מהני כמו גבי כתבו כמבואר דף ט' ע"ב בגיטין וכ"מ וע' ב"ב דף קי"ג ע"ב בתוס' ד"ה או רעה דכ' שם דלריב"ב זה ג"כ בגדר ירושה ושם דף קמ"א ע"ב לריב"ב גם מתנה כן וע' בהל' זכיה ומתנה פי"ב ה"ד וה"ו דפליגי בזה רבינו והר"א ז"ל אי יכול ליתן לשם מתנה ולא ירושה אי מהני. אך באמת כוונת הגמ' גיטין שם היא כך דהיכא דמצד הנותן נגמרה רק המקבל לא זכה בה עד אחר מיתה מהני משא"כ גבי גט דשם הקבלה לא מצד האשה המקבלת רק מצד הבעל המגרש ע' במלחמות גיטין על הך דדף ע"ח ע"א בשם הספרי גבי עד שיאמר לה הא גיטך ולכך ס"ל לרש"י בגיטין דף ט' ע"ב גבי שחרור דאף דאינו יכול לחזור בו גבי תן שטר שחרור זה מ"מ אי מת לא מצי יהיב ליה וכן פסק רבינו והרי"ף ז"ל דגבי תן רק דאינו חוזר בו אבל עדיין לא נשתחרר וע' בזה במלחמות שם ובהך דקדושין דף כ"ג ובירוש' פ"ד דפאה וספ"ה דמעש"ש דרק הראוי ליטול זכה ומוקי להך משנה דכאן דר"ל בעבד של אדון אחר דגם הוא בגדר קבלת שטר שחרור:

והנה רבינו בספ"ב מהל' מת"ע פסק דרק מעני לעני וא"כ איך פוסק בהל' עבדים דמזכה לעבד שטר שחרור ומשמע אף ע"י ישראל. אך כך דהנה כ"כ בזה בהל' ערכין דלדידן דס"ל דראשי איברים וכן המפקיר עבדו צריך גט שחרור מה"ת חזינן דהשטר שחרור הוא גדר גירוש בדין ולא קנין ובפרט לשיטת הראשונים דס"ל דלא בעי טבילת שחרור

מד"ת ודלא כתוס' יבמות דף מ"ה ע"ב. חזינן דזה הוי דין ומ"מ א"א לאמר דהשחרור והחירות והשטר הוא דבר אחד דהרי אנן פסקינן כמ"ד דכסף גומר וא"כ נמצא דהשטר הוא רק פרטי השחרור ולכך ס"ל לרבי בגיטין דף מ"א ע"ב דהמשחרר חצי עבדו קנה משום דאזיל לשיטתיה שם דף ל"ט ע"ב דכסף ג"כ גומר וא"כ נמצא דזה לא הוי עצם ולכך מהני שיור משא"כ באשה דגירושין וגט זהו חדא מילתא לכך לא מהני שיור ויהיה נ"מ למ"ד חציה שפחה וחציה בת חורין מתקדשת אי יש בה תורת גירושין וע' ירוש' קדושין פ"א סה"א אך שם קאי אחצי עבד וחצי ב"ח:

ובאמת עיקר הגדר אי חציה שפחה וחציה ב"ח יש בה קדושין תליא אי הקדושין חלין על הגוף או בעלמא דאם חלין על הגוף הא מ"מ גוף זה יש בו צד עבדות ואי נימא דהוא דין רק דחצי אשה לא מהני זה לא הוי חצי אשה דהא קידש כל האשה וכמש"כ התוס' חולין דף קל"ב גבי מתנות וע' סנהדרין דף פ"ה גבי גנב חצי עבד וחצי ב"ח ואם נימא דצריך שיה' בו גדר קנין ע"ש בתוס' [השמטה-ד' שם מביא דתליא בזה] וא"כ נמצא דגבי עבד דאין בו הדין דגניבה שוב לא שייך בו הקנין וא"כ הוי כמו שיור וע' במה דס"ל לרבינו בהל' עדות פכ"א ה"ט ע"ש בכ"מ דאינו חייב רק אם מכרו לישראל משום דעכו"ם אינו קונה ישראל קנין גמור ע' גיטין דף ל"ח. וזהו כוונת הגמ' דלא שייר בקנינו ובאמת זה ג"כ המחלוקת דקדושין דף נ"א אי קדושין שאינם מסורים לביאה הוי קדושין אף דזה רק מחמת ספק וע' תוס' בכורות דף כ"ג גבי טומאת משא דמספק לא מקרי אינו ראוי ושם דף ל"ד וביבמות דף ל"ה ע"ב ודף ס"ז ודף צ"ט וכ"כ בזה בח"א ודוחק לאמר דהך ספק א"א שיבורר ולכך באמת אף לרבא דס"ל דלא הוי קדושין מ"מ דין דקנה את וחמור לא שייך כאן כמבואר שם דף נ"א ע"ב וכ"כ בזה בח"א ובח"ג בהל' מת"ע אך באמת לפמש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' זכיה פי"א ה"ו מבואר שם דהיכא דאמר לראובן ולשמעון ולבני לוי הוי כמו שחלקן וע"ש ובתוס' שבת דף ע"א ע"א גבי בחריש ובקציר ובתוס' יומא דף נ"ז ע"ב גבי מדם הפר ומדם השעיר ומנחות דף כ"ב ע"ב וכ"מ בזה ובב"מ דף פ' ע"א גבי מומין ה"נ י"ל דכיון דאמר כלכם ואחת הוי כמי שחלקן:

אך באמת כך דע"ש מה שהקשו בתוס' מחייבי לאוין אך ר"ל כך דכיון דקי"ל דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות ואף דחיוב כרת לא בא רק בשעת ביאה וכן אם יקדשנה שחוף אף דלא יהיה בו כלל גדר חיוב כרת וע"כ צ"ל דהיכא דיש על הביאה שלו חיוב כרת א"א לקדושין לחול וס"ל לרבא דקדושין צריכין לחול על גוף זה וכיון דזה הגוף יש בו גדר כרת א"א לקדושין לחול עליו ואביי ס"ל דקדושין לא הוי רק דין וחלין היכא דאיתא וכמו דמבואר בירוש' שם גבי ב' חטאות דהמזבח בורר לו את היפה והך דמעילה דף

ז' ובתוס' זבחים דף ע"א ע"ב גבי הך דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים מ"מ בנתערב בטריפה אף דע"כ צריך להאכילן לכלבים מ"מ לא איכפת לן וע' פסחים דף פ"ח ע"ב גבי הך דקמי שמיא גליא ובעירובין דף ל"ו בעינן סעודה הראויה מבעוד יום. ויהי' ג"כ נ"מ למ"ד בב"ק דף פ"ו ע"ב דאין לעבדים בושת אם בייש חצי עבד וחצי ב"ח איך הדין אי הוה כמו גבי גניבה בנפש וכן אי בייש אותו לפי משנה ראשונה ביום של רבו דבושת לא שייך בעבד ומ"מ אי נימא דחייב על חצי ב"ח אז אי שייך לרבו ול"ד למצא מציאה ביום של רבו ע' בירוש' דשייך לאדון דכאן בשביל צד עבדות לא היה צריך ליתן לו כלל וע' תוס' ב"ב דף נ"ו ע"ב גבי כופר דחצי ב"ח. עכ"פ אי הטעם דאין גט לחצי אשה משום שיור הא בחצי' שפחה לא שייך זה ואי נימא דהגט הוא עצם הגירושין וכל שהוא עצם א"א לו להתחלק וע' שבת דף פ"ג גבי נדה אינה לאברים וחולין דף קכ"ט גבי מעשה עץ שימש וא"כ לא מהני גם כאן:

והנה באמת כ"כ במק"א דגדר זכות לא חל כלל בעבד כיון דהוא משתנה עי"ז לדבר אחר כמבואר בקדושין דף ס"ב ע"ב ונזיר דף ס"ב ע"ב שאין נפשו קנויה לו ר"ל שאינו כלל במציאות ומה שייך בו גדר זכות וחיוב אך הא דאמרינן בכ"מ זכות הוא לעבד לא ר"ל על זה הפרט רק על המציאות והנה זה ודאי לפ"מ שאבאר לק' דיש נ"מ בין גט לקדושין דגבי גט כיון דהוא בע"כ המציאות של גירושין קודמת לקנין הגט משא"כ בקדושין דמדעתה ומרצונה קנין המעות קודם להקדושין והקדושין לא מחמת קנין רק מחמת דין וזהו כוונת הגמ' בקדושין דף ג' ע"א אשה בפחות משו"פ לא מקניא נפשה ור"ל כך דהקיחה שלה רק בדין כסף שיש בו שו"פ וא"ד לע"ע דצריך קרא למעט שם דף ח' דזהו בגדר קנין ושם הוא בגדר דין וע' בתוספתא פ"ג דקדושין דצריכה דוקא לקנות הדבר מתחילה ולק' אבאר זה וגבי עבד כיון דקי"ל דגיטו וידו באין כאחד א"כ ודאי הקנין בשטר בא אחר השחרור ובזה א"ש קושית הירוש' דאיך זכין לעבד כיון דקי"ל דמעשר לעני לא והשליח אינו בגדר זה אך כיון דאין זה זכות לזה כמש"כ לעיל רק דהוא דרך כלל דגדר שחרור הוא זכות ויכולים אחרים לקבלו ונעשה השחרור בגדר דין וגרות ולשחרור דעבד א"צ דעת כמבואר יבמות דף מ"ח וממילא נשתחרר. אבל באומר תנו אף דא"י לחזור בו זה רק מנתינת הדבר ובזה אין שייך לאמר מעני לעני דהנתינה והזכיה לא הוי בגדר שחרור ולכך אם מת א"א ליתן לו:

ובאמת הטעם מהא דמבואר בכ"מ דאין גט לאחר מיתה ע' רש"י גיטין דף ס"ו ע"א משום דכבר זכה בה יבם וגם י"ל דגט לא הוי רק לא"א וזו כבר אינה א"א וגם משום דפקע כח הנותן ע' רש"י גיטין דף ט' ע"ב ויהי' נ"מ גבי גט שחרור לרבי דס"ל דמהני לכשאקחך

הרי עצמך קנוי לך אי חל הקנין לאחר מיתת האדון אי הוי משוחרר אם הטעם משום דאין שחרור חל לאחר מיתת האדון לא מהני ואי משום דאינו שלו לא שייך זה ובאמת הא צריך ליתן השטר שחרור לו או לאחר ומדברי התוס' קדושין דף ס"ג משמע דכבר מסר לו השטר שחרור וע"ש דף כ"ג במה דס"ל לרשב"א דצריך שיבוא גט שחרור לרשות שאינו שלו ור"ל דס"ל דמתחילה צריך שיקנה הגט ואח"כ נשתחרר וזה א"א ע"י עצמו אבל אי נימא דמתחלה נשתחרר ואח"כ קונה הגט כמו גט אשה אין נ"מ לנו וע' בר"ן פ"ב דקדושין גבי אפוטרופוס ובגיטין דף י"ב ע"ב אי בעי זריק ליה גיטיה ע"ש ברש"י ובתוס' קדושין דף כ"ג ע"ב דזהו בגדר יד ובאמת איך שייך כלל גדר ד' אמות גבי עבד דקודם שנשתחרר מה שייך בו קנין וע' ירוש' גיטין פ"ח דר' יוחנן ס"ל דקרוב לו בקנין ד' אמות לא שייך לא במתנה ולא במציאה ואף דהא מבואר בב"מ דף י' דגם קטנה יש לה ד' אמות גם במציאה ובדברי ה"ה ז"ל בהל' גזילה פי"ז מש"כ שם דמתנה גרע לענין ד' אמות וע' בדברי רבינו בפ"ד מהל' זכיה דגם במתנה שייך קנין ד' אמות:

אך באמת כך דקנין ד' אמות יש בו ב' גדרים א' מה שהוא קונה הד' אמות וממילא כל שיש שם ה"ה שלו והב' שכל דבר שיש בתוך ד' אמותיו ה"ה שלו והנה נ"מ דהיכא דהדבר היה מונח שם קודם שבא לתוך ד' אמות ובזה פליגי ר"י ור"ל בירוש' דזה ודאי אם הוא עומד וזרקו לו מציאה או מתנה בתוך ד' אמות דקנה לכ"ע דכיון דהד' אמות כבר קנה ממילא קונה מה שבא לשם אח"כ אך ר"ל ס"ל דאף אם המציאה היתה מונחת שם ואח"כ בא הוא לתוך ד' אמות קנה ג"כ וע"ז פליג ר' יוחנן:

ובזה א"ש מה דהקשו בב"מ דף י' רק לר"ל משום דשם איירי דקדמו המציאה והפאה לביאתו לד' אמות וע' תוס' ב"מ דף צ"ט ע"א ד"ה כיון ותוס' קדושין דף כ"ה ע"ב גבי סימטא וכן גבי גירושין דקרוב לה דהא באמת בגמ' שם דף ע"ז ע"ב אמר דגבי חצירה רק משום דגיטה וחצירה באים כאחד ואף דחצירה משום ידה אך נ"מ חדא דפירות של חצר זה הוי כמו עצם וכע' שכ' הרשב"ם בב"ב דף נ' ע"א גבי כקה"ג וב"מ דף ק"ד ע"ב גבי כחשא וע' בחולין דף קל"ח גבי גיזה וכ"כ בזה בהל' מת"ע וגם כיון דמ"מ הקנין הוא ע"י חצירה לא עדיף מפירות וע' בירוש' כתובות פ"ד גבי מציאה ע"י חצירה אי הוי כמו פירות או מציאה ובזה י"ל מה דס"ל לרש"י סנהדרין דף ע"א דמתנה שנתן אחר לאשה שייך להבעל הכל והוא תמוה מהך דכתובות דף צ"ה ע"ב וע' תוס' קדושין דף כ"ד ע}"א וצ"ל דנ"מ בין היכא דבא לידה או ע"י חצירה וגם ביד גופא יש נ"מ בשנתן לתוך ידה או שקבלה היא וזה אי הוי בגדר קנין או בגדר גוף ע' תוס' כתובות דף ל' ע"ב וב"ק דף כ"ט ע"ב מחלוקת רש"י ותוס' בזה וכע' הך דזבחים דף ט"ו דעביד מעשה אצטבא ובגטין דף

ע"ח דערנק לה חרצי ותוס' שבת דף ד' ודף ו' גבי מושיט וע' תוס' כתובות דף ל' ע"ב דהיכא דהוא מניח לעשות לו איזה דבר מה נקרא אי הוא עושה או כמו ששניהם עושים וגבי גט בעי רק שהבעל יעשה גם בקבלה שלה ואח"כ תטלנה כמבואר בגיטין דף ע"ח ע"ב ולק' אבאר זה. עכ"פ אי מת קניא להחצר שיהא שלה בשעת הגט וכן לד' אמות וא"כ נמצא דלא קדמתה היא להגט בהמקום וע"ז קאמר ר' יוחנן בירוש' שם. דבמתנה ומציאה בכה"ג לא מהני ומשום דבעי דיהא החצר והד"א שלה ואח"כ תבוא לשם המתנה ויהא נ"מ להך דגיטין דף ט' ובירוש' שם גבי עצמך ונכסי קנוין לך דאם נתן השטר לתוך ד"א שלו דלא קנה הנכסים אך מ"מ זה י"ל רק גבי אשה דיש לה יד בפ"ע ושייך בה גדר קנין אבל גבי עבד מה שייך בו קניית הרשות קודם ואם קנה הוא לצורך רבו וע' בירוש' פ"א דקדושין דמבעי ליה שם אם עבד הגביה מציאה ע"מ שלא יקנה רבו אי לא קנו תרווייהו או קנו ואי נימא דהד' אמות קנה העבד לצורך רבו א"כ הוי כמו שקדם הבעל בגיטין דף ע"ח וע' בזה בהל' גירושין פ"ה הט"ו וב"מ דף צ"ט ע"א גבי ע"י עבדו ודף צ"ו גבי צא והשאל עם פרתו וע"כ צ"ל דבעבד לצורך רבו לא תקנו קנין ד' אמו' וע' בערובין דף ל"ח ע"ב גבי הך דר' יוחנן ב"נ אי קני גבי ישן ושם דף נ"א ע"ב גבי אמר לעבדיו וע' גיטין דף כ"ג גבי עבד אי יכול שיהיה שליח ולא הביא מהך דתרומות פ"ג דיכול לאמר לעבדו שיתרום תרומה וע"כ משום דהא מבואר בתוס' פ"א דתרומות הובא בהל' תרומות פ"ד הי"ב דעבד תורם ע"מ שהוא אוכל בלא דעת האדון וע' ירוש' פסחים פ"ח דהוי שם בעיא אי עבד יכול להקדיש פסח שלא מדעת רבו אך באמת גבי הך דתרומה מה ר"ל אי מחמת עצמו לכך יכול לתרום או דמסתמא ניחא להאדון ובפרט למה דקי"ל דיכול הרב לאמר לעבד עשה עמי ואיני זנך וע' עירובין דף פ' אי נשים מערבין שלא מדעת בעליהן ותוס' שם דף ע"ט ע"ב ד"ה וע"י שכ' שם דמסתמא תיקנו להו רבנן זכיה לעירוב וה"נ י"ל לענין ד' אמות וע' תרומות פ"ז ה"ג גבי המאכיל את עבדיו תרומה דמבואר שם בירוש' דאם הי' לו נכסים צריך לשלם העבד הקרן והחומש וכן אם נשתחרר והנה אם כבר שילם האדון הקרן דהוי בגדר גזל ואח"כ נשתחרר והעב' צריך לשלם עבור כפרה קרן וחומש איך יהי' הדין כיון דכבר שילם הבעה"ב הקרן בתורת גזל ולר"ל דס"ל בירוש' שם פ"ו גבי גזל תרומה מאבי אמו כהן ומת דא"צ לשלם לשבט או אף לר' יוחנן דס"ל דאם נפלה לו תרומה מאבי אמו כהן ואכלה דצריך ליתן קרן וחומש לכהן והכהן צריך ליתן לו דמי תרומה הכא מאי למי שייך הקרן שכבר שילם בעה"ב דהא להעבד א"צ ליתן כמו גבי פועלים המבואר שם פ"ו דשם מחויב ליתן להם מזונות אבל כאן יכול לאמר לו עשה עמי ואיני זנך וע' גיטין דף נ"ח ע"ב גבי הך דגידל בר רעילאי דמבואר שם ברש"י דאם

לא היו תובעין אותם עוד הפעם מס דהיו צריכים לשלם לו וע' תוס' ב"ק דף נ"ח וכ"מ:
ובאמת בעיקר הדין דפורע חובו של חבירו אי באמת ע"י הפירעון של זה פקע השעבוד או רק דמן הסתם לא יתבע אותו המלוה עוד הפעם אבל השעבוד לא פקע וע' בע"ז דף ס"ג גבי הך דאומר אדם לפועליו צאו ושתו כו' ואני פורע ובירוש' ספ"ו דדמאי ופ"ב דקדושין משמע דמפרש דהך ואני פורע ר"ל שהוא יפרע להפועל והיינו שהפועל משלם כעת משלו ואח"כ הוא משלם להפועל וע"ש דהוי פלוגתא אי החנוני הוי שליח או דהפועל מזכה לבעה"ב ואף דכעת משלם הפועל מ"מ לא פקע השעבוד מהבעה"ב דאל"ה הוא משלם להם רק דמים שהוא חייב להם מה שהם שילמו בעבורן וע' בירוש' כתובות פי"ג ה"ב ופ"ד דנדרים דמפ' הך דמקריב עליו קיני זבים דר"ל דישראל אחר יכול להביא הקרבנות בשבילו והטעם דא"צ לזכות לו דמחוסרי כפרה א"צ דעת:
וזה ר"ל ג"כ הירוש' פסחים פ"ח גבי אתנן דלכך אין על הפסח שם אתנן אף אם נימא דיוצא לחולין וחוזר וקדוש שלא נכנס לתוך ידה כלום וזה תליא אי יוכל למנות אחר שלא מדעתו על פסחו ואף דקי"ל בנדרים דף ל"ו דלא עשה ולא כלום זה רק שהוא בעצמו אינו נמנה אבל היכא דגם הוא בעצמו נמנה שפיר מהני וע"ש בירוש' רפ"ח ובאמת יהי' נ"מ להך דין דהממנה זוכה על פסחו אם ר"ל דלא זכתה כלל בהפסח וא"כ צריכה לעשות פסח אחר או ר"ל דזכתה ומ"מ לא הוי אתנן וע' בלשון רבינו בהל' אסו"מ פ"ד הט"ו דכ' שם מחמת דכבר זכה בהם גבוה משעת הקדש ול"ד להך דהי"ב שם משום דכ"כ במק"א דכיון דהא דיכולה להמנות הוי חידוש שחידשה התורה כמבואר בפסחים דף צ' שיהי' יכול להמנות על פסח משא"כ כאן דאם נימא דהוי מינוי שוב יפסול מפסח לא מהני וגם הא התוס' בע"ז דף ס"ג כ' דאתנן לא אסור רק המבורר בשעת ביאה וכאן כיון דקי"ל דיכולין למשוך ממנו עד שעת שחיטה א"כ לא הוי מבורר בשעת ביאה וגם אם תמשוך ואח"כ תמנה עוד הפעם יהי' בגדר שינוי אתנן וחליפין וזה ר"ל בירוש' שלא נכנס לתוך ידה כלום פי' שאין לה בו חלק ברור וע' בסנהדרין דף ע' ע"ב גבי בן סו"מ דכ' שם רש"י ז"ל גבי אכל בחבורת מצוה כגון פסח והנה לפ"מ דקי"ל דצריך דוקא שיקנה בשר ואיך משכחת לה וע"כ דכיון דכ"ז שלא נשחט יכול למשוך נמצא דעיקר הקנין חל בשעת שחיטה והוי זה בגדר בשר וכ"כ בזה בח"א דהא בן סו"מ אינו חייב עד שיאכל נא וא"כ אינו שומע בקולו של מקום וצ"ל דכיון דבאמת א"ל קנין דהא המעות הם גנובים וכמו דאמרינן בפסחים דף מ"א דהיכא דאוכל קודם הזמן אינו עובר משום ב"ת נא ה"נ י"ל אם אוכל מפסח שאינו שלו שוב לא עבר על נא ובהל' ק"פ אבאר זה:
גם י"ל דכאן קנה המעות בגדר קלבד"מ ע' ירוש' ב"ק פ"ג אי חייב כופל אפי' בגניבה

ראשונה. וכן י"ל בהא דאמר ומקריב עליו קיני זבים כו' דכיון דקי"ל דאין הקינים מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן וכאן לא שייך לקיחת הבעלים כיון דלקחן אחר וא"כ רק בעשיית כהן ולכך הוה כמו שלא נכנס תחת ידו כלום וגם חטאות ואשמות דמוקי בגמ' דילן במצורע ר"ל במצורע עני דמביא קן ובמק"א אבאר זה:

וכן במה דמבואר בנדרים דף ל"ג ובירוש' פ"א דשקלים דיכול לשקול עבור חבירו מה ר"ל אי דמיירי דמזכה לו השקל או די במה ששוקל לשמו וכבר הארכתי בזה בהך דערכין דף כ"א במחלוקת דשמואל ועולא ובתמורה דף יוד במד"א שם שאחרי' הפרישו לו הקרבנות אם ר"ל שהקנו לו הבהמה או הקרבנות וכמו בהך דנזיר דף כ"ד ונ"מ ג"כ למ"ד אשם צריך דעת או ר"ל שיתרצה או צריך שידע וכן אמאי לא מוקי הך דתמורה דף י' הנ"ל דמיירי באשם נזיר טמא דמבואר בכריתות דף כ"ז ובירוש' פ"ד דנזיר דבא על הבטלה ובזה די שלא מדעת:

וכה"ג י"ל לשי' הירוש' דהך אשם דנדרים דף ל"ה ע"ב קאי אאשם נזיר טמא. עכ"פ גבי מאכיל עבדיו כיון דהוא צריך לשלם דמי תרומה למה לא נימא דכשישתחררו דצריכין לשלם קרן וחומש והי' יכולין למכור כיון דכבר שילם האדון בעד התבואה וגם אם האדון יכול אח"כ ליטול מהם הדמים ששילם וע' בירוש' ב"ק פ"י גבי הנתפס על חבירו אי צריך חבירו לשלם לו ובכתובות שם ובאמת זה רק היכא דע"פ דין א"צ לשלם עבורו אז צריך חבירו לשלם לו דאל"כ ל"ל קבלת אחריות גבי המוכר קרקע לחבירו ונטלו בע"ח תיפוק ליה דהא נתפס על חבירו צריך לשלם וע"כ משום דכיון דע"פ דין צריך לשלם לכך צריך קבלת אחריות:

וזהו ג"כ ר"ל הגמ' ב"ק דף קי"ג ע"ב בר מתא אבר מתא מיעבט ע"ש ברש"י וע' גיטין דף מ"ד וחולין דף קל"א גבי הרי שאנסו דאמר שם דאשתרושי הוא דקמשתרשי ליה ר"ל דהוי כאילו הטבל הוא אצלו. אך גבי עבד כיון דאינו מחויב ליתן לו לדידן דיכול הרב לאמר לעבד כו' לא שייך זה ואף די"ל דכ"כ דלא אמר לו זה מחויב ליתן לו וכ"כ בזה בח"ב על הך דערובין דף ס"ה דהיכא דמצי לסלק להשוכר אי יכול המשכיר להשכיר לאחר כ"ז שלא סילקו וע' כתובות דף נ"ח ע"ב ודף ע' ע"ב אי אמרינן מתוך שיכול לאמר כו' אך בגיטין דף י"ב ע"ב משמע דאף אם לא אמר מ"מ חל ההקדש על הידים וע' רש"י ב"מ דף ו' גבי הקדישה ע"ש דס"ל לרש"י דהיכא דמצי למתפיס חל ההקדש ובירוש' פ"ח דכתובות. אך באמת שם אין הפי' כן ואכמ"ל. עכ"פ תשלום שמשלם הרב בשביל לקיחת התרומה אי צריך אח"כ לשלם לו וע' ב"מ דף ל"ג ע"ב גבי הך דאמרינן דהכפל שייך להשומר היכא דשילם ובירוש' שם אמר הטעם למקום שהקרן מהלך שם הכפל

מהלך אך זה תליא אי מה שהגנב משלם אח"כ לשומר אי משום שהקרן שייך לו או משום שצריך לשלם מה ששילם עבורו וזה תליא בהך דב"ק דף ק"ח ע"ב גבי הוכר הגנב ע"ש מי הם בעלים דיליה:

וכן נ"מ גבי עדות אי אזלינן בתר עדית דשומר או דגנב וע' תוס' ב"ב דף מ"ז גבי ערב ובאמת מה שהגנב משלם לשומר זה לא מקרי גנב כלל רק גדר חוב ובאמת כל התשלומין שהשומרין משלמין אם הם משלמין עבור עצמן או בעבור הדבר ובדברי רבינו בהל' נ"מ פ"ה ה"ח מבואר דשומרין גביתם שהזיק משלמין מנכסיהן ולא מגופו דישלמו אח"כ להבעלים וראיה לזה מה דמבואר בב"ק דף מ' ע"ב דהשומר הוי מודה בקנס אי הוי מודה ומה שייך זה למודה בקנס כיון דהוא רק חייב לשלם לבעלים הפסדם ע"י פשיעתו וע"כ דהוא בעצמו משלם להניזק והא דאמר שם מעריקנא ליה לאגמא זה ר"ל דרק כשהשור ישנו אז מוטל על השומר לשלם וגם נ"מ דלא משלם רק ח"נ וכפי שויו של השור וע' מש"כ רבינו בהל' נ"מ שם הי"ב דכשאין להם לשלם אז גובין מן השור אך י"ל דזה הוה גדר שעבודא דר"נ כמבואר בגמ' שם:

וכן בהך דין דבעלים משלמים את הכופר אי ר"ל בשבילם או בשביל השור ע' רש"י נזיר דף ב' ע"א גבי מלאכת בהמתו בשבת וזה תליא ג"כ במה דפליגי ירוש' וגמ' דילן אי יש כופר בצרורות ע' ירוש' רפ"ב דב"ק דיש כופר ובגמ' דילן דף מ"ד ע"ב מבואר דאין כופר וזה דהא דאמרינן כחו כגופו ע"ש ב"ק דף ג' וכ"מ זה רק היכא דגוף האדם חייב גם כחו חייב או היכא דגוף הבהמה חייבת גם כחה חייב משא"כ גבי כופר כיון דהחיוב על האדם ואין כחו של בהמה נחשב לחייב עליו האדם והירוש' לא ס"ל כן דרק החיוב הוא בשביל הבהמה ולכך חייב בכחה ג"כ וע' בירוש' שם פ"ד דלר' יהודה אם המית ואח"כ הפקיר דהוי מחלוקת אי צריך לשלם הכופר וזה תליא ג"כ אי בא ע"י בהמה או ע"י עצמו:

ובאמת הא דאמרינן בב"ק דף מ"א ע"ב הביאו לב"ד וישלם לך ע"ש בתוס' לכא' ג"כ תליא בזה אך באמת נ"ל דהגמ' לא מקשה שם רק דא"א שהתורה תחייב על תם כופר כיון דאין מציאות לגבות משא"כ למסקנא דמשכחת במתכוין כו' או בהודאה א"כ שפיר יש מקום שיכול לשלם כופר שוב חייב אף היכא שאין ממה להשתלם וראיה לזה דהא מבואר בב"ק דף כ"ו ע"א דאף שהשור בסקילה מ"מ צריך לשלם כופר והא אף לר' טרפון אינו משלם רק מגופו כמבואר שם דף י"ח ע"ב וע"כ דבאמת כופר הוא תשלום דהבעלים ולא מכח השור כלל וע"ש ט"ו ודף מ"ח ע"ב ובמק"א אבאר זה:

עכ"פ כל התשלומין והחיובין הבאין ע"י אחר הוי פלוגתא אי החיוב הוא על עצמו או

ע"י אחר אך גבי עבד כיון דקי"ל דיד עבד כיד רבו הוי כמו עצמו ע' ב"מ דף צ"ו ודף צ"ט ובמנחות דף ס"א ע"ב ודף צ"ג ע"ב וא"כ איך שייך ד' אמות גבי עבד לזכות בגט שחרור הוא ד"א שייכין לאדון ע"י העבד והוי כקדם הבעל ושוב לא יזכה העבד וצ"ל דכיון דד' אמות הוי בגדר חצר ועבד עצמו הוא גם כן בגדר חצר וכיון דקי"ל דחצר מהלכת לא קני רק בכפות וישן לכך לא קנה העבד הד"א לצורך האדון ולכך כשזרק לו הגט שחרור אז בא לו ד"א וע' בירוש' גיטין פ"ו ה"ב דמשמע שם דר"י באמת לא ס"ל דין דד' אמות רק פישוט ידים וע"ש פ"ח ה"ב ובתוספות שם והא דמבואר שם בירוש' דשליח א"ל חצר הוא ג"כ מחמת זה הטעם דלענין זה יש עליו שם חצר מהלכת דעיקר הדבר בא ע"י שליח והשליח הוא מהלך וכע' הך דקדושין דף מ"ד ע"ב ע"ש:

והנה גבי גט זה ודאי דבשעת הגירושין צריכה ג"כ לקנות את הגט רק אם נתינת הגט הוא לגירושין או קבלת הגט זה תליא בהא דגיטין דף ע"ח ע"א אי צריך ליתן לה הגט דוקא בשעת הגירושין או לא וגבי קדושין רק משום שתיקה דלאחר מתן מעות ע' קידושין דף י"ב ע"ב אבל בל"ז הוי קידושין וע' מש"כ בזה בהל' אישות פ"ג ה"ח דהיכא דהוי קידושי טעות אי צריך ליטול ממנה הקדושין ולקדשה עוד הפעם. והנה קנין הגט אף דהוא תלוי בהגירושין מ"מ בהפעולה הגירושין קודמין וראיה מהן דהאשה כותבת את גיטה והטעם דאקנויי אקני ליה רבנן כמבואר בגיטין דף כ' וזה ודאי דכ"ז שלא נתן לה הגט לא קנהו הבעל ואח"כ קונה היא מן הבעל וא"כ נמצא דגדר פעולת הגירושין קודם להקנין וע' בנדרים דף מ"ח גבי קני ע"מ להקנות ובגיטין דף ל' ע"ב שהק' ברש"י הא מיחסר משיכה שברשות ישראל הוא ואף דעדיין לא זכה בו הלוי בתורת קנין ואינו יכול לזכות ע"י עצמו ע' ב"ב דף פ"ה ותוס' וירוש' פ"ד דפאה וב"ב דף ע"ט ע"ב וצ"ל משום דמבואר בבכורות דף י"ח ע"ב דאקנויי אקני ליה מקום בחצירו ע"ש בתוס' וה"נ כן גבי מעשר וע' בחולין דף קמ"ב ע"א גבי הך דלוי בר סימן ע"ש:

והנה אנן קי"ל דגבי גירושין לא מהני תכ"ד כמב' בב"ב דף ק"ל והטעם דאף דעל הנתינה יכול לחזור בו אבל לפמש"כ דהגירושין קודמין להקנין בפעולה והגירושין הוא גדר כריתות ע' רש"י כתובות דף ג' ע"א אף דזה מכאן ולהבא מ"מ נפסקה האישות וע' רש"י קדושין דף ט' ע"ב דיש על המגרש ג"כ שם מקנה ושם דף ב' ע"ב וכן מיתה אי הוא גדר הפקעה או גדר הקנאה ע"ש דף ב' ודף י"ג ע"ב ע"ש בתוס' גבי מיתת הבעל ובתוס' יבמות דף נ"ד ע"ב דהק' שם ל"ל קרא לקרובים דאסורים לאחר מיתה ובאמת הפקעה דשארות כמבואר ביבמות דף נ"ה ע"ב הוי הפקעה ולא קנין לשארות באה מחמת נשואין כמבואר בסנהדרין דף כ"ח ע"ב ותוס' יבמות דף נ"ז ע"ב ולכך חיוב שריפה וגבי חמותה

פקע לאחר מיתה לחד תנא ביבמות דף צ"ד ע"ב ודף צ"ח ע"ב וכ"מ ויהיה כרת נשארה דלא כרש"י סנהדרין דף ע"ו ע"ב:

ובזה י"ל דגם מן האירוסין לא יהי שריפה רק כרת וע' תוס' יבמות דף ג' ודף צ"ז ע"א וברש"י סנהדרין דף נ"ג ע"א ד"ה בין באישות הוי ג"כ משעת אירוסין וע' קדושין דף ו' ע"א הרי את אשתי כו' ושם דף ע"ח ע"א דפליגי רש"י ותוס' אי אישות הוי דוקא נשואין או אפילו אירוסין ויהיה נ"מ להך דין דמלך לא יהי' לו יותר מי"ח נשים כמבואר בסנהדרין דף ב' כו' וע' בדברי רבינו פ"ג מהל' מלכים ה"ב דנקט שם ואם הוסף אחת ובעלה דמשמע רק לאחר ביאה אך י"ל דקאי גם אפלגש דהוי בלא קדושין ובלא כתובה כמש"כ שם בפ"ד ובאמת נ' דהך ובעלה קאי אף אם בעל אחת מאותן שהיו לו מתחילה דכיון שהוסיף אחת שוב הוי י"ט נשים וכולן אסורות וכה"ג כ"כ בח"א בהל' אסו"ב גבי הך דכה"ג אסור ליקח ב' נשים ולכך נקט בעל ובאמת תיכף כשקידש נאסר עליו לבעול את כולן ורבינו ז"ל מפרש הא דמבואר בסנהדרין דף כ"ב ע"א שהרי התירו ליחד לא ר"ל כרש"י משום יחוד דפנויה רק דכיון דס"ל דגם פלגש אסורה ביותר מי"ח וא"כ כשיבוא עליה תיכף הוי חייבי לאוין וזה ר"ל התירו ליחד עם חייבי לאוין ומה דהקשו על רבינו דכיון דס"ל דפלגשים הוי ג"כ מן המנין ופלגשים בלא קדושין הן למה לא גירש אחת מן הפלגשים ובפרט אותן שהיו אסורות לו ע' תוס' גיטין דף ו' ע"ב ובירוש' פ"ב דסנהדרין שם:

אך באמת כך דכיון דהוא בלא קדושין מה שייך גירושין רק דשוב אינה מיוחדת לו וכע' דאמרינן בסנהדרין דף נ"ח ע"ב גבי ב"נ שייחד שפחה לעבדו ומאימתי התרתה משתפרע ראשה כו' וזה שייך רק היכא דמותרת אח"כ להדיוט אבל זו כיון דאסורה מחמת שרביטו שוב לא שייך התרה ונשארה מיוחדת לו ועולה בחשבון ובמק"א אבאר זה וע' נדרים דף ס"ז ע"ב גבי הויה וכתובות דף נ"ג ע"ב דהוי שם בעיא דלא איפשטא. נמצא כך דבקנין הנשואין המיתה עושה רק הפקעה וכן הגירושין ובקנין האירוסין עושה ג"כ גדר הקנאה ולכך נשאר בזה גם לאחר מיתה כיון דהוא גדר קנין ובפרט לפמש"כ בח"א דקנין הנשואין הוא דבר נמשך בכל יום ויום וכיון שמת או גירש פסק משא"כ בקנין האירוסין. וכע"ז ר"ל ג"כ התוס' גיטין דף מ"ב ע"ב ד"ה מעוכב גט שחרור שכ' לחלק בין מעוכב ע"י הפקר דאוכל בתרומה לחצי עבד וחצי ב"ח והוא תמוה דזה ודאי אינו אוכל כמבואר בתו"כ פ' אמור ובירוש' ספי"א דתרומות אך כך דהיכא דהוי בגדר שחרור ע"י דין כמו ראשי איברים לדידן או פדיה בכסף לר"ש שם דף ל"ט ע"ב זה ודאי יש בו צד שחרור וזה תליא בהך דנדרים דף ס"ח ע"א ובזבחים דף ק"י ע"א אי מיקלש

קליש או מיגז גייז ור"ל אם יש בו צד חירות לגמרי וצד עבדות לגמרי או רק דקליש וע' יבמות דף נ"א כה"ג גבי גט ומאמר ושם דף כ"ז ע"ב וכן ר"ל בהך דמנחות דף מ"ז ע"א ויבמות דף ק"ד ע"ב בהך מחלוקת דשני דברים המתירים אי כ"א עושה פעולה בפ"ע או לא וזה תליא בהך מחלוקת דאביי ורבא במנחות שם גבי קדיש ואינו קדיש ע"ש בתוס': **ובאמת** נ"ל דגם מש"כ התוס' יבמות דף ט"ז ע"ב דלמ"ד עכו"ם הבא על בת ישראל הולד ממזר תליא בהך דר"ע דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין והוא תמוה כמבואר יבמות דף מ"ה וכ"מ ודף ע' שם וע' תוס' קדושין דף ע"ה ע"ב אך ר"ל כך דס"ל להתוס' דעכו"ם גמור אין בעילתו כלום לדידן לענין הולד כע' מש"כ התוס' בקדושין שם וכן בעבד רק היכא דמל ולא טבל דהוי ב' דברים המתירים וכן גבי עבד בין גט שחרור להטבילה לשי' התוס' ביבמות דף מ"ז ע"ב דס"ל דמעכב אז הוי בגדר עכו"ם פסול כיון דמעורב בו צד יהדות ואז י"ל דאותו הולד ממזר ע"י צד עכו"ם שבו וזהו כוונת הירוש' ספ"ז דיבמות תיפתר בעכו"ם פסול ובעבד פסול ור"ל כה"ג וכן ס"ל לר' יוחנן ביבמות דף מ"ו ע"א והך דדף מ"ה י"ל דר"ל ג"כ כן וזהו ג"כ ר"ל רש"י סנהדרין דף נ"א ע"א דעכו"ם אם נשא בת ישראל הוי גדר קדושין ומ"מ עובר על לאו דלא תתחתן ור"ל כה"ג וע' ברכות דף מ"ז ע"ב דמשמע דאין עליו שם ישראל כלל במל ולא טבל וכן י"ל מה דאמרינן ביבמות דף ע"א ע"א גבי גר שמל ולא טבל לענין פסח לר' עקיבא וע"ש בתוס' דף מ"ו ע"ב דכיון דס"ל דטבילה מעכבת ל"ל למעט אך באמת ס"ל דמעורב צד נכרי בצד ישראל ונ"מ דאז האיסור מוטל עליו וכ"כ בזה בח"ג ובח"א בכוונת הר"א ז"ל בהל' ק"פ פ"ט ה"ז גבי המאכיל לבן נכר דעובר האוכל ור"ל כגון שמל וטבל ולא הביא קרבן דאז בזמן המקדש לענין קדשים ופסח עדיין אינו ישראל גמור ולכך לוקה משום לאו דבן נכר וכן מש"כ רבינו שם בפ"ד ה"ט גבי הפריש פסחו עד שלא נתגייר וע"כ ר"ל ג"כ כה"ג דאל"כ לא הוי כלל בגדר הפרשה כמבואר בירוש' פ"א דתרומות ה"ב וזבחים דף מ"ה וכ"מ וגם נ"מ היכא דחישב לשמו דאם הוא עכו"ם גמור לא פסיל כמבואר בזבחים דף ד' ע"ש בתוס' ואם הוא רק בגדר פסול זה תליא במחלוקת דפסחים דף ס"ב ע"א גבי ערל ובאמת אפשר לפרש דברי הירוש' דספ"ז דיבמות הנ"ל דר"ל כך דס"ל דבכה"ג יש בו תפיסת קדושין והנה הירוש' ס"ל בפ"ג דקדושין דגר שבא על א"א הולד ממזר וא"כ לפ"ז אם קידש אשה בניו ממזרין כמבואר ביבמות דף מ"ה ע"ב. עכ"פ היכא דהחירות הוי לא מטעם הפקעה רק מטעם קנין י"ל דאינו אוכל בתרומה ויש עליו שם חצי עבד וחצי ב"ח וכע"ז כ' התוס' ב"ק דף צ' ע"א גבי הך דאמימר גבי ראשי אברים דמיירי כגון שנתן כל הדמים ור"ל לר"ש מעין דס"ל דצריך גט שחרור ויש עליו שם חצי עבד משא"כ היכא דבא מחמת הפקעת

רשות מחמת הפקר אז לא הוי צד חרות כלל בגוף ושפיר י"ל דאוכל בתרומה:
והנה כ"כ בח"א דיש ב' פעולות באישות א' מה שהיא שלו והב' מה שהיא אסורה לכל אדם והנה הא דהיא שלו בא ע"י נשואין ובמיתה פקע וע' בירוש' גיטין פ"ח ה"ט מחלוקת אליבא דר"א מה נקרא לאחר זמן אם ארוסה או דוקא נשואה ומביא ראיה דגם ארוסה כן מדנקט רק בלשון זכות משמע דעדיין אינה שלו והיינו ארוסה ובזה תליא ג"כ הך מחלוקת דגיטין דף פ"ט אי חיישינן לקלא דבתר אירוסין וכן הא דמבואר בכ"מ דאם נשאת לא תצא אי ה"ה קידש וכ"כ בזה בח"א. עכ"פ קנין הנשואין המיתה מפקיע ובזה א"ש דברי הגמ' בגיטין דף פ"ב ע"ב דהיכא דקידשא חוץ משמעון אחיו ובא שמעון וקידשה סתם דאין עליה שם אשת ב' מתים דלא מהני קדושי דשמעון מידי וקשה דהא עכ"פ אהני דהוא קנאה אך כך דהנה התוס' שם כ' דהיכא דגירשא בריח הגט ומת מתייבמת וכ"כ בזה בח"א דריח הגט פועל רק בקנינו אבל לא לענין מה שנאסרה ע"י לאחרים דלע"ז נשארה אשת איש גמורה וס"ל דהקנינים והשארות נפקעת במיתה אף היכא דיש יבם כיון דזה ממילא וזיקת היבם הוא רק מה שנשארה אסורה לאחרים אם יש יבם ולכך מתיבמת אף אם יש ריח הגט וא"כ נמצא דהיכא דלא אסרה ע"כ קדושין שלו לאחרים לא שייך גבו כלל דין דזקיקה לייבום ע"י וא"כ לא שייך בו דין אשת ב' מתים. וע' בירוש' רפ"ט דגיטין דאמר שם מ"ט דר"א מה מיתה מתרת מחצה ר"ל דהיכא דמת בלא בנים נשארה זקוקה מחמת האיסור על אחרים וכן גבי גט לר"א אם אסרה לאחד הוא לא לענין שישאר דין אישות שלו רק שישאר האיסור נגד אחרים ולכך אם נישאת לאחר פקע גם זה וזהו דר"ל בירוש' שם דיציאתה אין לה יציאה אצל אחר ר"ל דהגירושין שלו לא הוו רק ממנו ולא מאחר והא דלר"א ע"י הקידושין פקע גם מה שנשאר מהראשון כ"כ בזה בח"א אם הנשואין של השני עושה זה או הגירושין וגם הא הפסוק דכאן מיירי בנשואין הראשונים עכ"פ אם יש יבם לא נשאר רק האיסור לאחרים וזהו הזיקה וע' ברש"י יבמות דף ל' ע"ב מה דהק' שם מ"ט לא נימא גבי זיקה דאם מת היבם יהא שייך בה דין אשת ב' מתים כיון דאמרינן יש זיקה שתהא צרת ערוה ובזה א"ש כיון דזה רק בגדר איסור על אחרים ע"י המת ולא שייך זיקה שתהא נקרא אשתו ונ"מ ג"כ להך דיבמות דף נ"ח ע"ב אם היתה זקוקה ליבם אחד והוא פסול ואח"כ מת אי נימא דזיקה תהי' כנשואה לענין שתפסל אח"כ להנשא לכהן ואף דבירוש' פ"ח דיבמות סה"א מבואר דלא נפסלה הירוש' לשיטתו חדא דס"ל דכיון שמת בטלה זיקתו וכן ס"ל דנשואין גמורים ג"כ אינן פוסלין בלא ביאה כמבואר שם פ"ו ה"ג לא סוף דבר מן הנשואין כו' אלא נבעלה כו' משא"כ לדידן דס"ל דדין פוסל ולא מחמת הביאה ממש

וכמבואר בדברי רבינו בהל' איסו"ב פ"ח ובהל' אישות ובהל' נ"ב גבי כתובה וקנס ואף דלענין מלקות כמו גבי מחזיר גרושתו לא לקי עד דבעל ממש וע' בהל' יבום פ"ב ה"ח דוקא בעל וכן לריבר"י דמחזיר גרושתו דוקא מן הנשואין כמבואר ביבמות דף י"א ע"ב זה רק אם בעל ממש וע' מש"כ בזה בח"א בהל' איסו"ב פ"א הכ"ב ופי"ז ה"ד ובאמת י"ל דגבי מחזיר גרושתו זה תליא בשיטת רש"י ותוס' בקדושין דף ע"ח מהיכא נפקא דבעי נשואין אי מלשון אישות או מלשון הויה. ויהי' נ"מ ג"כ גבי מ"ע של אונס ומוש"ר דבעי דוקא שתהי' לו לאשה ואם גירשה צריך להחזירה אי די בנשואין בלא ביאה דזה ודאי מהך דכתובות דף מ' משמע דהמ"ע היא בביאה י"ל משום דבעי דרך נשואין וע' יבמות דף ס' ע"א גבי הך דאם נשא נשוי לענין שפטור מקנס וזה בעצם נ"מ להך דמכות דף ט"ו ותמורה דף ד' אי העשה דכל ימיו קאי אשילוח שלא יהא השילוח כל ימיו או שתהי' תחתיו כל ימיו ור"ל דעיקר האיסור לא בהגרושין רק מה דעי"ז אינה תחתיו ובזה א"ש מה שהק' התוס' שם בתמורה דאמאי לא נימא שיתבטל הגט. אך כיון דאין האיסור בגט רק מחמת דעי"ז נפקעת ממנו לא שייך זה ונ"מ דאם גירשה בריח הגט י"ל דלא עבר ואז י"ל דאף כהן כה"ג אם גירש בריח הגט אינו לוקה אף דהוא מה"ת כיון דמ"מ מזה הגט אינה נפקעת מא"א וע' מש"כ בזה בח"א בהל' נ"ב וזה תליא אי נשואין הוא דבר הנמשך או לא דאי הוא דבר הנמשך שייכת העשה דלו תהיה אף קודם הגירושין ע' תוס' קדושין דף ס"ח גבי סוטה והארכתי בזה בח"א. וכן לענין הקדש כה"ג אי הוא נמשך או נפסק וזה תליא אי לשון הקדש הוא האיסור או רק דין וע' ר"ן נדרים דף י"א ובשבועות דף כ"ב ע"א אי איסור הקדש הוא ע"י דיבור ע"ש בתוס' ד"ה והרי וזהו באמת כוונת הגמ' שם אוסר על כל העולם ר"ל דהרי אחר ג"כ לוקה ומביא קרבן ואם נהנה מהקדש של אחר הרי חזינן דזה גדר ממילא דכיון דאמר דזה הקדש ממילא נאסר וכ"כ בזה בח"ב דנ"מ להך דכ' רבינו בהל' מעילה פ"ח והתוס' בכ"מ דבהקדש אינו לוקה על פחות משו"פ ואם המקדיש עצמו נהנה מאי אי הוא עובר ג"כ כמו עובר על דבורו והוי כמו קונמות דלוקה על פחות משו"פ וע' נדה דף מ"ו ע"א גבי אכל הקדשו דיש ג"כ לאו דבל יחל אך י"ל דשם קאי רק אמופלא סמוך לאיש וע"ש בע"ב די"ל דאין חיוב קרבן אהקדשו ושוב שייך בל יחל וע' נדרים דף ג' ע"ב דגם בנדרים שייך בל יחל אף דהוא איסור חפצא וא"כ לא נתחלל דבורו אך י"ל דנ"מ להך נדר שכ' רבינו בהל' ערכין פ"ז גבי דבר שלב"ל או באומר לא אפטר מן העולם המבואר בנדרים שם דזה הוי רק בגדר חיוב שיקבל עליו ושם שייך שפיר בל יחל אך מהך דשבועות דף כ' ע"ב דעובר בבל יחל גבי קונמות מוכח דאף באיסור חפצא דהאיסור נתקיים שייך בל יחל אך זה רק

היכא דלא נולד ע"י דבורו איסור אחר אבל גבי הקדש לא וגבי נזירות דעובר כמבואר בנדרים שם י"ל דנזירות ג"כ איסור גברא. וכבר הארכתי בזה בהל' נזירות וע' נדה דף ל' ע"ב דיליף שם דמשביעין אותו מהך קרא דגזי נזרך ומשמע דס"ל דנזירות הוי גדר שבועה. עכ"פ אי נשואין הוי נמשך י"ל דהך דולו תהי' קאי אקודם גירושין וא"כ י"ל דשפיר מקיים בנשואין בלחודא הך דעמוד והחזיר וע' תוס' מכות דף ט"ז ע"א ד"ה כגון מה שהקשו שם כגון דאמר קונם תשמישך עלי ובאמת מה שייך זה הא קודם שנשא חל אפי' אם אמר להיפך ואף דמוטל עליו לכונסה זה רק בגדר חיוב מצוה ולא בגדר שעבוד אך אם נימא דאין חופה לפסולות או כשי' רבינו דחופת נדה לא קני אז אם אסרה עליו י"ל דלא שייך בה גדר חופה וקנין נשואין וע' יבמות דף ל"ג ע"ב במשנה שם דמשמע דשפיר קנו החופות אף דהיו נידות אך י"ל דשם החיוב מחמת אירוסין ע' תו"כ פ' ויקרא דמרבה קרבן גם לנערה המאורסה וכן פסק רבינו ורש"י בכ"מ. עכ"פ לדידן דס"ל כמ"ד דיש חופה לפסולות גם זיקה ולמ"ד דזיקה יש בה גדר כנוסה י"ל דפוסל אך לפמש"כ לעיל דגבי פסול לא הוי זיקה גמורה י"ל דלא פסיל ולפי שי' הירוש' דס"ל בפ"א דיבמות דאם חלץ לה ואח"כ בא עליה מפקיע קידושין שקידשה אחר מקודם החליצה וע"ש בפ"ג דחליצה הוי קנין ולכך ס"ל הירוש' בפ"ג דקדושין דאף למ"ד לאחר שימות יבמך מקודשת משום דאז נתבטלה הזיקה למפרע כמבואר בירוש' ביבמות בב"ק ובסוטה פ"ב ולכך ס"ל הירוש' בפ"ד דסוטה הובא בתוס' שם דף כ"ד ע"ב דאף אם נימא דקינוי של יבם מהני זה רק אם אח"כ ייבמה אבל אם מת וייבמה אחר לא כלום הוא אך שם איירי בזיקת ב' אחים ולכך חלו קדושין אם מת אבל אם אמר לה לאחר שיחלץ לא הוי קדושין והוא משום דחליצה הוי פעולה וקנין לא הפקעה וא"כ לפ"ז י"ל דאם חלץ להן הפסול דנפסלה מלאכול בתרומה אם היתה בת כהן דהרי עשה בה פעולה:

והנה ע' סוטה דף מ"ג דאם מת אח אחד היבמין חוזרין ממערכי המלחמה והנה ק' דהא זה רק אם ע"י המיתה של המלחמה תהי' אלמנה מכאן ואילך אז חוזר אבל אם עי"ז יתבטל הדבר למפרע אינו חוזר וכמבואר בירוש' שם הובא בדברי רבינו בהל' מלכים דאף אם קידש אשה מעכשיו ולאחר י"ב חודש אם נשלם הזמן אז חוזר אבל בל"ז לא משום דעי"ז נתבטל הדבר למפרע וא"כ גבי יבמה ג"כ כן לשי' הירוש' דנתבטלה הזיקה למפרע וי"ל דלכך נקיט שם בגמ' דידן מת אחד מהם כולם חוזרים דאי משום רבותא דהרבה אחים למה נקט שכל האחים היו במלחמה אך זה דוקא אם כולם היו במלחמה דאז יש חשש על כולם ויתבטל הייבום לגמרי אבל בל"ז לא. אך באמת נ"ל דכמו דגבי נשואין רק שנה ראשונה כן גבי אירוסין רק שנה ראשונה וקמ"ל הירוש' כך דאם נשלם

הזמן לא נימא דחשבינן מתחילת הקדושין ויהי' צריך לילך למלחמה רק כיון דזה הוי קדושין על תנאי אף במעכשיו לא חשבינן מתחילה וחוזר אך מ"מ אף קודם שנשלם ג"כ אינו הולך למלחמה אך הלשון לא משמע כן ולפמש"כ בהל' נדרים א"ש זה. עכ"פ עיקר הייבום הוא משום איסור שהיא אסורה לאחרים ובזה יש לבאר הך דקדושין דף ס"ב ע"ב מה דאמר שם נהי דבידו לגרשה בידו לקדשה וע"ש בירוש' דמבעי ליה אם נתן פרוטה לאשה קודם שנתקדשה לראובן שתתקדש לו לאחר שגירשה ראובן ומתחלה אמר שם הטעם דאומר לשפחתו דלא הוי קידושין דלכשתשתחרר נתלית בדעת אחרת וכן האומר לאשתו שתתקדש לו לאחר שיגרשה ג"כ לא הוי קידושין מחמת זה הטעם ובהך דאומר לאשה הרי את מקודשת עכשיו ולאחר שאגרשך מסיק שם דהוי בעיא. אך באמת כך דהנה מה דבגמ' דילן גבי גיורת לא אמר הטעם דמעיקרא בהמה כמו גבי שפחה הוא משום דגבי גיורת כיון דבעי דעתה לקבל עליה הגירות וזה ר"ל קבלת המצות דמעכבא לכמה שיטות ע' תוס' שבת דף ס"ח ע"א ותוס' סנהדרין דף ס"ח ע"ב ובס' ה"ג בהל' מילה גבי חרש ושוטה שכ' שם שאין בהם דעת להתנות ר"ל לקבל המצות וזה תליא בהך מחלוקת דירוש' פ"ח דיבמות ר' יוחנן ור' אלעזר אי מטבילין גר בע"כ וע' יבמות דף מ"ח ע"א וכ"כ בזה בהל' אסו"ב ובאמת לכא' קשה הא עיקר הגירות הוא קבלת המצות וכיון דשוטה פטור מן המצות מה שייך בו גדר גירות ול"ד לשוטה ישראל דהתם המין הוא כן ונולד כך והוא ממילא ישראל משא"כ בגר ונ"מ ג"כ לגר שנתגייר עם בניו אף אם הם קטנים בני יומן י"ל דצריכין למול תיכף >הערה<[נשמט. ובאמת בירוש' פי"ט דשבת מבואר כן.]>אהע< דאז המילה עליהם בגדר גירות ולא מחמת מצות מילה ונ"מ לתוך ח' ימים וזה ר"ל הגמ' בשבת דף קל"ה ע"ב כל שאין אמו טמאה כו' ומביא שם כתנאי מהך דמקנת כסף ושם ר"ל דכל שהמילה אינה מחמת מצות מילה רק משום גירות אין נ"מ לפחות מבן ח' וע' ב"ב דף קכ"ז ע"א דטומטום שנקרע ס"ל לחד מ"ד דצריך למול אותן תיכף ע"ש ברשב"ם ובזה י"ל ראית התוס' יבמות דף ע' ע"א ד"ה הערל דא"צ טומטום לקרוע את עצמו מדמו"ע אזכריו דאיתי בשעת אכילה כגון טומטום שנקרע הרי חזינן דא"צ לקרוע ולא מוטל החיוב עליו בשעת עשיה:

השמטה במ"ש בגדר מילה בגרים קטנים תוך ח'. אך באמת כך דעי' מ"ש בעהמ"א שבת ס"פ ר"א דמילה בשם יש ספרים דגבי מילת גרים ועבדים יש שני ברכות על המילה ולמול והוא חולק על זה:

והנה באמת בתוספ' בסוף ברכות מבואר שם דגבי מילת עבדים ב' ברכות וגבי גרים ברכה אחת אך כך דהנה רבינו והר"א ז"ל בהל' ק"פ פליגי בפ"ה ה"ה גבי טבילת האמהות לשם עבדות אם מעכב בפסח דהר"א ס"ל דלא מעכב והטעם דס"ל כר"א ביבמות דף

מ"ו ע"א דקנין הגוף הוא רק בכספא וטבילה אף היכא דלקח עכו"ם עצמו וא"כ ממ"נ כ"ז שלא הטבילה אינה שלו כלל ולא שייך בזה עיכוב באכילת פסח ואם הטבילה הרי הטבילה. ועי' תוס' שבת דף קל"ה ע"ב ד"ה בלוקח שפחה וגבי זכר במילה או דמיירי דנולד לו משפחתו הטבילה ועי' שבת שם וזה ר"ל הך דיבמות דף מ"ח ע"א עבד איש אתה מל בע"כ:

וגם י"ל אף לדידן דקי"ל דגבי גירות מעכב מילה וטבילה מ"מ גבי קנין דעבדות די בטבילה לחודא ושוב ממילא מוטל החיוב עליו למול אותו דכה"ג לכ"ע אין מקיימין עבדים שאינם מולים אך החיוב המילה הוא מצד האדון לא מצד העבד ובאמת י"ל דבזה פליגי תנאי בהך דשבת דף קל"ה ע"ב גבי ילידי בית משפחתו שלא טבלה אם נימול לח' דמ"ד דנימול לח' ס"ל דקנוי' לו קנין הגוף אף דלא טבלה ואידך ס"ל דלא ועי' רש"י גיטין דף ל"ז ע"ב ד"ה למעשה ידיו ובדברי רבינו בהל' מילה פ"א ה"ה והל' י' ומ"ש שם רבינו דאם טבלה אמו לאחר לידה נימול לשמונה צ"ל דחל עלי' דין שפחה מעיקרא:

ובאמת קשה איך אפשר להפקיע חיוב המילה שכבר חל עליו קודם טבילתה שימול בא' וצ"ל דמיירי שהטבילה בלילה ועי' בדברי רבינו בהל' אס"ב פי"ג ה"ו ומ"ש שם בחיבורי בח"א אם גם גבי גיורת מהני אם נתגיירה בלילה בדיעבד וס"ל דלילה הוה מחוסר זמן לגבי מילה עי' ירוש' יבמות פ"ח אם ליל ח' יש עליו שם ערל לגבי תרומה וכריתות דף ז' ע"ב גבי המפלת וחולין דף פ"א ע"א בתוס' ורש"י ר"ה דף ז' ע"ב וסוכה דף ל"ג אם שייך דיחוי בליל סוכות לגבי לולב וירוש' נזיר פ"ב הגע עצמך שנולד בלילה כו' ובירוש' ס' פ"א דר"ה גבי מכשירין אם דוחין את השבת בלילה ופסחים פ"ט גבי טמא מת שנכנס לעזרה בלילה וכ"מ ובהך דב"מ דף קי"א שכיר שעות דלילה:

וגם יש ראי' דולד שנולד לה קודם טבילה יש עליו שם ולדה אף לאחר טבילתה עי' סנהדרין דף נ"ח ע"ב גבי עבד מותר כו' ורש"י חולין דף קי"ד ע"ב גבי עבד בן שפחה ובירוש' פי"א דיבמות וכ"כ בזה בח"א ובח"ג. ועי' בהך דיבמות דף מ"ו ע"א דאמר שם כיון דקדם וטבל לשם בן חורין אפקי' לשיעבודי' ואף דהא צריך מילה לגירות וצ"ל דכבר מל ומילה לא משוה עליו כלל דין עבדות וראי' ג"כ דהרי בלקח שפחה מעוברת מבואר בשבת שם דיש על הולד שם עבד גמור אף למ"ד עובר לאו ירך אמו ביבמות דף ע"ח ועי' שם בתוס' דף מ"ז ע"ב דהמילה שלו הוא בגדר גירות וע"כ דלענין קנין העבדות אין מועיל לנו המילה כלל רק הוא חיוב באדון משא"כ גבי גירות אך כל זה אם ס"ל דהמילה מעכבת לגירות אבל למ"ד דדי בטבילה לחוד אז הוה המילה רק בגדר מצוה:

ובאמת מדברי רבינו בהל' מילה פ"ג ה"ז נראה דא"צ מילה לשם גירות רק לשם יהדות

ע"ש ועי' בכתובות דף י"א גבי הך דגר קטן ע"ש ברש"י ובאמת כ"כ דלא דנ"מ בין אב לאם רק דהנ"מ אם הגדול ג"כ מתגייר או שמגייר רק את הקטן לבד ועי' ביבמות דף מ"ח ע"א מוכח מרש"י דמה"ת גר יכול להתגייר עם בניו הקטנים וכן גם גיורת עם בתה וכמבואר הך דכתובות דף מ"ד ע"א הגיורת שנתגיירה ובתה עמה ע"ש בתוס'. אך כך דכ"כ בח"א במה דמבואר ביבמות דף מ"ו ע"ב ודף מ"ז ע"א ב' פסוקים על גר שצריך ב"ד אחד בקבלת הגירות ואחד לפסוק עליו שנעשה גר ולקבלו לגירות:

ונ"מ דאף לדידן דס"ל גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד או למ"ד בירוש' רפ"ח דיבמות וכן הוא שיטת רבינו בס' פ"ח דהל' עבדים דיכולים להטביל גר קטן בע"כ וזה הוה כעין מה דמבואר בחולין דף ל"א ע"ב כונת חברתה כונה מעלייתא הוא וזה הוה כעין הך דנדרים דף ל"ה ע"ב הכל צריכין דעת בעלים חוץ ממחוסרי כפרה ר"ל דהתיקן שלהם מועיל גם לאחרים מהני ע"ז צריך רק ב"ד מומחים ולא שייך בזה מ"ש התוס' ביבמות דף מ"ז וכ"מ שליחותייהו קאעבדינין דמי עשאן ב"ד לזה ובפרט לשיטת רבינו בהל' אס"ב פ' י"ג ה' י' דיש מעלה בא"י מחו"ל דבחו"ל דוקא צריך ראי' מבוררת לגירות וכן נראה במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בס' פ"ו דהל' עבדים גבי גט שחרור אם די בבפנ"כ בלא קיום ע"ש וכן פליגי בהל' גירושין אך נראה דגבי שחרור ודאי צריך קיום משום דזה גדר גירות אף דהתוס' קדושין דף ס"ב ע"ב ס"ל דשחרור א"צ ג':

ובזה יש ליישב דברי רש"י גיטין דף ח' ע"ב גבי עבד שהביא גיטו דכ' דצריך לומר בפנ"כ ומשמע דר"ל לחומרא אף אם נתקיים. עכ"פ צריך לעשות ב"ד ולכך למאן דלא ס"ל דר"ה גבי בן דצריך ב' גדרי גירות המילה והטבילה ולכך מוקי דמיירי שנתגייר אב עם בנו קטן דהאב עשאן ב"ד עבורו וממילא מהני לבנו משא"כ בבת אז די גם אם נתגיירה אמה עמה דעשאה ב"ד על הטבילה:

וכה"ג כ' במ"א במה דמבואר ביומא דף מ"ג דאף למ"ד דגבי הזאה לא אימעוט מקרא שאין בו דעת דזה ודאי כל היכא דאימעוט מקרא אין בו דעת אז אין שום חילוק דכל קטן שלא הביא שתי שערות וכן חרש אע"ג דחריף טפי וכמבואר בגיטין דף ע"א וכן היכא דעבד מעשה וכן היכא דאחרים עומדים ע"ג לא מהני ולא כלום כמו גבי אסיפת אפרה וקידוש לדידן וגבי חליצה לדידן דמקשינין אשה לאיש לא מהני כלום וכן לגבי קדושין וגבי עבודה בכהן דממעיטינין בחולין דף כ"ד מאיש וכן לגבי תרומה למאן דס"ל בתרומות פ"א בירוש' ובנדה דף מ"ו דבעי דוקא עד שיביא שתי שערות וכן לענין הבאת קרבן על גזלו דוקא שיביא שתי שערות וכמבואר בירוש' פ"ד דמעש' משום דהך איש ס"ל דקאי רק לענין קרבן:

ובזה מבואר שיטת רבינו ז"ל דאף דבהל' שכירות פ"ב ה"ז פסק דקטן שהפקיד ביד גדול נשבע הגדול מ"מ לענין כפל פסק בפ"ד ה"ט דפטור מחמת הך דב"ק דף ק"ו ע"ב דזה הוה בגדר קרבן וכמו גבי קרקע לר"א עי' שבועות דף ל"ז ע"ב ותוס' כתובות דף מ"ב ע"א וב"ק דף ק"ה גבי חומש ודף ק"ו גבי כפל וכן הדין גבי פרשה סוטה אם כתבה כהן קטן עי' בדברי רבינו בהל' סוטה פ"ד ה"ט אך כל זה דיש מיעוט בהדיא אבל גבי חליצה באשה לר"י דס"ל דלא מקשינין ביבמות דף ק"ה אך מ"מ כונה בעי אך יש ב' מיני כונות אחד כונת פעולה וזה די בעונת הפעוטות זהו שיטת ר' אמי ביבמות שם ואחד י"ל כונת פטור ואז צריך עונת נדרים דוקא ועי' בסוכה דף מ"ב ע"ב דגבי להמנות על הפסח לר"י די בעונת הפעוטות ועי' בדברי רבינו בהל' ק"פ פ"ב ה"ג:

והנה גבי פרה כ"כ במ"א דרש"י סוטה דף ל"ט וסנהדרין דף ע"ז ע"ב ס"ל כשיטת רבינו בהל' פרה פ"י ה"ז דצריך כונה לטהרה ושיטת תו"י והר"א ז"ל דרק להזאה וא"כ בהך גירסא דשם גבי קידוש דגרס שם רבינו דצריך קטן שיש בו דעת משום דבעי כונה לטהרה ולשיטת התוס' והר"א בעי רק דעת כגדר הפעוטות אך זה כיון דבאמת אין הקטן פסול רק משום דבעי כונה א"כ יהיה מהני מה שהאשה עומדת ע"ג אף דהיא פסולה מ"מ כונה יש לה וזה תליא אם מה דמהני בכל מקום עומד ע"ג אם ר"ל דהוה כמו שהגדול עושה או כמו שהקטן יש לו דעת:

ובאמת הא דמבואר בב"ב דף מ"ז ע"ב גבי תליוה דשאני אונסא דנפשי' מאונסא דאחרינא ר"ל ג"כ כך דכיון דיש מסייע להקנין דבר אחר דהיינו האונס חזינין אם מצד אחר זה והאחר לא מצי עביד זה הפעולה לא מהני משא"כ אם מצד עצמו הוא מה נ"מ לנו מ"מ הגורם והפועל שניהם יכולים לעשות הפעולה וכן הא דמצוה לשמוע דברי חכמים הוא ג"כ גרם לזה כי כ"כ במ"א שתקנת חכמים מוטל על האדם לא על הדבר וכן הך דניחא לי' בכפרה הוא גרם לזה שנדב ועי' תוס' שבת דף כ"ד דצורך גבוה לא מיקרי רק קרבן צבור שלא בא ע"י גרמא שלו ובירוש' שבת פ' האורג גבי חטאת ועי' תוס' פסחים דף ע"ה ע"א גבי תנור בפסח דלא מיקרי צלי מחמת ד"א דהוא אינו עושה פעולה רק שלא יתפזר האש ותוס' מנחות דף מ"ב ע"ב גבי תכלת אף דלא הוה כמו דבר אחר אף דמערבין בה דזה רק למהר הפעולה:

וכן נ"מ ג"כ במ"ש במ"א דאף דבכל מקום מבואר דהרכנה ורמיזה לאו דיבור גמור הוא עי' סנהדרין דף פ"א ע"ב גבי התראה ושם דף פ"ו ע"ב מרמזי רמוזי ועי' בהך דכתובות דף ל"ג וב"ק דף כ"ד ועי' הוריות דף ג' ע"ב כגון שהרכין מ"מ זה רק היכא דאפשר לדבר אבל גבי חרש וחולה הוה זה כמו דיבור וכמבואר בגיטין דף ע"א ובירוש' שם ועי' ירוש'

ר"ה פ"ג גבי עדי החודש שנשתתקו אם מהני הרכנה אך מ"מ זה רק היכא שמרכינין על דבור מפי בר חיובא ובל"ז לא ונ"מ להני דס"ל דהפקח לא מהני ע"י כתב בגט עי' בירוש' ובתוספ' ובדברי רבינו אם כתבו לו והוא מרכין בראשו לא מהני דלא עדיפא הרכנה שלו מפעולות האחר שהוא מרכין עליה:

וכן הך דשבועות דף כ"ט ע"ב כל האומר אמן כמוציא שבועה מפיו וכ"כ בזה במ"א וה"ה כאן לגבי מילה ואף דמבואר בע"ז דף כ"ז דאף למ"ד דאשה פסולה למול מ"מ יכולה לסייע לזה ושם דף ל"ט דהאשה מסייע לקשירת תפילין ועי' בתוס' מנחות דף ל"ו אך שם לר"מ ור"י דס"ל בעירובין דף צ"ו דאשה חייבת בתפילין. ועי' בדברי רבינו בהל' מלכים פ"ח ה"ח דגם גבי בא על יפת תואר הולד צריך גירות על דעת ב"ד ועי' ב"מ דף נ"ו גבי פחות מש"פ דאף דאין נזקקין מ"מ אם כבר נעשו ב"ד נזקקין אף לזה ובסנהדרין דף כ"ח ע"ב גבי כנפינהו אינהו ושם דף ח' גבי איבדר:

ונ"מ נמי גבי מעוברת שנתגיירה אם נימא כמ"ד ביבמות דף ע"ח לאו ירך אמו מ"מ מאן משוה לי' להעובר גר וגם אם שייך כה"ג לומר אם הגדילו יכולין למחות ועי' בהך דבכורות דף מ"ו ע"א גבי נתגיירה מעוברת מוכח דאין על העובר שם גר דאל"כ מאי שייך לומר עליו גדר בכור וכ"כ בזה בח"א ועי' במה דס"ל לרבינו בהל' חובל ומזיק פ"ד ה"ב ג' דיש להאשה זכות בולדות כ"ז שהיא מעוברת ע"ש. עכ"פ יש נ"מ בין מילת גר היכא דהוא בגדר גירות או מחמת מצות מילה:

וכן גבי עבד כה"ג אם מל עבד מקנת כסף בן יומו אז לא שייך ברכה דעל המילה רק למול והיכא דמל יליד בית משפחה שטבלה בן ח' אז שייך גם ברכה דעל המילה וזה ר"ל התוספ' הנ"ל וגבי גר למ"ד דלגירות די בטבילה לחוד או אף לדידן גבי מעוברת שנתגיירה דאז המילה יש בה ב' גדרים גדר גירות וגדר מצות מילה אז ודאי צריך לברך גם על המילה. וכן יהיה נ"מ בגר שנתגייר ויש לו בן גדול חרש אם מהני שיגייר גם בנו דאף דבע"כ אינו יכול למול בן גדול כמבואר ביבמות דף מ"ח ובירוש' רפ"ח דיבמות ע"ש מ"מ חרש י"ל דמהני וכ"כ בזה בח"ג דמוכח בירוש' דסוטה פ"ב דאמר שם גבי חרשת שילדה כיון דנשאת אין לאבי' רשות ואמאי לא אמר דאין קטנה יולדת וע"כ היא גדולה וצ"ל משום דגם גדולה חרשת בטלה להאב ועי' בירוש' יבמות פי"ד גבי קבלת גט ובתוספ' דע"ז פ"ד במאי דאמר שם עבדים ערלים כו' וע"כ צ"ל דמיירי בבני שפחות שטבלו או כמ"ש לעיל דחל עליהם דין עבד בטבילה לחודא. עכ"פ הר"א ז"ל ס"ל בהל' ק"פ הנ"ל דאין קנין הגוף רק אם חל עליו דין עבד או שפחה אך רבינו לא ס"ל כן ועי' בפ"ט מהל' עבדים וכ"כ בזה בח"א. אך לדינא גרים קטנים שנתגיירו תוך שמונה צריך

להמתין עד שמונה דהמילה שלהם יש בו ב' פעולות גירות וקיום מצות המילה עליו משא"כ בעבד: ע"כ השמטה].

אך י"ל דזה אתיא כמ"ד דטומטום שנקרע אף קודם ח' צריך למולו וזה רק שלא יהי' ערל אבל מ"מ אין עליו מצות מילה ולכך אינו מחויב לקרוע משא"כ לאחר שמונה. עכ"פ מה שייך גירות גבי שוטה כיון דאינו בגדר מצות וצ"ל כמש"כ התוס' גיטין דף כ"ב ע"ב דשוטה נקרא בר כריתות כיון דאפשר להשתפות וגם י"ל כמש"כ במק"א דלכך מבואר בחולין דף ל"א ע"ב דגבי טבילה כוונת חבירו הוי כוונה מעליא משום דהטבילה עושה פעולה גם בחברתה שלא תטמא אותה ולכך ג"כ אמרינן בנדרים דף ל"ה ע"ב דמחוסרי כפרה א"צ דעת לקרבן משום דעושה פעולה גם לאחרים וע' בדברי רבינו בהל' מחו"כ פ"ג ה"ו ויראה לי שמביאין כו'. עכ"פ בעי דעתה ורצונה להתגייר ולכך היא גורמת לזה וא"ל מעיקרא בהמה כמו גבי שפחה משא"כ בשפחה כיון דלא בעי דעתה כלל דהוי כמו שאינה ע' נזיר דף ס"ב ע"ב שאין נפשו קנוי לו וכ"כ בזה לעיל בהך דגיטין דף י"א ע"ב גבי עבד ע"ש בפה"מ וגם א"צ כלל שתדע שהיא משוחררת ושניא מגירושין דבעינן שתדע וזהו כוונת הירוש' שם הובא בתוס' שם דגט צריך שיהיה מדעתה ר"ל שתדע ע"ש דף ע"ח בתוס' וכ"מ וע' בירוש' יבמות פ"ח דבנים שנולדו בעבדות הוי שם בעיא אי הם נחשבין לג' דורות גבי עבד מצרי ולכך שייך לאמר מעיקרא בהמה וזה ג"כ ר"ל הירוש' כאן לכשתשחרר נתלית בדעת אחרת ולא ר"ל מחמת שתלוי בדעתה כמש"כ התוס':

והנה באמת א"א מה דלא תפסי קידושין יש בזה ב' טעמים א' ע' בקדושין דף ס"ז ע"ב ובירוש' יבמות פ"י ה"ז מצד שהיא ערוה והב' מחמת שהיא של אחר דזה ודאי אף שחוף שקידש אשת איש לא הוי קדושין אף דאין בו גדר כרת וע' סוטה דף כ"ו ע"ב דמקנאין על ידו ופוסל בתרומה ובדברי רבינו בפה"מ פ"ז מסנהדרין דאיקרי דבר שבערוה גבי משמש מת אך זה יהי' נ"מ מהך דסנהדרין דף ע"ג ע"א גבי רודף אחר הערוה דאם שחוף רודף טעם דקטלא ליכא וטעם דקפגים לה איכא וגבי נדה יהי' נ"מ להיפך דשם ערוה וכרת יש בה ופגימה ליכא ובזה י"ל מה דהק' התוס' שם ד"ה חייבי כריתות דל"ל קרא תיפוק ליה מדאיתקש כו' אך י"ל דנ"מ למעט נדה ע' קדושין דף ס"ח ותמורה דף כ"ט ע"ב וכ"מ. אך זה נ"ל דלגבי בהמה אם רבעה באבר מת לא פסלה לקרבן כיון דלא מקריא ביאה רק ערוה ובהמה אין עליה שם ערוה ע' יבמות דף נ"ד ע"ב וכ"מ וע' תוס' שם דף נ"ג ע"ב גבי יבמה דלכ"ע לא קנה באבר מת אף למ"ד דחייב דבעינן דרך הקמת שם ואף דהעראה מהני ע"ש תוס' דף ל"ד ע"ב ודף כ' ע"א צ"ל דכיון דכל ביאה א"א בלא העראה יש שם ביאה ע"ז. וע' ירוש' קדושין פ"ג ה"ג מוכח שם דלכך בעי תנאי כפול דאם לא כפל

אז כ"ז שלא נתברר הדבר להיפך לא מקרי עדיין נתבטל התנאי כמש"כ ה"ה ז"ל בהל' גירושין פ"ח הכ"ב ובירוש' שם ה"א גבי אם מת בתוך זמן הסמפון בקדושין אי צריך להמתין עד כלות הזמן ובהך דקדושין דף נ' ע"א אי בעי סליק ובמש"כ הר"ן ז"ל בפ"ג דשבועות על דף כ"ה וזה תליא אי צריך לקיים התנאי או שלא יבטל התנאי וזה הגדר דאונס המבואר בירוש' שם ה"ב ואמר שם דלית סמפון ספק ר"ל משום דכיון דכפל תנאו כ"ז שלא נתקיים בבירור הוי כאילו נתבטל וגם על קיום התנאי צריך עדים משום דזה הוי קדושין עצמן וכ"כ בזה בח"א אך יש נ"מ גבי שטר קדושין בין אם התנה שיתבטלו השטר או הקדושין ולק' גבי גט אבאר זה. וזהו דאמר בירוש' דלכך צריך להתנות בפירוש גבי עירוב ולכפול כדי שלא יכנס תחת ספק וכ"כ בזה בח"א בשם תשובת הרשב"א דהיכא דאמר שיקיים כ"ז שלא קיים ודאי אינו מקוים כלל וכע' מש"כ הרשב"ם ז"ל בב"ב דף קכ"ו ע"ב גבי יכיר דכיון דאינו ידוע הוי ודאי אינו בכור וע' גיטין דף ס"ג ע"ב בתוס' גבי ספק גט אי מקרי עשו שליחותם ושם דף ע"ח ע"ב גבי מחצה על מחצה ושם דף ע"ו ובירוש' שם וספ"ז דב"מ גבי בינתים דהיינו שלא הגיע לגליל ואינו ביהודה אי זה מקרי קיום התנאי או שלא עבר התנאי ובחולין דף כ"ג ע"ב דהיכא דאמר לפטור ספק לא יצא כלל וע' ברא"ש פ"ג דקדושין מה שהביא בשם התוספתא דכאן עד שיאמר לא דברתי כו' ע"ש מה שפירש ובאמת אין הפי' כן בתוספ' רק דר"ל דבשעת התנאי צריך לכפול התנאי משום דר"מ לשיטת' וכן מבואר בגיטין דף ע"ו ע"א ובירוש' כאן. וע' כאן דף ס"ג ע"ב עד שיאמר אבא הן וכ"ז שלא אמר אינו כלום וכן הוא בירוש' שם וכן מבואר בתוספתא דאם אמר עד שיאמר פלוני שיש לי כ"ז שלא אמר אינו כלום וכן הוא בירוש' כאן וט"ס שם. עכ"פ היכא דלא כפל מבואר בירוש' דאינה מקודשת לא לראשון דעדיין לא נתברר שנתקיים ולא לשני דעדיין לא נתברר שנתבטל וע' ברש"י נדה דף מ"ז ע"ב בד"ה הלכה כדברי כולם להחמיר דלא מחמת ספק רק דיש בה ודאי ב' רשויות וע' עירובין דף ע"ו ע"ב היכא דיש בו ב' רשויות דהוי מחלוקת דרבה ור' יוחנן אי שניהן אסורות או שניהן מותרות וכ"כ דזהו ג"כ הך בעיא דגיטין דף מ"ב ע"ב גבי מעוכב גט שחרור אם אוכל בתרומה דר"ל דכאן יש בו ב' רשויות לא מצד סילוק רק מצד קנין של שחרור ונ"מ דגבי מפקיר עבדו א"צ לשחרור רק מחמת תקנה או פ"ו ע' תוס' גיטין דף מ' ע"א ובדברי רבינו בהל' עבדים פ"ח דנקט זה על שפחה דאין כופין משא"כ בראשי אברים או בכסף לר"ש דף ל"ט ע"ב בגיטין דשם הוא מחויב לשחררו וכן הא דמבואר ביבמות דף ס"ח דלכך חרש אינו מאכיל בתרומה משום דהוי רק מדרבנן ואמאי לא אמר דכמו דאמרינן גבי חרשית דהיא קנויה ומשוירת כמבואר שם דף קי"א וה"נ כן וע"כ משום דהוי ב'

כוחות בב"א ולא נפרדים וכע' מקליש קליש ונ"מ ג"כ לגט חרש דמבואר ביבמות דף קי"ב כשם שכונס כך מוציא וכן גבי חרשית וע' גיטין דף נ"ט ע"א גבי רומז ונרמז מה ר"ל אי ר"ל שרומז ליתן גט ולכתוב גט או רק שמוציא ברמיזה והכתב של גט יהי' רק לראיה שנתגרשה ולא שיהא מגרשה בגט וכ"כ בזה בח"א בהל' שופר דהיכא דהוי דברים נפרדים לא שייך בזה כשם כו' ר"ל כשם שהוא חייב כך הוא יוצא דמעיקרא צריך להיות דבר ואח"כ פעולה וכיון שאין הדבר טוב לא מהני ואין כאן גט כלל וע' בתוספתא יבמות פי"ד כיצד מגרשה ברמיזה רומז ונותן לה גיטה ובאמת נ"ל דזה ר"ל הך דגיטין דף נ"ט גבי מחלוקת דבן בתירה אי צריך לעשות קפיצה ר"ל דוקא מעשה גמור ולא די ברמיזה ורבינו פוסק כב"ב אך רק במטלטלין משום דחמיר וכמש"כ שם רש"י ולכך כ' בהל' מכירה פכ"ט ה"ב דצריך שיבדקו אותו בדיקות רבות וכן מבואר בפה"מ דב"ב מחמיר וגבי גט א"צ זה לדידן וע"ש דף ע"א ע"א לא הלכו בו אחרי קפיצותיו כו' והנה שם בגמ' אמר דרשב"ג דס"ל דפקח ואח"כ נתחרש יכול לגרש מ"מ לא מהני רק שיהא הוא כותב ואחרים חותמין ומשמע לא שיכתוב שאחרים יכתבו גט רק שהוא בעצמו יכתוב הגט וע' בירוש' גיטין פ"ז דגבי תרומה שאני דשם במה שכותב שיהי' תרומה הוי תרומה ואח"כ מקשה שם דלא מהני כתיבה לסופר שיכתוב ובירוש' תרומות פ"א מקשה אמאי לא נימא גבי חרש שיכתוב הוא בעצמו הגט אך לפמש"כ ל"ד דכיון דאח"כ הוי דבר נפרד בפ"ע לא מהני זה אך מ"מ רשב"ג ס"ל דמהני אך רק שעדים יחתמו על הגט ולא לגרש אותה בעדי מסירה אף דרשב"ג ס"ל בגיטין דף י"א וכ"מ דעדי מסירה כרתי משום דכ"כ רבינו בהל' גירושין פ"ו ה"ט דהיכא דצריך עדי ב"ד לא מהני רק על גדול גמור ובר דעת ע"ש מש"כ והנה חרש יש עליו דין שוטה לענין מצות כמבואר שבת דף קנ"ג וע"ז לא פליג רשב"ג רק דמ"מ ס"ל דבר גירושין הוי אך להעיד עליו א"א והנה כ"כ בח"א דעדי מסירה הוי מדעת על הגירושין ועדי חתימה עושין הגט והוי כמו קדושין לא גדר עדי בירור ולכך זה מהני לרשב"ג ולא עדי מסירה דע"מ הוי עדות השייכים לבירור בב"ד וזה לא שייך לקטן וכן ס"ל לרבינו בהל' מכירה פכ"ט ה"ג גבי אלם דמהני כתב יד ור"ל לא כת"י שיעשו כן דזה לא מהני כמש"כ בהל' גירושין בפ"ב רק דר"ל דמקנה אותו בכתב ידו וכה"ג מחלק הירוש' בגיטין שם וכן נ' מדברי רבינו בהל' נחלות פ"ב הט"ו דגבי אב בירושה שהוא עושה הדבר ולא בגדר נאמנות דמאמת יכיר הוא מהני כת"י בנשתתק אף בלא בדיקה משא"כ בהל' נחלות שם פ"ד ה"א דשם קאי אשאר קרובים לענין ירושה והוי רק גדר נאמנות לא מהני עד שיבדוקו אותו וע' בירוש' ר"ה פ"ג דגבי עדים המעידים שקידשו את החודש מהני הרכנה, וכן נ"ל דנ"מ דאף דמבואר בסנהדרין דף פ"א ע"ב

וכן הוא בתוס"א שם פי"ב ופי"א דהרכנה בראש לא מהני וכן פסק רבינו בפי"ב מהל' סנהדרין נ' דזה רק במי שיכול לדבר אבל באלם כיון שהרכין בראשו הוי התראה דרק היכא שיכול לקבל אז כיון שלא קיבל לא הוי התראה משא"כ באלם דהתראה לא הוי מגוף הדבר והחיוב וזהו כוונת רבינו שכ' שם בה"ב ובהל' איסו"ב דאין התראה רק להבחין בין שוגג למזיד ע"ש בכ"מ ומש"כ בזה בח"א בר' הל' איסו"ב וע' תוס' סנהדרין דף פ' ע"ב גבי ב"נ שחטא ואח"כ נתגייר דהיכא דלא הוי שינוי במיתה אף דהוי בלא התראה לא איכפת לן דלא דהחיוב הוא משום שהתרו רק דהפטור הוא משום דלא התרו בו וא"כ היכא דלא הוי חיסרון לא איכפת לן וע' סנהדרין דף פ"ו ע"ב גבי רמיזה לאו כלום היא ובתוס' שם ובכתובות דף ל"ג ע"א, אך ע' בנזיר דף י"ז ע"א וברש"י שם דהיכא דאמר דבר מפורש תחלה אף שאז לא חל עליו הדבר מהני אם אח"כ מקבל עליו גם בגדר רמיזה לא מפורש וה"נ בהך דכתובות הנ"ל כיון דמתחילה אמרו זה רק שלא יאמרו אשתלו מהני הרמיזה. עכ"פ היכא דזה עצם הפעולה מהני הרכנה דאל"כ היך מבואר בגיטין דף ע"א דה"ה כפקחין לכל דבריהם הא לא שייך גבם חיוב מיתה כיון דאין להם קבלת התראה וע"כ כמש"כ ובמק"א אבאר זה. עכ"פ לדידן י"ל דגט חרש לא מהני לגמרי בתורת גט משום דהוא משויר וגירושין לא מהני כה"ג וע' רש"י יבמות דף קי"א ע"ב גבי יבם קטן דלכך אינו מגרש משום דאין גיטו כלום וע' נדה דף נ"ה וסנהדרין דף נ"ה ע"ב וברש"י ותוס' שם אך כוונת רש"י ביבמות שם הוא דאף היכא דנפלה לו מאחיו חרש או כגון שהיתה קטנה יתומה דאין קנינו רק מדרבנן מ"מ מ"ט לא מהני גירושין לכן מפרש משום דאין קטן בגדר גירושין ובאמת בהך דכתובות דף צ' ע"א גבי קטן שהשיאו אביו אשה ע' בדברי רבינו בהל' אישות פי"א דלא כתב שהשיאו אביו ע"ש מש"כ דבאמת למה כתובתה מאתים מ"ש מחרשית שנתפקחה ובאמת במכילתא פ' משפטים יליף מקרא דגם קטן מצוה על אביו להשיאו אשה והנה בירוש' בכתובות שם פריך ניחא קטן מקדש קטן מגרש ר"ל כך דס"ל לירוש' דזה אתי כמ"ד בירוש' פ"א דקדושין דמיעדה לבנו קטן וא"כ לא הוי קדושין גמורים וע' בירוש' נדרים פ"י גבי הפרה מי מיפר אז וכ"כ בזה בח"ב אך אנן קי"ל דיעוד ארוסין עושה ולכך נקט דהנשואין היו ע"י האב ולכך כתובתה קיימת דבכה"ג גם ארוסה יש לה כתובה ובאמת מדברי המכלתא נ' ג"כ כך והך דאם אחרת יקח לו ר"ל דאחר הייעוד שיעדה לבנו קטן הגדיל הקטן ולקח אשה אחרת ואח"כ נשא זו וקמ"ל דכיון דאירוסין של זו קדמו אף דנשואין היו מאוחרים לגבי השניה מ"מ היא קודמת וכה"ג מבואר בירוש' רפ"י דכתובות

אך מ"מ תוספת אין לה ומ"ד דאף תוספת יש לה י"ל דתליא בהך בעיא דכתובות דף נ"ד ע"א ובירוש' שם פ"ד הי"ד גבי בא עליה עודה בבית אביה אם יש בה תנאי כתובה או רק דרך נשואין ובאמת בקטנה כה"ג היכא דהקדושין היו ע"י אביה ומת אבי' וכנסה כשהיא קטנה נ' דלשיטת רבינו בהל' תרומות פ"ו ה"ג ר"ל כך דהך דגיטין דף נ"ה ע"א וביבמות דף פ"ט ע"ב מיירי כה"ג שהקדושין היו ברשות האב ומת והנשואין היו כשהיא יתומה קטנה ור"י בן בתירה בעדיות פ"ח מוסיף דאף בלא ביאה רק בחופה ג"כ סגי אם האירוסין היו ע"י האב וע' בירוש' גיטין פ"ה שם דהוי מחלוקת אי די בחופה בקטנה ואח"כ מסיק שם דאף דאנן קי"ל ביבמות דף ק"ט ע"ב דלא אמרינן קדושי קטנה מתלי תליי וצריך לבעול אותה לשם קדושין לכשתגדיל זה רק בקדושין אבל נשואין וחופה די בשל קטנות אם הקדושין היו ע"י האב וגדלי בהדה כן מבואר בירוש' שם דתאכל ע"י חופתה הראשונה וע' תוס' יבמות דף פ"ט ע"ב ד"ה לכשתגדיל ותוס' קדושין דף מ"ה ע"ב ד"ה בפירוש בשם ה"ג בסה"ד:

וכן נ"ל דהך דפליגי ר"א ור"י ביבמות דף ק"ח דר"י ס"ל דבעלה זכאי בכל ר"ל ג"כ דהאירוסין היו ברשות האב והנשואין לאחר מיתתו ור"א ס"ל דלא מהני נשואי קטנות והמיאון דנקט שם ר"י הם על הנשואין ואף דמבואר בירוש' דר"א ס"ל כב"ש דאין ממאנים נשואות זה רק כשהמיאון יהי' גם על האירוסין ויפקע לגמרי משא"כ כשתשאר ארוסה שפיר מהני המיאון על הנשואין ואף דבמשנה שם דף ק"ז ע"ב ע"כ ר"ל דגם האירוסין היו בקטנות שלא ע"י האב דאל"כ איך נקט בת כהן וישראל תאכל בתרומה הברייתא לא מיירי כן וע' בתוס' עדיות פ"ב וביבמות דף פ"ט ע"ב הנ"ל. ובאמת קשה הך דיבמות ס"א ע"ב דר"א ס"ל דכהן לא ישא את הקטנה ומוקי שם ראב"א הך ברייתא בכ"ג והקשה רבא עליו מכלי לב כו' אמאי לא מוקי כך שהקדושין היו ע"י האב ונתיתמה ומת וע' בתוס' שם דף נ"ט ע"א ד"ה הא אי זה מקרי שינוי ושם בירוש' כה"ג שקידוש כו' ולכך רא"ד ס"ל דאין על נשואי קטנה שם נשואין כלל אסור לכה"ג לישא קטנה יתומה שקידשה לו אביה ולרבנן דס"ל דהוי נשואין גמורים מדרבנן ולכי גדלי גדלי בהדה ס"ל דמותר משום דאנוסת עצמו רק מדרבנן כמש"כ התוס' שם. עכ"פ כן ס"ל להירוש' פי' המשנה דכתובות שם ולגמ' שלנו י"ל דמיירי בקטן יבם ואף דא"כ בל"ז יש לה כתובה מחמת בעלה הראשון י"ל דמיירי בארוסה וקטן לא עדיף מביאת שוגג או מזיד דלא הוי דין נשואין עכ"פ גירושין לא מהני וכה"ג מחלק הירוש' בגיטין שם. ונ"מ ג"כ להך דקדושין דף י"ט ביבם קטן שבא עליה אי מהני בה קדושי אחר וע' יבמות דף צ"ו ע"ב ובתוס' שם דף נ"א ע"ב אי נאסרה לבעלה אם זינתה ובתוספתא סוטה פ"ה גבי קינוי

כה"ג ובפרט לשי' רש"י ורבינו ורמב"ן ז"ל דהוי קנין מה"ת רק בלא גמר רק דמ"מ אין בה אישות גמורה מחמת הך מיעוט דא"א פרט לאשת קטן משא"כ גבי קטנה שנתיבמה אף דמוכח מדברי רש"י ביבמות דף ס"א ע"ב דייבום בקטנה ג"כ לא הוי גמר מ"מ ה"ה א"א כמבואר בכ"מ ונ"ל דרש"י ר"ל בקטנה שנתארמל' מן הנשואין אבל מן האירוסין ועדיין יש לה אב שפיר מהני לגמר וע' קדושין דף מ"ד ע"א גבי מאמר דבקטנה אין עושין אלא מדעת אביה לא ר"ל כמש"כ התוס' שם ד"ה במאמר דלרבי דמהני מאמר בע"כ צריך להודיע לאב רק דר"ל כך דבקטנה לא מהני מאמר רק היכא דשייך בה דעת אביה דהיינו מן האירוסין אבל מן הנשואין לא מהני בה מאמר ואף דהא רבי יליף מאמר מביאה דמהני בקטנה משום דרבי אזיל בשיטתיה בזבחים דף צ"א ע"ב וכ"מ דדון מינה ואוקי באתרא מ"מ לענין זה א"א לילף מאמר מביאה דיבמה דגם ביאה רק לפטור בקטנה והמאמר רק קנין ולק' אבאר זה ומ"מ הוי א"א גמורה כמבואר במשנה. וכן נ"מ לגבי שפחה חרופה ע' גיטין דף מ"ג ע"א בזינתה אי נאסרה לבעלה עבד:

וא"כ כך דהנותן פרוטה לאשתו שתהיה מקודשת לו לאחר שיגרשה השתא מיהא לא הוי כלל בגדר קדושין, והגרושין אין תלוי בדעתה כלל והוי לע"ז כמו שפחה וזה ר"ל בידו לקדשה ר"ל עכשיו וכן הוא כוונת הירוש' לכשתתגרש נתלית בדעת אחרת ר"ל ג"כ כזה דלענין קדושין הוי בגדר בהמה כיון דלענין גירושין לא בעינן דעתה כלל ולכך ג"כ מבואר בירוש' פ"ו דגיטין הגע עצמך שהיתה צווחת להתגרש אני אומר חזרה בה ואף דבכ"מ מבואר דכל היכא דחזינן גילוי דעת שהוא רוצה מהני ע' קדושין דף מ"ה ע"ב ארצוי ארצי קמיה ונדרים דף ל"ו ע"ב כל הרוצה לתרום כו' ע"ש בר"ן וכ"מ וע' תמורה דף ט' ע"א גבי כל הרוצה להמיר וכ"כ בזה במק"א דזה לא הוי בגדר שליחות כמש"כ התוס' דף ב' ע"ב רק בגדר סילוק הזכות וע' ירוש' רפ"ב דקדושין דגבי תמורה לא מהני שליח רק דעל בהמת הקדש שלו דבאמת אינה שלו רק דגזה"כ דאינו עובר רק בבהמתו ולא משום דאינו שלו רק דהיא של חבירו ולכך כ' רבינו בר' הל' תמורה דאם המיר בק"צ לוקה הואיל ויש לו בהם שותפות ואף דבכ"מ מבואר דיחיד לא הוי בעלים בשל ציבור ע' ירוש' פ"א דשקלים גבי הך דבן בוכרי ומנחות דף כ"א ע"ב ופ"ס תוס' בערכין דף ד' דאין להיחיד זכות בשל ציבור וכ"כ בזה וע' תוס' זבחים דף ד' ורש"י במה דאמר שם דגמ' דק"צ לית ביה שינוי בעלים, אך י"ל דיחיד אינו כלל בגדר ק"צ ולא מטעם התוס' דאל"כ לבן בוכרי יפסל לשם כהן כיון דאינו שוקל וע' תוס' שבועות דף י"ד ע"א דאם חסר לא גבינן מכהנים לכ"ע וכן יפסול אם חשבה לשם אשה או לשם מומר וע' כריתות דף ז' ע"א אי מקרי בר כפרה וע' פסחים דף ס"ב גבי ערלים שלא

מנויו אי פסול בפסח ומש"כ התוס' מנחות דף ע"ח ע"ב לר"י דגם בתמיד עובר על לא תשחט לא עברי אי יש חמץ לאחד מישראל ולא מקרי כמו אחד מבני חבורה וע"כ צ"ל לשיטת רבינו דהחיסרון בבהמת הקדש לענין תמורה אם הוא של אחרים הוא רק משום דהוא של אחר ולזה מהני הך דכל הרוצה להמיר אבל בבהמת חולין שלו אם יאמר כל הרוצה להמיר כו' לא מהני וע' בתוספתא תמורה פ"א דלכ"א לא משמע כן רק דגבי בהמת חולין של חבירו מהני כה"ג אך מלשון הגמ' לא משמע כן יעו"ש דף ח' ע"ב גבי בכור בבית כהן אם הבעלים יכולים להמיר דהוי מחלוקת דהוי שם ג' תנאי. עכ"פ היכא דהדבר תליא רק משום קפידא אז מהני גילוי דעת וסילוק אך זה רק בזמן שהוא עצמו הוי בגדר זה וע' תוס' עירובין דף י"ג דגבי כתיבת הגט א"צ שליחות רק משום לשמה ומשום קפידא והך דיבמות דף נ"ב ולאשה בעלמא אינו גט התם ר"ל שהוא אמר לסופר לכתוב לאחר שישא אותה והסופר כתב לאחר שנשא ומ"מ לא מהני דאף דהטעם הוא רק מחמת קפידא לשי' התוס' ביטול הקפידה לא מהני רק בזמן שהוא בגדר זה ולכך מבעי ליה שם ביבמה מאי אף דזה הגט לא מהני ע"ש בתוס' רק כיון דכעת הוא בגדר דגירושין מהני גילוי דעת שלו וע' מש"כ הרא"ש רפ"א דב"ב גבי מחילה דהיזק ראיה דכ"ז שלא נתחייב לו כלום לא מהני מחילה וזהו ג"כ הטעם דהך דנדרים דף ס"ב דשרי לאמר צורבא מרבנן אנא שרי לי תיגראי ע"ש ברש"י דיליף מוקדשתו דנוטל חלק יפה בלחה"פ ור"ל דס"ל דקאי אכה"ג וכמבואר בתו"כ פ' אמור וע' בתוספתא פ"א דסנהדרין דרבי יליף מזה דכה"ג שמחל על כבודו אין כבודו מחול וע' בזה בר"ן פ"ד דמגילה ור"ל דאף דמבואר ביומא דף ל"ט וכ"מ דצנועין מושכין ידיהם מלה"פ כ"ג לא וע"ש דף י"ז ע"ב אך רבינו לא פסק כן בהל' כהמ"ק והוא הדין לגבי צורבא מרבנן דאף שכבודו מחול זה רק כשהן יודעין שהוא צורבא מרבנן ונותנין לו כבוד והוא מוחל והוי כאומר הריני כאילו התקבלתי ע' גיטין דף ע"ד ע"ב משא"כ כשאינם יודעים דלא נתחייבו כלל לא שייך גדר מחילה. וכ"ז באיש המגרש אבל באשה המתגרשת כבר הקשו בירושו' שם דאיך יכולה לעשות שליח לקבלה על דבר שאינו שלה ואמר שם דהתורה זיכה אותה וכ"כ במק"א דר"ל דהוי כמו שהשליח הוא ידה וכמו דמצינו גבי אב דאמרינן ידא יתירא זכה לה רחמנא ה"נ עושה שליח אבל בגדר זכות לא שייך בזה כיון דא"צ דעתה כלל וע' תוס' גיטין דף י"א ע"ב בשם הירוש' המגרש אשתו שלא מדעתה אינו כלום ר"ל באין לה יד לקבל גיטה כמו שוטה כמבואר יבמות דף קי"ג או י"ל כמש"כ התוס' גיטין דף ע"ח ע"א דצריך שיודיעו לה שהיא מגורשת. עכ"פ בגירושין לא שייך גילוי דעתה וע' יבמות דף קי"ח ע"ב גבי מזכה גט לאשתו ומש"כ שם. ולכך כ' רבינו בהל' גירושין פ"ו ה"ט

דלכך אין קטנה עושה שליח לקבלה משום דבעי עדים ר"ל דכל היכא דהפעולה והקנין מחמת דין לא מחמת שהוא ברשותו לא מהני בקטן וכמש"כ בפ' כ"ט מהל' מכירה ה"ט וי' גבי קנין וחצר ע"ש בהשגות וזה כוונת רבינו שאין מוציאין מיד הקטן בדין וכן להיפך וע' בהך מחלוקת דב"ב דף קנ"ו ע"ב ומש"כ התוס' גיטין דף ס"ה ע"א גבי חליפין וע"ש פ"ה ה"ט אי קנין צריך עדים ובהשגות שם ובתוס' בכ"מ ובאמת כוונת הגמ' בקדושין דף ס"ה ע"ב לא איברי סהדי אלא לשקרא ר"ל כך דאז אף אם אינם מכחישים ג"כ לא מהני דאז לא סמכי דעתייהו וע' ב"ב דף פ"ח גבי הך דרב ספרא ושם דף נ"ד ע"ב ברשב"ם גבי עכו"ם לא קני אלא בשטר ובע"ז דף ע"א ע"ב גבי פסק ועירובין דף ס"ב ע"א וכ"מ ובמק"א אבאר זה:

אך באמת ל"ד זה לשפחה דגבי אשה שהיא כבר מקודשת מי גרם שאינה בת קדושין כעת היא גרמה ע"י שקיבלה קדושין הראשונים וכע' דמבואר בשבועות דף כ"ח ע"א מי גרם כו' אך נ"מ אי נימא דהטעם דלא תפסי קדושין בא"א הוא משום ערוה וזה רק גרם לא בעצם דהרי יש כמה עריות שנשארו לאחר הגירושין והמיתה אף דכבר פקעה השאירות וכע' מש"כ הר"ן ז"ל בנדרים דף י"א וי"ב מה דנשאר בקדשים האיסור לזרים ולטמאים הוא לא מחמת הנדר וע' תוס' נזיר דף כ"ב ע"א גבי מר זוטרא ע"ש וזה ר"ל הגמ' בגיטין דף פ"ג ע"ב איתקש קודמי הויה שניה כו' ע"ש בתוס' ד"ה מה דהא אסורה לקרובי הבעל שגירשה אך זה רק בגדר דין ולא מחמתו וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין בדברי הירוש' רפ"ג דקדושין מה דמחלק בין הקדיש סתם ונעשה בע"מ ופדאו דנשאר איסור בגיזה ועבודה ובין נתקדשה ואח"כ מת אף דאסורה לקרובים וזה הוי כמו חטאות המתות דלא רכיב עליהו שם הקדש רק גזירת התורה כך וע' תוס' נזיר דף כ"ד ע"ב ורש"י מעילה בכ"מ גבי הך דלא נהנין דזה רק מדרבנן והוא תמוה דהא מבואר בכ"מ בש"ס דגם הנאה מה"ת ע' ב"ק דף נ"ג ע"ב ובכורות דף ט"ז וכ"מ אך שם ר"ל בגדר הקדש וע' תו"י יומא דף נ"ה דלא מהני לזה פדיון והפקעה וזהו כוונת הגמ' ב"ק דף ק"י ע"ב הלכתא גמירא לה ולא שייך לאמר אדעתא דהכי לא אקדשה אך מ"מ הא י"ל לב ב"ד מתנה וכמבואר שבועות דף י"א ומנחות דף ע"ט ובירוש' שקלים פ"ז תנאי ב"ד על האובדות יקרבו עולות אך לב ב"ד לא מהני רק בשל ציבור כמש"כ התוס' מנחות דף ט"ו ע"ב ודף פ"ח ומעילה דף י"ד ולכך מבואר בירוש' שבת פ"א דאם רצו ב"ד לבטל דין חטאות המתות מבטלין רק באופן שירעו ולא ליקרב והטעם דכיון דאמרי' ירעו יפלו לנדבה ושייך לציבור ושוב שייך עלייהו הך דלב ב"ד מתנה משא"כ ליקרב דנשאר דבעלים והוי של יחיד ולא מהני לב ב"ד ונשאר בהם איסור דחטאות המתות. אך כ"ז אם נימא דהטעם הוא משום ערוה אבל

אי נימא דהטעם הוא משום שהיא של אחר שפיר י"ל כה"ג כמש"כ דל"ד לבהמה אך הירוש' מבעי ליה כך אם נתן לה פרוטה שתתקדש לו לאחר שישא אותה אחר ויגרשנה דאז היא פועלת להגירושין דאם לא תקבל הקדושין כעת לא שייך דין גירושין. עכ"פ המיתה לגבי השאירות והגירושין לגבי השאירות שיש לו בה הוי הפקעה ולענין האיסור שאסרה על אחר הוי בגדר קנין לה אם אין לה יבם וכשיש לה יבם נזקקה עי"ז ליבום ואף דמבואר בכ"מ דהזיקה היא ע"י הבעל ר"ל ג"כ מה שאסורה ע"י וע' קדושין דף ט' ע"ב ודף ה' ע"ב זקוקה ועומדת ודף י"ד ע"א הוי בזה שקלא וטריא אם ע"י היבם היא זקוקה או ע"י הבעל וכן בגיטין דף פ"ג ע"ב וזה ר"ל ג"כ הגמ' ביבמות דף ק"ד ע"א אם החליצה הוא גמ"ד או תחלת דין ר"ל אי החליצה היא גמר להשלים מה שלא התירתה המיתה או מיתה מכנסת להיבם והחליצה מפקעת מהיבם וע' קדושין דף ס' ע"א מה ששייר גט גמרתו מיתה ע"ש וזהו ג"כ הגדר אי יש זיקה או לא ר"ל אם הוא מחמת היבם או שנשאר עליה שם המת וזה תליא ג"כ בהך דיבמות דף נ"ו ע"א אי ביאת שוגג כמזיד מאכלת בתרומה דזה בא מחמת זיקת האח ובזה הדבר נגמר או די בזה או צריך לעשות ג"כ קנין גמור מצדו וזהו ר"ל הגמ' שם דף ס"ז ע"ב דאין היבם מאכיל דקנין דאחיו הוא ע"ש בתוס' אך ר"ל דהיכא דעשה ביאת שוגג דכיון דזה מהני מחמת אחיו אינו מספיק לענין תרומה וע' רש"י כתובות דף נ"ח ע"א ד"ה והאי שכ' שם דכי היכא דקדושי ביאה מאכילין בארוסה אף דלא הוי קנין כספו רק מחמת דאיתקש הוויות להדדי ר"ל אף אם נימא דביאה אירוסין עושה דהיכא דנשאה כ"כ בזה בכ"מ דאז אוכלת מחמת דהיא גופא נעשית כהנת ע' בירוש' יבמות פ"ט דחד קרא דובת כהן קאי אבת ישראל שנישאת לכהן וזה תליא בהך בעיא דגיטין דף פ"ה חוץ מתרומתה מהו ע"ש ברש"י ותוס' וזהו אם הוא בגדר אישות או בגדר קנין דאם הוא בגדר אישות הוי שיור בגט ואם הוא בגדר קנין לא הוי שיור בגט ונ"מ לפצ"ד כהן שנשא גיורת אי אוכלת בתרומה ע' יבמות דף נ"ז ושם דף ע"ד ע"ב גיורת ושפחה בני מיכל בתרומה נינהו וכן למ"ד יפ"ת מותרת לכהן ע' קדושין דף כ"א ע"ב וא"כ נמצא דביאת יבם בקטנה מאכילה רק בגדר אישות ולא בגדר קנין וכן אם היתה היא אנוסה ושוגגת דאוכלת בגדר אישות ונ"מ גבי הערה ע' תוס' יבמות דף נ"ו ע"א ד"ה לדברים מחלוקת בזה ובאמת גדר אישות לא הוי בהערה היכא דליכא קדושין ע' תוס' קדושין דף י' וביבמות דף נ"ד ע"ב ושם דף נ"ט ע"א ולפ"ז הערה בקטנה ביבמה לא אכלה בתרומה וזה ר"ל הירוש' פ"ו דיבמות שם משא"כ אם היה מדעתה אז הערה הוי בגדר קנין ואם היה גמר ביאה מדעתה הוי בגדר שניהם ואז אף אם אח"כ נתאלמנה בלא זרע ואכלה תרומה משלמת את הקרן ואינה משלמת את החומש כיון

דחל עליה שם כהנת ואף דבירוש' פ"ז דיבמות משמע לכאו' דגם בארוסה אם אכלה אחר שנתאלמנה אינה משלמת את החומש יש לדחות זה וכיון דלא הוי רק גדר קנין פקע וגבי מעוברת מכהן אמר שם בירוש' דאינה משלמת חומש אך באמת זה תליא במה דפליגי רש"י ותוס' ורבינו גבי בת כהן שהיתה ארוסה לישראל ומת אי חוזרת לחזה ושוק דמדברי רש"י ורבינו משמע דחוזרת אף לחזה ושוק ע"ש ביבמות דף פ"ז כמו שחוזרת להפרת נדרים אך התוס' שם דף ס"ח ע"א לא ס"ל כן בד"ה אי וכן גבי מעוברת מישראל בלא נשואין ואח"כ נחתך העובר אי חוזרת לחזה ושוק אם זה הוי כמו שינוי הגוף בה או רק מחמת שאינה כנעוריה וזה ר"ל הגמ' ביבמות דף ס"ז ע"ב שהעובר פוסל ור"ל שפוסלה מלאכול לא בגדר עכוב וזה תליא בהך בעיא דשם גבי עובר של כהן במעי כהנת אי אוכלת ע' בירוש' דיבמות פ"ז דאמר ר' שמעון בזו מידת הדין לוקה ואמר שם דעובר עשו אותו כממש לפסול ור"ל דשוב אינה חוזרת לחזה ושוק אף אם נחתך העובר וכן גבי אירוסין כ"כ מזה בח"א מה ר"ל אי נתמעט עי"ז כח האב או נתוסף בה עוד כח אחר ולכך מת הבעל נתרוקנה רשות לאב דפקע וכן נ"מ להך דנדרים דף ס"ט ודף ע"א אם האב יכול להפר מה שהפיר הארוס וגם אי צריך שיהי' עוד ארוס בנדרים שנראו לארוס וע"ש בראשונים ובדברי רבינו ובדברי הר"ן שם דף ע"ה גבי יבם וכן לשיטת רבינו דאב יכול להפיר כל נדרים משא"כ הבעל איך הדין בארוסה אי יכול האב להפר שאר נדרים כיון דאין לארוס זכות בזה וכ"כ בזה בהל' נדרים וע' כתובות דף ל"ט ע"ב גבי בא עליה עד שלא נתארסה וכן באמת נ"מ גבי בת כהן המאורסת לכהן בשביל מי היא אוכלת ואף דאין נ"מ דהא מה"ת ארוסה אוכלת בתרומה אך יהי' נ"מ גבי בת כהן הזקוקה לכהן יבם אם אכלה דאי נימא דזיקה הוי כספק כנוסה אז אכלה ממ"נ ואי משום דאגידה ביה אז לא אכלה וכן אם יבמה כהן חרש וע"ש דף נ"ו ע"ב גבי בת כהן גרושה המאורסת לכהן ומלשון הגמ' נ"ו ביבמות ומלשון התוספתא שם מוכח דאף למ"ד ביאת שוגג ביבם לא אכלה בתרומה אם היא בת כהן אוכלת ול"ד לעובר אליבא דר' יוסי וע"כ דזה לא בגדר קנין גרוע רק משום דלא נגמר עדיין ולכך היכא דא"צ זה לא איכפת לן וע' ביבמות דף נ"א גבי מאמר אחר מאמר ובירוש' שם ולק' אבאר זה:

וכן הך דאין קדושין תופסין ביבמה ויבמה שזינתה למ"ד דאסורה דיבמה תליא בזה אי משום הבעל המת או משום היבם החי והוא להיפך מדברי התוס' סוטה דף י"ח ע"ב דאדרבה למ"ד אין קדושין תופסין ביבמה ע"כ משום דנשאר בה כח המת וא"כ י"ל דאף אם זינתה לא נאסרה כיון דזה רק מחמת אחיו המת ולא מחמתו וע' יבמות דף צ"ו ע"א ס"ל לרב אף דס"ל דאין קדושין תופסין ביבמה דאסורה אך לר"ע דס"ל יבמות דף מ"ד

דאחות חלוצתו אסורה לו מה"ת משום דהוי ביתו חזינן דזה מחמת יבם וזהו כוונת הגמ' בסוטה שם וכ"כ בזה בח"א ובח"ג דלמ"ד כך י"ל דחלוצה פסולה לכהן מה"ת ובזה א"ש הך דקדושין דף י"ג ע"ב דאמאי לא מוקי הך קרא דאלמנה לכ"ג דקאי אחלוצה דחלץ לה יבם ע"ש בירוש' דמוקי כן אך אי נימא דלכ"ע אין מיתה מתרת אך משום החליצה דגזיה"כ הוא דמתרת א"כ ע"כ הוי חליצה קנין ואסורה לכהן מה"ת מטעם גרושה וא"ש. אך באמת נ"ל דאפי' למ"ד אין קדושין תופסין ביבמה זה רק היכא דזקוקה ליבום אבל אם היא חייבי עשה או חייבי לאוין ועשה דמה"ת אינו מיבמה רק חולצה תופסין בה קדושין אם קידשה אחר קודם החליצה וע' יבמות דף מ"ד ע"א בתוס' דגם חייבי לאוין יש עליה שם דאבראי קיימא ולכך מבואר בירוש' רפ"ג דקדושין דהיכא דנתקדשה לאחר ומת בלא בנים והניח יבם לא חלה עליה קדושי ראשון דדמיא להקדישה ונעשית בע"מ דלא חל עליה הקדש ראשון וכן יהי' נ"מ לר' שמעון דס"ל דייבם ואח"כ נולד לה שרי איך הדין אם חלץ לה ואח"כ נולד לה אח מה חייב עליה וע"ש ברש"י ותוס' דף י"א ע"א אך שם משום דחזר וקידשה א"כ נפלה לו מאחיו השני ובטל ממנה שם אשת אח הראשון אבל בלא קדושין י"ל דאסורה עליו משום אשת אחיו וכן משמע שם ברש"י ותוס' ד"ה הילודים וד"ה כמאן דרק אם נולד לאחר שקידשה החלוץ ולא לאחר שחלצה לבד אך זה תליא במה דפליגי רש"י ותוס' שם דף כ' ע"א גבי איסור אחותי ל"ל היתר כו' דאי משום שנושא אשת אחיו השני או משום שכבר פקע של הראשון כ"ז לענין מיתה אך גט מה הוא הקנין שלו ומה ההפקעה שלו זה תליא בהך דקדושין דף ס' ע"א במה דאמר שם רבא גט להוציא ומיתה להוציא ואביי פליג שם ואמר מי דמי ור"ל כך דזה הגט דמהיום ולאחר מיתה דיש בו שיור וכמו דלענין קדושין הוי השיור לענין שתהא יכולה לקבל קדושין מאחר ולא בקנינו ע"ש בתוס' דאל"כ הוי כמקדש חצי אשה וע' בהך דיבמות דף נ"ב ע"ב גבי הך בעיא דרב חנניה אם כתב גט לזיקתו ולא למאמרו כו' ור"ל כך דהנה שם דף נ"ב ע"א במה דאמר נתן לה גט ואמר הרי את מגורשת כו' גט דמהניא בא"א כו' ור"ל כך דכיון דאם בעלה המת היה מגרשה בגט כזה ואח"כ מת הבעל היתה מותרת להתייבם כמש"כ התוס' גיטין דף פ"ב ע"א:

וא"כ איך אפשר דהיבם אם יתן לה גט כזה יהא אסור לייבמה דס"ל דגט של היבם אינו פעולה מחמת זיקת היבם רק מחמת המת וא"כ לא עדיף מיניה וזה ר"ל ג"כ הגמ' בסוטה דף ה' ע"ב אילו איתא לבעל מי נפקא בלא גט ע"ש ברש"י ותוס' אך באמת ר"ל כך דכ"ז שהבעל ישנו יכול להשקותה אם לא שנתן לה גט ע' ביבמות דף צ"ה ע"א בתוס' אי יכול לחזור וא"כ לא נאסרה לבעל מחמת הסתירה דהא יכול להשקותה ולכך גם מן היבם

צריכה חליצה או דמ"מ י"ל דמהני גט כזה משום דאתי לחלופי בגיטא ור"ל דגט שנתן לה היבם יפעול מחמת זיקתו וא"כ גם גט כזה מהני ומסיק שם דא"י לייבם והנה ע"ש בתוס' דף נ"א ע"ב דיש שיטה דגט יבמה הוי מה"ת ובירוש' שם פ"ה ג"כ מבואר דפוסל מה"ת ומ"מ אינו מתיר לגמרי מחמת הך לאו דלא תהיה לאיש זר וע"ש דף צ"ה ע"א דמשמע ג"כ דגט פוסל מה"ת ביבמה:

והנה בגמ' דילן יליף דגט פוסל מהך לאו דמחזיר גרושתו משנישאת ור"ל כך דהגט לזיקה הוא רק מחמתו ולא מחמת קנינו רק מחמת שהמיתה הביאתה לרשות היבם וכ"כ בזה דמה שהביאה אותה לרשות היבם מה שנשארה עדיין אסורה לאחרים וכ"כ דבמיתה בלא יבם הוי זה בגדר קנין מה שמותרת לאחרים. ובגט י"ל להיפך דכ"כ בח"ג בהל' מת"ע דגט ארוסה לכ"ע לא הוי רק גדר הפקעה ופטור ע"ש בפ"י הי"ט והנה כ"כ במק"א די"ל דהא דגיטין דף פ"א וקדושין דף ס"ה דלא אמרינן בנתגרשה מן האירוסין הן הן עדי יחוד כו' ר"ל כך דע' מש"כ רבינו בפה"מ עדיות פ"ד מ"ז וענין אין אדם עושה בעילתו בעילות זנות והוא יכול שתהיה שלא לשם זנות ור"ל כך דהיכא דבעי שיהא מפורש לשם קדושין לא מהני החזקה משום דכל אומדנא וסברא לא שייך רק על דבר שצריך שלא יהי' להפך משא"כ בדבר שצריך שתהא מפורשת הפעולה לא שייך אומד דמ"מ לא פירש וע' מש"כ הבעה"מ ז"ל בהך דביצה דף כ' ע"א גבי תנאי כפול וזהו הך מחלוקת דאביי ורבא בב"מ דף כ"א ע"ב גבי יאוש שלא מדעת אי צריך שיתיאש או די שלא יקפיד והנה שיטת רבינו בהל' אבידה פי"א הי"א דאף דחזינן דאינו מקפיד מ"מ לא הוי הפקר רק היכא שעי"ז יאבד וע' ב"מ דף כ"ב ע"א גבי שטף ודף כ"ג ע"ב ודף כ"ה ע"ב אבידה מדעת ודף ל' ע"ב ודף ל"א וב"ק דף קט"ז ע"ב גבי גייס ודף פ' ע"ב גבי חתול וא"כ צריך להתיאש ולכך לא אמרינן אגלאי מילתא למפרע כיון דצריך לעשות פעולה משא"כ היכא דשטפה נהר דאז ממילא פקעה רשותו והוי הפקר אף אם עומד וצווח כמבואר בב"מ דף כ"ד ע"ב נעשה כצווח כו' וב"ק דף קט"ו ע"ב דהוי הפקר ובירוש' ב"ק הוי זה מחלוקת דר"י ור"ל אם אמר לא נתייאשתי וכ"כ בזה לעיל במש"כ רבינו בפ"ו מהל' גזילה ה"א וב' דס"ל לחלק בין אבידה ששטפה נהר דהיינו בשעה שמצאה לא ידע של מי היא אף שיש בה סימנים שייך לו דעיקר טעם דאבידה הוא משום מצות השבה כדי שיבוא ליד הבעלים ע' תוס' ב"מ דף כ"ג ע"א ודף כ"ה דמשמע להיפך דאף היכא דא"צ להכריז מ"מ אסור ליטול אך רבינו ז"ל ס"ל בהל' אבידה פט"ו ה"ו גבי ספק הנוח דאם נטלן הרי אלו שלו וע' מש"כ רבינו בפט"ז ה"ח ובפי"א ה"י דכל שאין בה גדר חזרה שוב הוי שלו דבאמת לא הטעם דמשום דהוא של חבירו לכך צריך להשיב דאדרבה כיון

שאין אנו יודעים של מי הוי כמי שאין לה בעלים וע' ב"ב דף ל"ה ע"ב גבי גזלן של רבים רק התורה אמרה דכיון דיש בה סימנים הוי כמי שיש לה בעלים וזה ר"ל הך דב"מ דף כ"ז יש לה תובעים ור"ל דבגד נעשה בכוונת מכוון לא מאליו וזה ר"ל ג"כ בהך דב"ק דף ס"ג למעט דבר שאינו מסוים ע"ש ברש"י ותוס' ושם דף ס"ו בד"ה מוצא אבידה ולכך התורה שחייבה אותו להשיב למי שיתברר שהיא שלו אם ע"י סימנין או ע"י ידיעתם או ע"י עדים שזהו טלית שלו לא ע"י הסימנים שוב מקרי שיש לה בעלים וזהו באמת כוונת הגמ' בבא מציעא דף כ"ז ע"ב מאי לאו בסימנים לא בעדים רצה לומר דשם הוא בעיא אי ידיעת הסימנים הוי בירור או לא דילמא שמע אבל סימנים בעצמם הוי בירור גמור וזהו דקאמר בהך דדרשהו אם רמאי הוא ר"ל דאז לא די בידיעת הסימנים ואמר לא דאף אם יש עדים דע"י סימנים היא שלו ג"כ לא מהני וע' ב"ב דף מ"ו גבי רמאי דפומבדיתא ובתוס' שם ושם דף קכ"ח גבי מידת ארכו וחולין דף צ"ו ע"א ובתוס' שם ובמק"א אבאר זה. אבל היכא שאין צריך להכריז אין עליה שם בעלים משא"כ היכא דהדבר ידוע שהיא של פלוני אז אף אם שטפה נהר אם לא נתיאש אינה כלום וע' שבת דף ק"כ ע"א ובר"ן שם אי גבי דליקה הוי הפקר:

עכ"פ היכא דצריך שיאמר בפירוש לא מהני אומדנא וזה מחלוקת דירוש' פ"ג דקדושין גבי אונס ר"ל אי צריכין שיקיים התנאי או שלא יבטל וכן הך דנדרים דף כ"ז במד"א אונס רחמנא פטריה ור"ל דכל היכא דרחמנא פטריה הוי כמו שעשה לא שא"צ לעשות וזהו הגדר הך דע"ז דף כ"ז נשיי כמאן דמהילי דמיין וע' תוס' יבמות דף ע' ודף ע"א ע"ב גבי מילה אם הוא אנוס דהוי בגדר פטור וזהו הנ"מ בהך דסנהדרין דף ע"ב ע"א במד"א רב בדמים קנינהו ולא הוי כמו קלבד"מ דהוי רק גדר פטור כ"א גדר קנין וכע' הך דב"ק דף ק"ו דס"ל לרב שבועה קונה וע' מכות דף ט"ז גבי משכנו של גר ומת הגר וכבר הארכתי בזה במק"א. ובמש"כ התוס' גיטין דף ל"ב גבי גט וב"ק דף ק"ד ע"א דנתינת הפונדיון הוי כאמירה בפניו וכבר הארכתי בזה בח"א ובזה א"ש ג"כ דברי הגמ' ב"מ דף כ"ב דגבי יפות היכא דמשוי שליח סתם מהני גילוי דעת אח"כ וגבי הפרשת תרומה דבעי שליחות לא מהני גילוי דעת אח"כ וע' נדרים דף ל"ו ע"ב אבל לגבי יפות די רק אם אינו מקפיד. וס"ל לרבינו דגבי גרושה א"צ שיהא מפורש לשם נשואין רק שלא יהא לשם זנות משא"כ היכא דבעי מפורש לא מהני וע' בהל' איסו"ב פ"א הכ"ב ובהשגות שם גבי המקנא לאשתו ע"ש ולכא' דברי הר"א ז"ל תמוהים דמה ענין אונס לזה אך כוונתו כך דכ"כ בח"א דלכך ס"ל לרבינו שם דלא לקי רק כהן ולא זר משום דס"ל דע"א לאחר קינוי וסתירה אינו נאמן על המעשה רק על הדין ונ"מ לענין שהיא זקוקה לחליצה ולכך

גבי ישראל דבעי טומאה ממש בפועל לא מהני ע"א לזה וכה"ג כ' דלכך מבואר בירוש' פ"ה דמעש' וכן ס"ל לרבינו דאף דגבי חלה פירות חו"ל שנכנסו לארץ חייבים מה"ת אם נתגלגלה העיסה שם גבי מעש' אינו כן משום דהדין מהני גם בזה שיהא שם א"י עליהם אבל היכא דבעי פעולה על ידו דהיינו מקרקע שהיו בה ירושה וישיבה זה א"א שע"י הדין יתהוה זה דמ"מ לא היו בה וכה"ג כ' במק"א. אך לגבי כהן ס"ל דשם זונה הוא גדר דין ולכך לקי והשיג עליו הר"א ז"ל דכיון דחזינן דיש חילוק גם גבי זונה בין אונס לרצון חזינן דגם שם בעינן פעולה ממש וא"כ היכי לקי וזה מבואר בירוש' דע"ז לקי. ע' נזיר פ"ח וסוטה פ"ה ומש"כ רבינו בהל' סנהדרין פט"ז ה"ו ובהל' שגגות פ"ה ואזלי לשיטתיהו בהל' איסו"ב פי"ח ה"ג אי שייך שם זונה גבי גיורת פחותה מבת ג' שנים כיון דא"א שתהא שם סיבה בפועל וע' תוס' סנהדרין דף פ"ב ע"א וכ"כ בזה בהל' איסו"ב. ובמה דס"ל לרבינו בהל' גירושין פ"י הי"ח דהך הן הן עדי יחוד גבי גרושה לא מהני רק להיות ספק מקודשת ובירוש' פ"ז דגיטין הובא בדברי ה"ה בהל' נחלות פ"א ה"ט מבואר להיפך דהוי א"א גמורה וגבי קדוש' ביאה ס"ל לרבינו בהיפך בפ"ג מהל' אישות ה"ה דדי ביחוד דלא כשיטת בה"ג דס"ל דבעי ביאה ממש בפ"ע וע' יבמות דף י"ד ע"ב ברש"י. וס"ל דגרושה מן הנשואין דהוי דרך קנין גם הקידושין די בסתם אח"כ משא"כ מן האירוסין דהוי רק גדר סילוק שם בעי קידושין בפירוש דנשואין דהוי דבר נמשך גם הכריתות שלו נמשכ' משא"כ באירוסין דהוי דבר נפסק גם הגירושין הוא נפסק. עכ"פ בגירושין מה שמתירה לעלמא הוי גדר קנין וא"כ הגט דיבמה הוא לדבר שהמיתה לא פעלה במה שהיא מפקעת וכמש"כ לעיל והזיקה שלו חלה עליה והגט הוא לפעולה של המת וא"כ כשמיבמה לאחר שנתן לה גט הוי כאילו מחזיר גרושתו משנישאת דזיקתו חלה עליה אף לאחר גט יבמה משא"כ מאמר דזה רק מחמת זיקתו דלזיקת המת לא שייך כלל מאמר אף לב"ש ולר"ש ולכך מבואר ביבמות דף כ"ט ע"ב דלגבי מאמר צריך מסירה לחופה וע' רש"י דף נ"ב ע"א ולכך מוכח בקדושין דף מ"ד דקטנה מן הנשואין אין בה מאמר כלל ואף לרבי דס"ל דמאמר מהני בע"כ ובאמת זה תליא מה דלא מהני קדושי קטנה אי משום גזיה"כ דאשה ואף דאביה יכול לקדשה זה רק גזה"כ וע' גיטין דף פ"ה ע"א במה דמייתי ראיה דקטנה מתגרשת בקדושי אביה הא בעינן ויצאה והיתה וע"ש בתוס' דף ס"ד ע"ב ד"ה וכל שאינה כו' דכ' שם דאם נימא דגם אביה לא תקשי מקידושין אך ר"ל כך אם הקדושין שמקדשה אביה הוא במקום הבת רק שהיא אינה יכולה להתקדש מחמת שאין לה יד ואביה יש לו יד או משום דאינה בגדר תפיסת קדושין ואם יש לה אב הוא גזיה"כ ונ"מ לר"ל דס"ל דנערה בין היא בין אביה יכולין לקבל קדושין

ר"ל שהיא יש לה זכות ויד בפ"ע לקבל קדושין ובירוש' מבואר דלדידיה גם קטנה כן וע"כ ס"ל דלא דקטנה אין לה יד לקבל קדושין רק משום גזה"כ וכיון דיש לה אב שוב הוי בגדר תפיסת קדושין ושוב יכולה לקדש עצמה אבל אם נימא דאין לה יד בקטנה גם ר"ל מודה וכן גבי הא דקי"ל דנערה אינה עושה שליח לקבל גט זה רק משום דס"ל דכ"ז שיש לה אב הוי כחלק מן האב רק בלא רצון האב ולכך היכא דלא בעי דעת ורצון מהני והיכא דבעי דעת לא מהני כמו גבי קידושין אבל לר"ל דס"ל דהוא דבר בפ"ע עושה ג"כ שליח לקבל גט וכמבואר בירוש' וא"ש מה דהקשו בגמ' שם על ר"ל מהך דנקט האב מקדש את בתו בו דדוקא הוא ודילמא זה נקט רק משום דנקט גם שליח רק לר"ל באמת גם שליח יכול לעשות וזה ר"ל ג"כ הך דגיטין דף פ"ה דבל"ז י"ל דמה שהיא מתגרשת לא בגדר קבלתה רק בגדר אב ונ"מ היכא שנתייבמה מן הנשואין אם יכולה לקבל את גיטה דאז אביה לא קידשה וכן גבי יעוד לשיטת רבינו דס"ל דיעוד בעי דעתה ורצונה אבל לא דעתו היך הדין בקבלת גיטה ומביא ראיה מדקתני קטנה מתגרשת בקדושי אביה דלשון מתגרשת משמע דמכחה הוא וא"ש מה שהק' בתוס' אמאי לא הביאו ראיה משם דף ס"ד אך שם לא נקט מתגרשת וגם י"ל דאדרבה בייבום שפיר יכולה להתגרש דבת הויה היא דתוכל עוד הפעם להתייבם וי"ל דבהכי איירי הא דדף ס"ד משא"כ הך ברייתא דנקט בקדושי אביה וע"כ משום דלכשתגדיל אתי לכלל הויה. וכן הך דקטנה שאין לה דעת לשמור דאין אביה יכול לקבל את גיטה זה ג"כ משום דלא הוי בגדר גירושין ולא משום דעת ושמירה וגבי קדושין הוא משום דאביה מקבל משא"כ בגירושין כיון דא"צ דעת אביה שוב אינו מועיל והא דמבואר דקטנה אין לה יד לקבל קדושין ר"ל גדר דעת להתקדש ולא קבלת הדבר שמתקדשת בו דאל"כ בקדושי ביאה לר"ל דס"ל דרשות האב לא מהני להפקיעה מרשותה לגמרי מאי נ"מ בין קטנה לדעת אביה בקדושי ביאה ללא לדעת אביה אך באמת ק' לר"ל מהך דשם דף מ"ו ע"א גבי אם מאן ימאן דס"ד שם בפיתה לשם אישות ושם אייריי בנערה וכמבו' שם ובפרט לר"מ דס"ל דקטנה א"ל קנס וצ"ל דס"ל לר"ל דביאה נשואין עושה ומבואר בירוש' פ"ב דקדושין דנשואין גם ר"ל מודה דא"י בלא אביה וא"ש. וע' תוס' קדושין דף ג' ע"ב ד"ה וכ"ת דקטנה לאו בת קדושין היא מחמת יד וע' כתובות דף מ"ו ע"ב ברש"י כ' ג"כ דבקדושין מבואר דקטנה אין לה יד לקדש את עצמה. עכ"פ המאמר הוא רק משום קנין היבם בעצמו לא לגמור מה שעשתה המיתה. ולכך קי"ל דמהני גט לזיקתו בלבד ולא הוי כמו חצי אשה וזה הגט אין עליו שם גירושין רק נתינת הגט ובזה א"ש מה דרש"י ז"ל פי' שם ביבמות שנכתב מפורש בגט דרק לזיקתו ולא למאמרו ולא כשאר גירושין דעלמא דהתנאי לא נכתב בגט ולשי' רש"י

בגיטין דף פ"ד ע"ב ורבינו בהל' גירושין ובירוש' פ"ג דגיטין מבואר דתנאי שכתבו בתוך הגט פסול אע"פ שנתקיים וע' גיטין דף ע"ב ע"ב דבגט הוי התנאי בע"פ אך לפמש"כ א"ש דזה הוי דבר בפ"ע:

והנה ע' בדברי רבינו בהל' גירושין פ"ט ה"כ במש"כ שם דאינו רוצה לגרשה עכשיו מחמת טירוף ואמאי לא קאמר דנ"מ לכהן אך באמת ר"ל דאף בתנאי לא ר"ל מעכשיו רק כיון דתקנו הוי כמו הך דב"מ דף ק"ד גבי דרשינן לשון הדיוט דאף אם לא התנו כמו שהתנו דמי ע"ש בתוס' וכן הך דגיטין דף פ"ו גבי הך דאתקין רבי יהודה בשטרי זבינא דעבדי ושם דף ל"ו ע"ב גבי פרוזבול אי איישר חיליה אקימינהו וכן בהך דב"ב דף מ' ע"ב ע"ש בתוס' גבי מתנתא טמירתא דסתם כמו שאמר כיון דתקנו כן וע' מש"כ בהל' גירושין בפ"א שם. והנה בירוש' קדושין פ"ג גבי סמפון מוכח דגם לקיום התנאי בעי עדים וכ"כ בזה אך באמת כך דהנה בירוש' גיטין פ"ב ופ"ג ופ"ז גבי הך דכתב תורפו בטופס נראה כך דבגט יש בו ג' ענינים א' עצם הגט וב' מה שמגרש בו ומי מגרש וזה נ"מ בין הך דגיטין דף פ"ה ע"ב גבי הך דאתקין רבא בגיטי קאמר שם ואילו ודן לא אמר ובנדרים דף ו' א"ש מנאי וזה נ"מ דזה לגירושין וזה לגט וע' רשב"ם ב"ב דף ק"ס דמשמע שם דהיו כתובים בפ"ע והנה כך דשם האיש הוא לעצם הגט ושם האשה הוא לגירושין ובתנאי ג"כ יש נ"מ אם התנאי הוא על הגט שלא יהא גט או על הגירושין שלא תהא מגורשת:

וכן בקדושין בשטר אם ר"ל שלא תהא שטר קדושין או שלא תהא מקודשת וסמפון הוא ביטול השטר ולזה צריך עדים על הקנין ועל התנאי ואם התנאי הוא רק על הגירושין ועל הקדושין א"צ עדים על הקיום דזהו דבר אחר לא בעצם אך נ"ל דהא דמבואר בגיטין דף פ"א דגט על תנאי לא פסיל בכהונה זה רק אם הגט עצמו על תנאי ולא הגירושין דאז י"ל דיש בו ריח הגט ע' השגות בפ"י ה"א וביבמות דף ל"ה ע"ב גבי חליצה וזהו ג"כ כוונת התוס' בגיטין דף כ' ע"א דהביאו ראיה דרק לר"מ שינה שמו ושמה כו' ור"ל כך דמאי ניחוש לה ר"ל לפוסלה לכהונה וזהו דאמר הא בעינן שינה שמו ושמה פי' דאז פוסל לכהונה וע"ש דף כ"ד ע"ב ובהך דשם דף פ' אם ר"ל שאינו גט כלל או הוי ריח הגט וכ"כ מזה בח"א ובעצם זהו נ"מ אם התנו התנאי קודם התורף כמבואר גיטין דף פ"ד ע"ב וע"ש דף פ"ח ע"א בתוס' דכל היכא דהגט לא נגמר לכ"ע יכול לבטלו ושם דף ל"ב ע"ב ודף י"ח ע"ב גבי פייס והנה רבינו ס"ל בהל' גירושין פ"ט ה"ה דתנאי אף דלא הוי מעכשיו זה לא שייך לעצם הגירושין ולכך אם נישאת קודם קיום התנאי לא תצא ויש ששייך לעצם הגירושין אבל לעצם הגט לא מהני אך תנאי אך אם תולה הגט בזמן אז לא מקרי כריתות וע"ש ה"ו. וע' רש"י קדושין דף ס' ע"א דלר' יהודה דאמר לכשיתן

לא הוי בגדר תנאי ורק דבלא מעכשיו אלא דזה גופא הוי קדושין ונ"מ דאז צריך ליתן לה בפני עדים וכן אף למ"ד בגיטין דף ע"ד ע"ב דמהני בע"כ בנתינה כאן לא מהני לפעל רק דאז לא יהא צריך להזכיר שם קדושין וכע' הך דנזיר דף ט"ז לר"ל וע' קדושין שם דף ח' גבי התקדשי לי במנה ונתן לה דינר ובירוש' שם פ"ב דמדמי לה להך דב"מ דף מ"ח ע"ב גבי עירבון ושם משמע דלא דהקנין הוא בפרוטה והשאר לתשלום אלא דהקנין הוא במנה וכמו בהך דגיטין דף י"ח ע"ב דכולם משום עדים ומבואר שם דאם נמצא אחד מהם פסול דבטל וע"ש בתוס' וי"ל דאף אם נימא דבגיטין לא פסול בנמצא פסול ע' תוס' מכות דף ו' וכ"כ בזה אבל כאן כיון שהוא רוצה בכולם וא' אינו כשר ממילא לא נתקיימו דבריו ונתבטל הכל וע"ש בדף ח' ע"ב ובירוש' שם וכן ר"ל התוס' שבועות דף ל"ה ע"א או שהיה אחד מהם ולא ר"ל מחמת הך דמכות הנ"ל רק דכיון דבטלה מקצת השבועה בטלה כולה וע"ש בירוש' רפ"ד דדוקא בהשביע ב' כתי עדים אז די בשניה אבל אם היו כת אחת נתבטל לגמרי וכן ר"ל שם בדף ל"ה ע"א ובערכין דף י"ח גבי כל העומדים ע"ש ברש"י וע' ירוש' כתובות פי"א גבי הך דמכרה במנה ודינר דמכרן קיים זה רק אם היה ב' שטרות אבל אם היה בשטר א' בטל הכל ובקדושין דף מ"ג ע"א גבי אמר לשלשה כו' אם ר"ל שיהיו כלם שלוחים או רק אחד ובגיטין דף ס"ז וע' ב"מ דף ע"ז ע"ב גבי עייל ונפיק אזוזי ושם דף ס"ה ע"ב דנ"מ אי מותר לאכול הפירות שלא יהי' בזה צד רבית ובדברי רבינו פ"ח מהל' מכירה. עכ"פ היכא דהתנאי הוא בעצם הגט ולשי' רבינו דס"ל דיכול לבטל אז הקיום ודאי בעי עדים וע' יומא דף י"ג ע"ב ובתוס' שם:

וכן ס"ל להתוס' בגיטין דף ל"ג דביטול הגט דצריך עדים הוא עדי עצם ולא עדי בירור דאין דבר שבערוה כו' והנה הרא"ש ז"ל שם בספ"ד כתב דשליח להולכה לא מצטרף להיות עד למסירה והוא תמוה דהירוש' ר"ל רק היכא דצ"ל בפ"נ דאז צריך ג' וע' ירוש' רפ"ו דגיטין ה"ב דשליח לקבלה מצטרף לעד לענין מסירה וצ"ל דכוונת הרא"ש ז"ל היא כך דל"ד להך דקדושין דף מ"ג גבי קדושי כסף דכ"ז דלא נעשה הפעולה אין על הכסף שום שם עד שיבא ליד האשה וכן על השליח נמצא דגם השליח אינו כלום וכן גבי שליח לקבלה כן דכ"ז שלא קיבל אין עליו שום שם ומשקיבל תיכף נתגרשה משא"כ בשליח להולכה דתיכף כשהשליח קיבל הגט נעשה גדר עצם ובע"ד והוא רק י"ל בפ"נ ואחר לא מהני ע' גיטין דף ג' וע' רש"י שם דף ט"ז ע"א ד"ה שאין וד"ה כשר ולכך א"א לצרפו לעדי מסירה ויהי' נ"מ ג"כ לשטר קדושין אם השליח נעשה עד וגם נ"מ אי מיירי שהיו עליו עדי חתימה וכשי' ר"ת בתוס' גיטין דף ד' ודף י"ח דצריך עדי מסירה לכ"ע וע' רש"י גיטין דף ה' ע"ב דלא ס"ל כן רק מחמת בפ"נ ובפ"נ ובירוש' שם דאמר דצריך להחזיקה

בפני שנים שהיא גרושה וא"כ יהיה נ"מ ג"כ להך דגיטין דף ס"ז ע"ב גבי אמר לעשרה הוליכו דאחד מוליך במעמד כולם אם ר"ל משום תנאי או דכולם שלוחים הם ויהי' צריך עדים אחרים למסירה לשי' הרא"ש וע"ש דף ל"ג ע"ב גבי הך דאמר לשנים תנו גט כו' וכן נ"מ להך דשם דף כ"ט ע"ב דמשוי ב"ד שליח אחר אם לזה מצטרף השליח הראשון כיון דלזה צריך ב"ד לעשות שליח י"ל דהשליח הראשון הוי כבע"ד ולא כמו גבי בפ"נ וע' מש"כ בח"א פ"ג מהלכות אישות הלכה ט"ו:

והנה בירוש' רפ"ד דגיטין מבואר דאם עשה שליח לבטל הגט מצטרף לשנים ובאמת כוונת המשנה שם במה דנקט שלח שליח ואמר גט שנתתי לך בטל אם ר"ל שהשליח יבטל ועושה שליח על הביטול או ר"ל שהוא מודיע לה ע"י שליח שביטל הגט ומדברי הירוש' שם משמע דעשה שליח לבטל דבעי שם אם השליח יכול לעשות שליח אחר ע"כ דס"ל דזה בגדר שליחות ופעולה דאל"כ מה שייך עליו שם שליח דזה ודאי כל היכא דאינו פועל במה שעשה אותו שליח אין עליו שם שליח כלל ונ"מ למה דמבואר בחולין דף י"ב ע"א בהך דאומר לשלוחו צא ושחוט דמסיק שם דבשחיטה כשר לא מטעם חזקה שליח כו' ובאמת לא שייך כלל דין שליח כלל כיון דפעולת השחיטה א"צ שליח ונ"מ דאף דלחומרא קי"ל בגיטין דף ס"ד וכ"מ דאמרינן חזקה שליח עושה שליחותו כאן לא שייך זה ואף אם אח"כ נודע לנו בברור שהשליח אינו יודע לשחוט מ"מ השחיטה כשירה דאמרינן ודאי שחט אחר ובאמת בירוש' פ"ב דקדושין דחה שם הראיה דשליחות משחיטת פסח ואמר שם דשחיטת קדשים א"צ דעת:

וא"כ לא שייך גדר שליח עליו רק גבי פר כ"ג למ"ד ביומא דף מ"ב דכשר בזר שם השחיטה בעי בעלים ושליחות ולא כשיטת התוס' יומא דף מ"ב ומנחות דף י"ט ודף ה' רק דאדרבה למ"ד דפסול בכהן הדיוט זה מטעם זרות וכמבואר יבמות דף ל"ג ובתו"י יומא שם רק למ"ד דכשר שם בעי שליחות דהשחיטה בגדר בעלים ע' בתוס' קדושין דף מ"א ע"ב שם ותוס' מנחות דף צ"ג וערכין דף ב' משכ"ש גבי יורש לענין שחיטה ור"ל גבי פר כ"ג ע' תוס' מגילה דף ט' ע"ב ותו"י יומא בכ"מ דאם נטמא כ"ג הוי השני במקום הראשון והוי גדר יורש אם לענין שחיטה לא יהא צריך דעת ראשון אך הגמ' דילן בקדושין דמביא ראיה לשליחות משחיטת הפסח צ"ל דכיון דאנן קי"ל בפסחים דף פ"ט וכ"מ דלאחר שחיטה א"י לימשך וא"כ נמצא דהשחיטה קובעת הפסח לשם פסח וזהו באמת טעמו של רבינו דס"ל בהל' פסוה"מ פט"ו הי"א דפסח שנשחט לשם חולין פסול וזהו משום דהוי כמו משכו הבעלים ידיהם וכע' מש"כ רבינו בפה"מ פ"א דפסחים גבי ק"צ משום דסכין מושכתו וכ"כ בזה בח"ג פ"ב מהל' מת"ע ולכך השחיטה בעי דעת

ושליחות ולכך פירש"י בפסחים דף ז' ע"ב דבעי בעלים וקאי על פסח ע"ש וע' בירוש' יומא פ"ד בשם ר"ש דגם שחיטת שעיר בעי כהן ור"ש ס"ל דשעיר מכפר רק על ישראל ולא על הכהנים אך לדברי רבינו בהל' שגגות פי"א ה"ט משמע דלתלות שעיר מכפר גם על הכהנים ובפרט לשי' רש"י בשבועות דף י"ג ובמנחות דף צ"ב דזה קאי על מי שעבד בטומאה וע"כ דזה תולה גם על הכהנים וע' ירוש' ספ"א דשבועות הק' למ"ד דכהן משוח ליכא בו טומאת מקדש וקדשיו היך מביא פר על דבר דעליו ליכא כלל כפרה ובזה מדויק לשון המשנה שבועות דמתחלה מזכיר שם כהן משוח ואח"כ כתב סתם כהנים וע"ש בירוש' ובפרה פי"ב מ"ו אך מהך דספ"ק דשבועות לא משמע כשי' רבינו מה דמקשה שם גבי ווידוים. עכ"פ בשחיטת חולין ודאי דלא שייך שם שליח ובאמת י"ל דהא דקי"ל דאין שליח לדבר עבירה זה רק אם אין עליו שם שליח רק במה שעי"ז יעבור המשלח משא"כ היכא דפעולתו א"א לעשות רק ע"י שליחות לא שייך לאמר זה ובזה יש לבאר כוונת הגמ' ב"ק דף ע"א מה מכירה ע"י אחר ע"ש בתוס' דף ע"ט ע"א אך כך דר"ל למ"ד שם דחיובא רק לאחר יאוש דצריך דאהני מעשיו במכירה כמבואר שם דף ס"ח:

והנה זה ודאי דהיאוש אינו קונה רק להגנב עצמו ע' תוס' ב"ק דף ס"ט וא"כ שוב א"א המכירה רק ע"י בשליחות ושוב מהני אף לדבר עבירה אף לטביחה כן אף דשם לא בעי מעשה של הגנב עצמו ולא גרע משינוי מאליו וע' תוס' ב"ק דף ס"ח ע"א מ"מ חייב ע"י אחר ויהי' נ"מ אם טבח ע"י קטן דאי נימא דהחיוב הוא מחמת שליחות אז לא שייך זה כמו גבי בעירה ע' תוס' ב"מ דף י' ע"ב ואי נימא דהחיוב הוא משום שנעשית הפעולה על ידו חייב כמו במעילה דף כ"א גבי זיעת המעטן ולק' אבאר זה. והך דב"מ דף י' ע"ב גבי כהן שאמר לישראל קדש לי אשה גרושה ואף דבלא שליחות ליכא קדושין כלל באמת כך לפי שי' רבינו דס"ל דכל חייבי לאוין בלא קדושין ליכא מלקות ע' פי"ז מהל' איסו"ב ופט"ו שם אך באמת המעיין שם יראה דיש חילוק בין חייבי לאוין סתם לח"ל דכהונה דבח"ל דכהונה החיוב הוא על ביאה של אישות ולא על האישות והביאה ובשאר ח"ל החיוב הוא על האישות יחד עם הביאה וא"כ חזינן דהקדושין גבי כהנים הוא רק משום הפעולה וגבי ח"ל הם מצד הפועל ובזה מדויק לשון הגמ' דב"מ שם דלמה לא אמר ישראל שאמר לממזר קדש לי ממזרת לשי' רבינו אך כיון דהחיוב הוא רק על פועל בזה לא שייך שליחות רק אם החיוב הוא על הפעולה כמו בח"ל דכהנים וכה"ג מה דמבואר במכות דף כ' ע"ב גבי מסייע שם ג"כ אינו חייב רק על חיוב דניקף דהחיוב הוא על הפעולה משא"כ במקיף דהחיוב על הפועל אינו חייב במסייע דמ"מ לא הקיף

וע' תוס' יומא דף מ"ג ע"א גבי הזאה דקטן ע"ש ומנחות דף ל"ו בתוס' גבי קשירת תפילין וסנהדרין דף ס"ה וכ"מ בזה ובאמת כמו דאמרינן בקדושין דף כ"א ע"ב דגבי רציעה לא מהני סם ע"ש ברש"י אף דהוא מניח הסם על האוזן וא"כ חזינן דצריך שיהא הוא מנקף ולא שיעשה פעולה שיהא נקוב ולכך מבואר בירוש' רפ"ב דקדושין דגבי רציעה לא מהני שליחות דמ"מ הוא לא רצע ובזה נ"ל ג"כ דלא כהתוס' שבועות דף ג' ונזיר דף נ"ז ע"ב מה דהביאו ראיה דלראב"א לא אמרינן דהיכא דמקיף לאו בר חיובא גם הניקף פטור מכאן דלא אמר אקיף לי גדול דזה אינו דמכל מקום א"א לחייב את הניקף דמ"מ לאו בר חיובא הקיף אותו ומה לו אם אחר ציוה וממילא שוב המשלח פטור אף אי נימא דיש שליחות לד"ע לכ"ע. עכ"פ חזינן דאם העבירה הוא הפועל נתבטלה בזה כל השליחות אף דבזה בלא העבירה מוכרח לשליח וצריך לחלק בין שלא עשה שליח רק לקדושי עבירה דאז בטל ובין עשה שליח סתם והוא קידשה בעבירה דאז שפיר חלין הקדושין. עכ"פ כל היכא דלא בעי דעתה לא שייך גדר שליח כלל אך התוס' בגיטין דף ס"ו ע"ב לא ס"ל כן דכ' שם דאף לר"מ דאמר מצאו באשפה כשר מ"מ היכא דקפיד הוי שליח ומילי לא מימסרי לשליח וע"ש דף ע"ב ע"א בתוס' ד"ה קולו מש"כ שם דהיכא דיש גילוי דעת מהני כמו גבי אשה ובאמת ל"ד כלל כמש"כ דכאן לא חל הגט כלל וכן גבי אשה ליכא בה דין זכות כלל. נמצא דהתנאי בגט הוא בגירושין ולכך הוא בע"פ אך ביבמה דגירושין לא שייך בה כלל רק קבלת הגט אז הוי התנאי כגט עצמו ולכך ס"ל לרש"י דצריך לכתוב הדבר בגט ולא מהני כאן בע"פ. עכ"פ הגט והמאמר הם ב' דברים והא דאמר בקדושין דף ס' מה ששייר גט גרמתו מיתה והק' דל"ד דפעולת המיתה היא הפקעת האיסור על האחרים ופעולת הגט הוא קנין בזה ולכך היא נפקעת מיבם ע"י גט וע' יבמות דף נ"ד ע"ב דצריך קרא דגרושת אחיו בלא בנים אסורה וקיימא עליו באיסור אשת אח דלא נימא שיהי' כמו מיתה וא"כ נמצא דכיון דהגט והגירושין הם ב' ענינים וע' גיטין דף ס"ה ע"ב בתוס' ד"ה וגיטא לא הוי עד דמטית וכן הקנין הגט לא הוי בב"א רק דנ"מ דגבי קדושין תחלת הפעולה הוי מה שהיא קונה הדבר ואח"כ נעשין הקדושין וע' ברש"י גיטין דף ל"ב ע"ב במה דאמר שם דגבי קידושין לא בטל הכסף ויכול לחזור ולקדשה ומה ר"ל בזה דלענין מה יתבטל הכסף ודוחק לאמר דר"ל לענין דא"צ ליטלו ממנו וכ"כ בזה רק י"ל דנ"מ להא דמבואר בגיטין דף ע"ח דגם בקדושין די בקרוב לה וא"כ נ"מ דאם זרק לה הקדושין קרוב לה וחזרה בה ואח"כ נתרצית ואז לא היה קרוב לה ודי בזה דהקבלה כבר קיבלה משעת הקדושין וגם הקדושין גרמו להקבלה דבשאר דברים לא מקרי זה קבלה לכך מועיל מה שנתרצי' אח"כ וע' תוס' קדושין דף מ"ו ע"ב ד"ה וש"מ דאם נימא

דמעות מתנה שוב הוי קדושין חזינן דהקנין גורם להקדושין וזה ר"ל ג"כ הך דקדושין דף ג' ואשה בפחות מש"פ לא מקניא נפשא ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל כך דגבי שאר דברים הקנין והדבר הוא דבר אחד וא"כ ממילא חל ואף בע"ע הוי ס"ד דמהני חליפין משא"כ באשה דזה אינו גדר קנין רק איסור רק דמתחילה צריך לקנות הדבר וא"כ בפחות מש"פ לא הוי קנין ולא הוי קדושין וע' תוספתא קדושין פ"ב התקדשי לי בסלע כו' כיון שלקחה כו' ומשכה כו' והחזיקה כו' חזינן דהקנינים הם דברים בפ"ע לא מחמת הקדושין ולכך די בהחזיקה וע' מש"כ בזה בהל' אישות מה ר"ל הך החזיקה אם שמוש או קנין ובירוש' גיטין פ"א ופ"ב גבי קנין של פרה במוסרה אם עי"ז מתגרשת וצ"ל דכאן היא קנתה מה שנותן לה בגדר קנין ועי"ז היא מקודשת לו וע' קדושין דף נ"ב ע"ב גבי המקדש בחלקו ובתוס' שם שהק' הא מ"מ נהנית אך כיון דצריך שתקנה הדבר וזה א"א שתקנה אבל גבי גט הקנין בא אח"כ וממילא ולכך מהני אם כתב גט על איסור הנאה וכן גבי שטר קדושין ג"כ מועיל וכמבואר בירוש' פ"א דקדושין אך מ"מ הא בעי כריתות ונתינה צ"ל דמרשות הבעל יצא מיד והאשה לא קנתה רק אחר הגירושין וזה לא שייך רק במטלטלין אבל בקרקע כ"ז שלא קנה השני לא יצא מרשות הראשון וכמבואר ב"מ דף ז' מי סברת כו' דגבי קרקע כ"ז שהיא אינה של השני הוי של ראשון וע' מש"כ רבינו הל' שבועות פ"ז ה"ד דלכך גבי קרקע ליכא קרבן גבי שבועת הפקדון משום דברשותו קאי והוי כמי שלא כפר וזהו באמת הגדר דהך דשבועות דף ל"ז גבי הך דאין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות והוי כמו כפירת דברים ולכך א"א לגרש במחובר משא"כ קדושי כסף מהני במחובר כמבואר בתוספתא פ"ג דקדושין עכ"פ גמ' דילן ס"ל דפסול מחובר בגט לא הוי פסול בעצם הגט רק מחמת נתינה אך התוספתא והירוש' לא ס"ל כן רק דהוי פסול בעצם או מחמת ספר או מחמת ונתן ר"ל דחזינן דהתורה לא הכשירה בגט רק דבר דשייך בו גדר נתינה וכע' דמבואר בגיטין דף כ' ע"ב במה דמקשה שם ות"ל דספר אחד אמר רחמנא והרי כאן הא באמת מחובר וחד ספר הוא רק דהנייר אינו שייך לה ע"כ חזינן דהיכא דצריך זה הוי זה בגדר עצם ולא מחמת טעם וכע"ז מבואר בירוש' יומא פ"ה גבי החליף ונטל את המחתה בשמאל ואת הכף בימין פסול דזה הוי גזיה"כ כיון דכן הוא מסתמא הוי כמו כתוב בתורה כן וע' מנחות דף ל"ז מה כתיבה בימין כו' ודף ל"ח ע"ב דסתם מין כנף הוא לבן ושם דף י"ט ע"ב ודף כ' וכי תעלה על דעתך דזר קרב אצל מזבח והוי כמו שכתוב בתורה שצריך כהן וכן ר"ל בהך דסנהדרין דף ס"ט ובד"נ מי אזלינן בתר רובא ר"ל שהתורה הולכת אחרי הרוב וכמש"כ בפירוש שימים של בן סו"מ הוא ג' חדשים היכא דלא הקף זקן התחתון וכן בשנים בחודש וג' בחודש לא שייך

זה לגדר חקירות כיון דרובא טעי בהכי וע"ז לא כוונה התורה והא דמבואר בירוש' פ"ה דסנהדרין דאם הם חכמים ויודעים את החודש וזה אומר בב' וזה בג' בטל י"ל דזה הוי בגדר בדיקות וכ"כ בזה לעיל גבי אתרוג דשיעורו כביצה וכן בהך דכתותי מיכתת וע' במה דס"ל לרבינו בהל' תפלה פי"ד הי"ב דאף דקי"ל דצריך שיאמר ב"כ בקול רם מ"מ לענין בל תוסף עובר אף אם אומרה בלחש ולא אמרינן דשוב לא הוי כלל בגדר ברכה כיון דאינה ראויה לשמיעה וכ"כ בזה בח"א ובאמת בגמ' ר"ה דף כ"ח מבואר דרק אם הוסיף ברכה הכתובה בתורה וע' מש"כ בהל' לולב פ"ז ה"ז די"ל דגבי הדס למ"ד דבעי ג' יש בו ב' דברים המין והמנין משא"כ בד' פרשיות של תפילין אף דשם ג"כ יש מנין מ"מ י"ל דאין המצוה בהמנין רק משום דבעי הני פרשיות וכן גבי ב"כ אף דמבואר בתוס"א דמנחות פ"י דמעכבי' זא"ז הוא רק משום הדבר ולא משום המנין וא"כ ב"ת לא הוי רק על הדבר ולא על המנין משא"כ בהדס וציצית דאף דקי"ל דתכלת אינו מעכב את הלבן זה רק לצבע אבל המנין מעכב רק דיש עוד מצוה לצבוע ב' חוטין או חצי חוט שיהי' צבע תכלת ובזה א"ש מה שהק' רבינו ז"ל בסה"מ דאמאי תפילין הוי ב' מצות ותכלת ולבן הוי מצוה אחת וזהו משום דהמנין הוא אחד ומעכב וחוטי התכלת משלימין ללבן וע' תוס' מנחות דף ל"ח ע"א ובאמת כוונת הגמ' דשם דף ל"ז ע"ב גבי הך דר' ישמעאל דאמר ד' מצות ואמר שם סדין בציצית כו' ע"ש ברש"י נ"ל דה"פ דהנה בציצית יש דברים א') דטלית בת ד' כנפות אסור ללובשו בלא ציצית ואם לבשה מקיים מ"ע והנה נ' דכסות יום בלילה אסור ללובשו בלא ציצית אבל מצוה אינו מקיים ובזה א"ש ד' התוס' מנחות דף מ' ע"ב וכ"כ בזה בח"א וכן להיפך כסות לילה ביום אז אין בזה איסור לקיים מצוה וא"כ א"ש כך דזה ודאי גם לר' ישמעאל טלית בת ד' כנפות אסור לילך בה אם אין ציצית רק בג' כנפות אך מ"מ מצוה יש וא"כ לפ"ז כסות לילה ביום שפיר לר"י די אם הולך בג' ציצית וזה ר"ל הך סדין וכן ר"ל שם גבי טלית שאינה מצויצת לענין שבת דנהי דאסור לצאת בה מ"מ זה לא מחמת הציצית רק מחמת הטלית ושחסר בה וא"כ לא הוי כמשוי ובמק"א אבאר זה. וע' מכות דף ח' ע"א אי חטבת עצים הוי בגדר מצוה או מחמת שצריך זה וכ"כ בזה במק"א. וא"כ הירוש' דס"ל דמחובר בגט הוי פסול בעצם ולכך מבעי ליה שם בפ"ב דגיטין בכתבו וחתמו בתלוש ואח"כ חיברו ואח"כ תלשו נפסל אך גמ' דילן ס"ל דאינו פסול בעצם רק מחמת תלישה ולכך עציץ נקוב דתלוש ועומד לא איכפת לן וע' גיטין דף ל"ז וב"ק דף י"ב גבי פרוזבול דלא פליג רבנן אף דגבי עציץ לא שייך הטעם מה דעדיף קרקע ממטלטלין. עכ"פ י"ל דספינה בזמן שהיא גוששת אז בטילה לקרקע והוי עלה שם קרקע אף שאינה נקובה והוי כמו גדל בגג המבואר במנחות דף פ"ד ע"ב ואף

דכ"כ דשם הטעם משום דיש עליהם שם ארץ אבל לא שם שדה ובמעש' צריך שם שדה ובעיא דלא איפשטא בירוש' דערלה פ"א לענין שביעית. צ"ל דכיון דהוא על הנהר ושם בל"ז אינו בר זריעה ומ"מ שם א"י עליו לכן אין נ"מ וכ"כ בזה לעיל כמו הך דשבת דף קט"ז ע"א גבי גליונים דס"ת וע' בהוריות דף י"ב ע"ב רש"י שם גבי משוח שנצטרע וכ"כ מזה בהל' איסו"ב פי"ז ה"א דאף דהיכא דהורידוהו ב"ד הוי כהדיוט כאן כיון שנעשה בע"מ ואינו ראוי מצד הדין אינו שייך בו דין הורדה וכמו דאמרינן בזבחים דף פ"ט ע"ב דאף דבכ"מ רק מתנה אחת מכפרת בחטאת הלויים כיון דלא שייך בה כפרה אין נ"מ בין מתנה ראשונה לשאר מתנות וכן ס"ל לרבינו בהל' פסוה"מ פי"א ה"כ דגבי מנחה אף אם נשרפה או אבדו כל השיריים מ"מ בדיעבד אם הקטיר הורצה ולא הוי כמו דם ואימורין והטעם דכיון דאם חסר מקצת שיריים של מנחה אסורה באכילה כולה כמבואר במנחות דף ט' ע"ב וע"ש בתוס' ד"ה אותן ושם דף י"ב ע"א ד"ה ה"מ ובתוספתא שם פ"ד מבואר להדיא דגם במנחה כן וא"כ שוב אין נ"מ אם אח"כ נאבד הכל אך י"ל דשם ה"ט דמנחה הוי ב' דברים מכפר ולחם ולא כמו דם דהוי מכפר לבדו כמבואר בתוס' זבחים דף מ"ג וכ"כ בזה בח"א ובח"ג וע' מנחות דף כ"ו ע"ב דלקלוט תיכף משעת הנחה קלטא וזה בגדר דם ומכפר ולהתיר משישלה בו האור וע' מנחות דף נ"ז ע"א דתיכף משהעלה ע"ג מזבח יש עליה שם הקרבה ובזה א"ש מש"כ התוס' זבחים דף פ"ז ע"ב דאף הני פסולין דאם עלו ירדו מ"מ גבי דם אם זרק א"צ לקנח ע"ש והטעם משום דדם תיכף לאחר זריקה שוב אינו פועל שום דבר ולכך אין מקנחין משא"כ באימורים דפועלים עד שישלה בהם האור ולכך שוב אסור להניחם דהוי מקריב פסולים עד שישלה כמבואר שם דף מ"ג וכ"מ ולקו' בהל' פסוה"ק אבאר זה. וע' כתובות דף נ"ב ע"א בהך מחלוקת דאביי ורבא גבי שבויה היכא דבל"ז אסורה ונ"מ ג"כ דהא דמבואר בסוטה דף כ"ד ודף כ"ה דגם אלמנה לכ"ג אם זינתה הפסידה כתובתה אף דבל"ז אסורה עליו ויהי' נ"מ אם הטעם דזנתה הפסידה כתובתה אי משום דגרמה ליאסר על בעלה וע' רשב"ם ב"ב דף קמ"ה ע"א הטעם דאשת כהן אם נאנסה יש לה כתובה משום דלא פשעה ונדרים דף צ' ע"ב או משום קנס ע' תוס' סנהדרין דף ח' ע"א ד"ה מוציא דבאמת שייך לומר בזה יצרה אנסה כמבואר כתובות דף נ"ג ע"א ודף נ"ד ע"א רק מחמת קנס וע' רש"י כתובות דף ק' ע"ב דלכך ממאנת א"ל כתובה משום דמעצמה יוצאת ר"ל דעיקר הכתובה מחמת שגירשה ויכולה להנשא לאחר וכאן הוא לא גירשה וכן ג"כ גבי זנות כיון דהיא גורמת להגירושין לענין כתובה הוי כמי שלא גירשה וע' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' אישות פט"ו הי"ג היכא דהיא טוענת טענה שעי"ז הוא חייב לגרשה וא"כ צריך ליתן לה

כתובה אי הוי זה בגדר תביעת ממון ויש בזה גדר שבועה ע"ש וזה תליא במש"כ אם הגירושין והכתובה הם דבר אחד או ב' דברים וכן נ"מ במה דמבואר בדברי רבינו פכ"ד מהל' אישות הי"ז ע"ש בדברי ה"ה אם יש עד אחד שזינתה אם נותנים לה שבועה דזה רק גרם ליפטר מהכתובה ובאמת זה תליא היכא דהפטור הוא בגדר קנס אי זה הוי כמו שנתן לה הכתובה או כמו שאין לה כתובה וע' במה דמב' בתוס"א פ"ב דיבמות דאלמנה לכ"ג מעשה ידיה לבעל אף דהא מבואר ביבמות דף פ"ה דמחיים כ"ז שהיא עמו א"ל מזונות וע"ש דף צ' ע"ב אך כיון דזה רק קנס הוי כמו שנתן לה וע' במה דפליגי רש"י ותוס' גיטין דף ל"ה ע"ב דהיכא דא"י ליבם היבמה אי צריך ליתן לה כתובה כ"ז שלא חלצה כיון דא"י לייבמה וע' תוס' יבמות דף ל"ח וזהו ג"כ הטעם המבואר בכתובות דף פ"ט ע"ב דהמגרש את אשתו והחזירה כו' משום דזה לא מקרי כשתנשא לאחר ובמה דפלוגו רבינו והר"א ז"ל אם נטבע במים שאל"ס אי נוטלת כתובתה אף דהיורשים יורדים לנחלה דמ"מ היא אסורה להנשא ובזה מדויק לשון המשנה ביבמות דף קי"ז דנקט שם וחזרו ב"ה כו' כדברי ב"ש ולא נקט כב"ש כמו במשנה שלפניה והוא משום דהתוס' כ' בכתובות דף נ"ג ע"א דלגרוע כחה לא ס"ל לב"ה מדרש כתובה וגבי מים שאל"ס הוי מדרש כתובה לגרוע כחה וע' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בספ"ד מהל' זכיה ומתנה דהיכא דרק גרם לטענות ממון אי שייך גדר שבועה וע' בפ"י מהל' שלוחין דס"ל לרבינו דעל טענה דחויב שבועה א"י להשביע אף שבועת היסת וכן ס"ל בהל' טוען פ"ז ה"ה ע"ש בה"ה ואף דבהל' מלוה פסק בפי"ג ה"ו דאם יש נ"מ ביניהם בזמן צריך לישבע היסת זה רק כשאומר שכבר נשלם הזמן וא"כ תובע מעות מיד וכמבואר שם ס' הל' ו' אף דגבי ע"ז מבואר במכות דף ג' ובד' רבינו בהל' עדות פכ"א ה"ב שם ס"ל דמשלמין תיכף דשם ס"ל דגם גורם לממון חייב ולכך ס"ל שם בה"ד דגם היכא דאין נ"מ בעדותן רק לענין תפיסה ג"כ חייבין וע' תוס' ב"ק דף כ"ד ע"א דמשמע שם ג"כ דבגרם שייך דין עדים זוממים ואף דבירוש' פ"א דסוטה גבי עדי קנוי ובספ"ב דכתובות אמר שם דאין למידין דבר מדבר בע"ז ר"ל כיון דלא הוי עדותן עדות ממון לא שייך בהם תשלומין ע"י הזמה כאן שאני דמ"מ עיקר העדות היא על ממון אבל בשבועה לא אמרינן כן וכ"כ בזה לע' לשי' רבינו בהל' שמיטה פ"ט ה"ח בהך דשביעית משמטת את השבועה אי משום דהטענה בטלה או משום דעצם השבועה נשמט וע' תוס' ב"ק דף ל"ה ע"ב די"ל דאף דהודאה אינה פועלת מ"מ חייב שבועה ושם דף מ"א ע"ב ודף מ"ו ע"א אי שייך דין שבועה גבי קנס וע' בירוש' שבועות פ"ו במה דהקשו שם והרי קנס דאין ע"א מחייבו שבועה ואף דבאמת כ"ז דליכא עדים אינו חייב קנס כלל ע' תוס' ב"ק דף ל"ג ע"ב וכ"מ

בזה י"ל דר"ל דע"א אומר דכבר נגמור דינו וכמו הך דכתובות דף מ"ב וע' מכות דף ג' ותוס' זבחים דף ע"א ומ"מ ס"ל להירוש' דגם כה"ג לא מחייב ע"א שבועה. עכ"פ ס"ל לרבינו דהגירושין הוא גרם לכתובה וע' מש"כ רבינו בהל' אישות פכ"ד ה"ו דהטעם דגבי זנות אין לה כתובה משום דמעשיה גרמו לה שתיאסר על בעלה ואף דבאלמנה לכה"ג לא שייך זה י"ל דשם הטעם דהוי עוברת על דת וע' רש"י סוטה דף כ"ד ע"א ד"ה ולא ודף כ"ה ע"א דנראה שם דהטעם דלא עדיפא מכשירה וא"כ יהיה זה תליא בהך דאביי ורבא דכתובות דף נ"ב וע' מש"כ בזה בהל' אישות פי"ד הי"ח ובמש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ג דכתובות גבי חרשית ושוטה דהיכא דכתב לה כתובה אף היכא דעפ"י דין אם היתה פיקחת הפסידה כתובתה לא אמרינן זה רק הוי בגדר מתנה ונ"מ ג"כ להך דסנהדרין דף כ"ד גבי נאמן עלי אבא מה ר"ל אם מסלק ממנו הפסול ויהי' כמו כשר או כמו דאמרינן בירוש' שם עילה היה רוצה להודות לו ונ"מ אם הזימו אותו אח"כ או אם היה דיין ופסק שלא כדין וכה"ג אם נתבטל או לאו ובאמת נ"ל דהא דאמרינן בגמ' שם כגון דקבליה עליה בחד ר"ל בהיפך דאז חזינן דמקבל עליו בגדר עדות וכן אם קיבל אחד כשר לשנים הוי ג"כ בגדר עדות ואז אמרינן דלר"מ יכול לחזור בו אבל אם קיבל פסול לשנים חזינן דזה רק הודאה בעלמא וגם ר"מ מודה דא"י לחזור בו וע' מש"כ רשב"ם ב"ב דף קכ"ח דרק היכא דהוי בגדר עדות אז מועיל קבלה משא"כ בפסול וע' גיטין דף פ"א ע"ב בגט קרח דקרוב הוי עכ"פ בגדר עדות וכ"כ בזה בהשמטה לח"ב ובהל' שבועות פ"י וע' בגיטין דף ע"ד דמוכח שם דהיכא דהוי הנתינה רק בגדר תנאי אז לא אמרינן דאב קודם לאח וכן יהי' נ"מ ליתומה בחיי האב אם לקדושי מיאן דרבנן גם שם יש כח לאב ולפמש"כ הר"א ז"ל בהשגות בהל' אישות פ"ד ה"ז לחלק בין קידשה אמה ואחיה לקידשה עצמה אם יש לה אב מאי ע' מש"כ בזה בפ"ד מהל' אישות דמוכח מד' רש"י ביבמות דף פ"ט ע"ב ודף ק"ז ע"א דהיכא דיש אב דאמה ואחיה אינם יכולים לקדשה מפני שהאב קרוב יותר והאב א"י שלא יאמרו קדושין גמורין הם אך הך דדף פ"ט יש לדחות די"ל דרש"י ס"ל כשיטת התוס' יומא דף י"ג ע"ב בשם הירוש' דאלמנה מן הנשואין אין לה דין חופה ושם נקט בגמ' גם חופה ולכך לא מוקי כה"ג וע' מש"כ רש"י יבמות דף ק"ט ע"א וע' בדברי הראשונים ז"ל בפ"ח דב"ב אם אמר יטול הבן כבכור אי נוטל מן הראוי ותוס' כתובות דף נ"ד ע"ב ד"ה עוברת דתוספת דאינו נותן מחמת תנאי ב"ד הוי כמתנה ובירוש' ספ"י דשביעית גבי לוה מן הגר ומת ורוצה להחזיר לבניו אם גם שם שייך הך דין דבן קודם לבת וכ"כ בזה במק"א ובירוש' פ"א דמגילה גבי סמוך לכרך וחרב הכרך דבכרך אין קורין בט"ו ובסמוך לו אין נ"מ כיון דלא נשתנה ואף דאנן קי"ל דאף דחרב הכרך

מ"מ קורין בט"ו מ"מ באמת הך דין דמוקף גבי מגילה מה ר"ל אם ר"ל שיהא לה דין מוקף או מחמת שנקרא אז בזמן התקנה מוקף או דבעי שלא יהא פרוז וזה תליא בהך דמגילה דף י"ט ע"א ובירוש' שם אי צריך שיהי' מוקף או שלא יהא פרוז ונ"מ ג"כ לעיר חדשה שלא היתה כלל אז ונבנתה אח"כ וגם הוקפה אי צריך לקרות כיון דבימי יהושע לא היתה כלל ואין עליה שם פרוז וכן לשי' רבינו בהל' שמיטה פי"ב הט"ו דבעי תרתי שיהא מוקף בשעת יהושע ומוקף בשעת עזרא איך הדין גבי מגילה וזה תליא אם תקנה ר"ל על דבר שהיה אז בשעת התקנה או על דבר שיהיה אח"כ וע' נדרים דף פ"ד ובר"ן שם גבי הנודר מבני העיר וכ"כ בזה בח"ב וע' חולין דף ס"ב גבי שם לויי ותליא איך היה השם בשעת מ"ת ובכ"מ וע' בכורות דף נ' דבעי קרא גבי ה' שקלים שלא יפחת משיעור התורה ובתוס' מנחות דף ע"ו ע"ב וכתובות דף י' ע"א וכ"כ בזה וכן נ"מ למה דקי"ל גבי בתי ערי חומה דאף שחרבה החומה מ"מ יש עליהן השם בתי ע"ח אם הבתים שנבנו אח"כ אי יש עליהם השם וע' בתוס"א ס' ערכין דמבואר שם דאם בנה בית חוץ לחומה לא אם לאחר שחרב מאי עכ"פ י"ל דהיכא דלא נשתנה הדבר עדיף טפי וע' בירוש' ע"ז פ"ג סה"ב דמשמע שם דשמואל ס"ל דלא מהני ביטול לשברי ע"ז דהרי כבר נשתברו ומה יוכל לעשות בהם וה"נ גבי ספינה כיון דבנהר בל"ז אין דרך לזרוע שם לכך גם על הספינה שייך שם שדה אם יש בה עפר והוא שתהא גוששת שהיא בטילה לארץ:

השמטה במ"ש בהך דין דפסול הגט אם כתבו במחובר לקרקע מדברי התוספ' מחמת ונתן:

והנה בתוספ' מוכח דהפסול שכתבו על קרן של פרה דפסול אם יקצצנו ג"כ משום זה דהוה כמו כתבו במחובר ועי' בירוש' שם ובעירובין. אך כך דבאמת אם נותן לה כל הפרה או כל העבד הוה כמו יד להגט ויש על כולו שם גט עי' בר"ן כאן ובחולין דף קכ"ח גבי בהמה מהו שתעשה יד לאבר ותוס' גיטין דף כ"א ע"ב ד"ה יצא משא"כ היכא דלא מבטל כל הדבר להדבר שכתב עליו הגט נמצא הגט נכתב על דבר מחובר ומחובר פסול לא מטעם מחוסר קציצה וכן גבי קרקע דהרי אינו נותן לה כל הקרקע שבעולם:

וזהו כונת הגמ' בקדושין דף כ"ז ע"ב גבי מכר לו עשר שדות בעשר מדינות ואמר שם איכא דאמרי אילו כו' זו קנה מי קנה ור"ל דאף זו לא קנה דעיקר הקנין המסירה או המשיכה וכיון שמסר לו גם בהמות אחרות דלא אקני' לו לא קנה גם זו וא"כ ה"ה גבי קרקע כיון שיש הפסק בין זו לזו אינה מועלת החזקה ודחה דסדנא דארעא חד הוא ולא מיקרי הפסק כלל ועי' בנזיר דף ז' וב"ב דף נ"ג ע"ב גבי מצר אפסרא דארעא הוא ובשיטת רש"י ע"ז דף ע"א ע"א דהיכא דמשך מקצת הוה כמו משיכה בהכל ועי' ב"ק דף נ"ב ע"א גבי משכוכית קנה ובפיהמ"ש לרבינו פ"א דקדושין על הך דבהמה גסה נקנית כו' וב"מ

דף מ"ד ע"א גבי הגביה ליטול רביעית ובירוש' פ"ו דדמאי מ"ב. עכ"פ היכא דא"א שיהי' הדבר נפרד ויהי' בידו זה הוה פסול בגט מחמת דלא מיקרי נתינה: ע"כ השמטה].

[מקונטרס ההשלמה: (השמטה לדף י"ז).

במ"ש בגדר דהיכא דמשלם בעבור חבירו מ"מ השיעבוד לא פקע. וזה באמת כוונת הגמ' נדרים דף ל"ג ע"ב דיהיב ע"מ שלא לפרוע ר"ל לא שנתן המעות להמלוה שיפקע השיעבוד מן הלוה רק דנותן לו שהמלוה לא יפרע מן הלוה דהשיעבוד עדיין לא פקע והוה רק מבריח ארי ועי' נדרים ד' מ"ז ע"ב ובתוס' ב"ק דף ק"ט ע"א. ובהך מחלוקת דכתובות דף צ"א ע"ב היכא דפטרי' להבע"ח של אלף בקרקע של ה' מאות אם צריך לשלם עבור אחריות אלף או ה' מאות וע"ש דף ס"ה ע"א גבי הך דריבית דהשכיר לו שוה עשרה בתריסר ע"ש. וזה ג"כ ר"ל שיטת רש"י בכתובות דף ק"ח ע"א גבי שקל דכיון דחזינין דאף היכא דלא בא השקל שלהם להלשכה מ"מ יש להם חלק בהתרומה נמצא דזה רק סילוק גבי' לא זכות ולכך מותר במודר הנאה וא"ש:

***

@01עיין בדברי הרמב"ם בהל' ק"פ פ"א ה"ז כתב המניח אימרים ולא הקטירן כו' נפסלין ועובר בל"ת וכו' ואינו לוקה משום אין בו מעשה, וכ"כ בזה דהא ס"ל בסוף הל' ק"פ מטעם נתל"ע, אך באמת נ"ל דר"ל שהניח על גבי המזבח ולא הקטירן ואנן פסקינן כמ"ד לינה מועלת כמבואר בזבחים דף פ"ז כרבא דגם בראשו של מזבח כן ומ"מ לא ירד ואסור להורידן ולכך לאו עבר ונפסל ונתל"ע לא הוה דא"א לקיים מצות שריפה ועי' זבחים דף פ"ה ע"ב ודף צ"ב ודברי רבינו בהל' אס"מ פ"י סה"ה גבי נסכים שנטמאו ע"ש בזה, ובזה מדויק לשון רבינו הניחן ולא הקטירן וגם הך דפסחים דף ס"ג ע"ב הני דקיימו בלא ילין ע"ש ואכמ"ל: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

הלכה כד

אילן שהוא עומד חוץ לארץ כו'. **הנה** מדברי רבינו משמע דרק אם עומד בארץ אבל אם עומד בחו"ל אף שהשרשים מתפשטים בארץ פטור וע' ב"ב דף כ"ז ע"ב דמשמע להיפך ובירוש' פ"א דערלה ה"א דשרשים של חו"ל אינם פוטרים האילן העומד בארץ אבל שרשים של ארץ מחייבים את האילן העומד בחו"ל והנה ע' ב"ב דף כ"ו ע"ב גבי מה דאמר שם אם העצים של השרשים שייכים להאילן או להקרקע ומביא ראיה מהך דמעילה ע"ש וע' בדברי רבינו בהל' מעילה פ"ה ה"ו והנה דברי רבינו שם לכא' תמוהים דפסק שם דאם השרשים שהם בתוך שדה הקדש הם סמוכים להאילן בתוך הי"ו אמה לא נהנים ולא מועלים ואמאי לא נימא דגם האילן יהי' קדוש משום שיונק משדה

הקדש וע' ב"ב דף ע"א גבי המקדיש את השדה וצ"ל דכאן מיירי דעדיין לא ינק כלום רק דהקדיש השדה והאילן עומד חוץ לשדה ואמרינן דהשרשים שבתוך י"ו לאילן לא הקדיש או י"ל דמיירי שהם שייכים לב' בני אדם וא"כ כיון שהשרשים שייכים לבעל האילן לא חל עליהם הקדש ולהיפך אם בעל האילן הקדיש אז השרשים שהם בתוך י"ו אמה להאילן חל עליהם הקדש אך זה קשה א"כ אם הקדיש את האילן שרשים שהם בתוך שדה הדיוט והם חוץ לי"ו אמה אמאי לא נהנים הא הם אינם שייכים לו וכמש"כ רבינו פ"י מהל' שכנים ה"ז דבשלמא גבי שדה הקדש אף דהשרשים שייכים להאילן מ"מ כיון שהם בתוך שדה הקדש אסור ליהנות מהם וכמו גבי מעין שיוצא בתוך שדה הקדש אף דבאמת קי"ל דהיכא דמתפשט חוץ לשדהו אף מה שבתוך שדהו אינו שלו ע' ע"ז דף מ"ז ובתוס' שם וכן דייק רבינו בפ"ד מהל' איסו"מ פ"ד ה"ז ע"ש דנקט בארצו וע"ש בתוס' דף נ"ט ע"א וב"ק דף פ"א ע"א וביצה דף ל"ט ע"א גבי מעיינות הנובעים ה"ה כרגלי כל אדם ע"ש ברש"י מ"מ גבי מעילה ס"ל דהמעיין שבתוך השדה אסור אף אם יוצא חוץ לשדה וע"ש ברש"י במעילה במשנה דפ"י דמיירי דהמעין יצא משדה אחר משום דס"ל דבמעין ג"כ הוי גדר גדולין וע' כתובות דף ע"ט ע"ב גבי פיר של גפרית אם הוה בגדר פירות משום דרש"י לשי' אזיל דס"ל בב"ק דף פ"א גבי תנאי יהושע דבלא תנאי יהושע לא היה שייך רק למי שיוצא משדהו ויהושע התנה דשייך לכל העיר אך רבינו ס"ל להיפך דמן הדין הוא שייך לכל העולם משום דכיון דניידי לא שייך בהם קנין וכמו צבי רץ כדרכו. ולכך לא קנה תחום כמבואר ערובין דף מ"ו ע"א רק יהושע התנה שיהא שייך לבני העיר וכן פסק רבינו בהל' גזילה פ"ו הי"ג וכן הוא בתוספתא פ"ו דב"ק וע' מש"כ רבינו בהל' נ"מ פ"ה אך שם דייק אע"פ שאין עיקרו בחלקם משמע שאם עיקרו בחלקם מה"ד שייך להם דוקא ולא מחמת תנאי יהושע וע' בנדרים דף פ' ע"ב דהם קודמין לעיר אחרת ושם או דר"ל מחמת תקנת יהושע או דר"ל דעיקרו יוצא מעירם וע' בשאלתות פ' ראה דמפרש דמיירי שחפרו המים ומ"מ א"צ אחרים ליתן דמים לאותם שחפרו המעין ולכך קי"ל במס' שביעית פ"ח מ"ה דמותר ליתן לבייר פירות שביעית לשתות משום דכיון דא"צ לשלם לו עבור זה לא הוי גדר סחורה וע"ש בירושׁ' ובאמת זה תליא אי מים מקרי חלק מן המעין או הוי כמו דבר אחר וע' בע"ז דף מ"ז ע"א דבעי שם גבי המשתחוה למעיין אי מימיו אסורים וכן פסק רבינו בהל' איסו"מ פ"ד ה"ז ולא הוי כמו קמח מחטין דפסקינן דמותר ע"כ דס"ל דמעין המים היוצאים ממנו הוא חלק ממנו ולא דבר חדש וכמו אבנים מהר דמבואר שם דלא הוי שינוי וע' נדה דף כ"ג ע"א דהר לא מקרי אלא כ"ז שהוא מחובר ומ"מ האבנים ממנו לא הוי שינוי ואסורין ול"ד

לפשתן דפסק רבינו בהל' ציצית פ"א הי"א דאם השתחוה לפשתן נטוע כשר לציצית משום דפשתן כ"ז שלא נעקר אין שם פשתן עליו עד שיעקר ויטוה וע' הל' סוכה פ"ה ה"ד דפשתן אין עליו שם גדולי קרקע כיון דנשתנית צורתה וע' בכורות דף י"ז ע"א מה פשתן שלא נשתנה ובירוש' רפ"ט דכלאים מה פשתן כברייתו משא"כ בצמר דיש שם צמר עליו אף בזמן שהוא מחובר ולכך ס"ל לרבינו בהל' כלאים פ"י ה"י דבלא ביטול הוה חשש על נימא של צמר שבעורות הכבשים וע' שבת דף ע"ד ע"ב דאם טוה כה"ג דאינו חיוב ולכך ס"ל לרש"י בסוכה דף ל' ע"ב ד"ה וקרקע דאף גבי יאוש אף אם נימא דקני מ"מ אסור משום מצוה הבאה בעבירה ובשינוי מעשה לא אמרינן זה משום דס"ל דהוי פנים חדשות ולא שייך בזה מהב"ע וע' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' נדרים פ"ט הי"ח גבי הנודר מן המעין ע"ש בהשגות שכ' לשם מעין נדר ר"ל כך אם האיסור משום שהמים שבהם הם נמשכים מן המעין שנאסר במימיו או משום דהם עצמן נמשכים מן המעין פלוני שנאסר בו ולא משום המים ונ"מ אם יכול לשתות תיכף כשנדר מן המים שהיו בהם קודם שחל הנדר וזהו ג"כ כוונת הגמ' בע"ז דף מ"ז ע"א קמאי אזלי ור"ל דהמעין אין בו הני מים שהשתחוה להם וכע' דאמרינן בתמור' דף ל"א ע"א גבי אפרוח ביצי טריפה:

והנה כך דהא דקי"ל דגדולי הקדש אסורים לא ר"ל מחמת שהם באים מן האיסור רק דהם גופא נעשים הקדש וכמו שבח הקדש ע' מנחות דף פ' וכ"מ וע' תמורה דף ל"א ע"ב גבי גדולין דהיכא דחזיא למזבח אף בקדשי מזבח מועלין בגדולין שלהן ור"ל כמו גבי ביצי תורים של הקדש שנעשו אפרוח דחלה עליהם קדה"ג מאליו וכ"כ בזה ולא כפי' התוס' גבי המקיז דם דשם רק משום דהוי חלק מהבהמה כמבואר במעילה דף י"ב ע"ב וע' בד' ר"י ז"ל דפ"ה דברכות וגם אם ר"ל על הקזה או על הדם שהקיז ונ"מ לפי המבואר בירוש' ספ"ה דיומא דלכך ליכא מעילה בדם קדשים משום דכתיב כל אוכליו יכרת אין לך בו אלא כרת בלבד וא"כ איך יש מעילה על דם וע"כ דהמעילה היא על ההקזה עכ"פ א"א לפרש הגמ' כפי' התוס' רק כמש"כ. וכן הדין גבי כלי שרת שנשתברו וחזר והתיכם דא"צ לקדשם קדושה אחרת וכמש"כ רבינו בהל' כה"מ פ"א הי"ג דאין קדושתן מסתלקת מהם לעולם והוא מטעם זה דזהו ג"כ גדר גדולין ושם הראשון עליהם. ונ"מ דבירוש' דערלה פ"א ה"ג מבואר דהיכא דגדל מתוך איסור אף דהגדולין אסורים מ"מ אין לוקין עליהם אלא לפי חשבון איסור שיש בהם וע' ר"ן נדרים דף נ"ז ע"ב ובראש"ש שם וכאן מועלין על הכל משום דהכל הקדש אך זה רק בדבר שאין זרעו כלה וע' בד' רבינו בהל' נדרים פ"ה הט"ז דפסק שם דגדולין רק ספק וע"ש בהשגות אך באמת רבינו מיירי היכא

דזרעו כלה ואז האיסור הוה רק בגדר תפיסת דמים וע' בירוש' ע"ז ח"ג וערלה ספ"א גבי אפרוח ביצת ע"ז אי אסיר וכן אפרוח ביצת הקדש אך זה ס"ל לרבינו דנהי דקי"ל דגדולי הקדש מועלין בהם זה רק כשעיקר הדבר הוא קיים ונאסר כל דבר הבא ממנו וכע' הך דברכות דף ל"ז ע"ב כשבא מלחם גדול וע' ע"ז דף מ"ב גבי שברי ע"ז דס"ד ג"כ לחלק כה"ג משא"כ כשנשתנה הדבר לגמרי ונעשה פנים חדשות י"ל דלא נאסר ובאמת נ"ל ג"כ דהנה לכא' קשה מה דמבואר בסנהדרין דף מ"ז ע"ב קרקע עולם אינו נאסר והרי הא קי"ל דמקום עגלה ערופה נאסר לעולם כמבואר בסוטה דף מ"ו ומכות דף כ"ב וכן פסק רבינו בפ"י מהל' רוצח ודוחק לאמר דשם מיירי שקברו שם את העגלה דשם צריכה להיות נקברת כמבואר בזבחים דף מ"ו וכ"מ וע' באדר"נ פרק ל' דאסור להזיזה ממקומה ובדברי רבינו פ"י מהל' רוצח ה"ו ונ' דרק אם נערפה אבל אם מתה לאחר ירידה אף דצריכה קבורה מ"מ א"צ במקומה וא"כ י"ל דאז אין הנחל נאסר אף שכבר ירדו לנחל וכן משמע מלשון רבינו שם דעיקר הטעם משום דנקברה שם והוי בגדר יד להעגלה וע' ירוש' סוטה פ"ט דהוי מחלוקת כמה מקום תפוסתו של עגלה חד אמר ד' אמות וחד אמר נ' אמה וזה מבואר בחולין דף קכ"ח ע"ש בתוס' דאף דהוא עצמו א"א שיאסר או יטמא מ"מ בגדר יד שפיר חל עליו איסור או טומאה וכן שיטת רבינו בהל' ע"ז פ"ח גבי דלעת וע' תוס' ע"ז דף מ"ז ע"ב דכ"ז שע"ז בתוך הבית הבית אסור וסנהדרין דף מ"ח ע"א בכה"ג גבי מת בקבר והוי בגדר מעשה עץ ונ"מ ג"כ דאף דקי"ל דאין בע"ח אסורים מ"מ י"ל דכמו דאמרינן בערובין דף ט"ו גבי עשה בהמה גולל לקבר אם היא מטמאה אף שאח"כ ניטלה משם ע"ש ברש"י ואף דמבואר בזבחים דף ט"ז ובכתובות דף ס' ע"א דגבי בהמה ליכא טומאה מחיים מ"מ כאן טמאה משום דהוי חלק מקבר ה"נ י"ל דגם לאה"נ כן אך ע' באהלות פט"ו מ"ט מבואר שם לפי פי' רבינו בפה"מ שם דכיון שנטלה מהקבר אינה מטמאה וע' ע"ז דף נ"ד ע"א דבע"ח אין עליהם גדר בימוס ולמ"ד דיש עליהם אז י"ל דאסור אף להדיוט וע' בירוש' פ"ג דע"ז גבי ביצה דאף דאין בה תפיסת ידי אדם מ"מ אם גדר בה לע"ז אסורה וע' בע"ז דף מ"ב ע"ב דביצה ואפרוחים הצריכים לאמן שע"ג אשירה אסורים ובד' רבינו מבואר שם דהטעם דאשירה הוה להם בסיס והוי בגדר יד ע"ש בפ"ז מהל' ע"ז הי"ב וזה ודאי אף אם אח"כ נתגדלו אסורים ואף לרש"י כן דאיסור שבהם במה פקע וע' חולין דף קל"ט ע"א דמחלק שם בין קדשי בדק הבית לקדשי מזבח וע' בהל' זו"מ פ"א ה"ב גבי חיה ועוף שבביברין דפליגי רבינו והר"א ז"ל אי הוה גזל מה"ת ומבואר בירוש' גיטין פ"ה דזה רק בגדולים אבל בקטנים קנה קנין גמור וע' תוס' ב"ב דף ע"ט ע"ב וביצה דף כ"ה ע"א מה דמחלק שם בין סמוך לעיר ובין בה לאמה

ובתוספתא שם גבי מקושרין ומנוענעין וע' בספרי פ' תצא פ"ס רכ"ח יצא מקושרין שהם ברשות אחרת ואז אם אח"כ נתגדלו י"ל דג"כ הוי שלו מה"ת וגם נ"מ לפרש שלהם דשל ע"ז אסור כמבואר בע"ז דף ל"ד משא"כ כה"ג דאין עליהם שם ע"ז רק איסור. עכ"פ כיון דהוא חלק מן הדבר הנאסר אף אם הוא בעל חי ג"כ נאסר אף דאם היה הוא עצמו איסור אינו נאסר. וכן נ"מ להך דמבואר בחולין דף צ"ח הובא בדברי רבינו בהל' מא"ס פט"ו ה"כ דביצת עוף טמא אינה אוסרת אם נתבשלה עם שאר ביצים משא"כ בביצה שיש בה אפרוח והטעם כך דכ"כ במה דאמרינן דגבי קדשים מקום חתך אינו אוסר ע' חולין דף צ"ט ומש"כ רבינו בהל' תרומות פי"ד הכ"א דספק תרומה טמאה אסור וספק המדומע מותר משום דכל דבר שהאיסור שלו אינו עצם רק מעלה א"א שיאסור את חבירו כיון שחבירו אין בו זאת המעלה אבל דבר דהוא עצם אז שפיר אוסר חבירו וס"ל דתרומה טמאה חל עליה איסור עצמיי לא רק משום קדושת התרומה שיש בה וזהו הגדר דפסחים דף ל"ד ע"ב אין זריעה לתרומה משום מעלה ר"ל דאז אין עליה איסור משום טומאה דליהני זריעה רק הוי איסור:

והנה טעם של כל דבר הוי עצם משא"כ בביצים הוי רק יוצא מזה וכע' דאמרינן בירוש' תרומות פ"ט גבי משקין עושין פירות וע' תרומות פ"י מי"ב גבי ביצה שנתבלה בתבלין ור"ל אף בקליפתה. וא"כ כך דביצה שיש בה אפרוח הוא איסור עצם משא"כ בביצה טמאה ע' בהל' מא"ס פ"ג ה"ו דס"ל דאין לוקין עליהן וא"כ חזינן דאין עליהן שם איסור עצמי לכך הטעם היוצא מהן אינו אוסר אחרים כע' מקום חתך גבי זרוע בשילה והנה רבינו ז"ל שם גבי ביצה טריפה כ' דהאיסור שהוא כביצת עוף טמא אף דבאמת לדידן לא שייך זה כלל דכיון דקי"ל דאין טריפה יולדת וע"כ בעיברה ולבסוף נטרפה וא"כ האיסור טריפה חל על עצם הביצה וא"כ לפ"ז שפיר אוסר אם נתבשלה עם ביצים כשירות ויהי' ג"כ נ"מ לשי' ר"ת דס"ל בכ"מ דאין שור הנסקל נאסר מחיים ע' בכתובות דף ל"ג וכ"מ זה רק היכא דהחיוב הוא מצד עצמו אבל של עיר הנידחת דרק משום עה"נ כחלק משם שפיר נאסר גם מחיים וכן היא שי' רבינו בהל' ע"ז פ"ד וע' מש"כ בזה בהל' מא"ס אך י"ל דנ"מ בין של צדיקים לשל רשעים דהני דאסירי מחמת שללה הוי כמו חלק והני דאסירי מחמת בהמתה הוי כמו פרט וע' רש"י חולין דף ק"מ דמבואר שם דלאחר שהורגם צריך לשורפם ג"כ וזה רק הני דהוי בכלל שללה משא"כ של צדיקים דרק משום בהמתה אז די בהריגה וכן נ"ל דנ"מ לענין הך דמבואר בכריתות דף כ"ד גבי עה"נ דכל המחזיק זכה זה רק בשל רשעים דהחיוב הוא חיוב בפ"ע וכן גבי שור הנסקל של רביעה דלא תליא כלל בבעלים ולכך מוכח בסנהדרין דף ע"ח דהא דשור טריפה או של אדם טריפה דפטור זה

רק בשור הנסקל מחמת שהרג ולא ברובע ונרבע דשם לא הוי כלל גדר איתקש ולכך פקע שם בעלים ממנו ולכך ג"כ בסנהדרין דף ט"ז גבי שור הנסקל של כה"ג לא בעי רק גבי שור שהרג משום דשם איתקש לבעלים משא"כ בנרבע ואף דמלשון רבינו בהל' נ"מ פי"א ה"ג לא משמע כן מ"מ העיקר כך אך זה צ"ע מהך דחולין דף קכ"א ע"ב גבי שחט בה רוב שנים דרובעה חייב איך יהי' שם הדין לענין הבהמה דמלשון רבינו בהל' מא"ס ספ"ד דהוי כבהמה טמאה מה שייך זה אלאחר שחיטה ובאמת רבינו לא נקט זה רק על שור שהרג ולא על רובע ושם אסור לא מחמת זה וכ"כ בח"א שם וע' בתוס"א פי"ד דסנהדרין דבהמה של עה"נ עוקרה ומש"כ התוס' חולין דף ק"מ ע"א דצ"ע אם בהמת עה"נ כשרה לקרבן שם ר"ל אקודם גמ"ד דבשאר נסקלין נעבד בהם גופא עבירה לכך הם פסולים לקרבן כמבואר בתמורה דף כ"ח וכ"מ אף היכא דלית בהן גמ"ד ע"ש בתוס' ובדברי רבינו בהל' אסו"מ ומשא"כ גבי בהמת עה"נ דהם לא עשו שום פעולה רק ממילא הם נאסרים וא"כ י"ל דכ"ז שלא נגמר דינם מותרים לקרבן:

גם י"ל דאם הקדישן קודם גמ"ד שוב לא חייל עליהם גמ"ד למ"ד שם דעל קדשים לא חייל דין עה"נ היכא דהם של צדיקים ע"ש בסנהדרין דף קי"ב ומש"כ שם בפ"ד מהל' ע"ז בח"א וע' תוס' ב"מ דף נ"ג ע"ב אך י"ל דזה תליא בהך בעיא דע"ז דף ס"ג גבי אתנן אם קדמה והקדישתו ואח"כ בא עליה בין הקדש להקרבה ובאמת דלכא' קשה דאם נימא דכה"ג אתנן נאסר למה לא מוקי לה הגמ' בזבחים דף קי"ד מה דמק' שם היכא משכחת לה קדשים באתנן נימא כה"ג דחל עלי' שם אתנן למפרע וע' תמורה דף כ"ד ע"א דחד תנא ס"ל דגם על בשר בקדירה חל איסור דחטאות המתות אך גבי אתנן לא שייך זה דחטאות המתות הוי גדר איסור כמבואר בכורות דף ט"ז ושייך לחול אף על בשר משא"כ באתנן דרק על קרבן וע' בד' רבינו פ"ד מהל' פסוה"מ דלא הביא הך דין דבשר בקדרה וע' בפ"ה דמעש"ש בהך מחלוקת דב"ש וב"ה אי שייך ביעור גם בתבשיל אך גבי אתנן לא שייך רק גבי קרבן אך זה יהי' נ"מ היכא דבא עליה בין קבלה לזריקה וכן לגבי עה"נ כה"ג וע' בכריתות דף כ"ד ע"ב גבי הך מחלוקת דר"י ורבנן ובתו"כ פ' ויקרא פ' י"ג פ' כ"א דיליף שם מקרא גבי אשם תלוי לחלק בין נודע קודם זריקה לנודע לאחר זריקה וע' מעילה דף ז' ובירוש' תרומות פ"ח דאם נודע לו בין קבלה לזריקה דהוא ב"ג וב"ח אם יכול לגמור הזריקה כיון שהוא באמצע העבודה וע' תוס' נזיר דף ס"ג ופסחים דף פ"א ע"ב גבי תגלחת דהיכא דלא נגמר גרע מקודם וע' ירוש' יומא פ"ה גבי נשפך הדם בין חתיה להקטרה אי זה הוי כמו גמר או לא ובזבחים דף ט"ו גבי נקטעה ידו של מזה בין זריקה להגיע הדם למזבח. עכ"פ גבי עה"נ קודם גמ"ד י"ל שהם כשרים לקרבן אך זה

רק אם הם של צדיקים וע' ב"ק דף מ' ע"ב במחלוקת דרב ושמואל גבי שור האצטדין אי כשר למזבח ובמש"כ רבינו בהל' שקלים פ"ג הי"א דאם נתן השקל מעה"נ לא עשה ולא כלום ונ"ל ג"כ דר"ל קודם גמ"ד ול"ד לשאר קרבנות דכיון דיש מהם שנופלים לשיירי הלשכה ובאים לצורך העיר שפיר חל עליהם גמ"ד של עה"נ וע' בסנהדרין דף קי"ב ע"ב גבי מחלוקת דשמואל ורבינא. עכ"פ י"ל דאסורים אף בע"ח ובגדר מעשה עץ וגם נ"מ בהני אפרוחים של אשירה אי מהני בהו ביטול אם יש שם ע"ז עליהם או רק אה"נ וע' בתמורה דף כ"ט ע"א גבי מוקצה וכן ס"ל להר"א ז"ל בהשגות בהל' איסו"מ פ"ד ה"ד דלאחר שנעשה מוקצה יכולים לבטלו ואף דלכא' ק' דל"ל למימר בע"ז דף כ"ב ע"ב אם איתא דאקצייהו לא הוי מזבין להו לפי שי' הראשונים ז"ל דס"ל דלא כתוס' ע"ז דף נ' ע"ב רק דתשמישי ע"ז לכ"ע הוי מכירה שלהם ביטול וא"כ ע"י מכירה נתבטלה אך י"ל דהר"א ז"ל ס"ל דמוקצה הוא ע"א עצמה לכך לא הוי מכירה ביטול. עכ"פ י"ל דלא מהני ביטול לאפרוחים של אשירה דהם רק גדר איסור ולא גדר ע"ז וכן נ"ל דלכך מבואר בע"ז דף מ"ה ע"ב דגדועי ע"ז קודמין לכבוש א"י והביעור אח"כ משום שס"ל דלאחר שגדען אין עליהם שם ע"ז רק אה"נ וכ"ז שאינם שלו ואינו א"י לא מוטל עליהם החיוב לבער וע' תוס' סנהדרין דף פ' ע"א דאין חיוב לבער אה"נ ונ"מ ג"כ לגבי ב"נ דהנה רבינו פסק בהל' מלכים פ"ח ה"ט דצריכין לקבל על עצמן שיאבדו כל המקומות הרי דגם ב"נ מצווה ע"ז וכמו אביזרייהו וע' סנהדרין דף צ' ע"א דעשה דנתצתם יש בו דין ע"ז גבי נביא שהדיח אך לבערם אינו מחויב וע' ירוש' ע"ז פ"ד ה"ד דס"ל דגבי מצבה די בשבירה וע' ע"ז דף נ"ג ע"ב דבימוס לכ"ע אין עובדין לשברים ודי בפגימה ובד' רבינו הל' ע"ז פ"ח הי"ב וע' בספרי פ' ראה פ' ס"א הנח לה אך באמת נ"ל כך דנהי דהמקום גופא של עגלה ערופה נאסר אף במחובר שלא לזרוע ולחרוש זה רק המקום אבל ליקח ממנו עפר וכ"ד ודאי שרי וע' ירוש' מעש"ש פ"ה דשל ע"ע היה מציין המקום בחגורה של אבנים ור"ל דהסימן הוא דאינו ראוי לחרישה וזריעה ע' ב"ב דף כ"ט ע"ב ופסחים דף מ"ז ע"ב ובחולין דף פ"ח ובתוס':

וגם לענין ביה"ק כן דלעשות מעשה בגופה של קרקע ודאי אסור אף בקרקע עולם ולכך לא מוקי הך דעירובין דף ל"א דמקשה שם וכי מותר לקנות בית באה"נ דמיירי בקבר שהוא קרקע עולם וע"כ דזה אסור וע' תוס' ע"ז דף ס"ב ע"ב ע"ש רק היכא שיקח ממנה עפר דבטיל שם קרקע ממנו רק משום דבא מאה"נ אי לאו דהוי תלוש לא מיתסר וע' רש"י חולין דף קל"ט ע"ב וכ"כ בזה בח"א ובח"ב בהשמטה דעפר לא מקרי מחובר וע' סוטה דף ט"ו ע"ב. וכן לקבור בו אדם אחר דזה באמת לא מקרי הנאה עצמית רק כמו

פורע חובו וכן משום הך לאו דלא תסיג גבול כמבואר נדה דף נ"ז ע"א ברש"י ובספרי פ' תצא אז אם לא הוי קבר בנין אינו נאסר:

וא"כ לפ"ז כיון די"ו אמה הוי עיקר היניקה אם האילן קודש גם השרשים יש בהם שם הקדש לא מחמת דבאין מן האילן רק עצם ההקדש חל עליהן משא"כ חוץ לי"ו אמה אף דקי"ל דהשרשים מתפשטים כ"ה אמה ע' תוס' ב"ב דף כ"ז ע"ב מ"מ אין שם הקדש עליהם ורק מחמת דיונקים מהקדש גם י"ל בהם זוז"ג וכמו גבי אגוז של ערלה ולכך לא נהנין ולא מועלין דרק בהקדש עצמו י"ל דלא אמרינן זוז"ג ע' פסחים דף כ"ז ע"ב דהקדש לא בטיל ולא מטעם שכ' התוס' שם מחמת דהקדש דבר שיל"מ רק דהקדש חמור ואף דבנדרים דף מ"ח ע"א ובתוס' מעש"ש פ"ב חשיב שם חומר במע"ש מבהקדש דעירובו אוסר בכ"ש משא"כ בהקדש ור"ל דמיירי בהקדש שאין לו מתירין אך ע' בד' רבינו פ"י מהל' מעה"ק הי"ב מוכח לכא' דאיסור זרות לא בטיל ואיסור נותר ופיגול לכהנים בטיל אך זה רק היכא דיש בו גדר איסור הקדש אבל לאחר זריקת דמים חזה ושוק של קדשים קלים אף דאסורים לזרים אין זה בגדר הקדש רק דין כמש"כ הר"ן נדרים דף י"א וכן בתרומת לחמי תודה ע' מנחות דף ע"ז ע"ב דזה הוי בעיא שם אי מדמע ופסק רבינו בפ"ט מהל' מעה"ק הי"ג לקולא ואף דבתוס' דתרומות ספ"ח מבואר דחלת תודה דמי ללה"פ לענין דמוע שם רק לענין טומאה וע' בד' רבינו הל' בכורות פ"ג הי"ג דמחלק שם בין צמר בכור דשם בעי דבר חשוב ובין צמר מוקדשין דשם אוסר בכ"ש ולא מחמת טעם הר"א ז"ל משום פדיון וע' מש"כ בזה בח"א בהל' מא"ס בפי"ד ה"ו ופט"ו ה"ח דכל היכא דאפרו אסור או תופס דמים לא שייך בו ביטול וכן גבי הקדש משום דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא. אך זה רק גבי גוף ההקדש אבל היכא דבא מצד איסור הקדש אז ודאי בטיל ומ"מ ממון הקדש יש בו ולכך לא נהנין ולא מועלין וכמו הך דמעילה דף י"ב ע"ב גבי פרש ע"ש ותוס' שם דף כ"א ע"ב גבי מטבעה. עכ"פ י"ל כך דכיון דקי"ל דתנאי יהושע שייכא אפי' בח"ל כמבואר ב"ק דף פ"א ע"ב וכיון דיהושע נתן לנו רשותו שנוכל לזרוע סמוך למיצר חבירו וא"כ י"ל דשיעור היניקה הסמוך לחו"ל לא שייך בזה גדר ירושה וישיבה לכך גבי מעשרות דבעי ירושה וישיבה לא חייל עליהו שם טבל משא"כ לענין ערלה דלא בעי ירושה וישיבה אם השריש מארץ לחו"ל חייב בערלה זהו שי' הירוש' רפ"א דערלה הנ"ל וא"ש מש"כ רבינו כאן סתם:

הלכה כו

התרומה בזה"ז כו'. **ע'** בהשגות משה"ק מלע' ה"ה דשם מבואר דירושה שניה הוי מה"ת וכ"כ בזה לעיל. והנה בירוש' פ"ו דשביעית ופ"א דקדושין אמר שם ר' אלעזר דבית שני

רק מדרבנן ואף דשם א"י חל לקדה"ג ע' בירוש' דמאי פ"ב ה"א דפליגי ר"א ור"י דר"א ס"ל דרוב א"י נתונה ביד גויים ור"י ס"ל דנתונה ביד ישראל ע"ש. והנה זה כ"כ לע' דאף דקי"ל אין קנין לעכו"ם זה רק לענין דין ואיסור של טבל אבל הקדושה פקעה וכיון דס"ל דרובה נתונה ביד גויים נמצא דפקעה כל הקדושה וכע' שכ' התוס' כתובות דף מ"ה ע"ב גבי מוקף חומה ובירוש' פ"א דמגילה גבי כרך וע' חגיגה דף כ"ה ע"א דגזרו טומאה בגליל משום רצועה של כותים דהוי בגדר חו"ל לע"ז וע' תוס' פ"א דדמאי ופ"ה גבי עיירות של כותים ואוצרות של יבנה וע' כתובות דף קי"א לעולם ידור אדם כו' ובתוס"א ע"ז פ"ו ע"ש וא"כ י"ל דלכך ס"ל לר"א דבית שני לא הוי הקדושה רק מדרבנן אך רבינו ז"ל כיון דמצריך ב' דברים א' שיהיה א"י וזה לענין קדושת מקום והשני שיבואו שם כל ישראל ובל"ז לא חל הדין ונ"מ דאם באו כל ישראל לאחר שהתבואה גדלה שליש וכ"ד דבכיבוש ראשון הוי פטור לכמה שיטות ע' ר"ה דף י"ג ובירוש' פ"ב דחלה ובכיבוש שני חייב וע' מש"כ התוס' ערכין דף י"ג ע"א גבי הני שית שנין:

אך באמת נ"ל כך דרבינו ס"ל דהטעם דגבי חלה בעי ביאת כולכם משום דחלה כ"ז שלא נטבלה דהיינו שלא נתגלגלה ולא נתחייבה אין עליה שום חיוב כלל וא"כ עיקר חיובא בא ע"י אדם ולא ע"י קרקע משא"כ בתו"מ דרק החיוב טבל שבה בא ע"י אדם ולא ע"י קרקע כמבואר בנדרים דף נ"ח וע' חולין דף ק"כ ע"ב דמבואר שם דטבל מקרי איסור הבא מאיליו ע"ש ובתוס' קדושין דף ל"ח ע"ב אבל מ"מ אם קרא שם תרומה אף באותו שלא נגמרה מלאכתו חל עליהם וה"נ בתו"מ בבית שני דהחיוב תרומה לא הוי רק מדרבנן אבל אם קרא עליהם שם תרומה שפיר יש בה קדושת תרומה מה"ת אך אם היתה של גוי אז נפקעת לגמרי ולא חל עליה שם קדושת תרומה מה"ת והך דנדה דף מ"ז ע"א מה דאמר שם דר' יוסי סבר תרומה בזה"ז דאור' לא קאי אהך דשם דף מ"ו ע"ב מקטן שלא הביא ב"ש דשם די בזה כיון דהטבל לא הוי מה"ת רק דנ"מ לגבי דמוע דכיון דהתרומה רק מדרבנן והדמוע דרבנן היך מפקיע חיוב חלה דהוי רק חד דרבנן וע"כ דהתרומה הקדושה שבה מה"ת ולכך הדמוע שלה מפקיע את החלה שהיא רק דרבנן אך יהא נ"מ אם יש שיעור חלה לבד מהתרומה המדומעת או הוא משלים לחמשת רבעין וע' בירוש' פ"א דחלה הוי מחלוקת בזה ותרומות ספ"ז אך נ"מ לפי שי' רבינו לק' בפ"ב ה"א דגם מעשר פירות הוי דאור' וכן תרומה לא כשי' הראב"ד בתו"כ פ' בחקותי דס"ל לחלק בין תרומות למעשרות דבמעש' חייב ובתרומה פטור וע' תוס' בכורות דף נ"ד ור"ה דף י"ב דס"ל דכל הני קראי הוי רק אסמכתא בעלמא והר"א ס"ל דתרומה לא הוי רק דיש עליו שם טבל וזה רק במילי דמדגן וע' נדרים דף נ"ה ע"א גבי הך מחלוקת דר"מ ורבנן

אם דגן מקרי גם שאר מינים וע"ש ברא"ש דהא דיליף מקרא משום דתקנא הוי כלשון בנ"א וכן כ' התוס' ב"ב דף קמ"א ע"א דתנאי ב"ד הוי כלשון בנ"א ולא כלשון תורה ע"ש גבי טמטום ובירוש' פ"ו דדמאי ה"ג דהיכא דאמר ע"מ שיהא המעשר שלי וליורשי אב ר"ל רק יורשים ד"ת או אף יורשים שאינם ד"ת ור"ל כגון ירושת הבעל אם נימא דהוי רק דרבנן ונ"מ ג"כ להך דב"ב דף קכ"ג ע"ב גבי מכירי כהונה אם גם שם הבעל יורש אם נימא כמו בהך דחולין דף קל"ב דאכל בשביל אשתו אם מתה אשתו לאחר שחיטה אם הבעל נוטלם וכן נ"מ מה דנוטל בשביל אשתו אם הוא משום דידו כידה וכמו שהגיע ליד אשתו או דהוא בעצמו נוטל:

והנה מלשון רבינו ספ"י מהל' בכורים נ' דגבי רה"ג צריך ליתן להכהנת אשת הישראל ולא לבעלה רק גבי מתנות שם בפ"ט ה"כ פסק כן דהבעל נוטלן משום דגבי רה"ג כ"ז דלא אתי ליד כהן אינו כלום ולכך חייב באחריות ע' תוס' ב"ק דף ס"ו ולכך א"א להבעל ליטלם משא"כ במתנות דכבר חל עליהם שם ודלא כתוס' קדושין דף ח' דגם פדה"ב יכול ליתן. ונ"מ ג"כ אם הבעל ישראל יכול ליתן רה"ג לאשתו כהנת אי נימא דידו כידה וע' בתוס' פ"ג דמעש"ש דאף למ"ד יש קנין לאשה בלא בעלה מ"מ אסור ליתן לה מ"ע דהוי גדר להזהיר עני על שלו ובנדרים דף פ"ג ע"ב יכולה ליהנות וב"מ דף י"ב ע"א גבי בנו ואשתו וע' תענית דף כ"ד גבי הך דאלעזר איש ברתותא דמבואר שם דהיכא דהבעל הפקיר דבר לעניים גם אשתו מותרת ליטול מזה וע"ש בפס' תוס' וכן נ"מ גבי מנחה דמבואר בזבחים דף ה' ע"ב דליורשים יש בה זכות אם מתה אשתו אי בעל זכה בזה וע' ב"מ דף ל"ד ע"ב גבי כפל ובגיטין דף מ"ז ע"ב גבי בכורים אי מתה בדרך ומש"כ רבינו הל' בכורים פ"ד ה"ו אע"פ שמתה ור"ל אף דקי"ל דירושת הבעל דרבנן וא"כ הוי כמו מכר כיון דמה"ת הקרקע שייכא ליורשי אשתו וס"ד דאינו קורא ע' בכורות דף נ"ב ע"ב דיוצא ביובל אך רבינו לא פסק כן בהל' שמיטה רק ס"ל דאינו יוצא ביובל וכ"כ בזה וע' ערכין דף כ"ה ע"ב גבי הקדישו שדה אחוזה דבעל הוי כמו שפדתה היא עצמה וכן פסק רבינו בהל' ערכין פ"ד הכ"ב ע"ש מש"כ בזה וכן נ"מ גבי מתנת שכ"מ דקי"ל ב"ב דף קמ"ח דכירושה שויוה רבנן ור"ל כך דכל דבר שעפ"י דין אינו כן רק התנה שיהי' כן אי שוב הוי כמו יורש או רק מחמת תנאי וע' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' אישות פכ"ב ה"ד גבי חרש שנשא פקחית אם יורשה ר"ל כיון שהיא בת דעת הוי כאילו הקנתה עצמה לו שתהיה כאשתו לענין ממונות וממילא הוא יורש אותה או זה רק בגדר קנין ומה שיהי' לאחר מיתה לא מצי מקני ליה וע' גיטין דף פ"ה ע"א דהוי שם בעיא אם ירושת הבעל היא ממילא מחמת האישות או רק דבר פרטי ונ"מ אי הוי שיור בגט או לא

וע' מש"כ התוס' ב"ב דף מ"ט ע"ב דיורשי האשה כנכרים הם כיון שיש בעל ותוס' שם דף קי"ג ע"א ד"ה מתה ובירוש' פ"ט דכתובות דמק' שם דאם התנה ע"מ שלא יירשנה בעלה מי יורשה ר"ל דהא אשה שיש לה בעל אין לה כלל יורשים וא"כ י"ל דשם אין נ"מ בין אב לאח או בן זכר לנקיבה כיון דלא הוי גדר ירושה וכמש"כ לעיל בשם הרמב"ן דגבי חרשית ליכא דין טענת בתולים כיון דבה ליכא תקנת חכמים בכתובה וכ"כ בזה בח"א בהל' אישות פי"א אי זנות גופא הוי מום או רק דנ"מ בדין כתובה ע' בירוש' כתובות פ"א ה"ד דאין זה מק"ט ושם דף י"א ע"ב ודף י"ב ע"א דמשמע דזנות לא הוי מום רק משום דיש שינוי בדין ונ"מ אי הא דקי"ל דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה דהוי מק"ט היכא דהוי בעולה מחמת אישות או כגון שהיתה בעולה שלא כדרכה בזנות דאז לשי' התוס' כתובות דף ל"ט ע"ב יש לה כתובה מאתים אי הוה מק"ט אך הירוש' פ"א דכתובות ה"ג ס"ל דבעולה שלא כדרכה יש לה כתובה מנה וע' נדה דף ח' ע"ב גבי ג' בתולות הן ואמר בתולת אדם כ"ז שלא נבעלה כו' וזה ודאי מאי קמ"ל אך דר"ל אף אם עדיין נשארה בתולה בדין כמו שלא כדרכה והעראה מ"מ אסורה לכ"ג וכתובתה מנה וע' יבמות דף נ"ט ובתוס' שם. עכ"פ זה מבואר מדברי הגמ' והירוש' בעצם הזנות לא הוי מק"ט רק מה דאינה בתולה אף היכא דאין נ"מ לענין ממון כמו הך דדף י"ב ע"א והאי מק"ט דקאמר ר"ל לענין שמפסדת כתובתה אבל הנשואין נשואין גמורים ולא הוי כמו סמפון דדף נ"ח בכתובות וביבמות דף נ"ו וקדושין דף י' והא דאמר שם דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה ר"ל דכיון דאין לה כתובה אסור לדור עמה ומ"מ גבי חרשית ושוטה אין זה מק"ט כמש"כ הרמב"ן וצ"ל דהטעם משום דהוא מכח עצמו ולא מכח ב"ד וע' רש"י שבועות דף ל"ג ע"א דאחר דפגם הוא דפגמה מכתובתה ממאתים לק'. ונ"מ ג"כ למי שנשא אשה מח"כ אף דאין בה גדר נשואין כלל מ"מ שם נשואין בלשון בנ"א יש כמבואר בגיטין דף פ"ה ע"א דעבר ואינסיב וכן מוכח בתוס"א הובא בתוס' גיטין שם דף פ"ג ע"א ד"ה ועמדה ובתוס"א דילן שם הגירסא אחרת ומוכח שם דהוי ביטול התנאי ומ"מ מבואר בתוס"א דיבמות פ"ב דא"ל שום זכות השייך בנשואין וע' יבמות דף פ"ה ע"ב בתוס' גבי פירות שאכל אי מוציאן מידו ושם דף מ"ד ע"ב וכ"כ בזה במק"א ראיה להיפך מדלא מוקי בסנהדרין דף ע"א ע"א מה דמקשה שם דאשה מנין לה מעות דילמא מיירי כגון שהיו מחייבי כריתות כמבואר שם בגמ' ויש לדחות. עכ"פ בלא תנאי ב"ד אין לה דין מה ששייך לנשואין וכן בהך דכתובות דף נ"ד ע"ב גבי תנאי כתובה בכתובה דהק' שם בתוס' היך יכול לשעבד עצמו היכא שאין לו אך ר"ל שהוא עושה זה שיהא בגדר כתובה וממילא משתעבד וכן גבי ב"ד של כהנים שם דף י"ב ע"ב ס"ל ג"כ דהוי

כמו כתובה וכן ר"ל בהך דב"מ דף ק"ד גבי דורשין לשון הדיוט ר"ל דשוב הוי כמו דין ומזיק ממש או תנאי ממש ולכך צריך לשלם ממיטב דהיינו מעדית וכן דאין שמין כמו הך דב"ק דף נ"ח ע"ב גבי המבכיר כרמו כו' וקמ"ל דזה הוי כמזיק פירות גמורים וע' בד' רבינו פ"ב מהל' שכירות ה"ג ופ"ח הי"ג ושם נקט כגי' הירוש' דמשזכה בו הובירה ר"ל דהחזיק בה ולא מטעם הירוש' דמבטל שדה חבירו ולכך לא אמרינן דשמין לכחש גופני ע"ש בתוס' דף ק"ד ע"ב. וכן נ"מ לגבי תנאי דאנשי אלכסנדריה אף דהתנאי לא הוי אך בכתובה מ"מ מהני כמו שהיה בקידושין וכן גבי מדרש כתובה ע' בירוש' דחשיב לה גבי לשון הדיוט ונ"מ היכא דנישאת באיסור כגון ממום שאל"ס דאם נישאת לא תצא מה הדין בכתובה ע' בהל' נחלות פ"ז בהשגות וכ"כ בזה:

וכן גבי הך דמשכון דאמר שם דאהני כתיבה לגרעון ונ"מ מי הפסיד המשכון אם הלוה או מאליו אם ר"ל דהמשכון הוא כמו שלו ונפרע כבר החוב או הוא רק כמו משכון על החוב וע' ב"מ דף ל"ה ע"ב גבי אגביה איהו בחובו אי הוי קנין בחוב שהוא חייב לו או ע"י שעי"ז נפטר מן החוב וע"ש דף מ"ח גבי ייחד לו כלי ובמה קנה אם נימא דמלוה לא הוי קנין לקנות וע' רש"י פסחים דף ל"א דאמר שם דקונה הקרקע בהחוב ומ"מ מבואר בכתובות דף צ"ח דאם שם לעצמו לא עשה ולא כלום רק ע"י ב"ד דצריך אחר להקנות לו וע' פסחים דף י"ג וב"מ דף ל"א דאמר שם הטעם משום חשדא ואמאי לא נימא דא"י ליקח לעצמו וכמש"כ ה"ה ז"ל בשם הרשב"א ע' הל' עירובין פ"ו ה"כ ובהל' אישות פי"ז הט"ו וע' תוס' קדושין דף ח' ע"ב ד"ה צדקה. עכ"פ ר"ל דהוי כמו שזה הדבר יש עליו שם כמו שיהי' זה עפ"י דין ולא בגדר קנין וחיוב וע' נזיר דף כ"ד ע"א בהני תרי לישני אם אח"כ נתגלה שא"צ הקרבנות אי פקעה הקדושה לר' יהודה ובתוס' סוטה דף ו' ע"ב וב"ק דף ק"י ע"ב גבי ש"מ כסף מכפר מחצה וע' ירוש' פ"ד דכתובות על הך דין דבבלי שם דף מ"ט ע"ב גבי הכותב נכסיו לבניו דאשתו נזונת מהם אי מתו הבנים אם היא נזונת מבני בנים אי שוב הוי הנכסים שלהם מחמת אביהם ואינם משועבדים למזונות או דמ"מ זה בא להם מחמת מתנת אבי אביהם וניזונת מהם וע' יבמות דף י"ב וי"ג וק"ז בהך מחלוקת אי ממאנת לזיקתו אף דזה בא מחמת הקדושין מ"מ כעת הוא דבר חדש ממילא ולא מצי ממאנת. וכן נ"מ להיפך לפה"מ בגיטין דף מ"ח ע"א דכיון דהדין הוא שיוצא ביובל נמצא דהמכירה לא הוי רק לזמן והיכא דנתבטל היובל באמצע היך הדין ולפי שי' רבינו בהל' בכורים פ"ג דתליא ביובל שני למכירת הקרקע וע' ב"מ דף ק"ט ע"א דאדרבה המכירה היא לעולם דבל"ז אין היובל מפקיע כמבואר שם דף ע"ט רק אפקעתא דמלכא הוא וע' רש"י ערכין דף ל"ג ע"א דמוכח שם דאם נתבטל היובל שוב נשארה השדה ביד הלוקח

וכ"כ בזה בח"ג בהל' מת"ע גבי הא דירוש' פ"ו דדמאי דאם התנה ע"מ שהמעשר שלו דמבואר בב"ב דף ס"ג דהמוכר שייר לעצמו מקום מעשרות איך הדין אם זרע דבר שאינו חייב במעש' אי צריך ליתן לו חלק עשירי או רק אם יש בו דין מעשר וע' בירוש' פאה פ"ג ה"ו דאמר שם דנ"מ אם הא דצריך להפריש מן הקמה על הקציר אי משום דהדין כן או דהוא רק משום תנאי ונ"מ דאם נשרפה הקמה שנשארה ביד המוכר דשוב לא היה צריך להניח פאה על הקציר של הלוקח אם הלוקח מנכה לו בעבור שלא נתן הפאה על חלקו דאם נימא דמשום דמוכר לו חוץ מחובתו צריך לנכות כיון דלא שילם ואם נימא דהוי דין א"צ לנכות. וכן נ"מ להך דמבואר בב"מ דף ק"י ע"ב גבי משכיר שדהו לשבוע דשביעית מן המנין אף דאין בו שום זריעה ואיך הוא הדין אם דמשכיר לו רק לזרוע שש שנים או דמשכיר לו לשבע שנים רק דזה ממילא ונ"מ אם חזר בו באמצע כמה יתן לו עבור שנה. וכן יהי' נ"מ לגבי המשכיר לשנה ונתעברה השנה אי הוי כמשכיר לי"ג חדשים או זה רק ממילא וכן יהי' נ"מ ג"כ למה דמבואר בד' רבינו בפ"ה מהל' ממרים דגבי ציצית ליכא דין דיהא נ"מ למיתה וקרבן וכבר מקשים ע"ז מהא דשבת דף קל"ט ע"ב גבי יוצא בטלית שאינה מצויצות כהלכתה אך כך דהטעם כמש"כ רבינו בפ"ט מהל' שבת ה"כ דהיכא דהוא צורך הבגד ה"ה מן הבגד ולא משום מצוה רק דהמצוה משוי ליה כצורך וכע' הך דשבת דף פ' ע"ב קלקולו זהו תקונו וע"ש דף נ"ב ע"א גבי שאני פרה דדמיה יקרים ולא הוי המוסירה כמשוי וכ"מ. וה"נ כיון דאם נימא דזה כשר לציצית שוב הוי צורך הבגד ולא הוי משוי ואף דבאמת אין הדבר כן מ"מ משוי לא הוי ובטיל לגבי בגד ומבואר בדברי רבינו בהל' ממרים פ"ד ה"ב דצריך שיהי' בה חיוב כרת מב' הצדדין וכאן לא משכחת לה כה"ג וע' מש"כ בזה בח"א בהל' שבת גבי ספק ציצית וכ"כ בזה בהל' מת"ע אמש"כ התוס' ב"מ דף כ"ה ע"ב דספק אבידה הוי ספק ש"ש לרב יוסף ולכא' ק' ממ"נ אי נימא דספק כה"ג נפטר מצדקה הוי ש"ש ודאי ואי לא נפטר לא הוי ש"ש ודאי אך כך דבאמת הני ב' לישני דב"ק דף נ"ו ע"ב אי משום פרוטה דר"י או משום דרחמנא שעבדיה בע"כ כ"כ בזה במק"א דפליגי היכא שצריך ליטול או ליתן איזה דבר אם התורה יכולה לאמר דהוי כמו נטל או נתן ע' ב"ב דף קע"ג גבי הך דערב במאי משתעבד וסנהדרין דף ע"ב ע"א גבי הך דרב דאמר בדמים קנינהו וכן הך מחלוקת דר"י ורבנן בכ"מ דעשו את שאינו זוכה כזוכה ר"ל ג"כ כן אי יכולין לעשות דבר שאינו כישנו. וכן בהך דגיטין דף נ"ב ע"ב גבי אפוטרופוס אי הוי ש"ש ורק משום גדר הנאה ובל"ז לא ובזה פליגי נמי הני תרי לישני דזה ודאי לכ"ע הוי שעבוד של תורה לר"י רק דנ"מ דהתורה אמרה שעי"ז שיוכל להיות שתהי' לו הנאה הוא ש"ש או חייבה אותו התורה בע"כ. ונ"מ למה דמבואר בב"מ

דף צ"ג ע"ב דבאמת היכא דנטר כדנטרי אינשי הוי גדר אונס רק משום דכיון דנוטל שכר מחויב לעשות זה ולשמור שמירה מעולה איך יהי' הדין גבי שומר אבידה כה"ג וזה תליא בהני טעמים וא"כ שוב א"ש מש"כ התוס' ב"מ הנ"ל דזה רק דין דנעשה ש"ש וא"כ אם אינה אבידה לא הוי ש"ש וכ"כ כה"ג במש"כ רבינו בהל' איסו"ב פ"א גבי עד טומאה לאחר קינוי וסתירה דרק בכהן לוקה על אשתו משום זונה ולא בישראל משום דע"א לא הוי בירור רק התורה האמינתו וזה רק היכא דהוי דין זונה אבל היכא דמפורש בקרא אשר הטמאה זה לא שייך רק אם היה מעשה טומאה ולא ע"י ע"א וע' בהל' ממרים פ"ה ה"ט דמשמע שם דאף אם הוחזק שזה בנו פטור על מכתו ועל קללתו ול"ד להך דקדושין דף פ' דסוקלין ושורפין דשם פועלת החזקה על שניהם על הבן ועל האב וזהו דר"ל הגמ' בקדושין שם זה על זה ר"ל הבן החיוב שלו משום האם דהיא הוחזקה שהיא אמו וכן האם משום הבן משא"כ גבי הכאה וקללה החיוב הוא רק מצד אחד ולא מקרי הוחזק דהוחזק בעצם הדבר לא מהני רק ע"י דבר אחר ולק' אבאר זה. עכ"פ אם נימא דהיכא דתקנו או התנו אם ר"ל שיהא חל עליו זה הדין וממילא כל הדינים יהיו שייכים בו או זה רק גדר תקנה וע' במש"כ בזה בס' הל' גירושין לחלק כה"ג גבי סימנים דהיכא דהסימן הוא רק שזהו מין פלוני בזה מהני לכ"ע אף אם יהי' נ"מ לדאור' וכן נ"מ לנאמנות ע' קדושין דף י"ב ע"א דמשמע שם דאי לאו שקידשה אחר היתה האם נאמנת שהיה בה שו"פ בהכוחלא וממילא הוי קידושין ותוס' שם דף נ"ב ע"א ד"ה אפילו דנאמנת לאמר שנתכוונה לזכות בהקדושין בשבילה וע"ש דף ח' ע"א דהיא נאמנת לאמר דהיה שם דינר של נחושת ובטלו הקדושין ואף דגבי תנאי מבואר בתוס"א דקדושין דאם התנה ע"מ שיש לי מנה ביד פלוני מקודשת מספק ע"ש פ"ג ובקדושין דף ס' ע"ב דהוא אינו נאמן לאמר שאין לו ובגיטין דף פ' ע"ב גבי גט יוצא מתחת ידי איש ושובר תחת ידי אשה דאינם נאמנים וביבמות דף קי"ב בשניהם אומרים דלא נבעלה דאינם נאמנים ע"ש בתוס' אך שם י"ל דזה הוי כמו דבר שבערוה וע' תוס' גיטין דף ל"ג גבי ביטול הגט דהוי ג"כ דבר שבערוה אך שם י"ל לא מחמת דלא מהימן רק מחמת דלא מהני בלא עדים וכע' הך דיבמות דף ק"ה ע"ב גבי חלצה בינו לבינה ושם ג"כ ר"ל דלא משום דלא מהימני רק משום דלא מהני בלא עדים. וכן ר"ל הך דף ס"ד דשם העדים לא מחמת נאמנות רק מחמת דלא מהני בלא עדים ומה דאמר שם דשליש נאמן ר"ל דהשליש אומר שהיו עדים וע"ש בתוס' ור"ן גבי חזקה שליח עושה שליחותו וא"ש ג"כ מה שהק' שם בתוס' דף ס"ג ע"ב אי זה הוי חצי דבר דזה לא שייך רק בעדי בירור ולא בעדי פעולה ול"ד להך דב"ק דף ע' ע"ב דשם ר"ל מה שאומרים בפנינו קידש היינו הבירור של הקדושין ולא על הפעולה

של הקדושין וע' מה דס"ל לרבינו בהל' גירושין פ"ט הל"ב דהיכא דליכא עדים שנעשה שליח וגם ליכא עדי חתימה לא מהני מה שנתן לה הגט בפני עדי מסירה ומש"כ שם רבינו דהוי ספק מגורשת ר"ל משום שהשליח אומר שעשאו שליח בפני עדים. ויהי' נ"מ לפ"ז דבמדינת הים כיון דתקנו שצריך לאמר בפ"נ לקיום הגט וכ"ז שלא אמר בפ"נ שוב אין לנו בירור שהוא שליח ולכך פסק רבינו בפ"ו מהל' גירושין הי"ד וט"ו דלא קראוהו הוי ספק מגורשת וכן אם נתן לה בינו לבינה צריך לחזור וליטול ממנה וע"ש בהשגות אך ר"ל כך דכיון שלא קראוהו שוב אינם יודעים כלל שהוא שליח ומה מהני בפ"נ וא"ש מה שהק' שם הראב"ד ז"ל וע"ש בפ"ז ה"ה גבי מש"כ אפי' היו שמות מובהקין דלא מהני דשוב אין עדים שהוא שליח ובזה יש לבאר דברי הרא"ש ז"ל שהבאתי לעיל דאין שליח להולכה מצטרף לשנים למסירת הגט אך שם ר"ל שאין עדים שהוא שליח וא"כ לא מהני רק ע"י עדי חתימה כמש"כ רבינו דנעשה כמו שנחקרה עדותם בב"ד כמבואר בגיטין דף ג' ע"א וגבי גט לשני הראשונים דס"ל דצריך גם עדי מסירה לגירושין וא"כ לא נגמר הגט עדיין בלא עדי מסירה ולא שייך לאמר כמי שנחקרה עדותן וא"כ שוב ליכא עדים שהוא שליח עד שימסרנו בעדי מסירה וא"א שיהא הוא מועיל לעצמו וע' בירוש' רפ"ד דגיטין אם השליח נאמן לומר שנתן הגט להאשה והא שהגט בידו הוא משום שהחזירתו והפקידה אצלו וע' בתוס"א גיטין פ"ב דנאמנת אשה לאמר שזה הגט הוא שנתן לה השליח כדי שיכול השליח לאמר בפ"נ וע"כ מיירי שהשליח אינו מכיר את הגט וע' כתובות דף כ' אי מהני שיהא הבע"ד מזכיר את העדים ובהך דהוריות דף ה' ע"א גבי ידעו שהורע וטעו מה הורו ומש"כ רבינו בפר"ד מהל' שגגות ה"ד דלא מהני אם הזכירו אותם החוטאים וכ"כ בהל' אישות פ"ג הט"ו במה דרבינו ס"ל דשליח הקדושין לא בעי עדים ומ"ש מגט ומש"כ רבינו שם כמו שליח הגט ר"ל דע"ז בעי עדים כמש"כ והטעם משום דהקדושין כ"ז שלא קידש אין כאן כלום ומיירי בקדושי כסף משא"כ בגט דהגט כבר נעשה והוי דבר שבערוה ולא מהני בלא עדים:

וגם יהי' נ"מ במה דפליגי רבינו ובעל ה"ג אי בקדושי ביאה די בעדי יחוד כמש"כ רבינו בהל' אישות או צריך עדי ביאה דוקא כמש"כ בה"ג בהל' קדושין אך י"ל דרק גבי קדושין דקדושי ביאה לא הוי עצם הקדושין רק פרט דהרי יש עוד מיני קידושין משא"כ גבי יבמה דשם אינו מועיל הך ביאה לחוד י"ל דצריך עדי ביאה ממש וע' תוס' קדושין דף י"ב ע"ב דמשמע שם כן אך מהך דיבמות דף קי"ב גבי הוא אומר בעלתי משמע להיפך ע' בתוס"א כתובות פ"ד דמשמע דבעי ביאה גמורה לא בגדר חזקה וביבמות דף קי"א ע"ב מה דמייתי שם מהך דנסתרה ובאמת ל"ד כלל דשם הביאה דוקא עושה הפעולה

ולא החזקה וכע' מש"כ שם התוס' דף נ"ג ע"ב דאפי' למ"ד משמש מת כו' חייב מ"מ גבי ייבום לא מהני דבעי הקמת שם וה"נ כן דעכ"פ דרך הקמת שם לא הוי וזה תליא אם בכל דבר חזקה דמהני אם ר"ל דודאי נעשה המעשה או דלענין דינא מהני כאילו נעשה וכשי' רבינו דס"ל בהל' איסו"ב ובהל' נב' ובהל' אישות דנשואין אף דודאי לא נבעלה הוי כמו שנבעלה וכן ס"ל לענין גירות ולענין שחרור ולענין קנין דכל שנעשו דברים המראים לנו שנעשה כבר הפעולה הוי כמו שזה גופא הוא הפעולה ע' פ"א מהל' מכירה גבי הך דאי דליליה צנא דפירי ובהל' איסו"ב פי"ג ה"ט ובהל' עבדים פ"ח ובירוש' פ"א דסוטה דמביא שם ד' התוס"א פ"ז דגיטין גבי מגרש את אשתו ונתייחדה עמו בעד א' שחרית ועד א' בין הערבים ואמר שם דא"צ גט כ"כ בזה במק"א דע"כ ר"ל דמיירי שכ"א אומר שנתייחדה בפניו ובפני עוד אחד דאל"כ מה זה ראיה להך בעדי סתירה דהא בלא שני עדים אינו כלום אף אם אמת הדבר כיון שזה הפעולה בעצם לא ראיה שנפעל אך א"כ לפ"ז למה באמת א"צ גט כיון דזה רק בירור וצ"ל כך דהא דאמרינן דכיון דנתייחדה הוי זה גופא קדושין בגדר ביאה זה לא שייך רק היכא דהוא נ"מ לדינא אבל כאן כיון דלפי דברי העד הראשון שאומר שבשחרית נתייחדה בפניו ובפני עוד אחד א"כ היא א"א ולפ"ז העד הב' המעיד שבערב ג"כ נתייחדה אין לנו בזה רק מילי בעלמא וליכא כלל ע"ז גדר עדות וא"כ א"א לקבל כלל עדותו ולכן לא מצטרף דמה נ"מ לנו כיון שהיא אשתו וכמש"כ הבעה"מ ז"ל על הך דר"ה דף כ"ה גבי ראינו את הישנה כו' ע"ש דזה אינו נכנס כלל בגדר עדות:

ובאמת כן הוא כוונת הגמ' ביבמות דף קי"ח ע"א כל לא מת בעדות איש לאו הכחשה היא ע"ש ברש"י ותוס' אך ר"ל כך דגבי עדות אשה מי שאומר לא מת כל זמן שאין לנו אחר המכחישו אין עליו שם עד כלל דהא היא א"א בלעדו וא"כ הפעולה שלו לא שייך רק היכא שיש אחר שאומר להיפך ולכך גבי צרה כיון דמה שאמרה מת לא מהני בשום דבר להשניה שוב הכחשה דידה לא מהני כלל וע' סוטה דף ל"א ע"ב בהך דע"א אומר נטמאת וע"א אומר לא נטמאת וע"ש ברש"י ד"ה ושנים דפי' דהשנים אומרים שאנחנו היינו עמך באותה שעה ולא ראינו שנטמאת. ולא פי' שאומרים שאתה היית עמנו אך באמת כך דהנה באמת לכא' למה דחקה הגמ' שם בהך מחלוקת גבי ע"א אומר כך וע"א אומר אינו שותה דילמא ר"ל כך דלמ"ד לא היתה שותה ר"ל דהעד שאומר לא נטמאת הכוונה דאומר שכל הזמן שאתה היית שם גם אני הייתי שם והלכנו משם שנינו ועדיין נשארו בסתירה וא"כ אף לפי דבריו כ"ז שלא שתתה היא סוטה ועדותו לא מהני רק בזמן שיש עד שאומר להיפך לכך אמרינן דלא תשתה דהעד הראשון אינו מניח לה לשתות

משא"כ למ"ד היתה שותה ר"ל כך דהעד הב' אומר להיפך שהיה שם כל זמן הסתירה וראה שלא נטמאת וא"כ לפי דבריו היא מותרת לבעלה וכ"כ בזה בח"א וכן משמע בירוש' ספ"ו דסוטה דאם היה קינוי וסתירה וע"א אומר שראה שלא נטמאת באותה הסתירה מותרת לבעלה וא"כ נמצא דאף בלא עד הראשון היתה עדותו מועלת להתירה לבעלה ולדברי העד הראשון היא בודאי אסורה לבעלה ונשאר ספק ולכך היא שותה ולמה נדחקו בזה בגמ' שם אך באמת המעיין בירוש' שם וכ"כ בזה קצת בח"א בהל' אישות ובהל' סוטה. נ' כך דיש בזה ג' דינים דאם היה סתירה טובה דהיינו רק ב' ואמר ע"א שנטמאה באותה סתירה אז הוי כמו זנתה ודאי ונ"מ דאם מת בלא בנים פטורה מן החליצה ומן הייבום כמו סוטה ודאית ואז לא מהני ע"א לאמר שלא נטמאת להתירה לבעלה ואם לא היתה סתירה טובה כגון שהיו ג' או שהיתה סתירה טוב' רק שעד אומר שנטמאה שלא באותה סתירה אז מהני העד רק לענין שלא תשתה דאסורה רק בגדר ספק ואם לא היתה סתירה כראוי כגון שהיו ג' וע"א אומר שנטמאת של' באותה סתירה אז לא מהני עדותו ושותה. והא דמבואר בירוש' דבע"א אומר שלא נטמאת דמותרת זה רק כשלא היתה סתירה טובה כמו ג' כמבואר שם ואז ע"א שאומר נטמאת לא הוי בגדר עדות ולא שייך כאן כ"מ שהאמינה ולכך פירש"י ז"ל במשנה דהב' אומרים עמך היינו כדי שלא תהי' סתירה גמורה וכ"כ בזה בהל' סוטה. וע' נדה דף כ' ע"ב דנאמנת אשה לאמר כזה ראיתי דההוראה שמורה לה החכם נעשה עפ"י החכם ולא עפ"י עצמה משא"כ באומרת כזה טיהר לי החכם א"כ היא מורה לעצמה וזה לא מהני וע' תוס' רפ"ב דהוריות וע' כתובות דף ע"ב ע"א פלוני חכם טיהר לי כו' והחכם מכחישה דנאמן ע"ש ברא"ש וזה תליא אם הוראה הוי כמו עדות שכך הוא הדין או התורה האמינתו וע' קדושין דף ע"ד דבזמן שאין בע"ד עומדים לפניו אינו נאמן כו' ובאמת הטעם דבמו"מ ובהוראה כ"ז שבע"ד עומדים לפניו הוי בגדר עסוקין באותו ענין כמבואר ב"ב דף קי"ד ושם דף קכ"ח ע"א ע"ש בתוס' וכתובות דף צ"ג ע"א ודף צ"ד ע"ב ושבועות דף ל"ט וסנהדרין דף כ"ד ע"ב דכ"ז שהם בב"ד יכולין הבע"ד לחזור בהם וע"ש דף ל"ב ודף ל"ג ע"ב דנקט שם בגמ' יצא מב"ד זכאי משמע אבל לא יצא מב"ד מחזירין אותו וע"ש בירוש' פ"ד ה"ה גבי המלמד זכות אינו חוזר ומלמד חובה דכל שהם מחוסרים מו"מ יכולים לחזור וללמד חובה וב"מ דף נ"ה גבי ישיבת הדיינים בפחות מש"פ ע"ש ברש"י דכ"ז שלא עמדו הוי חד ישיבה וברי"ה דף ל' ע"א גבי תקיעות ר"ה בשבת:

וכן ר"ל בירוש' סנהדרין פ"ג ה"ג דהדיינים יכולים לחזור בהם קודם גמ"ד וע"ש בתוס"א פ"ו וט"ס שם. עכ"פ י"ל דלכך נאמנים משום דיכולים לחזור בהם אבל אח"כ לא אך שם

שאני כיון דהוי רק שודא לכך אינו נאמן וע' סנהדרין דף ו' ע"א גבי פשרה כי היכי דליהוי סהדי צריך שנים אך מה ר"ל שם אי סהדי על הפסק או שסמכו עליהם וע' במש"כ רבינו בהל' טוען פי"ב ה"ב אם שייך בזה שהם גופא יהיו עדים על עצמן וע' תמורה דף כ"ח ע"א ברש"י דנאמנות בהוראת חכם הוי רק בגדר עדות ובאמת הך דכתובות דף ע"ב ע"א הנ"ל מה ר"ל אי שהכתם לפנינו ואנו רואים אותו שהוא טמא והיא אומרת שקודם לזה היה דיהה והחכם טיהר אותו או להיפך וכ"כ בזה בח"א בהל' איסו"ב דלגבי דיהה או עמוק תליא בהוראת חכם בשעה שראה ולזה צריך סמוך וזהו באמת כוונת הגמ' נדה דף כ' ע"ב שאני התם דליתא לקמן ור"ל כך דמראות הדם צריך החכם לטהר ותליא בפי החכם רק דגבי דמים די אם מראה כתמה ולא עצם הכתם והחכם מטהר לה משא"כ באומרת שכזה טיהר וזה הכתם לא טיהר לא מהני דזה הכתם לא היה קמיה חכם וכ"כ בזה בהל' איסו"ב במה דאמר בנדה שם הך טיפתא קמייתא כו' בין טמאה לטהורה ודאי חזינן ר"ל דהא דצריך חכם זה רק בין דיהה לעמוק אבל בין דם טמא לדם טהור זה לא תליא בהוראת חכם וזה ג"כ ר"ל הא דאמרינן בר"ה דף כ"א לא שמעתי מפי ב"ד מקודש ומאי נ"מ אך כך דעפ"י חשבון היה אמת כאנשי בבל רק משום דקי"ל אתם ואפי' שוגגים כו' אך זה רק לאחר שגמרו וקידשו את החודש אבל קודם לזה יכולים הב"ד לחזור בהם ולכך לא היה יכול להעיד. וע' תוס' מכות דף ו' ע"א אי נאמנין לאמר לאסהודי באנו ושם ע"ב דכ' בהא דקי"ל דמתרה מצרפן לעדות אחת דמיירי שיש עדים שהמתרה ראה אותם אך מד' רבינו בהל' עדות פ"ד לא משמע כן וע"כ משום דזה הוי כמו גילוי מילתא וע' סנהדרין דף ל"ו ע"ב בהך מחלוקת דר"י ורבנן אי צריך שני עדים שיעידו מה אמר הדיין ובירוש' שם מבואר דצריך ב' עדים ורבינו בפה"מ פי' דפליגי בזה ר"י ורבנן ובירוש' פ"ז דגיטין על הך דלא תתייחד עמו כו' ודי בעבד ושפחה ואמר שם דצריך עדים דהיו שם עבד או שפחה וע' תוס' דנגעים הובא בר"ש ספ"ה דנאמן הכהן לאמר נגע זה טמאתי ונגע זה טהרתי וצ"ל דכיון דזה בא על פיו דבלא פיו אין הנגע טמא ולא טהור ולכך נאמן וע' בדברי רבינו בהל' שבועות פ"ב הי"ג דאמר שם דהבעל או האב נאמן לאמר דביטל הנדר בלבו ומשמע שם דמיירי אף לאחר שעבר מעל"ע של שמועה וע"כ משום דכיון דגבי ביטול די בלב כשי' רבינו בהל' נדרים פי"ג לכך בזה נאמן אף בשעה שאין בידו וכן הוא בתוס' דטהרות הובא בר"ש שם פ"ה מ"ט:

ובזה י"ל ג"כ ד' רבינו דגבי מזיק פסק בהל' חובל פ"ב ה"ח דרק אם הוחזק שהוא חרש אז חייב לשלם ובהל' ממרים פ"ה ה"ו לא כתב כן רק דנהרג וע' מש"כ בזה בהל' נ"ב פ"א בח"א דהנה ע' בד' רבינו ספ"א מהל' חובל פסק דצריך שיביא' החפץ לב"ד ולא כמו גבי

מיתה ע' ב"ק דף צ' ע"ב בהך מחלוקת דר"ע ושמעון התימני ובמש"כ רבינו בהל' רוצח פ"ג וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין פ"ח ה"ב דנ"מ אם טעו באומד דאי נימא דזה ג"כ שייך לב"ד אז גם ע"ז שייך אם יצא מב"ד זכאי וע' רש"י סנהדרין דף ע"ח ע"ב גבי אמדוהו לחיים ומת דאמרינן דאח"כ נתקלקל ובאמת בזה פליגי ר' נחמיה ורבנן דר"נ ס"ל שם דע"ז לא צריך קרא דהרי יצא מב"ד זכאי ר"ל דס"ל דזה הוי דין לא גלוי מילתא רק דצריך קרא דהיכא דאמדוהו למיתה והיקל דבהבריא לגמרי לכ"ע פטור אף אם אח"כ מת רק היכא דהיקל דהוא עוד חולה ע' גיטין דף ע"ב ע"ב גבי שכ"מ שניתק מחולי לחולי דאם הלך על משענתו בעי אומדנא אי נתרפא מחולי הראשון וס"ל לר"נ דהך אומדנא פוטר' אף אם אח"כ מת ורבנן ס"ל דאין אומד אחר אומד והנה רש"י מפרש דר"ל דלא מהני האומד דכיון דמת אח"כ הוי כמו הך דיבמות דף פ' ע"א כיון דתחלתו וסופו לקוי אמרינן דודאי גם באמצע לקוי אך יהי' נ"מ אם מת מחמת חולי אחר דלזה מהני האומד כמו בהך דגיטין דף ע"ב ע"ב הנ"ל:

אך י"ל כיון דהחולי השני בא מחמת המכה הראשונה י"ל דחייב מיתה דלא גרע ממצמצם דמבואר שם דף ע"ז דחייב מיתה ואף דגבי אמדוהו לחיים ומת כ' רש"י דאמרינן אח"כ הכביד וע"כ שם איירי דהיה חולה ולא נתרפא לגמרי דאל"כ גם באמדוהו למיתה ואח"כ נתרפא פטור אך י"ל דשם הטעם מחמת דיצא מב"ד זכאי וכע' דאמרינן שם דף ל"ג ע"ב דאומד הוי ג"כ דין ונ"מ דצריך להיות האומד בב"ד של כ"ג אך ע' בתוס"א דב"ק פ"ט שם מבואר להדיא דאף לרבנן דפליגי אר' נחמיה זה רק אם אמדוהו שמת מחמת מכה הראשונה ולר"נ אף בזה פטור משום דס"ל דהאומד פוטרו וע' בירוש' סנהדרין שם דהוי מחלוקת בזה אי אמרינן דאומד של טעות היה או דגזה"כ הוא ונ"מ דאמאי באמדוהו למיתה וחיה לא אמרינן לגבי ממון דיהי' פטור כאילו יצא מב"ד זכאי ע' תוס' כאן ובירוש'. וכן להיפך אם אמדוהו לחיים ומת וע' מכות דף כ"ב ע"ב דהיכא דחזינן דהוי אומד של טעות דהיינו שבו ביום אמדו אומד אחר אז נתבטל האומד הראשון ולא אזלינן בתרי' כלל והוי כמו ביבמות דף צ"ב ע"א גבי הורו ב"ד ששקעה חמה דהוי טעות אבל ביום אחר י"ל דאח"כ נשתנה ונפטר וע' ב"ק דף צ"א ע"א דמבואר שם דאם אמדוהו ליום אחד ונתרפא באמצע היום דמן השמים רחימו עליה ולא אמרינן כהך דמכות הנ"ל דאומד של טעות היה:

והנה באמת הך מחלוקת דב"ק דף פ"ה ע"א גבי עלו בו צמתים ומבואר שם דאף אם חיתה לגמרי אם נסתרה אח"כ צריך לרפותה ולא כמו גבי מיתה ע"ש ברש"י ונ' דר"ל כך אם כיון דחיתה אמרינן דחיתה לגמרי או י"ל דרק נתחברה ואח"כ נסתרה וע' שבת

דף קל"ג ע"ב ויבמות דף ע"ו ע"א גבי כרות שפכה דסופו לסתור וכמו גבי קרום שעלה מחמת מכה ובאמת מה ר"ל שם ביבמות אם רק בעת שנסתרה הסתימה יש עליו שם כ"ש או כיון שסופו לסתור לא הוי סתימה כלל וזהו הנ"מ שם גבי הך דניקב ונסתם רואין כו' דאז לא מקרי סתימה כלל ובין הך דשם במד"א בגדול איכפולי מיכפל ר"ל דאח"כ נפסל ובמק"א הארכתי בזה וע' גיטין דף פ"ו ע"א דאם החולי נתרפא ובתוך ב' שנים חזר הוי מום דהוא מחמת חולי הראשון אך י"ל דשם מחמת דכן הוא התנאי וע' ירוש' ב"ק פ"ח ה"ב מוכח דהטעם משום דחזינן דהתורה חדשה לנו שצריך ליתן שבת ורפוי אף היכא דעפ"י דין אינו מחויב וה"נ כן וע' תוס' ב"ק דף נ"ט וכתובות דף ל"ט אי גרמא חייב בחבלות וי"ל דזה תליא דאף אם נימא דמצמצם פטור בנזקין ע' סנהדרין דף ע"ו ע"ב זה רק בנזקי ממון משא"כ בנזקי גופו וכע' דס"ל לרבינו גבי אומד דגבי בור פסק בהל' נ"מ פי"ב דגם כ"ש חייב משא"כ בנזקי גופו כמבואר ספ"א בהל' חובל וע' פ"ה שם דס"ל ג"כ דצריך עדים ע"ז ובלא עדים לא מיחייב מן התורה דזה הוי כמו חיוב גמור וד"נ ולכך מבואר בב"ק דף צ"א דאם אמדוהו לכך וכך ואח"כ נשתנה אזלינן בתר אומד רק דגבי שבת פליגי בב"ק דף פ"ה אי זה ג"כ בגדר נזקי גופו או רק ד"מ ואף דרפוי ג"כ הוא כמו ממון כמו שפסק רבינו פ"ו ה"ז שיש ב' מיני רפואות א' לרפאות המכה וא' לרפא כל הגוף שנחלה ע"י המכה ובושת ע' מש"כ רבינו פ"א הי"ח ופ"ה ה"ז ובאמת זה תליא בהני תרי לישני דב"ק דף פ"ו ע"א אי שמין הבושת אף באותו שאין לו דין בושת וע' תוס' ב"ק דף כ"ד ע"ב דמועד לא הוי עד שיתייעד במחויבין משום דלא שייך עמידה בב"ד רק במחויב אך באמת רבינו ז"ל לא ס"ל כן בהך דב"ק דף מ"א ע"א גבי כופר וס"ל דאף אם הרג ל"ג טריפות חייב לשלם כופר וכן לכל פטורים וע' תוס"א ספ"ג דשבועות אי מה ד"נ לעדים כו' ר"ל דתליא רק בעדים ובלא עדים לא כלום:

והנה האומד של מלקות בסנהדרין דף י' יליף לה משום דבעינן אגבא דחייא ובעינן אחיך ובכריתות דף י"א ע"א יליף מקרא דבקרת תהיה וזה תליא אי האומד הוא גזה"כ או מטעם דסנהדרין הנ"ל וע' ב"ק דף פ"ד ע"א דמיית לימית ובאמת לפה"נ מגמ' דילן ומתוס"א מכות שם מוכח דהאומד צריך שיהא יכול לקבל מ' ומלקין אותו רק ל"ט וזה ר"ל בתוס"א דמכות אמדוהו שאינו יכול לקבל אלא מ' כו' גורעין ר"ל דנותנין ל"ט ונ"מ דאם אמדוהו שא"י לקבל רק ל"ט אז אין נותנין רק ל"ו וזהו כוונת הגמ' מכות דף כ"ג לימד על הראשונות שהן מכה רבה ר"ל דהארבעים שצריך לאמוד אותו הוא מכה גדולה ולא ילקו אותו כך:

ועוד צריך אומד שלא יהי' נקלה אח"כ כמבואר שם במכות ובאמת אם נימא דהאומד

הוי גדר דין י"ל דלא די בג' כמו מלקות רק צריך עכ"פ אומד י' ע' סנהדרין דף ט"ו ודף י' והנה בכריתות דף י"א במד"א דצריך לאמידה שם קאי אשפחה חרופה וי"ל כמו דאמרינן בירוש' הובא בתוס' מגילה דף כ"ג ע"ב דלכך עבדים אין אומדין בי' שמא יברחו וה"נ כן וע' כתובות דף ק' ע"ב וכן יהיה נ"מ בהך מחלוקת דסנהדרין דף מ"ה אם האשה נסקלת ערומה ואיך יהי' הדין גבי מלקות דגמ' דילן במכות דף כ"ג יליף משום דכתיב ונקלה וע' תוס' סוטה דף ח' ע"א ושם קאי אאשה ורבינו בהל' סנהדרין פט"ז וכן הוא בספרי פ' תצא יליף לה מדכתיב והכהו ולא בכסותו וגבי אשה מאי וכן נ"מ גבי שפחה אי חיישינן לקלון ע' נדה דף מ"ז ע"א ובדברי רבינו בס' הל' עבדים וגם י"ל דגבי שפחה הוי זה בגדר ממון משום האדון כמו הך דסנהדרין דף י"ט ע"א ע"ש בתוס' ונ' דנ"מ אם עבד הרג את הנפש בשוגג דגולה כמבואר בגיטין דף י"ב דאסור לגואל הדם להרוג אותו משום ממונו דאדון וא"ש מה שהק' בח"ב וח"א לשי' הירוש' ב"ק וסנהדרין דעבד היוצא לסקול הוי יאוש אמאי לא נימא כן גבי עבד שהרג בשוגג משום גואל הדם ובמק"א אבאר זה. עכ"פ צריך אומד ב"ד להדבר והנה ע' בירוש' רפי"א דסנהדרין דחבורת נזקין צריך שיהא חסרון וחבורת שבת א"צ ובבן לאם הוי שם בעיא דלא איפשטא וע' ב"ק דף פ"ו ע"א דלכך חרשו חייב משום טיפתא דדמא דנפל כו' ושם דף פ"ד ע"ב בהך מחלוקת דבן עזאי גבי מאי נאמר תחילה וע' שבת דף ק"ז ע"ב דבעי חבורה שאינה חוזרת וחולין דף מ"ו ע"ב גבי שאר שרצים כו' וב"ק דף פ"ו גבי שבת הפוחתו בדמים אך כך דגבי נזקין צריך שיחסר לו איזה דבר ואף אם חסרון וההיזק ב' דברים לא איכפת לן וצריך לשלם עבור ההיזק וכע' שכ' רבינו בפ"ב מהל' חובל ה"ד גבי מגלח דאף דהנזק הוא מה שהזיק לראש בהכויה וזה חוזר מ"מ צריך לשלם לו עבור השער שחסר שאינו חוזר לעולם וא"כ נמצא שההיזק והפעולה הם ב' דברים ומ"מ חייב וע' ב"ק דף מ"ט ע"א דחייב על דמי ולדות אף אם הכה אותה במק"א רק שיהא מגיע השיחמא לולד וע"ש דף נ"ט ע"א גבי כחש גופנא ובתוס' שם גבי צער הבא אח"כ וזהו ר"ל בב"ק דף פ"ד הנ"ל כויה נאמרה תחילה ר"ל כהך דחולין דף ח' ע"א גבי ליבן שפוד והכה בו אם חבטה קדים או הבלא קדים וע"ש דף פ"ה ע"ב גבי שיבר את ידו ואח"כ כו' וא"כ נמצא דהחיוב הוא לא על הפעולה שעשה רק על הנזק שנעשה אח"כ וזה שייך לב"ד ולכך צריך להביא החפץ לב"ד ולא סגי בעדים כמו גבי מיתה וזה ר"ל התוס"א דשבועות הנ"ל דדיני נפשות סגי בעדים והנה גבי חרשו משלם לו דמי כולו והפעולה לא הוי רק דע"י נפלה טיפתא דדמא ונסתמה השמיעה והתשלום הוא על החרשות ולכך לא מהני מה שאומר שנחרש כיון שע"ז אנו דנין משא"כ גבי מכה אביו דהחיוב הוא לא על החרישה כ"א דע"י מה שנחרש

נתברר הדבר שנעשה ע"י הכאה שלו חבורה דטיפת דם וע"ז שפיר נאמן והוי רק גילוי מילתא וכמש"כ וכע"ז ר"ל הגמ' ביבמות דף פ' ע"א דלגבי סימני סריס לא חיישינן שמא הבריא בינתים ולגבי מום של בהמה חיישינן ואמר שם דזה לכולא גופא וזה לחד אבר ור"ל ג"כ כן דגבי מומין ר"ל כך דאם אמרינן שזה הדבר לא נפסק באמצע הזמן הוה מום ואי לא לא הוי מום ואיך יכולים להביא ראיה ממנו עליו דע"ז גופא אנו דנים ואמרינן דנפסק ואין זה כלום משא"כ בסימני סריס הסימנים אינם כלום דהם פרטים והסירוס הוא בעצם הגוף רק שזה בירור שהוא סריס ולכך אמרינן דמתחלתו וסופו כך גם באמצע כך וא"כ ראיה שהוא סריס וע' נדה דף ס"ט ע"א בהך מחלוקת דרב ולוי וכ"כ דזה ג"כ המחלוקת דר' נחמיה ורבנן בסנהדרין דף ע"ט אם הקיל ממה שהיה ואח"כ מת ומה דנקט שם במשנה שרגלים לדבר פי' רבינו וכן מבואר בירוש' דזה קאי את"ק ובעצם זו המחלוקת ר"ל אי זה בירור שאומד האמצעי הוא בטעות כמבואר בירוש' שני אומדים רבים על אחד או דר"ל דעי"ז חזינן דהמכה גרמה לו שימות ובאמת רבינו ז"ל בהל' רוצח פ"י דהך דאין אומד אחר אומד ר"ל דאין אומד כיון דכבר אמדוהו ובדבר הצריך לאמוד לא אמדינן ליה עוד הפעם וכן מוכח במכות דף כ"ב ע"ב דאם אמדוהו לקבל מ' ולמחר אמדוהו שהוחלש ואינו יכול לקבל כ"כ פטור לגמרי דכיון דאומד הראשון היה טוב ונדחה שוב אין אומדין אותו כלל וא"כ לפ"ז יהיה נ"מ דר' יהודה דס"ל דמלקין אותו מ' יהיה עי"ז קולא דאם למחר אמדוהו דא"י לקבל רק ל"ט יפטר לגמרי אך לפמש"כ לעיל י"ל דגם לרבנן כן. ויהיה נ"מ ג"כ לגבי ע"כ אי צריך שיוחזק דוקא דשם הוא רק על החרישה ועל הסימוי ואף אם הכהו על מק"א ועי"ז נסתמא או נתחרש יוצא לחירות כמבואר תוס"א דב"ק פ"ט וע' תוס' ב"ק דף צ"ח ע"א רק שם צריך שיעשה בו מעשה כמש"כ התוס' ב"ק דף צ"א בשם התוספתא דכיון דבאמת לא חסר לו כח השמיעה ולא גוף האבר רק שביטלו במלאכתו ע"י סבה אחרת וע' מש"כ בזה בהל' כלאים פ"ט בח"ג. וכן נ"מ במה דשפחה חרופה לוקה דמאן לימא לן דהוי גמר ביאה ע' בכריתות דף י"ב ע"ב ובפרט לשי' הירוש' פ"ו דיבמות דס"ל דאינו חייב עד שיפלוט דלא כתוס' יבמות דף נ"ה ע"ב דבשלמא גבי קרבן אדם מביא ע"י עצמו וצ"ל דזה רק כמו גילוי מילתא וע' תוס' קדושין דף ס"ד דדבר שעליו מוטל הוי כמו בידו אך שם רק לענין קרבן ולא לענין מלקות אך לפמש"כ בהל' איסו"ב ובהל' אישות דרק לענין קרבן צריך כל הני אבל לענין מלקות לא צריך גמר ופליטה ובפרט לשי' רש"י ביבמות דף נ"ה ע"א דס"ל דיש לאו דלא יהיה קדש גבי שפחה חרופה וע' רש"י סנהדרין דף נ"ז ע"א גבי בן נח שייחד שפחה כו' ושם ר"ל רק בשפחה נכרית לעבד נכרי דאל"כ לא שייך כלל גדר אישות ואין ב"נ

נהרג ובפרט לשי' רבינו בהל' מלכים פ"ח דס"ל דהטעם משום אישות דלא כרש"י דפי' משום גזל ואמר שם בגמ' דעכו"ם בישראל חייב ופירש"י רק בשפחה חרופה לעבד עברי דבע"כ לא נקרא מיוחדת כלל כמבואר נדה דף מ"ז וע' מש"כ רבינו בהל' עבדים פ"ג ה"ח דא"י ליתן ב' שפחות לעבד אחד ולא שפחה אחת לב' עבדים ולכך נקראת מיוחדת אף למ"ד דלא תפסי בה קדושין ע' גיטין דף מ"ג וכ"מ וע"ע אחר אסור בה משא"כ בשפחה כנענית לע"כ כמבואר בנדה דף מ"ז הנ"ל:

אך קשה למ"ד בכריתות דף י"א דשפחה כנענית לעבד כנעני הוי ג"כ בגדר חרופה ובמק"א אבאר זה. עכ"פ אמרינן דהיכא דנקרא ע"ז שם הדבר הוי זה כמו הדבר בעצמו וזה ר"ל בירוש' דדמאי הנ"ל אי הוי באמת כמו דין ירושה דמאליו וכמו לשי' רבינו גבי ירושת הבעל דאף דרק מדרבנן מ"מ אינה חוזרת ביובל דכירושה שוויוה רבנן כמבואר ב"ב דף קל"ט ע"ב או דהוי רק גדר תנאי ובאמת בכה"ג פליגי הבבלי והירוש' בגיטין ספ"ז גבי עכו לענין תנאי גיטין דבגמ' דילן דף ע"ו ע"ב פריק דעכו הוי כא"י ובירוש' שם אמר דרק לענין דין הוי כא"י ולא לענין תנאי גיטין. חזינן דהירוש' ס"ל דאף דבר דנ"מ לענין דין מ"מ בלשון בנ"א לא הוי כך וגמ' דילן לא ס"ל כן וכן נ"מ להא דמבואר בקדושין דף י' גבי כל הבועל דעתו אגמר ביאה ע"ש בתוס' אי זה רק לדין או גם בתנאי ונ"מ אם גירשה ע"מ שתבעל לפלוני אי צריך ג"כ גמר ביאה וזהו כוונת הירוש' גיטין פ"ט ה"א ר"מ בעי למה זה דומה כו' בתחלה אסור לבעול ע' בה"ה ז"ל פ"ח מהל' גירושין הי"ג ובהשגות:

אך באמת ר"ל אי נימא דעל מנת לאו כמעכשיו א"כ לפ"ז בתחלת ביאה דלא נתקיים עדיין התנאי הוי כבועל א"א ויהי' אסור לקיימה וע' תוס' יבמות דף נ"ט ע"ב אך בירוש' הירוש' ס"ל פ"ו דיבמות דכה"ג יכול לקדש אשה בביאה וע"כ דס"ל דתחילת ביאה קונה וה"ה לענין תנאי. עכ"פ הגמ' דילן ס"ל דדבר הנוגע לדין התקנה והתנאי הוי כלשון תורה דלא כשי' התוס' ר"ה דף י"ב ע"א דזה הוי רק לשון בנ"א וע' ירוש' בכורים פ"א מה דהביא ראיה דדבש דאמר בקרא לענין בכורים לא ר"ל דבש תמרים רק תמרים ממש שיוצא מהם דבש דדבש תמרים אינו חייב ע' ירוש' תרומות פי"א ה"י מוכח שם דכרשינין מה"ת יש עליהם דין תרומה רק תלתן אמר שם דלא ומה דמבואר שם בפ"ט ה"א דזרע תרומת כרשינים אין בהם דין גדולין משום דהוי רק גזירה כ"כ בזה בח"א בהל' מא"ס פי' ה"כ דר"ל רק לדין טומאה שיש על הכרשינים ע' תוס' ס' עוקצין ולק' אבאר זה. אך מ"מ דין טבל ודאי ליכא עליהם וע' יומא דף פ"ג ע"ב גבי כרישין אך שם הוא ירק וירק לכ"ע דרבנן וכמש"כ לק' פ"ב וכמבואר בזבחים דף ע"ו דגם תרומת ירק הוי דרבנן וע'

תוס' בכורות דף נ"ד דגם אסמכתא אין לו ובהך דמכות דף כ"ג ע"ב דבבית שני תקנו מעשר לפירות האילן וזהו משום מש"כ דרבנן דאז הוי כל המעשרות דרבנן וכמש"כ בה"ג בהל' פאה ובהל' חלה דרק בדרבנן יכולין חכמים לעשות תקנה דהיינו השיעור דפאה וחלה משא"כ בשל תורה וזהו ג"כ כוונת הגמ' שבת דף כ"ד ע"א גבי מהו להזכיר של חנוכה בבהמ"ז ר"ל משום דבתפלה דהוי דרבנן ודאי יכולין להוסיף משא"כ בבהמ"ז דהוי דאור' אין בידם כח להוסיף ולשנות וע' בשאלתות דרא"ג דנ"מ אי חל בשבת ושכח ולא הזכיר של חנוכה בבהמ"ז דאז מחויב לאכול מאי וע' תוס' ברכות דף ט"ו ע"א בד"ה אי ר"י דהק' ג"כ כה"ג ובחולין דף פ"ה ע"ב ע"ש ברש"י ותוס' גבי חיה בעזרה דכיון דבעי שריפה מוכח דס"ל דחולין שנשחטו בעזרה הוי בכ"מ רק דרבנן וע' נדה דף ל"ד ע"א חלקת בשל תורה ותוס' שם דף ע"ב ע"א ד"ה אף אתה דהיכא דהוי מדרבנן מחמרינן טפי וכע"ז מבואר בנזיר דף כ' ע"א גבי חו"ל אי משום אוירא אי משום גושא ע"ש בתוס' ד"ה לימא כה"ג ויהי' נ"מ לשי' רבינו דס"ל דמשקין מטמאין כ"ח מגבן ע' פ"ז מהל' אה"ט ה"ג ובהשג' שם ובהל' כלים פי"ג ה"ד וי"ב וכן ס"ל לרש"י יבמות דף ט"ו ע"ב איך יהי' הדין גבי משקה זב וזבה אי מטמא כ"ח מגבו כיון דהם מה"ת שם לא גזרו ובמק"א אבאר זה. ואף אם נימא כמש"כ לעיל דאף לשי' רבינו דין טבל אז לא היה מה"ת בבית שני אבל מ"מ אם קרא עליהם שם תרומה חל מה"ת ומדרבנן תקנו שיהא טבל לכך תקנו גם בפירות האילן כן וכמש"כ:

השמטה במש"כ בשיטת רבינו דס"ל דבית שני תרומה רק דרבנן:

ובאמת נ"ל די"ל דכבר כתבתי דרבינו ס"ל כשיטת הירוש' תרומות ספ"ג דלר"ש מה דתרומות עכו"ם אין חיבים זה רק דאין בהתרומה גדר קדושה משא"כ הטבל הוה מה"ת והתרומה פוטרת אותו ה"נ י"ל לדידן בבית שני דהוה רק איסור טבל ורק הקדושה ליכא גם בהתרומה וס"ל דבתרומה כאן גם האיסור לא נשאר וכמו בטבל של מעשר עני חייב מכות דף ט"ז ע"ב ובשיטת רבינו בפ"י מהל' מא"ס דס"ל דרק מלקות על טבל של מ"ע וכבר כתבתי בזה בח"א אך כאן לא ס"ל כן גבי טבל של א"י בזמן בית שני ועכשיו ס"ל דהטבל הוא מה"ת ומיתה והתרומה הוה רק פטור ובזה א"ש מה דפסק בהל' מא"ס פי"ד הי"ז דטבל מיתה ונבלה לאו ומשמע אף עכשיו ובירוש' שם אמר דמאכיל תרומה לא נבלה וטעם דמאליהם קבלו המעשרות ורבינו ג"כ פוסק כן רק דס"ל דזה רק התרומה לא הטבל אך בירוש' דמאי פ"ג ה"ז משמע דגם לגבי טבל הוה רק מאליהם גבי המפקיד אצל הנכרי ע"ש אך לפי מ"ש רבינו בהל' מעשר ספי"א י"ל זה דפשיטת הירוש' משמע דודאי החליף והוה טבל ודאי ופיטר טבל שלו ואמר משום דזה רק מאליהם ורבינו

מפרש להפך ועיין בירוש' פי"א דתרומות גבי הך דכ"ח מגעיל ומ"ש רבינו בהל' תרומות בסוף אך באמת עי' בחולין דף קכ"א ע"א דהוה מחלוקת ברש"י שם אם מצו לבטל איסור שיהוה כמו עפרא וכמו עור גבי אלל ע"ש: ועין בתוס' זבחים דף פ"ו גבי עצמות קדשים דאמר שם שיכל לבטל הבשר שיהוה כמו העצם אך זה רק קודם שנעשה נותר ועין בפסחים דף פ"ג גבי עצמות שיש בהם מוח וכ"כ בזה בח"א:

וכן נ"מ בהך דפסחים דף ל"ד ע"ב גבי אין זריעה להקדש הוא משום גדר ביטול וזה א"א בהקדש וכמו בהך דחולין דף קל"ט ע"א דלא שייך מרדו בהקדש ונאבד ע"ש וכ"כ בזה במ"א מהך דאין הקדש בטל בפסחים דף כ"ז ע"ב ובתוספ' מע"ש הוא משום דכל היכי דאיתא בבי גזא כו' רק דנ"מ היכי דמבטל לה לדבר אחר שם י"ל דהוה כמו זה ועיין מנחות דף מ' ע"ב גבי ציצית ובדברי הרמב"ם שם ומ"ש התוס' ב"ב דף כ' ע"א גבי הך דמגילה דף כ"ו ע"ב גבי חציצה ע"ש ועיין בתוס' מנחות דף ס"ט ע"א וכ"כ בזה וכן נראה במה דרבינו בהל' בכורות פ"ז פסק דגבי מן החדש על הישן דאם עשר דיעבד הוה מעשר ע"ש ובתרומה פסקינן דדיעבד לא כלום וצ"ל דשם להפך דרק האיסור לא נפטר וממילא לא קדש אבל היכי דרק משום קדושה לבד דיעבד חל גם בזה ולכך פסקינן גבי אכל תרומה שוגג דמשלם מן החדש על הישן ומין על שאינו מינו לא וכמבואר בתרומות ספ"ו וכבר הקשו ר"א לר"ע שם בתוספ' כמ"ש רק דנ"מ בין לסלק האיסור ובין לחול הקדש ועין בתוספ' בכורות ר"פ מעשר בהמה במה דפליגי ר"ע ורבנן וט"ס שם וצ"ל אין מעשרין אך נ"מ לדיעבד וזה שיטת רבינו הנ"ל ועין בחלה פ"ג גבי חלה דהוה מחלוקת ומ"ש רבינו בפה"מ דמאי פ"ו דלמה אסור להפריש חלה גבי לוקח קמח ע"ש בירוש' ורבינו פירש משום מן החדש ע"ש בזה:

וכן נ"מ למ"ש בגדר בטיל של טבל אם מחמת איסור ודשיל"מ או מחמת הקדושה או מחמת כהתירו דע"ז דף ע"ב ע"ב ועיין במנחות דף ל"א וכ"כ בזה בח"א ואף דר"י ס"ל בירוש' תרומות פ"ד דיש שיעור לתרומה ע"ש וצ"ל דנ"מ בין סילוק האיסור ובין קדושה וזה הגדר דגבי הקדש כמו הקדש שוה מנה שחלל על ש"פ דאף דהקדש פקע מ"מ יש בו חיוב ממון מה"ת עין ב"מ דף נ"ז ותמורה דף נ"ז ע"ב ובירוש' כתובות פ' אלמנה נזונות דר"י ס"ל דמעל מה"ת מה שגרם להוציא הקדש לחולין ע"ש א"כ חזינן דאיסור הקדש פקע ומ"מ יש בו מעילה אף דמהדין נפקע וה"נ גבי תרומה נהי דצריך שיעור מ"מ ההקדש של הטבל נפקע בחטה אחת ולכך לא שייך בטיל כיון דאין הדבר גדר כמות רק איכות והאיכות הוה עצם ועצם לא יתבטל ולא ישתנה ואכמ"ל: ע"כ השמטה].

[מקונטרס ההשלמה: (השמטה. לדף ס"ו.)
במ"ש דטבל הוה בבית שני ג"כ מה"ת רק התרומה אין בה קדושה רק מדרבנן ובזה מבואר דברי התוספ' יומא פ"ד דטבל ונבלה מאכילין לחולה נבלה ותרומה ונבלה מאכילין אותו תרומה וע"כ כמ"ש וא"ש: ע"כ מקונטרס ההשלמה]
[מקונטרס ההשלמה: השמטה לח"ד לדף כ"ו.
במ"ש שם בנאמנות על מציאות. ע"ש מ"ש. אם זה הוה כמו גילוי מילתא. ובזה יש לבאר דברי רבינו בהל' רוצח פ"ח הי"ג עד סוף הפרק ע"ש דדבריו הם תמוהים לכאורה וסתרי אהדדי דכיון דס"ל דגבי נשים גם בזא"ז אם מכחישים עורפים למה נקט שם אח"כ ובהל' י"ז דהולכים אחר רוב מנין ע"ש אך המעיין שם בדברי רבינו יראה דבאיזה מקומות נקט לשון הכחשה ובכמה מקומות לא נקט. אך כך דבגמ' ד' מ"ז ובירוש' יליף מקרא דכל שאחד בסוף העולם יש לו ידיעה א"צ להביא ע"ע אפי' אשה כו' וכמו גבי טומאת התהום עי' פסחים דף פ"א אך כאן צריך שני דברים אחד הידיעה והב' שנאמין לו שהוא יודע. וכ"כ בהל' נזירות מה דפליגי רבינו והר"א ז"ל גבי טומאת התהום דממעט הרוג אם מטעם דרוצח מכיר בו עי' כריתות דף כ"ו וכ"כ דאזלי לשיטתייהו במכות דף ו' אם ידיעת הבעל דבר יש עליו שם ידיעה:
עכ"פ כאן הוה ב' פעולות הידיעה ומה שאנחנו יודעים שהוא יודע. ויש נ"מ לפי גירסת הירוש' דלא כגמ' דידן דאם ראו שהרג רק שאין מכירין אותו עורפין והם יודעים שאשה מכרת אותו. א"כ מה שאחר אומר לו לא ראית יש בו ב' גדרים אם מכחיש על המציאות או על הידיעה וכה"ג כתבתי בח"א ולכך היכא דנקט לשון הכחשה ר"ל שאומר לו שההורג הי' עמו בזה גבי אשה ליכא נאמנות ואף בזא"ז עורפין אם שוין אבל אם אמר לו שאתה היית עמי א"כ לא הוה הכחשה בהדבר רק בידיעתו ובזה נשאר הספק וכ"ז שאין רוב כנגדו אין עורפין והך דהל' ט"ו או דמיירי כשבא ע"א מעיקרא והרי הוא כשנים ולכך שינה הלשון מהל' סוטה פ"א הי"ח או דלמא דלא הוי הכחשה רק לדבר אחר וכמ"ש וזה תליא אם הוה גדר עדות או גדר גילוי מילתא כמ"ש: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

פרק ב

הלכה א

כל אוכל אדם הנשמר כו'. **והנה** לשי' רבינו קשה מה שהביאו התוס' ראיה מהך דביצה דף ג' ע"ב וכ"מ דליטרא קציעות הוי רק דרבנן וע' תוס' זבחים דף ע"ב ע"א וצ"ל דס"ל לרבינו דגבי תאנים דסתמא הם עומדים לאכילה ולא לקצות ולכך מבואר במעש'

פ"ב דכלכלה של תאנים שתרמה גם לרבנן קובעת ור"ל אף אם חישב עליה לקצות או לעשותה גרוגרות דאל"כ הא הוי נגמרה מלאכתו וכמבואר בירוש' פ"ג דמעש"ש ה"ו דסלי תאנים לאכילה הוי גמר מלאכה וע' מעש' פ"ד ה"ב גבי תינוק שחיפה כלכלה וברש"י ביצה דף ל"ד ע"ב רק אם מחשב לקצות דהוי לא נגמרה מלאכתו מ"מ כיון דסתמא עומד לאכילה אם תרם קובעת וע' סוטה דף מ"ג ע"ב גבי נוטע לסייג דאמר שם הטעם משום דמעיקרא לפירא קיימי ובזבחים דף צ"ד ע"א גבי בגד שחישב עליו לצורה דנקרא ראוי לטומאה שיכול לבטל מחשבתו והך לצורה ר"ל כמו דמבואר בכלים פכ"ד הובא בדברי רבינו פכ"ז הי"ב דעשאו לצורות טהור מכלום וכה"ג מחלק רבינו בהל' כלים פ"ח ה"י בטבעת בהמה שחישב עליה לאדם ואח"כ עשה בה מעשה לבהמה אין צריך לעשות בה מעשה גדול רק די שיתקעה וכ"ד אבל היכא דמתחלה היתה לאדם צריך לעשות בה מעשה גדול בגוף ולא מהני בתקיעה לבדה וכן מבואר שם בהי"ב גבי זוג דלא מהני קבעו במסמר וכן מוכח מדברי רש"י בסוכה דף י"ד וע' הל' כלים פי"א הכ"ד מה דמחלק שם בין לסלק הטומאה ובין לבטל מתורת כלי ותוס' פסחים דף מ"ה ע"ב ושבת דף נ"ח ודף פ"א ע"ש ולק' בהל' כלים אבאר זה וע' בר"ש ז"ל במס' חלה פ"א גבי עיסה שתחלתה עיסה וסופה סופגנין דחיישינן שמא ימלך ולכך מבואר בירוש' פ"ג דמעש' דהמעביר תאנים בחצירו לקצות דהוא אסור לאכול שמא יבטל מחשבתו וזה רק גבי תאנים דסתמא אינם עומדים לקצות וע' קדושין דף נ"ב ע"א במה דיליף שם ושלהם היתה ושל שביעית היתה ולכא' י"ל דזה ודאי דלכתחלה אסור לקדש בטבל דקי"ל אין מוכרין טבל ולא משום תקלה ע' בדברי רבינו פ"ו מהל' מעשר ה"ט וא"כ כאן דהוי כלכלה של תאנים מיד נטבלת ואסור לקדש בה אשה לכך קאמר דהוי של שביעית דפטורה מן המעשר' וכע' דאמרינן ביצה דף ל"ד וע' תוס' ע"ז דף ס"ב ע"א קדושין שאני וקדושין דף נ"ו ע"א וגם זה תליא בהך מחלוקת דירוש' פ"ה דמעשרות גבי הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו וע"ש רפ"ד ופ"ב סה"א גבי כמה שיעור כלכלה. וא"כ י"ל לפ"ז לאחר שעשאם מוקצה הוי גדר דחוי וכמו גבי עיסה ע"מ לחלקה בצק דמבואר בירוש' פ"ג דחלה דנדחית וע' בירוש' מעש' פ"ד ה"א גבי אור דמשמע שם דנצמק ע"י אור נפטר אך יש לפרש שם כך דמה דאמר א"ת אור טובל אור פוטר ר"ל דעשה זה בעת שהיו קודש דזה הוי גמר מלאכה כמו מירחן הגזבר. וכן הטעם דקי"ל דהכניסן במוץ פטור דהוי כמו דחוי ומשמע דאף אם אח"כ ימרחנו ויכניסנו לבית אחר כבר נפטר אך זה יהיה נ"מ בהך דנדה דף נ"א ע"א דאמר שם דמחשבת חיבור למעשר הוי מחשבה היכא דלא חישב עליהם בשעת חיבור רק לאחר תלישה אי הוי דיחוי לענין מעשר וע"ש אי

סתמא עומדים לאדם או לבהמה גבי איזוב ושם נקט היכא דעלו מאליהם וע' תוס' שם ד"ה אלא ושבת דף קכ"ח ע"ש:

והנה בפרה פי"א הוי מחלוקת אי לקטן להזאה אי הוי כמו שלקטן לעצים או לאוכלין ור"ל דפליגי אי מצוה הוי כמו הנאת הגוף וע' יבמות דף ק"ד ע"א מה דמקשה שם אמנעל של ב"ד דלאו להילוכא קעביד ותוס' מנחות דף מ"א ע"א גבי בגדי כהונה אי יש בהם דין בגד ובהך דחולין דף פ"א גבי עולה אי מקרי שחיטה ראויה וע' מנחות דף פ"ד גבי לאכלה ולא לשריפה בעומר ובכורות דף י"ב ע"ב גבי בהמת שביעית פטורה כו' ובגי' רבינו בהל' בכורות פ"ה ה"ט ובקדושין דף נ"ב ע"ב גבי הך דזה יהי' לכם מן האש אי זה מקרי אכילה וזבחים דף ל"א ופסחים דף פ"ד ע"ב גבי שבירת עצם באליה:

השמטה במ"ש בהך מחלוקת דפרה פי"א מ"ח אם דבר שהוא לצורך מצוה אם יש עליו שם דבר מצד עצם או לא:

ועי' בהך דסוכה דף ח' ע"ב ברש"י ד"ה אמר ר"ח כו' שמסוככת יפה ור"ל כך דהנה כ"כ בזה בח"א גבי הך דסוכה דף י"א ע"ב ודף י"ב גבי תעשה ולא מן העשוי אם צריך שיהא עשוי לצל או דפסול אם עשאו שלא לשם צל ועי' בסנהדרין דף קי"ב ע"א דגרע הדחווהו נשים וקטנים מהיכא דנדח מאליו:

וכן בהך דלשמן עי' רפ"א דזבחים גבי סתמא ותוס' בכ"מ וע"ז דף כ"ז ומנחות דף מ"ב וכן מה ר"ל הך דסתם כשר אם ר"ל דהוה כלשמן או ר"ל משום דאין פסול רק להיפך וכן מה דאמר שם בזבחים דכיון דחשיב מתחילה לשמה כל העושה כו' מה ר"ל אם אמרינן מסתמא קאי הלשמה על הכל או די בזה ועי' גיטין דף ה' ע"ב בתוס' ד"ה אפי' דאמרינן דמסתמא גמרו לשמו אך מרש"י שם דף ט"ו לא משמע כן ועי' רש"י סוכה דף ט' ע"א ד"ה ב"ש וכן נ"מ גבי עומר דבעי קצירה לשמה אם הפסול משום שנקצר שלא לשמה או משום שלא נקצר לשמה אך מ"מ היכא דסככה לשם מצוה אף אם נימא דבעי עשוי' לצל מ"מ כיון דהמצוה אם אינה עשוי' לצל לא הוה כמו חשב לצל:

וכה"ג מבואר בירוש' פ"ב דחגיגה ובתוספ' שם דהטובל לשם טהרה די בזה וכן ר"ל הירוש' שם במ"ש הטובל סתם אך כל זה בישראל אבל בב"נ דשם בעי לשם צל. והנה מבואר בירוש' תרומות פ"א ה"ב דעכו"ם אין לו מחשבה לכן לא מהני רק אם סיככה יפה אבל אם סיככה רק צילתה מרובה מחמתה אז בהני כגון גנב"ך ורקב"ש לא מהני ועי' בחולין דף י"ג ע"א במאי דאמר מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו מקום הוא דלא אתרמי לו ור"ל כך דהנה באמת למה לא הביא הגמ' הך משנה דטהרות פ"ח גבי גוזל שנפל לגת ועי' בנדה דף נ' ע"ב דגם בעכו"ם מהני לזה מחשבה אך ר"ל כך דרק היכא דהמעשה עושה

הפעולה כמו גבי חקקן אז אמרינן שפיר דפועל הדבר של קטן משא"כ היכא דהמעשה הוא רק להראות לנו על דבר שיעשה או שעשה זה לא הוה עצם המעשה ועיין בירוש' פ"ד דמעשרות ה"ב קטן שחופה:

וכ"כ במ"א גבי מ"ש רבינו בהל' נחלות פ"ב הט"ו רמז או כתב ובפ"ד לא כ' רק לשון כתב משום דגבי בכור מחמת הדין דיכיר זה גופא הוה הדבר משא"כ בשאר יורש הוה זה רק בירור ועי' בהל' מכירה פכ"ט ה"ג דמשמע שם דבמכירה בכתב יד א"צ בדיקה וזה משום דר"ל שכותב לו סתם מכירה דבזה נגמר הדבר משא"כ בגט ועיין בירוש' גיטין פ"ז כתב בזה ועי' בגיטין דף ע"א דאף רשב"ג דמכשיר בנשתתק דוקא כשהבעל בעצמו כותב הגט ואחרים חותמין לא שהבעל כותב שאחרים יכתבו וכן אף דרשב"ג ס"ל גבי גט עדי מסירה כרתי עי' גיטין דף י"א וב"ב דף ע"א ע"ב מ"מ כאן לא מהני זה דלהעיד על פעולה של חרש לא רק אם העדות הוא חלק מהעצם וכעין שכ' רבינו בהל' גירושין פ"ו ה"ט ע"ש: ע"כ השמטה].

והנה בירוש' פ"א דערלה גבי זית שנטעו למנורה דחייב בערלה ושם אייתי ג"כ הך דאתרוג שנטעו למצוותו אך שם שאני משום דבעי פירא ולכך אם חישב עליהם למצוה הוי כמו לפירא משא"כ בשמן למנורה ושמן לחנוכה דלא בעי כלל גדר פרי וראיה דרבינו ז"ל ס"ל בהל' איסו"מ פ"ו דאף אם לא הביא שליש כשר שמנו למנורה. >הערה<[נשמט. וצ"ל אך י"ל דרבינו שם קאי אמנחה ולא אמנורה.]>אהע< והנה ק' לפ"ז למה לא מייתי הירוש' דערלה הנ"ל הך מחלוקת דפרה פי"א הנ"ל וגם אנן בהל' פרה פסקינן דהוי כמו לעצים וכאן פסק רבינו דנוהג בו ערלה. והנה י"ל דמ"מ כיון דגבי מנורה כתיב שמן זית צריך שיהא עליו שם זית משא"כ בנטע לחנוכה י"ל דפטור מן הערלה ולכך לא הביא רבינו זה דנטעו לחנוכה אך באמת כך דגבי זית סתמו עומד לאכילה ומה שנטעו למצוה לא הוי הפקעה משא"כ גבי איזוב דצריך מחשבה כמש"כ וע' בירוש' שבת פ"ח ה"ב גבי הוצאת שבת דמשמע שם דסתמא עומד לזה ולזה דאל"כ לא מהני מחשבה להוצאה כמש"כ התוס' שבת דף ע"ו ע"ב גבי חלב דלא מהני לעצים מסתמא ובירוש' שם פ"ז ה"ג גבי גזז סתם וכן לגבי עולשין ע' תוס' נידה דמספקא להו בסתמא ובירוש' פ"ז דשביעית אמרינן שם דלכך מהני לעולשין אם בשעת עקירה חישב עליהן לאכילת בהמה ואח"כ חישב לאכילת אדם חלין עליהם קדושת שביעית משום דמתחלה לקטם לאכילה מהני וא"צ מעשה משא"כ גבי לולבי זרדים דצריך למתקם וע' תוס' חולין דף נ"ה ע"א כה"ג לחלק גבי טומאה של כ"ח שנטהר וגבי שבת. וע' תוס' דף פ"א ע"א דגיטין דמספקא להו אי בטרקסמון חייבין במעשר' עכ"פ מדבריהם כדין ירק ובאמת זהו עולשין כמבואר

בירוש' פ"א דכלאים ופ"ב דפסחים א"כ אם חישב עליהם לאוכל אדם חייב וע' פסחים דף ל"ט גבי מרור ותוס' סוכה דף י"ג ע"ב וכ"כ בזה בח"א בהל' חו"מ אך מלשון רבינו כאן משמע דאם חישב עליהם בשעת זריעה לבהמה שוב נפטרו דהוא פוסק כס"ד בגמ' דמחשבת חיבור לא שמה מחשבה גם לענין מעשר ולאחר הקצירה לא מהני המחשבה למעשרות וע' בירוש' פ"א דערלה ה"א דהוי שם מחלוקת בהני דנוטע לשם עצים אי יש על הפירות חיוב מעשרות וזה תליא אי צריך שיהא עליו שם פרי לענין מעשר ויהיה נ"מ לפ"ז אי קור של דקל חייב במעשר' ע' ברכות דף ל"ו ובירוש' שם דיש מ"ד שצריך לברך על הקור בפה"ע ובערובין דף כ"ח ע"ב ובירוש' ספ"ג דשביעית דקור יש עליו קדושת שביעית וע' תוס' בכורות דף י"ח ע"א גבי כפניות וכ"כ בזה בהל' כלאים לענין הך דסוכה דף ל"ו ע"ב גבי עיקרא דדיקלא וערובין דף כ"ב ע"ב וכ"מ בזה. עכ"פ י"ל דתאנים אם לא חישב עליהם לקוצן חייבין במעשר' מה"ת וא"ש הך דמכות דף י"ט ע"ב דשם נקט תאינה של טבל ודלא כמש"כ התוס' בכורות דף נ"ד ע"א וגם בב"מ דף פ"ח נקט תאנה וכן זיתים וענבים כך אם חישב עליהם ליין ושמן אז לא הוי הפירות גופיהו רק מדרבנן בטבלן משא"כ בענבים סתם דהם עומדים לאכילה כמבואר בפ"ג דמעש"ש בירוש' וכן זיתי כבש הוי מה"ת וע' פ"א דתרומות ה"ט ופי"א דתרומות ה"ג מבואר שם דענבים חשובים יותר לאוכל מן המשקה ול"ד לזיתים ובזיתים יש ב' מינים ולק' אבאר זה:

והא דמבואר בירוש' פ"ה דמעש' ה"ב ופ"ג דחלה דזיתי מסיק הוי רק טבל שנטבל מדרבנן מוכח דרק זיתים ולא ענבים מדלא נקט שם כה"ג גבי ענבים והיינו משום דסתם ענבים עומדים לאכילה ואף דגם זיתים יש מין זיתי כבש י"ל דאקרא קאי דנקט זית שמן וע' בכורים פ"א מ"ג וכ"כ בזה בח"ג בהל' כלאים גם י"ל לפמש"כ לעיל בפ"א דיש ב' מיני טבלים אחד בגדר קדושה ואחד רק בגדר איסור וכ"כ בזה בח"א דיש נ"מ לענין ביטול דטבל שהוא בגדר איסור לא בטיל משום דהוי דבר שיל"מ כמבואר בנדרים דף נ"ח וטבל שהוא משום קדושה ועצם הוי הטעם כמבואר בע"ז דף ע"ג כהתירו כך איסורו וע' בירוש' ספ"ג דחלה ובמשנה שם דמבואר דבתרומה ותרומת מעשר צריך להפריש על הכל היכא דנתערב בטבל והיינו שנעשה כולו טבל שחוזר לטבלו וע' במה דפליגי בירוש' שם אי מה שמפריש אח"כ על הכל הוי עליו שם תרומה ומדמע או רק דין שצריך להפריש ואינו מדמע ור"ל דכיון דחזינן דתיקון הטבל פועל שישאר הכל חולין כן הטבל פועל שיחזור הכל לטבלו אך זה רק בהני שהיו בגדר תו"מ וע' תרומות פ"ו ה"ה בהך מחלוקת דר"ל ור"י שם דס"ל לר"י דחכמים מתירים לשלם אף מהני דלא היתה עליהם זיקת תרומה ומעשר אבל מ"מ מין חיוב צריך ולכך גם ניקף ועוללת ע"י תערובות הם ג"כ

נטבלים אבל אם היו פירות חו"ל שא"א לחול עליהם כלל דין טבל כגון אם כבר נמרח תחלה או גבי חלה אם כבר נעשה עיסה אז לא טבלי רק מחמת דבר שיש לו מתירין וע' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' בכורים פ"ו הי"א גבי הך דין דשאור של חטים לעיסת אורז דלשי' הר"א ז"ל מיירי שהעיסה של חיטים כבר נתחייבה בחלה ומשום טבל דס"ל דלא אמרינן דחטים גורר אורז רק עד שלא עשאו עיסה אבל אם כבר עשה עיסה שוב א"א לחייבם וכה"ג פליגי שם בירוש' פ"א ה"א ר' ירמיה ור' זירא אם לאחר העירוס עירבן אם גם אז נתחייב האורז כיון דבשעת חיובן לא היה עליו שם בא לידי מצה וחמץ וא"כ לפי שי' הר"א ז"ל למה נקט רק עיסת אורז וע"כ משום דא"א שטבל יאסור שיהי' הכל נטבל רק בדבר שיש בו מציאות שיוכל להיות בו חיוב חלה ולכך גבי אורז דיש מציאות אז אם יש בו טעם דגן חייב הכל בחלה משא"כ אם נתערב בדוחן וכ"ד אז א"א שיהיה הכל בגדר טבל גמור וע' תוס' דמאי פ"ד גבי הך דמצרפין פירות חו"ל כו' ור"ל קודם שהוטבל וכ"כ בזה במק"א וע' מנחות דף ל"א גבי הך דר"ש שזורי משום ר' טרפון ובפ"ז דדמאי וכ"כ בזה. עכ"פ חזינן דטבל עושה פעולה שיחזור החולין לטבלו וכע' דאמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה:

והנה זה כ"כ דיש ב' מיני טבלים א' מה שנאסר ע"י שיש בו תרומה וגם מה שהוא עצמו אסור וא"כ י"ל כמש"כ התוס' חולין דף צ"ו ע"ב ודף ק"ח ע"ב דאין איסור הבא ע"י ד"א אוסר הכל וה"נ כן ולכך ס"ל להירוש' דזיתים אין עליהם שם איסור עצמיי רק מדרבנן ולכך א"א לטבול הכל וע' לק' בהל' מעשר פ"א ה"ט ובהל' מעש"ש פ"א ה"ג דרק חרובי שיטה הוי דרבנן וע' ירוש' ערלה פ"א ה"ג דלענין ערלה צריך להני חרובי מחשבה ומ"מ לשי' רבינו חייבים במעש' מדבריהם וכמש"כ לעיל לגבי המשמר פירותיו לעצים דחייב במעש' לחד מ"ד ויהיה ג"כ רק מדרבנן וע' לק' פ"ג ה"ג דדי בא' מס' ובירוש' רפ"ג דבכורים. עכ"פ ס"ל לרבינו דתאנה דסתמא לאכילה וכן ענבים דסתמן לאכילה הוי טבל מה"ת וכפשטות הגמ' דמכות דף י"ט ע"ב גבי תאנה דאמר שם דלוקה ג' דלשי' התוס' דקאי אמכת מרדות צ"ל דמכות מרדות אכאו"א יש עליו שם איסור בפ"ע לא מחמת דעבר אדרבנן וזה נ"מ בין היכא דיש בקרא אסמכתא דאז כאו"א הוי איסור בפ"ע וכמו הך דנשג"ז ע' מש"כ רבינו בפי"ב מהל' איסו"ב ומש"כ בח"א רפ"א מהל' איסו"ב וע' יבמות דף נ"ב ע"א גבי הך דאם בעל בלא מאמר לוקה מדרבנן אי משום איסור אשת אח או משום דרב מנגיד כו' וגם נ"מ אי לוקה מנין מלקות וע' רש"י חולין דף קמ"א ע"ב וכ"מ. וזה יהיה נ"מ בין ירק לפירות האילן דגבי ירק הוי רק איסור דרבנן אחד ואינו לוקה אלא מכת מרדות אחת וכן יהיה נ"מ גבי יו"כ דביומא דף ע"ד יליף שאר ענויים

משבתון ושם דף ע"ו יליף דהוי בגדר עינוי ע"ש בתו"י ובירוש' אך יהיה נ"מ אם אכל וסך ביוה"כ אי חייב מלקות ומכת מרדות או רק מלקות וכע' מש"כ התוס' מכות דף י"ג ע"א גבי גרושה וחלוצה דאם נימא דמעינוי אינו חייב אלא אחת ואי משום שבתון חייב שתים וע' בתו"כ פאח"מ דמרבה שם משבתון אסמכתא לענין מלאכות דרבנן ובשבת דף קי"ד ע"ב גבי קניבת ירק וביומא דף פ"א:

וכן יהיה נ"מ אם יש על זה שם איסור יום הכפורים או איסור אחר דרבנן וכמש"כ בפ"א מהל' שבת לגבי שבות ונ"מ לשי' רבינו דס"ל דתוספת יוה"כ לא הוי רק לענין עינוי איך יהי' הדין לגבי הני עינויים וכשי' הראב"ד ז"ל בהך דתענית דף ל' ע"ב ע"ש וגם נ"מ אי צריך גדר התראה ע' תוס' קדושין דף ס"ג ע"ב גבי הך דאינו נאמן למכות ופי' דקאי אף בלא התראה אך שם ר"ל באמת דקאי אבן סו"מ אי האב נאמן לאמר שהוא גדול ויש בו מלקות ואח"כ סקילה:

הלכה ב

הכרשינים אע"פ כו'. **כ"כ** בזה דמבואר בירוש' דחייב בתרומה מה"ת וע' תוס' ב"מ דף צ' ע"א ויבמות דף ס"ו ע"ב בשם תו"כ דמותר להאכיל לבהמת כהן והא דמבואר בתוס' ס' עוקצין דר"ש ס"ל דאין מטמאין טומ"א ואין חייבין במעש' ובמס' מעש"ש פ"ב מ"ב מבואר להדיא דר"ש ס"ל דחייב בתרומה ומה דאמר בירוש' שם דהוי מדברי סופרים י"ל דקאי רק אאיסור טומאה שלהם אך כך דהנה ע' בדברי רבינו בהל' טומ"א פ"א ה"ז גבי שבת דמשנתן טעם בקדירה אינו מיטמא דס"ל לרבינו דזהו משום דהוי כזבל והר"א ס"ל דאם מחשב לקדרה לא מהני כ"א במעשה משום דמסתמא הוי לקמח ולכך בנתנו לקדרה מוציא מיד לקמח וע' בירוש' רפי"א דתרומות דמקשה שם מ"ש שבת מתבלין דגבי תבלין אף שנתן טעם בקדרה יש בו דין תרומה ומטמא ואמר שם הטעם דמשלך נתנו לך ומשמע שם דהטעם כמש"כ הר"א ז"ל דזה הוי מעשה ולא שפקע ממנו שם אוכל רק דהוי מיוחד לקדירה וע' תוס' נדה דף נ' ע"א גבי עולשין אך רבינו ס"ל כך דהנה הא דאמרינן דכל המיוחד לאוכל אדם מיטמא עד שיפסל מאכילת כלב ר"ל כך דאם כבר נטמא לא פקעה הטומאה ואם עדיין לא נטמא אז אי מחשב לאדם מועלת המחשבה וזה רק בשהי' מיוחד לאכילת אדם אבל אי לא היה מיוחד לזה ונפסל מאכילת אדם לא מהני מחשבה לאדם:

וזהו שי' רבינו בפ"ב מהל' טומ"א הי"ד והט"ו דגבי עור לא מהני מחשבה וגבי שליה מהני משום דחזי אגב אמו וכן שם בהל' י"ז גבי חטין שבגללי בקר דאם חישב עליהם בתר לקיטה מהני וע"ש בספ"ג גבי גוזל וחזר בו ממש"כ בפה"מ בטהרות פ"ח דמהני

מחשבה אף כשהוא מונח בבור וכאן פסק דרק אם העלה מן הבור ואח"כ חשב דמהני מחשבה וכן הדין גבי חטים שבגללים שאם חישב עליהם בעודם ברעי לא מהני מחשבה רק אחר לקיטה וכע"ז ס"ל לרבינו בהל' טומ"א פ"ו הי"ז גבי אוכל פרוד ע"ש במה דפליג עם הר"א והוא כך דהנה ע' בחולין דף קכ"ד ע"ב גבי ב' חצאי זיתים במרודד דמטמא במשא ואינו מטמא במגע לשי' רבינו דמפ' שחיברם אדם כמב' בהל' אה"ט פ"א הי"ב וע' תוס' בכורות דף כ"ג ע"א ונזיר דף נ' ע"ב דס"ל לחלק בין טומ"א כביצה ובין טומאת נבילה והטעם דטומאת נבילה באה מעצם וכן מת ולכך רק בשהיה בו מתחלה שיעור וחל על זה שם מת אז אח"כ אם נחלקו והכניסם לאהל פליגי בזה ר' דוסא ורבנן בעדיות פ"ג ובחולין שם ואף דרבינו בפ"ד מהל' טו"מ פ"ד ה"ה כ' דרק אם דבקו אז מטמא באהל ובה"ח ס"ל דאהל מצרפן וע"ש ה"ג ד' צ"ל דמחלק בין חילקו לכמה חלקים דאז רק אם רדדו וזה ג"כ לא מהני בכמה מתים וכע' דמב' במעילה דף י"ז ע"א בדם השרץ ובשרו משא"כ כשנחלק לשנים אז א"צ רדוד לא לאהל ולא למשא:

וכה"ג מבואר במס' טהרות פ"ח הובא בתוס' זבחים דף ק"ה ובד' רבינו בהל' טומ"א פ"ז ה"ו לחלק בין שתים לשלש אך כ"ז לענין משא ואהל אבל לענין מגע לא דמגע לא נגע רק במקצת כמבואר זבחים דף ל"ג וקדושין דף כ"ה רק אם הוא דבר אחד אז הוי כמו שנגע בכולו ובל"ז לא וכן ג"כ רק אם רדדו בידים וחיברן אבל מאליו לא כדמוכח בחולין דף קכ"א וקכ"ב גבי כנסו:

והנה גם לענין טומ"א בכביצה שאם נגע במקצתו שיהיו גם אחרים טמאים מבואר בתוס' דטהרות ובנדה דף י"ז ובד' רבינו בהל' טומ"א פ"ו דלא מהני בחבורי אדם רק אם לשן ע"י מים דאז הוי כגוף אחד או אם חיברן כ"כ עד שנושכות זמ"ז כמב' בתוס' ספ"א דטהרות ובמשנה שם פ"א מ"ז וע' בירוש' חלה ספ"ג מה דמחלק שם בין אם השכו מעצמן להשכן בידים וזהו כוונת התוס' שם דגבי זיתים אף אם הכניסן ונשכו מעצמן הוי חיבור ואמר דכוונתו לכתחלה שישוכו וע' תוס' זבחים דף ק"ה ע"ב וחולין דף קי"ח ע"ב אך כ"ז לענין דאם נגע במקצתו שיטמא כולו אבל זה לכ"ע אם היה מתחלה כביצה שלם ונטמא ואח"כ נחלק ואח"כ נגעו ב' החלקים בדבר אחד מטמאין אותו אף שאינם מחוברים כמב' בספ"א דטהרות הובא בזבחים דף ל"א ע"א וזהו מה דאמר שם התם איתא לשיעורא ר"ל דהשיעור לטמא אחרים כבר חל עליו אך היכא דמתחלה לא נגע רק בפחות מכביצה בזה פליגי ר' דוסא ורבנן בפ"ג דעדיות דר"ד סבר דכיון דלא היה עליהם לעולם הך דין דלטמא אחרים א"א לחול עליהם אח"כ ע"י חבורים דס"ל דהך דמטמא אחרים הוא דבר עצמיי לא מטעם הכמות ולכך כיון דלא היה עליהם לעולם

הדין לא מצטרפי:

וכע"ז כ' התוס' יומא דף פ"א ע"א לחלק גבי רביעית דם הבאה מב' מתים וכע"ז מבואר בנזיר דף נ"א ובירוש' שם גבי תרווד רקב ולכך דייק רבינו בפ"ד מהל' טו"מ ה"ג משני מתים שכ"א מהם יש לו רקב ר"ל שיש לו שיעור תרווד לכ"א וכ"כ בזה בהל' תפלין דכן הדין אם יכול לתפור לעשות מזוזה מב' קלפים שנכתבה עליהם ומה דמבואר בירוש' דכותבין על ב' עורות וכ' בתוס' דמיירי בתפרן או דר"ל דתפרן קודם שכתב עליהם או דר"ל דהיו ב' מזוזות שלימות ואח"כ נחסר מזו החצי ומזו החצי וכן הדין גבי מקואות ע' חגיגה ד' י"ט וכ"מ וזהו באמת כוונת הגמ' בשבועות דף כ"ב ע"א דב' שבועות אין מצטרפות וב' קונמות מצטרפות ע"ש ברש"י ותוס' אך הטעם כך דשבועה הוי איסור גברא ר"ל דכ"ז שלא עבר אין כאן שם האיסור כלל רק בזמן שהוא עובר אז מתחיל האיסור וכיון דכ"ז שלא אכל השיעור לא התחיל עדיין האיסור דמלקות ומה שייך בזה להצטרף משא"כ גבי נדר דהאיסור כבר נעשה דהיינו החפץ וממילא הוא אסור לאוכלו ושייך שפיר הגדר שיצטרפו וכ"כ בזה במק"א גבי גדר דבל יחל ע' נדרים דף ג' ע"ב ושבועות דף כ"ה ודף כ' ע"ב ונדה דף מ"ו אי ר"ל שמחלל הדבור או ר"ל שמבטל מה שנאסר ע"י הדבור ע' נדרים דף צ' ע"א גבי הך דצריך רק עד שיחל הנדר דילף שם מלא יחל דברו:

אך אנן לא ס"ל כנ"ל גבי כביצה לטמא טומ"א דזה לא הוי בגדר עצם רק בגדר שיור ולכך מצטרפין אף אם לא היה בהם שיעור לטמא אחרים מעולם וע' ברכות דף נ' ע"א גבי זימון כה"ג ובירוש' שם פ"ז ה"א דהוי בזה מחלוקת וכן גבי אזוב כה"ג אם הטביל ג' קלחים מפורדים אי מצטרפין להזאה וע' בהך בעיא דגיטין דף ט"ו ע"א ודף ט"ז אי מצטרפין וסוכה דף ט"ז ע"א גבי מטה אי מהני טבילת מפורדין ובזה א"ש משה"ק התוס' סוטה דף כ"ה ע"ב דאמאי לא אמרינן כתותי מיכתת גבי טומ"א אך הטעם משום דלא גרע מחבורי אדם וכן יהי' נ"מ גבי הכשר כה"ג אי מהני הצירוף של חיבורי אדם אך זה ודאי לא חל דלא גרע מנגע במקצתו וע' ירוש' חלה פ"ב דמחלק שם בין הכשר לטומאה דבהכשר לא מהני חבור של מי פירות וי"ל דזה תליא בהך מחלוקת דחולין דף קי"ח ע"ב אי יש יד להכשר וע"ש דף קכ"ח ע"א דהוי שם פלוגתא דתנאי ובתוס' נזיר דף ל"ו ע"א גבי מקפה דכ' שם דהוי בגדר יד. עכ"פ בזה פליגי ר' דוסא ורבנן וכן באמת הטעם מה דלא מהני שאובים במקוה משום דשעור המקוה הוי השיעור בגדר עצם ולא מהני חבורי אדם וכן הא דמבואר בחולין דף ל"א ע"ב דטבילת אויר לא שמה טבילה הוא משום דאויר לא מצרף שיהא שעור עצמיי כ"א שעור חבוריי וע' בירוש' פסחים פ"ג גבי

דלחמץ אינו מצטרף ולחלה מצטרף:

וזה יהי' תליא בהך מחלוקת דירוש' דחלה שם אי מי פירות מחברין לחלה אבל בחמץ לכ"ע לא מחבר ולכך ליכא בו מצות ביעור אף למ"ד דמחמיץ וזהו כוונת המרדכי במס' שבת פ"ד דמדמי טבילה בשלג שלא רסקו לטבילת אויר משום שלג ג"כ הוי רק כמו שעור חבורייי כמבואר בנדה דף י"ז ע"א ובמק"א אבאר זה. אך לפי שי' הר"ש בפ"ח דטהרות והראב"ד ז"ל נ' דר' דוסא ורבנן פליגי אי הרבה פרורים מצטרפין וא"כ י"ל דהך דזבחים דף ל"א משום דחלקו רק לשנים אך באמת העיקר כמש"כ לעיל ואנן פסקינן כרבנן דמצטרפין אך רבינו ס"ל כך דהיכא דבשעת קבלת הטומאה היו מכונסים אז מהני אח"כ לטמא אחר ואף שלא כנסו בידים אבל היכא שהיו מפורדים אז לא מהני רק אם אח"כ עשאם גוף אחד בידים ומאליו לא מצטרף וע' בירוש' תרומות פ"ב מה דמק' שם ולא פרורים נינהו ומשמע כשי' רבינו ובמק"א אבאר זה:

אך כ"ז דבר שהוא בעצם אוכל אדם אבל דבר דרק סתמא הוא לאוכל אדם ואם חישב עליו לד"א לא הוי פעולה מכאן ולהבא רק דאגלאי מילתא למפרע דלא הוי אוכל אדם ואח"כ נפסל ואינו ראוי עוד לאוכל אדם אז לא מהני עליו מחשבה שיחשבו לאוכל אדם. זהו הדין גבי שבת ולכך כ' רבינו דה"ה כזבל ולא מהני בה מחשבה כלל וע' סוכה דף מ' ע"א גבי עלי קנים ועלי גפנים ע"ש בתוס' ד"ה לקטן דהיכא דסתמא עומד לזה ולזה אז מהני מחשבה משא"כ שם בה"ח גבי תמרים אף דשם ג"כ נקט עד שיפסידם מאוכל אדם משום דלשיטתיה אזיל דהיכא דלא קיבל טומאה משנפסד מאוכל אדם שוב אינו מקבל טומאה אך מ"מ אם חישב אחר כך לאדם שפיר מהני ועיין שם בירושלמי רפי"א דתרומות הנ"ל:

והנה אם נימא ג"כ לשי' הר"א ורבינו דעי"ז תפקע התרומה דכיון דעשה מעשה שיהא לקדירה שוב נימא דאגלאי מילתא למפרע דעומד היה לקדירה ויפטר מן המעש' לשי' התוס' דס"ל דתבלין שעומדין רק לקדירה פטורין מן המעש' וע' תוס' יומא דף פ"א ע"ב ובאמת רבינו השמיט הך מחלוקת דמס' טבו"י פ"א מ"ה דפליגי ר"מ ורבנן גבי תיאה וחלתית אי הם מטמאין באה"ט והטעם משום דרבינו פסק בפ"א מהל' טומ"א כריב"נ בעוקצין ובנדה דף נ"א ע"ב דאינן מטמאות כלל וע' בירוש' ערובין פ"ט ושם הגי' דמטמא טומ"א והלכך חכמים דפ"א דטבו"י הנ"ל דרק בטבו"י אינם מטמאין אבל לא בשאר טומאות וע' בירוש' חלה פ"ג ה"ז דס"ל לר' יוחנן דכל דיני חיבור בטבו"י הוי רק חיבור מדרבנן וע' פסחים דף מ"ד דאמר שם ג"כ דתרומת תבלין רק מדרבנן וזה משום דמה"ת אינו חשוב אוכל כלל וע"ש בתוס' מה שהק' משום וע' תוס' כריתות דף ט"ז ע"א ומו"ק

דף י"ג ע"ב דשום הוי בכלל תבלין ובתוס' יומא דף פ"א ע"ב הנ"ל ואף דבירק תו"מ רק מדרבנן ע' ערובין דף נ"ו אי שום יש עליו שם ירק ובנדרים דף נ"ט ע"ב ע"ש בר"ן אי הוי מה"ת בשום, ובאמת רבינו ז"ל כאן לא הביא כלל דתבלין חייבין בתו"מ רק בקצח כאן בה' י"ג וכמון לק' פט"ו הי"ד וע' פט"ז מהל' מא"ס שם הביא רבינו דין תבלין בתרומה אך רבינו בפה"מ פ"ב דערלה מ"י פי' דגם בצל וקפלוט יש עליהם שם תבלין וע' ע"ז דף ס"ו ע"ב דאין טעם כמון אלא ריח כמון ע"ש דיליף מזה דריחא לאו מילתא:

אך י"ל לפמש"כ הראב"ד ז"ל בפה"מ בעדיות פ"ו דקצח וכמון הוא מין אחד ומבואר ברכות דף מ' ע"א דריח קצח הוא קשה וטעמו טוב ולכך לא אסר ריחו וע' תוס' ע"ז דף י"ב ע"ב דדבר העומד לריח לכ"ע ריחא מילתא ולכך אמר דזה אינו עומד לריח ולכך ריחא לאו מילתא ובאמת הפלוגתא דב"ש וב"ה גבי מעשר' וגבי טומ"א משום דס"ל דגם לאחר שנתבשלו הם ראויין וע' תוספתא נדרים פ"ד דהנודר מן התבלין אינו אסור בהם רק בזמן שהם חיין אבל במבושלים מותר דאז אין שמן עליהן וא"ש משה"ק התוס' ביומא דף פ"א ובנדה מהך דחולין דף ק"כ דמשמע דתבלין אינן מטמאין טומ"א דשם קאי אמבושלין ולכך מבואר בירוש' דמעש"ש פ"ה ה"ו דתבלין א"צ לבער דה"ה כמבוערים ואף דהא בירוש' דתרומות פי"א ה"א מבואר שם דכ"ז שלא בטל טעמן אף לאחר שטיבלו פעם אחת אסורין התם האיסור הוא מחמת שיש בהם טעם תרומה אבל אין שמן עליהן וכע' הך דמבואר שם בפ"י גבי מי כבשים ומי שלקות של תרומה דהוי שם מחלוקת אי האיסור הוא משום דהוי עצם התרומה והא דמבואר במשנה דמקואות פ"ז דפוסל את המקוה משום מים במי כבשים וע' ירוש' ספי"א שם דאף ר"א דס"ל דשאר מי פירות הוי משקה מ"מ מודה במי תרדין ומי שלקות שאינן מכשירין וצ"ל דשם קאי אמי כבשין עצמן ולא על המים שכבש בהם דהני פוסלין את המקוה בגדר מים ותרדין מבואר בשבת דף קמ"ד ע"ב דאינו פוסל רק בגדר שינוי מראה ולכך מבואר שם גבי כבשים דאם סחטן בשבת למימיהן פטור משום דס"ל דאף הם קרויין אוכל וע' ברכות דף ל"ט ע"א גבי מיא דליפתי כליפתי ור"ל ג"כ בגוף הלפת ולא כפי' הרא"ש ז"ל שם וע' בדברי רבינו בהל' נדרים פ"ט ה"י גבי הנודר מן הכרוב דאסור במימיו אך שם הטעם לא משום דיוצא ממנו רק דשמו עליו וע' ברא"ש נדרים דף נ"ג מה דמחלק בין היכא שיוצא ממנו כדבר המופקד בו לא ע"י העצם וכה"ג מחלקין התוס' חולין דף ק"כ ע"ב גבי משקין היוצאין מהם כמותן וע' מש"כ רבינו בהל' ק"פ פ"ח הי"ב דרוטב של פסח אסור מטעם שאינו בשם צלי:

וכן כ' בפה"מ שם ובאמת זה הוי גדר כמו דאמרינן בחולין דף ס"ח ע"ב גבי יוצא חוץ

למחיצתו דאסור וה"נ כן דהבשר הוא מחיצה דיליה. וע' ירוש' נזיר פ"ז ה"ב גבי נאצל דלכך בעי קרוש דמי בשר אינם מטמאין וע' תוס' חולין דף פ"ז ע"ב גבי משקין ודף ק"ט ע"ב ברש"י גבי חלב ודף קי"ז ע"ב בתוס' גבי משקין ורש"י פסחים דף ל"ג ע"ב דכ"ז שהם בתוכו אין שם משקין עליהם:

והנה חד מ"ד בירוש' ספ"י דתרומות הנ"ל הוי סבר דגם הך דמקואות מיירי בשסחטן ומחלק בין קשה לרך וע' מש"כ בזה בח"א בהל' ברכות פ"ח ה"ב פי' בזה ואח"כ אמר שם דכאן מיירי במים שנכבש בהם והאיסור רק משום נותן טעם וע' תו"י דף כ"ט ע"ב גבי שכר דפוסל את המקוה אי משום דהוא מים אי משום דלא נשתנה וע' ע"ז דף ל"א ע"ב דלמה אין בשכר משום בשולי עכו"ם ותוס' ב"ב דף צ"ו ע"ב מה דרצו לחלק גבי שתיה לענין ברכה ותוס' ברכות דף ל"ח ע"ב ד"ה האי וד"ה והא ולא דר"ל דבשתיה צ"ל שהכל דהא מבואר להדיא שם דף נ' ע"ב דלר"א ביין שלא נתן לתוכו מים מברך בפה"ע אף דהוא דרך שתיה ואית ליה עלויא אחרינא ע"ש דף ל"ו גבי שמן זית רק דר"ל כך דשעורים ותמרים הדבר הוי לאכילה וכיון דשתי להו אין זה הדבר משא"כ ביין דזה עומד לשתיה ואף דעדיין אין שם יין עליו קודם שנתן לתוכו מים מ"מ כיון דלשתיה הוא עומד מברך עליו בפה"ע וגבי שתיתא דנקט שם הטעם דרק לרפואה קעביד משמע דאל"ה הוי מברך בממ"ז וצ"ל משום דשם נעשה זה הדבר בעצם לא ע"י סחיטה וזה תליא בהך דרש"י פסחים דף ל"ה ע"א גבי המחהו דפי' שם דהוי אכילה ומ"מ ידי מצה לא יצא משום דאינו דרך אכילה ובחולין דף ק"כ דיליף מנפש לרבות את השותה וע"ש בתוס' ד"ה לרבות ותוס' נדה דף ל"ב ע"א דכ' שם דהפסוק אתי לאשמעינן דנשאר שמו עליו וגבי מצה הטעם משום דלא הוי לחם עוני אך באמת הך נפש לא ר"ל דהוא שתיה רק דר"ל דהוי כמו אוכל ונ"מ לשיעורא אי בכזית או ברביעית וע' בהל' תרומות פ"י דגם שתיה בכזית וגבי מעש"ש פסק בפ"ב ה"ה דרק רביעית משום דשם חשיב בקרא למשקה כדבר בפ"ע:

גם י"ל דמיירי דקודם הכנסה לירושלים אז נעשה יין והמלקות חל עליו אז וגם נ"מ דלא מצטרף ע' תוס' תרומות פ"ז ובירוש' פ"ב דמעש"ש אך שם ר"ל רק דבר שדרכו לשתות אף שהשיעור הוא שוה אך בתוספתא ספ"א דפסחים מבואר דגם אם המחה חמץ ושתה אינו מצטרף עם האכילה ולפמש"כ הרבוי הוא לגלות לן דג"ז הוי אכילה אך י"ל דהטעם דלא הוי כדרך אכילה כע' דאמרינן ביומא דף פ"א ויהי' נ"מ לגבי חמץ לענין בל יראה אי יש לו חצי זית מחוי וחצי זית בעין אי מצטרף וגם נ"מ אי צריך שיהא החצי זית עכשיו או כמו שהיה קודם שנמחה ע' מש"כ בזה בח"א בהלחו"מ ובהל' מא"ס וע' בתוספתא

כריתות פ"ב גבי דם וגבי מצות מצה דאינו יוצא כ"כ בזה לע' דיש ג' פירושים בשלא כדרך אכילתו אי רצה לאמר דהוי כמו שלא אכל כלל או דהוי כמו שלא אכל הדבר רק ד"א או דהוי כמו שפקע ממנו האיסור וזה הנ"מ אי השנוי בא בדבר הנאכל או באכילה וגם היכא דנקט פרט למזיק אי ר"ל דמזיק עצמו או האוכל וע' מנחות דף ע' ע"א דאם אכל במחובר נקרא שלא כדרך אכילתו אף דאין כאן שום שינוי כלל בעצם הדבר ולא בעצם האכילה רק דאין אוכלים כן וזה גבי מצוה לא מהני ול"ד לבלע מצה דקי"ל דיצא דשם דרך לעשות כן וע' סוטה דף י"ח גבי השקה בשפופרת:

וכן יהיה נ"מ גבי דבר דכעת א"א לעשות בו פעולה אחרת אי מקרי שלא כדרך אכילתו ובזה גם בע"ז אסור ע' תוס' ע"ז דף י"ב ע"ב ודף מ"ג ע"ב ד"ה א"ל ופסחים דף כ"ח ע"א ותוס' ע"ז דף מ"ח ע"ב ד"ה לא ישב ודבר דעומד לאכילה ועושה ממנו פעולה אחרת ויש לו הנאה מזה רק דאינו עומד לזה ע' תוס' ב"ק דף ק"א ע"א גבי ערלה ודבר דראוי לשום דבר ועושה ממנו דבר שאין בו הנאה כלל זה גם בע"ז מותר לבד מכלאי הכרם ובשר בחלב ובמק"א אבאר זה. עכ"פ גבי עצם דבר אם לא הטעם דרק לרפואה קאי היה צריך לברך מזונות דהוא ג"כ אכילה והא דאמר שם ברכות דף ל"ח וצריכא דרב ושמואל לא ר"ל כפרש"י שם רק ר"ל הך רב דכאן גבי שתיתא והך דשמואל דלעיל דף ל"ה ע"ב גבי זית אך שם כיון דהוא ע"י אניגרא הוי לאכילה:

ובאמת הא דאמר שם גברא לאכילה קמכוין לא ר"ל כמו שנ' מדברי רש"י שבת דף ק"ט גבי עלים דהיכא דמכוין לרפואה אף שדרכו לאכול אסור וע"ש דף ק"ט ע"ב גבי שמן עיקרין ודף קי"א גבי שמן ורד רק כך דדבר שהוא אכילה אף אי מתרפא בזה שרי רק דבר שאינו ראוי לאכילה קמכוין ור"ל אף אם אוכל לרפואה מ"מ זה הוי לאכילה וסיכה אף אם אוכל או סך לא מקרי אכילה וסיכה רק רפואה וזה אסור ובאמת זה ר"ל הני ב' לישני דברכות דף ל"ח הנ"ל דלישנא קמא נקט דגברא לאכילה ולא איכפת לן כוונתו ולישנא בתרא סבר דצריך שלא יכוון לשם רפואה ומה ר"ל הך ממילא:

ויהיה נ"מ אי בתרומה כה"ג שרי ע' בירוש' פ"ב דמעש"ש ה"א ופי"ד דשבת אי כל דבר שמותר לשבת מותר בתרומה וע' תוס' חולין דף קל"ו דלכך בעי מיעוט בראשית הגז ממיתה משום דהו"א דשם הוא אכילה דידיה וזהו רק שם דא"א בענין אחר אבל גבי ערלה אם צבע את הבגד י"ל דלא כשי' הראב"ד ז"ל פסחים פ"ב בהשג' על בעהמ"א ז"ל דלבישת הבגד הוי כמו אכילה דשם משכחת לה איסור אכילת ערלה באופן אחר וכ"כ בזה דאם כן מה מייתי ראיה בחולין דף קט"ו ע"ב דמדסמיך בב"ח לעם קדוש כו' ויליף מלא יהיה קדש כו' מוכח דגם הנאה אסור בב"ח ולכא' מה ראיה זה הא זהו גופא האיסור

וכמו רה"ג בלבישה אך כך דשם האיסור חל על רה"ג וגבי ביאה האיסור על הביאה ולא על האשה וכה"ג כ"כ בהך דחולין דף צ' ע"ב מה דאמר ר"ח שם מרא דיכי מי כתיב ע"כ לא יאכל המזבח כו' והוא תמוה לכא' דהרי מצינו בכמה ברייתות הך ממשקה ישראל אך ר"ל כך דכל האיסורי' האיסור הוא על הדבר רק כ"ז שלא אכלו לא עבר האסור ולכך שייך בו הך ממשקה ישראל משא"כ גבי גה"נ דהא מבואר בחולין דף צ"ב ע"ב דעץ הוא והתורה חייבה עליו וא"כ כ"ז שלא אכלו אין עליו שם איסור כלל והאיסור מתחיל רק בשעת אכילה וא"כ איך שייך עליו לאמר ממשקה ישראל דכ"ז שלא אכלו אין עליו שם איסור כלל וכה"ג כ"כ גבי נבילת עוף טהור דאין הטומאה מתחלת כלל רק כשהוא בגרון וכמבואר בירוש' ספ"ו דיומא ובפרט לשי' הערוך דס"ל דרק אם לבוש אז מטמא ולא כשהוא ערום ע' בר"ש פרה פ"ח מ"ד וכן גבי ביאה כן וע' ירוש' פ"ח דכלאים דאמר שם אמר רב הונא ביאתו אסורה בהנאה ור"ל אי הא דמשמש מת וכה"ג פטור או משום דאין זה ביאה כלל או דאינה אסורה ואף דעל בעלה נאסרה כמבואר בסוטה דף כ"ו ע"ב ונ"מ ג"כ לענין שחוף ברודף אי ניתן להצילו בנפשו ע' סנהדרין דף ע"ג וכ"כ בזה:

וכן נ"מ בהך דין דמתעסק דהיכא דנהנה חייב וע' פסחים דף ל"ג ע"א דלכא' פליגי בהך מחלוקת דאביי ורבא בשבת ע"ב וסנהדרין ס"ב ותוס' שבועות דף י"ט וכ"מ אך כך דהנה ע' רש"י פסחים דף כ"ו ע"א גבי ריח דלאחר שתעלה תמרתו אין מועלין בו והא דמעל כ' רש"י כגון שלקח הסממנין והריח בהם בביתו וק' הא התם אין המעילה משום הריח רק משום הסממנין ועל לקיחת הסממנים י"ל דלא מעל דמיירי כמו דאמרינן במעילה דף כ' ובכ"מ דמיירי בגזבר וידו כיד ההקדש א"כ לא יצא מרשות ההקדש כלל אף אם נתכוון לזכות בה וכה"ג כתבתי דאף דס"ל לרבינו בפ"א מהל' מעש"ש דספק מעש"ש ספק מעשר עני א"צ להפריש רק מעש"ש מ"מ ר' עקיבא כיון דהוי גזבר וידו כיד עניים לא מקרי עניים ממע"ה ולכך צריך להפריש גם מעשר עני וע' ר"ן נדרים דף ל"ד ע"ב ולק' הל' מעילה פ"ו ה"ח ע"ש בהשג' אך באמת נ' דכאן מיירי לאחר שקידשם בכלי לדידן דס"ל בכריתות דף ו' דמכתשת הוי ככ"ש וע' בירוש' יומא פ"ה דהוי בזה מחלוקת דאמוראי וא"כ י"ל דהתם כיון דאינו יוצא לחולין לא מהני כלל נטילתו כיון דקידש בכלי שרת ומעל רק על ההנאה והמעילה לא הוי על הנאת הריח רק על שנהנה מהסממנים שמריח בהם וכה"ג י"ל במה דמבואר במעילה דף י"ח הובא בדברי רבינו פ"ו ה"ב גבי קדשי קדשים שתלש מהם צמר דאין המעילה על הצמר רק על מה שתלש מן הקדשים וע' פסחים דף ל"ג דיש מעילה בגיזי עולה ותוס' בכורות דף כ"ו וכ"כ מזה בהל' ערכין ולק' בהל' מעילה אאריך בזה אך רבינו גבי ריח ס"ל דיש נ"מ בין לאחר שתעלה תמרתו

ובין בשעת תמרתו כמבואר בהל' מעילה ספ"ה ונמצא דס"ל דמעילה הוא על הריח וע' תו"י יומא דף נ"ט ע"ב דמספקא להו בזה וברש"י כריתות שם וע' רש"י נזיר דף כ"ח ע"א גבי לא מעל ולא כיפר שכ' ג"כ כה"ג דכיון דלא פעל כלום לא שייך ביה גדר מעילה ופה"מ לרבינו פ"ה דמעילה. עכ"פ גבי מעילה עיקר האיסור הוא ההנאה שבו וכן גבי אכילת תרומה מה שמשלם קרן וחומש הנה לפ"מ דמוכח ביבמות דף ס"ט ע"ב לשי' רש"י דבת כהן המעוברת מישראל אם אכלה בתוך ג' חדשים לאחר שזינתה עם ישראל דעפ"י דין מותרת לאכול ולא חיישינן שמא היא מעוברת מ"מ אם אח"כ נמצאת שהיא מעוברת חייבת קרן וחומש ולא אמרינן מאי הוי לה למיעבד ע' יבמות דף צ"א ע"ב וע' תוס' שם דף ל"ה ע"ב דאם נתייבמה לאחר ג' חדשים ונמצאת אח"כ מעוברת דפטור דמאי הוי ליה למיעבד ובפסחים דף ע"ג ע"ב דהוי שם מחלוקת דתנאי בכה"ג היכא דיש שהות ביום לידע וצ"ל דאכילת תרומה וקדשים שאני וע' מש"כ הראב"ד ז"ל בפ"ז מהל' מעילה ה"ב:

וכן מוכח הך דפרה פי"ב מ"ד גבי המזה מחלון של רבים ונכנס למקדש פטור דזה ג"כ בגדר אנוס דעל של רבים א"צ לשאול כמש"כ רבינו בס' הל' פרה והוא בתוספתא דטהרות ובירוש' פ"ה דסוטה ואין נשאלין לרבים ומ"מ נקט רק בא למקדש ולא נקט אכל קודש דאז חייב טפי ואף דבביאה הוא ג"כ נהנה מ"מ אכילת קדשים חמיר מיניה דזה החיוב על הפעולה וזה על ההנאה ולכך מוכח ג"כ בכתובות דף ל' ע"ב דגבי אכילת תרומה לא אמרינן תחלתו באונס וסופו ברצון אף לפר"ח דמיירי בתחב לו באונס ומ"מ חייב על מה שלא פלט וע' תרומות פ"ח מ"ב דאמר שם דלרבנן צריך לפלוט אם היה בתוך פיו ונודע לו באמצע ומבואר שם בד' רבינו בפה"מ דחייב קרן וחומש ואף דלאחר שנודע לו הוי מזיד מ"מ ע"י שגגה בא לידו וע' במה דפליגי רש"י ותוס' בשבועות דף י"ח אי זה הוי כשוגג או כמזיד כיון דמתחלה בא לו ע"י שגגה וכאן לכא' לכ"ע הוי מזיד כיון דיכול לפלוט וא"ל דלר' אליעזר על לעיסה לחוד חייב ע"ש בירוש' אך מד' רבינו בפה"מ שם מבואר להיפך דכתב שם דמצטרף למה שבלע מה שאכל ומיחייב קרן וחומש וצ"ל דל"ד לקרבן דשם הבאת קרבן צריך שיהא שוגג ושלא יהיה בכלל זבח רשעים וכמו מומר ע' חולין דף ה' ע"ב וע' בירוש' יומא פ"ה אם אמרו לו שיכנס עוד הפעם כדי להכניס המחתה א"א שיתחייב ע"ז דאומרים לו הכנס ואת אמרת חייב משא"כ גבי תשלומין כיון שזה בא ע"י שגגה ואף שכעת מתירין לו לבלוע וזה ודאי דאם היה פולט היה פטור גם לר"א מחומש דלא הוי רק כמו מזיק ואף דללקות ודאי לקי וכמו אם שתה חומץ של תרומה דמבואר בירוש' פ"ו דתרומות דאף למ"ד דאין משלם קרן וחומש מ"מ לוקה מ"מ

אם בלע אח"כ חייב לשלם קרן וחומש וע' תוס' שבת דף ד' ע"א גבי הדביק פת בתנור אך י"ל דהחיוב הוא למפרע אם בלע וע' תוס' ערובין דף כ' ע"א דאימתי הוא החיוב אי משעת בליעה או מקודם ובירוש' מעש' פ"ג גבי מצא כלכלה דעושה אותה דמים ואוכלה ואמר דצריך להפריש מעשר אף דזה לא הוי מקח ברור דהרי יכול להתבטל מ"מ חיישינן שמא יבוא בעה"ב בשעה שהיא נתונה בפיו ואז ע"כ צריך להתקיים המקח דא"י להחזירה דהוי כמאוס ונמצא אוכל טבל ואף דאז הוא כבר בבית הבליעה כמבואר בכתובות שם:

ובאמת זה תליא כל היכא דיכול לבטל הדבר ולא ביטל אי זה מקרי מקח חדש או למפרע וע' ערובין דף ע"א ע"א גבי הך דכלך אצל יפות דמוכח שם דהוי למפרע אף דכעת א"א שיאכל וכ"כ בזה בהל' אישות על הך דקדושין דף מ"ו גבי נתרצה האב וע' תוס' סנהדרין דף ס"ח ע"ב גר קטן דאף דיכול למחות מ"מ אם לא מיחה הוי גר למפרע ובירוש' פ"א דתרומות דהוי זה בעיא דלא איפשטא גבי תרומה כה"ג וכן בד' רבינו בהל' מכירה פ"ל דאם מכר נכסי אחר ואח"כ הסכים אי הוי מכירה מכאן ולהבא או למפרע וראיה לזה ממש"כ רבינו בהל' מעש' פ"ג ה"ז דכל הדברים הקובעים למעש' אם עשאן אחר ג"כ הוי קבע וחשיב שם גם מקח חזינן דאם נתרצה אח"כ נגמר הדבר למפרע:

אך לכא' לפמש"כ לעיל בדברי רש"י סנהדרין דף ע' ע"ב גבי בן סו"מ דאם אכל בחבורת פסחים דאינו נעשה בן סו"מ ואף דצריך דוקא שיגנוב מעות של אביו ליקח בשר יין ומש"כ שם רש"י גבי יין מן החנוני נ' דקמ"ל דאף אם קנה יין הנמכר בחנות נעשה בן סו"מ כמו הך דב"ב דף צ"ה ע"ב וכמבואר בירוש' סוטה פ"ח אך מבשר קשה דהא צריך להמנות עליו כשהוא חי וע"כ צ"ל דכיון דיכול למשוך עד שעת שחיטה אז נגמר המקח והוי כלקח בשר וגם המעות אינן שלו וא"כ נמצא דלא הוי כלל אחד מבני חבורה וא"כ יהא עובר על לאו דבן נכר לפי שי' הר"א ז"ל בהשג' בהל' ק"פ פ"ט אך י"ל לפ"מ דמבואר בירוש' פ"א דקדושין דבן סו"מ אינו חייב כפל על גניבה ראשונה דהוי בגדר קלב"מ ונמצאו המעות שלו אליבא דרב דשם דף ע"ב או משום יאוש וש"ר וגם לפמש"כ דהיכא דאינו מבני חבורה אינו עובר על לאו דלא תאכלו ממנו נא א"ש משה"ק בח"א דהא בן סו"מ אינו חייב רק על בשיל ולא בשיל וא"כ אכל דבר איסור וכ"כ בזה. עכ"פ תרומה והקדש החיוב הוא על הפעולה הנמשכת ולכך הך מתעסק ל"ד לשאר מתעסק וכן גבי מתעסק בשבת דיש בזה כמה סתירות בדברי רבינו בהל' שגגות פ"ב וספ"ז מה הפטור שלו וע' בתוס' שבועות דף י"ט וכ"מ:

אך נ"מ בדבר שהמלאכה שלו הוא הפועל כמו הוצאה או שהמלאכה הוא הפעולה

שהוא פועל דהיינו שאר מלאכות או מה שהדבר נפעל על ידו כמו חורש כמש"כ רבינו בהל' שבת פ' כ"א וכמו צידה וכמו זורה ורוח מסייעתו כמבואר בבא קמא דף ס' ובבא בתרא דף כ"ו דהפעולה נעשית מאליו רק הוא גרם לזה וכן נפקא מינה גבי מלאכת הבערה וכבוי אי החיוב הוא מה שנולדה האש ומסתלק' האש או מה שנתבאר הדבר הדולק ונשאר הדבר הדולק ובאמת בכ"מ מוכח דהחיוב הוא רק בשביל הנפעל שנעשה ע"י האור או ע"י סילוק האור ע' שבת דף ל"א ע"ב ודף צ"ד וכ"מ ושם דף קל"ד גבי גחלת של מתכת ופסחים דף ע"ה ע"א אך באמת לפה"נ מד' רבינו בהל' שבת פי"ב ה"א ב' דהמכבה והמבעיר חייב בכ"ש והנה ע' ביצה דף ל"ט ובתוספתא שבת פ"ט דגבי הוצאה על אש חייב בכ"ש חזינן דאש יש בה חשיבות בכ"ש וגבי הוצאת ברזל ג"כ כ"ש כמבואר בדף צ' ובאפר ועפר יש בו שיעור כדי לכסות וכמבואר בירוש' שבת פ"ח ובד' רבינו פי"ח וא"כ מדמחייב בהבערה ובכבוי בכ"ש אף בעצים חזינן דהחיוב הוא משום האש ולא משום הדבר וגבי מבשל צריך כגרוגרת וע' במה דפליגי רבינו ורש"י ז"ל בהל' יו"ט פ"ד ה"א אי הא דאין מוצאין את האור ביו"ט אי משום דמוליד דבר חדש או משום הבערה וזה משום דר"ש ס"ל דכיון דע"י האש לא נכוונה דבר לא הוי זה בגדר מבעיר ורבינו ס"ל דהוי מבעיר וכן גבי מכבה כה"ג. אך זה רק בגוף האש וכמו גחלים של עץ משא"כ במתכת דהוי רק תולדות האש כמבואר פסחים דף ע"ה ובירוש' יומא פ"ג גבי עשישין שם אין החיוב רק משום תיקון הדבר וכמש"כ רבינו בפי"ב ה"ב ובפ"ט ה"ו ומ"מ שם חייב בכ"ש כמבואר שם משום דכלי מתכת גם בהוצאה בכ"ש כמבואר בפי"ח מהל' שבת הנ"ל וע' ביצה דף ל"ב דמשמע שם דפחמין הוי כמו מכה בפטיש ומתקן כלי:

ובאמת נ' דזהו כוונת הגמ' בכריתות דף כ' ע"א בנפח שנו ר"ל דאז אין החיוב משום כבוי רק משום מכה בפטיש ונ"מ ג"כ די"ל דגבי מקלקל בהבערה חייב דמ"מ האש יוצא כתקון וכע' שכ' רבינו בהל' שבת פי"א ה"ט גבי כתיבה דחייב אף אם העור נתקלקל ובהל' שגגות אבאר זה. וכה"ג י"ל דמתעסק גרע טפי וע' כריתות דף י"ט ע"ב גבי מתעסק בחבורה. עכ"פ גבי תבלין נשאר הטעם לא עצם ולכך מבואר בירוש' פ"ב דמעש"ש ה"ב דדגים של חולין שנתבלו בתבלין של מעש"ש אין להם פדיון דאין לו על מה לחול ולא אלים למתפס פדיונו וכע' דאמרינן במנחות דף מ"ז ע"א וע' בתוס' פ"ג דמעש"ש דאם עשה מדנרי זהב של מעש"ש כלים אין להם פדיון דפנים חדשות באו לכאן וברש"י נדרים דף ע"ט ע"א גבי הפרה דאם הפר אחד מהם א"י לשאל לחכם על נדרו וכן ס"ל לרש"י ובעהמ"א ב"מ דף מ"ז ע"ב דלדידן דס"ל דד"ת מעות קונות רק דיכול לחזור בו אז היכא דהדבר אינו ואין על מה לחזור בו לא מהני חזרה:

וזהו ר"ל ג"כ מש"כ רש"י בגיטין דף ט' ע"א דאינו חוזר בעבד מטעם דזכי בי שמיא ע"ש ודף ע"ז ע"א ד"ה אין לי עסק ור"ל דהנה מבואר בירוש' פ"א דפאה ה"א הקדש כמאן דשרוף דמי וא"כ שוב אין ממה לחזור. וע' מש"כ ה"ה ז"ל בהל' גרושין פי"א הי"ז דלא מהני מיאון לאחר מיתה היכא דליכא יבם ואסורה על קרוביו דאין על מה לחול המאון ואיסור קרובים הוא ממילא כמש"כ לעיל בשם הירוש' וע' בירוש' רפ"א דיבמות דהיכא דליכא רק ערוה ואחיו לכ"ע אינה יכולה למאן לא מטעם הגמ' דילן רק כיון דאינה זקוקה במי ממאנת וע"ש בתוס' יבמות דף ק"ח ע"ב ד"ה יש מיאון דכ' דרק היכא דהוי דרבנן ומה שהביא' ראיה מן המשנה אין ראיה דשם י"ל כטעם הגמ' משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו אך הטעם משום דגבי דאור' זה הוי דין וממילא ואין על מה לחול המיאון וכמש"כ משא"כ דרבנן דזה לא הוי ממילא רק תקנה ושוב זה בא מכחו וא"כ עדיין שמו עליו ושפיר חל המיאון וכ"כ בזה במק"א בהך דגטין דף מ"ד ע"ב גבי בן בבל שנשא אשה בא"י והיו לה עבדים אי יצאו לחירות והוי כמוכרת ולא ממילא וכ"כ בזה וע' מש"כ התוס' כתובות דף ג' ע"א ד"ה וסברה מש"כ דא"כ גם במת תוך י"ב חודש יהא גט אך י"ל דעיקר הטעם משום הפקעת קדושין ולאחר מיתה ליכא הפקעה ובמק"א אבאר זה וע' בירוש' מעש"ש פ"ה דגם יין הוי כמבוער וע' תוס' ע"ז דף ל' ע"א וגם י"ל משום דיין של מעש"ש אין מפטמין אותו ואף דבמשנה פ"ב דמעש"ש מבואר להיפך אנן לא קיי"ל כן ובזה מדויק לשון רבינו בהל' מעש"ש פ"ג הי"ג וט"ו דנקט שם שנפל משום דלכתחלה אסור וכמבואר בירוש' שביעית פ"ח ה"ב דאמר שם מהו לפטם יין של שביעית ומביא ראיה דמותר מדנקט קל מהם שביעית ור"ל אף ממעש"ש דשם מבואר בפ"ב דמותר לפטם ודחי שם דזה אתיא כר' יהודה דפ' ב' ופי"א דמותר לבשל ולכך ס"ל לרבינו שם בהל' מעש"ש דכה"ג אין השבח לשניהם דהוי כמו אם עשה השותפות באיסור דלהפסד א"ל חלק ע' בהל' שלוחין פ"ה ה"י וע' מש"כ רבינו בהל' מעילה פ"ז ה"ה דאם לקח מקח במעות של הקדש במזיד נתפס המקח להקדש ואף דהמעות לא יצאו לחולין זה רק גדר איסור אבל מחמת ממון הקדש קנה וכבר הארכתי בזה בח"א בהל' מא"ס ובח"ב בהל' ערכין וע' במש"כ הר"א ז"ל בהשגות בהל' מעה"ק פ' ט"ו ה"ז דהפדיון של עולה רק כ"ש ר"ל דדי בפרוטה משום דהדמים עדיין לא נשתעבדו רק מחמת איסור ההקדש ובזה די לכ"ע בפרוטה:

וכן להא דאמרינן בכ"מ דאם הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו קדיש השאר מאליו זה ג"כ הוי רק בגדר איסור לבדו וה"נ כיון דע"י מעות ההקדש נקנה להקדש המקח שוב ליכא בזה דין מעות הקדש רק איסור הקדש ובזה מבואר שפיר לשון המשנה דמעילה

דף כ"א דנקט שם מעות של הקדש ואח"כ נקט התקנה דנוטל פרוטה של חולין ומשמע דדי בפרוטה אף אם ההקדש שוה יותר כיון דהמקח תפוס להקדש ואין בו הפסד ממון וע' בירוש' ספ"א דמעש"ש דכיון דמשך נקנה המקח ר"ל דאף דהמעש"ש לא יצא לחולין מ"מ נקנה להקדש בגדר ממון וע"ש בה"א ובדברי רבינו בהל' מעש"ש פ"ח ה"ז ח' ובירוש' פ"ד שם דהיכא דלקח בסלע של מעש"ש ומשך ואח"כ נתייקרו דנהי דבתורת מעש"ש קנה מחמת דהוא ממון גבוה מ"מ בתורת ממון לא קנה אותם וא"כ לא הוי שלו ואם ירצה לפדותם א"צ להוסיף חומש וע' ב"ק דף ס"ט ע"ב גבי הך דרחמנא קריא מעשריה ושם אבאר זה. לכן לא מיחשב התבלין כלל רק מה שנשתבח היין ע"י התבלין זה שייך לחולין אבל התבלין עצמן בטלין להיין ואף דהא התבשיל נאסר על ידו מ"מ אין בו ממשות לתפס וע' בכורות דף ט"ו ע"א ודף ל"ב ע"ב ונ"מ ג"כ להך דשבועות דף כ"ח ע"א גבי אכלו כולו דהיכא דאין מחוסר מלקות לכ"ע אין נשאלין היכא דאמר הריני נזיר והפריש קרבן וכיפר רק אדם אחר התפיס בו והשני עדיין לא הביא הקרבן או כגון שהתפיס יותר ממנו וכמבואר בירוש' פ"ד דנזיר ה"א דהראשון נזר סתם נזירות והשני אמר ואני ק' יום דמהני והנה שם בירוש' אמר דאם הראשון אמר סתם והשני אמר ק' ואח"כ חזר הראשון ואמר ואני על השני דנעשה הראשון ג"כ כמו השני ובאמת לכא' קשה הא מבואר במנחות דף ק"ב ע"ב דכאשר נדרת ולא כאשר הפרשת וה"נ כיון דהנזירות חלה עליו מתחלה סתם מה מועיל מה שאח"כ מתפיס זמן יותר:

אך זה תליא אי כאן דקי"ל דסתם נזירות ל' יום אי שוב הוי כמפרש ל' יום וא"כ נמצא הוי נזיר מחמת דבורו או מחמת דין התורה וזה תליא בהך דערכין דף ד' ע"ב גבי האומר ערך סתם עלי אי נידון בהישג יד אי הוי כמו מפורש וע' מש"כ בזה בח"ב בהל' ערכין פ"א הט"ז ובמה דפליגי בירוש' נזיר פ"ב גבי הך דר"מ ורבנן בהאומר הרי עלי חצי נזיר דלמ"ד דנעשה נזיר שלים א"כ ההבאה שלו בגדר דין ודי אם הביא קרבן אחד ואם נימא דמחמת פיו אז צריך להביא קרבן וחצי וע' בחולין דף כ"ג ע"ב גבי שיאור דהיכא דרק בגדר נדר לא ליפטר חבירו יצא ידי נדרו אף אם לא פטר חבירו וכן יהי' נ"מ בהך דנזיר דף ה' גבי מקצת היום ככולו דזה לא שייך רק בדין אבל לא בחיובים שנעשו ע"י פיו וא"ש שם ד' הגמ' ולא כפי' רש"י ותוס' שם וע"ש דף ו' ע"ב בתוס' ד"ה אמר ר"ל ובהך דמו"ק דף ט"ז ע"ב אי שייך גבי נזיפה דין מקצת היום ככולו משום דזה תליא בלשון בנ"א ואין זה גדר דין וע' מש"כ בזה בהל' תענית גבי סתם תענית אי היום מקרי בתורת נדרו או רק מדין ובהך בעיא דירוש' דחגיגה פ"א ה"ד דאם הוא חייב אשם מצורע ואמר הרי עלי אשם בה' סלעים אי הוי גדר נדר וקבע כיון דהוא כבר מחויב ועומד מתחלה באשם של

ב' סלעים. נמצא כך דאם נימא דנזירות המנין הוא גדר דין בעלמא והוא יכול להוסיף כמה שירצה נוכל לאמר דאח"כ יכול לקבוע הנזירות זמן גדול כיון דהזמן הוא לא מחמת הנדר רק מחמת הדין וא"כ נמצא דאח"כ הוא נדר מתחלה וכע' דאמרינן בירוש' דנזיר פ"ה דאם אמר הרי עלי מנחה ופי' אחת או זו או זו ואח"כ קבע אחת די"ל דא"י לחזור בו אבל בסתם יכול לחזור בו חזינן דסתם אף דע"כ א"א להביא רק הני מנחות הכתובות בתורה מ"מ לא מקרי זה ע"י פיו וא"כ נגמר הנדר שלו ושוב לא מהני להוסיף וה"נ גבי נזירות כן:

ומ"מ מבואר בירוש' דיכול. וע"כ דהזמן הוי ג"כ בגדר פיו וע"ש בפ"ב ה"ב דה"ה להיפך דאם זה אמר הריני נזיר ק' יום וזה אמר ואני סתם דהוי שני נזיר רק סתם נזירות אך זה תליא אי ואני אכולא דבורא משמע וכן נ"מ אם א' אמר סתם והב' אמר ק' והג' אמר סתם זה יהי' תליא בהך דשם דף כ"א אי כראשון מתפיס וע' ב"מ דף צ"ח ע"ב גבי בעלים. עכ"פ משכחת לה שהשני יהיה נזיר אחר גמר של הראשון אך זה מכח הראשון אם יכול הראשון לשאול כדי שיתבטל השני וע"ש בשבועות דאמר מי גרם לשניה שלא תחול כו' הראשונה ע' מש"כ בזה בח"ב בהל' נזירות פ"ג ה"ו:

אך באמת ר"ל כך דאם נימא שהנזירות השניה חלה עליו תיכף אז בנזירות אחת יצא ידי שניהם כע' הך דשם דף י"ג ע"ב ודף ט"ו גבי נולד לו בן ע"ש בתוס' וע' ירוש' פ"ב ה"ט ופ"ג ה"ב שם דרק אם פי' מפורש דזה ל' יום וזה ל' יום אחרים אז לא עלו לו וע' ב"ק דף ס"ה גבי חומשו עולה לו בכפילו ואף דקי"ל דדבר שבחובה אין בא אלא מן החולין ולכך ס"ל להתוס' יש' יומא דף נ' ע"ב דאין אדם יוצא חובת פסח בתמורת הפסח ע"ש וע' תמורה דף כ' הטעם דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה ור"ל כך דאף דהא מבואר בכריתות דף כ"ז דאף אם נימא דאין אדם מתכפר בשבח הקדש מ"מ היכא דהוא הפרישו שפיר מתכפר אך מ"מ בתמורה שהקדושה שלו היא מחמת גזה"כ ולא מצד הקדשו ולכך גם בשוגג הוי תמורה כמבו' בתמורה דף י"ז וע' תוס' חולין דף פ"א ע"א דלא הוי ניתק לעשה גמור והקדושה שבו היא רק בגדר אונס לא מחמת הקדשו כמבו' בתמורה דף ב' ע"ב גבי קטן דהוי שם בעיא אי קטן עושה תמורה ואף דרבינו ס"ל דהיכא דהתורה חייבה אותו קרבן לא מחמת דבמזיד הוי כרת או לאו דאז קטן פטור מקרבן בשוגג אבל היכא דהעונש שלו הוא הקרבן כמו גבי בועל שפחה חרופה אז גם קטן חייב כמש"כ רבינו בהל' איסו"ב ספ"ג ובהל' שגגות פ"ט ה"ג ע"ש בהשג' וע' סנהדרין דף מ"ז ע"א דא"י להקריב קרבן שהפריש בשעה שהיה שפוי ונשתטה:

והנה רש"י כ' הטעם משום דבעי דעת דכ' שם משום דיקריב אותו לרצונו והוא לכא'

תמוה דהרי בנדרים אמר דלכך אם הפריש חטאת חלב על חבירו לא עשה ולא כלום משום דלא משכחת לה דקריב שלא מדעתו דעל שוטה א"א להקריב אף אם הפריש כבר ע"ש דף ל"ה ע"ב כו' וא"כ חזינן דאף אם א"צ דעת מ"מ א"א להקריב וע' ערכין דף כ"א במחלוקת דעולא ושמואל גבי שאר קרבנות אי צריך דעת בשעת כפרה ואנן פסקינן דא"צ ופליגי בזה רש"י ורבינו דרש"י ס"ל דבעי שידע בשעת הפרשה ובשעת כפרה א"צ שידע אבל חטאות ואשמות גם בשעת כפרה צריך שידע אך רבינו בהל' מעה"ק פי"ד ה"י מפ' דלא בעינן שידע רק שיתרצה וגבי חטאות ואשמות כיון דקיי"ל דאם אמר לא תתכפר לי חטאת דאינה מכפרת כמבו' בכריתות דף ז' לכך אם אינו רוצה בשעת הקרבה אף דלא הוי כמו לא יקריב חטאתי דהרי גבי עולה ג"כ בעי לרצונו כמבו' בכ"מ ע' ב"ב דף מ"ח ומ"מ אם נתרצה בשעת הפרשה אף דלא נתרצה בשעת כפרה יכול להקריבו כיון דהקרבן אינו שלו ואף דהפרישו בשבילו מ"מ לא הקנו לו הדבר בעצמו רק לענין הקרבה וע' תמורה דף י' ע"א דלענין חומש רק המקדיש צריך להוסיף וע"ש בהא דאמר דלגבי נזירות לא יהי מהני אם הפריש על אחרים משום דכתיב קרבנו וזה ודאי דאם נתנו לו כשהוא חולין דמהני וע' שבועות דף י"ד ע"א דבעי חסרי' ממונא ובירוש' פ"א דחגיגה בתוספ' שם דגם חגיגה וראיה אינו יוצא רק משלו ושם ע"כ לא ר"ל בשנתנו לו בעודו חולין דאז הוי ודאי שלו רק דר"ל דאינו מזכה לו רק שיהא הקרבן עבורו ואם לא יהי' קרבן לא יהי' שלו וכע' הך דנזיר דף כ"ד ע"א וע' תוס' סוטה דף ו' ע"ב מה שהק' מהך דנזיר וזה אינו דרק גבי נזיר דזה רק סיבה מה שהוא מפריש עבורה לכך אם אינה צריכה בטילה הקדושה גם מכאן ולהבא מחמת דאדעתא דהכי כו' משא"כ בסוטה דכן הוא הקרבן שיפריש בעלה עליה וא"כ לא שייך לאמר אדעתא דהכי כו'. וכ"כ בזה:

וכן הא דמבואר בתוספ' ס' חולין דהמוצא קן לא יטהר את המצורע משום דבעינן ולקח ע"כ דר"ל ג"כ דלא נתכוון לזכות בו רק לצורך הקרבן וכע' שכ' הר"ן א"ל בנדרים דף ל"ד ע"ב גבי ככר של הפקר ותוס' ב"ב דף ע"ט ע"ב ובאמת גם לענין אתרוג פליגי בזה גמ' דילן והירוש' אי הא דבעי לכם הוא בעצם האתרוג או רק למצוה ומהך דב"ב דף קל"ז ע"ב מוכח דדי רק בהמצוה שיהי' שלו:

וכן מהא דמבואר בגמ' דילן דיכול ליתן במתנה ע"מ להחזיר אף לבתר דאתקצא' למצוותו אף לשי' רש"י דס"ל דזה הוי מה"ת כמבואר בסוכה דף ל"ז ע"ב וע"ש דף מ"א ע"ב ודף מ"ו ע"ב וברש"י ביצה דף ל' ע"ב דמבואר שם דהיכא דהפרישו מתחלה לכל הזמן חל עליו תיכף דין דאיתקש לחג משעה שקידש היום ושוב לא מהני תנאי עליו ולא הוי בגדר הזמנה לאו מילתא דהוי בגדר קדושה רק אם לא הזמינו אז לא חל עליו רק בשעה

שעושה המצוה וכע' דאמרינן בנזיר דף כ"ז גבי קנים דאינן מתפרשות כו' ע"ש בתוס' דגם קדוה"ג לא חלה עליו אם לא קבען וע' ברש"י מעילה דף ח' ע"א במשנה דפי' ג"כ כן ומ"מ מבואר דיכול להקנותו במתנה ע"מ להחזיר וע' תוס' ב"ק דף ס"ו ע"ב ופסחים דף פ"ט ע"ב גבי קדשים וע"כ דאינו מקנה לו רק להמצוה וזה תליא אי זה נעשה ממילא ע"י המצוה וע"כ אתקצי או דהוא מקצה אותו דאל"כ איך ס"ד שיהא יוצא באתרוג הגזול עכ"פ ביום ב' מי נתן לו כח שיקצה אותו וכמו גבי הקדש דהוי חולין וע"כ דזה גדר ממילא ולא תליא זב"ז וא"כ מה יכול להקנות לחבירו וע"כ רק לצורך המצוה וע' מעילה דף י"ג ע"ב גבי ערבה דאמר שם דהזקנים היו נוטלים ללולב וע"ש בפה"מ ואיך יחול ע"ז הדין דנעשה אתקצאי ואיתקש לקודש וע"כ דלמצוה די בזה אך הירוש' ס"ל בסוכה פ"ג ופ"ד ובגיטין פ"ב דצריך שיזכה מתחלה בגוף האתרוג ואח"כ שיצא בו אז מהני וכן ס"ל להירוש' פ"א דערלה דצריך שיהא באתרוג גדר לקיחה ובאמת זה תליא בדברי הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ד דביצה גבי תנאי בסוכה ובאתרוג ובמק"א אבאר זה:

וזהו ג"כ כוונת הירוש' נדרים פ"ד דמפרש שם בהך דמקריב עליו קיני זבים כו' דר"ל דהמדיר מפריש להמודר ושרי משום שלא נכנס לתוך ידו כלום ר"ל שלא הקנם לו רק הקדישם בעבורו ובאמת רבינו ס"ל דהא דקי"ל דהמתכפר עושה תמורה זה רק אם הקרבנות היו של המתכפר רק אם הוא הקדישן אז המתכפר עושה תמורה משא"כ כשמקדיש קרבן שלו עבור חבירו אז גם המקדיש עושה תמורה ולכך ס"ל לרבינו בהל' תמורה פ"ח דאם הקדיש עכו"ם להתכפר ישראל אז בהמיר עכו"ם הוי ספק תמורה ע"ש בהשגות וע"כ כמש"כ:

אך י"ל דבאמת עיקר הטעם דהמתכפר עושה תמורה הוא משום דכיון דהקדיש ומועלין בו כבר יצא מרשותו רק משום דכיון דנתכפר בו נקרא בעלים וכע' דמבואר בחולין דף מ"א כיון דקני ליה לכפרה כדידיה דמי וא"כ לפ"ז גבי קדשי עכו"ם דקי"ל דאין בהם מעילה שוב י"ל דאף המקדיש יש שם בעלים עליו ובאמת רבינו מפ' דזהו כוונת הגמ' ביומא דף מ"א ע"ב. ותיפוק לו דאשר לו כו' ור"ל דקאי אבעיא דר' אלעזר גבי תמורה בפר כ"ג כיון דהוי מקדיש משלו ודאי דהוא עביד תמורה דבזה אזלינן בתר מקדיש כמש"כ ותירץ דכיון דאפקע ליה רחמנא לא מקרי שלו וא"כ אזלינן בתר מתכפר וע' בדברי רבינו בהל' עבודת יוה"כ פ"ה הי"ג דמפ' בע"א ע"ש ובמק"א כ"כ מזה:

ובאמת לפמש"כ לעיל במה דפליגי הבבלי והירוש' גבי אתרוג י"ל דפליגי אי הדין של הקדש פעל שיצא ידי מצותו כמו גבי קרבן או להיפך שע"י המצוה שיוצא בו נעשה הקדש ממילא ולכך ס"ל להירוש' סוכה פ"ד דלא כגמ' דילן רק דאתרוג שנפסל פקעה

ממנו הקדושה ובאמת ק' לשי' רש"י בשבת דף מ"ה מה בין שמן שכבה לסוכה שנפלה דאסורים העצים כיון דזה וזה מחמת מצוה וע"ש בתוס' דף כ"ב ע"א. וע"כ צ"ל דכמו דאמרינן בחולין דף ל' מדמי פסח מי אדחי ר"ל כיון דמוטל עליו החיוב להביא פסח לא פקע גם מזה שם פסח וה"נ כאן אך לגבי אתרוג שנפסל קשה וצ"ל דמוטל עליו החיוב ליקח בו אתרוג אחר ובאמת בירוש' שם מבואר דאף ביום א' אם נפסל מותר והתוס' ביצה דף ל' ע"ב כ' דביום א' גם תנאי לא מהני ואסור כל היום ולכא' י"ל הטעם דכיון דבעי שלכם הוי בגדר הקדש ממש ולכך לא מהני תנאי משא"כ בשאר ימי החג הוי רק בגדר מוקצה אך באמת כוונת התוס' משום יו"ט דכיון דקודם שיצא בו אסור שוב הוי מוקצה ויהי' זה תליא ביש מוקצה לחצי שבת אף להיפך והירוש' לא יסבור כן אך באמת צ"ל דכיון דלאחר זמן יפקע ממנו האיסור ממילא שפיר מקרי הגוף שלו:

ויהי' נ"מ ג"כ גבי מתנה ע"מ להחזיר באתרוג אי יועיל אם יחזיר לו לאחר הזמן דאם נימא דקאי למצוה לא מהני ואם לגופו מהני ואכמ"ל. עכ"פ כיון דהקרבן בעצם אינו שלו על ההקרבה א"י לעכב רק על הכפרה בחטאת ואשם מעכב וע' תוס' כריתות דף י"ב ע"א ויבמות דף פ"ז ע"ב וב"ק דף מ' ע"א דהטעם דלא משהי ליה וכן כ' רש"י בערכין דף כ"א וע' בכורות דף כ"ו דהוי שם בעיא דלא איפשטא אי שייך גבי עולה שלא ישהינה אך לכא' י"ל הטעם דלא מהני המשכון דהוי כאומר לא יתכפר לי חטאתי לדידן בכריתות דף ז' דלא מהני וזה ר"ל הגמ' ברכות דף ה' ע"א מה אשם לדעת ושם דף כ"ג ע"א גבי הך דאמר אל תהי ככסילים כו' וזהו הדעת דצריך לשיטת רבינו גבי חטאת ואשם היכא דנתרצה בשעת הפרשה:

אך יהי' נ"מ להני חטאות דמחו"כ דעיקרן לאו לכפרה אתיין וע' תוספ' פ"ג דתמורה דהיכא דהפריש חטאות ואשמות בשביל אחר והלך והקריב אחרים הוי כמו חטאת שנתכפרו בעליה וע"כ דשם איירי שנתרצה בשעת הפרשה או דקאי אמחו"כ דא"צ דעת וע' מש"כ בח"א בהל' סוטה פ"א דזהו כוונת הגמ' בסוטה דף י"ט ע"ב ג' דברים מעכבין בה עד שלא קרב הקומץ ור"ל שהיא יכולה לעכוב שלא יקריבו הקומץ והוי כמו דלא נתרצה בשעת כפרה וכאומר לא יתכפר כו'. עכ"פ לדעת רבינו בעינן רצון לכפרה ולשי' רש"י בעינן שידע בשעת כפרה ואף דהא מהני שולח חטאתו ממדינת הים ולרבינו ניחא דרק באומר בפירוש שאינו רוצה בכפרה אז לא מהני ולשי' רש"י צ"ל דלא דר"ל שידע בשעת כפרה רק דר"ל שיודע שיקריבנו:

ונ"מ להך דנדרים דף ל"ה ע"ב דצריך דעת בעלי' להקרבה ע"ש בר"ן וגם כאן צריך דעת המתכפר שיקריבו לו ולא שיהא יודע בשעת הקרבה וא"כ לפ"ז י"ל דאם שלח קרבן

להקריב ונשתטה שפיר מקריבין עליו וא"ש מה שהק' התוס' בסנהדרין דף מ"ז ד"ה אימא דל"ד לישן דגם בשעה שישן מקריבין וזה אינו דהא בעי שיאמר להקריב ואז בשוטה ג"כ מהני, אך אם נימא כשי' הר"א ז"ל דקרבן לחוד ג"כ פטור מי שאינו בר חיוב לכך א"י להקריב:

והנה לשי' רבינו ק' מכופר למה חש"ו פטורין כמבואר ב"ק דף מ' יתמי לאו בני כפרה כו' ובדברי רבינו הל' נ"מ פי' למה גרע מקרבן על שפחה חרופה וצ"ל דאף דאנן פסקינן כמ"ד דאף אם אינו מתכוין מ"מ בעלים משלמין כופר זה רק משום דכוונה דשור לא שייך לאדם דהנה באמת כך מה הוא חיוב כופר אי הוא בשביל שחייב על מעשה שורו או שהחיוב עליו בשביל שלא שמר את שורו ויהי' נ"מ בהך דב"ק דף מ"ה גבי מסר שורו לשומרין ולא שמרוהו כראוי מי משלם הכופר אי השומר או הבעלים ושם גבי הך דר' אלעזר דאף אם שמרו שמירה מעולה גבי מועד דאין לו שמירה אלא סכין דצריך לשלם כופר ומשמע שם לכא' מרש"י דהשומר חייב ובזה א"ש מה שהק' התוס' שם דף מ"ו ד"ה אלא דמאי נ"מ בין בור למועד אליבא דר"א:

אך נ"מ דבמועד אף בשמירה מעולה חייב כופר ובבור לא שייך זה וממון התורה פטרתו וא"ש משה"ק התוס' דף מ"ג ע"א מה נ"מ בין כופר לממון, דיש נ"מ לענין שמירה מעולה, אך באמת מדברי רבינו בהל' נ"מ פ"ד ה"ד נ' דהכופר צריכים לשלם הבעלים וזה ר"ל שם דחייבים הבעלים אם המיתו אדם ור"ל כופר דזה לא שייך כלל להשומרים כיון דאין השור שלהם. אך כך דהנה מדברי התוס' ב"ק דף מ' ע"א ודף נ"ג ע"ב ד"ה לענן נ' דס"ל דהיכא דפטור ממיתה מחמת דהוי חסרון באדם הנרצח פטור מכופר רק למ"ד כל שאין השור בסקילה, וטריפה הפטור למ"ד דמי ניזוק וכע' דמבואר ב"ק דף כ"ז ע"א גבי תינוק ובירוש' פ"ד דב"ק גבי אם בלבלו הראשון והרגו השני דפטור משום שאינו שוה:

והנה באמת נ' כך דבזה פליגי גמ' דילן ב"ק דף מ"ד ע"ב דס"ל דעל צרורות ליכא כופר לכ"ע והירוש' ס"ל בפ"ב ה"א דחייב על צרורות כופר ע"ש ופליגי בזה דהנה דקי"ל דכוחו כגופו בב"ק דף י"ז וכ"מ אך זה תליא בזה אי החיוב הוא על האדם מה שלא שמר שורו והמית או החיוב הוא עליו בשביל השור. ע' סנהדרין דף ט"ו ע"ב רוצח הוא על רציחתו אתה מחייבו משמע שהחיוב הוא על מעשה שורו וכע"ז פירש"י רפ"ק דנזיר גבי שביתת בהמתו בשבת אי זהו בגדר חיוב עצמו או שורו וע' בירוש' שבת פ"ה אין לבהמה משא בשבת ובפ"ה דביצה ג"כ כן ונ"מ למש"כ רש"י שבת דף צ"ד ופסחים דף ס"ו דרק משום מחמר ליכא ברוכב עליו אדם אבל משום שביתת בהמתו יש וכן מוכח בירוש' פ"ה דביצה הנ"ל:

וכן נ"מ דגבי אדם הוי משוי כגרוגרת ולגבי בהמה בפחות מי' זוז אינה מרגשת כלל וכ"כ בזה. וא"כ כך דאם נימא דהחיוב עליו מטעם גזה"כ מ"מ הא דמרבינן כוחו כגופו הוא רק לבהמה אבל שיהא הוא חייב חיוב עצמיי משום כוחו של הבהמה זה לא מצינו וכה"ג י"ל נ"מ במה דקי"ל דבושת אינו מתחייב עד שיהא מתכוין ודי אף במתכוין להזיק כמבואר ב"ק דף כ"ז ועוד וע' תוס' ב"ק דף כ"א ע"ב דשמירת חש"ו מוטלת עליו ואם הם הזיקו את האדם אי חייב הוא על בושת דמ"מ הוא לא נתכוין וע"ש דף ד' ע"א. עכ"פ לשי' הגמ' דילן דהחיוב הוא בשביל עצמו כל היכא דאם הוא הרג פטור אז פטור גם מכופר וא"כ ע"כ צ"ל דהא דמבואר בב"ק דף כ"ז ע"א דלמ"ד דמי מזיק זרק תינוק מראש הגג ובא שור וקבלו בקרניו חייב כופר זה רק למ"ד דהאחרון חייב וכמבואר שם וכע' דאמרינן בגיטין דף מ"ג וב"ק דף מ"ב דאף שעשאו טריפה מ"מ כ"ז שלא מת אינו משלם את הכופר:

וכן יהי נ"מ בהך דסנהדרין דף ע"ח גבי שור של אדם טריפה או שור טריפה דפטור השור ממיתה איך יהי' הדין לגבי כופר אי צריכין לשלם ואם בגדר ממון צריכין לשלם כמבואר בערכין דף ז' ואם נימא דהוי כמו שהוא הרגו אז פטור וזה תליא מהו הפטור של טריפה אי משום דהוי עדות שאאי"ל כמבואר שם אי משום שכ' רבינו פ"י מהל' נ"מ וכן מוכח מהך דב"ק דף פ"ד דלא שייך בו גדר קטלא דה"ה כמו הרוג ולכך היכא דיכולים להמיתו בכל מיתות שירצו אז לא איכפת לן ולכך בפני ב"ד כגון רוצח ורובע וע"ז שפיר הורגין אותו וכ"כ מזה בח"ב וא"כ לענין כופר לא שייך זה וכן נ"מ להיפך לדידן דקי"ל דמצמצם חייב בדיני נפשות ולא בדיני ממונות ע' סנהדרין דף ע"ז איך הדין אם שור את האדם הרג בגדר מצמצם או הבעלים חייבין כופר ע' ב"ק דף מ"ח ע"ב ודף מ"ד ע"א ע"ש בתוס' דזה לא הוי רק כמו מצמצם וכ"כ בח"ג גבי כופר של כ"ג איך הוא דין התשלומין ובירוש' סנהדרין פ"א אי כופר בע"י כ"ג וע' תוס' ב"ק דף מ"ג ע"א דאי מת המזיק ליכא דין כופר וע"ש דף ד' ותוס' פסחים דף כ"ט גבי קרבן ומיתה ונ"מ ג"כ אי הבעלים טריפה ולמ"ד דמי מזיק ליכא בו כופר עיין תוס' רפ"א דערכין ובאמת כ"כ במק"א איך הדין גבי עבד של טריפה אם הרג אדם איך נהרג דהוא בר חיובא בפ"ע. לא מחמת האדון וע' תוס' סנהדרין דף י"ט גבי עבדא דינא מלכא דכ' שם דהוי דיני נפשות אף דבאמת לגבי ינאי לא הוי ד"נ רק ד"מ ומ"מ משמע דבעי דוקא בפני הבעלים ואם היו טריפה מאי וכ"כ בזה במק"א די"ל דאף דקי"ל בערכין דף ז' דאשה מעוברת שנגמר דינה להריגה אין ממתינין לה עד שתלד גבי שפחה מעוברת שאני משום דהולדות של אדון ול"ד לוולדות דאשה דשם רק בגדר גזה"כ ע' ב"ק דף מ"ט. וכן נ"מ דעבד שהרג בשוגג

אין רשות לגואל הדם להרגו משום דממונו דאדון הוא וכ"כ בזה:
ויהי' ג"כ נ"מ אם הרג שורו בזמן שהיה פיקח ונגמר דינו ואח"כ נשתטה אי צריך לשלם את הכופר אי נימא דהוי כמו קרבן דסנהדרין דף מ"ז הנ"ל אך כאן לא שייך מש"כ רש"י שם דכאן לא בעי דעת אך י"ל כמש"כ בתוס' ב"ק דף מ"ג הנ"ל דהוי כמו מת וע' רש"י מעילה דף י' ע"ב דלכך חטאת שמתו בעליה תמות משום דמיתה מכפרת ובזבחים דף ט' ע"ב ובתוספ' דב"ק פ"י גבי גזל הגר אך גבי ממון לא שייך זה וע' ב"ק דף ק"ד ע"ב אלמא חומש ממונא הוא ור"ל כה"ג משום דצריך לשלם גם לאחר מיתה. עכ"פ בתמורה לכך לא יצא בו משום דזה לא בא מחמתו רק מחמת גזה"כ וכ"כ בזה בח"ג דלכך מבואר בזבחים דף ס"ח דאף דקי"ל דעולת העוף נמשכת ונעשית חטאת העוף מ"מ אינו יוצא בה ידי חובתו וכן הא דכ' רש"י בזבחים דף פ"ב דהיכא דאם עלה לא ירד מ"מ ארצויי לא מרצה. וכן גבי אברי בע"מ לר' עקיבא דלא ירדו מ"מ לא מרציי ע' מנחות דף כ"ה ע"א וזהו כוונת הגמ' בתמורה דף ה' ע"ב הו"א כעובר מצוה וכשר ר"ל לר"ע דס"ל בזבחים בכ"מ ובבכורות דף ט"ז דגבי בע"מ בדוקין שבעין אם קדם הקדשן למומן דאם עלו לא ירדו וא"כ אם נימא דה"ה בהקדיש בע"מ היכא דחלה עליהם קדה"ג והיינו כגון בע"מ עוברין דאל"ה הא לא קדשי כלל ליקרב רק לדמים ולפדיון וע"כ ר"ל שם בבע"מ עובר ומ"מ אף זה ירד גם לר' עקיבא כמו דמבואר בזבחים דף ל"ה ע"ב גבי מקדיש נקיבה לעולה אף דחל עליה קדה"ג כמבואר בתמורה דף כ' מ"מ אם עלתה תרד וזהו דבעי שם קרא דלא ירצה וע' בכורות דף י"ד ע"ב דבעי שם קרא למעשר בהמה ולתמורה דאף דחל עליהן קדה"ג כשהן בע"מ מ"מ לא קרבי והך לא ירצה מבעי ליה דאם עלה ירד וכ"כ בזה בח"ג מה דמבואר בזבחים דף ק"כ ע"א דיש דברים שאם עלו ירדו מ"מ אם משלה בהן האור לא ירדו וע"ש דף מ"ג מה דמחלק בין אם משלה ללא משלה לענין דאם ירדו יעלו וע"ש דף פ"ה ע"א אך לגבי בע"מ אף אם משלה בהן האור ג"כ ירדו דהקטרתו על המזבח הוא ג"כ איסור דההקטרה שלהן הוא דבר נמשך וכמו דגבי כשרים אמרינן בזבחים דף מ"ה ודף פ"ה ע"ב דכ"ז שהם מונחין על המזבח ונקטרין מקיים בהו מצות הקטרה ולכך ס"ל בירוש' פ"ב דשבת דיש בהקטרתן גדר מבשל ולא מבעיר ובירוש' סוטה פ"ד דהוי איכול ולא שריפה וע' מעילה דף י' דיש בו מצוה להפוכי בצנורה והוי עבודה כמבואר בשבועות דף י"ז וכ"מ וה"ה להיפך דאם הן בע"מ עובר עליהם כ"ז שמונחים ע"ג מזבח ולכך צריך להורידם משא"כ גבי דם דכיון דהזה על המזבח עבד מצוותו וע' מש"כ התוס' זבחים דף מ"ג דבדם לא שייך גדר לחם והקטרה ולכך כ' התוס' בזבחים דף פ"ז ע"ב דאם זרק דם פסולים ע"ג המזבח דלכ"ע לא יקנחנו וכ"כ בזה דהוי כמו משלה בהן האור

ונ"מ ג"כ דאם הקדישׁ נקיבה לעולה אינה עובר אם שחטה ולא הוי כמקריב בע"מ דחייב כמבואר בתמורה דף ו' ע"ב וע' תוס' שם דף ז' ע"א גבי מקדישׁ נקיבה לעולה אי לקי אך נ' דזה רק על הקדישׁן אבל לא על הקרבה כיון דמ"מ חל עליה קדושה"ג ולא מאיסי:

ובזה י"ל דברי רבינו בהל' איסו"מ פ"ג ה"ז במשׁ"כ ויראה לי שאין לוקין אם הקריבן ובתוספתא פ"ד דמכות ופ"א דתמורה מבואר להדיא דעובר אך שם נקט אם הקדישׁן וזהו משום דאח"כ לא בזיא מילתא ולא מאיסי כמבואר בזבחים דף ע"ז ע"ש ובזה י"ל משׁ"כ התוס' זבחים דף נ"ט ע"ב דהיכא דלא היתה ראויה לשחיטה בפנים אף דאם עלו לא ירדו מ"מ לא מחייב עליה בחוץ והוא תמוה דהרי בבכורות דף ט"ז ע"א מבואר שם להדיא דבדוקין שבעין אליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו השוחטן בחוץ חייב וע' זבחים דף ל"ה ע"ב מבואר ג"כ דאם הוה מומא דאם עלו לא ירדו הוי חייב בהקטירם בחוץ וצ"ל כך דרק היכא דאסור לשוחטן בפנים א"א לחייב עליהם בחוץ כע' דמבואר בירושׁ' יומא פ"ה אומרים לו הכנס כו' ואת אמרת חייב ובסוטה דף ו' מי קרמינן עליה כו' ר"ל ג"כ כיון שהתורה אסרה לו א"א לחייבו משא"כ היכא דליכא איסור ולכך בהך דזבחים דף ל"ו הנ"ל גבי נקיבה דליכא איסור על ההקטרה לכך חייב והא דבכורות דף ט"ז התם קאי בדוקין שבעין וע' רש"י מנחות דף ע"ט ע"א דמום של דוקין שבעין לא מינכרא בשעת שחיטה ר"ל שהן משתנין כמבואר בבכורות דף כ"ח וא"כ י"ל דלא מאיסי ולא לקי על שחיטתן ואף דאינן מרצין מ"מ חייבין עליהן וע' בד' רבינו הל' איסו"מ פ"ה ה"ז בהא דהגונב או הגוזל הקרבן פסול כו' ואצ"ל שאינו מתקבל:

והנה ד' רבינו תמוהים לכא' דודאי כיון דלא נתייאש לא חל עליה הקדש כלל ע' בפ' י"ח מהל' מעה"ק הי"ד וא"כ מה שייך ע"ז לשון קרבן פסול הא הוי חולין בעזרה אך באמת נ' כך דכמו דמבואר בס' חולין בתוספתא דהמוצא קן לא יטהר בו את המצורע משום שנעבדה בו עבירה ומשמע דאף למ"ד שם דא"צ לשלחו וקנהו ע"ש דף קמ"א לר' יהודה ה"נ כאן אף היכא דא"צ להחזירו כגון אם גזל גר ומת מ"מ כיון דבא לידו בעבירה לא מצי להקריבו לקרבן והוי כעין הא דתמורה דף כ' ע"ב אין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה ובזה א"ש מה דנקט בגיטין שם דף נ"ה לשון חטאת ולא לשון זבח כע' הא דחולין דף מ' ע"ב משום דקמ"ל דאף גבי חטאת בנתייאש מהני כיון דזה הוי תק"ח שיקנה ולכך הוי כמו דבר חדש משא"כ בגזל גר ומת וע' מכות דף ט"ז אי זה הוי כמו קנין או פטור ובמשׁ"כ הראב"ד ז"ל הובא בד' ה"ה בהל' גזילה פ"ח הי"ד דמוכח שם דצריך לאחר מיתה קנין חדש:

אך י"ל דשם רק גבי הני דאינן נגזלין משא"כ במטלטלין כיון דאהני המשיכה דגזל

להתחייב עליהן מהני נמי לקנותן לאחר מיתה וע' תוס' ב"ק דף ס"ט גבי יאוש כה"ג אי צריך קנין חדש וע' סוטה דף מ"ג ע"ב דממעט שם מחזרה ממערכי המלחמה אף אם גזל בית ואח"כ לקחו אף דקרקע אינה נגזלת וא"כ הוי קנין חדש ובאמת רבינו לא הביא זה בהל' מלכים פ"ז וי"ל דס"ל דזה אתי כמ"ד קרקע נגזלת או אפשר דר"ל שם כך כמו בהא דב"מ דף ט"ו ע"ב דהגזלן מכרה לאחר ואח"כ לקחה גזלן מהנגזל ולהך דס"ל שם דאם מת הלוקח לא אמרינן דשייך להלוקח ע"ש ברש"י ותוס' דנמצא דע"י שיהרג במלחמה יתבטל המקח ושם אבאר זה. עכ"פ י"ל דהיכא דלא נעשה הקנין ע"י תקנת חכמים אז הקרבן פסול:

והנה מדברי רבינו בהל' מעה"ק פי"ח שם מוכח דאף שנתייאש אחר הקדישה כיון ששחטה אח"כ חייב משום שחוטי חוץ והוי כע' שינוי רשות ואח"כ יאוש אך י"ל דמ"מ לא נתכפר ולא עלו לו אך משום שחוטי חוץ חייב. גם י"ל דזה יהיה תליא בהך מחלוקת אי בע"ח נדחים וע' תוס' סוכה דף ל"ב ע"א ודף ל' ע"א אי שייך ע"ז גדר דחוי. וע' זבחים דף קט"ו ע"א ויומא דף ס"ג היכא דכשר שלא לשמה אף דלא עלו חייב משום שחוטי חוץ ובד' רבינו בהל' מעה"ק פי"ח ה"י ושם אבאר זה. עכ"פ כל הני רק לענין דלא ירדו אבל לא מרצי והטעם משום דכיון דבאמת אינם כשרים רק זה בגדר דין דלא ירדו ולא מחמת הקדשו שוב לא הוי מן החולין וקי"ל דדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין וע' הל' פסוה"מ פי"ב ה"ח דהיכא דהוי תודת חובה קודם כפרה שניהם טעונים לחם ואינו יוצא בתמורה הך דתודת חובה וע' ב"מ דף ו' ע"ב נמצא זה פוטר ממונו בממונו של כהן ר"ל ג"כ כה"ג ובבכורות דף י"ב גבי הך דלפדות פט"ח בפסוה"מ ובתרומות פ"ו דהוי מחלוקת דר"מ ורבנן אי יכול לשלם דמי תרומה מהקדש שלא נפדה כראוי אך כ"ז דוקא היכא דזה הוי גדר ממילא עפ"י דין כמו תמורה אבל היכא דהוא הפרישה אז שפיר מתכפר וגבי הפריש חטאת מעוברת ע' בכריתות דף כ"ז ומנחות דף פ"א:

השמטה במ"ש במה דפליגי ר"מ ורבנן בספ"ו דתרומות אם יכול לשלם תרומה שאכל בשוגג מהקדש שפדה בקרקע דהם פליגי בזה דאף דהאיסור לא פקע ע"י קרקע מ"מ הממון פקע וס"ל לר"מ דאף היכא דיש איסור הקדש לבדו שייך אין הקדש פודה הקדש ורבנן ס"ל דרק היכא דיש גם ממון הקדש עי' ב"מ דף ו' ע"ב גבי תקפו כהן ע"ש.

והנה נראה דבזה א"ש שיטת רבינו בהל' בכורים פ"ו ה"ד דעיסת מע"ש בירושלים חייבת בחלה אף דס"ל דמע"ש ממון גבוה הוא ועי' סוכה דף ל"ה ופסחים דף ל"ח וכ"מ וכ"כ בזה בח"א בהל' לולב. אך באמת כך דכ"כ בזה כאן דאף דקי"ל דמע"ש ממון גבוה הוא מ"מ יש בו ג"כ ממון הדיוט וזה ר"ל הגמ' הך דב"ק דף ס"ט ע"ב רחמנא קרי' מעשרו

וע"ש בתוס' דף ס"ח ע"ב ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' מע"ש פ"ד ה"כ דהר"א ז"ל ס"ל שם כגירסת התוספ' יכול לחזור בו גבי פדיון מע"ש ושם בה"א ס"ל לרבינו דא"צ לפרש ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' מע"ש פ"ח ה"ו ז' ובהך דקדושין דף נ"ד ע"ב ע"ש. ור"ל כך דרבינו ס"ל דכונת המשנה דנקט נותן סלע ומשתכר סלע ר"ל שהפירות שהם כעת שוות יותר מסלע של מע"ש הם שייך לו בגדר חולין ולכך מוקי לה בקדושין דף נ"ד ע"ב כמ"ד מע"ש ממון הדיוט הוא אך אנן ס"ל כמ"ד ממון גבוה ושוב יש גם על שאר הפירות גדר מע"ש דבטלינהו לראשונה וכמו גבי קנקן בפ"א ובספ"ג וכמ"ש לעיל ועי' בתוספ' תרומות פ"ח גבי המפריש חבילה תלתן של מעשר דפודה גם את העץ ואף דלענין לאסור מבואר במשנה דרק הזרע אוסר ולא העץ וצ"ל דלא גרע מקנקנים לענין פדיון ולכך כ' רבינו השכר למעשר. אך מ"מ מבואר בירוש' שם דא"צ להוסיף חומש על זה דכיון דאנן קי"ל דמשיכה אינו קונה אלא מדרבנן לא מיקרי שלו ולכך א"צ להוסיף חומש ועי' תוס' ב"ק דף ע"ט ע"א וכ"כ בזה בהל' ערכין:

עכ"פ יש במע"ש ג' דברים האיסור. והממון גבוה. וממון הדיוט וס"ל לר"מ דהיכא דפדה אגב אסימון אף דפקע הממון מ"מ א"א לשלם בו אם אכל תרומה מחמת דהאיסור לא פקע אך אנן לא ס"ל כן ולכך אמרינן בפסחים דף ל"ח ובסוכה דף ל"ה דלר"מ עיסה של מע"ש פטורה מן החלה דא"א לומר שתתקן את עצמה וכעין דמבואר בבכורות דף י"ב ע"ב גבי בהמה שביעית דפטורה מן הבכורה וכגירסת רבינו בהל' בכורות פ"ה ה"ט דהוה כמו סחורה אך לדידן כיון דבהאיסור לבד לא חיישינין להך דאין הקדש פודה הקדש רק משום הממון וחיוב הטבל לא נתהווה רק ע"י הממון הדיוט שיש בו וזה תליא בהך מחלוקת בירוש' פ"ה דמעשרות ופ"א דחלה גבי הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו ע"ש ולכך שפיר לדידן עיסה של מע"ש חייבת בחלה ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' תרומות פ"ה הי"ג גבי אם יכול להפריש ממע"ש שלא נפדה על פירות אחרות תרומה ור"ל אם הקדימו בכרי דאף דמחוייב בתרומה מ"מ אינו יכול להפריש ממנו ועל עצמו י"ל דתליא בהך דמבואר בירוש' תרומות פ"ג וחלה פ"ג היכא דאין יכול ממנו למקום אחר ממנו עליו מאי עי' תוס' בכורות דף י"ב ע"ב ובירוש' פסחים פ"ב גבי תרומות חמץ דהוה כמו מן הפטור על החיוב כיון דמעצמו ג"כ לא וגם י"ל דזה יהי' תליא בהך מחלוקת דפ"ג דמע"ש אם לוקחין תרומה בכסף מעשר ועי' בירוש' חלה פ"א ה"ג דלמ"ד מע"ש כנכסיו דהיינו ממון הדיוט אף אם הקדימו בשבלים מ"מ חייב בת"ג ומוכח מכאן דלמ"ד ממון גבוה אף בשבלים ג"כ יש עליו שם ממון גבוה וכן מוכח בהך דב"מ דף צ' אף דעדיין אין עליו שם קודש לד' כמבואר בתוספ' ס' פ"ב דתרומות ועי'

בתוס' יבמות דף ע"ג ע"א בד"ה משא"כ ודבריהם שם תמוהים ולמ"ש י"ל דנ"מ אם קרא שם תרומה בשבלים דמ"מ הם פטורים מן החלה ולא הוה כמו אם עשה עיסה מטבל דצריך להפריש חלה אף על התרומה שיפריש אח"כ וכמבואר בירוש' פ"א דחלה ועי' תוס' יומא דף ט' ע"ב וסוכה דף ל"ה ע"ב ע"ש ואף דיש על הטבל גם שם קודש כמבואר בירוש' פ"ה דמע"ש אך גדר לד' אינו ואכמ"ל: ע"כ השמטה].

והנה י"ל דגבי חטאת גרע טפי דמלבד דצריך מן החולין צריך ג"כ שיהא חסרא ממונו כמש"כ לעיל לכך רק אם הקדישה מעוברת אז נקרא חסרא ממונו אבל אם אח"כ נתכפרה לא וכן בהך דכריתות דף כ"ו ע"ב גבי המפריש ב' סלעים ולקח ב' אלים כו' איך יוצא במה דמביא אותו ששוה י' לאשם שהוא חייב הא צריך להביא מן החולין וזה הוי ממעות הקדש ואף שהקדישׁ לצורך אשמו מ"מ כיון שלא קיים דבריו א"כ מה שצריך לשלם להקדש הקרן וחומש הוא מחמת דין מעילה ואיך יוצא בו וע"כ צ"ל דכיון דזה בא מכח הפרשתו ומחמת חיובו באשם שפיר יוצא בו וע' מעילה דף ט' ע"ב. עכ"פ גבי נזירות שפיר היה יוצא במנין אחד רק משום דכ"ז שלא השלים נזירות ראשונה לא חלה עליו נזירות שניה ולכך לא יצא במנין אחד ולכך אם נשאל על הראשונה מהני דמקרי עדיין שישנה הראשונה כמבואר בשבועות שם ולכך מהני שאלה וכן אם עבר על נדרו דע"ז נפסל לעדות ואח"כ נשאל יש לאמר דמהני שאלה דעי"ז יפקע הפסול וזהו כוונת הגמ' בשבועות שם דכפתוהו על העמוד לא מהני שאלה ואח"כ מדחה זה ור"ל משום דקי"ל דלאחר מלקות חוזר לכשרותו כמש"כ רבינו בפי"ז מהל' סנהדרין ובהל' עדות פי"ב דתיכף משלקה נתכשר ופליגי אי רק לאחר מלקות או גם בכפתוהו ורץ דנפטר ממלקות אי נתכשר ע"י זה וע' ירוש' סנהדרין פ"ד גבי יצא לזכות דאין מחזירין אותו לחוב דאמר שם יכול אם נזדכה בדינך כן נזדכה בדיני כו' ור"ל ג"כ לענין אי כשר לעדות וע' תוס' שבועות דף כ"ח ע"א בסה"ד דאף היכא דהוא סבור שאסור ועבר ע"ז מקרי אינו שב מידיעתו ובפסקי תוס' מו"ק פ"ב על הך דדף י"ב ע"ב גבי חומרתא דמדושא דק' מהך דעירובין דף ס"ט דמבואר שם דהוי מחלל שבת ותי' דכיון שהוא סבור שאסור יש עליו דין מומר לשבת אך באמת זה נ"מ אי הטעם דמומר הוא מחמת גזה"כ או הטעם דזה חמור וזה תליא בהך מחלוקת דחולין דף ה' ע"ב ע"ש ובתוס' שם דף ק"א ע"ב דהזיד בשבת ושגג ביוה"כ דחייב קרבן משום דיוה"כ חמירא ואף דבאמת קי"ל דמומר לשבת הוי מומר לכל התורה כולה אך זה כך דהיכא דהוחזק לעבור דאז הוי זה בגדר דין כמש"כ התוס' בכ"מ אז אין נ"מ אף דיוה"כ חמיר ליה אך בפעם אחת דהוי רק בגדר אינו שב שם י"ל דיוה"כ חמיר ליה והוי שב וע' חולין דף מ"א גבי התרו בו ותוס' שם דף י"ד ע"א

ד"ה השוחט ושבת דף צ"ג ע"ב גבי הזיד באוכלין ותוס' זבחים דף ק"ח ע"ב. ויהי' ג"כ נ"מ למ"ד שבועות דף י"ג דלרבי גם כרת דיומא מכפר ואף במזיד אי הוי מומר לכה"ת וכן אם התרו בו דלוקה אי נשאר גם הכרת וע' כריתות דף כ"ו ע"א ונ"מ אי מכניסין אותו לכיפה דסנהדרין דף פ"א ע"ב אי מקרי מלקות של כריתות ואף דא"כ מ"ט לא מוקי דמשכחת כרת דיוה"כ דהתרו בו למלקות י"ל דכיון דקי"ל דחייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן שוב לא משכחת לה:

אך נ"מ דאי נימא דמומר הוי משום שהדבר חמור אז אף אי נימא דכיפר עליה יוה"כ מ"מ הוי מומר ואי נימא דהוא בגדר דין לא וה"נ כאן היכא דעבר ואח"כ נשאל אי נתקן הפסול שלא עי"ז וכן בהך דחייבי כריתות שלקו אי עי"ז נפסלו לעדות ולפמש"כ רבינו בפה"מ פ"ג דמכות דרק עם התשובה אז נפטרו מידי כריתתן וזה ר"ל רש"י מכות דף י"ג ע"ב דגבי חייבי כריתות משמע שם דאף לאחר שלקו צריך תשובה וע"ש בבעה"מ ובמלחמות וראיה לזה דאל"כ למה הם נכנסים לכיפה כיון שלקו דנפקע הכרת וע"כ משום דכיון דשנה באותה עבירה דוקא כמבואר בגמ' שם לא הוי תשובה מעלייתא ע' ע"ז דף ז' ונשאר הכרת עליהם וי"ל דגם לעדות הם פסולים. עכ"פ כל היכא דעצם הדבר לא נשאר הוי כמי שאינו וכ"כ בזה לעיל דזה ר"ל בהך דהוריות דף י"ב ע"ב גבי משוח שנצטרע דלא מסלקינן ליה ואף דגבי נשיא שנצטרע מבואר בהוריות דף י' דעי"ז נדחה מנשיאות אך כך דהנה שם דף ט' מבואר דגם נשיא שנצטרע כן וע"ש ברש"י:

אך באמת כוונת הגמ' שם בדף ט' ר"ל אם נטהר מטומאת צרעתו דצריך ג"כ להביא קרבן עולה ויורד איך מביא ור"ל אי מה דנשיא נדחה מנשיאותו בשעה שהוא מצורע הוא בגדר פטור וא"כ לאחר שנתרפא הוי כמו מלך חדש וא"כ הוי כמי שנתחייב עד שלא נתמנה או זה רק דיחוי וכיון שעבר הדיחוי חוזר מנשיאותו כמו בתחלה ולא שייך גביה קרבן עולה ויורד וע' במש"כ רבינו בהל' כלה"מ פ"א הי"ג דאף אם נשברו דנפסלו אם התיכן ועשאן כלי אחר לא נסתלקה הקדושה וכ"כ בזה וע' בתו"כ צו פ' י"א פ' י"ח דלע"ל לא יהיו צריכין למשיחה אחרת דצורת הדבר קיימת לעולם וכמש"כ רבינו בס' מו"נ ח"ג. וע' בירוש' הוריות בפ"ב מה דמקשה שם דלא יטמא בצרעת ור"ל שלא יהי' בגדר מחו"כ כיון דאינו ראוי להביא קרבנות וכן מקשה שם דנימא דאשה תהא פטורה מקרבנות עולה ויורד כיון דאינה ראויה לאחת מהן דהיינו עדות. ובזה א"ש מה שהק' התוס' זבחים דף י"ז ע"א דל"ל קרא גבי יולדת ע"ש:

והנה באמת מה דקאמר בהוריות דף ט' דלר' עקיבא משיח פטור מכולם ומבואר שם בע"ב דפר מביא אפי' לר"ע וא"כ צריך הוראה וגבי מרובה בגדים א"כ לא שייך זה וטעם

דר"ע דאינו בעו"י משום דמביא עשירית האיפה וזה שייך גם במרובה בגדים וא"כ לר"ע פטור לגמרי ולר' שמעון דאמר שם הטעם דאין קרבנו שוה ליחידים וא"כ מרובה בגדים חייב על טומו"ק:

והנה הירוש' ס"ל דהא דמבואר במשנה דף ט' דאין כהן משיח חייב על טומו"ק כ"ע ס"ל זה אך בגמ' דילן דף י"ב ע"ב מבואר להיפך וע' מס' פרה פי"ב מ"ד דנקט שם אין כ"ג חייב על טומו"ק וי"ל דאתיא כר"ע וקאי אמרובה בגדים וע' ירוש' ספ"א דשבועות מה דמקשה שם מ"ט לא נקט במשנה שם כהן משוח ואמר משום דפטור מקרבן על טומו"ק ובאמת נראה דהירוש' ספ"ב דהוריות דאמר שם כיני מתני' אלא שאין כ"ג חייב על טומו"ק דה' ר"ל דלא גרס כ"ג משוח כמו בגמ' דילן רק סתם כ"ג וקאי אמרובה בגדים וכר"ע וכן ר"ל במשנה דפרה הנ"ל:

אך ק' א"כ לר"ש למה לא נקט שם דף י"ב ע"ב דלר"ש נ"מ בין מרובה בגדים לכהן משוח וצ"ל דחד טעמא הוא עם פר הבא על כל המצות וכן נ"מ להיפך דלר"ע במשוח שעבר חייב בקרבן עו"י דהוא אינו מביא עשירית האיפה ושוב א"צ הוראה כמו גבי אשם וא"כ מאי מקשה שם הגמ' דף ט' ע"ב השתא י"ל עבר ממשיחותו כו' הא נ"מ לטומו"ק דשם רק אם חטא מקודם וא"כ לפ"ז לר"ע כ"ג מצורע שפיר מביא הני קרבנות דכיון דאז עובר דהוי בעל מום ולדידיה משוח שעבר מביא קרבן עו"י וחייב על טומו"ק ולכך גמ' דילן בהוריות דף י"ב ע"ב מוקי ברייתא דאינו חייב על טומו"ק כר"ש ולא כר"ע חדא משום דמחייב ליה בפר וגם דלדידיה משוח שעבר חייב ע"ז. ובאמת ע' תוספ' מכות פ"ב מבואר דר"ש הוא דפליג על ר' יהודה וס"ל דמשוח מלחמה אינו מחזיר את הרוצח וזהו כחכמים דברייתא שם והך דכ"ג לא פורם לא כמו שמשמע מלשון רבינו בהל' כלה"מ פ"ה ה"ו ופ"א מהל' ביאמ"ק ה"י דמשום שהוא במקדש תמיד דהרי רבינו בהל' טומצ"ר פ"י ה"ו כ' דאפילו כ"ג שנצטרע משום דעשה דוחה ל"ת אף דשם אינו בבהמ"ק דהא הוא בע"מ וגם הולך בבגדי חול. ומדברי רבינו משמע דיש בזה ב' דינים דעל מתו אסור רק שהוא במקדש ואז אסור אף למטה לפרום ולכך ס"ל לר' יהודה שם דף י"ב ע"ב דאסור לפרום אף למטה משום דס"ל דאסור לצאת מן המקדש כלל כמבואר בסנהדרין דף י"ח וא"כ לפ"ז כ"ג מצורע על מתו גם לר"י יכול לקרוע למטה וע' מו"ק דף כ"ב ע"ב וסתם ובלא מת אז אסור לקרוע כלל ואף אם אינו במקדש ולכך כ' רבינו בהל' טומצ"ר דעשה דוחה ל"ת ובזה יש לבאר דברי הירוש' בסנהדרין פ"ב בזה. ולר"ש כיון דס"ל דדלות מביא ואינו מביא בדלי דלות וגבי מצורע הוא רק דלות אך לכא' י"ל דהא דממעט מקרבן עו"י הוא רק קרבן שמביא על מעשיו אבל לא במצורע אך מד' הירוש' מבואר להיפך:

וכן יהיה נ"מ למה דפסקינן כמ"ד נזיר דף כ"ד ונדרים דף ל"ה וכ"מ וכן פסק רבינו בפ"י מהל' שגגות ה"ו דכל קרבנות שהאשה חייבת בעלה מביא על ידה מה ר"ל אי דבעלה צריך ליתן לה הקרבנות או דבעלה מקדישם והחיוב עליו ע' מש"כ בזה בפ"ט מהל' נזירות ה"ט באשת כ"ג ונשיא שהיא מצורעת או יולדת איך חייבת שאר קרבנות מעו"י ואיך מביא עליה אך לשי' רבינו דס"ל דלא קי"ל כלל כי הני ופסק רק כסתם משנה דחייבות גם עו"י וא"צ הוראה בזה כמו גבי אשם וכן מבואר בתוספ' רפ"א דשבועות וגם ס"ל דגם גבי נשיא בדיעבד אם עבר והעיד הוי עדות ולכך שייך בו קרבן שבועת העדות ואף דבפ"י מהל' שבועות פסק דפטור נ"מ כגון אם ידע לו עדות בשעה שהיה נשיא ואח"כ עבר אי מקרי תחלתו בפסלות וכ"כ בזה שם וזה תליא אם אינו בגדר זה כלל או רק דפטור וע' תוס' סוטה דף מ"א ע"ב ד"ה מצוה שאני דמשמע דאינו בזה הגדר כלל וע' בדברי רבינו פי"א מהל' גזילה גבי הך דהי"ג מצאן בשדה דחייב לחומרא ע"ש ברא"ש אי שייך בזה לאמר חומרא וע' זבחים דף י"ט ע"א מוכח דהא דעוסק במצוה פטור מן המצוה לא כמי שאינו בגדר זה רק כמו שמקיים גם זה וראיה דתפילין אינן חוצצות בבגדי כהונה וזהו נ"מ ג"כ בהא דהל' גזילה שם הי"ח גבי כהן שראה אבידה כו' ובהי"ט גבי אמר לו אביו אל תחזירנה ע"ש בלשון רבינו דבהי"ח משמע דאם נטמא מ"מ קיים העשה ובהי"ט דכיון דאינו מחויב כלל לשמוע לאביו שוב ליכא עשה כלל וע' תוס' חולין דף קמ"א וכ"כ בזה במק"א:

אך מדברי רבינו בהל' מלכים פ"ב ה"ג משמע דאם חלץ המלך ליבמתו לא מהני ונ"מ דאם אח"כ עבר מנשיאותו ג"כ א"י לחליץ לה וע' במש"כ בהל' ק"ש פ"ג ה"ב ופ"ד ה"ז דאם אח"כ נסתלק ממנו הפטור צריך לחזור ולקרא ולא מהני מה שקרא אז וע' פסחים דף צ"ב ע"ב גבי דרך רחוקה ובמק"א אבאר זה:

והנה במש"כ לעיל דהוי מחלוקת דתנאי אי דבר שהנתינה היא רק לטעם וריח אי הוא מקבל טומאה א"ש בזה הא דמנחות דף כ"א דאמר שם דעצים אין טעונין מלח משום דאינם מקבלים טומאה וע"ש בתוס' ד"ה יצא דר"ל בשל חולין דבשל קרבן גם עצים מקבלין טומאה וע' תוס' חגיגה דף כ"ג ע"ב דס"ל דלבונה של קרבן מקבלת טומאה מה"ת ועצים רק דרבנן ורבינו בהל' איסו"מ פ"ו מחלק דלבונה הבאה בפ"ע אף בקדשים אינה מקבלת טומאה מה"ת ובבאה עם המנחה מקבלת טומאה אגב המנחה כמש"כ בהל' פסוה"מ פי"ח עכ"פ לבונת חולין אינה מקבלת טומאה וא"כ איך אמר שם דף כ' דלבונה הבאה בפ"ע לכ"ע בעי מלח ואמאי הא לא מקבלא טומאה וצ"ל דזה אתיא כמ"ד דדבר שניתן לטעם וריח יש עליו שם אוכל לענין טומאה וע' מס' טבו"י פ"א וב"ב דף כ'

ע"א גבי מלח דאינו מקבל טומאה:

והנה גבי כרשינין פסק רבינו בהל' טומ"א פ"א דרק אם יחדן למאכל אדם אז מטמאין טומ"א ובזה א"ש מה דכתב רבינו בהל' מעש"ש פ"ב הי"ד דאם נטמאו בירוש' יפדו ויאכלו בחוץ ומבואר שם בירוש' דאם נטמא בגבולין לא יפדו ואמר שם הטעם משום דאין פודין קדשים להאכילן לכלבים ולכא' מה נ"מ וגם הא בגבולין גם בלא טומאה יכולין לפדות וגם מה ר"ל שם הך דאם עשה מהם עיסה ה"ז מותר ליכנס לירוש' ולהוציאם. אך כך דהנה בהל' תרומות פי"ב פסק רבינו דמותר לעשות מעשיהן בטומאה לבד השרייה והנה כ"כ לעיל דזה הוי מחלוקת אי גבי תרומה צריך שיהא עליהם שם פירות עד שלא קצרן וזה המחלוקת גבי המשמר פירותיו לעצים אי חייבין במעשר' כמבואר בירוש' פ"א דערלה ה"א ולענין טומ"א ודאי דדי אף אם חישב עליהן אח"כ אך זה מבואר בירוש' שביעית פ"ז דלכך מהני לגבי שביעית אם חישב לאחר לקיטה שלקטן לעצים ואח"כ חישב עליהם לאכילה משום דליקטן לכתחלה לאכילה יש בהן שביעית וע' תוס' נדה דף נ' ע"א גבי עולשין והנה גבי תלתן אף דקי"ל דתרומתן מדרבנן כמבואר בירוש' ספי"א דתרומות מ"מ לענין טומ"א מבואר בתוספ' דעוקצין דלד"ה מטמא ובקיא מבואר שם דאינו מטמא טומ"א אף דחייב במעשר' כמבואר בירוש' ספ"ה דמעשר' עי' בירוש' חלה פ"ד דאמר שם מפני מה לא גזרו על הבקיא ובתוספ' ס' מעשר' מבואר דהוא זרעוני שדה:

והנה בדברי רבינו מבואר כאן ה"ח דתלתן רוב בנ"א אוכלין אותו רק בגדר ירק וכשנתקשה אינו ראוי לאכילת אדם וע' תוס' סוכה דף ל"ה ע"א דהוא מן ירק ולכך הוי רק מדרבנן לתרומות והנה אף דבגמ' דילן בערובין דף כ"ח מבואר דתלתן שזרעו לירק בטלה דעתו אך רבינו לא פסק כן כמבואר כאן בה"ד גבי תמרות דאם זרען לירק ה"א חייבין וזהו כוונת הראב"ד ז"ל כאן ה"ח דכיון דס"ל לרבינו דרוב בנ"א אוכלין אותו בתחלה א"כ אף בזרע לזרע חייב ירקא כמו גבי שחלים וגרגר. וגבי תמרות לא פסק כן והך דערובין דף כ"ח הנ"ל מבואר בירוש' פ"ד דמעש' דזה אתיא כר' אליעזר דס"ל דאף בזרע לירק ירקא פטור וע' בחולין דף כ"ה ע"ב גבי שקדים המרים דאף דקודם גמר יכול לאכלם מ"מ פטורים ממעשר למ"ד זו"ז לפטור וכן פסק רבינו וע' ירוש' פ"א דמעש' ה"א דתמרה של תלתן עדיף מירק והוי אוכל לרבן גמליאל וע' ביצה דף י"ג ברש"י שם דתלתן נותנין בקדרה לטעם כשיתקשה ושם דף ג' ע"ב גבי חבילי תלתן ע"ש ברש"י נמצא שכשהוא רך אוכלין אותו ולכשיתקשה הוי בגדר תבלין וע' מש"כ רבינו לק' פי"א ה"ט דתלתן של תרומה מותר לחוץ בו שער מחמת שאינו ראוי לאכילה ור"ל כך דתרמן

כשהיה רך ואח"כ נתקשה ולא פקע מהן שם תרומה כיון שהן ראויין ליתן טעם בקדרה אך מ"מ מותר לחוף בהם כהן וע' במעש"ש פ"ב במד"א שם חוץ מחפיפתה:

והנה בב"ק דף פ"א ע"ב אמרינן שם דתלתן נ"מ בין זרע לזירין או לזרע דזירין צריך שיהא רך וגם פעמים זורעין אותו לבהמה והיכא דנעשה ונזרע בערוגות הוא לאדם אך י"ל דכמו דגבי שבת לדידן דפסקינן דלא כר"א רק בשזרעו לירק אז חייב ירק והנה בע"ז דף ז' ע"ב מוקמינן הך דר"א דמיירי שזרען בגינה אז ס"ל לר"א דמתעשר הכל ורבנן פליגי עליה ואז י"ל דס"ל לרבנן דאם זרען לירק מתעשרין ירק אבל בשדה לא וכע' דאמרינן בערובין דף כ"ח גבי חזיז דרק בשל גינה וכן גבי תלתן י"ל כה"ג דהא דזרע לירק מתעשר זרע וירק זה רק בגינה וגם י"ל להיפך דנ"מ לסתם דתלתן סתמא לאדם אך זה רק בשדה אבל בגנה יש לראות אם עשאן ערוגות כמבואר בב"ק הנ"ל וע' הל' כלאים פ"ב ה"ט דמשמע שם דצריך ראיה שהוא לאוכל אדם אך י"ל דשם גבי כלאים עיקר הטעם משום מראית העין כמבואר בירוש' שם ובדברי רבינו שם לכך צריך שיהא ניכר שהוא לאוכל אדם. ובאמת עיקר המחלוקת דרבינו והר"א ז"ל גבי תלתן הוא איך הוא סתם זריעתו אי לזרע או לירק דהר"א ז"ל ס"ל דסתמא הוא לירק וע' תוספתא שביעית פ"ב ובירוש' שם פ"ב ובהל' מעשר' פ"א ה"י גבי פול המצרי ע"ש בהשגות סתמא מאי אם לזרע או לירק. ובאמת הא דחזיז של תבואה פטור ממעשר' כמבואר בערובין דף כ"ח י"ל משום דהוי הפקר וכע' דמבואר ס' ב"ק וע' ירוש' פ"א דדמאי דמבואר שם דהא דאמרינן דגבי סיאה ואיזוב דרק בחצר המשמרת פירותיה ע' נדה דף נ"א ע"א בתוס' וכאן ה"ב הוא דאל"כ הוי הפקר וכן פירש"י בנדה שם אך מלשון רבינו לא משמע כן רק דאז הוא מסתמא לאדם וע' תוס' נדה שם ע"ב ד"ה התיאה. עכ"פ גבי תלתן מסתמא לאדם רק כיון דאוכלין אותו כשהוא רך הוי כמו ירק ולכך למעשר' לא הוי רק מדרבנן אבל לטומ"א שפיר מטמא אף בסתם וכמבואר בתוספ' וגבי גנה אז יש נ"מ בין אם עשאן ערוגות או לא ויהי' נ"מ ג"כ כגון אם עלו מאליהם ע' ב"ק דף פ"א דלא גרסינן שם כמו במשנה וכ"כ בזה בהל' כלאים ולענין כרשינים זה תליא במחשבת האדם וע' חולין דף ז' דעושין טחינין מכרשינין למאכל אדם וזה צריך תקון כמו מיתנק לגבי עולשין וע' תוספתא תרומות פ"י דקטניות של תרומה אסור לעשותן טחינין וכרשינין מותר אך אם עושין מהם עיסה אז לא הוי ראוי לאדם רק ע"י הדחק ולכך אף דקי"ל יש מחיצה לקלוט ופירות שנכנסו לירוש' אין מועיל בהם פדיון בחוץ מ"מ בעיסת כרשינין מותר להוציאה לחוץ לירוש' ולפדותה:

והנה כ"כ לעיל דלכך גבי שבת של תרומה שנתנה בקדרה שהיא מותרת משום שהמעשה שעשה בהם מפקיע מסתמא דלקמח ושוב בטיל מהם שם תרומה ולכך

פסקינן ג"כ גבי כרשיני תרומה דמותר לטמאותן דכיון שמטמא אותן הרי חזינן שעושה בהם מעשה שלא יהא לאוכל אדם רק לבהמה וא"כ ממילא פקעה מהם התרומה ולכך מותר ג"כ להאכילה לבהמה ובזה א"ש מה דרבינו פסק גבי מעש"ש דרק אם נטמא בפנים אז יפדו ויאכלו בחוץ ולא בגבולים וע"כ צ"ל דאח"כ הכניסן לפנים דאל"כ הא בגבולין אף בלא נטמא יכול לפדותן אך אפשר לאמר כגון שבתחלה היו בפנים ורק לעיסה של כרשינין דמעש"ש לא אמרינן מחיצה להקלט אבל לכרשינין עצמן שפיר אמרינן מחיצו לקלוט ואם הוציאן לחוץ אין יכולים לפדותן אף כשנטמא והטעם דכיון דכרשינין אינן מטמאין טומ"א רק אם חישב עליהם לאדם וזה רק במקום שראויים למאכל אדם וכע' דס"ל לרבינו בהל' טומ"א פ"ב דגבי חטים שבגללי בקר בעודן ברעי לא מהני עליהן מחשבה וכמו מחשבת חייב בנדה דף נ' ע"ב דלא הוי מחשבה ולכך בגבולין דשם אינן ראויין לאכילה אינן מטמאין טומ"א ואף דכיון דאמרינן דהם מעש"ש שוב ע"כ יש עליהן שם מאכל אדם וע' ירוש' שביעית פ"ז ונדרים פ"ו דבשביעית חל על עולשין שם אוכל אדם לטמא טומ"א וכהא דבכורות דף י' ע"א דאמרינן אסורו חשובו וע' חולין דף פ"ז ע"ב דגבי דם ג"כ אמרינן איסורו חשובו וכן מבואר בב"ב דף צ"ז דאמרינן גבי שמרים של מעש"ש לענין הכשר דאיסורו חישובו מ"מ כיון דחוץ לירושלים א"א לאוכלן מקרי לא חזי לאכילה לענין טומאה ולכך א"א לפדותן אלא בנטמאו בפנים דשם שפיר חל עליהם שם טומאה וכמו גבי חלה ע' תוס' קדושין דף נ"ג ע"ב וע' זבחים דף ק"ה גבי מחוסר קריבה ומנחות דף נ"ז וכ"מ וכע"ז י"ל גבי הך דחולין דף כ"ה בגולמי כלי מתכות אינם מקבלים טומאה:

והנה אף דמבואר בסוכה דף כ"א ע"ב דשפודין של ברזל מקבלין טומאה וע"ש דף י"ד ע"ב מ"מ גבי כ"ש דקי"ל דעבודתן מחנכתן כמבואר בשבועות דף ט"ו וע' מנחות דף מ"ט ע"א אין מחנכין את המנורה כו' א"כ לפ"ז שפוד של ברזל המבואר בע"ז דף מ"ג קודם שנתחנך חסר ממנו דבר להשלים עליו שם כלי ושוב יש עליו שם גולמי כלי מתכת ואינן מקבלין טומאה אך זה רק בלילה הראשון ואח"כ נתחנך וזה ר"ל מש"כ בח"א בהל' חנוכה על הך דפסיקתא ע"ש ור"ל דאף דמבואר דגבי מנורה אמרינן תמיד אפי' בטומאה כמבואר בתו"כ פ' אמור זה רק מצות הדלקת המנורה אבל מכשירין לא וכמו לענין שבת דלא דחי מכשירין אף אם נפל המזבח בשבת כמבואר בירוש' פ"ו דפסחים ובמכילתא פ' ויקהל וע' ערובין דף ק"ב גבי כנור ורק משום דהוי שם רק שבות כמבואר שם דף ק"ה והטעם ע"ש ברש"י ד"ה קשירה דדייק שם במדינה גזירה שמא יקשור קשר של קיימא ר"ל משום דבמקדש לא שייך הגזעה דהא קי"ל בזבחים דף פ"ח דאין מתקנין כ"ש

ובירוש' פ"ז דשבת דלא היה בו קשר וע"ש בגמ' דף ע"ד ע"ב וכן מבואר שם דף צ"ח ע"ב דאסור לעשות הקרש מדנסרי וע"ש דף ק"ב ע"ב דאם נקב נקב בקרש מותר להתיך לתוכו אבר ובתוס' שבועות דף י"א ע"א דהק' ממכחשת איך תקנו אותה ובפס' תוס' ערכין דף י' ע"ש וע' תוספ' ס' ערובין דרק פעם אחת מותר לקשור נימא בכנור ולתקנה עי"ז ולא אם חזר ונפסקה:

וכה"ג מבואר בירוש' פ"א דמגילה הי"א גבי רצועות של תפלין דלתקן פעם שניה גרע ע' מס' סופרים פ"ד בזה. עכ"פ שבת לא דחי תקון הכלי וה"ה דטומאה ג"כ לא דחי וכיון דאז היתה הדלקת המנורה עושה ב' פעולות אחת מצות ההדלקה והב' דעי"ז נתחנכה המנורה לעבודה כע' דמבואר בירוש' פ"ג דיומא דעבודתן וקדושתן באין כאחת וע' שבועות דף ט"ו ע"א וכ"מ ובאמת לפ"מ דקי"ל בזבחים דף ז' וכ"מ דקרבנות ציבור סכין מושכתן למה שהן א"כ נמצא דהשחיטה עושה ב' פעולות. א' דעי"ז נעשה הקרבן והב' שחיטת הקרבן וכן גבי פסח ג"כ כיון דקי"ל דיכולין למשוך ממנו עד זמן שחיטה וא"כ איך דחי שבת וטומאה דזה ג"כ הוי גדר מכשיר וצ"ל דכיון דעיקר הדבר הוא כן הוי כמו מכשירין שא"א לעשותן דדחי ול"ד לנפל דזה רק סיבה וע' ירוש' פ"ד דיומא מה דמק' על הקטר חלבים דדבר שאינו מעכב דוחה ואמר שם משום דהמצוה הוא כן והא דאינו מעכב לא הוי כמו שהוקטר רק דיצא ידי קרבן:

והנה ע' פסחים דף ס"ט ע"א לשי' התוס' שם ד"ה אם דהקטרת אימורין הוי גדר מכשירין והוא תמוה דמה שייך עליהם שם מכשירין הא אינן מעכבין כלל ואינו מתיר דהקטרת אימורין אינה מעכבת וע' פסחים דף נ"ט ע"ב יכול יהא כהנים רשאים כו' ואם ר"ל דזה הוי בגדר מתיר או דאסורין קודם לכם וע"ש דף ע"ז ע"ב דמשמע ג"כ דהוי בגדר מתיר ותוס' מנחות דף כ"ו ע"ב ד"ה קומץ משמע ג"כ דאימורין מקרי מתירין ושם דף כ' מבואר ג"כ דלא מקרי מתיר וכן כ' התוס' זבחים דף מ"ג ע"א ד"ה והלבונה דלא הוי מתיר ובמש"כ התוס' שם רפ"א דלכתחלה גבי הקטרה בעי ג"כ גדר לשמה ונ"מ ג"כ אי גם שם צריך להמתין לכתחלה עד שישלה האור ברובו וע' ספרי פ' קרח פ' קי"ח דאינו נרצה עד שישרוף באש וכן מבואר שם פס' קמ"ג וי"ל דזה הכוונה מה דמבואר במעילה דף י' דבעי להפוכי בצנורא אך י"ל דכיון דהעלן על המזבח שוב נעשו לחמן של מזבח והוי כמו שנאבדו האמורים דאז יכול לאכול וכ"כ בזה בהל' מא"ס:

ובאמת נ' דהא דאמר בזבחים דף מ"ו ע"ב לשם ריח ר"ל זה דהוי מתיר וא"כ אם צלאן בחוץ דאז הוי רק משום ההקטרה לא משום מתיר שוב יכול לאכול תיכף הבשר ובאמת נ' ג"כ דאף דאסור לאכול בשר עד שיקטירו האימורים מ"מ בזה די רק אם הקטיר כזית

וא"צ כל האימורים וכמו גבי דם ובזה י"ל מה דהקשו בתוס' זבחים דף ל"ו ע"א גבי להוציא אך באמת נ"ל דכוונת הגמ' פסחים דף ס"ט הנ"ל קאי אהפשט דקי"ל דדחי שבת ע"ש דף ס"ה ע"ב ושבת דף קט"ז ע"ב ועיקר הטעם הוא משום הקטרת אימורין כמבו' בשבת שם ומה דאמר בגמ' שמא ימצא זבח פסול ר"ל דע"י ההפשט נוכל לראות שלא יהא טריפה כע' דאמרינן בביצה דף כ"ה ולכך י"ל דדחי שבת ולא משום מובחר המבואר בירוש' רפ"ו דפסחים ואמר דלזה א"צ לחוש דהרי שחיטה ג"כ לפמש"כ גבי פסח וק"צ הוי בגדר מכשיר ולא חיישינן שמא הוא פסול וע' ירוש' ספ"ו דפסחים דלכך לא מקרי פסול הגוף משום דיכולין לימשך:

ולפמש"כ דהאימורין נקראים ג"כ גדר מתיר לכתחלה וצריך להמתין מלאכול עד שישלה האור ברובו וע' מנחות דף נ"ז גבי חימצה בראשו של מזבח ע"ש בתוס' י"ל דלכך מבואר בירוש' פ"ב דשבת דהקטרת האימורין הוי כמבשל. משום דמועיל להתיר הבשר אך באמת הא הקטרה די בכזית ובישול בשבת אינו חייב רק בכגרוגרת משא"כ הבערה חייב בכ"ש. עכ"פ מכשירין לא דחי שבת וה"ה טומאה ולכך היה צריך רק שפוד שאין עליו עדיין שם כלי גמור ובזה מבואר ג"כ דברי הירוש' ספ"ג דחגיגה במד"א שם לא חיפוי שעומד מחמתו ואח"כ אמר ר' לא למלאכתו אינו עומד מחמתו וגבי שלחן אמר זה שמש כלי במקדש ור"ל כך דהנה רבינו בפה"מ בספט"ז דמס' כלים ס"ל וכן בפי"א שם ובפכ"ו מ"ו גבי חיפה משקלות דהחיפוי מבטל הבית קבול אך זה רק היכא דהוא עשוי לשמש את הכלים ואינו דבר בפ"ע דאז אינו טמא רק מחמת בית קיבול וע' מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות בפ"ב מהל' כלים ה"ה גבי שפופרת וכן ס"ל לרבינו שם בפ"ד ה"ג דהיכא דיש בית קיבול טמא אף אם אינו כלי בפ"ע רק משמש כלי:

והנה השלחן הוי רק משמש לחם הפנים וכן למקדש וע' ירוש' פ"ז דשבת גבי דולפקי וא"כ הציפוי מבטל הבית קיבול שלה אף אם נימא דהוי כמו בית קיבול וגם השלחן היה עשוי לצורך הבזיכין ע' מנחות דף צ"ו ע"א אי שלחן מקדש או הבזיכין וע"ש דף פ"ז ע"ב וכן אם נימא דמקדש שאין בו שלחן מעכב את הקרבנות כמבו' בירוש' פ"ד דשקלים וכ"כ בזה בח"א וא"כ נמצא דמקרי רק גדר משמש כלי. זה ר"ל הירוש' שם ותי' דזה רק דאמרינן דמבטל היכא דבלא הצפוי היה על השלחן שם כלי וא"כ הציפוי מבטל משא"כ כאן דכיון דקי"ל דכ"ש של עץ פסול וא"כ אין על השלחן ועל המזבח שם כלי כלל בלא ציפוי ולכך הציפוי עושה אותם כלי ובזה יש לבאר דברי הגמ' חגיגה דף כ"ו ע"ב לשי' רבינו ובמק"א אבאר זה. וע' פה"מ כלים פ' ט"ו גבי נבלי בני לוי ע"ש. עכ"פ י"ל דבגבולין אינו מקבל טומאה גבי מעש"ש וע' חולין דף ק"ב ע"ב זה לפי מחשבתו

וזבחים דף פ"ב ע"ב גבי דם חטאת:

אך י"ל דכיון דאם נימא דיש להם פדיון שוב הם ראויים לאכילה וא"כ מטמאין טומ"א וא"כ נמצא הפדיון גורם שתהא טומאה והטומאה גורמת שיהא פדיון וכמו הך דכלי שרת המבואר בירוש' יומא פ"ד כאחת הם קדושין ומתקדשין וע' רש"י סוכה דף ל"א ע"א דלכך גבי סוכה שייך תקנת השבים משום דהמצוה מחשיבתו להיות בנין קבוע ואף דאם נימא דליכא תקנת השבים אז ממילא פסולה למצוה ושוב ליכא קביעות הרי חזינן דזו פועלת לזו וזו פועלת לזו וע' תוס' כתובות דף י"א גבי גרות וזכות דבאין כאחת וע' בד' רבינו בהל' מעה"ק פ"ח ה"ט דדם החטאת שניתז על בגד טמא א"נ כבוס ואף דהא קי"ל דאין דם קדשים נטמא כמבואר ספ"א מהל' פסוה"מ וצ"ל משום דאם נימא דטעון כבוס שוב נפסל ושפיר מקבל טומאה וכ"מ כזה. וזהו כוונת הירוש' מעש"ש פ"ב סה"ה במד"א אמר ר' ירמיה והן נוטי נוטומי ור"ל דהם מביאין שיהא טמא ולכך א"א לפדות וע' תוס' ב"ק דף ע"ז ע"א ד"ה פרה בסה"ד דלא תהא עומדות לשרוף מחמת הטומאה ע"ש. עכ"פ גבי כרשינין ע"י תקון הן ראויין לאכילת אדם אבל לא דרך עיסה ולכך לטומ"א בעי מחשבה ע' ערובין דף כ"ח ע"ב גבי קור ותוס' יומא דף פ"א ע"ב גבי פלפלין. ולמעשר' אי זרען לאדם או סתם חייבין ואי זרען לבהמה ולאחר הקצירה חישב עליהן לאדם זה תליא בפלוגתא דר' יהודה ור' שמעון בתוספ' דעוקצין הנ"ל אי חייבין במעשר' דפליגי בזה ובירוש' פ"א דערלה גבי הנוטע לעצים אי הפירות חייבין במעש' וכמש"כ וכמו גבי ענבי הדס דאף דמבואר בירוש' פ"א דמעש' ה"ב דחייבין במעש' מ"מ גבי ערלה הוי מחלוקת בירוש' פ"א דערלה והנה שם מביא ראיה מהך דהמקיים מלאה של כרוב לזרע דבטלה דעתו וחייב על ירקן אבל קלחים יחידים לא בטלה דעתו ופטור מן המעש' אף אם לקטן ירק הרי חזינן דגבי מעש' לא אזלינן בתר מחשבת לקיטה וע' בירוש' מעש' פ"א ה"ב גבי כל שתחלתו אוכל ואין סופו אוכל ובספ"ג דכלאים גבי מקיים קלח של כרוב לזריעה. אך נ"מ אי יהי' צריך לעשות מעשה לשנות זריעתה:

והנה גבי ערלה ס"ל לרבנן דלא מהני אם חישב עליהן לסייג ולקורות רק אם שינה סדר הנטיעה אך רבינו לא הביא זה. וע' נדה דף נ' ע"א בתוס' ד"ה עולשין ובמה דפליגי בירוש' חלה פ"א ה"ט גבי עיסת כלבים אי צריך דוקא לעשות מעשה כגון לערוב בה מורסן או לעשותה למודים ולחד מ"ד די במחשבה לחודה וע' זבחים דף צ"ד ע"א גבי בגד שחישב עליו לצורה או עוצבא שחישב עליה לקצעה ובאמת הנ"מ שם בין ב' הלשונות דשם משום דבגד שחישב עליו לצורה אין בו טומאה כלל כמבואר במשנה פכ"ד דכלים וכן פסק רבינו בפכ"ז מהל' כלים ושם לא מהני מחשבה. וע' מש"כ רבינו

בפכ"ב ה"ז. משא"כ בחשב עליה לקצעה דשם לא הופקעה מתורת טומאה לגמרי שפיר מהני מחשבה וע' תוס' שבת דף מ"ט ע"ב גבי עורות ותוס' חולין דף נ"ה ע"א:

והנה כאן גבי זריעה אי צריך לשנות וכן גבי חלה י"ל דתליא בהך מחלוקת דר' יוחנן ור"ל בחלה פ"ג ומעש' פ"ה אי מרוח וגלגול מהני מאליו או שלא מדעתו ולכך גבי אילן ס"ל לרבנן דלא גרע מעלה מאליו וכע' דאמרינן בסוטה דף מ"ג ע"ב וא"כ לפ"ז לפ"מ דקי"ל דהא דעולה מאליו חייב רק ברה"י אבל בר"ה פטור דצריך או שיהא הוא הנוטע או שיהא חייב לו וא"כ העולה מאליו בר"ה פטור. והנה בירוש' שם מבואר דהנוטע לעצים הוי פירותיו הפקר לכך לא הביא זה רבינו בהל' מעש"ש פ"י. וא"כ גבי זריעת כרשינין למעש' לא שייך זה. אך באמת מה דאמרינן בירוש' דצריך לשנות סדר נטיעתן זה רק היכא דנטע לסייג דבר שאינו ראוי לזה אז צריך לעשות לרבנן היכר אבל בל"ז א"צ וא"כ לפ"ז גם בזרעים כן. היכא דסתמא בין לזה בין לזה אז א"צ לשנות אבל היכא דסתמא עומד לזרע או לירק או לבהמה או לאדם אז צריך לשנות וכמו הך דב"ק דף פ"א ע"א:

ובאמת יש ג"כ נ"מ דהיכא דע"י המחשבה יתבטל ממנו הדין לגמרי אז לא מהני אבל אם יהיה רק נ"מ בין זרע לירק אז שפיר מהני אף בלא מעשה וכה"ג מחלק בירוש' כאן בערלה פ"א ה"א דלכך גבי כוסבר שזרעה לזרע ירקה פטור משום דעכ"פ נשאר לה דין מעש' לגבי זרע שיש לה גורן אחרת וכמבואר בירוש' ספ"ג דכלאים שהיא וזרעה נאכלין משא"כ היכא דעי"ז נתבטל לגמרי אז צריך מעשה. וכה"ג מחלק הירוש' בכתובות פ"ד ה"א גבי קנס דהיכא דאי נימא דאזלינן בתר בסוף אין לה קנס כלל לא אזלינן אבל אי יהי' רק נ"מ למי שייך אז שפיר אזלינן. וע' מש"כ בזה בח"א הל' נערה פ"ב הט"ז ובח"ב הל' נזירות גבי טומאת התהום ובהך דב"מ דף מ"ט ע"ב גבי אונאה וכ"מ. אך אם נימא דגבי ירק הוי רק דרבנן אף בהני שיכול לזרוע אותם לזרע שוב גם בזה לא מהני מחשבה דמה"ת נפקע לגמרי וע' ירוש' פ"ב דשביעית ה"ה גבי פול המצרי ובד' רבינו הל' מעש"ש פ"ב ה"י ובהשגות שם ושם אבאר זה:

הסיאה ואיזוב כו' שמחשבת חבור אינה כלום כו'. רבינו פסק דלא כרבא בנדה דף נ"א ול"ד לערלה דמבואר בירוש' פ"א וסוטה דף מ"ג ע"ב דנטע לסייג וחישב עליו למאכל חלה עליו המחשבה וחייב בערלה. ובאמת מה ר"ל שם אי גם הפירות שגדלו בפטור ואח"כ חישב עליהם למאכל חייבין או רק דאם חישב על האילן ונ"מ לפירות שגדלו אח"כ, וי"ל דזה תליא בהך דנדרים דף נ"ז ע"ב ודף נ"ט. והנה בסוטה שם דייק דמעיקרא לפירי קיימא וא"כ יהי' נ"מ במה דמבואר בירוש' ערלה פ"א ה"ב גבי חרובי שיטה

וצלמונה דסתמא לא אוכל הוא רק דבא במחשבה ושם אמרינן כך דפליגי ר' יוחנן ור"ל דר"ל ס"ל דרק במרכיב בדבר דהוי בגדר אילן אז מונה משעת נטיעה ראשונה והא דלא בטיל או די"ל משום דגם על הראשונים מהני מחשבה ואם נימא דרק בדבר העומד לכך כמש"כ י"ל דהא דבטיל זה רק היכא דעשה בהיתר משא"כ בהרכבת איסור וכע' דאמרינן בנדרים דף נ"ט דהיתרא זרעי אינשי דאיסורא לא זרעי אינשי ואף דל"ד כלל דבנדרים ר"ל ביטול האיסור. דכבר נאסר רק דאמרינן דהדבר שזרע נתבטל והוי כפנים חדשות וע"ז אמר דכיון דלא זרעי אינשי הכי נשאר עליו האיסור אבל כאן לא שייך זה כלל דכאן רק נ"מ אי הוא כאילן חדש או כאילן ישן ובאמת גם דברי הירוש' בערלה שם ה"א מה דמקשה על ר' יוסי דתחתון למאכל ועליון לסייג דהרי גדלו מן האיסור ומייתי הך דבצל ומאי שייכי להדי הדדי שם הבצל כבר נאסר ומה שנתוסף עליו נתוסף מאיסור ואין עליו שם כלאים כלל רק דבר אסור ונ"מ לכמה דברים די"ל דעל הגדולים אין מצוותן בשריפה דהוי רק גדר איסור:

וכן יהיה נ"מ לענין אי אסור שלא כדרך הנאתו כמו גבי כלאים וכה"ג ס"ל לרבינו בהל' נ"מ פי"א ה"י דגבי שוה"נ לאחר גמר דין אם נתערב באחרים כולם נסקלין מחמת דמחויב לקיים המצוה דובערת הרעה ע"ש בפ"י ה"ז משא"כ שם בהל' י"ב גבי עובר שנתעברה לאחר שנגחה ונולד לאחר גמ"ד אף דצריך לסוקלו דהוא נעשה חלק מבהמה שנגמר דינה מ"מ אם נתערב באחרים מכניסין לכיפה דבו לא שייך המצוה דובערת הרע דלכך לא אזלינן ביה בתר רובא. ובזה פליגי הני אמוראי דסנהדרין דף ע"ט ע"ב אי יש גבי בהמה מ"ע דובערת ע' חולין דף קל"ח ע"ב וסנהדרין דף ל"ו ע"ב ע"ש ברש"י אך זה רק בבהמה גופא אבל בולדה לא שייך זה. וכן נ"מ גבי בהמה של עיר הנידחת אי האיסור הוא עליה מחמת חלק דעיר הנידחת דשללה ובהמתה או משום דנאסרה בהנאה וע' בדברי רבינו בהל' ע"ז פ"ד דנקט שם דאם שחטה בשרה אסור כשור הנסקל ר"ל כהך דב"ק דף מ"א ואמאי לא נימא דאסורה מטעם שלל עה"נ ודוחק לאמר דלא נימא כמו הך דאמרינן בכורות דף י' ע"ב סד"א עריפה במקום פדיה קיימא וה"נ נימא דדי בהריגה דמ"מ מאן מפיק לה משללה:

אך באמת נ"מ אם צריך לגמור דין על כל דבר בפ"ע או דגומרין דינה של עיר הנידחת וממילא אסור הכל וגבי בהמה כיון דבכ"מ בעינן דין ודו"ח וע' ב"ק דף מ"ה גבי גומרין דינו של שור ואף דלכא' מהך דסנהדרין דף ט"ו משמע דזה רק אם יש להם בעלים וע' ברש"י חולין דף קל"ח ע"ב גבי עוף שהרג את הנפש דדייק שם ואח"כ מרד ומשמע דאם מרד מתחלה לא שייך בו כלל גדר דין אך זה רק לגבי אם הרג את הנפש וכמש"כ לעיל

אבל גבי שאר דברים ודאי בעי גמ"ד מצד הבהמה גופא ובאמת יהי' נ"מ לשיטת רבינו ורש"י דס"ל דב"נ א"צ גמ"ד רק גדר גלוי מלתא וכמש"כ בזה בהל' מילה בפ"א אי נימא כמ"ד בסנהדרין דף נ"ה דגם גוי שרבע צריך לסקול את הבהמה איך יהיה הדין בבהמה אי צריך גמ"ד או לא דהנה מדברי רבינו בהל' מלכים פ"ט ה"ו משמע דר"ל דהך דין דהריגת הבהמה ליכא בב"נ. ומשמע לכא' דבדין ישראל י"ל דשפיר שייך אך באמת י"ל להיפך דלפי המבואר בבעה"מ ובמלחמות פ"ח דסנהדרין דאין הורגין את הישראלית אפי' א"א על ביאת עכו"ם ה"נ י"ל גבי בהמת ישראל דזה בודאי אינה נסקלת ע"י גוי והבעיא בגמ' דילן היא רק בגוי שבא על בהמת גוי אך נ"מ דאף אם בא על בהמת אחר מ"מ יש בה דין נרבע וצריכה להסקל וממילא היא אסורה בהנאה משא"כ במה דמקשה שם בסנהדרין אלא מעתה השתחוה לבהמתו ר"ל דשם לא הוי זה מחמת דין רק מחמת דאסור בהנאה כמו גבי אשירה וזה רק בשלו ולא בשל חבירו ותי' משום דבע"ח אינם נאסרין כמו גבי ישראל וע' מש"כ בזה בהל' מא"ס פ"ד הכ"ב דעיקר הנ"מ הוא אי הא דצריך הריגה הוא משום דאסורים או לכך אסורים משום דצריכים הריגה:

ובאמת נראה דגם בעה"נ ג"כ כן דשל רשעים מחמת דהם אסורים לכך צריך הריגה וי"ל דגם בבע"ח לאחר הריגתם צריך לשורפם כמו שללה וכמש"כ רש"י בחולין דף ק"מ ע"א ושוב י"ל דאין צריך כלל גמ"ד על הבע"ח רק זה ממילא כיון דנעשית העיר עיר הנידחת נאסרו כולם ויהי' נ"מ דאף דקי"ל בע"ז דף ל"ד ע"ב דשוה"נ פרשו מותר כאן יהא אסור משום דג"ז הוי בגדר שללה וחלק מגופה וכמו הך דב"ק דף י"ח ע"ב גבי גללים ונזיר דף נ"א גבי רקב וע' מעילה דף י"ב ע"ב. משא"כ בשל צדיקים אז רק משום דבעי הריגה לכך הם אסורים כמו כל הנסקלים וזהו כוונת רבינו שם בפ"ד מהל' ע"ז דאף אם נשחטה מ"מ אסורה כמו גבי שוה"נ ושם יהי' צריך גמ"ד גם להבהמה דזה דבר בפ"ע ופרשה יהא מותר [השמטה-ולכך דייק רבינו וכ' שם "בתוכה" משום דקאי על של צדיקים ואינן נאסרין רק כ"ז שהם בתוכה], והך בעיא דסנהדרין דף קי"ב אי מהני שחיטה לטהרה מידי נבילה קאי ג"כ אזה כיון דשם הוי בגדר דין ובאמת הך בעיא דירוש' בסנהדרין שם גבי עה"נ אם היו שם ביברין אי נאסרים ר"ל אי השלל הוא בגדר העיר או בגדר אנשי העיר וע' עירובין דף מ"ז ע"ב ודף מ"ו גבי אוצרות הסמוכין לעיר וגבי הפקר אי יש להם תחום העיר ע"ש וזה משום דכל היכא דאינן של רשעים אז הוי עליהם גדר דין ובשל הפקר לא שייך גדר דין ולכך הירוש' לא נסתפק רק בבע"ח משום דהם צריכין דין וכע' הך דסנהדרין דף נ"ה דחס רחמנא עליהו ר"ל מה שצריכין דין וה"נ כן ולכך י"ל דהם מותרין ול"ד לקדשים דמ"מ יש להם בעלים וע' מש"כ בזה בח"א ובזה א"ש ג"כ דגבי

שור שהרג את הנפש פסקינן דאף אם היה של הקדש נסקל ע' ב"ק מ"ד ובהל' נ"מ פ"י ה"ל וגבי עה"נ פסקינן בסנהדרין דף קי"ב ע"ב דימות ולא נהרג ע"ש ברש"י משום כבוד שמים והטעם דכמו דאמרינן בתמורה דף י"ז ודף י"א דקדשים שנעשו טריפה פקע מהם ההקדש דהוי כבהמה טמאה וע' בירוש' פסחים פ"ב גבי חלת תודה בפסח משמע שם ג"כ דפקעה הקדושה מהם:

וכן יהיה נ"מ בבשר קדשים שבישלן בחלב ע' תוס' חולין דף ק"ג ע"ב ובתוספ' שם וי"ל ג"כ דפקעה מהם הקדושה אך זה רק היכא שהאיסור הוא מעצמו אבל היכא דהאיסור הוא ממילא לא פקע וה"נ כן וע' מעילה דף י"ט ע"ב גבי קדשי מזבח ששחטם דמועלין בהם אף דאסורים ולא הוי כמו קדשים שמתו שם דף י"ב דפקעה מהם הקדושה וזהו משום דזה דבר אחר גורם להאיסור וזה ממילא. וע' בירוש' פ"ב דפסחים גבי פט"ח שהרג את הנפש אי דינו בסקילה או בעריפה. עכ"פ חזינן דיש לחלק בין דבר דזה נעשה מאליו או דבא ע"י דבר אחר והוא רק חלק מזה וע' בירוש' פסחים פ"ז דהוי שם מחלוקת דאמוראי על הך דמבואר פסחים דף פ"ד ע"ב דאין נמנין על מוח שבקולית אי נמנה בדיעבד אי הוי מינוי או לא ואף דמבואר בתוספ' פ"ז דאם עבר ושבר את העצם והוציא את המוח דכשר ויוצא בו ידי חובת פסח וע' גיטין דף פ"ד ע"א גבי הך מחלוקת דאביי ורבא בע"מ שתאכלי בשר חזיר ע"ש וצ"ל דפליגי בזה דכיון דזה רק חידוש שחידשה תורה בפסח שיכולים להמנות אח"כ ע' פסחים דף צ' שע"מ כן כו' לכן ס"ל למ"ד דאינו מנוי דעל מוח שבעצם כיון דזה א"א להוציא בלא עבירה. ע"ז לא כוונה התורה ואידך ס"ל דכיון דבפסח הוה זה הדין א"ל נ"מ בזה דהמוח הוא חלק מהפסח ולא דבר בפ"ע:

ובזה מבואר ג"כ מה דאמרינן בפסחים דף ל"ד ע"ב דאין זריעה להקדש ובדברי רבינו בפ"ו מהל' אסו"מ ה"ו מבואר שם דהוי גדר דחוי גבי השקה דמים וכן הוא בירוש' ספ"ט דתרומות וגבי תרומה נקט ג"כ הטעם משום גדר דחוי ולא משום מעלה וע' בדברי רבינו כאן פי"א הכ"ג נקט ג"כ לשון דחוי ושם בפי"ב ה"א פסק דבדיעבד אם סחט ענבים של תרומה שנטמאו פחות מכביצה היין מותר בשתיה והוא להיפך מגמ' דילן ובהל' איסו"מ פ"ו ה"ח שם נקט ג"כ גבי זרעים שנטמאו אפי' זרען היוצא מהן פסול לנסכים מחמת מעלה ולא נקט מחמת דחוי. וגם מה ר"ל שם אם הקדישן ואח"כ נטמאו דהיכי משכחת לה וצ"ל דשם ס"ל דאף בקדושת פה ובזה לא שייך גדר דחוי רק משום מעלה כיון דעדיין לא נתקדשו קדושת הגוף וכן ג"כ במה דאמר שם גבי עצים ולבונה דרק מעלה ר"ל ג"כ קודם שנתקדשו בכלי דאז רק מדרבנן בגדר מעלה והא דמנחות דף ק"א דבעי רק שיתקדשו בכלי היינו מה"ת וכמש"כ התוס' שם וע"ש בתוס' דף כ"א ד"ה יצאו ותוס'

חגיגה דף כ"ג מה דמחלקין שם בין עצים ללבונה והא דזבחים דף כ"א גבי כיור ע"ש בתוס' דלאחר שנפסלו לא היתה מהני השקה וקודם שנפסלו היה מועיל מה שמורידין לבור כמבואר שם וביומא דף ל"ז:

והנה באמת מה היה מועיל מה שמורדין לבור אם שעי"ז נתבטלה הקדושה מן המים ושוב לא מפסיל או נהי דאם נפסלו כבר לא היתה מועלת השקה משום דנדחו אבל שלא יפסלו מועלת השקה וע' נדרים דף ע"ו. והנה כבר הארכתי בזה בח"ב בהל' ערכין דיש ב' מיני השקות א' מן זריעה וכמש"כ רש"י ותוס' בכ"מ והיינו שיהא המים כמו מים חדשים וכמו המים שהשיק אותם שם. וא' שרק הפסול פקע מהם וכמש"כ הר"ש במס' טבו"י פ"ב מ"ב בשם התוספ' דמשקה בהשקה לא נעשה פנים חדשות וע' בר"ש פ"א דכלים מ"ד גבי מי חטאת ובתוס' זבחים דף ע"ח ע"ב אי מהני השקה למי חטאת ע"ש ומש"כ התוס' מנחות דף כ"ב ע"ב אי שייך במים גדר פרחה מהם טומאה. והנה באמת לפה"מ בזבחים דף כ' ודף כ"א ע"ש ברש"י ותוס' מבואר שם דלמ"ד דעכ"פ עמוד השחר פוסל לכ"ע במי כיור א"צ כל הלילה וע' תוס' ב"מ דף ק"י ע"ב ד"ה יצא ובסוכה דף נ"א ע"ב גבי קריאת הגבר וכן הוא להדיא בתמורה דף י"ד ע"ב דגבי מנחת נסכים אם קדשה בלילה נפסלת בעמוד השחר משום לינה ותוס' ע"ז דף ע"ו ויומא דף כ"ט:

השמטה במ"ש לעיל בגדר לינה בהך דתמורה דף י"ד ע"ב במה דאמר שם השתא דאמרת נסכים הבאים כו' ואמר שם דעלות השחר פוסלת כו' אך זה רק בנסכים של זבח שנתקדשו בכלי:

עיין זבחים דף מ"ג ומנחות דף ט"ו ע"ב ודף ע"ט וא"כ הם בטלים להזבח וכמו משלה בהם האור דמנחות דף כ"ו ע"ב ובזבחים דף מ"ג וכשרים כל הלילה ולכך עמה"ש פוסל והוה כמו לינת כל הלילה וא"ש מה שהתוס' ב"מ דף ק"י ע"ב ד"ה יצא לא הביאו ראי' מהך דתמורה הנ"ל דלא בעי לינת כל הלילה. אבל היכא דהתנדב מנחת נסכים בפ"ע כמבואר בזבחים דף פ"ד וכ"מ או יין בפ"ע אז ודאי צריך דוקא יום: ע"כ השמטה].

והנה גבי דם השקיעה היא דפוסלת ובאמצע הלילה אי הפסול הוא משום דנעשית עבודה בלילה או משום דהדם נפסל ע' תוס' יומא דף כ"ט ומנחות דף ק' דס"ל דנפסל מחמת העבודה והפסול דמליקה אי הוא משום עצמו או משום הדם וע' זבחים דף צ"ב ע"ב אי דם בצואר העוף כקבלה בכלי דמי ושם דף ס"ו ע"ב ד"ה אלא מה נקרא מליקה בלא מיצוי וע' תוס' שם דף פ"ד ע"ב וכ"מ דגבי שחיטה י"ל דכיון דמבואר בסוטה דף י"ד ורש"י זבחים דף י"ג ע"ב ומנחות דף ט"ז ע"ב ודף ע"ח ע"ב דדם סכין מקדש ליה וגבי מליקה לא שייך זה והצואר צריך לעשות ב' פעולות. א' דמקדש לדם וב' בגדר קבלה ובאמת זהו כוונת הגמ' בזבחים דף ט"ו ע"א מה דמקשה שם לר"ש היכי משכחת פסול

פגול בחטאת העוף ור"ל לר"ש דס"ל דדבר שנעשה מאליו בלא פעולה אינו כלום והנה עיקר פעולת השחיטה הוא הוצאת הדם וגבי בהמה הדם נתקדש ע"י הסכין והוי זה פעולתו משא"כ בחטאת העוף דהכל נעשה מאליו אי נימא דמצוה אינה מעכב וגבי מנחה אף דמבואר במנחות דף ו' ע"ב דעבודת הקמיצה לא נגמרה עד שנתנה בכלי מ"מ זה הוי מעשה. ע"ש ובתו"י יומא דף כ"ד. משא"כ גבי מליקה:

וכן ג"כ מה דאמר בגמ' שם דף י"ג ע"ב גבי טבילת אצבע הא רבנן הא ר"ש דלר"ש אינו מפגל ר"ל הך ר"ש דס"ל דשלא ברגל אינה הולכה אף דא"א לבטל, עכ"פ אי הפסול משום העבודה שנעשית בפסול או משום דהדבר נפסל וכן י"ל גבי הני דנפסלין בע"ה ר"ל משום דעמוד השחר פוסל אותם וע' זבחים דף פ"ז ע"א דע"ה עושה לינה ור"ל דהפסול הוא לינה וע' שבועות דף י"א ע"א דמבואר שם דהפסול דלינה הוא מחמת שהלינה פועלת בהדבר שנשתנה והיכא דלא פעלה לא מקרי כלל לינה וזה דר"ל הגמ' מעילה דף ד' ע"ב דהוי מעשה ר"ל דלא דהזמן שעבר הוא הפסול רק מה שהזמן פעל בהדבר זהו הפסול וע' פסחים דף ס"ג ע"ב גבי כהן המקטיר את האימורים הני דקיימי בלא ילין משמע דזה מוטל עליהם שלא תהא הלינה על האימורים:

ובזה יש ליישב מה דרבינו בהל' ק"פ פ"א ה"ז כ' דהמניח אימורים כו' ה"ז עובר והוא מהך דפסחים דף ע"א ואינו לוקה משום שאין בו מעשה. ושם ספ"י כ' הטעם משום דניתק לעשה והנה באמת למ"ד דלינה מועלת בראשו של מזבח רק דלא ירד ודאי עבר בבל ילין ע' תוס' יומא דף כ"ט ולמ"ד דאינה מועלת דמותר לכתחלה לשי' התוס' שם ופסחים דף נ"ט אם הכהן נטלה קודם אור היום דאז עי"ז נפסל ואף דאז לא שייך לאמר דפעלה הלינה בהדבר ובאמת נ' דאף למ"ד דלינה מועלת זה רק אם לא השלה בה האור אבל אם השלה בה האור לכ"ע נעשה לחמו של מזבח ולא שייך בו גדר לינה וע' בזבחים דף מ"ג ע"ב דפקע מהם שם נותר ופגול ושם דף פ"ז ע"א ומ"מ אם נטלן קודם ע"ה מעל המזבח נפסלים והנה באמת לראב"ע בפסח לאחר חצות דס"ל דהוי נותר גמור כמבואר בתוספ' דפסחים פ"ה וכן לדידן בבשר שלמים אם נשאר עד ליל שלישי אי אז עובר בלאו דלא תותירו:

ובאמת זהו ר"ל בגמ' דהוי ניתק לעשה דהיינו שע"כ צריך להשאירם למחר לשרפם ע' זבחים דף נ"ו ע"ב ושם אין הטעם מחמת הפעולה שפעלה בהם הזמן דהרי לא אינתק לשריפה ולכך ס"ל לחזקיה שם דאין בו כרת וכן נ"מ מקריאת הגבר עד עלות השחר לפה"מ בזבחים דף כ' דעדיין לא גמרה הלינה וע' תוס' פסחים דף ט"ו ע"א ד"ה ול"ד די"ל עיבור צורה בלילה אחד אף היכא דלא הוי נותר ורש"י סנהדרין דף ע' ע"א וזבחים

דף צ' ע"ב דע"י לילה אחד נשתנה הצורה ע"ש וא"כ נמצא כך דיש דברים שהלילה פוסל בהם ויש דברים שע"ה פוסל ויש דברים שהעברת זמן הלילה פוסלתן וזה ר"ל גבי לינה מועלת בראשו של מזבח דשם לא פסול לילה ולא פסול ע"ה רק שטח זמן הלילה ומ"ד דאינו פוסל דכיון דקלטינהו מזבח הוי כמי שאינם וכע' מש"כ רש"י בזבחים דף כ' דלכך בקדוש ידים ורגלים לינה לא פסלה רק מדרבנן משום דאין על מה לחול וזהו ג"כ נ"מ בהא דמבואר בזבחים דף פ"ז דמ"ד אין לינה מועלת משום דמדמי לה לשלחן ע"ש ברש"י דמזבח גרע משלחן דאימשח וא"כ לכא' ק' אמאי מהני לינה בכלי שרת דהני נמי נמשחו אך כך דהיכא דהפסול הוא משום לילה או משום עמוד השחר שם אין נ"מ אף אם ישנם בכ"ש דאדרבה הכ"ש גורם שיפסול וע"ש בתוס' ד"ה כ"ש מהו כו' ושם דף כ"ז ע"ב ד"ה האי רצפה אך שם שאני משום דאסור להקריבם אף דמקדש וכ"כ בזה בח"ג אך גבי קידוש ידים ורגלים בכיור אף דהוי בכ"ש מ"מ נפסל:

אך י"ל דכיון דמבואר שם דף י"ט ע"ב דאיתקש קידוש לשירות דהקידוש גופא יש עליו שם עבודה דאסור לעשותו מיושב לכך י"ל דהוא הדין דאסור לקדש במים שלנו אבל באמת מד' רבינו בהל' ביא"מ פ"ה ה"ח נ' דרק אם עבר על הידים כל הלילה אז נפסלות וגבי קדוש בלילה דפסק דצריך לחזור ולקדש ביום כ' רק לעבודת היום ומשמע דלהקטרה בלילה מותר אף למחר והטעם דפסול לעבודת היום י"ל כמו דאמרינן בירוש' פ"ב דיומא דהפסול הוא משום מחוסר זמן דקידש בזמן שאינו ראוי לעבודת יום וזה ג"כ הטעם דגמ' דידן דזבחים דף כ' דראה ר' יוחנן דבריו של ראב"ש רק בתחלת עבודה ולא בסוף עבודה והטעם משום מחו"ז ולא משום לינה. אך כך דהנה רבינו פסק שם בהי"ב דשנוי מראה פוסל בימי כיור וע' סוטה דף ט"ו ע"ב מה מים שלא נשתנו והנה רבינו בהל' בהב"ח ספ"ג כ' דלהכיור היה מוכני שהיו שם תמיד מים ושם לא נפסלו וע"ש בהשגות ולפה"נ כוונת רבינו על הכן וזהו מה דאמר דף כ"ב בזבחים יכול יהא קן מקדש ומסיק שם דאף דנמשח מ"מ אינו מקדש וא"כ ממילא אין מימיו נפסלין:

והנה בהל' ביא"מ פ"ה הט"ו כ' שם רבינו דלכך לא נפסלו המים בים של שלמה מפני שיש שם מעין ולכא' הוא תמוה דהרי לא נתקדש כלל ואיך יפסלו שם המים וע' פסחים דף ק"ט ע"ב ובכורות דף נ"ה ע"ב בתוס' דשם ר"ל לענין טבילה וכי עדיף ממה דמבואר בסוכה דף מ"ח דממלאין בחביות של זהב שאינה מקודשת אף שהיתה משל הקדש כמבואר בתוספ' דסוכה ודמעילה וגם למה לא כ' כאן בהי"ד דהך דהל' בהב"ח שהמים שבמוכני דהיינו שבכן שבה לא פסלה לינה והנה מדברי רבינו נ' דפסיק כמ"ד בזבחים שם דאף למתירין אינן נפסלים אלא בעמוד השחר ולא בשקיעת החמה:

והנה כ"כ דיש דבר דע"ה פוסל בו בגדר פסול ויש דבר דלינת כל הלילה פוסלת בו וזה בגדר שינוי ובדבר שלא שייך שינוי לא פסיל רק מדרבנן ולכך גבי ידים ורגלים עצמן פסול דע"ה לית בהן כמבואר בגמ' גבי תרומת הדשן ובאמת רבינו בכ"מ ס"ל דתה"ד היה בע"ה בכל יום ולא בקריאת הגבר או דס"ל דהא דמבואר בפסחים דף ב' ע"ב דקריאת הגבר וע"ה הם שני דברים זה רק כמש"כ רש"י בתענית דף י"ב ע"א דהיינו בתרנגול קודם שישלש אבל קה"ג סתמא הוי כע"ה אך מ"מ הא ברגלים הוי תה"ד בלילה ואז צריך לחזור ולקדש לא מחמת פסול רק מחמת מחוסר זמן כמש"כ אבל עכ"פ פסול ע"ה לית ביה כלל ופסול לינה הוי בהו רק מדרבנן ובזה א"ש מה דפסק רבינו שם בה"ד דיציאה גבי ידים בדיעבד לא פסלה ובגמ' דילן מבואר להיפך דהבעיא שם היא רק למ"ד אין לינה פוסלת וע' בירוש' פ"ב דיומא דמבואר שם להיפך ובזבחים דף ק"ד ע"ב. אך באמת טעם רבינו דעמוד השחר לא פסיל כלל בידים וכל הלילה רק מדרבנן וגם יציאה לא פסלה דיעבד אבל גבי מים לראב"ש אף דס"ל דאין לינה מועלת בידים ולענין המים הוי בגמ' דילן בעיא דלא איפשטא אליביה מ"מ כל הלילה גם הוא מודה דפסול כמבואר בירוש' פ"ב דיומא הנ"ל ולדידן גם ע"ה פוסל:

והנה נ' דלרבא דס"ל בזבחים דף פ"ז דלינה מועלת בראשו של מזבח דהיינו כל הלילה דהוא גדר שינוי מראה כמש"כ וא"כ ה"ה הכיור ששקעו אותו במקוה כיון דקי"ל דאין זריעה להקדש וגם ההקדש לא פקע כיון דקדיש קדושת כ"ש וא"כ שפיר הוי בהם גדר לינה של כל הלילה אך לזה היה מועיל המוכני דכיון דיש בו מים תמיד וכל שעה נכנס בכיור מים שלא נתקדשו וא"כ לא עבר עליהם כל הלילה ולפסול ע"ה מועיל מה שהוא במקוה ובאמת זה תליא במש"כ בח"א ובח"ג דיש נ"מ בין קדה"ג לקדושת כ"ש דקדה"ג אין לה גדר פדיון כלל וקדושת כ"ש נפדית וחזר וקדיש ע' תוס' דף מ"ו ע"א במנחות ודף מ"ז בהך מחלוקת דאביי ורבא ושם דף ק"א ע"א דמכ"ש לא אשכחן דמפריק ותו"י נדרים דף כ"ח ע"ב דחוזרות וקדושות וא"כ לזה שפיר י"ל דגם קדושה כזאת שייך זריעה דכיון דאינה קדוה"ג ממש רק קדושת כ"ש והקדושה ראשונה אזלא לה כמו בפדיה ולענין קדושה שני הוי כמו טמאים מעיקרא וא"כ לא שייך כאן דחוי רק גדר מעלה דאף בקדושת דמים יש כמש"כ לעיל שייך גם כאן. ובזה י"ל מה שהק' שם התוס' בד"ה מאי דמה מועיל השיקוע כיון דכבר נפסל אך כיון דזה רק דרבנן מאי דאין השקה מועלת להני בזה שפיר מקריאת הגבר לא פסלה וא"ש. והנה כ"כ לעיל ובח"א דגבי תרומה יש ב' גדרים א' התרומה והב' האיסור:

והנה ענבים של תרומה שדרכן ועשה אותם יין על היין לא שייך לאמר שם קדושה רק

דהוא בא מתרומה וע' חולין דף ק"כ ע"ב וערכין דף י"א גבי הך דהביא ענבים ודרכן ע"ש בתוס' ד"ה מנין אך באמת קמ"ל דלא נימא דשוב אין עליהם שם בכורים רק דין וגם באמת למה נקט ר' יוסי רק ענבים ולא זיתים ודוחק לאמר משום דזה הביא בגמ' נ"מ לענין שיר ובאמת במכלתא פ' משפטים מביא זה סתם ע"ש אך כך דהנה כבר הארכתי בזה בח"ב דהך הביא ר"ל בירוש' וכשי' רבינו דאז חלה עליהם קדושה בגדר תרומה וע' תמורה דף ד' ע"א תוס' ד"ה מלאתך דמבואר שם דבכורים רק ביבש ורש"י מנחות דף פ"ד ע"ב ד"ה מנין דבכורים רק ביבש:

אך כך דהנה מבואר בדברי רבינו בהל' בכורים פ"ג ה"ז והי"ד דבעי כלי גבי בכורים ומעכב וכלי לא קבעא רק בפנים ובזה א"ש ג"כ מה דרבינו פ"ד הי"ג פסק דאף אם הפרישן קודם החג יכול להביאן אחר החג והוא להיפך מגמ' דילן וע"ש ספ"ב דפסק שם דאם לקטן להעלותן בידו לא ישלחנו ביד אחר אך שם ר"ל לא דגם בדיעבד לא רק דלכתחלה אסור שלא לבטל מצוות קריאה ולכך רבינו דייק שם בספ"ב לשון מותר. ואף דבירוש' מבואר להיפך בפ"א דבכורים ה"ו וה"ח דמעכב שם ר"ל שכבר הובא לירושלים וחל עליה שם קדושה וגם י"ל דשם קאי לר"ל דאזיל לשיטתיה דס"ל במנחות דף ט' דמנחה שחסרה לאחר שקדשה בכלי נפסלה וה"נ כן. אך אנן לא קי"ל כן רק דכלי לא קבעא וגבי בכורים ההבאה לירוש' קבעה ושם קדיש בכלי וע' מכות דף י"ט דאם מקצת נכנס בפנים קדיש המקצת ואף דהא אגודו בחוץ ובפרט אי נימא דאגד כלי שמיה אגד ע' שבת דף צ"א ע"ב ופסחים דף פ"ה ע"ב ובתוס' שם ד"ה ונגררין:

אך י"ל דנ"מ בין של עניים לשל עשירים דכיון דהא מביאין בכלי עץ אין עליהם שם כלי לקדש דאין עושין כ"ש של עץ וע' ירוש' בכורים פ"ג ומגילה פ"ד דבעי דוקא סל ולכך פי' רבינו בפה"מ דאף של עשירים היו רק סלים מחופים בכסף וזהב ולכך של עניים היו הסלים ג"כ לכהנים ע' ב"ק דף צ"ב כע' דמבואר פ"א דמעש"ש ופ"ג דגבי מעש"ש הכלי בטיל לגביה היכא דצריך לכלי ע"ש בירוש' אך זה לא בדבר חשוב והוי כעין אומן כמבואר בירוש' דמעש"ש שם וע' מנחות דף צ"ו ע"ב בהך מחלוקת דר' יוחנן ור"ל גבי ציפוי וקדושין דף מ"ח ע"ב גבי התקדשי לי בכוס וזה ר"ל רבינו בהל' בכורים ה"ג ה"ז לחד גי' דגריס שם כלי שני דר"ל דהיכא דהוי של עניים אז צריך עוד כלי לקדשם. עכ"פ הכלי קובע. והנה בתוס' דבכורים הובא בדברי רבינו הל' בכורים ה"ז פ"ג דהזיתים היו בתוך הכלי והענבים היו חוץ לכלי וא"כ הענבים לא נקבעו וע' זבחים דף פ"ח ע"א גבי בירוצין ומנחות דף ז' ע"א גבי ביסה גדושה ודף י"א ודף פ"ח ע"א גבי מלאין ע"ש וא"כ לפ"ז הענבים אף לאחר ההבאה אין עליהם שם בכורים כיון דהם חוץ לכלי ולכך הוי

כמו לכתחילה וא"ש קו' התוס' בערכין שם. עכ"פ גבי תרומה אם דרך הענבים יש על היין רק גדר שבא מתרומה ולא תרומה עצמה ולכך הוי כפנים חדשות ואין עליהם שם דחוי וע' תוס' חולין דף קי"ז ע"ב דאף אי מפקיד פקידי אין עליהם שם יין עדיין. עכ"פ דבר הבא מן הדבר לא הוי עליו שם הדבר בעצמו רק איסור וזהו החילוק דר"ל ג"כ הגמ' בנדרים דף נ"ח ע"ב שניא שביעית הואיל ואיסורא ע"י קרקע כו' ר"ל דהיכא דהדבר כבר נאסר ודאי הגדולין שלו ג"כ נאסרין מטעם שבא מן האיסור אבל בפירות שביעית דהוי רק דין דפירות שביעית כך. והני דלא גדלי בשביעית אין עליהם זה הדין ולא מקרי פירות שביעית:

והנה זה ודאי דאם היה דבר של שביעית אחר הביעור אי נימא כשי' הראשונים ז"ל דאסורים לכל ודאי דגם הגדולין שלהם אסורים וע' בירוש' כלאים פ"ו גבי אם זרע כלאים בבית הקש מותר כו', ולהיפך הקש אסור והדגן מותר והק' שם הא גדל מן האיסור כו' ובירוש' סוטה פ"ח ה"ה מבואר שם דבפירות עבירה לא בטלה ילדה בזקנה ובאילן זקן מין במינו בטלה ובאילן סרק מין במינו גם לראב"י חוזר ומיירי דהך אילן סרק נטיעה חדשה דאל"כ הא ר' יוחנן ס"ל בפ"א דערלה דחשבינן משעת נטיעת הסרק וא"כ אז אפי' לרבנן דלא ממעטי מרקיב מ"מ הא מבואר בפ"א דערלה דכל שאין לו ג' שני ערלה אין לו רבעי וע' תוס' מנחות דף ס"ט ע"ב דחשבינן משעת נטיעת הראשונה אף היכא דהרקיבה בתוך שני ערלה של הראשונה. עכ"פ כפהמ"ב בגמ' דילן דלכך מהני מחשבה באילן שנטעו לסייג שיהא למאכל משום דמעיקרא לפירי קאי ואם חישב על פירות שכבר גדלו קצת שיהי' שוב למאכל אז י"ל דהוי כמו הך דשם בערלה פ"א מ"ה גבי בריכה דאם הוסיף מאתים אסור ומדברי רבינו מוכח שם ובפה"מ דלא חשבינן משעה שהבריך רק משעה שנעקר מאילן הזקן משום דס"ל דהברכה לא ינקא כלל ממנה רק מהזקן ותיכף כשנעקר הוי כמו נטיעה חדשה וא"כ נמצא דע"י דממעטינן מבריך מערלה תצא לנו מזה חומרא דאם אח"כ נפסק מאילן הזקן הוי כמו שנטעו עכשיו וחשבינן מהשתא ולא מזמן ההברכה:

וכה"ג מבואר בירוש' פסחים פ"ז ה"ז גבי טומאת התהום דצבור דכיון דגם ביחיד אין עליו שם טומאה לגבי הבאת קרבן שוב לא הוי נדחה בצבור ומקרי טמאים גם בצבור לענין אכילת בשר שאין עליו גדר פסח הבא בטומאה והוי כנטמא לאחר זריקה וכן אמר שם גבי נזיר כה"ג וע' תוס' ברכות דף מ"א ע"א דרק אם טעה וברך בפה"א על בפה"ע אז יצא דהוי דיעבד אבל אם אכל פירות האדמה ובירך עליהם לא פטר של העץ דכיון דעליהם צריך לברך הוי כמו לכתחלה אך בירוש' שם מבואר להיפך וכ"כ בזה לעיל

ובח"א והך דיבמות דף נ"ט גבי בגרה תחתיו דאף אם נימא דגם קדושין אם קידש בוגרת אין מוציאין דקדושין כמו נשואין זה רק היכא דקידשה באיסור והוי דיעבד משא"כ היכא דקידשה בהיתר אז לא הוי דיעבד וע"ש דף צ"ב ע"א גבי קלא דבתר נשואין ובתוס' שם וכ"כ בזה במק"א:

אך מ"מ י"ל דלא עדיף משעלו מאליו ויהי' נ"מ במבריך בר"ה דעלו מאליו שם פטור מערלה וע' במאירי בסוטה שם דפי' דאם נטע אילן לסייג ואחר שעברו ג' שנים הרכיבו בו ילדה לא בטלה דרק בזקנה דהוי בה דין ערלה ונהגה בטלה דהוי כמו שבה ג"כ נהג משא"כ בהני דלא נהגו כלל דלא וזהו כוונת הירוש' פ"א דערלה שם נטע ג' שנים לסייג ומכאן ואילך למאכל והוסיף תוספתא מהו ור"ל דרק היכא דכבר נהגה בו ערלה אז התוספת פטור דהוא גדיל מזקנה משא"כ היכא דהג' שנים הוי לסייג דהתוספת חייב:

והנה בנדה דף נ' ע"ב גבי הך דמחשבת חיים לא הוי מחשבה פליגי שם רש"י ותוס' אי משום דלא מהני מחשבת אוכלין לקבלת טומאה רק בשעה שיש עליו גדר טומאה. כן ס"ל לרש"י ור"ל דכ"ז שהיא חיה החיות שלה מטהרה כמו בן פקועה ע' חולין דף ע"ה גבי דגים ותוס' שם דף פ"א ע"ב ודף קכ"ח ע"א גבי יד וכ"מ ובהך מחלוקת דשם דף ט' גבי בהמה בחייה אי שייך בה חזקת טומאה וע' רש"י מנחות דף ק"א ע"ב ד"ה ועוד וזה תליא בהך דזבחים דף ק"ה אי מטמא טומ"א ובאמת זה תליא בטומאת נבילה אי הטומאה שלה משום שאינה חיה או משום שהיא מתה וע' חולין דף קכ"א ע"ב גבי יצאה מכלל חיה ולכלל מתה לא באה. הרי חזינן דמיתה היא גדר פעולה ולא העדר וזהו ג"כ המחלוקת דב"ש וב"ה בחולין דף ע"ה שם גבי דגים אי מטמאין טומ"א תיכף משיצודו דב"ש ס"ל דכיון דיצאו מכלל חייב שוב הוי מת ובזה הגדר ג"כ פליגי בעדיות פ"ב מי"ב דב"ש ס"ל דאדם הוא צמות וב"ה ס"ל דהוא מורכוב וחלול ר"ל דלב"ש לא שייך בו גדר התחלה וחילוק ולכך אין בו ממוצע וב"ה ס"ל דיש בו התחלה וא"כ יש בו ממוצע וכ"כ בזה בח"א בהל' מא"ס דבזה פליגי הך דנזיר דף מ"ג ע"א ובירוש' שם פ"ג גבי גוסס אי מיתה יש לה התחלה וסוף או בב"א וע' יבמות דף ע"ט ע"ב א"א שלא נעשה סריס שעשה אחת כו' ר"ל דבזה האבר התחילה בו המיתה ואידך ס"ל דרק חלישותא היא דאתחלה ולא בטול הפעולה. וחולין דף ל"ז גבי מסוכנת ובהך מחלוקת דב"ש וב"ה נדרים דף ס"ח ע"ב אי הפרת הבעל מיגז גייז או מיקלש קליש ע"ש וזבחים דף ק"י ע"א. וגם הרי חזינן דבן פקועה מן הטריפה אף דצריכה שחיטה להתירא באכילה מ"מ אי מתה אינה מטמאה ולא אמרינן דיהי' בגדר שהייה ע' תוס' חולין דף ע"ה ע"ב ושם דף ס"ט אי מצטרף סימן ראשון לסימן שני וע"כ צ"ל דלא משום השחיטה שלהם רק דלע"ז

לא חיתה מעולם וא"כ לא מתה וזה נעשה ע"י שחיטת האם:

ויהי ג"כ נ"מ לר"ש דס"ל דקלוט בן פקועה מותר ואין עליו דין טמאה איך הדין אם היתה אמו טריפה ושחטה והוא קלוט אי מהני השחיטה עכ"פ שלא יהא עליו שם בהמה טמאה כיון דאם מתה אין בה דין נבילה ובבהמה טמאה לא שייך זה. וע' זבחים דף ע' ע"ב מד"א שם ר' יעקב בר אבא לרבא וע' תוס' חולין דף פ"ה ע"ב גבי שוחט את הטריפה ומצא בה בן ח' אי יש בו איסור טריפה או איסור נפל וכן נ"מ בחותך בשר מקלוט לר"ש במעי אמו אי יש עליו שם טמא ע' רש"י חולין דף קכ"ז ע"א גבי אבר דמשום די"ל תקנה בשחיטה וה"נ לא חל עליו שם בהמה טמאה עדיין כיון דיכול לשחוט את האם ויותר העובר. וכ"כ בזה בח"ג ס' הל' כלאים ובח"א בהל' מא"ס וע' ב"ב דף קל"ז ע"א בהך מחלוקת דאביי ורבא גבי מתנת שכ"מ אי עם גמר מיתה או לאחר גמר מיתה ר"ל ג"כ אם הפעולה פועלת מה שאינו חי או מה שכבר מת וכ"כ בזה בח"א לענין מש"כ התוס' ערכין דף ב' ע"א גבי נפל אי חייב ההורגו והוא לכא' תמוה דהא זה מבואר להדיא בסנהדרין דף פ"ד ע"ב דפטור אך ר"ל כך דע' נזיר דף י"ג ע"א לשי' התוס' שם גבי הפילה אשתו וחזרה וילדה דר"ל דהיו תאומים ואחד מהם חי ל' יום ואחד מת תוך ל' ואף דחזינן דהיה עיבור טוב מ"מ י"ל דיש מין ולד דהזמן משלימתו וכ"ז שלא שהה הזמן אין עליו שם בן קיימא:

השמטה במ"ש בביאור דברי התוס' רפ"א דערכין גבי נפל:

וכן יהיה עוד נ"מ אם עשאו טרפה תוך ל' ומת לאחר ל' אם חייב מיתה אם נימא דבשעה שטרפו עדיין לא נגמר והגמר הוא רק מכאן ולהבא ועי' בחולין דף כ"ו ע"א וירוש' פ"א דמו"ק ה"א גבי אם הטביל מחטין וצנוריות במי תמציות ואח"כ ראינו שלא נפסק אם הוה טבילה וכ"כ בזה במ"א אך זה תליא במה דאמרינן דבטרפה לבד כ"ז שלא מת אין הורגין את הרוצח עי' תוס' סנהדרין דף ע"ח ע"א ובגיטין דף מ"ג ע"א גבי כופר וב"ק דף מ"ב ע"ב אם זה משום דכ"ז שלא מת א"א לחייבו או משום דיש לו זכות וכמו יצא מב"ד זכאי עי' סנהדרין דף ע"ז ע"ב וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין דבזה פליגי רבינו בהל' רוצח ותוס' חולין דף מ"ב ע"ב ועי' תוס' יבמות דף ל"ה ע"ב גבי איגלאי מלתא למפרע וכ"מ בזה: ע"כ השמטה].

ובזה א"ש הך דר"ה דף ז' דלא חשבינן שנה גם בבע"מ רק מזמן שראוי לאכילה ולא אמרינן אגלאי מילתא למפרע ע' חולין דף כ"ו ע"א גבי תמד דגם אם סופו להחמיץ שפיר ניקח בכסף מעשר וע' בכורות דף ל"ט ע"א ובדברי רבינו בהל' איסו"מ ספ"ב דאף אם נימא דהוה מום למפרע מ"מ לא מהני הבירור דנימא שאם נהנה מהפדיון קודם הבירור

שימעול והטעם דלענין דבר שכבר נעשה ואינו לא שייך לאמר אגלאי מילתא למפרע ולכך גם אם הרגו אף דנתברר מהולד השני שהיה בר קיימא מ"מ לא שייך לאמר עליו דאגלאי דמילתא דגם הוא היה בר קיימא כיון דכעת אינו אך זה רק בדבר הצריך זמן אבל בל"ז לא ובזה א"ש מש"כ רש"י במנחות דף ה' ע"ב אין מביאין מנחות דהיינו מנחת נסכים ולמה כי רק מנחת נסכים:

אך כך דע"ש בע"א דס"ד לאמר דגם בזה שייך לאמר אין מחוסר זמן לבו ביום אך כ"כ במק"א מהך דזבחים דף י"ב דזה לא שייך רק היכא דעבר על הדבר ההיתר משא"כ אם עי"ז יהיה נעשה הדבר קודם ההיתר א"כ נמצא דלא הותר הדבר כלל ואיך שייך לאמר ע"ז אין מחוסר זמן ולכך להקריב בליל ז' פסול משום מחו"ז ג"כ כמבואר שם דשוב לא יהי' עליו יום ח' משא"כ להקדיש מותר מחמת דלילה אין מחו"ז. וא"כ לפי זה כך דגבי בכורים לאחר ההנחה שוב בטל ממנו שם קדשי מקדש ואין עליו שם רק כמו תרומה וכן גבי מנחת נסכים דכוליה קריב וא"כ לא עבר עליו כלל הזמן של ההיתר שיהי' מותר ולכך פסול משא"כ היכא דאיכא שירים לאכילה אז שפיר י"ל דלא הוי מחו"ז וכע' מש"כ רש"י חולין דף ע' ע"א גבי משליך לכלבים היכא דהדבר אינו לא שייך לאמר עליו גדר למפרע וכ"כ בזה בח"ב לישב מש"כ התוס' שם דף ס"ט ע"ב מהא דמהני להקדיש אם יצא מיעוט משום דאיכא פעולת ההקדש דמפקיע' מבכורה והוא משום דההקדש נעשה כמו שאינו וא"כ לא שייך לאמר אגלאי מילתא למפרע:

ויהיה נ"מ לפ"ז דאם הקדיש רק אבר אחד דבר שאין הנשמה תלויה בו למ"ד בחולין דף ס"ט וכ"מ דלא פשטא קדושה בכולה. לא פטר מן הבכורה דשם שייך לאמר כמו שהק' בבכורות דף ג' שקול אזנך וזיל ולא מקרי עריבא ביה פטורא כיון שהטעם שהוא כמו שאינו וכמבואר בירוש' רפ"א דפאה הקדש כשרוף הוא וכע' דאמרינן בירוש' פ"א דערלה הדין שורש הקדש פוטר וה"נ כן ע"ש בה"א ובה"ד דאם הקדיש ונטע ואח"כ פדה חייב בערלה:

ומשה"ק התוס' שם ממה דמותר להטיל מום בבכור משיצא מעוטו שם ג"כ גבי בכור בע"מ יש עליו שם בפ"ע לא מחמת שהוא תם ונעשה בע"מ רק הוא דבר בפ"ע וע' בכורות דף כ"ח ע"א וזבחים דף ל"ז דיש לזה קרא מיוחד ולכך קי"ל דאף דבכורתם צריך ליתנו רק לכהן שבאותו משמר כמבואר בירוש' ספ"ד דחלה ותוספ' סוכה ודברי רבינו בפ"א מהל' בכורים ולא כשי' רש"י זבחים דף ק"ג וכ"כ בזה במק"א מ"מ בע"מ נותנו לכל כהן שירצה ובזה א"ש מה דרבינו בהל' פסוה"מ פי"ח ה"ה פסק דקדשים שהוטל בהם מום לוקה עליהם מה"ת ולא ס"ל כשי' התוס' בכורות דף ל"ד דהוי אסמכתא בעלמא וגבי

בכור פסק רבינו דרק בגדר קנס אסור כמבואר בהל' בכורות פ"ב. רק משום דכעת הוא דבר אחר ולא מקרי כלל בשם תועבה וכמו פנים חדשות באו לכאן וא"כ לכך לא שייך בזה לאמר אגלאי מילתא למפרע. דלא חל עליו כלל שם בכור תם ולכך מבואר בבכורות דף ל"ג ע"ב דבכור שנולד בע"מ מותר להטיל בו מום לכ"ע אף דחלה עליו קדוה"ג וע' ע"ז דף י"ג ע"ב וכ"כ בזה במק"א. אך י"ל דנ"מ גבי ולד ביום ל' דאז י"ל שפיר בו אגלאי מילתא למפרע ע' תוס' בכורות דף מ"ט ד"ה מת מה דמחלקי שם בשם בה"ג והוא משום דיום ל' כלול משניהם וכ"כ בזה במק"א בהך דדף ע"ט בקדושין גבי בגרת ונדה דף מ"ט גבי תוך הפרק ויבמות דף פ' וכ"מ בזה:

אך התוס' שם בנדה פי' משום דחשב עליה לאוכלה לאחר שחיטה ולכך אין בה מחשבת טומאה. משמע דאם חישב לאוכלה כולה מחייב כע' הך דחולין דף ק"ב ע"ב שוב י"ל דבשר מן החי שלה לא בעי מחשבה אף דעדיין בשעת מחשבה לא היתה בר טומאה וע' בדברי רבינו בהל' טומ"א פ"ג דפסק שם דחלב נבילה א"צ מחשבה בכ"מ אף בכפרים דלא כשי' רש"י ותוס' בבכורות דף י' וכ"מ ובאמת מדברי רבינו בהל' אה"ט פ"א ה"ה נ' דגם הכשר שרץ לא בעי בחלב רק הכשר מים וע"כ טעם רבינו משום דאיסורו חישובו כמבואר בבכורות דף י' ע"א ואף דהאיסור חל עליו מחיים מ"מ מהני לכשימות דמטמא טומ"א וגבי נבילה לחוד לא אמרינן איסורו חישובו משום דשאני הכא דכיון דחזינן דהתורה אמרה דיבוא איסור נבילה ויחול על איסור חלב הרי התורה פרטה להחשיב נבילה שיהא בכלל נבילה לענין איסור ממילא נחשב ג"כ לענין שיהא עליו שם אוכל לטמא טומ"א וע' תוס' חולין דף ל"ז ע"ב ופסחים דף מ"ו ע"א גבי חמץ לענין טומאה. עכ"פ לשי' התוס' שפיר חל אף בזמן שאינו ראוי שיהא עליו עדיין שם הדבר אך רבינו ז"ל לא ס"ל כן רק דבעי מחשבה בזמן שיהא ראוי לעשות הדבר ואף דגבי פול המצרי פסק רבינו בהל' מעש"ש פ"א ה"י דמהני מחשבה אם זרע לזרע שיהא ירק ולהיפך אם זרעו לירק שיהא לזרע צריך דוקא מעשה וצ"ל כך דהיכא דדי שיבטל מחשבתו סתם מהני אף בזמן שאינו ראוי ומועלת המחשבה וכמו בהך דסוטה דף מ"ג ע"ב הנ"ל:

וכן גבי פול המצרי שחישב עליו לירק. משא"כ אם זרען בשדה או בגנה ושם סתמא לא הוי לאדם דרק בחצר סתמא לאדם כמש"כ רבינו לק' לא מטעם הפקר ואף דבירוש' פ"א דדמאי ופ"ט דשביעית משמע דלכך בגינה אם עלו מאליהן פטורין דהוא מחמת הפקר אך מלשון רבינו לא משמע כן ולכך שוב לא מהני מחשבת חיבור וע' בירוש' פ"א דסוכה ה"ו דמבעי ליה שם דאף דקי"ל בחולין דף קכ"ח ע"א דאין הכשר קודם מחשבה אבל אם חישב מתחילה בשעה שקצר לסכך שלאחר הסוכות יחזירם לגורן אי מהני הכשר קודם

זה וה"נ גבי סיאה אי בשעת זריעה שזרעם לבהמה חישב עליהם שלאחר לקיטה יהיה לאדם אי הוי מחשבת חיוב מתחלה ויתחייב לעשר וע' ירוש' פ"א דערלה חישב עליו שנה ראשונה לסייג מכאן ואילך למאכל כיון שעירב בו מחשבת חיוב חייב ור"ל דבשנה ראשונה חישב כך ולא אח"כ אז אף שנה ראשונה חייב בערלה וזה ר"ל הך עירב פה:

וכה"ג ר"ל ג"כ בהך דנדרים דף ע' ע"א גבי מופר ליכי למחר ע"ש בתו"י דר"ל מהיום ונ"מ שם אי נימא דהוי כמו שהיום קיים או רק שתהא שתיקה ונ"מ לשי' התוס' כתובות דף ע"א ע"ב וברא"ש נדרים דף ע"ב ע"ב בשם הירוש' דהיכא דהיום הוא קיים או דא"י להפר מחמת סיבה לא נחשב היום ואם נשאל לחכם יכול להפר ע"ש אבל אי נימא דהוי רק כשתיקה לא מהני דהיום הא ישנו לפנינו וזה ר"ל שם בגמ' כמאן דאיתא ובמק"א אבאר זה:

הלכה ד

תמרות של תלתן כו'. **ע'** לק' בהשגות בה"ח מש"כ שם ור"ל דכיון דעיקר תלתן אוכלין אותו כשהוא ירק א"כ אף אם זרען לזרע ג"כ ירקן חייב וההיא דעירובין דף כ"ח ע"א דמבואר שם דאף אם זרען לירק ירקן פטור הנה בירוש' מעש' פ"ד ה"ו מוקי לה כר' אלייעזר וע' ב"ק דף פ"א גבי מלקטין כו' וע"ז דף ז' ע"ב גבי שבת ובירוש' פ"א דמעש' סה"א משמע שם דתמרות לא ס"ל לר"ג דהוי ירק רק דס"ל דיש עליו שם אוכל וע' חולין דף כ"ה ע"ב גבי שקדים דפסקינן דגם קטנים פטורים במרים וצ"ל דתלתן שאני דאף לכשיתקשה אז חזי לטעם ואף דהיכא דעיקרו לטעם פטור מן המעשר כמש"כ מ"מ כיון דמתחלה הוא ראוי לאכילה לא פקע וע' לק' מה שפסק רבינו בפי"א ה"ט דמוכח שם דאף לכשיתקשו יש עליהם דין תרומה וזה דוחק לאמר דמיירי שקרא עליהם שם תרומה כשהם לחים ואח"כ נתקשו וע' ביצה דף י"ג ע"א איסורייתא טבלי ואף דאז כבר נתקשו וע' תוספ' תרומות פ"ח דשתילי בצלים לאחר ג' שנים הם מותרים ומשמע דאף לאחר שקרא עליהם שם תרומה פקע מהם וכמש"כ הרמב"ן במלחמות פ"ג דב"מ על הך דדף ל"ח ע"א גבי שמן והבאיש ע"ש ובהך דפסחים דף ט"ו ע"ב גבי פת שעיפשה וכ"כ בזה במק"א דבזה מיושב ד' התוס' ביומא דף ע"ז דמייתא ראיה מהך דכריתות דף ז' דמביא אדם כהן את בן בתו ומעגל על שמן שניסוך כו' דסיכה לאו כשתיה ואף דבגמ' אמר שם משום דאתחל כמש"כ התו"י יומא דף פ' ע"ב ומנחות דף ס"ט וצ"ל דאיסור תרומה מ"מ נשאר ובאיסור לא אמרינן סיכה כשתיה דשם בעי רק אכילה דרך הפה וע' תוס' ע"ז דף י"ב ע"ב וכ"כ בזה בהל' מא"ס דגבי איסור של תורה צריך גדר אכילת הדבר ולא שתהיה לו הנאה מן האכילה:

וזהו כוונת התוס' ברכות דף י"ד ע"א גבי טעימה דשם אכילה ושתיה אין עליו אבל הנאת אכילה יש עליו וע' ירוש' פ"ח דתרומות מה דאמר דס"ל לר"א דלעוס כבלוע ואמר שם דאף בכל האיסורים כן ואנן לא ס"ל כן אבל לענין מה שצריך לשלם קו"ח על תרומה בזה י"ל דגם טעימה חייב דמ"מ יש לו הנאה מן הטעימה אך זה רק אם יש בו קדושת תרומה וע"י שנתחללה פקעה ממנה הקדושה ולק' אבאר זה. עכ"פ י"ל דגבי תלתן אף לכשיתקשו צריך להפריש מהם תרומה משום דהשתא נמי חזי לטעמא. והנה שם בתוספ' מבואר דאף דלענין איסור בתרומה ומעש"ש אין העץ של תלתן אוסר כמבואר פ"י דתרומות מ"מ לענין פדיון של מעש"ש צריך לפדות גם העץ והטעם דהוי כמו קנקנים וקליפין ע' במעש"ש פ"א ופ"ג וע' ירוש' תרומות פי"א ה"ו דתלתן לכ"ע רק מדרבנן חייב בתרומה וכ"כ בזה:

הלכה ה

וכן השבת כו'. **הנה** כאן לא מחלק במאי מיירי אי בגנה או בשל שדה וע' ע"ז דף ז' ע"ב דהך דר"א קאי רק בגנה ולרבנן בזרע לירק היכי מיירי והנה לק' בה"ז גבי תבואה פסק רבינו דאף אם זרען לירק ירקן פטור ובערובין דף כ"ח ע"ב מבואר שם דשל גנה שאני. אך רבינו לא הביא זה וצ"ל דהטעם שם משום הפקר וכע' דמבואר בס' ב"ק גבי חזיז דאין בו משום גזל וכ"כ בזה בח"א בהא דפסיקתא דרב כהנא פכ"א דירק של גנה אסור משום גזל וכן מוכח בסנהדרין דף נ"ז ע"א ובירוש' פ"א דדמאי אך מה זה נ"מ לגבי עירוב וצ"ל דכיון דאינו מקפיד עליו לשומרו הוי מאכל בהמה ולא חשיב לעירוב וע' נדרים דף נ"ג דסתם ירק משמע רק ירק גינה והא דאמרינן בעירובין שם דבשל גינה מערבין ר"ל לתירוץ ראשון דמיירי בבבל ושם אוכלין אותו ומה דמק' אטו בבל רובא דעלמא ע"ז תירץ דמיירי בשל גנה והוי כע' דאמרינן בשבת דף קמ"ד דהיכא דיש טעם גבי אתרא לא אמרינן זה ולכך בשל גנה דלא הוי הפקר ובבבל אוכלין אותו מערבין בו משא"כ גבי מעשר וכמו קוצים בכרם לרבנן וע' ב"ב דף קנ"ו ע"ב ובירוש' שם דגם כרכום אין עליו שם זרע לגבי כלאים ובירוש' ספ"ה דמעש' הוי בעיא שם אי יש בו דין ספיחין וע' תוספ' מעש"ש פ"א דיש גבי חריע נ"מ בין חלת חריע לבנות חריע דבנות חריע ניקח בכסף מעשר אבל חלת חריע לא כמבואר בנדה דף נ"א ע"ב ובעוקצין פ"ג מ"ה ומבואר שם דהוא ג"כ מין כרכום וצ"ל דבנות חריע היינו בגדר ירק אך בתוס' דמעש"ש ובדברי רבינו בהל' מעש"ש פ"ז מבואר דכרכום הוא מין אחר וע' גיטין דף ע' דיש מוריקא דחוחי והוא מין קוצים. ונ' ג"כ דיש חילוק בין כרכום של גנה לשל שדה וכמו גבי ירק:

הלכה ו

הירקות כו' וכן יראה לי דה"ה בתרומה כו'. **הנה** באמת זה מבואר להדיא בזבחים דף ע"ו ע"א דתרומות ירק רק מדרבנן וכן תרומת תבלין וע' פסחים דף מ"ד ע"א מה שהק' שם בתוס' משום. וע' ערובין דף נ"ו דשום הוי ירק אך מ"מ לגבי פיאה מבואר בנדה דף נ' דחייבין ולא כמו ירק ובאמת מדברי התוס' יומא דף פ"א ע"ב וכ"מ מוכח דס"ל דתרומה חמורה ממעש' דס"ל דבתבלין אין מעש' כלל ובתרומה מבואר דיש בהן מדרבנן וכ"כ בזה מהך תוס' ס' עוקצין דמבואר דר"ש ס"ל דכרשינין פטורין ממעש' אף דתרומה ומעש"ש יש בהן אף לר"ש כמבואר רפ"ב דמעש"ש וע' ירוש' פ"ה דמעש"ש גבי ביעור דאמר שם דירק חדש שיצא בין חג לפסח דא"צ לבערו ויש שם מחלוקת אי מעכב את הווידוי ואי נימא דהפרשתו רק מדרבנן איך שייך לאמר שמעכב את הווידוי וע' בסוטה דף מ"ד גבי עבירה דרבנן אי חוזר ע"ז ממערכי המלחמה וירוש' ספ"ה דמעש"ש:

והנה באמת רבינו לא הביא זה בפי"א דמעש"ש וי"ל דלדידן דקי"ל כר"ע דכ"ז דלא נגמר ליכא חובת בעור וע' תוס' סנהדרין דף י"ב ע"א וס"ל דירק אין בהם דין גמר לענין זה וע"ש דתבלין יש בהם חובת בעור אף דהוא ג"כ רק מדרבנן והנה בירוש' חלה ספ"ג גבי הך מחלוקת אם טבל בטל ברוב מביא ראיה מהך דהלוקט דלעת דפליגי שם רבי ורשב"ג אי צריך לרשום ואמאי הא מבואר שם דבטבל דרבנן כ"ע מודי דבטיל וא"כ משמע דדלעת הוי מה"ת וע' נדרים דף נ"ד ובירוש' שם גבי דלועין דמחלק בין דלעת המצרי לדלעת יונית וע' כלאים ספ"ב וכ"מ ובנדרים דף נ"ט ע"ב שיהא דבר שאין זרעו כלה טבל מה"ת ע"ש בר"ן וביומא דף פ"ג ע"ב דנקט שם רק טבל של מעשר בירק דהוי דרבנן:

ובאמת לכא' קשה שם הא עדיין לא הוקבע וצ"ל משום דס"ל דשבת קובעת אף בלא גמר אך זה ק' לפה"מ בביצה דף ל"ד דהיכא דמותרו חוזר אינו קובע וכאן ע"כ אם הבריא אסור משום מוקצה וצריך להפסיק ודוחק לאמר דהיה חולה מבעוד יום ע' חולין דף ט"ו ע"ב ודף י"ד ע"א בתוס' וע' ירוש' פ"ח דתרומות ה"ב הנ"ל דלעוס כבלוע לענין שבת וע"ש בר"ש דפי' דאם היה אוכל מוקצה וחלה שבת גומר וה"נ י"ל כאן וכע' דמבואר בירוש' פ"ג דמעש' גבי מצא כלכלה דעושה אותה דמים דאף דאם בא בעה"ב יכול לבטל המקח מ"מ כיון דאם בא באמצע אכילה בשעה שהוא מונח בפיו דא"א אז להחזיר האוכל וע"כ הוא מסכים להמקח ונמצא אוכל טבל ע"ש וה"נ גבי חלה כה"ג ולכך קבע ובמק"א אבאר זה אך אי נימא כמש"כ לעיל בפ"א דאף אם נימא דהוי דאור' זה רק לענין איסור ולא לענין קדושה אין ראיה מהך דזבחים דף ע"ו הנ"ל דשם קאי לענין אם יכול להפסיד התרומה וזה רק משום קדושה ובזה לכ"ע בירק מדרבנן וכ"כ כה"ג בח"ג:

הלכה ז

וכן ירק הבא מחו"ל לארץ אעפ"י שיש עפר כו'. **כן** מפרש רבינו הך מחלוקת דנדרים דף נ"ג וסנהדרין דף ל"ב גבי חוששין לגושיהן ור"ל כה"ג ולא חיישינן שיאמרו שנתלש מכאן וע' ב"מ דף ק"ב ע"א גבי ערלה וכן מפרש רבינו בהל' איסו"ב פ"ה ה"ח הך דנדה דף כ' גבי כרכום בגושיהן שנו וע' ירוש' שביעית פ"ח ה"ג אי חיישינן גבי פירות חו"ל שבאו לארץ ובתוס' תרומות פ"ג וכ"כ בזה לעיל:

הלכה ט

ואלו פטורין כו' אפילו העמיד מהם כרי כו'. **ע'** רש"י ב"ק דף צ"ד ע"א דס"ל שם דאם העמיד מהם כרי חייב וכשי' הירוש' כלאים פ"ו ובאמת זהו כוונת הירוש' פאה פ"א ה"ו מתני' דב"ש היא ע"ש וט"ס וצ"ל הך ב"ש דס"ל דאם עשה כרי מלקט חייב במעשר וע' ברא"ש נדרים דף מ"ד ע"ב ד"ה ודלמא ומש"כ בזה בח"ג בהל' מת"ע פ"ד ה"י. ומש"כ הר"א ז"ל בהשגות לק' הי"ב ולק' בהל' מעשר פ"ז ה"י גבי עניים שהחליפו והנה בפאה פ"ח מ"ג מבואר דאין נאמנין לאמר על השמן שהוא מזיתי ניקוף ורק משום דאין דרך כן ובל"ז היו פטורין ואמאי לא הוי כמו העמיד מהם כרי דחייב מדרבנן וכאן לא שייך למימר קלא אית ליה למילתא וצ"ל דכיון דזה לא שכיח שיהא שמן מזיתי ניקוף לא גזרו בו רבנן וכמו דאמרינן ביבמות דף ל"ה חילוף לא שכיח ובגיטין דף מ"ד וכ"מ וע' חולין דף ע"ה ע"ב גבי קלוט בן פקוע:

וגם י"ל דלא מחייבי רק היכא דזה הוי קביעות אבל בשמן וזתים שהוא כעת שם מין אחר לא תקנו בו וע' בירוש' ספ"ו דתרומות דמבעי שם אם אכל בשוגג ענבים של תרומה אם יכול לשלם יין אי זה מקרי כמו מינו ובב"מ דף צ"א ע"ב גבי פועל:

הלכה י

הלקט כו' אא"כ הפקיר כו'. **כבר** הארכתי בזה בח"ג בהל' מת"ע דלכך מהני הפקר עכו"ם משום דקי"ל דיש קנין לחפור בורות שחין ומערות וזהו מה דאמר בירוש' כיון דיש לו קנין נכסים ע"ש. אך זה יהי' נ"מ אם גזל מן העכו"ם התבואה ומרחו אי נתחייב מה"ת דאף אם נימא דהממרח כריו של חבירו שלא מדעתו חייב ע' בירוש' פ"ה דמעש' וכ"כ בזה לעיל וכן הך דב"ק דף ס"ז גבי הגנב כו' תרומתן תרומה היכא מיירי אי הוטבל אצל בעה"ב או דהוא טבלם וע' בירוש' בכורים פ"א ה"ב מה דאמר שם דזה דאמרינן בפ"ב דשם דתרומה נוהגת בגזלן משא"כ בבכורים ר"ל דא"א לצאת בלי תרומה משא"כ בבכורים אך לפ"ז הא אם נימא דשלא מדעתו לא נטבל הא משכחת לה כה"ג וע' ב"ק דף צ"ד גבי חלה ובתוס' שם דף ס"ז ע"א ומש"כ הרמב"ן במלחמות שם על הך דדף קי"ד:

וכן י"ל דהך דגזלן ישנו בתרומה היינו אם גזל קרקע וזרע דהא מ"מ הזרעים שלו וע' תוס' ר"ה דף י"ג ע"א די"ל במה שנטע אך מ"מ לענין בכורים לא הוי אדמתך וכן ר"ל בהך דפאה ספ"ב גבי קצרוה לסטים במד"א שם בירוש' אפי' תימא בשקצרוה שלא לאבדה מאחר שהפאה ניתנת במחובר לקרקע ור"ל דכיון דאין קרקע נגזלת ועיקר הפאה הוא ע"י קצירה דהיינו פעולה בקרקע לא מצו לסטים לחייבה וע' ירוש' פ"א דערלה גבי גזלן שנטע אך שם לא גרע מעולה מאליו ולכך צ"ל דמיירי ביאוש דאל"כ פשיטא דיש כאן ערלה כיון דהקרקע הוא של הנגזל אך אם יש יאוש ומ"מ לא קנה הגזלן אי נימא דבקרקע לא שייך קנין ע"י יאוש כיון דאינו ברשותו ולא עשה קנין חדש דנטיעה לא הוי קנין וכמו הך דב"ב דף נ"ד ע"א משא"כ במטלטלין וע' מש"כ התוס' ב"ק דף ס"ט ע"א וא"כ הו"א דהוי כעולה מאליו בר"ה וליכא ערלה וע' מש"כ התוס' סוכה דף ל' ע"ב וב"ב דף מ"ד ע"א. ובאמת נ' דגבי קרקע מהני יאוש טפי מבמטלטלין משום דבמטלטלין יש בו מצות השבה כיון דע"י הגזל יצא מרשותו ובפרט לר' יוחנן דס"ל דשניהם אינם יכולים להקדישו וע' מש"כ התוס' ב"ק דף ע"ו ע"א דהיכא דאיכא מצוה א"א להפקיע ע"י שום דבר ולכך מ"ד יאוש קונה מוכרח דס"ל דלא כר' יוחנן רק דהנגזל יכול להקדישו כמבואר ב"ק דף ס"ח ע"ב דא"כ אז ההשבה לא הוי גדר מצוה וחיוב רק כמו שצריך להחזיר דבר שאינו שלו כיון שעדיין לא יצא מרשות הנגזל וע' מש"כ התוס' ב"ק דף קי"א ע"ב ד"ה גזל ומש"כ רבינו בהל' גזילה פ"ז ה"ט:

ויהי נ"מ מה שצריך לשלם אי בשביל דמים שבשעה שגזל או שבשעת היאוש ע' ב"ק דף ס"ו ע"א דאז הוי כמו שקנה החפץ וע' ב"ב דף מ"ג דמבואר שם דגבי שואל ונאבד ממנו אינו חייב לשלם רק כמו שהיה שוה בשעת האבידה ולא בשעת שאלה ומשמע אף למ"ד ב"ק דף י"א דגם לשואל אין שמין וע' ב"מ דף צ"ז ובתוס' שם וע' סנהדרין דף ע"ב ויבמות דף ס"ו ע"ב דאף דאמרינן דשואל קנה הדבר והוי כשלו מ"מ זה רק כשמחזירו לו אח"כ אבל אם אינו מחזירה אז בטל הקנין וע' ב"ב דף קמ"ו ע"א גבי סבלונות:

וגם יהי' נ"מ לפמש"כ התוס' כתובות דף ל"א ע"ב דלענין גניבה וגזילה דדי בקנין גרוע אף בר"ה וא"כ לפ"ז י"ל דבשעת יאוש דלקנותה צריך קנין אחר לכ"ע וע' ב"ק דף ק"ז ע"ב במה דפליגי אמוראי שם גבי טוען טענת גנב אי דוקא בשלח בה יד וזה ר"ל משום דבעי קנין חדש להתחייב וכן מבואר בירוש' רפ"ח דשבועות דאף אם נימא דא"צ זה רק אם עומדת ברשותו בשעה שטוען טענת גנב וזה ר"ל בעומדת באבוסה בב"ק שם אבל בר"ה לכ"ע פטור וזהו ג"כ מה דמבואר שם דף ק"ה ע"ב במד"א שם הכא במאי עסקינן בדקיימא באגם ר"ל ג"כ דשוב לא קנה אותה בהכפירה ולכך פטור באונסין וע' ב"מ דף

ל"ד ע"א עכ"פ היכא דחיוב השבה הוא מחמת מצוה וחיוב ולא מחמת דאינו שלו לא מהני יאוש וע' בדברי רבינו בהל' מלוה פ"ד הי"ג מה דפליגי אי מהני מחילה ברבית וזהו משום דכ"כ בח"ג דהמלוה קנה הרבית מה"ת ולכך מבואר בב"מ דף ס"ב דשייך ע"ז לאמר שטר העומד לגבות כגבוי דמי וכן בב"ק דף ל' ע"ב דקרי ליה שבח ומה שייך לאמר שבח כיון דלא קני ליה כלל וע' תוספ' ספ"ה דב"מ דאם חייב לו רבית ומנכה לו מרבית שהוא חייב לו אם באו לחשבון אסור וע"כ מוכח דיש בזה גדר חיוב דאל"כ מה שייך בזה שם רבית וכע' מש"כ התוס' ע"ז דף י"ג ע"א גבי הנחת מכס דלא מקרי הנאה כלל כיון דבאמת אינו חייב וכ"כ בזה במק"א ולכך ס"ל לרבינו שם דגם בהלוה הוי ניתק לעשה ולא כגרסא דילן ב"מ דף ס"ב דרק מלוה וערב משום דהוא צריך לקבל ולקנות מהמלוה ועליו מוטל זה החיוב:

וזהו ג"כ מה דמבואר בגמ' ב"מ דף ע"ב וכ"מ דחכמים ס"ל דאינו גובה את הרבית ופשיטא אך דנ"מ כגון אם מת המלוה או שהלוה המיר אח"כ דאף דגביה ליכא דין חזרת רבית והוי אמינא דגובה בשטר כמו אם כבר נטל קמ"ל דזה בגדר קנס וע' תוספ' ב"מ פ"ה דהמוצא שטר שיש בו רבית צריך לקורעו וזהו הוי כעין הך דב"ק דף צ"ח ע"ב גבי חמץ דהכל מצווין עליו לשורפו וב"מ דף ס"ב ע"א קום עשה לאקרעוי שטרא ושם אבאר זה. וכן הדין גבי אבידה היכא דבאיסורא אתא לידיה כמבואר ב"מ דף כ"א ע"ב או היכא דזל משו"פ כמבואר שם דף נ"ה ע"א צריך להחזיר משום דכבר חלה עליו מצות השבה וע' תוספ' ב"מ פ"ב זה הכלל כל דבר שיש בו חסרון כיס יש בו משום השב אבידה ושם ממעט פחות מש"פ מקרא דשלמה ולא מהך קרא דגמ' דילן דף כ"ז שם וע' בכלים פכ"ז מה דאמר שם ר"ש לא הוזכרו אלא מפני השבת אבידה ע"ש בפה"מ דגע"ג מבגד חשוב צריך להכריז עליו ור"ל דנ"מ דגבי כלי היכא שאינו שו"פ דלגבי טענה לשי' רבינו בהל' טוען ונטען נשבעין עליו וכשי' הירוש' וכן לגבי מעילה מוכח בדברי רבינו בפ"ח מהל' מעילה דלא בעי פרוטה גבי כלי ולכך בתוספ' ממעט לה משלמה דגבי אבידה אף בכלי בעי פרוטה וזהו דקמ"ל ר"ש בספכ"ז דכלים הנ"ל דגבי דבר חשוב א"צ זה ואף בפחות מש"פ די וע' ב"מ דף מ"ז גבי קונין בכלי ושם דף ז' ע"א דבעי דוקא גע"ג ע"ש ברש"י דדייק משום דהוא כלי ומדברי רבינו בהל' מכירה פ"ה ה"ז מבואר דהטעם הוא משום דמדמי לה לטומאה אך התוס' ב"ב דף קע"ג ע"ב מבואר שם דאין נ"מ בין עור לבגד אף דלענין טומאה לא דמי ע"ש. עכ"פ היכא דחלה עליו מצות השבה לא פקעה ולכך במטלטלין לא מהני יאוש משא"כ בקרקע כיון דליכא בה מצות השבה דבחזקת בעליה קיימא וכמבואר ב"מ דף ז' ע"א לכ"ע מהני בה יאוש וכע' מש"כ רבינו בהל' שבועות

פ"ז ה"ד דלא הוי כפירה גבי קרקע כלל ולכך צריך רבוי גבי לעבודת קרקע ע' ב"מ דף ל"א ע"א כיון דהיא ברשות בעליה וע' נדרים דף מ"א ע"ב דמבואר שם דאין עלינו מצוה לתקן של חבירו רק שלא יפסיד דמה שנפסד כבר פקע ואינו שלו ולהכי די בהשבת אבידה לרשותו וא"צ דעת בעלים כמבואר ב"ק דף נ"ז ע' גיטין דף מ"ה גבי עבד אם שייך ביה דין השבת אבידה וזה ג"כ תליא בזה וע' תוס' ב"ק דף נ"ד גבי הך דכל אבידת אחיך ע"ש דמשמע דחסימה דאדם נתמעט מהך דלניחה הקשיתיו ולא לד"א וקשה הא בב"מ דף פ"ח ע"ב ממעט לה מקרא אחרינא. אך באמת נ"מ אם ר"ל חסימת אדם היינו עבדו של פלוני וא"כ ההפסד הוא לאדון או אדם עצמו וע' ב"מ דף צ"ב גבי קוצץ אדם ובאמת בתוספ' דב"ק פ"ה הוי בזה מחלוקת דתנאי וכן נ"מ בהך דהשבת גופו דצריך לזה קרא כמבואר ב"ק דף פ"א ע"ב וסנהדרין דף ע"ג ור"ל דשם עליו מוטל חיוב שיתקן ע"י ע' מש"כ רבינו בפה"מ נדרים דף ל"ח ע"ב גבי מרפאהו וע' רשב"ם ב"ב דף נ"ג ע"א גבי נטל צרור דאף תיקון הוי בכלל מצוה וכמו הך דב"מ דף ל"א אך י"ל דר"ל שלא יזיקו יותר. עכ"פ גבי קרקע ליכא מצות השבה ולכך מהני יאוש וא"כ למה לא מוקי הירוש' הך משנה דפ"ב דבכורים כה"ג:

וגם י"ל דאף אם אח"כ קנה הגזלן הקרקע מאת הנגזל לא יביא בכורים כע' הך דסוטה דף מ"ג ע"ב וכ"כ בזה בח"א בהל' חו"מ. והנה בירוש' רפ"א דבכורים הוי מחלוקת גבי נטע בתוך שדהו והבריכו לתוך שדה חבירו אם הטעם משום גזלן או משום שאינו שלו וע' תוס' ב"ב דף כ"ו ע"ב מש"כ שם בשם ר"ח וכן יהי' נ"מ אם גזל קרקע של גוי אי נימא דגבי ערלה אם יש קנין לגוי דהוי רק כמו בחו"ל ואם גזלה מאי ואף אם נתיאש ובאמת זה תליא אי יאוש הוי כמו שבא מיד הנגזל ליד הגזלן או ע"י ממוצע דזכה ממה שזה נתייאש וע' תוס' ב"ק דף ס"ט הנ"ל ובמה דפליגי הרא"ש ורש"י בנדרים דף ל"ד ע"ב דמדברי הרא"ש משמע שם דהיכא דנתייאש לא הוי כמו שהוא בעצמו נתנו לו רק ע"י אחר ומדברי רש"י לא משמע שם כן וכן הך דב"ק דף ס"ו ע"ב במד"א שם גבי גזל חמץ ועבר עליו הפסח כיון דמטי זמן איסוריה איאושי מיאש ובאמת לא ר"ל שם מחמת אה"נ דחמץ רק דר"ל משום דהכל מצווים עליו לשורפו וע' כריתות דף כ"ד גבי שוה"נ ובמש"כ רבינו בהל' נ"מ פי"א ה"ח דלאחר גמ"ד הוי כמי שאין לו בעלים:

וכן מבואר בתוספ' פ"ה דב"ק והנה אם נימא דקנין היאוש נקרא שבא לידו ע"י הנגזל לא שייך לאמר בזה דלא מצי אמר ליה הש"ל דהא כיון דזה אסור עליו בהנאה א"י להקנותו לאחר וכ"כ בזה פ"א מהל' חו"מ בח"א ע"ש. ע"כ דיאוש הוי ממילא וכע' דמבואר בירוש' ב"ק פ"י על הך מתני' דשטף נהר חמורו דר' יוחנן ס"ל דאף אם צווח ואמר לא נתייאשתי

לא מהני דפקע מרשותיה ממילא וכע' דאמרינן ב"מ דף כ"ד ע"ב נעשה כמו שצווח כו' ואף אי נימא דלאחר הפסח הוא שלו ומותר כר' שמעון מ"מ צריך קנין חדש כיון דתוך הפסח מוטל החיוב עליו ועל חבירו לבערן וכמו הך דכריתות דף כ"ד ואף דלענין לעבור עליו קאי ברשותיה וע' ב"ק דף כ"ט ע"א במתכוון לזכות בחרסיה משמע דצריך שיזכה בהם ואף דמלשון רש"י שם לא משמע כן אך בדברי רבינו הל' נ"מ פי"ג משמע דצריך לזכות דזהו דבר חדש וע' שבת דף ק"כ ע"א דהוי הפקר ע"ש בר"ן וב"ק דף קט"ו ע"ב ובזה א"ש משה"ק התוס' בכ"מ דאה"נ יהא יכול לקדש בהם מחמת האפר ע' תוס' ע"ז דף ס"ב ע"א אך כיון דמוטל החיוב לבערו הוי האפר דבר חדש ואינו שלא כלל וכמו בצפורי מצורע המשולחת דע"כ צריך לשלחה ואף דאח"כ מותרת זה הוי קנין חדש ונ"מ ג"כ אם שם די גם בשלוח ברגל לבד ע' חולין דף קמ"א ע"ב גבי שלוח הקן דהוי בזה מחלוקת וה"נ כן ובזה א"ש משה"ק התוס' כריתות דף כ"ד ע"א על שי' רבינו אפרים ז"ל גבי שורו שנרבע דמותר בהנאה אך זה רק לאחר סקילה והוי דבר חדש וצריך זכיה וע' ירוש' פ"ב דפסחים מה דבעי שם אי פט"ח שהמית מיתתו בסקילה או בעריפה ובאמת דלכא' קשה לפ"מ דמוכח בסנהדרין דף ט"ו ע"ב דוהיכא דאין לו בעלים לא שייך בו דין סקילה וב"ד דוקא לכך פסק רבינו בהל' סנהדרין פ"ה דנחש א"צ ב"ד וגם א"צ סקילה רק הריגה ומשום דס"ל דהוא לאו בר תרבות וזה ר"ל הגמ' סנהדרין דף נ"ט ע"ב חבל על שמש גדול כו' ר"ל דעכשיו אינו בן תרבות ומ"מ בהל' נ"מ פ"י פסק דהיכא דמשיך את הנחש הוא בסקילה כמבואר בגמ' שם דף ע"ח וצ"ל דכיון דזה בא ע"י אדם חייב כמו בבן תרבות דאית ליה בעלים וכ"כ בזה מהך דחולין דף קל"ט ודף ק"מ דלאחר גמ"ד אם מרדו צריך דוקא סקילה וב"ד וקודם גמ"ד די בכל מיתה ולזה י"ל כפמש"כ לעיל דגבי הרבעה גם בהני בעי סקילה כיון דזה בא ע"י אדם כמו גבי משיך וע' קדושין דף פ"ב מימי לא ראיתי ארי כו' ר"ל דאינו בן תרבות וע"ז דף ט"ו ע"ב סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה ורש"י נזיר דף ל"ה ע"א ע"ש:

והנה גבי פט"ח ע' בכורות דף י' ע"ב ובירוש' פ"ב דקדושין די"ל בעלים לר' יוחנן אך זה רק היכא דפודה אותו אבל היכא דא"א לפדותו שוב לא שייך בו גדר בעלים והנה כ"כ בח"ב דפט"ח אם הרג ונגמר דינו לאו בר פדיון הוא כמו אם מת ומ"מ לאחר גמ"ד צריך סקילה וכמש"כ וקודם גמ"ד עדיין י"ל בעלים דיכול לפדותו. עכ"פ קנין היאוש הוא רק בגדר אמצעי ולכך שייך גבי אה"נ אף דלהפקירו אינו יכול כמבואר פסחים דף ו' ואם נימא דאין גזל קונה הגזלן שמרח הוי כממרח כריו של חבירו שלא מדעתו וכמש"כ התוס' סוכה דף ל"א ע"א גבי סוכה גזולה וכאן גבי לקט של גוי הוי כאלו מרחן ברשות

הגוי וא"כ פטור כמבואר לעיל פ"א:

אך י"ל דס"ל לרבינו דאף דאין עליהן שם מת"ע אם נתנן קנו בתורת מתנה וכע' טעותן דב"ק דף קי"ג ע"ב אך הנה במנחות דף ס"ז ע"א מבואר דחלת עכו"ם בארץ מודיעין אותו שהוא פטור וכן כ' רבינו לק' פ"ד הט"ו ובהל' בכורים פ"ו ה"י שצריך להודיעו ומשמע שבל"ז אסור ליטלו אך י"ל משום דכיון דקי"ל דנאכל לזרים צריך להודיעו שגם זר יכול לאוכלה וע' מש"כ התוס' ב"ב דף ח' ורש"י שם דף י"א דהוי גניבת דעת אם יחלקו לגויים דהם נותנים אותו בדעת ישראל וה"נ הוא סבור שרק כהן יכול לאכלה ולכך צריך להודיעם וע' ע"ז דף כ"ח ע"א דצריך להודיע אח"כ דאין השבועה כלום וע' ב"ק דף קי"ג ע"א במה דאמר שם דגוי וישראל שבאו לדין אם אתה יכול לזכהו כו' וכן בדיניהם והך דיניהם ר"ל דיניהם שפסקה להם תורה כמו הך דבכורות דף י"ג וע' תוס' ב"ב דף נ"ד ע"ב וברשב"ם שם בהא דעכו"ם מכי שקיל זוזי מסתלק ולא אמרינן כע' הך דכריתות דף כ"ד ותוס' ב"ב דף קל"ח דהיכא דאין השני קונה לא נסתלק הראשון דרק אדעתא שיהי' של זה נתן אך י"ל כיון דמ"מ קיבל המעות לא איכפת ליה:

והנה במה דקי"ל דעבד הנמכר לעכו"ם יוצא ביובל אי זה הוי מחמת דין ישראל או זה גם בעכו"ם שייך מדינא דב"נ בדיניהם שפסקה להם תורה וע' רש"י גיטין דף ל"ז ע"ב ד"ה למעשה ידיו דעבד אף דהוא חייב במצוות מ"מ אם הוא ביד גוי אינו יוצא ביובל וכן מבואר בירוש' גיטין ספ"ד דישראל שמכר קרקע לב"נ אינה יוצאה ביובל אך י"ל דהתם ממ"נ אי נימא דאין קנין א"כ לא הוי רק כמו שכירות וקבלנות ואינה יוצאה ביובל ע' ב"מ דף ע"ט ע"א ודף ק"ט ע"א ע"ש ואם נימא דיש קנין גמור שוב בטלה הקדושה ולא שייך בה דין א"י. אך כ"כ בהל' ערכין מהך דשם דף י"ד דאמר דלכך עכו"ם לא שייך בדין שדה אחוזה כו' משמע דבל"ז היה צריך ליתן נ' שקל והרי אם נימא דיש בו קנין שוב פקע דין א"י וע"כ צ"ל דלא גרע מקדושה ראשונה ע"ש וע' סנהדרין דף נ"ט ע"א דעכו"ם לאו בני כבוש נינהו ע"ש ברש"י וי"ל אף דיש בו דין כבוש ע"י מלחמה כמבואר גיטין דף ל"ח וכ"מ י"ל דמ"מ אין בזה גדר מצוה משא"כ בישראל דהוי בגדר מצוה ע' סוטה דף מ"ד ע"ב אי זה מקרי מלחמת מצוה וע' שבועות דף ל"ה ע"ב גבי הך דמלכותא דקטלא כו' וזה רק בישראל ע"ש בתוס' עכ"פ י"ל דהך דין שישראל שנמכר לעכו"ם יוצא ביובל זה ג"כ בדיני עכו"ם וע' מש"כ רבינו בהל' מלכים פ"ח לחלק בין גר תושב דאז דן כדיניהם ובין עכו"ם דאז יכול לידון בדיני ישראל ובאמת לפ"ז קשה אמאי הנמכר לגוי אינו יוצא בשש הוא בדיני ישראל יוצא וצריך לדוני בדיני ישראל אם יש זכות ודוחק לאמר דזה רק אגר תושב כדקס"ד בב"ק שם דף קי"ג ע"ב וכמש"כ רבינו וי"ל דזה ג"כ

כוונת הגמ' בקדושין דף ט"ז ע"א בעכו"ם שישנו תחת ידך ור"ל דע"כ הוי גר תושב דבל"ז אסור לקיימו כמש"כ רבינו בהל' מלכים אבל בסתם עכו"ם שם י"ל דיוצא גם בשש ובזה יש לבאר דברי התוס' שם דהם תמוהים לכא' דהא קי"ל דגזל עכו"ם אסור אך ר"ל דס"ל דגם בגר תושב יכול לאמר רק דיננו. גם י"ל דהיכא דהם מסורים תחת יד ישראל אז הוי רק מחמת חה"ש וע' רש"י סנהדרין דף נ"ז ע"א דבעכו"ם גזל אסור רק מדרבנן והוא להיפך מכ"מ כמבואר בכורות דף י"ג ע"ב וע' ב"מ דף קי"א ע"ב ודף פ"ז ע"ב וכ"מ בזה אך ר"ל כך דמהך דב"מ דף קי"א מוכח דלמ"ד גזל עכו"ם אסור גם הפקעת שכירותו אסורה ע"ש ואף דקי"ל דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף והוי בגדר מלוה והפקעת הלואתו מותרת כמבואר ב"ק שם אך הטעם דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ע' תוס' ב"מ דף ס"ה ע"א וכ"מ י"ל דכיון דקי"ל דפועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום וא"כ כל שעה ושעה זמנו הוא וא"כ לגבי בן נח דלא שייך בו הך דפועל יכול לחזור בו שוב הוי השכירות רק בסוף וא"כ הוי בגדר גזל ולכך מוזהר וע' תוס' מעילה דף י"ד ע"ב בשם רש"י גבי אומני הקדש ובב"ב דף ה' ע"ב גבי כל שפא ושפא אך כיון דקי"ל דיכול לאמר כך דיננו וא"כ כיון דגבי ישראל כה"ג הוי מלוה ה"ה לבן נח ושוב הוי הפקעת הלואתו לכן כ' רש"י דמ"מ מדרבנן אסור וקאי רק אעושק. ובאמת לכא' ק' במש"כ רבינו בהל' נ"מ פ"ח ה"ה דלכך בשור של ישראל שהרג שור של גוי פטור משום דבדיניהם דיינינן להו וק' הא מבואר להדיא בירוש' פ"ד דב"ק וכן הוא בתוספ' שם דשור של גוי שנגח שור של גוי חבירו אף בתם משלם נזק שלם וגם נימא דלכך בשור של גוי שהרג שור של ישראל יהא חייב מטעם דאמר ליה כך דינכם אך נ' דנהי דב"נ יהא חייב לשלם מ"מ זה רק מגוף המזיק ולא משאר ממון וזה ר"ל הר"א ז"ל בהשגות שם שתופסין גוף המזיק וע' ב"מ דף ל"א ע"א דהוי קטלי להמזיק וע' סנהדרין דף נ"ו ע"ב דליכא דיני קנסות בב"נ וע' תוס' ב"ק דף ל"ח ודף מ"ב דכל היכא דלא חייב תו פטור גם מועד. גם י"ל כמש"כ רבינו בפה"מ פ"ו דערובין דלכך דירת עכו"ם לאו שמה דירה משום דאין להם קנין גמור בחצר רק זכות שוב י"ל ג"כ דלכך אין עליו חיוב גמור לשמור לענין שיתחייב לשלם אם הזיק וע' במה דמבואר בדברי רבינו בהל' מלכים פ"ט ה"ו דלגבי דיני ב"נ ליכא חיוב להרוג את הבהמה ע"ש וי"ל דהוא ג"כ מטעם זה וע' סנהדרין דף ט"ו גבי שור סיני. גם י"ל כמו דס"ל לר' יהודה דשור הפקר פטור ממיתה ה"נ גבי של גוי. אך י"ל דלמ"ד בקדושין דף י"ד ע"ב דמוכר עצמו נמכר גם ליתר משש וא"כ גבי ב"נ כיון דמסתמא הוא יותר משש שוב הוי כמו שהתנה ולא שייך לאמר כך דיננו וע' בדברי רבינו בהל' עבדים פ"ב דביובל יוצא אף אם התנה דגבי יובל לא מהני תנאי וכמו גבי קרקע וע' מש"כ רבינו

בפי"א מהל' שמיטה ה"א ומש"כ הרמב"ן בסה"מ מצוה רכ"ז אך גבי קרקע ל"ד דכיון דבאמת כל מכירה של קרקע היא לצמיתות רק אפקעתא דמלכא הוא דבשנת היובל תפקע כמבואר ב"מ דף ק"ט ע"א דאף דמהך דגיטין דף מ"ח ע"א לא משמע כן דאמר שם דהוי בגדר קנין פירות אך באמת נ"ל דהא דקי"ל דיוצא ביובל לא ר"ל שיצא מאליו רק דר"ל דהלוקח צריך להקנותו למוכר וראיה לזה דאיך אמרינן בר"ה דף ט' ע"ב דאם לא שמטו נתבטל היובל מה שייך זה הא כיון דיוצא מאליו וקי"ל דקרקע אינה נגזלת הא ממילא הדרא לרשות המוכר לו וע"כ דצריך להחזירם לו בקנין וע' בדברי רש"י ז"ל ב"ק דף ס"ט ובכורות דף נ"ב ע"ב ובגיטין דף כ"ה ושם דף מ"ח ע"ש בתוס' אי גבי אחים ר"ל דביובל תהיה חלוקה חדשה ויחליפו גם הקרקע או שתשאר החלוקה הראשונה וזה תליא במש"כ. וכע"ז ס"ל לספר יראים גבי הלואה בשמיטה וכן גבי שלוח עבדים ביובל וזהו ג"כ כוונת הגמ' בר"ה דף ח' והובא בדברי רבינו פ"י מהל' שמיטה ויובל לא היו עבדים נפטרים כו' ר"ל דתלויים ועומדים דכיון דאם לא שלחום או לא שמטו בטל היובל שוב נשארו עבדים ונ"מ אי זה הזמן מותרים בשפחה כנענית אי הוי כמו משוחררין למפרע ובפרט לשי' רבינו דס"ל בהל' ערכין פ"ד הכ"ד דשייך להמשמר של ר"ה ולא של יו"כ השדה האחוזה שהקדישו ויוצאה לכהנים ביובל וכ"כ שם בזה. ומ"מ הוי רק בגדר קנין פירות כיון שע"כ יש לו חיוב להחזיר השדה ובזה א"ש מה דרבינו מפרש בהל' בכורים פ"ד ה"ז במה דמחלק שם בין יובל ראשון ליובל שני דר"ל בשדה זו אם כבר עבר עליה יובל ראשון אך זה נ' דגבי קונה ב' אילנות בתוך של חבירו דפסק שם רבינו בה"ד דמביא ואינו קורא וצריך להתנות זה אף לעולם כן דהנה באמת רבינו ס"ל בפ"ב הי"ג דאף אם קנה ג' בלא קרקע מ"מ לענין בכורים הוי כמו שקנה קרקע ע"ש והטעם משום דס"ל דכיון דחזינן דהדין הוא דאם קנה ג' סתם קנה קרקע ולא מטעם עין יפה ע' ב"ב דף ע"א ע"א וא"כ חזינן דבג' אילנות יש שם אדמה וארץ עליהם כיון דחשיבי כ"כ דבטלה הקרקע לגביהו ושוב אף בלא קרקע ג"כ חייב להביא בכורים ולקרות וע' מש"כ רשב"ם ב"ב דף קל"ו ע"ב ד"ה מביא ע"ש בתוס' והני אינם יוצאים ביובל כמבואר ערכין דף י"ד ע"ב דאין עליהם שם אחוזה רק בסתם דקי"ל דקנה קרקע ממילא הם יוצאים אגב קרקע וא"כ לפ"ז גבי שנים כיון דהוי ספק אם קנה קרקע או לא וא"כ יש עליהם ספק אי יש בהם שם אדמה או לא וא"כ שוב לא שייך בו דיוצא ביובל כיון דמן הדין אין לו קרקע מחמת ספק ומ"מ צריך להביא בכורים ולהתנות בהקדש דשמא בסתם קנה קרקע וא"כ יש עליהם שם אדמה וע' בירושלמי קדושין פ"א ה"ב במה דאמר שם טעם במ"ד דעבד עברי נמכר אף בפחות משש משום דאם נמכר לפני היובל היובל מוציאו אף בפחות משש

מוכח מזה דלא ס"ל דהוי אפקעתא דמלכא וחיוב להוציאו רק דהמכירה לא הוי רק עד זמן זה:

והנה יש נ"מ דאם נימא דאי"ז אפקעתא דמלכא אם מכרו בזמן שהיובל נוהג ובאמצע הזמן נתבטל היובל אז י"ל דחוזר כיון דהמכירה לא היתה רק לזמן אבל אי נימא דזה רק אפקעתא דמלכא כיון דנתבטל היובל נשאר המקח לעולם וע' בדברי רש"י בערכין דף ל"ג ע"א בד"ה דכתיב מוכח שם דאם נתבטל באמצע אינו יוצא וע"ש בתוס' דמוכח דעכ"פ לענין עבדים שהיו להם מתחלה מהני שיתקדש למפרע וע"ש ברש"י דף י"ב ע"ב אך לפ"מ דמפרש רבינו בהל' שמו"י פי"א ה"ז הא דמבואר בב"מ דף ע"ט ודף ק"ט גבי יבש האילן או שנקצץ דזה קאי איובל והנה לכא' תמוה דהרי בגמ' שם מוקי לה בזמן שאין היובל נוהג דאל"כ היך יכול ליקח בהם קרקע ומכלינן קרנא לרב וע"כ צ"ל דר"ל כך דמיירי שלקח הקרקע עם האילן בזמן שהיובל נוהג ונתבטל היובל דמ"מ לענין הלקיחה הראשונה כשיגיע שנתהנ' יצא וקודם הזמן נתייבש האילן או נקצץ דאז ימכרנה ויקח בה קרקע ושוב לא הדרא אך באמת דברי רבינו שם אף דכן איתא בתוספתא בערכין אינם מובנים דכיון דזה הוי מכירה גמורה כמבואר ב"מ דף ק"ט למה לא יוכל ליקח האילנות לעצמו וע' מש"כ רש"י ערכין דף כ"ט ע"ב ד"ה וחדא דהלוקח יוכל לקצוץ האילנות אף היכא דהדרי דהטעם של הירוש' המבואר בספ"ד דגיטין משום דכתיב ושב לאחוזתו בעינו לא שייך גבי אילנות דאין עליהם שם מחוזה כמבואר ערכין דף י"ד ע"ב הנ"ל ולכך לא נקט רש"י לחפור בה בורות שיחין ומערות דזה א"א:

וכן להך דב"מ דף ס"ו שמיט ואכיל פירי זה לא שייך משום דביובל הוי הפקר בל"ז ולכך באמת קי"ל דאין שביעית עולה מן הגרוע ע' ב"מ דף ק"ו אפקעתא דמלכא ע"ש ברש"י ותוס' ולכא' ק' למ"ד ספיחין מותרין אי יש שם אילנות הא הוי שני תבואות כמבואר בערכין דף י"ד הנ"ל וע"כ ר"ל דלא מיחשב בהשנים רק מה שאוכל התבואות ע"י הקנין שלקח משא"כ בשביעית דאוכל משום דהפקרו הוא:

והנה בהך דב"מ דף צ"ב גבי פועל אי אמרינן משל שמים הוא אוכל ולא בגדר שכירות מ"מ מבואר שם דאם שכר אותו סתם וצוהו לעשות בנטע רבעי צריך לפדות ולהאכילו דהוי כמק"ט ע"ש ולא אמרינן דזה רק אם יהא יכול לאכול וכמו דאמרינן בע"ז דף ס"ה ע"א במה דאמר שם דמניח עליו לגינו דמ"מ אם לא הניח אינו מנכה לו והטעם דזה לא הוי מחמת שכירות רק כן הוא המנהג דזה בטל לגופו ובאמת לכך בב"מ שם אף לשי' התוס' דס"ל דאם נימא משל שמים עכ"פ מה שהוא לועס הוא קונה ואז הוי בגדר קנין. לא בגדר משלחן גבוה קזכי דאז אף בשעה שלועס אינו שלו רק כאן קנה ולכך

צריך למעט שם דף פ"ח דלא יהי' כמקח שיקבע למעשר ע"ש בתוס' דכ' שם דהמקח אינו מתחיל עד שיאכל משמע דבשעה שאוכל הוה מקח וע"ש דף ע"ח ע"ב גבי מגבית פורים לפורים דאז אין המעות יוצאות כלל מרשות הבעלים ע"ש ברש"י ובין היכא שנתן סתם שאז רק משום שאסור לעבור על דעת בעה"ב וכע' הך דקדושין דף כ"ג ע"ב גבי ע"מ שתצא בזה לחירות ומש"כ הר"ן נדרים דף פ"ח גבי ע"מ מה שאת נושאת לפיך וזהו החילוק ג"כ בהך דערובין דף ע"ב ע"ב גבי במקבלי פרס ע"ש בתוס' דף ע"ט ע"ב ובמשפ"י רבינו ז"ל בפ"ד מהל' עירובין ה"ו דר"ל דנ"מ אם אביהם צריך ליתן להם אכילה דאז אף בשעה שהם אוכלים הוי של אביהם וע' מש"כ התוס' ב"ק דף קי"א ע"ב ד"ה הגוזל דהיכא דנותנו לבניו לאכול לא הוי שנוי רשות, ובין מקבלי פרס דאז מה שהם אוכלים הוא שלהם אבל הסמוכים על שלחן אביהם אף מה שהם אוכלים אינו שלהם וע' בירוש' ערובין פ"ו דהך דמקבלי פרס אין אביהם זוכה להם אלא במה שהם אוכלים וע' רש"י סוכה דף ט' ע"א בנוטל פרס וזהו ג"כ הך דנדרים דף ל"ו שה לבית אבות לאו דאור' ר"ל אי מה שהם אוכלים הוא משלהם רק דיכול להמנותם שלא מדעתם או שאכילתם ג"כ משלו ואף שיכול להפריש פסח עליהם והוא לא יהי' מנוי מ"מ אוכלין משלו ונ"מ דאף אם יש שאינם יכולים לאכול כזית לא איכפת לן וכן אם רוצה יכול למנות אותן על הפסח ואז אוכלין משלהם:

כן נ"מ אם אינו רוצה לשחוט את הפסח עליהם אם יכול דאם בגדר מינוי מהני ואם בגדר שהם אוכלים משלו אינו כלום וזה ר"ל הך דפסחים דף פ"ט וכ"מ להס"ד שם זכה ומזכה אחיו עמו ר"ל דמיירי שהאב שוחט ק"פ על בניו בלבד על מי שנכנס ראשו ורובו והוא זוכה בגדר מנוי אוכל משלו והני אוכלין משל אביהם אבל אם זה לא היה נכנס ס"ל דלשחוט פסח בלא מנוי א"א אבל למסקנא דס"ל שה לבית אבות לאו דאור' אז יכול לשחוט פסח בלי שום מינוי:

כה"ג ג"כ נ"מ בהך דערובין דף פ"ב גבי קטן יוצא בעירוב אמו ואח"כ מסיק שם דבצותא דאמא ניחא ליה ונ"מ כך דכשיוצא בעירוב אמו אינו שייך כלל לעירוב ובטל לגבי האם ודי שיהי' בעירוב רק ב' סעודות לאמו אבל אם נימא מחמת דניחא ליה אז גם הוא יש לו חלק בעירוב וצריך שעור גם בשבילו וזה ג"כ הכוונה מה דאמרינן בירוש' מעש' פ"ג דאשה יש לה מזונות ואין לה בית דירה ור"ל דאף אם נימא דמותר מזונות לבעל מ"מ מה שהיא אוכלת זה שלה משא"כ בבית דירה אף שצריך הבעל ליתן לה דירה לא ר"ל שיהא לה קנין בהדירה, רק שתדור אצלו וע' סוכה דף כ"ז ע"ב דלא מקרי זה סוכת שותפין לר"א ע"ש בתוס' וכמו הך דיומא דף נ' גבי כהנים בפר של יוה"כ וע' מש"כ בזה בח"א בהל'

אישות, עכ"פ פועלים אף אם משל שמים הם אוכלים מ"מ מה שהוא לועס הוא שלו ולכך יכולים אשתו ובניו ליתן לו ולתקן לו המאכל כמבואר ב"מ דף פ"ט ע"ב ודף צ"א ע"ב לפועל קטן לכ"ע רק מה שלועס הוא שלו כמש"כ רש"י שם דף צ"ב ע"ב משא"כ בהני אז אף מה שאוכל אינו שלו רק דהתורה אמרה לו לאכול:

וכן נ"מ גבי אם שכר בהמה לדוש סתם ודשה בתרומה ומעשר דאז מותר לחסום אי צריך לשלם לבעל הבהמה כשיעור הך דשם דף צ"א וע' ירוש' פ"ז דתרומות דמבואר שם דצריך לשלם זה השעור וזה תליא ג"כ אם התשלומין הוא משום שצריך ליתן לה לאכול או בעבור שלא אכלה אף דמה שהיא צריכה לאכול כדי שלא יעבור על לאו דלא תחסום וכאן לא עבר אך הירוש' לשי' דס"ל בפ"ג דמעש' הב' דשור במחובר כיון דזה יליף מאדם ליכא שם דין דבל תחסום ומ"מ צריך ליתן לה לאכול מה"ת וא"כ חזינן דלא מה שצריך ליתן לה מזונות הוא בשביל שלא יחסום רק זהו דין בפ"ע אך גמ' דילן לא ס"ל כן רק דגם על מחובר יש לאו וי"ל דזה תליא בהילפותא ע"ש דף פ"ט ע"א ולשי' הירוש' י"ל הך דב"מ דף צ"ב ע"ב דלא יקוץ על בהמתו מפני שאין בה דעת ומה שייך זה הא עובר בלאו אך להירוש' א"ש די"ל דמיירי במחובר או י"ל דנ"מ כגון ליתן לה בשעה שהיא דשה בתרומות ומעשר בטרסקל שבפיה כמבואר שם דף צ' ובפ"ט דתרומות והוא רוצה לקצוץ ולא יתן לה וקאמר דלא מהני:

אך באמת כך דהנה בהך בעיא דשם דף צ' גבי ישראל מהו שיאמר לעכו"ם כו' דרש"י פי' דישה שלך ותוס' פי' דישה שלי ע"ש ובאמת כך דזה ודאי דין דאמירה לעכו"ם לא שייך רק היכא דכה"ג היה עובר הישראל וכמש"כ התוס' נידה דף ס"א ע"ב גבי לועג לרש בציצית דלא שייך ע"ש. והנה רש"י ז"ל שם דף צ"ב ע"ב ד"ה שאין מוכח דס"ל דכיון דהעבירה היא רק על הדש בשור חסום ולא על החוסם בשעת דישה ונ"מ אם היו דשים מעצמם או גוי דש בהן והוא חוסמן בקול אם חייב דמדברי הגמ' משמע דפטור ע"ש דף צ' ע"ב ובאמת י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דירוש' תרומות פ"ט גבי בדישה ולא בדורכה ומפרש כך הך דב"מ דף פ"ט ע"ב גבי פרות המרכסות ע' בדברי רבינו ז"ל ס' הל' שכירות דלת"ק כיון דהוא אינו מכוון לדוש לא איכפת לן אם חוסמן אז וע' מש"כ התוס' חולין דף קט"ו ע"א ד"ה חורש דלא משמע כן:

וכן רבינו דס"ל בס' הל' שכירות דאם אמר לגוי חסום פרתי הוי בגדר גרמא וכ"כ בזה בח"א ואף דל"ד דגבי רבץ לה ארי הוא דש בה משא"כ כאן דהגוי דש בה וא"כ מוכח מדברי רבינו דהאיסור הוא גם שלא יהא נידוש בחסימה על ידו אך רש"י ז"ל לא ס"ל כן וס"ל דהעיקר הוא על הדישה וס"ל ג"כ דלא עבר רק אם הוא דש בשור חסום בדישה

שלו וע' מעילה דף י"ג דממעט דיש של הקדש ול"ל למעוטי וצ"ל דס"ד דיד הגזבר כיד הבעלים בהקדש ע' בירוש' פ"א דתרומות ופ"ה דמעש' ובירוש' רפ"א דמעש' דהקדש לא מקרי יצא מיד הבעלים ופ"ז דב"ק דמקדיש אינו כמוכר ותוס' שם דף ע"ט ע"א ויבמות דף פ"ח ותמורה דף ל"ב וכ"מ בזה. אך תוס' ב"מ דף צ' ע"א לא ס"ל כרש"י ע"ש ד"ה כאן עכ"פ לשי' רש"י הך בעיא היכי מתוקמי דאם נימא דמיירי שאומר לו שידוש תבואה של הישראל וא"כ אין התבואה של הדש וא"כ כה"ג בישראל ג"כ שרי ואיך אפשר של עכו"ם אסור ואם נימא כמש"כ רש"י שהתבואה של גוי ונמצא דבזאת התבואה זה הישראל מותר ואיך אפשר שיאסר לו לאמר לעכו"ם לעשות דבר שהוא עצמו מותר וצ"ל לשי' רש"י דלא קפדינן בדבר הנפעל רק בהפועל וכה"ג אם היה עושה הישראל בדישה שלו היה מוזהר:

גם י"ל כע' דמבואר בתוספ' שבת הובא בדברי רבינו הל' שבת פי"א הי"ד גבי קטן אוחז בקולמס דנראה שיש לחלק היכא שהאחד אינו בן חיוב אז האחרון חייב וכ"כ בזה בהל' כלאים ונ"מ ג"כ היכא דהעבירה היא רק בפועל ולא משום הפעולה כמו הוצאת שבת דאין כאן גדר פעולה כלל דאז ליכא בו כ"כ דין שבות וזה ר"ל בערובין דף ס"ח שבות דלית בה מעשה וע' ברפ"א דכלאים דשם ס"ל לרבינו דלא שייך אמירה לעכו"ם גבי זריעת כלאים והר"א ז"ל ס"ל להיפך דאסור וגבי חסימה כ' הרא"ש ז"ל בשם הר"א דמותר ורבינו פסק דאסור וזה משום דתליא אי איסור זריעה הוא משום הזורע או הפעולה וכ"כ בזה בח"א בהל' מא"ס ובח"ג בהל' כלאים דזה תליא בהך מחלוקת אי זרע ואח"כ חלקן הרוח אם חייב או לא וע' תוס' חולין דף ק"כ ע"ב ד"ה היכא ורש"י פסחים דף כ"ה ע"א וע' מש"כ התוס' ר"ה דף כ"ד ע"ב גבי עשיית צורות אי שייך בזה גדר אמירה לעכו"ם וזה תליא ג"כ בזה אי האיסור הוא הפועל או הפעולה וזה הוי מחלוקת דתנאי במכלתא פ' יתרו ובתו"כ פרשת קדושים גבי העושה ע"ז לעצמו אי חייב ב' או ג' ובזה א"ש ג"כ מה שרבינו ז"ל בהל' ע"ז פ"ג ה"ט נקט קרא אחרינא הך דלא תעשה לך פסל ולא נקט הך לאו דאלהי מסכה משום דכיון דס"ל דהחיוב הוא רק על הפעולה וכן על הפועל ולא על מה שנתהוה הדבר:

והנה לדידן דקי"ל בע"ז דף נ"א ע"ב ובכ"מ דע"ז של ישראל אינה אסורה עד שתעבד ושל עכו"ם מיד וע' רש"י ע"ז דף י"ט ע"ב דאם ישראל עשה לעכו"ם הוי כמו של עכו"ם לענין זה דאסור מיד וע' תוספ' דע"ז פ"ו גבי עכו"ם שעשה לצורך ישראל. עכ"פ אז אין עליה שם אלוה כמבואר בע"ז דף נ"ב משא"כ אם נימא דעל הנפעל ועל מציאות הדבר אז שפיר שייך זה וכן נ"מ גבי שבת לפמש"כ בח"א דטרחה גדולה לשי' רבינו אסור

מה"ת משום מצות שביתה בזה לא שייך אמירה לעכו"ם דמ"מ הוא שובת דאין כאן לא פעולה ולא פועל ולא נפעל רק העדר השביתה ומה שאומר לעכו"ם ליכא עי"ז העדר השביתה ונ"מ בהך דב"ק דף ע"א ע"א מה דמרבינן טביחה ע"י אחר אי ר"ל משום שאחר טבחו והוא חייב בגדר משלח או ע"י שנטבח על ידו ואף אם צוה לקטן לשחוט ג"כ חייב וכהך דמעילה דף כ"א ע"ש בתוס' במעילה שם מה שרצו לחלק בין היכא שנעשה מעשה בידי שמים עכ"פ ר"ל דהוי בגדר כוונת מכוון וכסדר בין דבר שאינו נעשה רק ע"י הכרחיות כמו זיעה וכע' מש"כ רבינו בס' המורה לחלק בין דבר הנעשה כסדר בין דבר הנעשה מאליו ע"י עירוב הסבות ע' מו"נ ח"א פע"א. וע' בהך דסוכה דף י"ב ע"א ובדברי בעהמ"א ז"ל שם גבי אגד בידי שמים ובהך דבכורות דף י"ז ע"ב גבי בידי"ש א"א לצמצם ובהך דכריתות דף ה' ע"א הקב"ה יודע בהכרעות אף דהוי ממילא וע' במה דפליגי רש"י ותוס' בבכורות דף נ' היכא דפדה הקדש שדה בשנה ראשונה אם די בנ' שקל או צריך נ' ופונדיון כמו שעולה לפי חשבון אם היה פודה בכל שנה ושנה וע' בירוש' פי"א דתרומות גבי מצוי השמן של לוג שמן של מצורע אי הוי זה בגדר יתר ובתוס' מנחות דף כ"ג ע"א ד"ה הוא עצמו:

וכן נ"מ גבי הך דין דחולין שנשחטו בעזרה אסורין אם הטעם משום הפועל או משום נפעל ר"ל אי משום ששחט חולין בעזרה או משום שנשחטו חולין בעזרה וע' בהך דתמורה דף י"א ע"ב גבי היא קודש וולדה חולין דהוה שם בעיא אם יש בו איסר חשב"ע וא"כ יהיה זה תליא בהך דחולין דף ע"ד ע"א ודף ע"ה אי בן פקועה ד' סימנים אכשיר ביה רחמנא או משום כל בבהמה וכבר הארכתי בזה בח"א במש"כ רבינו פי"ב מהל' שחיטה ה"י גבי מותר לשחוט את המעוברת וע' בהך דמנחות דף מ"ה ע"א גבי אם פודין בפנים אי יש ע"ז שם חולין בעזרה וזה תליא אי האיסור הוא ההבאה לעזרה או שיהיה בעזרה וכ"כ בזה במק"א. וע' רש"י חולין דף פ"ה ע"ב בד"ה וסבר ר"ש. עכ"פ אי מה שצריך ליתן לה לאכול הוא בעבור שלא תהא חסומה או שהם דברים נפרדים תליא בזה:

והנה באמת כוונת הגמ' ב"ק דף ע' ע"ב דאתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו לא רצה כמש"כ רש"י ותוס' משום חיוב לצי"ש רק כך דאין עליו החיוב ליתן הדבר ומ"מ נתן עי"ז אי זה מקרי שזה גרם או דבר אחר הוא וכבר הארכתי בזה בח"א בהל' שבת גבי שכר שבת. דהא כיון דהתאנים שלקט בשבת וקנה אותן הא בלא הגניבה היה ג"כ קונה אותם מחמת קלבד"מ רק הגניבה גרמה שיעשה זה אי זה מקרי שמכר הגניבה ואז חילל שבת ופטור מדו"ה:

ובאמת בירוש' ב"ק פ"ז מקשה דאטו המכירה גרמה החיוב הא על התלישה הוא חייב

רק הגמ' דילן ס"ל דהקנין שאחר קנה בא ע"י תלישתו וע' קדושין דף ח' ע"ב דהיכא דנתן לה דבר וקדשה בו רק דגם בלא הקדושין היה צריך ליתן לה אי הוי קדושין כמו בהך דכלב רץ אחריה וכ"כ בזה שם בהל' אישות ור"ל דכל דבר קנין ושעבוד צריך שיתחדש לו דבר עי"ז ולא מאליו רק בגדר דין ולכך מבואר בקדושין דף נ"ב ע"ב דהמקדש בחלקו אינה מקודשת דאף דנתחדש לה דבר מ"מ לא קנתה אותו עפ"י דין וכן אם בל"ז ג"כ היה צריך ליתן לה ג"כ י"ל דלא מהני:

ובזה א"ש מה דדחקו בגמ' דב"מ דף פ' ע"ב למה אומנין ש"ש ולכא' הוא תמוה הא מבואר בתוספ' דב"ק פי"א דאם נתן כלי לאומן או בהמה לרועה רשאי האומן או הרועה להשתמש בה וא"כ יהיה עבור זה ש"ש כמו הך דב"מ דף מ"ג וצ"ל ג"כ דזה בגדר ממילא דכיון דהוא אומן מותר לשמש דהכוונה לא הוי ע"ז דהוא נוטל לתקן ולא בגדר שמירה ול"ד למפקיד דשם שייך הך דהואיל ונהנה מהנה וכן צ"ל בהך דב"ק דף נ"ז ע"א דלמה לא אמר שם דלכך בבע"ח הוי שומר אבידה ש"ש משום דמבואר בב"מ דף כ"ז ע"א דגללים מפקיר בעל אבידה להמוצא וע"ש בתוס' דף ס"ח ע"ב דרק באבידה וע"כ צ"ל דזה הוי ממילא ולא משום דבר פרטי בכוונה דבאמת לפה"מ בתוס' ב"ק דף צ"ג ובתוס' כתובות דף נ"ו ע"ב זה הוי ב' דברים. בתחלה שיהיה שומר והב' פרטי השמירה אי ש"ח או ש"ש וכו' וזה ר"ל התוס' ב"מ דף צ"ט ע"א ד"ה כך תקנו דש"ח גם בלא משיכה חייב ואמאי וע"ש דף ע"ט ע"א ד"ה אלא רק דר"ל שיהיה עליו שם שומר וכע' דמבואר שם דף צ"ד ע"ב בעלים באמירה ע"ש בתוס' ד"ה פרה וע"ש ברש"י דף ע"ו ע"ב ד"ה אין להם ובתוס' אך באמת ר"ל כך דכיון שהלכו שוב חל עליהם שם פועל וכ"ז שלא הלכו לא חל עליהם השם. ולכך גבי קרדום של הקדש שם לא שייך כלל קנין בגוף רק בעבור החפץ ולכך צריך משיכה או פעולה וכן נ"מ ג"כ דגבי קרקע אף דאמעיט משומרים זה רק מדין שומרים אבל מ"מ שם שומרים יש עליו אף לשי' התוס' דס"ל דגם מפשיעה פטור משום דס"ל דגם פשיעה הוי דין בשמירה ולא עצם השומר:

ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דב"מ דף צ"ה גבי פשיעה בבעלים אי פשיעה הוי עצם השמירה ובבעלים ג"כ יש עליהם שם שומר רק דאמעיט מדיני שמירה. ואף דרבינו לא פסק כן כמבואר ברפ"ב מהל' שכירות צ"ל דס"ל דבבעלים הוי הפקעה משמירה כלל. וע' בירוש' פ"ח דשבועות דהוי מחלוקת שם אי יש דין שבועה גבי בבעלים וזה תליא בזה ובתוס' ב"ק דף נ"ז ע"ב ד"ה נמצא ולכך ס"ל לרבינו בפ"ב מהל' שאלה ה"ח דלגבי פשיעה הוי ספק בבעלים חייב דהיכא דצריך הפקעה צריך דבר ברור. וע' במש"כ רבינו בפה"מ פ"ד דפאה גבי הכותב לאשתו קרקע כ"ש דבבריא דהוא בעיא דלא איפשטא

בב"ב דף קל"ה ע"ב שם פסק דגובה ובהל' זכיה ומתנה פ"ח ה"ו בחבורו פסק דאינה גובה וזה תליא אי היכא דהוי הפקעה בגדר דין והדין הוא תלוי בדעתה אי הוי כמו ספק מחילה דלא מהני או ספיקא דדינא לדידן דקי"ל כב"ה דלא אמרינן שהלכ"ד כמבואר בסוטה דף כ"ה וכ"מ וה"ה כאן ג"כ כן ולכך בע"ז דף ט"ו ובפסחים דף ז' מייתי ראיה משכירות בתים דלא קניא אף דנוכל לאמר דהטעם דלכך קני משום החיובים שיש עליו וגבי בית ליכא דהוי קרקע ע' תוס' שבועות דף מ"ב ע"ב וב"מ דף צ"ו ע"ב וע"כ צ"ל דרק מדין שומר אמעיט ולא מעצם השמירה משא"כ גבי עכו"ם דאין עליו כלל שם שומר ולכך גם שאלה גביה לא קני כמבואר בע"ז שם אף דגבי תרומה קנה כמש"כ התוס' יבמות דף ס"ו ע"ב ולקמן בדברי רבינו פ"ט ולכך פסק רבינו בהל' שכירות דגם אם לאחר שהפקיד נתגייר אין בו דין שמירה וזה ר"ל התוס' בשבועות דף מ"ד ע"א דב"נ אמעיט משומרים ר"ל לא בגדר פטור הדין רק דאין השם עליו כלל ונ"מ דאם כהן שאל פרה מגוי יהא אסור להאכילה בתרומה וכ"כ בזה במק"א. וע' ב"מ דף מ"א ע"א דמבואר שם דרועה אסור להשתמש בבהמה ובמק"א אבאר זה:

ולכך נקט הגמ' בב"ק שם דחזינן דאתנן אסרה תורה ואפי' בא על אמו הרי דאף דליכא שום חיוב ליתן לה הדבר וגם היא אם עי"ז לקחה הדבר וקנתה א"צ לשלם לו לא משום שקנתה בעבור השכירות שלו כפועל כמבואר בע"ז דף ס"ג רק משום דגם בה שייך דין דקלב"מ וע' תוס' תמורה דף כ"ט ע"ב וא"כ מה שייך בזה גדר אתנן וע"כ צ"ל דמ"מ הביאה גרמה לה שהוא נתן לה זה הטלה וה"נ כן וע' תמורה דף כ"ט דהיכא דהיה צריך ליתן לה רק טלה אחד ונתן לה ק' טלאים חל על כולם שם אתנן דהביאה גרמה וע' ב"מ דף ס"ה ע"א גבי רבית כה"ג גבי יהיב ליה חמשא ופסחים דף פ"ט ע"ב ומעות כל שהן יפלו לנדבה ובירוש' רפ"ה דע"ז גבי נתן לו הכל בשכרו אי הכל אסור וע' בירוש' חגיגה פ"א ה"ג דהיכא דאמר הרי עלי אשם בה' סלעים אי זה הוי כמו כאשר נדרת דהמותר מב' סלעים נדר או כאשר הפרשת כיון דכבר חל עליו חיוב באשם מצורע בב' סלעים וע' מש"כ בזה בח"א בהל' מא"ס פי"ג. עכ"פ חזינן דגרם הדבר הוי כאילו הוא עצם הדבר וה"נ גבי הך דחסימה דב"מ דף צ"א אף דנימא דעיקר מה שצריך להניח לה שתאכל הוא בשביל שאסור לחוסמה מ"מ עכשיו חייב ליתן לה לא עבור שחסמה רק ע"י שלא אכלה ואשתרושי הוא דקמשתרשי ליה כע' הך דחולין דף קל"א וגיטין דף מ"ד וע' בהך מחלוקת דכתובות דף צ"א ע"ב אי המוכר משלם להלוקח באחריות כמו שנשתרש לו עי"ז או כמו ששוה וע' בירוש' תרומות פ"ו גבי המאכיל פועליו תרומה דהוא צריך לשלם להם דמי סעודתם אי רק מחמת שעי"ז נשתכר שלא אכלו משלו או מה שאכלו צריך

לשלם להם שיהיה שלו:

השמטה במ"ש בגדר חסימה.

והנה בגמ' דף צ' ע"ב הוה רק פלוגתא גבי חסמה בקול וגבי גרם חסימה ואיך הוא הדין אם הדישה היה בקול או ע"י גרמא וזה יהיה תליא במ"ש מה הוא גדר האיסור אך מה שהוא דש בחסום או מה שחוסם ודש ובאמת לא פי' רבינו בסוף הל' שכירות על הך דין דפרות המרכסות דב"מ דף פ"ט ע"ב ובירוש' פ"ט דתרומות הוה זה מחלוקת דתנאי ר"ש ות"ק היכא דהכונה שלו לא היה לדוש רק הם דשות מאליהן אם חייב עליהם משום חוסם וזהו הגדר מה הוא האיסור אם מה שהוא דש או מה שנידוש:

וכ"כ כה"ג בהל' אס"ב פט"ז גבי מסרס ע"ש בזה בחיבורי ח"א וזהו הגדר דמבואר בשבת דף ק"י ע"ב ודף ק"כ ע"ב ודף קל"ג גבי היכא דכתיבא עש"י אם גרמא מותר וזהו אם האיסור הפעולה שנעשה עי"ז או הפועל ועי' בהל' ע"ז פ"ג מ"ש רבינו גבי עושה ע"ז אף שלא עשאו בידו אם ר"ל כמ"ש רבינו בס' המצות דהיינו שקנה ממנו או ר"ל דעשיית הדבר הוא לא עשה בפועל אבל מ"מ הוא עשה לע"ז ואף דלכאורה כה"ג חייב מיתה דהוה כאומר אלי כו' ע"ש בדברי רבינו שכ' הגביה דבר מה אך י"ל דנ"מ היכא דלא חל עליה שם ע"ז ועי' בירוש' פ"ד אם גבי מחובר או בע"ח דאינם נאסרים אם חייב עליהם משום עושה ע"ז ועי' תוס' ע"ז דף מ"ח ע"א גבי גידעו ופיסלו ובירוש' שם גבי חצב וגבי צורת צלם ובמ"ש בהך דסנהדרין דף ס"א גבי הך דהאומר באו ועבדוני דס"ד שם דהחיוב הוא אם הוה כמו עושה ע"ז אף דהוא בעלי חי: ע"כ השמטה].

ונ"מ היכא דנתן להם מזונות טובים יותר ממה שצריך ליתן להם והם אכלו והיה של תרומה כיצד משלם ע"ש בירוש' וע' ב"ק דף כ' ע"א גבי הך מחלוקת דמשלמת מה שנהנית ובהך דב"ב דף ד' ע"ב גבי הכל לפ"מ שגדר וע' ב"מ דף ס"ה ע"א גבי האי מאן דמסיק זוזי דריביתא דצריך לשלם כמו שפסק משום דאמרינן סברית וקבילת ובתוספ' דב"ב פ"ו גבי היכא דירדו גשמים ביין אסור ליתן לפועלים ובודאי דלא מיירי דנתחייב לתת יין דא"כ פשיטא ודוחק לאמר דאתיא כר' אחא ע' ב"מ דף ס' גבי בדבר הנטעם. רק דכיון דנותן להם יין שוב הוי זה בכלל המזונות שפסק וצריך ליתן להם יין טוב וע' ב"מ דף פ"ג ובהך דב"ק דף כ"א גבי השוכר בית מראובן דמעלה שכר לשמעון ולא מתרץ שם משום דסברית וקבילת וכמש"כ שם התוס' דף כ' ע"ב ד"ה טעמא ובהך דב"מ דף ק"ח ע"א גבי זבין במאה ושוה מאתן דצריך לשלם לו מאתים וע' ב"ק דף ע"ח ע"ב גבי מצי גנב פטיר נפשי' בכבש וע"ש ברש"י דזה אתי כר"ש ולכך נקט שם גבי אם אמר הרי עלי דאף דרבינו פסק וכן מבואר בתוספ' ב"ק פ"ז דצריך לשלם את הקרן גבי הקדש ע'

הל' גניבה רפ"ב אך שם רק בגדר היזק ואף דקי"ל כי יאכל פרט למזיק שם ר"ל כגון בשוגג ולא נעשה הקרן הקדש אבל צריך לשלם בגדר מפסיד וצריך להקדיש הדבר כמו גבי הך דמעילה דף י"ב ע"ב בזבל וכ"ד ובאמת דהך דב"ק דף ע"ח ע"ב נ' דר"ל הכפל דלר"ש דמחייב די רק אם שלם כבש או עוף אבל עצם הדבר ודאי דצריך לשלם לו כמו שהוא אם נאבד וגם נ"מ דלרבנן אם אח"כ נאבד באונס אז פטור משא"כ לר"ש ובאמת טעם הפטור לדידן דגניבה גבי הקדש משום דלא שייך ביה גניבה דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא וע' תוס' ב"ק דף ס"ג ע"א ד"ה רעהו והמעוט הוא רק לדידן בקרבן שחייב באחריות:

וזה תליא בהך דחולין דף קל"ט ע"א ואז גם לר"ש אין החיוב עליו רק משום דלא הקריבו אליבא דר"ל שם ושוב די אף אם פירש שור גדול בכבש או בעוף אך לר' יוחנן שם לא מהני זה וע' מעילה דף י"ט בהך דר"י ור"ש שם בע"א ונ"מ למש"כ אם נאבד בעזרה אם אז צריך להקריב רק כמו שנדר או די גם בקרבן קטן וע' ב"ק דף קי"ב ע"א גבי טבחוהו ואכלוהו דמשלמין דמי בשר בזול ע"ש וכ"כ בזה במק"א דהיכא דצריך להשלים מה שלא קיים אי זה הוי בגדר השלמה על מה שעבר או דצריך עדיין לקיים התנאי מדברי הירוש' כתובות פי"ב ה"א אם לא זנה ה' שנים הראשונות אי וצריך ליתן להאחרות איך הוי ביוקר וזול וכ"כ מזה בח"א:

אך ר"פ ס"ל בב"מ דף צ"א שם דהתשלום בעבור המזונות שנתחייב לה בשעת משיכה וע"ש דף צ"ו ע"א דאמר ג"כ משעת משיכה נתחייב במזונות וע' בירוש' פאה פ"ג ה"ו במה דאמר שם דנ"מ אם הא דהמוכר צריך להפריש הפאה הוא משום דין או משום תנאי אם נשרף חלקו של מוכר דשוב א"ל מה להפריש אז אי נימא דמשום דין אינו מנכה הלוקח למוכר מה שלא הפריש ואי משום תנאי מנכה חזינן דהיכא דהוא הדין הוי רק בזמן שצריך ולא בזמן שא"צ וע' מנחות דף ק"ז ע"ב גבי כבש בסלע הוא ונסכיו ע"ש בתוס' ד"ה כבש דהוי שעור בסלע ל"ש אם י"ל נסכים ל"ש אם א"ל ומש"כ הרא"ש נדרים דף ע"ה ע"ב דאי אמרינן לר' אליעזר דחיילין ובטלין זמן שיעור של אמירת מופר לך עדיין הנדר יש עליו. וע' ירוש' יומא פ"ד גבי הך דגורלות דדי בשל עץ רק שבן גמלא עשאן של זהב ואם אח"כ נאבדו אי שייך בזה מעלין בקודש ולא מורידין שיהא הצבור מוכרחין לעשותן של זהב. ובהך דכריתות דף י"ח ע"ב דאמר שם דאף דקי"ל דיוה"כ מכפר אף בלא ידיעה מ"מ לענין לחלק שיהא במקום אשם תלוי צריך שתהיה ידיעה וכ"כ בזה בהל' גרושין פ"ט הל"ג בח"א:

ובהך דע"ז דף ס"ה ע"א הנ"ל דאין מנכה לו דמי הלגין שלא הניח משכירותו דאינו

הכרחי רק סבה וכמו דאמרינן בב"ק דף נ"ט למ"ד דאין מנכה לו דמי חיה מחמת דאי"ז הכרחיות דפקחת לא בעי חיה. עכ"פ היכא דהוי רק גדר חיוב התורה היכא דנתבטל זה לא שייך זה. וכן נ"מ במה דמשמע מגמ' דמכות דף ג' גבי הלוהו לעשר שנים ויש שביעית באמצע הוי כמו שאינו חייב לו כלל וא"כ אף אם נתבטלה השמיטה י"ל דפטור מלשלם וע' ב"ק דף י"ז ע"ב ודף כ"ו ע"ב גבי זרק כלי מראש הגג ובא אחר כו' ובמה דמבואר בתוספ' ב"ק פ"ט דהקוצץ נטיעות של חבירו אף אם עומדות ליקצץ חייב לשלם לו ובהך דכתובות דף ל"ט ובירוש' שם בפ"ג מבואר דפטור גבי צער וצ"ל דזה תליא בהך מחלוקת דכחש גופני שם ונ"מ יהי' לפ"ז דגבי שוטה דאינה עומדת להנשא אם אין לה אב שוב י"ל דצריך ליתן לה צער ע' כתובות דף ל"ב ע"א ברש"י שם וב"מ דף צ"ב ע"ב דהיכא דאין בה דעת לא מחלה הצער וע' בירוש' דמאי פ"ה דהוי שם בעיא אם מכר שדה לחבירו ע"מ שהמע"ש שלו וזרע דבר שפטור מן המעש' אם צריך ליתן לו עשור הדבר שזרע וע' בתוספ' דב"מ פ"ב דמבואר שם דאם מצא אבידה אם יש בה שיעור כדי ליטול ממנה שכר טפולה ואח"כ ישתייר בה שו"פ צריך לטפל בה ואי לא לא ואף דאנן קי"ל דאין נוטלין שכר על השבתה ע' ב"מ דף ל"א ע"ב ודף ל"ב ודף ל"ג גבי פריקה וטעינה ומדדה ותוס' שם דף ס"ח ובנדרים דף ל"ג ודף ל"ז גבי לימוד ודף ל"ט גבי בקו"ח וכ"מ בזה:

אך זה רק אח"כ שכבר נתחייב בה ושוב אסור ליטול שכר על השבה אבל קודם שנתחייב בה אז אם אין בה חוץ משכר השבה שו"פ אינו מוטל עליו החיוב כלל דאז אכתי ליכא מצוה ואף דאח"כ יהי' שו"פ זה רק הוי בגדר סבה וע' תוס' ב"מ דף כ"ז גבי גיזת זנבו וברא"ש שם. וכה"ג כ' התוס' ב"מ דף ס"ג ע"א גבי רבית ע"מ להחזיר דמתחלה צריך לפרוע הכל ואח"כ מנכה ע"ש. אך י"ל דאם נתבטל היובל קודם הזמן דזה גופא מקרי כמו השלמת הזמן וכע' דאמרינן בכתובות דף ל"ט אי מיתה עושה בגרות דזהו הזמן שלה וכע' מש"כ רש"י ב"ב דף ו' ע"ב גבי סוכה דמצות ז' ימים שלה הוא השנה שלה ולא חלק דהדין הוא עושה הזמן וע' זבחים דף צ"ז במד"א שם אין פיגול ברגל ורשב"ם ב"ב דף צ"א ע"א ד"ה לכל אחד דכל ז' ימי המשתה הוי סעודה אחת ובע"ז דף ז' ע"א דכולי אידיהן הוי כחד יומא ובגיטין דף ע"ו ע"ב כ"ז שאעבור מנגד פניך דכולי הוי חד זמן וכ"כ בזה בח"ב וח"ג דגבי סוכה אין שם סוכה עליה רק בזמן סוכות וזהו כוונת רש"י סוכה דף מ"ז ע"א דלכך סוכה בשמיני לדידן אין מברך משום דזה כ"כ במק"א דרבנן לא חל על הדבר רק על האדם ולכך מבואר בביצה דף י"ח ע"א דולד טומאה דרבנן מותר להטבילו משום דאי"ז תקון וע' גטין דף מ"א ע"א דהוי היזק שאינו ניכר וע"ש בתוס'

גבי שחרור וזה ר"ל ג"כ הך דפסחים דף מ"ח גבי מוקצה דבדרבנן יש חילוק בין איסור גופו לד"א וכמו שפסק רבינו ז"ל בהל' מכירה פט"ז הי"ד גבי מאכלות אסורות מדרבנן לא הוי מקח טעות ובאה"נ הוי מק"ט דזה הוי כמו איסור גופו ושם גם בדרבנן כן ובזה פליגי ג"כ ר' יוסי ורבנן בהך דגיטין דף נ"ט ודף ס"א גבי גזל גמור מדבריהם ר"ל אי תק"ח עושה כאילו הממון שלו וא"כ יש עליו שם גזלן או זה רק דין דאסור ליקח ממנו וע' שבועות דף מ"א ע"א במד"א שם דלדרבנן לא נחתינן לנכסי' ע"ש בתוס' וא"ש דזה רק בגדר איסור:

השמטה במ"ש היכא דאם מכר בזמן היובל ובטל היובל איך הדין לענין קרקעות ועבדים:

ועיין במ"ש התוס' גיטין דף ל"ו ע"א ד"ה בזמן דהיכי משכחת שפחה חרופה בבית שני וע"ש בר"ן דאמאי לא משכחת בשפחה של נרצע והמקדש חרב באמצע היובל ועי' בירוש' פ"א דקדושין דבזמן יציאת העבד לחירות פקע החיוב והאישות של השפחה וה"נ החורבן עשה כאלו הוה היובל וכעין הך דכתובות דף ל"ט גבי בגרות בקבר וכמ"ש כאן: ע"כ השמטה].

וכן ר"ל בהך דסנהדרין דף כ"ה ע"ב גבי מציאת חש"ו מפני דרכי שלום בעלמא ר"ל דהא בעי פסול ממון כמש"כ רבינו בהל' עדות פ"ו ה"ד ומעיקרא הוי ס"ד דאי"ז ממון כלל וכן ר"ל בהך דב"ק דף ס"ב וב"מ דף ה' ע"ב גבי לא תחמוד לאינשי כו' ע"ש בתוס' ובסנהדרין שם אך ר"ל דאז לא הוי גדר גזל רק לאו בעלמא וכל שאין לוקין עליו אינו פסול לעדות כמש"כ רבינו. עכ"פ בשמיני דצריך לישב רק מדרבנן הוי רק על האדם ולא על הדבר וא"כ אין שם סוכה כלל וא"א לברך. כן היא כוונת רש"י שם וע' ירוש' קדושין פ"א דאמר שם דלכך יכול למכור לפחות מו' משום דזימנין דמשכחת דיוציא ביובל הרי דס"ל דלא הוי אפקעתא דמלכא וכ"כ בזה ובהך דמכות דף י"א ע"ב גבי נמצא בן גרושה דאמר שם דהוי כמו מתה כהונה לענין רוצח בשגגה חזינן דהדין הוי כמו גמר וע"ש בתוס' ובהך דשבועות דף י"ז ע"א גבי בא לא בארוכה שעור קצרה אי שעורא גמרינן וכן נ"מ למש"כ במק"א דגבי עבד מיתת העבד עושה גמר דלאחר מיתה פקע שם עבדות מיניה וזהו כוונת הגמ' בנדרים דף ל"ח ע"ב למנחרותא עבדי ר"ל דעיקר שם העבד הוא העבדות וכיון דמת פקעה העבדות וע' ב"מ דף פ"ה ע"ב ועבד חפשי כו' אטו לא ידעינן כו' וא"כ נמצא דבשעת מיתה פקעא עבדות ובזה י"ל מה דמבואר בספרי פ' ראה גבי הענקה לו ולא יורשיו וכ"כ בזה בח"ג בהל' כלאים דלכא' הו"א להיפך מגמ' דקדושין דף ט"ו ע"א ושם כ' פי' אחר אך לפ"ז י"ל דבגמ' שם ר"ל כגון אם מת העבד לאחר שש דכבר נתחייב ליתן לו הענקה והוי כמו שכיר וצריך ליתן ליורשיו:

אך הספרי ר"ל דאם מת תוך שש דלא נימא דהמיתה גופא הוי כמו חרות ונותן הענקה ליורשים כמו כופר קמ"ל. עכ"פ י"ל דגבי דין שהניח הגוי מת"ע לענין הממוניות י"ל כך הוא דינו דהיינו שהעניים יכולים לזכות בהן ואף היכא דלית בו דין מת"ע וע' ב"ק דף כ"ח ע"א גבי הך דזה וזה פאה ובמש"כ התוס' גיטין דף י"ג ע"ב גבי דין של מעש' בב"נ ע"ש ול"ד לתרומה בחו"ל וחלה בא"י דצריך להודיע לגוי משום דשם עיקר הנתינה משום הקדושה וגם בעינן נתינה ליד הכהנים ולק' אבאר בהך דטוה"נ שנותן לבעלים אף אם נימא דהוא ממון אם זה הוי קנין למת"כ או לא וזה כוונת הגמ' ב"מ דף י"א ע"ב מתנות כהונה נתינה כתיבא בהון ר"ל דבהן לא זיכתה התורה לכהן רק ע"י קנין של מתנה דהיינו משיכה ולא ע"י שהוא נותן ממון לבעלים דעי"ז לא קנה ואף אם נתן הטוה"נ לבעלים לא זכה בהן כ"ז שלא קיבלן ונ"מ ג"כ דא"י בעה"ב ישראל למוכרן לישראל בטוה"נ וע' בירוש' דמאי פ"ו ה"ג גבי ישראל לישראל ובכורות דף כ"ז ע"א:

ובאמת מדברי רבינו בהל' תרומות פי"ב הכ"א משמע דזה הוי בגדר דאסור לעשות סחורה בדבר האסור וכן נ' דאף אם נימא דטוה"נ ממון זה רק אם חטף ממנו כהן ואכלם דצריך ליתן לו דמי טוה"נ אבל אם אכלן ישראל או הזיקן א"צ לשלם לו ול"ד להך דקדושין דף נ"ח דשם אכל הטבל וע' בדברי רבינו בהל' גניבה פ"ב ה"ד דגריס שם דוקא אכלו וע' בנדרים דף פ"ה הגירסא משום דס"ל דלא כשי' הר"א ז"ל שם דצריך לשלם כופל דס"ל דאין עליו שם ממון גמור וע' תוס' כתובות דף ל"ד ע"א דלר"מ גבי דינא דגרמי אין עליו חיוב דו"ה אך שם י"ל דאין עליו שם שור או שה כיון דאין בו עצם הדבר:

ובזה י"ל מה דמוכח מהך דבכורות דף ט' ע"א ודף ד' ע"ב דגבי פדיון פט"ח צריך לפדות כל פט"ח בשה אחר ואמאי אי נימא דטוה"נ ממון וקי"ל דגבי שה די אף בפטרוזא בר דנקא נימא דהטוה"נ של נתינת השה יהיה כמו שה קטן וכן לעולם וע"כ צ"ל דטוה"נ דשה אין עליו שם שה וה"נ כן. עכ"פ רבינו ז"ל ס"ל דרק אם אכלו ואף דשוב נתבטל הדבר מ"מ כיון שעדיין לא הפריש ויש לו בהם זכות מקרי שפיר שלו משא"כ באם הפרישם אז רק אם נתקיים הדבר דמת"כ וכ"כ בזה במק"א כה"ג בהך דחולין דף פ"ז דרק אם אחר כיסה את הדם אז צריך לשלם י' זהובים אבל אם הפסידן שוב נתבטל לגמרי הדין וא"צ לשלם לו עכ"פ לישראל אינו יכול למוכרן בטוה"נ ולכך מפ' השאלתות הך דקדושין דף נ"ח דר"ל דמקדש בת כהן ונותן לאביה התו"מ ואז אם טוה"נ ממון מקודשת וע' בירוש' דמאי פ"ו שם בהך מחלוקת דריב"ח ור' יוחנן אי ישראל לישראל נותן טוה"נ ור"ל כמש"כ אם ע"י טוה"נ שנותן קנה המ"כ או רק בשעה שהוא נותנן לבן בתו כהן אז קנה וע' תוס' גיטין פ"ג דאמרינן שם האומר הילך מנה ותן לפלוני בן לוי מחלקו אינו

יכול לחזור בו חזינן דזה הוי קנין גמור:

אך י"ל דר"ל כהך דב"מ דף מ"ט ע"א גבי דברים אי יש בהם משום מחוסרי אמנה ולק' אבאר זה עכ"פ גבי מת"כ כיון דבעי גדר מתנה וכ"ז שלא נתנן י"ל זכות גם בישראל כמבואר בחולין דף קל"א ובכ"מ לכך בב"נ צריך להודיעו משא"כ במת"ע דעזיבה כתיב בהן וקנאן הישראל מחמת הך דא"א יכול לזכהו ולכך אם מרחן חייב דהוי מרחן ברשות ישראל וע' בהך דבכורות דף י"ג ע"ב בהך מחלוקת דאביי ורבא שם היכא דיהיב זוזא אי הוי כדמי ע"ז דרבא ס"ל דמחזי ואביי ס"ל דלכך לא הוי מק"ט דאבעי ליה לעיוני וע"ש בתוס' דזה רק בגוי:

ובאמת עוד נ"מ אי מתחלה משך ואח"כ נתן מעות דמלישנא דגמרא שם משמע דכיון דנתן מעות ה"ל לעיוני בשעת משיכה וע' תוס' כתובות דף נ"ח ע"ב ד"ה הני קלא אית להו דדרך הוא לבדוק קודם נתינת המעות ושם דף צ"ג ע"א גבי עד שלא החזיק בה דהוי שם מחלוקת דרש"י ותוס' בזה ובאמת י"ל דרק בעבדים אמרינן קלא אית להו כע' דאמרינן בתוספ' דהוריות פ"ב מפני מה הכל נשאלין על עבדים כו' ר"ל שדורשין אחריהם ובזה מדויק לשון הגמ' כתובות דף נ"ז ע"ב אלא מעתה כהן שלקח עבד מישראל ניחוש לסמפון למה דייק מישראל אך לפמש"כ התוס' בכורות דמעכו"ם צריך לדייק טפי ואף דהתוס' כ' זה רק בע"ז אין נ"מ וע' בתוספ' ע"ז פ"ב דאם לקח בהמה לנסיון אם החזיק בה כל היום הוי כמו שהסכים להמקח ואסור להחזיר לעכו"ם דהוי כמוכרו לו ואמר שם דבזמן שאסור להחזיר לישראל מחמת דין היכא דאינו רוצה אסור להחזיר לגוי אף אם יתרצה דהוי כמוכרו לו וכע' שכ' התוס' ב"ב דף פ"ח ע"א גבי גמר בלבו וע' בירוש' פסחים פ"ד דסתם נסיון לג' ימים וע' תוס' כתובות דף י"א ע"א גבי אם הגדילו יכולין למחות כמה ישהו ובמש"כ רבינו ז"ל בהל' מלכים פ"א ה"ו דאימתי יש עליו שם בעל מלאכה משיעשה יום אחד אבל מחמת מי שפרע לא הוי דין וכמש"כ התוס' בכורות דף י"א שם וע' תוס' קדושין דף כ"ט ע"א ג"כ כן דמי שפרע לא הוי דין:

ובזה א"ש ג"כ הך דקדושין דף ע"ג ע"ב גבי הנאמן המוכר לאמר ע"ש בתוס' אך כיון דשם מיירי דהמקח בידו רק דקיבל מעות ודי במי שפרע ולא הוי גדר ממון כ"א איסור ונאמן ובמש"כ התוס' שבועות דף מ"ג ע"ב גבי פלוגתא דערבון דזה רק בגדר איסורא ולא בגדר ממונא וגם גדר דברים ליכא בעכו"ם כמב' שם וע' פסחים דף צ"א ע"א גבי ביהא"ס ע"ש בתוס' ובדברי רבינו ספ"ה מהל' ק"פ דאם עבר ושחט עליו אף אם הוא חבוש בבית האסורים של כותים יצא ומיירי בהבטיחוהו לצאת וזה תליא אי מה דאמרינן אשר פיהם דבר שוא כו' אי ר"ל דחוזרין בהם או דאין להם דבור כלל ושם אבאר זה. עכ"פ לאביי י"ל

דרק אם נתן מעות ואח"כ משך אז ל"ה מק"ט ולרבא מחמת נתינת המעות מחזי כדמי ע"ז וא"כ קשה מהך דשם דף ל"ז גבי המוכר יין ונמצא יין נסך דצריך להחזיר לו הדמים ולא אמרינן דמחזי כדמי יין נסך ודוחק לאמר דיין נסך קיל לזה כמש"כ התוס' ע"ז דף ס"ד ע"ב ובירוש' שם וע"כ צ"ל דגבי ישראל לא חיישינן לזה משום דעכו"ם פעי כמבואר בערובין דף ע"ה ע"ב וחולין דף קל"ג ע"ב וערכין דף ו' ע"ב משא"כ בישראל וע' פסחים דף ו' ע"א גבי מה דמחלק בין בהמה לבצק ע"ש והנה שם כיון דגבי ישראל הוי מק"ט אמאי לא אמרינן אם אתה יכול לזכהו כו' דבשלמא לענין קנין שם הוי גזיה"כ דישראל מעכו"ם קונה בזה הקנין כדיליף שם מקרא משא"כ בזה:

ובאמת המעיין בדברי רבינו בהל' בכורות פ"ד ה"ה דייק שם גבי ישראל שנתן מעות לעכו"ם בדיניהם ר"ל שהתנו כך ע' תוס' ב"ב דף נ"ד ע"ב וצ"ל דגם בזה י"ל אם אתה יכול לזכהו כו' וא"כ יהיה כמו יד עכו"ם באמצע דפטור מן הבכורה ואף דזה נ"מ לאיסורא משא"כ גבי דמי ע"ז דשם נ"מ רק לענין איסורא בלבד וע' תוס' ע"ז דף ס"ג ע"א גבי אתנן אך שם עיקר אתנן הוא משום גדר ממון ושכירות והאיסור הוי ממילא אם קנתה וכ"כ בזה בח"א בהל' מא"ס ולק' אבאר זה:

וכן נ"מ במה דמבואר בהך דנדה דף מ"ו ע"ב גבי כל הנודרת על דעת בעל נודרת ע"ש בתוס' והנה לכא' קשה היכא דאח"כ מיאנה בבעל אם חלו עליה הנדרים למפרע ואי זה הוי כמו תנאי ע' מש"כ הר"ן נדרים דף ע"ד אך באמת ר"ל כך דאף דאין דעתה כלל בשעת הנדר רק דעתה שיהא בעלה וא"כ כל דבר שנוהג בבעל נוהג גם בה וכע' הך דמבואר בזבחים דף מ"ו ע"ב גבי הך דר' יוסי שתנאי ב"ד הוא ובפ"ד דטבעו"י וע' מש"כ התוס' גיטין דף ט' ע"א ד"ה חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד ע"ש דכ' דרק מחמת תנאי ב"ד הוא ע"ש ובירוש' דמאי פ"ה ה"ב בסומך על תנאי ב"ד ע"ש ובדברי רבינו בהל' תרומות פ"ג ה"ד ושם אבאר זה ובאמת י"ל דלא מהני תנאי כלל גבי מופלא הסמוך לאיש דנהי דהתורה ריבתה אותה דנדרה נדר אבל לתנאי אינו שייך כלל דהתורה לא ריבתה קטנה לתנאים וכ"כ בזה במה דפליגי בהל' אישות רבינו והר"א ז"ל פכ"ב ה"ד גבי חרש שנשא פקחית אם יורשה ע"ש בהשגות דאיך יכולה לשעבד לאחר מיתה אך ר"ל דהיא שעבדה עצמה שיהא דינו כבעל גמור וממילא יורשה וראיה דגם לדידן דקי"ל דבעל מיגז גייז היך שייך לומר הך דכל הנודרת ע' בזה במש"כ הר"ן בנדרים דף ע"ג ע"ב וע' בתוס' נזיר דף כ"ב ע"א במה דאמר ר' שמעון דאם אמר הריני כמותך שתיהן מותרות ומבואר שם בירוש' דרש"י לשיטתו דס"ל שלא התנדב כדרך המתנדבין ושוב השנייה לא חלה עליה נזירות כלל וא"כ לפ"ז בכל נדרים דקטנה לא יחול עליה כלל לר"ש וע"כ כמש"כ וע'

בהך דגיטין דף פ"ג ע"ב ובהך דשבת דף מ"ו ע"ב ושם נקט רק על בעל. אך י"ל דהנה ע"ש ברש"י דכתב בד"ה ואמאי ואפי' שרי לה בעל איתסר לה משום מוקצה. ואף דהא בדף קנ"ז מסקינן דמותר להפר אף שלא לצורך השבת אך י"ל דר"ל כך דכיון דעיקר הטעם הוא משום ענוי נפש וכיון דכעת לא תפעל ההפרה דבל"ז תאסר משום מוקצה שוב י"ל דלא מהני הפרה ע' בנדרים דף פ"ז ודף פ"ב ע"ב גבי נדרה משתי ככרות וכ"מ בזה וא"כ לפ"ז לשי' רבינו דס"ל דאף מיפר כל הנדרים שוב לא איכפת לן ושפיר יכול להפר:

וכן התבואה כו' שלא הביאה שליש כו'. הנה ע' תוס' ר"ה דף י"ב דכל הני שעורי המובאין במשנה ולק' בפ"ב מהל' מעש' זה הוי שליש שלהם וגם זורע ומצמיח וע' סוכה דף ל"ו ע"א בהך מחלוקת דר"ש ורבנן דפליגי בזה בדבר הראוי לאכילה אי צריך שיהא נזרע ומצמיח ובסנהדרין דף ס"ט ע"א דקטן כתבואה שלא הביאה שליש דמי ובירוש' כאן פ"ט דתרומות ה"א דקודם הבאת שליש אם הפריש תרומה לא קדשה ור"ל דאין הטעם משום דלא טביל דהרי שם גבי גדולין כבר טבל מעיקרא וראיה דהרי חלה עליו הקדושה גם במחובר ומ"מ פחות משליש לא וצ"ל דא"א לחול עליה קדושה ונ"מ לפמש"כ בח"ג בהל' כלאים דמשכחת דלענין הזיתים עצמם מקרי הביאו שליש ובשמן עדיין לא הביא שליש כמו הך דמנחות דף פ"ו גבי שמן אפיקנון ואם נטבלו הזיתים ואח"כ הוציא מהם שמן לא חלה על השמן קדושת תרומה וזהו כוונת הירוש' הנ"ל וע' חלה פ"ד גבי הנוטל חלה מקב דאמר שם ג"כ דקודם הבאת שליש לא קדשה ע"ש ובקדושין דף ס"ב ע"ב ומש"כ רבינו לק' פ"ה ה"ט ומה דמבואר בירוש' פ"א דתרומות סה"ג ט"ס שם וצ"ל אין תרומתו תרומה ומה דאמר שם אדעתיה דחזקיה ט"ס שם ונחלף וצ"ל כך דהא ס"ל לחזקיה דהא דאמרי ב"ש תרומת עצמן בהן זה רק בזיתים על השמן אבל בשאר דברים דאמרינן דאין תרומתן תרומה גם ב"ש מודי דתרומת עצמן בהן ליכא וא"כ הא דקתני דכל הני לא הוי תרומה כלל אתי גם כב"ש אבל ר' יוחנן דס"ל דב"ש פליג גם אהני וא"כ ע"כ זה אתיא כתנאי וכב"ה וכה"ג אמרינן שם פ"ד ה"ה גבי המרבה בתרומה ע"ש וט"ס שם:

והנה ר' שמעון ס"ל דאין מסתכלין על ראוי לאכילה כ"א על ראוי לזריעה והנה בדברי רבינו בפהמ"ש בפ"ד דמס' שביעית מ"ז ח' דגבי פגי תאנים פי' דגם הם חייבין במעש' והוא תמוה דהוא להיפך מן המשנה ודוחק לאמר דשם קאי אפגי בית הני המובא בערובין דף כ"ח ע"ב דחייבין במעש' משום דאין נגמרין דא"כ גם בתמרים ג"כ כן כמבואר בגמ' שם וע' ב"מ דף פ"ט ע"א בתוחלני וכמו כפנייתא בפסחים דף נ"ב ע"ב וע' ירוש' שביעית שם מה דהביא הך משנה דעוקצין פ"ג דהוי מחלוקת דתנאי אי פגים

מטמאי טומ"א ומוקי לה שם דמיירי בפגי תאנים משום דחשובים קצת לאוכל ומ"מ פטורין מן המעש' אך זה נראה דהנה במעש' ירוש' פ"א ובדברי רבינו פ"ב שם מבואר דגבי תאנים וענבים ורמון ושקדים א"צ שיגמרו הכל רק אם גרגר או פרד או תאנה וגבי שקדים די ב"ג שנגמרו היינו שפירשו קליפתן החיצונה ובתמרים הוי בזה מחלוקת דתנאים פ"א דדמאי אם נגמר מקצת אי נגמר הכל וע' בירוש' פאה פ"א ה"ה דכולן מטילין שאור בב"א ובתוספ' שם ע"ש. וס"ל לרבינו דגבי תאנים וענבים דקי"ל דאף אם ביכר פרי אחד חייב גם בשאר זה רק כשהשאר עכ"פ פגין או בוסר ובפחות מזה לא וע' בנדה דף מ"ז ע"א דכתב שם רש"י דהוי כסמדר וב"ק דף נ"ט ע"א מבואר דפגי הוי כבוסר ועדיף מסמדר אך זה רק גבי תאנה דיש בהן חשיבות אכילה כמבואר בירוש' פ"ד דשביעית הנ"ל אבל שאר פגים לא דגם לענין טומ"א אינן מטמאין ולכך מבואר בירוש' ספ"א דערלה דפגי תמרה של רבעי יקברו וזה אתיא או לדידן דס"ל בפסחים דף נ"ב דבשאר פירות גם רבנן מודו לר' יוסי בסמדר או דס"ל כר' יוסי ומ"מ פדיון ליכא עליהו כיון דאינן ראויין לאכילה ובתאנים בזמן שהן יחור דאז הן פחותות גם מסמדר בגפנים כמבואר בב"ק שם אין עליהן שם פרי כלל וזהו כוונת המשנה ספ"א דערלה דלר' יוסי נוטעין יחור של ערלה ע"ש ור"ל ביחור של תאנה של ערלה דאז אפי' ר' יוסי דס"ל דסמדר אסור מ"מ יחור מותר וזהו ג"כ כוונת הירוש' פ"ג דבכורים ה"א דאף דקריאת בכורים חלה על בוסר ופגין מ"מ לענין יחור הוי בעיא דלא איפשטא:

והנה ע' בדברי רבינו פ"ט מהל' מעש"ש ה"ב דבוסר נקנה במתנה בכרם רבעי וע"ש שהק' עליו דבגמ' מבואר דדוקא סמדר כמבואר בערלה ובפהמ"ש פ"א מ"ז וצ"ל דכיון דמבואר בירוש' שם דלא מהני פדיון בפגי תמרה גם לרבנן נוהג בהן לדידן כמש"כ וע"כ צ"ל דקדושה לא חלה עליהו רק איסור ואין עליהן שם ממון גבוה ובאמת מדברי רבינו נ' דיש חילוק גם בענין זה בין כרם רבעי לנטע רבעי דגבי נטע כ"ז שאינו ראוי לפדיה אין עליו שם ממון גבוה וגבי כרם תיכף חל ולכך גמ' דילן בקדושין נקט לשון סמדר דהוא בגפן לכך נקט דלא כר' יוסי אך זה יהיה נ"מ אם גם בגפן אחת כן או רק בכרם ומחלוקת דתנאי היא בתוספ' ס' מעש"ש וע' בשאלתות דר' אחאי פ' קדושים דס"ל דזה תליא בהך מחלוקת דברכות דף ל"ה ע"א ובזה א"ש דברי רבינו ולכך נקט במשנה דפ"ה דמעש"ש מחלוקת דב"ש וב"ה בפרט ועוללות דזה רק בכרם ולא נקט גם פיאה דשייך גם באילנות די"ל דגבי רמון דקי"ל דאם בכרה אפי' פרדה אחת דחייב כל האילן וי"ל דה"ה גבי פאה כן וכ"כ בזה בח"ג בהל' מת"ע ומ"מ הקדושה דרבעי לא חלה עליה דאין עליה שם תבואה וא"כ נתחייב במת"ע קודם שחלה עליו קדושת רבעי ולכך מבואר

בירוש' כאן דקדמאי כרם רבעי ותנינא נטע רבעי. ויהיה נ"מ ג"כ כה"ג גבי מעש"ש בהני דדי בפרי אחד דטבלי מ"מ אי חלה עליהו הקדושה כיון דאינן ראויין לאכילה וא"כ למה דחיק בגמ' בקדושין דף נ"ד ע"ב להעמיד בטבל הא מצי לאוקמו כה"ג וצ"ל דנהי דטבלי מ"מ לקרוא להם שם תו"מ א"א וע' בהך דב"מ דף צ' ע"א גבי מעש"ש אם הקדימו בשבלין יש עליו שם ממון גבוה אף דעדיין אין בו קדושת טבל וכן מבואר בירוש' חלה פ"א. אך י"ל דמב"מ אין ראיה משום דזה לר"מ דס"ל דמקח קובע אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו ע' ביצה דף ל"ה ובירוש' מעש' פ"ב ה"ד וה"ה וה"ח:

ובזה א"ש משה"ק התוס' ב"מ שם ד"ה כשהקדימו ע"ש אך באמת בתוספ' פ"ב דמעש' ובירוש' מבואר דבשבלין גם לר"מ לא מהני וע' ביצה דף י"ג ולק' אבאר זה. והנה רש"י ברכות דף ל"ו ע"ב פי' הך דמשהוציאו קאי אפרי ובפסחים נ"ב ע"ב דקאי אעלין ורבינו בהל' שמוי"ו פ"ה הי"ח כ' בוסר:

והנה בירוש' פ"ד דשביעית מבעי ליה גבי פגין של שביעית אי מותר לעשות מהן מלוגמא ר"ל אי יש עליהן שם מאכל אדם ואסור לעשות מהן מלוגמא או מאכל בהמה ומותר וע' יומא דף פ"ו ע"ב דאסור לאכול פגין של שביעית אך י"ל דאסור לתולשן בשביל זה דזהו הכוונה שם או כגון שיש להן תקנה לאוכלן כמו בהך דדף פ"ט ע"א בב"מ הנ"ל בתוחלני והנה באוכלי בהמה מספקא ליה להירוש' בשביעית פ"ז ה"א וב' ופ"ט ה"ז אי מותר לאבדן ולכך ס"ל לרבינו דרק אם הוי כמו בוסר אז אסור לאבדן וע' מנחות דף ס"ט ע"א אי הנצה דעלין מקרי כמו השרשה לב' הלחם ע"ש. עכ"פ היכא דדי גם בגרגר אחד י"ל דעל השאר אף דטבילי מ"מ שם תו"מ לא חל עליהו ונ"מ ג"כ למש"כ התוס' ב"ק דף ס"ט ע"א אי חל שם דין שביעית על כרם רבעי דהנה בפ"ז דפאה מבואר בירוש' דעל כרם הקדש שייך שביעית ומבואר שם דאסור לפדותן דהוי כלוקח קרדום מדמי שביעית כיון דשביעית תופסת דמיה וגבי כרם רבעי בשביעית מבואר בפ"ה דמעשר שני דפודה בשוין וע"ש בירוש' דהוי שם מחלוקת אי צריך להוסיף חומש בשביעית עליו ובתוספ' שם מבוארת פלוגתא אי מותר לנטוע אילן ברבעית כדי שלא יחול הרבעי בשביעית ויהא גרם שתפקע הקדושה לחד שיטה אך באמת זה תליא איזה דבר חל קודם אי דינא דרבעי או דין שביעית:

והנה איסור שביעית חל גם על עשבין ע' בפ"ה דמעש"ש ה"ד ולכך ס"ל לרבינו בהל' שמיטה פ"ד ה"ט דאף לפירות האילן לשביעית לא אזלינן אחר ט"ו בשבט רק אחר תשרי ולענין מעש' ס"ל דלענין ט"ו בשבט אזלינן בתר חנטת פרי ולענין תשרי אזלינן בתר חנטת עלין ומשום דס"ל דמהנצת עלין עד גמר פרי הוא ק"ן יום כמבואר בירוש'

פ"ה דשביעית ומשלישׁ עד גמר מבואר בר"ה דף י"ג דהוה ב' שבועות ולכך אם תהיה הנצת העלין קודם ר"ה אז תהיה החנטה דפרי קודם ט"ו בשבט והנצה דעלין הוי כמו השרשה כמבואר במנחות דף ס"ט ע"א הנ"ל. וכן ר"ל בהך דסנהדרין דף י"ח ע"ב גבי הך דבטול תאנה ידמך וכ"כ בזה בח"א בהל' קדה"ח פ"א ה"ג אך כ"ז לענין מעשר אבל לענין שביעית ס"ל לרבינו דצריך להיות גמר פרי קודם ר"ה ואם לא חל עליהם קדושת שביעית וע' תוס' סוכה דף ל"ט ע"ב דס"ל ג"כ כשי' רבינו הרי דהקדושה לא חלה רק בגמר פרי ובזה י"ל הך דר"ה דף ט"ו גבי מה דפליגי ר"ש ורבנן לענין אתרוג משום דאזלי לשיט' בפ"א דמעש' וסוכה דף ל"ו אי יש על אתרוג שם פרי בקטנותו ולק' אבאר זה:

והנה גבי שביעית ודאי שם לא אזלינן בתר גרגר אחד רק אחר כל הפירות אם הגיעו לעונת החנטה שלהם וע' בפ"ה דמעש' גבי הך דלא ימכור אדם פירותיו נקט שם דאם ביכרו מקצת נוטל את הבכורות ולגבי מעשר ניחא דכ"ז שלא נקבעו אין כאן חיוב כ"כ ולא איכפת לן אבל גבי שביעית מה מהני שנוטל הבכורות וע"כ צ"ל דלא חלה הקדושה רק אהני דבכרו ומסתמא מיירי בכל מיני פירות. והנה גבי כרם רבעי כה"ג כיון דהוה קדושה הבאה מאליה שפיר חלה ועדיין שביעית לא חלה אך מ"מ י"ל דזה לא הוי רק גדר איסור ולא קדושה כמש"כ וזה ר"ל הגמ' בב"ק דף ס"ט ע"ב במה דאמר שם דלכך כרם רבעי יכול לחלל אף שהוא ביד אחר ע"ש בגמ' דמשני שם הלשון מבמעש"ש:

אך ר"ל כך דאם נימא דהחומש שהוא מוסיף מחמת שיש בו גם דין ממון שלו או משום דהמעש"ש שלו ונ"מ במה דמבואר בפ"ד דמעש"ש ה"ו דהיכא דמשך מעשר בסלע ונתיקר ועמד בשתים דרשב"ג ס"ל דמשיכתו זו היא פדייתו ר"ל דכ"ז שלא נפדה לא קנה במשיכה משום דס"ל ממון גבוה הוא וא"כ לא קנה מ"מ חומש א"צ להוסיף המוכר על סלע הב' של מעש"ש דלענין דיני ממונות קנה הלוקח במשיכה וא"כ הוי למוכר כמו שאינו שלו וא"צ להוסיף חומש וא"כ חזינן דאף דהקדושה שלו מ"מ הממון פקע ולכך שפיר שייך לאמר בו יאוש וגזל ע"ש בתוס' דף ס"ח ע"ב וס"ט ע"א וע' במש"כ הרמב"ן במלחמות פ"י דב"ק גבי תרומה דהקדושה שלה והנתינה הם ב' דברים וע' בתוספ' פ"ז דדמאי בהך מחלוקת דר"מ ורבנן אם נתן סאה ללוי וסאה לעני יכול אח"כ לעשות חשבון ולאכול לפני חשבון שנתן ללוי וחכמים פליגי דרק אם נתן לו עישור אז הוי כמו מעשר אף אם לא קרא שם ובל"ז לא. וכה"ג פליגי בפ"ד דתרומות מ"ב והטעם אם אח"כ יכול לתבוע מה שנתן אי נימא דלא הוי מעשר ואזלי לשיט' שם בפ"ד מ"א דלר"מ לא חל כלל עליו מקצת שם ולרבנן שפיר יש עליו שם ולכך א"א לאכול עליו אח"כ ממק"א ובאמת זה ג"כ הטעם דרש"י ס"ל בבכורות דף נ"א ע"ב גבי פדיון הבן דאם נתן לעשרה כהנים

אז דוקא בב"א ולכהן אחד די אם נתנן בזה אחר זה משום דכיון דכ"ז שלא גמר מליתן אין עליו שם פדה"ב רק אם נתנן לאחד כ"ז שלא שילם לא קנה המעות משא"כ לעשרה אך התוס' שם לא ס"ל כן בדף מ"ח ע"ב:

וכן ס"ל לרבינו בהל' בכורים פי"א וע' ב"ק דף ק"י גבי גזל הגר שהחזירו לחצאין לא יצא והטעם דא"א לצרף משום דהא כ' התוס' במנחות דף ע"ג דלאחר שבא ליד כהן נעשה כחולין ולכך יכול לקדש בו את האשה וקודם לזה הוא ממון גבוה ולכך לא מצטרף וכן הטעם מה דס"ל לרבינו בהל' שקלים פ"א ה"א דשקל שצריך ליתן הוא רק בב"א ואינו מצטרף משום דפקע שם הנותן ממנו כמבואר בירוש' פ"א דשקלים דצריך שיהיו הקרבנות משל צבור דאין ק"צ בא משל יחיד ופקע שמו ולכך לא מצטרף וע' מש"כ בזה בח"א. עכ"פ הם ב' דברים הממון והקדושה ושייך בו יאוש וזה ר"ל הגמ' ב"ק דף ס"ח וכ"ו גבי צנועין ולא אמרינן כל היכא דאיתא ברשות הבעלים כמו דאמרינן שם דף ס"ו ע"ב גבי קרבן וע"ז אמר בדף ס"ט ע"ב די"ל דלא אזלינן כלל בתר הממון רק בתר הקדושה וגבי מעש"ש כיון דהוא קרא שם מוסיף חומש וגבי כרם רבעי אף דהוא קדוש מאליו מ"מ אזלינן ג"כ בתר קדושה ולא בתר ממונות וראיה ממה דמבואר בירוש' פ"ה דמעש"ש דגם בשביעית צריך להוסיף עליו חומש אף דאז לית בו דין ממונות וע"כ משום דרחמנא אוקמה ברשותיה כמש"כ:

גם באמת נ' דאף לדידן דקי"ל נטע רבעי מ"מ יש נ"מ בין כרם רבעי לנטע רבעי דגבי כרם רבעי יש עליו מצוה או לפדותו או להוליכו לירוש' ולכך גם בשביעית זה החיוב לא פקע ממנו וא"כ יש עליו שם בעלים כמו גבי הקדש כע' דמבואר בירוש' פ"א דמעש' דלא יצא מידי הבעלים משום דאומרים לו פדה אתה ראשון משא"כ בנטע רבעי אז רק אם ירצה לאכול אסור או עד שיפדהו או עד שיוליכו לירושלים ובל"ז לא דאין עליו חיוב וא"כ לפ"ז בשביעית י"ל דא"צ להוסיף עליו חומש ובזה א"ש דעל כרם רבעי מבואר בירוש' הנ"ל דב"ה ס"ל דאף בשביעית צריך להוסיף חומש ובמ"ה שם נקט ובשביעית פודהו בשויו וכבר נדחקו בזה הר"ש ורבינו ז"ל שם:

אך נ"ל דשם קאי אנטע רבעי ושם ר"ל דבנטע רבעי בשביעית לד"ה א"צ חומש וע' בספר תמים דעים להראב"ד ז"ל דמשמע שם שיש חילוק בזה בין נטע רבעי לכרם רבעי לענין חיוב הפדיה וע' ביצה דף ה' ע"ב וכ"מ דמוכח שם דיכול להפקיר כרם רבעי אך שם קאי לר' אליעזר דהוא מתלמידי ב"ש וס"ל דממון הדיוט הוא והא דמבואר במ"ה פ"ה דמעש"ש דיכול להפקירו י"ל דמיירי ג"כ כדאוקמא בקדושין דף נ"ד בסמדר או כגון שגדל מקרקע הפקר:

אך זה יהיה תליא בהך דראב"י הובא בסוטה דף מ"ג ע"ב דבעי דוקא אשר נטע ולא עלה מאליו אך זה רק למ"ד כרם רבעי וכ"כ בזה בח"א בהל' מא"ס ולכך עי"ל ג"כ דשוב מקרי שבא על ידו ולכך חייב חומש. אך י"ל דהא דפחות משליש או קודם גמר גם דיעבד לא הוי תרומה זה רק בהני דצריך שיהיו כולם נגמרים אבל גבי מינים דדי אם ביכר אחד מהם ונעשה עונת המעש' בכולם שפיר י"ל דבדיעבד אם קרא עליהם שם תרומה קודם הזמן שפיר חל וע' מש"כ הר"ש בחלה פ"ב גבי קמח אם עירב עם העיסה. ולכך נקט רבינו כאן רק תבואה וזיתים ולא שאר פירות קודם עונתם למעש' המבואר במשנה דשם י"ל דדיעבד מהני וכבר הארכתי בזה בח"ג ולעיל גבי שמן זית שלא הביא שליש דמוכח דחייב במעש' וע' לק' בפ"ב מהל' מעש' דהשיעור הוא לשי' רבינו שיעשה שמן אחד מ"ט כפי מה שראוי לעשות וע"ש בהשג' ובפ"ה מהל' שמיטה הט"ז מפרש כפי' השג':

וכן ג"כ לשי' רש"י ב"מ דף ק"ה ע"א מבואר דזיתים אם עושין ט"ז לוג שמן לכור מטמא טומ"א ומ"מ השמן שלהם אינו מכשיר לפי שי' הר"א ז"ל דבעי לוג לסאה ואז מקרי הביא שליש ומ"מ י"ל דאין הזיתים חייבין במעש' לשי' רש"י וכמו פני תאנים דעוקצין פ"ג הנ"ל דאף דמטמאין טומ"א מ"מ פטורין מן המעש' ואפשר לחלק בין זיתי כבש דאז די שיהיו ראוין לעשות שמן חלק א' מט' משא"כ בזיתי שמן דאז אזלינן בתר השמן ודוקא שליש וכמש"כ בהל' שמיטה הנ"ל ובזה י"ל הך דתרומות פ"א גבי זיתים על השמן דאינו תרומה וע"ש בירוש' דהק' מהך דעדיות אך י"ל דשם איירי דלענין עצמן הביאו שליש ולענין השמן לא הביאו שליש ולכך מזית על שמן לא הוי תרומה:

[מקונטרס ההשלמה: השמטה

למ"ש בהך דב"ק דף ס"ט ע"ב מה דמוסיף חומש על מע"ש אם משום דהממון הוא שלו או דהקדושה הוא שלו וכן נ"מ להך דמבואר בקדושין דכ"ד ע"ש בגירסת התוס' דאשה א"צ להוסיף חומש על מע"ש שלה איך הדין לפי מ"ש בהך דיבמות דף פ"ו ע"א דנשואה בת ישראל נותנת רשות לתרום ר"ל בגדר עצם לא מחמת שליחות ואם קראה שם למע"ש של בעלה ואח"כ פדתה אם צריכה להוסיף חומש ועי' תוס' גיטין דף ס"ה ע"א ד"ה ופדו ושם בשיטת גמ' דילן בקדושין דף נ"ד ע"ב דאין יכולים ליתן המע"ש במתנה ע"כ המעות נתן להם ומ"מ אין מועיל הפדיון אם לא שיזכה הבעלים ע"ש בתוס' ועי' תמורה דף י' ע"א גבי הך דמתכפר עושה תמורה וע"ש בתוס' דף ז' ע"ב ד"ה שאין דגם המקדיש מימר אך באמת כך דכ"כ במ"א דזהו שני דינים דשותפים וציבור אין ממירים וקרבן של צבור ושל שותפים אין ממירים עי' תמורה דף י"ג דקאי על הם עצמם ודף י"ד קאי על קרבנם ועי' זבחים דף ו' ושם ר"ל בגדר קרבן וכן במה

דאמר שם גבי מנחה ומביא שם קרא דנפש ע"ש בתוס' דילפינן מן קרבנו אך באמת זה שני דינים אחד דאין יכולים להקדיש ולנדוב קרבן מנחה בשותפות והב' דמנחה של שותפות אינה קריבה ואמר בכאן קריבה ומחמת נפש וכמ"ש התוס' סוטה דף כ"ג ע"א אבל אם אמר הרי עלי מנחה ומת דלדידן דקי"ל שיעבודא דאורייתא חייבים היורשים י"ל דאז אם יש לו ב' בנים אינם יכולים להקדישה ועי' תוס' מנחות דף צ"ג ע"א. עכ"פ שם קאי מחמת קרבן של שותפות וכן בתוספ' תמורה פ"א מחלק לה לשני דינים ונ"מ דאף אם השותפים אמרו כל הרוצה להמיר יבוא וימיר אף דזה לא בגדר שליחות כמ"ש במ"א ודלא כשיטת התוס' תמור' דף ב' ע"ב וכן במקדיש לשיטת התוס' דף ז' ע"ב וכן הוא שיטת רבינו בפ"א מהל' תמורה ה"ד מ"מ א"א להמיר דהקרבן הוא של שותפות זהו כונת הגמ' שם ומ"ש רבינו בה"א ואחד מן השותפים שהמיר ולכאורה זה קאי אשותף בהקרבן ואמאי הא תמורה בחצי לא מהני ע"ש בה' י"ט ותוס' שם דף כ"ו אך י"ל כגון דהשני אמר כל הרוצה להמיר כו' או דר"ל דהבהמות חולין הוה בשותפות אך שם לא מהני הך כל הרוצה דזה הוה בגדר שליח ובתמורה לא מהני שליחות כמבואר בירוש' רפ"ב דקדושין וכ"כ בזה במ"א בח"א בהל' לולב ע"ש:

חתימה

הדפסתי ב' הקונטרסים השלמה לח"ד בעבור שאחד ע"י עצת מרמה לא בהתר כמ"ש רבינו בפה"מ פ"ה דתמורה העלים לעצמו כמה בויגן כת"י מהח"ד לכן הדפסתי ועוד יש כמה דברים אשר אי"ה בחלקים הבאים אדפיסם ומאן דעקיץ לעקצי' עקרבא בכורות דף ל"א ע"ב ע"ש ועיין נדרים דף מ"א דא"י לשוט בנהר ועיין ברכות דף נ"ח ע"ב אי לאו עיקצי דעקרבא דמנחא בנהר כו' ע"ש וזה מה דמבואר בפ' האזינו הלוא ראש פתנים אכזר כו' כמוס עמדי וזה ראש של עה"ר המונח במערת המכפלה כידוע וזה מה דמבואר ע"ז דף י' ע"א שאין להם כתב כו' דלקחו מאחרים ע"ש בתוס' ואם ישוב ירפא ובגדר נהר יוצק יסודם דחגיגה דף י"ד ע"א ובמ"ש רבינו בסוף הל' מקואות יטהר עצמו במי הדעת ולא יחרוך צייד הרמאי עירובין דף נ"ה וע"ז דף י"ט: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

הלכה יא

וכן ההפקר כו'. **והנה** אם הפקיר קודם שהביאו שליש וזכה קודם שהביאו שליש זה ודאי חיוב ואם היה הפקר בשעת הבאת שליש ואח"כ זכה בהם וגדל עוד מבואר בירוש' פ"ה דמעש' ה"ד דתליא בפלוגתא דר"ע ורבנן שם ובפאה ובחולין דף קל"ו ע"א ואנן פסקינן דאזלינן בתר שליש הראשון ואם הפקיר אחר הבאת שליש הנה מלשון הירוש'

פ"א דמעש' הובא לק' בהי"ב מוכח דזה פטור ממעש' דא"א לאמר דהך הפקיר קמה ר"ל עד שלא הביא שליש וזכה בה אחר שהביא שליש דהא זה גם בהקדש פטור כמבואר כאן בהל' מעש' פ"ב ה"ח ובירוש' פ"א דמעש' ה"א וכבר הארכתי בזה בהל' מת"ע בח"ג ונ"מ ג"כ אם זכה גם בהשדה או רק בהקמה ע' תוס' תמורה דף ו' ע"א ובירוש' פ"א דקדושין וכ"כ בזה. אך זה ודאי אם הפקיר אחר שליש וחזר וזכה בה ואח"כ נתוסף אחר שזכה בה הני ודאי חייבין במעש' וזה באמת החילוק מה דמבואר בירוש' פ"א דקדושין גבי נכסי הגר שמת דהמחזיק בקרקע חייב בכל ומחזיק בקמה פטור מן המעש' וכ"כ בזה בח"ב ובח"ג:

אך באמת ר"ל כך דמיירי שמת הגר לאחר שהביא שליש וזכה בה ואח"כ נתוסף אם החזיק בקרקע חייב על מה שנתוסף ואם החזיק רק בקמה גם התוספת פטור מן המעש' דגדיל בקרקע של הפקר וכן ר"ל בהך דמבואר בירוש' פ"א דמעש' בזכה בשדה הפקר ובגדוליה ר"ל שהפקירה לאחר שהביאה שליש וזכה בשניהם וקאי אמה שנתוסף אח"כ דחייב במעשר וכ"כ בזה במק"א דהמחזיק בנכסי הגר עדיף מזוכה מן ההפקר משום דזה הוי גדר יורש כמבואר בעירובין דף ע' ע"ב ע"ש בתוס' דכל מי שמחזיק בהם הוא היורש שלו ומ"מ לית ביה דין מצוה לקיים דברי המת ע' תוס' גיטין דף י"ג וב"ב דף קמ"ט כיון דמ"מ הירושה לא באה מכחו רק מכח חזקה:

ונ"מ ג"כ אי יש שנוי רשות גבי מחזיק בנכסי הגר דלא שייך ביה רשות יורש כרשות לוקח וע' במש"כ ה"ה ז"ל פ"ב מהל' זכיה דגר שהיה חייב מעות ומת לא פקע החוב והמחזיק צריך לשלם ע"ש ואם ר"ל משום שא"י להחזיק או משום דגובה ממנו וע' גיטין דף נ' ע"ב גבי שטר פקדתא אי שייך שם הך דין דאין גובין מנכסים משועבדים במקום כו' ור"ל כך דע"י דין בלא פעולה א"א להפקיע זכות שיש לאחר וכמש"כ רבינו בהל' זכיה פי"ב הי"א גבי נכסי לך ואחריך לפלוני דאין ב"ד יכולין להגבות לבע"ח מנכסים של אחריך וכ"כ בזה במק"א:

ובזה י"ל ג"כ מה דמבואר פ"ז דכלאים דאם זרע כרם בשביעית אינו אוסר מחמת דאינו שלו ואמאי הא הגפנים בעצמן אינן הפקר ע"ש בר"ש וא"כ יאסרו הפירות מחמת שבאו מגפני איסור וכע' שהק' בירוש' שם גבי סכך והעביר הסכך דגדל מתוך איסור וע"כ צ"ל דא"א שיאסר ממילא דבר שהדין הפקיעו וכע' מה דס"ל לרבינו בהל' נדרים על הך דנדרים דף מ"ו דלאחר שחלקו השותפים מותר בחלקו דא"א להפקע ממונו וע' ב"ב דף קל"ג הוא אפסקיה ורחמנא אמר אין לה הפסק ותמורה דף כ"ה ע"א דברי הרב ודברי התלמיד ולכך ג"כ פסקינן דהך דסנהדרין דף קי"ב דעיסה של עיה"נ אסורה ובהמה

מותרת ע"ש וע' ביצה דף ל"ז ע"ב ודף ל"ח ע"ב גבי תחומין והוא ג"כ משו"ז דכיון דרחמנא לא אסרה רק שללה א"א שיאסר עי"ז שלל אחרים:

וכן גבי תחומין זה תליא אם הוא רק דבר התלוי בממון וכדמבואר בירוש' שם ובפ"ב דמעש"ש דתחומין עשו אותן כמידת הדין ר"ל בגדר ממונות לבד או יש בו גם גדר איסור וזהו דמביא בביצה דף ל"ח ראיה מר' יוחנן ב"נ דחפצי הפקר קונין שביתה חזינן דלא תליא בבעלים וה"נ כן משא"כ בבהמה דכ"כ בזה לע' דבהמת עיה"נ לאחר שחיטה פקע ממנה שם עיה"נ דפנים חדשות בא לכאן וכששימש מעשה עץ שימש כע' דאמרינן בחולין דף קכ"ט ע"א והבשר אסור רק משום שבא מבהמה אסורה ולכך הכל אסור ונ"מ די"ל דאף דמבואר בתוספ' דקדושין פ"ג דעיה"נ תפסי דמיהם כמו ע"ז וכן אפרן אסור כמבואר חולין דף פ"ט בזה י"ל דאין הדין כן אך אפרן אסור מחמת דהוי נקברין:

ובזה א"ש הך דע"ז דף מ"ד מה דגבי שריפה לא חיישינן לזבל ע"ש בתוס' דף מ"ג ע"ב אך כיון דנשרפו שוב לא נשאר עליהם רק אה"נ ולא דין ע"ז ובשאר אה"נ לא חיישינן כמש"כ התוס' שם ופסחים דף כ"ח דע"ז לא שייך הך לאו דלא ידבק ואף דמע"ז דף ס"ב ע"ב גבי חטא לכא' מבואר להיפך התם שאני דעיקר האיסור שלהם הוא מחמת היין נסך והיין נסך לא נתבער וכה"ג מבואר בתמורה דף י"ח ע"ב גבי ולד ע"ש וע' ע"ז שם דף מ"ב גבי עיקר ע"ז קיימת וזה ר"ל ג"כ הך דשם דף מ"ה ע"ב דגדועי ע"ז קודמין לכבוש א"י וכבוש א"י קודם לבעור משום די"ל ג"כ דאח"כ פקע מהם שם ע"ז ובאה"נ של עכו"ם אין עליו החיוב לבערו וע' תוס' סנהדרין דף פ' ע"א דאין ב"ד נזקקין להרוג אה"נ:

וכן יהיה נ"מ לדם של בהמת עיה"נ דשל שוה"נ אסור כמבואר במכילתא וכ"כ בזה ובמק"א אבאר זה. וע' תוס' מנחות דף נ"א ע"ב דנסכים אינו נוטל מנכסי הגר שמת וצ"ל הטעם דמ"ש מבע"ח דגובה וכ"כ בזה בח"ב בפ"א מהל' ערכין אי נכסים הוה חוב או גדר ממילא אך י"ל הטעם דגבי בע"ח כיון דגם הוא יכול לזכות בנכסי הגר לא פקע לגמרי רשותא מיניה ע' ב"ק דף מ"ט ע"ב כיון דשייכא ידה במקצת ושם דף י"ג ע"ב משמע קצת דאף בשל הפקר כ"ז שלא זכה בו יש עליו שעבוד משא"כ הקדש דשם לא שייך בו גדר זכיה לכך ע"י הפקר שמת הגר פקע השעבוד וע' בהך דזבחים דף ק"ג ע"א דממעט שם קרבן של גר שמת ואין לו יורשים דאין עורות לכהנים ע"ש ברש"י משום דאין לו בעלים וק' למ"ד שם דף ז' ע"ב דיש שנוי בעלים לאחר מיתה ורש"י מפ' שם דר"ל היורשים ולשי' רש"י צ"ל דגבי גר לא הוי היורשים שלו בגדר עצם ואף אם נימא דיכול לזכות בהקרבן ע' בנדרים דף ל"ו ע"א בר"ן גבי בהמה שנמצאת כו' ובנזיר דף י"ב גבי קנים וכ"כ בזה במק"א:

וכן נ"מ למ"ד שעבודא דאור' א"כ אם מת הגר צריך להביא הקרבן מנכסיו וכ"כ בזה די"ל דאף למ"ד אין היורש סומך ע' מנחות דף צ"ג ובזבחים דף ה' ע"ב וברפ"ק דערכין ותמורה זה רק בשהניח האב הקרבן אבל אם הניח נכסים וצריך להפריש מחמת שעבודא דאור' שם שפיר י"ל דגם היורש סומך וכה"ג גבי המחזיק בנכסי הגר י"ל דהוא אינו סומך ולכך בתו"כ פ' ויקרא פרשה י"ג פי"ז ממעט שם גבי סמיכה קרבנו ולא הגר משום דיורש אינו סומך ור"ל כה"ג ובזה י"ל ג"כ משה"ק התוס' מנחות דף ס"א ע"ב ד"ה אין דל"ל קרא לרבות גרים גבי תנופה:

אך ר"ל כה"ג וגבייהו אם שחט שלא לשמן שפיר עולה וא"צ להפריש אחרת וע' בתוספ' פי"א דקרבנות דאמר שם דגם של נשים ועבדים ס"ל לר' יוסי בר' יהודה דאין עורם לכהנים ונ' דר"ל כגון אשה שמתה והניחה קרבן וירשה בעלה ואף דהוא יורשה מ"מ כיון שאינה יורשה מחמת קורבה לא שייך בה בעלים וע' מש"כ התוס' ב"מ דף ל"ד ע"ב גבי כופל דנ"מ בין ירושת הבעל לירושת הבנים וכן נ"מ גבי מעש"ש אם ירש את אשתו ע' זבחים דף ו' וקדושין דף כ"ד ע"א כיון דהאישה א"צ ליתן חומש אם הוא צריך ליתן חומש וע' תוס' ב"ב דף מ"ט ע"ב ודף קי"ב ע"א וכן גבי עבדים ר"ל כגון דאקני ליה אחר ע"מ שאין לרבו רשות ומת העבד דשוב הוי כזוכה מן ההפקר אך לפי שיטת התוס' פסחים דף ס"א ע"א נ' דשנוי בעלים לאחר מיתה ר"ל אמת עצמו וא"כ מ"ש גבי גר שמת דמקרי אין לו בעלים וצ"ל דרק היכא דיש לו יורשים אז שייך שם המת וכה"ג כ"כ בח"ג בהל' כלאים פ"ט. עכ"פ זה לא מקרי ירושה בעצם וא"כ י"ל דהוי שפיר שנוי רשות:

אבל הזורע שדה הפקר חייב כו'. כ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין פ"ו ה"ל דלא אמרינן דכיון דחבריה לשדה של הפקר והשדה לא קנה כמבואר ב"ב דף נ"ד ע"א יהיו גם הזרעים הפקר כמו שי' הראשונ' הביא' ה"ה בהל' זכיה פ"ב ה"ט גבי פלטרין וע' בהך מחלוקת דיומא דף י"ב ע"א ומגילה דף כ"ו ע"א אי משכירין בתים ומיטות בירושלים אף דהבתים והמטות הם שלהם וע"ש בתוס' ד"ה אף ובירוש' פ"ג דמעש"ש דבתים של ירושלים אינן קובעין למעש' לפי שהם של כל ישראל וא"כ מוכח דהיכא דחברינהו לדבר שאינו שלו גם הבית אינו שלו וע' ב"ק דף פ"ב ע"ב גבי ירושלים ובהך דמכות דף י"ג ע"א במחלוקת אם הרוצחים מעלין שכר ללוים. ובאמת מדברי הירוש' פ"א דערלה ה"ב גבי הנוטה לרבים נ' דס"ל דבזה פליגי ר' יהודה ורבנן אי בטלינהו לגבי ארעא או לא וע' מנחות דף ס"ט בהני בעיאי דשם אי בטלינהו לארעא ע"י זריעה ומה שנקלט אח"כ זה נעשה מאליו ובשבת דף מ"ה ע"א ול"ד לבנין דחבריה בידים:

הלכה יב

הפקיר קמה כו' ה"ז תרומה כו'. והנה אם תרם ממנו על דבר שחייב בתרומה אי גם זה מקרי מן הפטור על החיוב כיון דאינו מחויב אף דחל עליו שם תרומה וע' ירוש' פ"ב דמגילה ה"ג דבן כרך מוציא את בן עיר בי"ד אף שכעת עדיין אינו בן חיוב כיון דבדיעבד יצא וע' בהך דכריתות דף כ"ז ע"ב דמי שהביא מעות לקנו ואח"כ העני דהו"א דצריך להביא עשירית האיפה ממעות אחרות והנך מעות יפלו לנדבה ואף דהא קי"ל דעני שהביא קרבן עשיר יצא ואמאי ליתי קן שכבר הפריש וע"כ צ"ל שא"א שהמעות שהפריש בזמן שהיה חייב יביא כעת כשהוא פטור מזה וה"נ כן להיפך וע' בדברי רבינו בהל' ק"פ פ"ה ה"ז דאף דקטן שהגדיל חייב לעשות פסח שני מ"מ אם עשה בראשון פטור ואף דעליו ליכא חובה ושם איירו כגון שהקטן היה אחד מבני חבורה כע' הך דסוכה דף מ"ה ע"ב ובדברי רבינו בהל' ק"פ פ"ב ה"ג ד' אבל היכא דהוי בגדר שה לבית אב אף אם נימא דהוא דאור' מ"מ א"ל שם בן חבורה וע' ירוש' פ"ה דפסחים ה"ד במד"א שם הדא אמרה שהקטן יש לו מנין לפסול ר"ל אם שחטו לשמו היכא דהוי שלא מן המנויין וכן נ"מ היכא דע"י הקטן יתמעט מכזית לכאו"א דאם הוא בגדר מנוי אז ממעט ואם הוא בגדר שה לבית אבות אינו ממעט:

וזה ר"ל הך דפסחים דף פ"ט וגיטין דף כ"ה גבי הריני שוחט ע"מ כו' ר"ל שהוא שוחט עליו שיהא ממונה עמו ולא בגדר שה לבית אבות וא"כ שום אין נ"מ דבל"ז היה אוכל עמו ולכך שפיר אמרינן ברירה זה ר"ל הגמ' בגיטין שם ובנדרים דף ל"ו ור"ל דהך שה לבית אבות אי מה"ת צריך שיחשוב עליהם או ממילא כן ולא מהני אף אם יחשוב שלא לשחוט עליהם ולכך מבואר בפסחים דף פ"ח דלא מהני מחאתם. והנה בגמ' שם מבואר דאף אם הם שחטו תחלה ואח"כ שחט הוא יוצאין בשל אביהם ורבינו בהל' ק"פ פ"ב נקט לה איפכא ור"ל כך אם הם שחטו תחילה אז אף דאוכלים משל אביהם ומשל רבם מ"מ לא הוי בגדר מנוי רק בגדר שה לבית אבות ונ"מ דאם אח"כ נשתחרר העבד והגדיל הקטן צריך לעשות פסח ב' אם משלו אינו יוצא כיון דרבו ואביו הקפיד עליו ובשל רבו ואביו הוה רק בגדר שה לבית אבות ולא בגדר מנוי וכמו דמבואר בנזיר דף כ"ח ע"ב אי מהני מחאה שלהם:

אך ע"ש בתוס' דלא מהני מחאה רק מתחילה וע"ש בירוש' בנזיר ולכך אם שחט עליו אביו ואח"כ שחט הוא כגי' רבינו אז אף אם אח"כ הגדיל או נשתחרר א"צ לעשות פסח שני והוי בכלל מנוי ולא בכלל שה לבית אבות אך נ"מ אם לא שמע כלל או שמע ושתק ואח"כ מיחה דאל"כ איך מבואר בדברי רבינו בהל' ק"פ ה"י דאם שחטו הם אחר ששחט

הוא מהני מחאתם וע' ב"ב דף קל"ח ע"א וחולין דף ל"ט ע"ב גבי הוכיח סופו על תחלתו ושם קאי גם על אמה העבריה אף דע"כ היא קטנה ומהני המעשה שלה ע' חולין דף י"ג ולק' בהל' ק"פ אבאר זה. עכ"פ חזינן דאף היכא דלא היה חייב בק"פ אם הביא ק"פ נפטר וזה כוונת הירוש' פ"ח דפסחים ה"א דלכך בפסח אדם שוחט שלא מדעתו משום דמהני מה ששוחט על בניו הקטנים לענין שאם יגדיל ר"ל בין פסח ראשון לפסח שני יפטור חזינן דמועלת אף לדבר מה"ת אך זה יהיה נ"מ אם הגדיל בלילה קודם אכילת הפסח אם יכול לאכול מפסח ששחט עליו אביו בגדר שה לבית אבות:

ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דפסחים דף צ"ג מה נקרא דרך רחוקה אם כל זמן אכילה או כל זמן הקרבה ור"ל אי כיון שעשה הפסח כבר נגמרה פעולתו דקי"ל אכילת פסחים לא מעכבא ורק יש עליו מצוה לאכול מפסחו או דהוא נמשך כ"ז אכילה וע' ביבמות דף ע"א גבי זכרים ועבדים דמילתם מעכבת גם באכילת הפסח והא דלא מוקי שם כשי' הירוש' שם דבליל ח' שפיר יש עליו שם ערלות צ"ל משום דאז א"א לשחוט עליו הפסח דהא ידעינן בודאי שבלילה יהיה ערל ויהיה מעכב לאכילת הפסח ואז א"א למולו הרי חזינן דערלות של זמן אכילת הפסח מעכבת גם לשחיטה אף אם לא היה לן קרא דגם לענין אכילה מעכב וא"כ חזינן דהוה דבר נמשך וא"כ ודאי דאם הביא אז ב' שערות דאסור לאכול מפסחו וא"כ יש בזה חשש כשוחט שלא למנויו דאגלאי מילתא למפרע דלא היה בר מנוי וא"כ לפ"ז קטן ביומא דמשלם זמניה צריך לעשות כמו הך דמבואר בנזיר דף כ"ט ע"ב גבי הך דר' חנינא ובדרושים הארכתי בזה. וא"כ נמצא לפ"ז דגם פטור כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב וה"נ גבי תרומה כן וע' במה דס"ל לרבינו בהל' מילה פ"ג ה"ח דמשוך יש עליו שם מפר ברית אף לדידן דס"ל דמשוך לא הוי ערל ודלא כמש"כ התוס' יבמות דף ע"ב ע"א ד"ה מדבריהם והטעם משום דס"ל דמצות מילה הוא מקיים כ"ז שהוא מהול ע' תוס' שבת דף קל"א וכ"כ בזה בח"א ומשוך מבטל זאת המצוה ממנו אף דאין עליו שם ערל ולכך אוכל בתרומה וגרע טפי דלא מהני כלל מה שימול אח"כ כע' הך דב"מ דף כ"ו ע"ב דכיון דאינו ערל מה מועלת בו המילה וע' בכורות דף ג' ע"ב גבי הך דרב מרי בר רחל דלא מהני מה שנהג בהם קדושה כיון דבעצם אינם קדושים ונ"מ לפ"ז לפמש"כ התוס' ע"ז דף כ"ז ע"א ד"ה א"ב לחלק שם בין מומר לענין כתיבת תפלין למומר לענין מילה ור"ל משום דכ"כ בזה בח"א דעליו רק מוטל שיהיה מהול וזה נעשה ממילא ע"י שמל עצמו וא"כ זה לא מקרי שאינו בן שמירת ברית דמה שאינו עושה לא זה הוא הפעולה שהוא מוזהר רק גרם ולכך יכול למול אך לשי' רבינו גבי משוך דמבטל ממנו הפעולה שאינו מהול אף דלא הוה ערל י"ל דהוה

בגדר מומר וע' ירוש' ביבמות שם ומש"כ התוס' ביבמות דף ע"ב ע"א על הך דשבועות דף י"ג דמיירי דלא מל כלל שם ר"ל דהיינו שנולד מהול ואח"כ משך עצמו דאז מצות מילה לא היתה בו ורק שלא היה ערל ועכשיו נתבטל זה:

וכן יהיה נ"מ למ"ד בב"ב דף קכ"ז ע"א דטומטום שנקרע אינו נמול לשמונה ע"ש ברשב"ם דכ' לענין לדחות שבת ומשמע דבל"ז צריך להמתין עד שמונה רק דלא הוי גדר זמן אלא שלא יהיה ערל ולכך לא דחי שבת אך באמת י"ל כמו הך דשבת דף קל"ה דיכול למולו תיכף שנקרע וע' ביבמות דף ע"א ע"ב במה דמוקי כגון טומטום שנקרע וי"ל דמיירי כגון תוך ח' וכהך דב"ב הנ"ל וא"ש מה שהביאו ראיה התוס' דף ע' ע"א ד"ה הערל דאינו מוטל החיוב לקרוע וע' תוס' פסחים דף כ"ח ע"ב די"ל דכיון דתוך ח' הוא אף דאם נקרע יש עליו שם ערל א"צ לקרוע משום זה משא"כ לאחר ח' ולדידן דס"ל דגם טומטום שנקרע נימול לח' ואז הוי בגדר חיוב שימול שפיר מוטל החיוב עלינו לקורעו ונ"מ דמילה כה"ג י"ל דלכ"ע כשרה בבן נח כיון דאין עליו מצות הפעולה רק מה שנפעל וע' במנחות דף מ"ב בהך מחלוקת דציצית דפליגי כה"ג ובתוס' שבת דף כ"ה ע"ב וכ"כ בזה במק"א:

ונ"מ ג"כ להטפת דם ברית דנולד מהול דזה לכ"ע לא מהני ע"י בן נח דשם המצוה רק הפעולה ולא הנפעל דאינו פועל כלום וכן גבי בני קטורה לשי' רבינו דאף דצריכין למול מה"ת מ"מ הוי ערלים ובהם המצוה רק הפועל ולא הפעולה והם יכולין להטיף דם ברית לנולד מהול דעליו לא הוה רק הפעולה ולא הנפעל ובזה א"ש מש"כ התוס' ביבמות דף ע"א גבי הך דנדרים ולשון בנ"א דנ"מ אם הם ערלים או אינם מולים וכ"כ בזה בפי"א מהל' נדרים בח"ב ולק' אבאר זה. וכ"כ בזה במק"א מה דמבואר בירוש' דנזיר פ"ט גבי עבד בנזירות דאם נהג נזירותו והשלים בשעה שהיה עבד אף דהרב היה יכול למחות מ"מ עלתה לו הנזירות וע' מש"כ בזה בח"ב וע' בנזיר דף י"ג ע"א בהך בעיא דשם גבי הפילה אשתו והפריש קרבן וחזרה וילדה אם הוה הפרשה ואף דהא בעי שיקדים נדרו לקרבנו וכאן פטור עפ"י דין מ"מ כיון שיש בו ספק מקרי שעדיין יש בו צד חיוב ומהני הפרשה או לא:

וכן יהיה נ"מ למה דמבואר במכות דף כ"ב ע"ב דאם אמדוהו שיכול לקבל מ' ואח"כ אמדוהו שאינו יכול לקבל משמע שם דפטור לגמרי כיון דכל האומד א"א לקיים וחצי אומד לא שייך לאמר לעשות ע' ערכין דף ז' ע"ב ושם דף י"ח ע"א גבי הך מחלוקת דר"מ ורבנן אם יכול ליתן פחות ממה שקצבה התורה:

אך יהיה נ"מ כך דהיכא דאמדוהו לכ' דאז עפ"י דין אין מלקין אותו אלא י"ח דבעינן

שיהא ראוי להשתלש ואח"כ אמדוהו שא"י לקבל רק י"ח אי זה הוה כמו אומד אחר ונפטר לגמרי או כיון דלא מהני האומד לשום נ"מ בינו לבין אומד הראשון אין שם אומד שני עליו כלל ובאמת מלשון המשנה במכות שם משמע דאינו חל גדר אומד כלל על שאינו ראוי להשתלש אך מלשון הברייתא סנהדרין דף י' משמע דשפיר הוה אומד רק דצריך ליתן לו פחות וא"כ י"ל דמקרי נשתנה האומד גם בזה ויפטר לגמרי וע' תוס' סנהדרין דף פ"א מש"כ שם גבי כיפה דא"א לתת התראה למלקות ולכיפה כיון דזה א"א עפ"י דין לעשות שניהם וגם נ' דזה תליא בהני לישני דב"ק דף פ"ו גבי עבדים אי שייך לשום בהם בושת אף דשומא הוה גדר דין וכיון דבהם לא שייך זה הדין של בושת כלל מה מהני השומא ומ"מ ס"ל לחד לישנא דשייך ביה גדר שומא וה"נ כן וע' ב"ק שם דף פ"ד דשמין אף דאין דנין אותו בבבל אך שם יש נ"מ לענין תפיסה:

והנה בכריתות דף י"א ע"א ע"ש ברש"י מבואר דהך קרא דבקרת הוא לע"ז שלא יאמדו אותו רק למכות הראויות להשתלש ואם אמדו אותו ביותר לא קיימו שליחותם וע' ב"ק דף קט"ז ע"ב גבי עביד שליח שליחותיה וכיוצא בזה פי' רבינו הך דכתובות דף צ"ח ובכורות דף ס"א דדבר שעושין אותו רק באומד היכא דטעה לא בטיל משום דאומר מה אני יכול לעשות כך הוא האומד שלי וכן נ"מ במה דס"ל לרבינו בהל' רוצח פ"ה ה"ו דהך שליח ב"ד ר"ל אם הכה בע"ד הנמנה לילך לב"ד וע"ז קאי הך ברשות קעביד:

וכן ר"ל בהך דסנהדרין דף פ"ה גבי בן מהו שיעשה שליח לאביו ר"ל ג"כ כה"ג לא על עצם המיתה ועצם המלקות וכן מה דמבואר דף ל"ב בכתובות גבי חובל שהותרה מכללא ר"ל כה"ג ולא על עצם המלקות דדבר שעצם מצוותו בכך לא נקרא הותרה מכללו וכ"כ בזה במק"א. וע' ב"ק דף כ"ח ע"א גבי שליח ב"ד ושלחה ידה ושם לא קאי אבושת וכשי' רש"י רק קאי על הכאה ואף במקום דהוא מסוכן כמבואר בספרי הובא בדברי רבינו פ"א מהל' רוצח ע"ש. והנה רבינו שם דייק שהרי הרגו בשעת עשיית המצוה ומה ר"ל אם ההכאה שמכה אותו הוא בשביל שאינו הולך לב"ד או הוה כמו כפייה שעי"ז ילך לב"ד וא"כ לא נתקיים הדבר שהרי הרגו אך מ"מ גבי השליח אין נ"מ דהוא עביד שליחותיה דכך ב"ד מצווין אותו לעשות וע' ב"ק דף ל'. מה דס"ל דיש נ"מ בין עשה ברשות ב"ד לדי"ל דחייב ובין עשה ברשות מצוה די"ל דפטור ובשבועות דף מ"ט ע"ב בהך מחלוקת אי שבועה שהדיינים משביעין אותו יש בה קרבן כיון דמצוים אותו לישבע ובירוש' שם אמר דמאן דפליג ס"ל דאף דמצווה להפיס זה רק על אמת ולא על שקר ונתבטל הצווי וחייב קרבן וה"נ כן:

וכה"ג כ"כ במק"א דלמה דחק הגמ' במכות דף ח' ע"ב גבי אב המכה את בנו דהוא עושה

ברשות ולא מוקי לה כגון מכה בנו הגדול כמבואר מו"ק דף י"ז ובקדושין דף ל' ברש"י שם וא"כ הוה שלא ברשות וצ"ל דכיון דהרגו שוב ליכא חשש דלא נתקיים ופטור מגלות. וזה תליא במה דמבואר בירוש' ר"ה פ"א ה"ג וספ"ח דיומא גבי יוה"כ מכפר אם לבסוף נתגלה דלא היה להם שעיר במה דמקשה שם ואין הקב"ה רואה את הנולד ובר"ה פ"ג גבי השמטת כספים מעכבת את היובל אף שזה לבסוף ובהך דיבמות דף ל"ה ע"ב אגלאי מילתא למפרע היכא דלא נעשית פעולה ואכמ"ל בזה. וע' בהך דערכין דף כ' ע"א מה דמבעי שם גבי אמדוהו מאליו אי יש עליו שם אומד ע"ש:

וכה"ג י"ל במש"כ התוס' כתובות דף ק"ח ע"א גבי הך דשוקל את שקלו דאף דפטור ע"פ הדין מליתן שקל מ"מ אם שקל אחר בשבילו הוה שקל וה"נ כן וברש"י ב"ק דף קט"ו ע"ב גבי כדי יין ושמן המשתברות דא"י לעשות אותן תרומה על מקום אחר משום דהוה הפקר ובהך מחלוקת דפסחים דף צ"ב ע"ב גבי דרך רחוקה אם שחט אי הורצה אף דפטור וירוש' חלה פ"ד ה"ה גבי שני קבין שהפריש חלתן ונתערבו דלר"ע דחל שם חלה מן קב נפטרו אף דאז לא הוה רק רשות ובמש"כ רבינו בפהמ"ש כאן פ"א ה"ה דלכך א"י לתרום מהם אף דיעבד משום גזה"כ ואמאי לא קאמר משום דהוה מן הפטור על החיוב וע"כ ר"ל כה"ג:

והנה שם אמר ג"כ היכא דלא נגמר וע"כ ר"ל כגון שהכניס הפירות שאינן גמורין במוץ דאז שוב לא יתחייב דאל"כ הא מבואר שם ספ"א דבדיעבד משאינו גמור על הגמור תרומתו תרומה וע' תו"י יומא דף י' דהק' כע"ז ורש"י נדה דף מ"ז ע"ב גבי חצירות דלכך אמרינן הלכה כדברי כולם להחמיר לענין שלא להפריש ומוכח שם דאף דיעבד לא מהני קודם שנכנס לחצר והוא תמוה לכא' וצ"ל כך דהנה כ"כ לעיל בפ"א דיש גבי תרומה ב' דברים תיקון האיסור וקדושה:

והנה אם תרם בשבלין אז לא שייך שם קדושה רק איסור וזהו כוונת רש"י בנדרים דף י"ח ע"ב ד"ה ואם של גורן דכ' שם דתרומה ומעשר בשבלין אסור ור"ל כך דהנה הרא"ש ות"י שם כ' בדף י"א דלכך תרומה לא הוה דבר הנדור משום דבא להתיר וא"כ לפ"ז בשבלין דעדיין לא נאסר למה לא מהני התפסה וע"כ דהתפסה לא מהני רק בדבר שיש בו קדושה וזה לא שייך רק אחר גמר דאז חל עליו שם קודש כמבואר בירוש' פ"ה דמעש"ש גבי בערתי הקודש דזה טבל ע"ש. וא"כ אף אם נימא דאם הפקיר קמה וחזר וזכה בה דאם הפריש תרומה מהני זה רק כגון שאחר שזכה בה קצר אותה וגמרה דאז שפיר חל אבל היכא דעדיין לא נגמרה אז אף אם עבר והפריש ממנה לא חל כלל משום דכאן א"א לחול גדר איסור על התרומה דמה איסור יש כאן. וכן יהיה נ"מ אי שייך לאמר גבי תרומה יש

יד ע' נדרים דף ו' ע"ב ובר"ה דף ד' דגבי בל תאחר לא חשיב רק מעשרות ע"ש בתוס' והטעם דע' בדברי רבינו ספ"ב מהל' חגיגה דגבי לוי יש לאו במשהה מעשרותיו מהך דהשמר לך פן כו' אבל בתרומה לכהנים לא שייך זה משום דכהנים יש להם בשר קדשים וא"כ לפ"ז י"ל דאין יד לתרומה וע"ש בת"י דף ב' ע"ב גבי שבועה אי יש שם יד ושם דף ח' ע"א ודף ט' ע"א ובנזיר דף ג' ע"ב ובשבועות דף ל"ו ע"א גבי הן הן כו' וע' בריטב"א נדרים שם:

אך באמת גבי תרומה אי הוי גדר קדושה ונדר שייך שפיר גדר יד ואם רק לתקן האיסור לא וע' תוספ' דדמאי פ"ז גבי אם הפריש אחד תו"מ ואמר אחר הריני כמה שאמר זה דחל וע' נדרים דף ט' ונזיר דף ב' ע"ב ודף ט' ע"א אם זה הוה כמו יד והנה באמת נ' דהך מחלוקת דמעש"ש פ"ג המובא בקדושין דף ו' ע"א גבי הך דהיה מדבר עמה על עסקי גיטה וקדושיה והנה לכא' הך בעיא דנדרים דף ו' גבי יש לקדושין יד תליא בזאת המחלוקת:

אך באמת נ' כך דכאן נקט לשון קדושיה ר"ל קדושי שטר ולא כסף כמו גט דעצם הדבר כבר נעשה רק לעשות הפעולה בה שתהיה מגורשת או מקודשת בזה הוה מחלוקת וקי"ל דאם היה מדבר עמה די בזה וכן משמע מלשון התוספ' קדושין בפ"ב דמתחלה נקט שם סלע וכאן נקט קדושיה וע' בירוש' גיטין פ"ז ה"ד גבי גרושתו אי נתן לה כסף ולא נתייחדה עמו כדי ביאה הוה מחלוקת דתנאי אך גמ' דילן לא ס"ל כן ומשום דגרושה הוה בגדר עסוקין באותו ענין ולכך בביאה אף סתם הוי קדושין וכן אם היא בביתו ס"ל לרבינו בפ"א מהל' גרושין דאם לאחר גרושין היא בביתו הוה כמו שהחזירה וכ"כ בזה לעיל ובח"א בהל' גרושין ובח"ג פ"ד מהל' מת"ע ע"ש:

ובאמת נ"ל דהא דהוה ס"ד בכתובות דף ע"ד דתנאי לא מהני בביאה משום המעשה ובאמת בתוספ' פ"ג דקדושין אמר שם כן הטעם וכן בירוש' בפ"ב שם ואח"כ בתוספ' שם מביא הך דין דדבר שא"א לקיימו ע"י שליח לא מהני ביה תנאי ור"ל כך דדבר שאפשר לקיימו ע"י שליח נמצא דהפעולה והפועלים ב' דברים אבל דבר שא"א לקיימו ע"י שליח הוה דבר אחד וא"כ כך דגבי חליצה כיון דהחולץ צריך שיחלץ ובלא החולץ אין עליו שם חליצה ועיקר פעולת היבם היא החלוצה או היבום והוא עצם אחד וכדקי"ל דכל שאינו עולה לחליצה אינו עולה ליבום דכל שהוא עצם א"א לחלק וע' בירוש' פ"ג דערלה ה"א גבי צבעו בקליפי אגוז של ערלה דאמר שם דל"ד להך דתרומות פ"ד דתאנים שחורות ולבנות מצטרפות ע"ש דהוה מחלוקת דתנאי משום דשם התואר אינו עצם הדבר רק סיבה וכל דבר שהוא סבה אם נתחלק אפשר שיתבטל ממנו והדבר תלוי בכמות ולא

באיכות וכמש"כ רבינו בספר המורה ח"א פע"ב הקדמה ה' משא"כ בצבע דאז זה הוה עצם ואינו מתחלק והוה איכות ואיכות הוה עצם והוה כע' דאמרינן בב"ק דף ק"י ע"ב התם הלכתא גמירא לה דתמות והוא תמוה דמ"מ נימא אדעתא דהכי וע"כ צריך לומר משום דזה הוה ממילא והדין הוא כך וגרע יותר מתנאי ומעשה בדבר אחד וע' בקדושין דף כ"ג ע"ב גבי ע"מ שאין לרבך רשות ע"ש ברא"ש ותמורה דף כ"ה ע"א דברי התלמיד כו' וזבחים דף ע"ה ע"ב גבי יפדה לי בכור כו' וב"ב דף קל"ג והא אפסקה וזהו ג"כ הגדר מש"כ רבינו בהל' אישות פי"ב ה"ט דכל היכא דכתיב משפט לא מהני ביה תנאי ר"ל דזה לא בגדר נושא הדין רק בגדר עצם הדין דהיינו לא נשפט רק משפט ועצם הדין א"א לשנות בשום אופן:

וכן ר"ל בהך דקדושין דף ז' במה דמק' שם ונפשטה קדושין בכוליה ותי' משום דעת אחרת ור"ל כך דכבר הארכתי בזה לעיל אם קדושין הוא משום קנין או זה רק דין דצריך שיהא כך וממילא הוה קדושין וזהו באמת כוונת הגמ' שם דף ג' למעוטי חליפין כו' ע"ש ברש"י ותוס' מה שדחקו בזה דהא באמת הוה כמו כסף אך באמת אין הפירוש כן רק דר"ל כך דהא כמו גבי חליפין אף אם נימא דמשיכה לא קני מ"מ כיון שמשך זה קנה השני את הדבר ה"נ נימא גבי קדושין דאף אם קדשה בדבר ולא נתן לה נימא להיפך דכיון דנתקדשה מיד קנתה הדבר שלו דכיון דאין הקדושין משום קנין רק דזה דין שאם לא תקנה דבר ע"י הקדושין אינה מקודשת וא"כ תתקדש ותקנה הדבר אף שלא נתן לה וכמו בגיטין דף ע"ח ע"ב דקרוב להההיא מקודשת אף דבשאר קנינים ל קנתה להמעות ותי' שם דכיון דהחפץ נקנה לה בתורת חליפין וזה יכול לעשות גם ע"י פחות משו"פ ואשה מפחות מש"פ לא מקניא נפשה פי' דאינה עושה את עצמה לפחות מש"פ וא"ש בזה מש"כ הר"ן ז"ל דף מ"ט ע"א בנדרים על הך דקדושין דף ו' ע"ב דבאמת למה אין אשה נקנית בחליפין והוא תמוה מהך דדף ג' אך לפמש"כ א"ש ע"כ הקדושין הם נעשים ע"י דין רק שהדין הוא כך דכ"ז שלא תקבל האשה עי"ז דבר חדש אינה מקודשת:

והנה קו' הגמ' שם דף ז' הוא לכאורה תמוה דאיך דמי למקדיש דבר שהנשמה תלויה בו דהתם עכ"פ חל על חצי וממילא נמשך משא"כ באשה אך ר"ל כך דבאמת מה דנפשט בחצי השני הוא לא מחמת פיו רק מחמת גזה"כ ונ"מ דאף דבכ"מ הקדש שוה מנה אסור לפדות בפרוטה מה"ת כמבואר בכ"מ זה רק החצי שהקדיש אבל החצי השני אז אם נעשה אח"כ בע"מ דיה בש"פ וכע' מש"כ הראב"ד ז"ל בפט"ו מהל' מעה"ק וכן אם נהנה אף דכ"כ במק"א די"ל דהא דצריך במעילה דוקא פרוטה אף ללקות זה רק אחר אבל המקדיש חייב בכ"ש דלא גרע מקונמות כמבואר שבועות דף כ"ב מ"מ על החצי האחר

לא שייך זה וא"כ חזינן דאף שפיו אינו פועל מ"מ הדין פועל ויהי' גבי קדושין ג"כ כן כיון דזה הוה רק דין ותי' דכיון דיש שם עוד צד לא רק מצד עצמו א"א שיתפשט. וכן כ"כ בזה לעיל גבי דין שמירה אם הוא ב' דברים או דבר אחד ע' תוס' ב"מ דף ל"ד ע"א גבי שואל אם התנה שיהא פטור אי מקני ליה כפילא וכן לענין תרומה אם כהן שאל בבעלים פרה אי יכול להאכילה בתרומה אי זה הפקעה בהשמירה עצמה או רק בחיובים וע' ב"ק דף ס"ב ע"א גבי מה דאמר נטירותא דכספא קבילת כו' ושם דף מ' גבי תורא שאילא מוכח דזה בגדר חיוב עצמיי ולא בגדר גזה"כ. עכ"פ היכא דהדבר הוא עצם לא מהני בו תנאי היכא דהעצם נשאר משא"כ בהך דנזיר דף י"א ע"א דשם הוה התנאי שיתבטל גם עצם הנזירות וממילא אינו נזיר וא"ש משה"ק שם התוס' והוה ס"ד דגם ביאה בקדושין הוא כן דהוא עצם האישות ואף דאם בעלה לשם זנות לאו כלום הוא אז לא מקרי ביאה כלל וכמו גבי חליצה דאף דבלא כוונה לא הוה חליצה כמבואר ביבמות דף ק"ב ע"ב שם ר"ל לא שלא תועיל החליצה רק דלא הוה חליצה וס"ד דגם בביאה כן וכמו גבי שכחה היכא דאינו מכוון לקצירה לגמר כמבואר בפאה ספ"ד גבי מעמר ומ"מ תנאי לא מהני שם כמבואר בספ"ה דשם הריני קוצר ע"מ מה שאני שוכח אני נוטל ר"ל דאם ישכח איזה דבר לא תהי הקצירה שלו קצירה וס"ד דגם ביאה כן וכשי' הירוש' רפי"ד דיבמות דקדושי ביאה קונין בחרש מה"ת ובקטן רק מטעם גזה"כ דאיש כמש"כ רש"י כתובות דף ע"ג וע' תוס' סנהדרין דף ס"ח ע"ב דמעשה ידיו קונה הקטן מה"ת ר"ל ג"כ דזה בגדר עצם ולא מחמת דין ונ"מ ג"כ אי לזה מהני היכא דאינו רוצה לקנות ע' תוס' ב"ק דף צ"ד ע"ב גבי שחור וצבעו אדום וב"ב דף נ"ד ובמק"א אבאר זה:

וכן גבי קנין חופה זה תליא ג"כ אם הוה דין או מחמת יחוד וכ"כ בזה במק"א במה דפליגי רבינו והתוס' אי נשואין בלא ביאה אי הוה כבעולה גמורה מה"ת לענין פסול ולענין קנס כמבואר בהל' איסו"ב פי"ח ובהל' אישות פ"י ובהל' נ"ב וכ"מ ותוס' גיטין דף פ"ה ע"א ד"ה חוץ מתרומתך דלא ס"ל כן וכתובות דף מ"ט ע"א ד"ה ואימא ושם דף ל"ה ע"ב וכ"מ ובמש"כ הבעהמ"א ז"ל בהך דב"ק דף ע' ע"ב גבי שנים אומרים בעל דסתם ג"כ מהני ובהך דיבמות דף כ"ט ע"ב דנקט שם ובעי מסירה לחופה ובכתובות דף מ"ח ע"ב סתם חצר דידיה כו' וכגי' הירוש' בהך דסנהדרין דף פ"ט ע"א דגרסתנו היא לרשות הבעל ולנשואין משמע דהוי שני דברים ובירוש' לא גריס כן וכן בגמ' דילן ובכתובות דף מ"ט וזה תליא בהך מחלוקת אי יש תנאי בחופה דיבמות דף ק"ז וכ"מ וע' מש"כ רבינו בהל' אישות פ"י עכ"פ הך דהיה מדבר קאי על שנתן לה שטר קדושין משא"כ בקדושי כסף דשם העצם והנפעל נעשים בב"א אז הוה בעיא דרב פפא בנדרים דף ו' ע"ב וע' מש"כ

בזה בח"ב בהל' ערכין פ"ז ה"ה דהך דקדושין דף ה' ע"ב גבי ידים שאינם מוכיחות שם קאי אאמירה דהוה בפועל ולא בהפעולה וכמו בנזיר דקי"ל דהוא איסור גברא וממילא הוא אסור בהדברים משא"כ בהך דנדרים דף ה' דשם קאי אלשון הכתוב בגט דהיינו אפעולה ולא אפועל ולכך מדמי לה לנדר דהוה איסור חפצא וע' במש"כ רש"י גיטין דף ל"ב ע"ב גבי חזרה מקדושין דכ' דהכסף לא בטיל דיכול לחזור ולקדש ומשמע שם דנשאר שם כסף קדושין עליו רק דעדיין אינה מקודשת דאל"כ פשיטא ודוחק לאמר דר"ל דא"צ ליטול הימנה ולחזור וליתן לה וכ"כ בזה בח"א בהל' אישות פ"ג ה"ח דהא דומיא דגט קאמר אך י"ל דר"ל כמש"כ רש"י בנזיר דף י"ז ע"א דלר"ל דאמר דלא חלה עליו נזירות בבה"ק מ"מ לכשיצא די בלשון גרוע כיון שכבר קיבל עליו וה"נ גבי הך קדושי כסף דדי אם אח"כ יקדש אותה בלשון גרוע:

וכן יהי' נ"מ אם אח"כ הוזלו הקדושין ויש בה שו"פ דידן אך לא של משה וכ"כ בזה בח"א בהל' שקלים ולעיל דלענין קנין שפיר י"ל דדי בפרוטה של עכשיו משא"כ בקדושין דזה גזה"כ דבעי שיהא כסף כמו בימי משה וזה רק היכא דצריך שיחול עליו שם כסף קדושין משא"כ כאן שכבר חל שם קדושין על הכסף שוב מהני אף אם אח"כ הוזל משל משה וכן ר"ל הך דקדושין דף י"ב שמא שו"פ במדי ור"ל דפרוטה של עכשיו שוה גם כאן או כיון דסברא וקבלה יכולה לאמר לדידי שוה לי וסברה וקבילה אך לשיעור תורה לא מהני זה ואמר דחיישינן שמא במקום אחר שוה שיעור תורה ומהני וע' יומא דף פ' ע"א גבי אוכל כזית חלב בזה"ז לענין שעורין ור"ל ג"כ כך ובירוש' פ"א דפאה ובזבחים דף ס"ב ע"ב דלא יפחות משל משה גבי מזבח ומנחות דף ע"ו ע"ב בתוס' גבי תודה ובכורות דף נ' ע"א וע' בהך דמנחות דף פ"ח ע"ב דמבואר שם דחצי לוג של כל נר ונר למנורה הוה גדר שיעור לא מחמת הצורך ע"ש דף פ"ט דאף אם נכבה הנר באמצע הלילה צריך ליתן בה שיעור השמן חצי לוג של כל הלילה ואכמ"ל:

והנה טעם החילוק שבין קמה לשבלין מבואר בירוש' ובהשג' כאן דקמה רק פטור אם הפקיר ובשבלין פוטר ההפקר ר"ל דהוה כמו שהפריש מהם וזה הטעם דנראה ונדחה וע' לק' בהל' בכורים פ"ז ה"ט גבי חלה ע"ש בהשג' ובהך דברכות דף נ"א ע"א ותוס' ב"מ דף קי"ב ע"א גבי המחהו אצל חנוני דנדחה הלאו דבל תלין וע' בירוש' חגיגה פ"א דמוכח שם דאף למ"ד תשלומין דראשון הוא מ"מ בעכו"ם שנתגייר חייב וזה לא נכנס תחת גדר פטור כלל ובמה דס"ל לרבינו בהל' ק"פ פ"ה דדרך רחוקה כיון דרחמנא דחיא בדרך דחוי אף אם הזיד ולא עשה את השני פטור מכרת דזה הוה גדר פטור וע' בהך דיבמות דף ג' ע"א גבי פוטרות צרותיהן. ולהיפך י"ל נ"מ במה דמבואר במס' תרומות פ"ו

מ"ה דלר"מ אין משלמין מן ההפקר זה רק בהפקר קמה משא"כ בהפקר שבלים דשם ההפקר הוה כמו שניטל מהן תו"מ לכך שפיר משלמין וזה ר"ל ג"כ הך דע"ז דף כ"ז ע"א נשיא כמאן דמהילי דמיא ושם ר"ל אמילת בניהם דאינן מחויבות וזה החילוק ר"ל ג"כ התוס' נזיר דף נ"ז ע"ב לחלק בין אם ניקף ע"י גוי או ע"י אשה משום דאשה הוה פטור שפטרה התורה וגוי לאו בר חיוב הוא כלל, ובזה א"ש ג"כ משה"ק התוס' קדושין דף ה' ע"א דאמאי מכירת אמה העבריה מקרי בע"כ ומה שמקדשה לא מקרי בע"כ ע"ש בד"ה שכן אך כך דגבי קדושין י"ל דכ"ז שהיא קטנה ונערה אביה במקומה קאי משא"כ גבי מכירה דלא שייך גבה כלל דהיא אינה יכולה למכור עצמה כמש"כ התוס' ב"מ דף י"ב ע"ב וע' תוס' סוטה דף כ"ג ע"ב דהוה כמו מכרוה ב"ד והוה בע"כ וכ"כ בזה בח"א על הך דחולין דף ע"ה ע"ב גבי בן פקועה הבא על הבהמה וילדה דהולד אין לו תקנה דזה רק למ"ד דא"צ שחיטה משום הך דכל בבהמה משא"כ אם נימא כמ"ד דד' סימנים אכשיר ביה רחמנא והוה כמו שגם הוא נשחט אם בא על הבהמה וילדה ולד שפיר הוה בן שחיטה. ולכך מבואר בכריתות דף ז' דהסך לעכו"ם פטור מחמת כל שאינו בסך כו' ובזה כ"ע מודי:

וכן יהיה נ"מ במה דמבואר בספ"ז דדמאי ופ"ג דחלה דתערובת טבל אוסר את הכל ולא בגדר איסור רק כמו שהכל נאסר וע"ש בירוש' גבי מנחה שנתערבה בחולין דמק' שם דאיך קומץ ומתיר עי"ז את כל התערובת הא לא שייך בזה הך והנותר והק' שם דא"כ גבי טבל שנתערב בחולין איך שייך לאמר ונתתם ממנה תרומת כו', ובאמת זה תליא אי כל היכא דנאסר ע"י ד"א אי יש עליו שם האוסר או הוא איסור אחר וזה ר"ל הך גמ' דפסחים דף מ"ח דמוקצה איסור ד"א גרם לו ר"ל דעיקר איסור מוקצה הוא משום הוצאה וא"כ לא הוה איסור על הדבר וכע' מה דמחלק רבינו בהל' סוטה פ"ב ה"ט דמעוברת חבירו לא מקרי ביאה אסורה דהאיסור הוא מחמת ד"א משא"כ גבי אריסתו ושאר דברים דהוה איסור ביאה, וכה"ג ס"ל לרבינו בהל' איסו"ב פ"כ ה"כ גבי א' מעשרה כהנים שבא ונולד בן אף דיש עליו דין שמשתקין אותו מדין כהונה זה רק משום מעלה דכהונה וא"כ יש עליו שם כהן גמור ואם עשה א' מדברים האסורים בכהונה לוקה משא"כ בהך דפי"ט שם ה"י דחלל מדבריהם משמע שם דאינו לוקה דשם זהו חסרון ופגם בכהונה וכ"כ בזה בסה"ל שופר בח"א דפסול דרבנן אי עושה חסרון גם בשל תורה וע' בסוכה דף י"ד ע"ב גבי נסרים של ארז דמשמע שם דגם מה"ת לא יצא וגם נ"מ במשה"ק התוס' מגילה דף ד' ע"ב דאמאי לא גזרינן משום דרבה גבה מילה ע"ש ובס' תמים דעים ולכא' דבריו שם תמוהים. אך ר"ל כך דגזירה דרבה לא עדיף מאיסור דאתי מחמתיה והיינו שבת ומילה

דוחה שבת דבאמת אינו מוציא ולכך שפיר דוחה וכע"ז כ' רש"י ז"ל בהך דשבת דף קמ"ח ע"ב ד"ה מקדיש אדם פסחו כו' ע"ש ובאמת גבי טבל שנתערב בחולין יש לחלק אם החולין הוה הני דלא נתחייבו מעולם או שנתחייב ואח"כ נפטר ואף דשם נקט גם זיתי ניקוף מענבי עוללות והני פטורים מעיקרא ע' בירוש' ספ"ו דתרומות ופ"ו דפאה גבי עוללות צ"ל דמ"מ שאני כיון דזה הוה פטור עפ"י דין והוה בגדר פעולה ולא כמו שלא נתחייב כלל כמו בהפקיר קמה וע' ירוש' נדרים פ"ד סה"ו דאף דר' יוסי ס"ל דאין הפקר יוצא מתחת ידי הבעלים אלא בזכיה מ"מ גבי הפקר שביעית שהוא הפקר תורה מודה ר' יוסי דמיד יצא וע' ב"מ דף ל"ט ע"א ושם דף ק"ו דמוכח שם דהפקר שביעית הוה אפקעתא דמלכא ובזה פליגי רש"י ותוס' ר"ה דף ט"ו ע"א אי שביעית הוה הפקר מצד הדין או מצד דצריך להפקיר והך דדף ק"ו לא ר"ל כמש"כ שם רש"י דלכך לא מקרי אכילה משום דהתורה אסרה מזריעה דא"כ גבי אילנות דמבואר בערכין דף י"ד ע"ב דשייך בהם דין דשני תבואות ולמ"ד דספיחין מותרין בשביעית וא"כ יעלה לחשבון שני תבואות. רק דר"ל דכיון הוה הפקר לכל לא מקרי אכילה דידיה וצריך דוקא שני תבואות דידיה דהיינו ע"י המכירה וע"ש דף ק"ט ע"א גבי יובל דהוה ג"כ אפקעתא דמלכא ולכך י"ל הא דמבואר בירוש' ספ"ו דתרומות דבעי שם אי יכול לשלם אם אכל תרומה בשוגג מפירות שביעית אף דלא הוי בני תו"מ אך לפמש"כ דכיון דזה הפטור מחמת דין לא איכפת לן ובמק"א אבאר זה:

[מקונטרס ההשלמה: (השמטה. לדף מ"ו ע"ג.)

במ"ש גבי בכור טרפה דלא חל עליו הקדושה ור"ל דהוה כמבואר בבכורות דף ט' ע"ב ותמורה דף י"א ע"ב גבי בכור לר"י בשותפות עכו"ם דנהי דקדוש מ"מ אין בו קדושת הגוף וה"נ כן: ע"כ מקונטרס ההשלמה]

[מקונטרס ההשלמה:

במ"ש גבי הך דתמורה דף י"ט ע"ב ודף כ' אם חל על חטאת נקבה היכא דבעי זכר קדושת הגוף והא דמבואר בתמורה דף ט"ז ע"א אי אתה יכול לומר כו' שאין חטאת נקבה. הנה בירוש' פ"ט דפסחים מבואר משום דזה אמר ר"ש ור"ש לשיטתי' דס"ל דלא חל קדושת הגוף משא"כ לדידן. גם י"ל כיון דזה הוה קרבן ציבור וקי"ל דסכין מושכתן שוב לא שייך לומר זה ועי' מנחות דף מ"ח ע"ב גבי כבשי עצרת ע"ש ברש"י ותוס': ע"כ מקונטרס ההשלמה]

הלכה יג

נתערב דבר כו' ואם אין לו אלא כו'. הנה כ"כ בזה בהל' מא"ס לפ"מ דמבואר בדברי רבינו כאן בפה"מ בפ"ז דדמאי דהטבל לא דאוסר את התערובת בגדר איסור רק דחל שם טבל על הכל היכא דאין לו פרנסה ממק"א וזהו כוונת התוס' זבחים דף ע"ג ע"ב משה"ק שם דלמה לא פריך מטבל ויי"נ ולכא' הוא תמוה דהרי חשיב שם טבל. רק דר"ל דנ"מ אם הטבל אוסר את התערובת בגדר איסור או דהכל נעשה טבל דמחמת דבר שיל"מ הוא רק בגדר איסור ואם נימא דאוסר מחמת כהיתרו כך איסורו ר"ל דכמו דחזינן דע"י חטה אחת שהרים נתקן כולו ונמצא שיש בחטה זו האיסור שהיה בכולם ה"נ יכולה לאסור כל החטים:

וזה ר"ל ג"כ הך מחלוקת דר"י ור"ל בירוש' חלה פ"ג אי טבל בטל ברוב מה"ת או לא ואמרו שם דנ"מ דלהפריש לכ"ע צריך מחמת איסור רק אם חל על מה שהפריש שם קדושה לענין דאם נפל למק"א אם הוא מדמע כתרומה ויהיה נ"מ דהיכא דנתערב בפירות שביעית או בפירות חו"ל דבהם לא שייך לאמר דנטבלו הכל:

וזהו כוונת התוספ' דמאי פ"ד דמרבין פירות חו"ל כו' ופירות שביעית ומש"כ רבינו בהל' מעש"ש פ"א הי"א ע"ש בהשג' משום דעליהם לא שייך לאמר דחזרו לטבלם וכן נ"מ בהך דמבואר בשבת דף קמ"ב ובירוש' פ"ב דערלה ה"א גבי תרומה שנדמעה במאה של חולין דהפרשה הוה כמו הרמה מתחילה וצריך דוקא גדול ובעלים דזה הוה בגדר תקנה וכמו דהדרא לטבלא מלבד האיסור וכמו דמבואר בזבחים דף ע"ד ע"ב דנוטל כדי דמוע מכל חבית וחבית ובירוש' פ"ד דתרומות הי"ב גבי ב' קופות של נ' נ' סאה דמצטרפין דלענין העלאה יכול להעלות מחצה מזה ומחצה מזה וכן גבי ג' לוגין מים שאובין כה"ג משום דהוא בגדר תקנה וע"ש בפ"ה ה"ה במה דפליגי שם אמוראי אי בסאה שעלתה מתוך ק' אי שייך בה גדר דמוע ובדברי רבינו כאן פי"ג ה"ג. אך זה רק אם נתערב בחולין שהיה שייך בהם גדר טבל אבל אם נתערב בשל שביעית אז הוה רק בגדר איסור וממון והפרשה הוה מחמת ממון וכשי' רש"י בכורות דף כ"ב ע"ב:

ובזה י"ל הך דסנהדרין דף כ"ו ע"א דרק אם נפל לפחות ממאה סאה של שביעית אז אמרינן דידלק ובק' באותה סאה דמעלין לא אמרינן כן וע' בירוש' רפ"ה דתרומות דיתנו לאוכליהן. אך בזה א"ש דאם נפל לשביעית אז לא הוה רק גדר ממון בהפרשה וא"כ די אם יתנו לכהן רק המעות וכן יהי' נ"מ להך דמבואר בירוש' ערלה פ"ב ה"ג גבי תאנה של תרומה שנפלה לתוך ק' והגביה אחת מהן ואח"כ הוכרה התרומה דצריך להפרישה מה יהיה בדין הראשונה כיון דחל עליה גדר קדושה ואכמ"ל. עכ"פ חזינן דהתערובת עושה

אותם כאילו צריכין לתקנה מתחילה וה"ה לטבל:
ובאמת בירוש' חלה כאן אמר דמנחה שנתערבה בחולין דנאסר הכל ולא מהני אף אם יכול לקמוץ ממקום המנחה כמו בהך דמנחות דף כ"ג ע"א וע"ש דף ק"ו ע"א משום דהתורה לא התירה ע"י קמיצה אלא שירים של מנחה ולא חולין שנאסר ע"י התערובת. ומק' שם דא"כ גם טבל שנתערב בחולין נימא כה"ג דלא תועיל ההפרשה ובאמת בפס' תוס' פ' ר' ישמעאל פ' קל"ה כ' שם בשם ר"י דלאחר שנתחמצה העיסה לא מהני הפרשת חלה ר"ל דאז נאסרו זה מזה וע"ז לא מהני תיקון הטבל וכמו דמבואר בירוש' ע"ז פ"ד ה"א דיש מ"ד דשברי ע"ז לא מהני להם ביטול דכעת אין עליהם שם ע"ז רק איסור בעלמא ובמק"א אבאר זה. אך באמת נ"מ כך דהיכא דהפרשה הוא תיקון הדבר ואז שפיר י"ל דזה לא שייך רק בדבר שהעצם הוא כך ולא שנאסר ע"י סיבה ובין היכא דמה שהוא צריך להפריש הוא האוסר אז לא שייך זה דאדרבה ע"י שאנו צריכין לתקן עי"ז נאסר והנה גבי מנחה משכחת לה כמה מנחות דאינן נקמצות ואסורות:
וכן לר"ש גבי מנחת כהנים דאף דנקמצת מ"מ שיריה ג"כ נקרבין כמבואר במנחות דף ע"ב ע"ב וכ"מ וע"ש דף כ' ע"ב בתוס' דאף בקרבן עצים כן דקומצין ושירים נקרבים:
אך זה נ"מ אם לר"ש הקומץ מקרי מתיר וע' בתוס' זבחים דף מ"ג ע"א דמבואר שם דגבי קרבן עצים שייך פיגול כה"ג אך לדברי הירוש' פ"ג דסוטה הובא בתוס' שם דף כ"ג מבואר דהשירים לר"ש הוה בגדר ב' דברים הקרבין וכמו קומץ ולבונה וכמש"כ התוס' זבחים דף מ"ג ע"א ד"ה והלבונה וכמו גבי שירים בדם כמבואר בתוס' שם דזה לא מקרי מתיר רק בגדר קרב וכמו בהך דשם דף ל"ז ע"ב דמשמע שם דרק ג' מתנות אינן ניתנות בלילה וע' בירוש' יומא פ"ה גבי שירים מהו אף בשירים הפנימיים דקי"ל דמעכב ובהך דסוטה דף כ"ג הנ"ל וכ"כ בזה בהל' מא"ס דאין הכוונה כמש"כ רש"י זבחים דף ל"ח ע"ב דנפסלין בשקיעת החמה רק דאינן באות בלילה וקמ"ל דלא אמרינן דהוה כמו דאמרינן גבי קומץ בזבחים דף מ"ג דמקצתו אסקי אמערכה דהוה כמו קלטו מזבח אך זה רק היכי דמעכבי משא"כ בשאר מתנות ושירים ואף אם נימא דמעכבין כמו שירים הפנימיים כ"כ בזה בח"ג דתליא אם ר"ל דמעכבי לעצמן או דמעכבי להני שכבר זרקו. ויהי' נ"מ בהך דמבואר בזבחים דף נ"ב ע"ב דלמ"ד מעכב דצריך להביא פר ומתחיל בתחילה בפנים ורש"י פי' שם דדי שיתחיל במזבח הפנימי ובירוש' פ"ה דיומא מבואר דשירים אינו עושה רק הפרוכת ולא המזבח וע"ש בירוש' גבי אם קבלו הדם בג' כוסות אי צריך לשפוך השירים מכל כוס מוכח שם דגם של מזבח הפנימי עושה אותם שירים:
ויהי' נ"מ אם חישב בשחיטת הפר שנשחט בשביל השירים לזרוק דמו של המזבח למחר

אי שייך בזה פיגול למאן דפליג על ר' יוסי בזבחים דף מ"ד ע"ב או אף לדידן דפסקינן כר' יוסי ע' בדברי רבינו בפי"ז מהל' פסוה"מ ה"ו מ"מ כאן כיון דעיקר הזריקה הוא כדי שיחול עליו שם שירים הוה כמו צורך חוץ ושפיר י"ל דהוה פיגול. ובאמת דברי רבינו שם בה"ב לכא' הוא תמוה איך שייך לדידן פיגול גבי פנים ורבינו כ' שם דהוי כולן כמתנה אחת והנה י"ל דרק מבפנים על חוץ ומבחוץ על פנים לא מהני מחשבה אבל מבפנים אפנים שפיר מהני:

ויהיה נ"מ אם חישב מהזיה אחת על הזיה שניה אי הוה בגדר הקטרה מפגלת הקטרה ע' תוס' מנחות דף ט"ז ע"א ד"ה בין וזבחים דף מ"ג וכן לשי' רבינו דס"ל שם בטבילת אצבע הוה גדר הזיה ולא גדר הולכה:

והנה בזבחים דף י"ג ע"ב מבואר שם דהוה הולכה וכן במה דאמר שם דתליא במחלוקת ר"ש ורבנן ובאמת לא ר"ל הך ר"ש דמכשיר בהולכה רק במה דס"ל דשלא ברגל אינו כלום וע"ש בדף ט"ו ע"א במה דאמר דחשיב עליה מדפריש עד דמטי למזבח וע"ש ברש"י דס"ל דהוה בגדר הזיה והתוס' ס"ל שם דהוה בגדר הולכה וע"ש דף י' ע"א בתוס' במש"כ דאם חישב לגמור הזריקה חוץ לזמנו ור"ל כה"ג כגון שזרק ע"מ שהזריקה תבוא על המזבח למחר וכ"כ בזה בח"ג דזה ר"ל הך דמעילה דף ז' חישב לנשפכין מהו ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל כיון דשוב אינו בידו כמו הך דשבת דף ק"ב ובמה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' פא"ד פט"ו ה"ח אם תיכף לאחר שיצאה הזיה מידו דרבינו ס"ל דמקרי נעשה מצוותו וכן כ' שם בה"א אך הר"א ז"ל ס"ל דרק לאחר שנגעה ההזיה בגוף אז מקרי נעשה מצוותו משא"כ קודם שנגעה ולכך לא הוה רק רוב מהני שנעשה מצוותה וזה תליא במה דפליגי שם פ"י ה"ח ט' מה ר"ל הך דמים הנוטפים אם ר"ל מהני שטבל להזות על דבר שראוי לקבל טומאה והזה או כשי' רבינו ע"ש:

וכן יהיה נ"מ לר"ש דבזבחים דף כ"ד דס"ל קיבל בשמאל כשר וע"ש בתוס' דף כ"ה דלדידיה הולכה בשמאל ג"כ כשר ור"ל לר"ש דלדידן פסול כמבואר שם דף י"ד ע"ב. גבי טבילת אצבע אם טבל בשמאל והוליך למזבח והזה בימין מאי. אך באמת מבואר בדברי הגמ' מנחות דף כ"ו דכל דבר שנעשה ביד צריך גם לר"ש דוקא בימין וע"ש בתוס' דף י' ע"ב ד"ה בשמאל משה"ק שם על רש"י דלמה לר"ש כשר בשמאל הא הוה עבודת יד:

אך זה יהיה נ"מ מה דצריך לקדש הקומץ בכלי אי משום דזה גמר בהקמיצה לקדשו או דהוה בגדר קבלה ע' זבחים דף י"ג ע"ב במה דאמר שם אלא נותן בכלי מאי ניהו כו' ובמנחות דף ו' ע"ב דלא נגמרה הקמיצה עד דעביד מתן כלי ושם דף ט"ז ע"ב דלר"ל הולכת הקומץ לכלי יש עליו שם הולכה וע' סוטה דף י"ד ע"ב דאמר שם דקבלת הכלי

הוא צורך קידוש אך באמת נראה דשם ר"ל למה נקט ומקדשה בכלי שרת ומלשון הגמ' שם משמע דאף דבקידוש כלי ראשון מבואר שם דדי אף שלא מדעת משא"כ בזה דבעי דוקא לדעת דזה עושה ב' פעולות מה שגומר הקמיצה ומה שמקבלה ולכך קי"ל במנחות דף ז' ע"ב דצריך להגביה הכלי בשעה שמקדשין בה את הקומץ ומבואר ברש"י זבחים דף כ"ד ע"ב דהגבהת הכלי צריך דוקא בימין וע' ת"י יומא דף כ"ד ובמנחות דף ז' ע"א לא משמע כן וע' סוכה דף מ"ד דמגבה והדר מגבה ובזבחים דף ע"ה ע"א גבי מתנה לזה ומתנה לזה:

ובאמת נ"מ ג"כ למד"א יש מנחה בבמה אם היה צריך ליתן הקומץ בכלי כיון דשם ליכא דין כלי שרת כמבואר בזבחים דף קי"ג אך אם נימא דזה מועיל ג"כ לגמר הקמיצה ודאי דצריך וע' תוספ' דמנחות פ"ז וי"ל דזהו כוונת הגמ' בזבחים דף ס"ט ע"א אין קידוש בכ"ש במנחה בבמה ור"ל דבבמה לא שייך גדר קדושה כלל על מנחה דעיקר הקדושה ע"י כלי ובבמה ליכא כלי וע' בלשון רבינו בפ"ג מהל' פסוה"מ הט"ו ובירוש' פסחים פ"ט ובמכלתא פ' בא דהוה שם מחלוקת דתנאי אי בפסח מצרים הוה שם קבלת הדם בכלי. עכ"פ אם נימא דנתינת הקומץ לכלי הוא גמר לקמיצה ומ"מ מבואר בזבחים ובמנחות שם דלר"ש כשר בשמאל וא"כ י"ל דאם נימא דטבילת אצבע הוה בגדר הולכה מתכשר לר"ש בשמאל וע' תוספ' קרבנות פ"א גבי דם אשמו של מצורע. והנה בדברי רבינו בהל' פסוה"מ פ"א הכ"ד מבואר שם דבשעה שנותן הקומץ על האשם יכול ליתנו ביד ובשמאל וע' תוס' יומא דף ס"ז ע"ב ובסוטה דף ט"ו ע"א ולכא' דברי התוס' תמוהין שם דהא במנחות דף כ"ו מבואר להדיא להיפך וע"כ צ"ל דהעלאה ע"ג מזבח ודאי דצריך בכלי ובימין לדידן רק בשעה שנוטל מהכלי ונותן ע"ג מערכה אז די ביד ובשמאל וע' מש"כ הר"א ז"ל בהשג' על בעהמ"א בספ"ה דפסחים וע' במנחות דף נ"ז ע"א גבי חימצו בראשו של מזבח ומשמע דאף בזמן שהיא בכלי כבר נגמרה ההקרבה ובמק"א אבאר זה. עכ"פ י"ל דטבילת אצבע הוה בגדר הזיה וכשי' רבינו וזהו כוונת רבינו בהל' פסוה"מ פי"ז ה"ב במש"כ שם ואינו פיגול עד שיזה דהיינו אם חישב בטבילת אצבע ע"מ לגמור הזאה למחר ואיך יהי' הדין כה"ג בהפר ששחטו והזה הזיות על הפרוכת או על המזבח בשביל שיהיו שם שירים כמש"כ לעיל מהך דזבחים דף נ"ב ע"ב אי שייך בו דין פיגול כיון דההזיות אינן עיקר העבודה רק לצורך השירים וכן במה דמבואר שם דף מ"ב ע"ב במה דמקשה כי מדי בהיכל מיא בעלמא הוא דקמדי ע"ש ברש"י ותוס':

אך באמת ר"ל כך כיון דלר"מ הוה פיגול בחצי מתיר בהזיות שעל הכפורת וא"כ שוב כשצריך להזות ההזיות שבהיכל בלא הפיגול יש עליהן פסול מחמת דיהיב מתנות

דהיכל מקמי דיהיב לפני ולפנים כיון דהני נעשו פיגול וא"כ נמצא דלא גמרו כל מתיריו דהם נפסלין מחמת ד"א ותירץ דמיירי שאח"כ הביא עוד פר ושעיר והזה מהם על הכפורת בכשרות ושוב מהני הפיגול שפיגל בהראשון ומקרי כמו קרבו כל מתיריו ולכך נקט שם ד' ע"ש בתוס' שכ' משום שירים או משום טהרו של מזבח ובאמת על שעיר ליכא קרא לעכב בשירים דהא אנן קי"ל דמערבין לטהרו של מזבח לכ"ע ע' תוס' יומא דף נ"ח ע"א ובת"י שם ובירוש' שם מחמת דכתיב ז' ולא י"ד וכן גבי שירים ליכא קרא רק בפר וע"ש בירוש' דהוה זה מחלוקת וא"כ למה צריך שעיר אך לפמש"כ א"ש דצריך פר ושעיר כדי שיהיו המתנות כסדרן ומ"מ חל הפיגול בהמתנות הראשונות שנתן דהשני בא מכח הראשון וכע' מש"כ הת"י יומא דף נ' ע"ב גבי תמורת הפסח דחד שם יש עליהם. וכן נ"מ דאפי' למ"ד בזבחים דף ע"ה דהזיה צריכה שעור ע' בירוש' יומא פ"ה ה"ה דגבי פר משוח ופר של צבור אם נתערבו די בשיעור אחד משל שניהם כיון דלמדים זמ"ז כמבואר בזבחים דף מ' דהוה כמו דבר אחד:

וכן נ' כוונת הגמ' במנחות דף ק"ח ע"ב במד"א שם אם יכול להביא שנים תחת אחד ואמר שם דרבי אוסר לפי שאין בילה ע"ש ברש"י ונ' דר"ל אי יכול לערב הדמים בב"א ולזרוק וע' זבחים דף ע"ה דרבי ס"ל דצריך שיהיה כדי מתנה לזה ולזה אך כאן די בשיעור אחד כיון דבא תחת אחד ואמר משום דאין בילה ע"ש דף פ' וע' במה דס"ל לרבינו בהל' תומ"ס פ"י ה"ח דבשעת נסוך המים יכול לערב המים והיין בב"א וכ"כ בזה בח"א ובח"ג דהא נפסלו הנסכים מחמת מזוג וגם המים צריכין שלא ישתנו אך י"ל כך דכיון דכבר הקריבם בכלי על המזבח ומבואר בתענית דף ג' דילפינן לה מהך קרא דהסך נסך שוב הוה כחד דבר ולא פסלי להדי הדדי:

וזהו כוונת הספרי פ' פינחס פ' קמ"ג ר' נתן אומר הסך נסך שכר להביא נסוך המים ולמה צריך הך שכר אך כך דבתחלה שם אמר דאי אתה מנסך מזוג ויליף מהך ונסכו כו' לכבש ר"ל כדמבואר בבכורות דף י"ז ע"א דילפינן מן אחד דצריך שלא נשתנה וה"ה לנסכים כמבואר שם. והנה רבינו בהל' נזירות פ"ה ה"ט כתב דשכר מקרי היין בתערובת. והיכא משכחת לה גבי נסכים וע"כ עם ניסוך המים וכשי' רבינו וא"ש. עכ"פ חזינן דמצטרפין לדבר אחד וה"נ כן גבי פר ושעיר של יוה"כ. ואידך ס"ל בזבחים דף מ"ב ע"ב שם דכיון דמרצה לפיגולו יש שם מתנות על הכפורת וממילא מקרי מתנות שעל הפרוכת כסדרן והוה קריב המתיר כמצוותו ושפיר יש פיגול וכע' דאמרינן בזבחים דף ל"ו ע"ב התם חדא מחשבה וכן במה דאמר שם התם זריק ומיחזי ואף לדידן דקי"ל דזריקת פיגול אינה מוציאה מידי פיגול מ"מ הפיגול הוא שגורם לזה כע' מש"כ התוס' ב"ק דף ע"ב ודף ע"ו

גבי שחיטה שא"ר וע' זבחים דף ס"ט ע"א דמצריך שם קרא שתהא שחיטת עוף חולין בעזרה מיטהר' ואף דאם נימא דאינה מיטהרת אין עליה שם חולין בעזרה כלל מ"מ כיון שזהו הגורם לא איכפת לן:

וכה"ג צ"ל במה דמבואר בתמורה דף י"ז ע"א ודף י"א וכן פסק רבינו שם בפ"ד דאף דקי"ל דוולדי קדשים במעי אמן הן קדושים מ"מ אם נולדו טריפה יכול לפדותן ע"ש וכן כל הקדשים שנעשו טריפה מוכח שם דפקעה מהם קה"ג ור"ל דהוה כמו חטאות המתות דהוה רק בגדר איסור כמבואר שם דף כ"א ע"ב ובערכין דף ה' ע"ב וע' בכורות דף ט"ז ע"א דיליף שם מקרא דמפריסי הפרסה:

ובאמת לשון הגמ' בבכורות ותמורה דף ל"א ודף י"ז אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אינו מובן דהרי הדין הוא כך דאף לאחר שנעשו בע"מ ופדאן ובכור לאחר שהתירו חכם אם אח"כ נעשה טריפה או מתו אסורין בהנאה להך מ"ד וכיון דנעשו אה"נ מה שייך בהם פדיון וכמש"כ התו"י יומא דף נ"ו וע' תוס' בכורות דף ל"ב ע"ב וזבחים דף ע"א ע"ב ובשבועות דף י"א ע"ב ודברי התוס' בכורות שם צ"ע דמה מדמה הך דאם שחטן קודם היתר חכם דיקבר להך דמתו לאחר שנפדו או לאחר היתר חכם והך דזבחים דף ק"ד בהך דר"ע וכן פסק רבינו שם בהל' בכורות פ"ג ה"י וס"ל שם ובפה"מ שם ובמס' עדיות פ"ד דרק אם התירו מומחה אבל אם היה בו מום והתירו אותו ג' בני הכנסת לא מהני זה להעור וכ"כ בזה בח"ג ובח"א:

ובאמת נ' דהך טריפה בבני מעיים דמבואר שם היינו דהיה טריפה משנולד ע' קדושין דף נ"ז ע"א ואף דגבי בכור יש עליו דין בכור אף בטריפה כמבואר חולין דף קל"ו ע"ב ומנחות דף ו' ע"א ובדברי רבינו פ"א מהל' בכורות מ"מ נ' דקדושת הגוף לא חלה עליו ונ"מ דהנה זה ודאי גבי שאר קדשים שנעשו טריפה הגוזז והעובד בהם אינו סופג את הארבעים דפקעה מהם קדוה"ג כיון דאין ממירין וגריעי מפסוה"מ לאחר פדיונן כמבואר בבכורות דף ט"ז ע"א:

ובאמת נ' דהטעם משום דכיון דקי"ל דא"א להאכילן לגוי שוב לא חל עליהן פדיון ואינם ראויים לשום דבר ולכך אין בהם קדושה כלל וא"כ י"ל דתנא דפליג עליה דר' אליעזר בתוספ' דתמורה פ"א ס"ל כמ"ד פודין את הקדשים וא"כ כ"ש אם מתו או שנעשו טריפה לאחר שנעשו, בע"מ והפדו ודאי דיכולין להאכילן לכלבים וע' במעילה דף ב' ודף י"ב ודף ט"ו גבי קדשים שמתו ע"ש אך שם ר"ל בתמימים וקמ"ל דמיתה גופא לא הוה מום לפדותן אף למ"ד לא בעי העמדה והערכה ופודין את הקדשים כו' והא דבבכורות דף ט"ו מוקי שם רק מחמת הני טעמי דהעמדה והערכה או אין פודין שם ר"ל כגון שמתו

לאחר שנעשו בע"מ כדמוכח לשון המשנה. וע' תוס' ב"ק דף ע"ו ע"א ותוס' קדושין דף נ"ז ע"ב גבי מה שלי בשלך:

והנה גבי בכור נ' דאם נולד טריפה ודאי דלא חלה עליו קדושה לאיסור גיזה ועבודה וגם להעבד תמורה משא"כ אם נטרף אח"כ י"ל דבבכור לא פקעה הקדושה עי"ז וע' תוס' חולין דף ע"ז ע"ב וזבחים דף פ"ד ע"ב ודף קי"ד ע"א במה שנסתפקו שם אם נפל חלה עליו קדושה למ"ד ולדי קדשים בהויתן הן קדושים וגבי בכור הא חל כדיליף מקרא בבכורות דף ג' מפטר שגר וגבי טריפה לדידן אף למ"ד ממעי אמן הן קדושים אם נולד כך הוה רק כמו הקדש עצים ואבנים דיפדו וגבי נפל בקדשים קי"ל דיקבר וצ"ל משום דבעי העמדה והערכה:

אך באמת נ"ל דזהו כוונת רש"י בתמורה דף ל"א ע"ב במה דאמר שם אפי' למ"ד מועלין בגדולין ה"מ בגדולין דחזיי למזבח ופירש"י שם דקאי אולדות והתוס' תמהו ע"ז דולדות לא מטעם גדולין. אך כוונת רש"י דמ"ש מולד טריפה דפקע ומ"ש נפל דיש בו קדושה כיון דקי"ל דיקבר וזה ר"ל דאז אין הקדושה עליו מטעם ולדות רק מטעם גדולין וזה רק בחזיא למזבח ר"ל כמש"כ התוס' בזבחים דף פ"ד ע"ב דאם לא הוה נפל הוה חזי משא"כ בולד טריפה או טומטום הני לא חזי לכך לית בהו לא משום ולד קדשים ולא משום גדולין ולכך יפדו דהוה כמקדישן לכתחלה קדושת פה דהוה בעצים ואבנים כמבואר בתמורה דף י"ז ובדברי רבינו בהל' איסו"מ פ"ג ה"י דהקדושה שחלה במעי אמו הוה כאילו הוא עצמו הקדישן וע' בנדה דף מ"א ע"א מה דמבואר שם לכא' דאם הקדיש לכתחלה רובע ונרבע כו' א"צ כלל עליהם מעוט דאם עלתה תרד וכן כ' התוס' שם וזבחים דף פ"ד ע"ב:

אך באמת נ' דהך דשם לא קאי רק אכלאים ונדמה דלא חלה עלייהו שום קדושה כלל והוה כמו חולין. אבל רובע ונרבע וכו' דחלה עליהם קדוה"ג לרעיה כמבואר בתמורה דף כ"ח י"ל דשפיר בעי קרא למעטם:

ויהיה נ"מ לר"ע דס"ל בזבחים דף פ"ד וכ"מ וע"ש דף פ"ה ע"ב דדוקין שבעין אם עלו לא ירדו זה רק בקדם הקדישן למומן אם ר"ל כמש"כ התוס' שם משום דלא חלה עלייהו קדה"ג וא"כ לפ"ז גבי תמורה דבבע"מ מעיקרא חיילא עליה קדה"ג אם היה לו דוקין שבעין אם עלה אי ירד וע' בכורות דף י"ד ע"ב דמצריך קרא לתמורה שהיא בע"מ דלא תקרב ובת"כ פ' ויקרא ובהך דתמורה דף ז' ע"א ודף ה' ע"ב וכן לבכור שהוא בע"מ מעיקרו בדוקין שבעין איך הדין לר"ע או למעשר בהמה דעבדי תמורה כמבואר בבכורות דף י"ד. או י"ל דמ"מ הקדושה שבהן לא חלה עליהן רק לענין פדיה ואיסור גיזה ועבודה אף דיש בהן תמורה אם עלו ירדו אפי' לר"ע ובפרט לפמש"כ בח"ב דגבי בכור ומעשר

בהמה הוה זה שני גדרים בע"מ ותם וע' בהך דבכורות דף ט"ז גבי הך דרב הונא ע"ש ברש"י ותוס' וראיה דהרי עולת נקיבה יש עליה קדוה"ג כמבואר בתמורה דף י"ט ומ"מ מודה ר"ע דאם עלתה תרד כמבואר בגמ' שם והטעם דלענין הקרבה לא היתה לו שעת הכושר מעולם וכן הוא גבי תמורה אם הוא בע"מ ואף דלקי עליה משום גיזה ועבודה וע' בדברי רבינו בהל' פסוה"מ פ"ד הי"ח גבי הדיוט שהפריש זכר כו' דפסק שם דלא חל עליו שום קדושה ותמה עליו הר"א ז"ל וכן פסק בסוף פ"א מהל' תמורה:

ובאמת כ"כ בזה בח"א דשיטת רבינו דלא חלה קדוה"ג על דבר רק אם תהיה לו איזו פעולה כגון פדיון וכד' אבל אם זה יגרום שילך לאבוד לא חלה קדושה כלל כמו הך דאין מפרישין לאבוד המבואר במנחות דף ע"ד ובמעילה דף י' וע' בירוש' פ"א דדמאי ובדברי רבינו בהל' בכורים פ"ב הי"ט וא"כ לפ"ז בחטאת אם נימא דחלה עלה קדוה"ג שוב על ידי זה תלך לאיבוד ע"כ א"א ולא חלה קדושה כלל. ולכך פסק ג"כ בהל' מעילה פ"ג הי"ג דאם הקדיש דמי בן יונה לשלמים לא חלה עליהם קדוה"ג ודלא כמש"כ התוס' נזיר דף כ"ז ע"ב משום דכיון דקי"ל דאין פדיון לעוף א"א שתחול עליהם קדושה שיאבדו ואף דבגמ' תמורה דף י"ט לא משמע כן זה תליא בהך מחלוקת דשמואל ור"א בתמורה דף י"ז גבי המקדיש את הטריפה דאין אדם עושה קדושה למות וע' בירוש' פסחים פ"ט דהוה ג"כ מחלוקת כה"ג ולק' אבאר זה. וע' בירוש' יומא פ"ו דמקשה שם מתמורת חטאת דאיך חלה עליה הקדושה הא אין מפרישין למות:

אך זה תליא אי תמורה הוה כמו הקדושה מכח פיו או גזיה"כ וכ"כ בזה בח"א וע' תוס' מנחות דף צ"ג ע"א וע' תמורה כ' וע' במה דס"ל לרבינו בהל' איסו"מ פ"א הי"א דולדי קדשים של בע"מ יקרבו ואף דהא מבואר בתמורה דף י"ז ע"ב דלא קדשי רק לרעיה י"ל דשם קאי אם נימא בהויתן הן קדושים דהלידה גרמא משא"כ אם נימא במעי אמן הן קדושים, גם י"ל דשם קאמר זה בר פדא ואזיל לשי' דס"ל בתמורה דף י"א דמקדיש ולדתם במעי בע"מ לא חלה עליו קה"ג ומיירי שם שנתעברה כשהיתה בע"מ והקדושה דממילא לא עדיף משאם הוא עצמו הקדישן. אך לפ"ז יהי' נ"מ בין אם נתעברה כשהיא תמימה דאז לכ"ע קרבה. גם י"ל דלא גרע מבע"מ שנתרפא וע' תמורה דף י"ט ע"א דמבואר שם דאם הקדיש נקיבה לפסח והיתה מעוברת זכר למ"ד אם שיירו משויר חלה קדה"ג על הולד ובירוש' פסחים פ"ט מחלוקת ר' ירמיה ור' יוסי. וע' תמורה דף כ' וכן מוכח לפי שיטת הירוש' שקלים וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין פ"ה ה"ה:

ובאמת י"ל דהא דמבואר בבכורות דף ט"ו ע"ב דנתעברה קודם פדיון וילדה לאחר פדיון דכונסן לכיפה מיירי שנתעברה לאחר שנעשו בע"מ וע"ש ברש"י שכ' דרק מדרבנן

אסורין שפקעה קדושתן בפדיון אמן וזה רק כשנתעברו כשהן בע"מ דאל"כ איך חל פדיון עליהן ובתמורה דף י"א ע"ב היא בעיא דלא איפשטא אם הקדיש עובר של בהמה אי יש בו איסור גיזה ועבודה:

אך י"ל דאגב שחל פדיון על הבהמה חל נמי על הולד רק אם התפיסו לאיזה זבח הוה גם בפדיון גדר אם שיירו משויר ונ"מ די"ל דאף לגבי חטאת כה"ג אם נתעברה לפני פדיון והתפיס הולד לאיזה זבח וילדה שפיר קריב ולא מת דגם איסור חטאת לא חייל רק לאחר גמר ולידה ולכך קי"ל בתמורה דף י"א הובא בדברי רבינו פ"ד מהל' תמורה ה"ג דהשוחט חטאת מעוברת ומצא בה בן ד' מותר לאכול הבשר. ודוקא בן ד' דלא כלו לו חדשיו ודלא כשי' התוס' בתמורה שם משום דרבינו לשי' אזיל דס"ל בהל' מא"ס דשאר איסורים חוץ משחיטה לא ניתרו גבי ב"פ רק בלא כלו לו חדשיו וה"ה לאיסור ולד חטאת וכן מוכח בתוספ' דחולין פ"ד ואף דהא שם טריפה לא חל על ב"פ שכלו לו חדשיו שם משום דכל איסור טריפה הוה רק דהתורה גילתה לנו דלא מהני לה שחיטה להתירה באכילה כמש"כ בזה בח"א בהל' מא"ס ולכך חלב טריפה אסור כע' הך דחולין דף ס"ט ע"א דל"ל היתר בשחיטה. ונפקא מחד קרא דבשר מן החי ובירוש' פ"ו דנזיר דהוה שם מחלוקת וע' בזבחים דף ס"ט ע"ב וכו' דמוכח שם דאף למ"ד במעילה דף ט"ז ע"א דאיסור נבילה חל על איסור בהמה טמאה טריפה לכ"ע לא חל דלא כשי' התוס' חולין דף ל"ב ע"א ואף דבשר מן החי יש בבהמה טמאה לחד תנא כמבואר במעילה דף ט"ז ע"א ותוס' כריתות דף כ"א ע"ב וע' רש"י כריתות דף י"א ע"א ד"ה נהי:

ובאמת זה תליא במש"כ בח"ג סה"ל כלאים בגדר של טומאת נבילה ובאכילה והוא כך. דכבר הארכתי בזה במק"א דיש דברים שעצם הדבר הוא הפועל ולא הוה דבר מורכב ולכך תיכף שהסתלק הדבר. מוכרח שתתבטל הפעולה וא"א שיהיה עוד קצת ממנו עליו ויש דברים שהדבר פועל פעולות נמשכות ולא נפסקות ושוב י"ל דהוה גדר מורכב וכבר הארכתי בזה בקניני אישות והעדריהם דיש דבר שנעשה תיכף ע"י הקדושין ולא בגדר פועל נמשך וממילא בהסתלקות הקדושין ע"כ אפסק הדבר. ויש דברים שהאישות פועלת בהם גדר פעולה נמשכת וממילא העדרי האישות הם ג"כ בגדר פועלים נמשכים אבל לא הפסקת הדבר ובזה א"ש הך דגיטין דף פ"ה גבי חוץ מתרומתך ע"ש ברש"י ותוס' אם תנשא לכהן אי תאכל ולכא' תמוה למה לא פירש"י ז"ל כגון שהיא בת כהן לישראל וגירשה ע"מ שלא תאכל בתרומה כמו חוזרת. וע"כ כך דכ"כ בזה דההדברים דהם קניני הנשואין הם קנינים נמשכים וסילוק הקנינים הוא ג"כ פעולות מצדו ונמשכות. אבל פעולה של האירוסין הוא בגדר דין ועצם ונפעל ממילא וכשפקע לא פקע בגדר

פעולה רק בגדר הפסק וכריתות ולא מכוחו. ואדרבה העדר הכח אף דהוא גרם זה:
וזהו כוונת הגמ' יבמות דף נ"ח ע"ב וכ"ת ה"נ דיש להאכיל בחוזרת כו' פסקא מיניה ור"ל דהרי חזינן דד"ת ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה ולהיפך בת כהן לישראל לא אכלה משעת אירוסין וא"כ הוה זה בגדר עצם והיכא דנסתלק הוה זה הפסק וכריתות ולא שהוא עשה זה וזהו ג"כ מה דפליגי אמוראי ביבמות דף צ"ב ע"א גבי זינתה אי חייבת בקרבן. אי פנויה הוא גדר האישות ממילא וזה נעשה ע"י הוראת ב"ד וא"כ פטורה מן הקרבן או זהו בגדר תואר וא"כ לזה לא נתנו לה רשות וחייבת בקרבן. ולכך אם אומר כך בשעת גירושין דלא תהא חוזרת לתרומה זה ודאי הוה שיור וא"א וכע' הך דתמורה דף כ"ה ע"א דברי הרב ודברי התלמיד כו' וכ"מ ונ"מ ג"כ לענין בת כהן לישראל אם חוזרת לתרומה ע"י פסולי עדות שהעידו שמת בעלה אם זה הוה בגדר עצם כמו הך דיבמות דף קי"ז ע"א גבי נתייבמה יבמה נכנס לנחלה ע"פ כו' ר"ל דזה בגדר עצם ולא דברים חלוקים ולכך בזה די לכ"ע בביאת שוגג כמזיד כמבואר שם דף נ"ו וכן אם ייבם הקטן מאחיו זכה בנכסים ואין להבכור עליו תביעה כמבואר ביבמות דף כ"ד ע"א וע"ש בתוספ' ובחולין דף פ"ב ע"א גבי שחיטת או"ב כה"ג ואין עליו תביעה לאמר שהפסיד ממנו הירושה ויהא זה בגדר שבת דהדקיה באנדרונא וע' בירוש' פ"ה דב"מ גבי המבטל ספינתו וחנותו וע' כתובות דף פ"א ע"ב וביבמות דף ק"ו ע"א דמצי אמר ליה משטה אני בך ומשמע אף היכא דהפסיד ע"י החליצה הירושה וע' קדושין דף ט"ז ע"ב וברש"י ב"מ דף י"ב ע"ב דהיכא דמגבהת מציאה דעי"ז נתבטלה ממלאכתה צריכה לשלם שכר בטלה לרבה וזה הוה בגדר שבת כמו הך דב"ק דף פ"ה ע"ב דהדקיה דאדרונא:
אך באמת רבינו ז"ל בהל' אבידה לא הביא זה ע' ה"ה ספי"ז וע' ב"ק דף פ"ו ע"א גבי הקוטע יד ע"ע של חבירו ע"ש בתוס' דגבי חלה די במלאכה קלה אף דהא אם לא חלה והיה מהדקו באדרונא היה מחייב לשלם שבת מלאכתו מ"מ עכשיו כיון דזה פטור עפ"י דין אין לו לשלם ההפסד וע' בתוספ' ב"ק פ"ט גבי עבד שחבל בעצמו כשיצא לחירות צריך לשלם לרבו מה שהפסידו אך י"ל דשם קאי אעבד כנעני. ובמש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות ספ"ב דב"ק דגבי עבד אף אם היה סמוך לא מהני מה שהעבד לא נטל דאינו יכול למחול ע"ש:
אך נ"מ אם העבד צריך זה לשלם מה שהניח עצמו להיות ניזק וע' ב"ק דף צ' ע"ב וכו' גבי החובל עצמו ע"ש בתוס' משה"ק דמה שייך בזה גדר פטור אך י"ל דר"ל גבי עבד כה"ג אם הוא חייב לשלם לרבו וע"ש דף ד' דבאמת מן הדין היה הרב חייב לשלם על ההיזק של עבד רק משום גזירה שמא יקניטנו וגבי עצמו לא שייך זה וכמש"כ התוס'

ב"ק דף ק' ע"ב גבי כלאים וע' תוס' ב"מ דף ק"ד ע"א ד"ה ה"ג דגבי נזירות לא חיישינן שמא תדיר כדי שיפסיד. וא"כ שוב י"ל דאז מוטל זה על האדון בעצמו וע' ע"ז דף י"ג ותוס' ד"ה מנשר דדי בקנס דעיקור ובירוש' ס' ערלה גבי נפלו ונתפצעו דקנסא בידיה ר"ל מה שנתפצעו. אך י"ל דגבי חבלת עצמו לא חל על האדון כע' דאמרינן בכתובות דף צ"א ע"ב אחריות דנפשא כו' ע"ש ברי"ף ובבעה"מ ושם דף צ"ז ע"א ובתוס' יבמות דף ס"ו ע"ב גבי צאן ברזל. וע' בירוש' סנהדרין פ"א דאמר שם דהמטמא לכהן צריך לשלם דעי"ז נפסד שאינו יכול לאכול תרומה ומביא ראיה ממה דמותר ליתן לו מה שנפסד ע"י טומאה ולא הוה כשכר עדות. ובמש"כ הריטב"א רפ"א דמכות גבי עדים זוממים דבן גרושה דא"צ לשלם לו מה שהפסידוהו שלא יתנו לו מתנות ולא הוה בגדר שבת דכיון דלא נתנו לו שוב עפ"י דין אינו שלו:

ונ"מ להך דב"ק דף ק"ח ע"ב גבי תבעוהו ע"ש בהאבעיות ואמאי לא יאמר לו דגורם לו היזק דע"י תביעתו נפטר מקנס אך זה הוה כמו שם דף נ"ו ע"א דשויה טמון באש ע"ש בתוס'. עכ"פ זה הוה בגדר עצם ולכך יורש חלק אחיו וה"נ גבי תרומה כן וע' בדברי רבינו בפ"ט מהל' תרומות גבי יוצא ליהרג בדין ישראל ושם נקט רק לענין בת ישראל לכהן אבל גבי בת כהן לישראל השמיט רבינו ולא כ' דתאכל בתרומה אף דהוה מוטל בבית הסקילה והטעם משום דזה הוה בגדר ידיעה בלא ראיה דשבועות דף ל"ד וא"א לב"ד להתיר זה וע"ש בתוס' ד"ה דאי משה"ק מהך דשם דף מ"ו ע"ב גבי עלתה לו נשיכה בגבו כו' אך באמת כך דהנה לכא' קשה דהרי בתוספ' דשבועות פ"ג מפיק דלא מיירי בנפשות משום דאף בלא תביעה שיעיד מחויב להעיד:

אך נ' דכאן ר"ל אף לענין גואל הדם ע' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' רוצח פ"ה ה"ה אם יכול להרוג ע"י ע"א וס"ל להר"א דעדים בעי עכ"פ לגוה"ד והך דמכות דף י"ב ע"א מ"ד אם הרגו נהרג עליו זה רק אם יש אופן שיהי' נגמר דינו בב"ד לכן קודם גמ"ד אם הרגו נהרג עליו אבל היכא שא"א לגמור דינו אז נהרג ע"י גוה"ד כמבואר בספרי פ' מסעי פ' קס"א דבעי עדים לכ"ע וזהו הכוונה מה דמבואר באדר"נ פ"ל דשוגג חמור ממזיד לגבי גוה"ד ור"ל לענין היכא שיכול לגמור דינו וכשי' ר' יונתן בספרי וכהא דמכות הנ"ל:

וכה"ג מבואר בב"ק דף כ"ח גבי הך דין דעביד אינש דינא לנפשיה וכן הך דשם דף קי"ד ע"ב גבי נחיל של דבורים דמהלך בתוך שדה חבירו להציל כו' ומבואר בירוש' כתובות פי"ג ה"ז הטעם דנחיל של דבורים ע"י שאין דרכו לחזור ר"ל דהא אם מרדו שוב אינם שלו וכ"כ בזה בח"א בהל' שחיטה פי"ג ה"ג וא"כ אית ליה פסידא לכך יכול לכנוס לתוך שדה חבירו להציל את שלו משא"כ בפרה דהא יוצאה בדיינים:

וזה ר"ל הירוש' שם בב"ק ובכתובות ספ"ב דהא דנאמן קטן לאמר היינו רק במפריח דאז הוה רק גזל מדרבנן דהא הוה גדולים וכמבואר בירוש' גיטין פ"ה הדא דתאמר ברברבתו אבל בדקיקתא גזל גמור וכמש"כ התוס' ב"ב דף ע"ט ע"ב וע' ע"ז דף מ"ב ע"ב ואפרוחים שצריכים לאמם כו' וביצה דף כ"ה ע"א וכ"מ. עכ"פ לגבי גוה"ד צריך עדים ובלא ב"ד ולכך די באומד גדול כהך דר' אחא אף ר' שמעון בן שטח ס"ל דגם לגוה"ד לא די בזה:

ובאמת לכא' קשה למה דחיק הגמ' במכות דף ט' ע"ב מה דאמר שם ר' יוסי שונא נהרג הא בעי התראה דילמא י"ל דגוה"ד יכול להורגו וזהו כוונת הספרי פ' מסעי פס' ק"ס נמצא חומרו קולו. ר"ל דכיון דא"ל ערי מקלט יכול גוה"ד להורגו. עכ"פ הך דר"ש בן שטח ר"ל רק לענין גוה"ד וא"ש משה"ק שם התוס' הא בעי התראה. אבל זה ודאי דב"ד א"י לגמור שום דין עפ"י אומד דבעי ושפטו העדה כו' כמבואר בכ"מ (פסחים דף י"א) וע' גיטין דף פ"ט ע"א דבר ברור:

וזה ר"ל הגמ' יבמות דף כ"ד ע"ב וב"ד בעדים הוא דמפקי ובהך דכתובות דף ט' גבי פ"פ דזהו אומד גדול כשני עדים כו' ובמה דמבואר בירוש' תענית פ"ד גבי מרע"ה מכאן שאסור לאדם לדון אומדות אף דהוא ידע באומד שישראל עובדים את העגל וע' מש"כ רבינו בהל' שו"פ גבי הך דכתובות דף פ"ה ובהל' נ"ב פ"א ה"ב כל הנעלת בשדה ה"ז בחזקת אנוסה ע"ש ובהשג' וזהו כוונת הגמ' בשבועות דף ל"ד שם דגבי קנס ידיעה בלא ראיה משכחת לה ר"ל כה"ג דרק מאומד ידעינן דזהו אונס והוה כהך דשם דף מ"ו ע"ב הנ"ל וזהו ג"כ בגדר תקנת נחבל כמבואר שם ובדברי רבינו בהל' חובל פ"ג ובתוספ' ב"ק פ"ט גבי שן ועין ובזה א"ש הך דב"ק דף ע"ג ע"ב ובמק"א אבאר זה וע' תוס' כתובות דף ט' דאונס קלא אית ליה:

אך י"ל דבנשואה סתמא באונס דאית לה אימתא דבעל ע' ירוש' כתובות פ"א גבי הך דביהודה וע' סוטה דף כ"ה וקדושין דף פ"א וב"ק דף כ"ח ע"א גבי עבד ותוס' כתובות דף ס"ג ע"ב ע"ש. עכ"פ ב"ד היכא שצריכין לפסוק צריך עפ"י דבר ברור או אומדנא גדולה שא"א לזה שום סיבה וע' בדברי רבינו בהל' איסו"ב פט"ו הכ"ו גבי אשת שחנקי ע"ש ובסנהדרין דף ס"ט ולכך ס"ל לרבינו בס' הל' ממרין דהיכא דצריכין להורגו אז צריך לבודקו שמא הקיף והוא מהך דיבמות דף פ' גבי סריס ובמק"א אבאר זה. ולכך במים שאל"ס בע"א אף אם הית' אומדנא גדולה שמת א"א להתיר על פיו כמש"כ רבינו בהל' גירושין פי"ג ה"כ וגבי שני עדים שם בהט"ז לא כתב דאבד זכרו ונשתכח שמו ואף דבהל' נחלות פ"ז ה"ג כ' על ב' עדים ג"כ זה דאבד זכרו. שם לא קאי אעדותם:

וכן משמע שם מלשון רבינו דגבי ב' עדים לא בעי היתר ב"ד ולכך לא איכפת לן ומ"מ

גבי ע"א אם נישאת לא תצא דנהי דההיתר שהתירוה ב"ד אינו כלום כיון שהיה שלא כדין וכע' מש"כ ביצה דף כ"ו ברש"י ז"ל גבי ראית בכור ביו"ט ע"ש בתוס' דאמאי לא מהני דיעבד. אך כיון דצריך היתר חכם בבכור אם התיר שלא כדין לא מהני וע' בהל' בכורות פ"ג ה"ה גבי בכור שהיתה לו ביצה אחת אם לא מעך דיקבר ומשמע אף אם לא נמצאה השניה בכסלים והטעם דהוה כמו בלא ראית חכם וכ"כ בזה במק"א. מ"מ לגבי אשה דיעבד אין היתר מעכב וע' ביבמות דף כ"ה לר' יהודה שם דס"ל דהרגתיו לא תנשא ע"ש בגמ' ובירוש' דאמר ממ"נ קטליה חשוד הוא כו' ולכא' הא אם קטלה היא פנויה דזה הוה רק עדי בירור ולא עדי פעולה וע"כ משום דא"א לב"ד להתיר על פיו. ולפי שי' רבינו דהא דאמרינן שם דף כ"ה ע"ב דאם כנס לא יוציא קאי על כל המשנה וא"כ אף לר"י כן וע"כ דהיתר בדיעבד לא מעכב וע' ר' הוריות ובת"י שם והא דלא מוקי שם בגמ' דלכך בהרגנוהו תנשא משום דמיירי בב' עדים דא"צ היתר ב"ד דע' תוס' כתובות דף כ"ב ע"ב דע"כ מיירי בע"א:

וכן מוכח ממש"כ רש"י סנהדרין דף פ"ז ע"ב דלמ"ד מלקות בכ"ג אם לקה בג' צריכין לשלם לו מחמת חבלה וכן כ' רבינו בהל' ממרים וע"כ דקאי אשליח וזה לא מקרי רשות ב"ד כמו הך דמכות דף ח' וב"ק דף כ"ח ודף ל"ב וכתובות דף ל"ב דכיון דטעו אין עליהם שם ב"ד כלל. אך י"ל דכיון דבעי כ"ג ר"ל דהגמ"ד בעי כ"ג והם לא דנו רק בג' וא"כ הוה קודם גמ"ד דחייב בכ"מ וע' בתוספ' כתובות פי"א במה דמבואר שם בירדה לשדה עשויה אפותיקי לאחר דמוציאין ממנה דאם שמו לה ב"ד מה ששמו שמו ותוס' כתובות דף נ"ה ע"ב גבי הך דין דהרשאה דב"ק דף ק"ד ע"ב דכיון דעושה בפסק ב"ד לא איכפת לן אם נתברר שאינו כן. עכ"פ לגבי חזרה לתרומה הוה דבר אחד רק משום הפסק הקנינים והוה גדר העדר וכבר הארכתי בזה בח"א בהל' מא"ס אם עכו"ם בשחיטה הוה רק כמו העדרי או פעולה להפסיד ונ"מ אי שחט עם ישראל יחד:

וכה"ג כ' בח"א בהל' אישות דאף אם נימא כמ"ד בגיטין דף מ"ג ע"א דחצי שפחה וחצי ב"ח תפסי בה קדושין זה רק משום גדר שפחה דלענין קדושין הוי כמאן דליתא דמעיקרא בהמ' כמבואר בקדושין דף ס"ב. משא"כ לר"ע דמלבד זה יש בה דין דחייבי לאוין ואין קדושין תופסין לדידיה וזה הוה בגדר פעולה ומציאות ולכך אף כה"ג אין קדושין תופסין בה וכן הכוונה בגמ' מכות דף ו' גבי קרוב או פסול ועצם דזה ישנו וזה כמי שאינו כלל וכשי' הראב"ד ז"ל בהך דסנהדרין דף י' ע"א. עכ"פ הנבלות בבהמה לטומאה הוה בגדר ממילא וא"כ היכא שהמיתה עשתה איזו פעול' שוב אי"ז מיתה ואינה מטמאה וכמו עריפה ודחיה לצוק אבל לגבי אכילה לא שייך זה והטעם דהרי חזינן דאבר מה"ח מן

הבהמה יש בו גדר טומאה ושם לא הוה פעולה בהבהמה וחזינן דזה אתיא ממילא אבל גבי נבלת עוף טהור דטומאת בה"ב לא הוה רק במת ולא באבר מה"ח כמבואר בהל' אה"ט פ"ג וא"כ לגבה המיתה הוה גדר פעולה ולא ממילא ולכך בלא רבוי מקרא לא אמרינן גבי מליקה דזו היא שחיטתה וא"ש הך דזבחים דף ס"ט ע"א דמק' שם יכול תהא מליקתה מטמאה ולכך גבי שוה"נ לא אמרינן דהמיתה הוה בגדר פעולה דשם הוה להעדר ולא משום פעולה וע' בסנהדרין דף קי"ב ע"א גבי הך דר' חסדא:

ונ"מ ג"כ בהא דמבואר בחולין דף קכ"א גבי השוחט בהמה טמאה לעכו"ם לענין טומ"א אף כשהיא מפרכסת איך הוא הדין גבי עריפת פט"ח אי מטמא טומ"א כשהוא מפרכס ע' רש"י בכורות דף י' ומנחות דף ק"א ע"ב ובירוש' פסחים פ"ב גבי פט"ח שהרג את הנפש וכ"כ בזה. אך כ"ז לגבי טומאה אבל לגבי אכילה הנה רבינו פסק בפ"ד מהל' מא"ס ה"ג דגבי עוף אם אכלו כולו כשהוא חי חייב משום נבילה א"כ חזינן דזה בלא פעולה רק כיון שלא נשחט וכ"כ בזה בח"א:

וי"ל דזה תליא בהך מחלוקת דזבחים דף ס"ט אם שחיטת עוף טריפה מטהרת מידי טומאה ולכך י"ל שי' רבינו בפ"ב מהל' מא"ס דאף דס"ל דגבי טמאים ליכא דין נבילה י"ל דזה רק גבי בהמה דלא חל רק לאחר מיתה אבל גבי עוף גם בטמאים כן וכן נ' קצת מדקדוק לשון רבינו בפ"ד שם בהי"ז וא"ש הך דספ"ב גבי נמלים וע' בהך דבכורות דף ח' ע"ב גבי רצוצי דמית ר"ל ג"כ אי שייך לאמר היכא דלא הוה בחיות ובמק"א אבאר זה. עכ"פ י"ל דיש שם גדולין גם על הולד כשי' רש"י בתמורה דף ל"ד ע"ב הנ"ל והא דליכא איסור מה"ת גבי נתעברה לפני פדיונן י"ל משום דלא חזי ליקרב וכמבואר בתמורה שם וי"ל דכוונת הגמ' על זה:

ובאמת נ"מ אף לשי' התוס' בתמורה שם דקאי על המקיז דם דמעילה דף י"ב איך יהי' הדין לענין דם התמצית אי חייב בו משום מעילה כיון דלא חזיא למזבח וגם במעילה שם אמר הטעם משום דלא מקיימא בלא דם וע' כריתות דף ד' ע"ב גבי דם קדשים דיש בם לר' יהודה ג' לאוין ומוכח שם דרק בדם שראוי לכפרה. וג"ז תליא אי המעילה היא משום הדם עצמו או משום חלק מן הבהמה:

ובזה יהי' ג"כ נ"מ למה דקי"ל דדם קדשים לפני זריקה אין מועלין בו אם הוא רק לאחר קבלה או תיכף משעת שחיטה ומשום דסכין מקדש לה כמבואר בסוטה דף י"ד וכ"מ ואם נימא דעל דם התמצית ליתא מעילה בהקזת דם א"ש בזה הך דכריתות דף כ"ב ע"א בהך מחלוקת דר"י ור"ל גבי הקיז דם לבהמה וקיבל בב' כוסות ע"ש ברש"י ותוס' דדברי הגמ' אינם מובנים. אך כך דהנה כ"כ בזה בח"א דאף לר' יהושע דס"ל תמחויין מחלקין

מבואר בכריתות דף ט"ז ע"א ושם דף ד' דרק אם יש להם עכ"פ שם אחר וא"כ לפ"ז כך דלר"ל דס"ל דדם המאדים הוא דם הנפש בין מקלח בין שותת ולכך חייב עליהם אם קיבלם בב' כוסות דהוה כב' תמחויין ולר' יוחנן הוה כמו תמחוי אחד כיון דהוא חד שם והנה אנן פסקינן דלא כר' יהושע בתמחויין אך זה רק גבי שאר איסורין אבל גבי מעילה פסקינן דמחלקין כמבואר בפ"ט מהל' שגגות ה"ט ולכך דייק רבינו בפ"ו ה"ג הקיז דם לבהמתו וקיבל בב' כוסות ודייק בהמתו משום דגבי בהמת קדשים נ"מ לענין מעילה דאז י"ל דתמחויין מחלקין. אך זה אם גם על דם התמצית יש מעילה בדם הקזה של קדשים:

וכן יהיה נ"מ גבי ולדות קדשים אף למ"ד בהויתם הם קדושין אם נולדו כשהיו בע"מ אי יש עליהם דין כמו תם ונעשה בע"מ או בע"מ מעיקרא וע' בכורות דף י"ד ע"ב מה דצריך קרא למעט ולדות קדשים שאינם קרובין כשהן בע"מ אך י"ל דשם קאי למ"ד במעי אמן הם קדושין וע' בתוס' שם דף ט"ו ע"ב שכ' דאין מתפיסן לכל קרבן שירצה ולכא' הוא תמוה דמבואר במשנה להיפך אך ר"ל לקדושה גרועה וע' תוס' תמורה דף ל"א ע"ב דמשמע שם דרק אם נולדו תמימים ואח"כ נעשו בע"מ אבל בע"מ מעיקרא לא ובמק"א אבאר זה. עכ"פ חזינן דגבי מנחה הקומץ הוא המתיר. לא האוסר וראיה ג"כ דלמ"ד יש מנחה בבמה והמנחה מותרת לכל אף לזרים כמבואר בכ"מ ולא שייך בה מה דמבואר בירוש' שבת פ"ב דלזרים נשאר בה האיסור של קודם וע' בזבחים דף ק"א ע"ב דמוכח שם דשייך למי שעובדה כמש"כ התוס' ביבמות דף מ' ע"א:

וכן יהיה נ"מ גבי תודה דשם י"ל דהוה התרומה שלה בגדר טבל ע' זבחים דף ל"ו ע"ב גבי תרומת לחמי תודה שלא הורמו ובהך דמנחות דף ע"ז ע"ב דמשמע שם דהוה בגדר טבל וע' זבחים דף קי"ז ע"ב וקי"ט ע"ב דאין תרומת לחמי תודה בבמה וכ"כ בזה בח"ב בהל' נדרים פ"א. וזהו כוונת הגמ' נדרים דף י"ב ע"ב הא קמ"ל דתרומת לחמי תודה תרומתו הוא ור"ל דהוא הטובל ע"ש ברש"י וע' ירוש' פ"ז דפאה ובמק"א אבאר זה. וע' במעילה דף ו' ע"ב ודף ז' ע"ב גבי היו לו ב' חטאות דהיכא דנשחטו שניהם כאחת זריקת דם האחד פועלת להוציא מידי מעילה גם את השני וע' בירוש' פ"ב דקדושין ה"ז דמבואר שם דשניהם אסורין באכילה ואף דלשי' התוס' שם ובזבחים דף קי"ב ליכא דין מותר חטאת גם על השניה ולמה אסורין באכילה. צ"ל דהמעילה לא הוה רק משום שצריך לזרוק וכאן א"צ לזרוק מהשניה והאיסור הוה דלהתירה באכילה צריך שיזרוק:

וזהו שי' רש"י בקידושין דף נ"ז ע"ב גבי שחוטי חוץ וכמו למ"ד בזבחים דף כ"ו ע"ב גבי שלא במקומו כמקומו דמי וכ"כ בזה במק"א. וע"ש בירוש' בקדושין דאם שחטאת

הראשון שלא לשמו והשני לשמו דאין השני כשר כו' והנה לכא' נראה דקאי שם אאשם ואף דבל"ז אשם שלא לשמו כשר לדידן ודוחק לאמר דמיירי כהך דזבחים דף קט"ו היכא דהוה מחוסר זמן או לרב בהך דמנחות דף ד' ע"ב דאשם נזיר ואשם מצורע פסול שלא לשמו אך גבי הפריש ב' אשמות כיון דאחד מהם נופל לנדבה שוב גם שלא לשמו כשר וע' במש"כ הר"א ז"ל בהשג' בהל' פסוה"מ פ"ג הי"ג דלכך אם העלה אמורין של אחד מהם אם עלו ירדו משום דהוה כמו מחו"ז ר"ל דכ"ז שלא נזרק דם האחד עדיין אין על השני שם מותר אשם דהוה עולה. אך מדברי הירוש' כאן לא משמע כן וכן מהך דזבחים שם דף קי"ב דחייב על ב' החטאות בחוץ ואף דהוה כמו מחו"ז כיון דעדיין לא נקרבה הראשונה בפנים:

והנה בירוש' יומא פ"ה מבואר דהיכא דנתערב דם של ב' קרבנות דצריך לזרוק לרבנן רק מתנה אחת לשם שניהם ואם אז חישב ע"מ להקטיר או לאכול בשר או אימורין חוץ לזמנו של אחד מהם. הוה גם השני פיגול הרי חזינן דמה שנפגל הקרבן לא משום שחשב לעשות בו איזה דבר שלא בזמנו רק משום שחשב בהזריקה או בעבודה אחרת מחשבת שלא בזמנו:

וזה מה דר"ל בפסחים דף ס"א ע"ב מאי חומרא דזריקה דלא קבע פיגול כו' ע"ש ברש"י דהטעם שמא יחשוב פסול אחר וזה לא הוה חומרא דזריקה וע' ברש"י זבחים דף כ"ח ע"ב ד"ה לא יקרב ובמעילה דף ג' ע"ב דהוה שם ספק אי זריקה הוה גמר פיגול וברש"י זבחים דף ל"ו ע"ב ד"ה אמר רבא אך באמת ר"ל דחזינן דלא דהטעם משום דחשב לעשות איזה דבר בהקרבן רק משום דהזריקה היתה במחשבה וע' זבחים דף י' מה דיליף שם הך דמחשבין מעבודה לעבודה וזה ג"כ אי הפסול הוא משום עבודה ראשונה או משום עבודה שניה וע' בדברי רבינו בהל' פסוה"מ פט"ו ה"י דכ' שם דהוה כמחשב בעבודה שניה ונ"מ למה דמבואר בירוש' פסחים פ"ה ה"ב גבי מחשבת אוכלין בפסח דשם לא הוה רק בשחיטה וכן גבי פסח שלא בזמנו אי מהני זה לאכשורי כמו בהך דפסחים דף ס' ע"ב גבי לשמו ושלא לשמו כה"ג:

ובאמת זה ר"ל ג"כ הך דזבחים דף ל"ו ע"א מה דמק' שם על מה דאמר דר' יהודה בעי מקום משולש הא ר' יהודה אמר דקרא דדבר רע קאי על חטאת שנכנס דמה לפנים ע"ש ברש"י שדחק דקאי אמחשבת פנים. אך כך דע' בירוש' פ"ז דפסחים ובזבחים דף פ"ב דהוי שם מחלוקת דתנאי מה דנכנס דמה לפנים פסול אי הוא משום דנפסל כל הדם וממילא פסול הקרבן או דזה הוה פסול בעצם הקרבן וע' תוספ' דמנחות פ"ה דחטאת

שנכנס לפנים אפי' כ"ש פסולה ומשמע אף פחות מכדי הזאה ע' תוס' זבחים דף פ' ע"ב ד"ה בל תוסיף ופסחים דף ל"ב ע"ב גבי נתינה:

והנה באמת הפי' דמקום משולש ר"ל דהמקום עושה פסול בכל הדברים ע"ש בתוס' והוא ס"ל דדם שנכנס לפנים הפסול הוא רק שנפסל כל הדם וממילא פסול הקרבן והק' דהא ר"י ס"ל דזה מקרי דבר רע חזינן דהפסול הוא בעצם הדבר וא"כ שפיר מקרי מקום משולש:

ויהי' ג"כ נ"מ כגון אימורין שהעלו לפני זריקת דמים דקי"ל דלא ירדו ואין בהם מעילה ומשמע אף לדידן דקי"ל בנשפך הדם אם עלה ירד אם העלה את האימורין ע"ג המזבח קודם שנשפך ואח"כ נשפך לא ירדו דכבר נעשה לחמו של מזבח וי"ל דאף אם ירדו ג"כ יעלו דלא היה עליהם שם פסול ע' זבחים דף פ"ג ע"ב לא מיחסר מעשה בגופייהו ואם נכנס הדם של חטאת בפנים אף שהעלה כבר האימורין מ"מ אם ירדו אח"כ לא יעלו דגם הם נפסלו. עכ"פ הפיגול והפסול עושה פעולה בבשר ובאימורין והזריקה עושה הפיגול לא משום דחישב בהקרבן כמו דמוכח בהך דמנחות דף י"ז ע"א גבי דפשטה מחשבה בכולה מנחה. רק משום מחשבת הדם נתפגל כל הקרבן וע' תוס' זבחים דף ל"ו ע"א ד"ה הכא דחשיבא משה"ק שם א"כ בטלת תורת פיגול אך באמת כוונת הגמ' כך דלר"י אף הדם שנכנס ג"כ כשר משא"כ במחשבת חוץ אם יצא בחוץ ע"כ זה הדם שיצא פסול ולכך מבואר בזבחים דף פ"ז ע"ב דלמ"ד אין לינה בראשו של מזבח לא מהני מחשבת פיגול אם לא חישב ע"מ להורידה ואף למ"ד לינה מועלת מוכח שם דבעי שיחשב להורידה ואף דהא מוכח שם דלרבא לא הוה רק כמו פסול שעלה ע' תוס' יומא דף כ"ט ע"א ודף ז' ע"ב ד"ה הא ומהך דפסחים דף נ"ט ע"א לא משמע כן רק דאח"כ אם הורידה למחר אז הוה פסול למפרע וכע' הך דנדרים דף ע"ה לר' אליעזר בהפרה קודם שחל ונ"מ אי יש בהם מצוה להפוכי בצנורא ע' מעילה דף י' ע"א דלפי שי' הרמב"ם דמפרש שם בפ"ג בהל' מעילה הי"א דקאי אאמורין לפני זריקה דקי"ל דאף דלא ירד מ"מ אין בהם מעילה אי יש בהם עוד פעולה להפוכי בצנורא ובלשון רבינו בפ"ג מהל' פסוה"מ הי"א:

אך ע' רש"י זבחים דף ק"ט ע"א מבואר שם דגם גבי פסולים דאם עלו לא ירדו יש בהם מצוה דהפוכי בצנורא. ע"כ מבואר דרק אם היה מועיל פסול אם היה עושה אז פוסל במחשבה וכן היכא דמחשב חוץ למקומו אפי' למ"ד שלא במקומו לאו כמקומו דמי ע' דף כ"ו ע"ב ודף ל"ו נ' דלא פסיל רק היכא שאם יצא לשם או אם עבד שם מיפסל או חייב כרת ונ"מ לגגו של היכל ע' זבחים דף ק"ז ע"ב דלמ"ד דשם אם שחט פטור אם חישב להזות שם ג"כ לא פסיל וע' מנחות דף י"ב ע"ב לגי' דידן דדייק שם דלר"א דס"ל דאינו

חייב במוקטרי חוץ רק בכל המנחה גם מחשבת חוץ למקומו לא הוה ומשמע דמחשבת חוץ לזמנו שפיר מהני אך בזבחים דף מ"ב ע"א מבואר להיפך דגם במחשבת פיגול כן עכ"פ נ' דאין מחשבת חוץ לזמנו היכא דאין הדם נפסל בכה"ג:

ונ"מ ג"כ לפמש"כ בח"ג דרבנו ס"ל בהל' מעה"ק פי"א ה"ה ו' דמקום המחיצות אף דהאוכל שם חייב משום אוכל חוץ מ"מ לא נפסל וכן הוא שי' רש"י בהך דזבחים דף קי"ז ע"א דבשעת סילוק המחנות נהי דאינן נפסלים משום דלא מקרי חוץ מ"מ גם נאכלין אינן דגם פנים לא הוה וכ"כ בזה בח"ג גבי הך דמנחות דף צ"ה גבי לחם הפנים אי נפסל במסעות וכן בהך דזבחים דף כ"ו ע"א גבי פרכסה ויצאה לחוץ וגבי אימורין ושם דף פ"ט ע"ב ובשי' רבינו פ"א מהל' פסוה"מ דנהי דלא מפסלא מ"מ הזריקה לא חלה עליהם כיון שלא היו במחיצתן וע' רש"י זבחים דף י"ד ע"א ד"ה שכן דלכך גבי במ' לא שייכא מחשבת חוץ למקומו דכל מקום מקומו ושם דף כ"ח ע"ב כ' דאין לה מחיצות משמע מחמת דאין לו מקום:

ובאמת מלשון המשנה דזבחים דף קי"ב ע"ב משמע דבזמן נוב וגבעון אף שהותרו הבמות זה רק בא"י וע"ש בפה"מ לרבינו ובאדר"נ פכ"ו ובמכלתא ר' פ' בא דמשמע שם דרק א"י ובמק"א אבאר זה. וע' סוטה דף כ"ג גבי מנחות של נשואות לכהנים דלדידן השירים מתפזרין על בית הדשן דלמטה כמבואר במנחות דף ע"ד ושם הוה הקומץ מתחילה שלא להתיר השירים ושם ע"כ יש דין שירים מחמת חלק שלה ובאמת לכא' ק' שם וביבמות דף ק' גבי מנחה של אחד מהתערנרת דע"כ צריך שיהיו השירים מתפזרים אבית הדשן שמא הוא כהן וא"כ הוה כמו שחסרה המנחה דאף אם עלה ירד וע' תוס' זבחים דף ק"ט ע"א ומנחות דף ט' ע"ב דחסרון כבע"מ:

ובאמת ד' התוס' בזבחים שם לכא' תמוהים דזה מבואר במנחות דף כ"ו ע"ב דמהדרינן פוקעין מקומץ וצ"ל דשם מיירי עד שלא השלה בהן האור ואז ע"כ צריך להחזיר דאל"כ יהיה כמו חסר הקומץ והתוס' ר"ל לאחר שמשלה בהן האור וע' ירוש' יומא פ"ב ה"א קומץ שנתנו ע"ג האישים והפריחו הרוח כו'. עכ"פ ק' מהך דיבמות וסוטה הנ"ל איך מהני מה שמקטירים הקומץ לבדו על המערכה שמא הוא מנחת כהן וצריך להעלות הכל וצ"ל כמו דאמרינן בזבחים דף מ"ג גבי קומץ שהניח מקצתו על המזבח דפקע הפיגול גם מהמקצת שלא הניח ע"ש בתוס' וה"נ י"ל כאן דכיון שמשלה האור בהקומץ הוה גם הנותר כמו שהעלה ע"ג מזבח ולא מקרי חסר:

אך כ"ז שייך בהך דיבמות דהוה ספק וסבה אבל בהך דסוטה דהוה ודאי ע"ש בתוס' ובפרט גבי מנחת סוטה של אשת כהן דא"א בענין אחר ומ"מ מועיל הקומץ לעשות

חלק האשה בגדר שירים וע"ש בתוס' בשם הירוש' דלר"ש דס"ל דמנחת חוטא של כהן נקמצת והקומץ קרב בפ"ע והשירים קרבין בפ"ע אין השירים קרבין בלילה וכ"כ בזה לעיל. עכ"פ חזינן דאף במקום שהקומץ בגדר מתיר לא איכפת לן אם לא יועיל להתיר: **ובאמת** י"ל דדמי להך דמנחות דף כ"ו גבי נטמאו כל שיריה ובדברי רבינו בהל' פסוה"מ פי"א ה"כ דאם הקטיר הורצה וכ"כ בזה בח"ג משום דהקומץ גופא יש בו ב' דברים מתיר והקטרה שלו נעשה לחמו של מזבח וע' מנחות דף כ"ו ע"ב מאימתי מתיר שירים ונ"מ ג"כ למנחת סוטה אימתי נבדקת אם נימא דמשקה ואח"כ מקריב אם תיכף בשעה שמניח הקומץ על המזבח וזה הוה כמו זריקת מתנה אחת ע' זבחים דף ל"ח ע"ב וע"ש דף צ' ע"א דמנחת סוטה לברר עון אתיא וכריתות דף כ"ד ע"א ובפ"ד מהל' סוטה הי"ד ושם מיירי אם עדיין לא השקה וע' רש"י פסחים דף ע"ח ע"ב ד"ה אלא דמשמע דס"ל דהא דר' יהושע אמר דבדיעבד הורצה זה רק במנחה ומשום דהקומץ הוה ג"כ לחם ושם דף ע"ז ע"ב הוה ס"ד כן בגמ' לחלק בין מנחה לדם ואף דבאמת גם גבי דם יש ב' פעולות א' הכפרה וא' מה שמתיר הבשר לאכילה וראיה דשלא במקומו למ"ד כמקומו דמי כיפר ואינו מתיר:

וזהו כוונת הגמ' בפסחים שם דיליף ק"ו מאימורין דדם היכא דאינו מעכב כ"ש היכא שישנו והוא תמוה דשם משום דבלא זריקה אין עליו עדיין שם קרבן משא"כ היכא דעומד לזרוק וע"כ צ"ל כגון שזרקו שלא במקומו דאז הדם אינו ומעכב הבשר מלאכול ואף אם נימא דעומד ליזרק כזרוק מ"מ אינו עומד ליזרק במקומו וכע' הא דשם דף ס' ע"ב סתמא לאו להני אוכלין וא"ש הך דשם דף י"ג ע"ב ומנחות דף מ"ז:

ויהיה ג"כ נ"מ אם כה"ג אי זרק שלא במקומו חייב על הבשר משום טומאה דמבואר במנחות דף כ"ה ע"ב דכל שלא ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה וע' תוס' זבחים דף צ' ע"א דכ' שם טעם דשם דף מ"ה ע"ב ומעילה דף י' דצריך להיות כשר ליקרב וא"כ לפ"ז אם זרק שלא במקומו י"ל כיון דמכפר שפיריש עליו שם כשר ליקרב וע' מנחות דף י"ב ע"א גבי שירים שחסרו אך י"ל דנ"מ לגבי עולה ואימורין כיון דבל"ז לא ראוי לאכילה גם בזריקה שלא במקומו מחייב משום טומאה ע' פסחים דף כ"ד ע"ב וברש"י ותוס' שם ושם דף צ"ו ע"א ותוס' שבועות דף כ"ד ע"ב גבי זרות באימורין ובבשר עולה ומנחות דף ע"ד:

ויהיה ג"כ נ"מ לענין זרות מהך דמכות דף י"ח ע"ב וע' ירוש' פסחים פ"ט ה"ד אכל עולה אכל אימורין אי יש בה טומאה ולכא' הא זה מרבינן מקרא בפסחים וע"כ דר"ל היכא דהזריקה היתה שלא במקומה ובזה י"ל כוונת הירוש' שבת פ"ב והרי קמיצה עד שלא

כו' ואמר שם שניא דכתיב וכל זר כו' ולכא' הא גם בחטאת ואשם כן ע' מכות דף י"ח ויבמות דף ל"ג וזבחים דף ל"ג וכ"מ וצ"ל משום דנ"מ כה"ג דגבי קדשים משכחת לה דאף דנתכפר מ"מ הבשר אסור גם לכהנים משא"כ במנח' רק גבי שירים שחסרו וס"ל דהקומץ הוא פעולה ואח"כ חל על השירים איסור חדש וע' תוספ' ספ"ז דחולין:

ויהי' ג"כ נ"מ אם נימא דחדש קודם לעומר אסור מה"ת י"ל דעל השירים דלא הותרו רק לכהנים יש עליו גם איסור חדש וכע' דאמר שם במנחות דף ה' ע"ב גבי שביעית ע"ש ברש"י ותוס' ובתוס' מנחות דף ט' ע"ב ד"ה אותם ושם דף י"ב ע"א דגבי יוצא אף דאסור באכילה כיון דאיתא בעינא לא הוה כמו שירים שחסרו ואף דכאן בשעת הקמיצה היה ידוע שהשירים יהיו אסורים מ"מ שייך שפיר בה קמיצה וכע' דאמרינן בירוש' שקלים פ"ד ה"א גבי עומר הבא בשביעית ממה שזרע ע"מ כן אף דהשירים אסורים באכילה מ"מ מקטירין הקומץ עליהם דכ"ז שלא הוקמצו לא חל עליהם איסור של שביעית ובאין כאחד וע' מנחות דף י"ב ע"א דמוכח שם דאם חסרו שירים לאחר קמיצה קודם שקידש הקומץ בכלי אף דמבואר שם דף ו' דגמר הקמיצה הוא בשעה שמקדשה בכלי וע' רש"י זבחים דף פ"ג ע"א ד"ה את הראוי דכ"ז שלא נתקדש בכלי לא הוברר חלק גבוה וצ"ל דר"ל דלא נעשה עדיין חלק גבוה וכמו גבי לבונה אף דמבואר במנחות דף ח' דמברר בריר קומץ דידה מ"מ לא מקרי שנתקדשה הלבונה בבזיך כשהגיע זמנה לפרק כמבואר שם דף ז' ע"ב דגבי קידוש קומץ לא מצינו שיכולין לקדש בכלי שע"ג קרקע ולא אמרינן דנילף מלבונה בבזיכין כשהגיע זמן לפרק וע"כ דבלא סלוק הדבר לא מהני וע"ש דף י"א ע"ב דקודם סלוק בזיכין לא הוקבעו ולא אמרינן כמאן דפריקי דמי ובתוס' זבחים דף פ"ג ע"ב ד"ה למעוטי דאם העלה לבונה קודם קמיצת הסולת תרד וע"ש דף מ"ג ע"א וזה הוה כמו שחיטה דאף דמבואר בסוטה דף י"ד ע"ב וכ"מ דדם סכין מקדשא ליה מ"מ לקדש הדם בפ"ע בעי קבלה בכלי ע' זבחים דף י"ג ע"ב ומנחות דף ק"ב ע"א דקמיצה במקום שחיטה היא וצ"ל דהדם שנתקדש בצואר ע"י הסכין אין עליו עדיין שם דם רק לאחר שיצא לכלי ע' זבחים דף צ"ב ע"ב ברש"י ד"ה או דלמא:

וזה מבואר בזבחים דף צ"ב ע"א דהיכא דאירע פסול בדם עושה לו מערכה בפ"ע ושורפה ר"ל משום הך טעם המבואר שם דף צ"א ע"ב שלא יכבה את הגחלים ושם לא קאי רק איין דמכבה ולא אשמן ע' יבמות דף קכ"א ע"ב וחולין דף קי"ב ע"א ברש"י עכ"פ מבואר דדם שורפו ובכ"מ מבואר דדם פסול שופכין אותו וגם באמת לפי שי' רבינו דס"ל דפסקינן כמ"ד משקי בי מטבחיא דכן כמבו' בהל' טומ"א פ"י הט"ז וכן פסק בספ"א מהל' פסוה"מ וכמבואר בהך דפסחים דף ט"ז ע"ב דלדידן ליכא דם שנטמא, ובפה"מ

בפסחים פ"ז ע"ש ולכך לא הביא רבינו הך דין דשוגג הורצה גבי דם ואף דלכא' ק' א"כ היכי משכחת לה הך דין דזבחים דף צ"ג הובא בפ"ח מהל' מעה"ק ה"ט גבי ניתז על בגד טמא דאינו טעון כבוס וצ"ל דכיון דאם נימא דטעון כבוס שוב אינו ראוי להזאה כמבואר שם דף צ"ב ע"ב ואין עליו שוב שם משקה בי מטבחיא וכן נ' דקודם קבלה ג"כ אין על הדם שם משקה בי מטבחיא וכ"כ בזה בשם הירוש' דפסחים פ"ז נעשה כמקבל מים ואז מקבל טומאה ואז צריך לשורפו במערכה וא"ש וע' בהל' איסו"מ פ"ו ה"ה. עכ"פ הקומץ צריך לסלקו ולקדשו בכלי ומ"מ מוכח במנחות דף י"ב ע"א הנ"ל דאם חסרו השירים קודם מתן כלי מקריבין את הקומץ דנקט שם וכיון דבמתן כלי כו' חזינן דלא איכפת לן והקומץ נתקדש אף דידעינן שהשירים אסורין באכילה וע' זבחים דף כ"ו ע"א גבי רגלי חוץ דנקט שם חותך עד עצם ואף דנפסל ביוצא מ"מ לא הוה כמו חסר קודם קבלה ובמק"א אבאר זה. עכ"פ בקמיצת מנחה אין עיקר הקמיצה בשביל היתר השירים ולכך שפיר נוכל לאמר כמש"כ בירוש' חלה הנ"ל דאין ניתר ע"י הקומץ רק דבר שצריך ליתנו לכהן אבל לא שהקומץ יעשה פעולה להתיר חולין לכן אף לאחר הקמיצה נשארה התערובת באיסור:

וכן י"ל דנ"מ להך מ"ד בשבועות דף כ"ח דרק אם נשאר כזית מככר אז מהני שאלה משמע דאם נשאר פחות מכזית אף לשי' רבינו דס"ל דחצי שיעור גם גבי שבועה אסור מה"ת מ"מ זה לא הוה איסור גדר שבועה רק גדר דין וממילא ולא אלים לחול עליו שאלה כמו הך דמנחות דף מ"ז גבי פדיה וע' רש"י נדרים דף ע"ט ע"א גבי אין שאלה בהיפר ושי' בעה"מ ורש"י גבי הך דב"מ דף מ"ז ע"ב דלר"י דס"ל ד"ת מעות קונות לא מהני חזרה רק אם הדבר ישנו בעין וכ"כ בזה במק"א משא"כ גבי טבל ותרומה עיקר ההפרשה הוא כדי להתיר השירים וע' פסחים דף ל"ג דהיכא דלא היתה לו שעת הכושר לא חל עליו שם טבל כלל והא דאם היה שעת הכושר שפיר חל זה רק משום דעכ"פ האיסור שע"י הטבל פקע ממנו משא"כ היכא דנשאר עליו האיסור שע"י הטבל לא וע' פסחים דף ל"ג ע"ב בתוס' ד"ה אמר קרא ושם ד"ה תתן בע"א. ע"ש שכ' דהיכא דהוא אה"נ אף אם היתה לו שעת הכושר ג"כ לא מהני:

אך יהיה נ"מ לשי' הירוש' רפ"א דתרומות דהיכא דתרם כרי של הפקר לאחר שנמרח מהני אם הכרי היה של חמץ ושם יכול להשהותו עד לאחר הפסח אי מהני הפרשה לדידן דס"ל דחמץ לאחר הפסח מותר בהנאה או כיון דעכשיו אינו ראוי לנתינה לא חל עליה שם תרומה וכע' הא דערכין דף כ"ד אין לו להקדש אלא מקומו ושעתו אך ע' בירוש' תרומות פ"ה ה"א דזה רק בששוה קצת אבל אם אינו שוה כלל ממתינין עד

שישביח ובפרט לשי' רמב"ן ז"ל בפ"ג דב"מ על הך דדף ל"ח דכל שאינו ראוי לאכילה אין עליו קדושת תרומה. וע' בירוש' פסחים פ"א ה"ד דאמרו שם חבריא דאם הפריש תרומה בשעה ה' לר"י לא חלה עליו שם תרומה דלא ניתנה תרומה אלא לאכילה בלבד אך י"ל דזה רק ר"י לשי' דס"ל דחמץ לאחר הפסח אסור בהנאה משא"כ לדידן ובפרט לפ"מ דקי"ל דטוה"נ אינה ממון וא"כ יכול להשהותה עד לאחר הפסח ולראב"י בפסחים דף כ"ט וכן ס"ל לר"י בירוש' פ"ב ה"ב דאף לר' יהודה חמץ של אחרים מותר בהנאה א"כ גם בתרומה כן:

והנה באמת ד' הירוש' לכא' אינם מובנים איך גרע מתרומה טמאה דהרי אז מותר בהנאה וצ"ל דס"ל דרק גבי טמאה דילפינן מהך קרא דשבת דף כ"ה בשני תרומות הכתוב מדבר משא"כ היכא דהוה בגדר איסור וגם גבי טמאה כ"ז שאין עליה שם תרומה אין עליה איסור אכילה והתרומה הוא שגרמה וא"א שהתרומה עצמה תגרום שתפקע ממנה הקדושה וכמש"כ התוס' זבחים דף ק"ה ע"ב בשם הירוש' גבי מי חטאת ובזה א"ש ג"כ מש"כ התוס' שם דף ס"ט ע"ב ד"ה ר' יהודה דאיך חל נבילה על איסור קדשים ולכא' ק' הא קי"ל דקדשים שמתו יצאו מידי מעילה:

אך אם נימא דאינו חל שוב לא יצאו מידי מעילה דעיקר הטעם הוא דאין בהם שום דבר שיהא שייך בהם דין של הקדש ע' ערכין דף ו' ע"ב ובמעילה דף ב' ודף ט"ו ובירוש' סנהדרין פ"א גבי קדשי עיה"נ מחלוקת אי יש בהו מעילה וע"ש בגמ' דילן דף קי"ב ע"ב אם יש בתרומה של עיה"נ גדר מעלה דלא ישרף רק ירקב. משא"כ אם נימא דלא חל איסור נבילה שפיר יש בהם דין הקדש אך באמת נהי דמעילה ליתא מ"מ יש בהם איסור תורה וכ"כ בזה לעיל וע' מנחות דף ק"א גבי עצם ולבונה דלא מהני בהו פדיון מחמת טומאה כיון דעיקר הטומאה באה להם ע"י המעלה של הקדושה וכ"כ בזה בח"א בהל' יבום בהא דירוש' תרומות פ"ג החילוק בין טמא למגולה דגבי טומאה בעינא שגרמה טומאה ר"ל דאדרבה ע"י שהוא אוכל ודבר שלם לכך מקבל טומאה ובהך דגיטין דף מ' ע"א גבי הך דאמימר דלא אמרי' דע"י התקנה שתקנו שהמוכר עבדו לגוי יצא לחירות יפקע עי"ז רשותו לאמר שלא יהא יכול להוציאו לחירות כיון דהתקנה גופא גרמה לו. וזהו ג"כ כוונת הגמ' בזבחים דף פ"ד וכ"מ כל שפסולו בקודש כו' ע"ש דף ס"ח ע"ב אך ר"ל כך דכל היכא שעיקר הפסול הוה ע"י שהוא קודש שפיר אמרינן דאם עלה לא ירד משא"כ בפסול שלא הקודש גרם זה הפסול אז אם עלה ירד:

אך לפ"ז ד' הגמ' בפסחים דף ל"ג ע"א אינם מובנים דמה מדמה הגמ' חמץ לטומאה דהחמץ אין התרומה גורמת לאיסור ושפיר שייך לאמר תתן לו ולא לאורו משא"כ גבי

טומאה דזה נעשית ע"י התרומה. וע"כ צ"ל כך דכ"כ בח"ג בפ"א מהל' מת"ע דגבי תרומה טמאה לכהן אף דמוכח בשבת דף כ"ה דמצות שריפה והנאה הוה ב' דברים ע"ש ברש"י ותוס'. ותוס' פסחים דף פ"ב ע"ב מבואר דמצות שריפה דתרומה הוה לא מטעם קודש ור"ל מהך קרא דלא בערתי וע' בירוש' תרומות פ"ה דיליף מלמשחה דר"ל הדלקה ותוס' סוכה דף ל"ה ע"א דכ' שם דגבי אתרוג של תרומה טמאה שייך גדר כתותי מיכתת מחמת מצות שריפה ובגמ' שם לכא' מבואר להיפך:

אך כך דכ"כ במק"א דיש ג' גדרים בדין שריפה. א' בגדר מצוה עצמיית וכמו גבי קדשים שנטמאו או נעשו נותר ע' מעילה דף י' ע"א הכל מודים כו' ואית בהו מצות שריפה ופסחים דף פ"ב ולכך כ' התוס' ב"ק דף ע"ו ע"א דא"א לגרום שתתבטל המצוה של שריפה ובהני לא שייך כתותי מיכתת דאדרבה זהו פעולה שלהם והגמ' במנחות דף ק"ב ע"ב לא מק' רק לר"ש דכל העומד לישרף וא"ש משה"ק התוס' סוטה דף כ"ה ע"ב וע' רש"י חולין דף פ"ט ע"ב ולכך מבואר בכ"מ דנותר הוה לאו הניתק לעשה וזהו בגדר פעולה דהרי יש זמן דיש עליו שם נותר ועדיין ליכא דין שריפה עליו כמו לאור שלישי ע' זבחים דף נ"ו ע"ב וכ"מ ואף דהטעם הוא משום דאין שורפין קדשים בלילה כמבואר בכ"מ מ"מ כיון דאי"ז סיבה שפיר שייך לומר דלא אינתק לשריפה כמו אריא דרביעא עליה ע' כריתות דף ז' ע"ב גבי המפלת ביום פ"א שחל להיות בשבת ובירוש' פ"ב דנזיר הגע עצמך שנולד בשבת ותוס' חולין דף מ' ע"א גבי השוחט בשבת וע' יבמות דף ע"ב ע"ב ובירוש' שבת פ"ב ה"א גבי שמן שריפה. עכ"פ שריפת נותר הוה מצוה בגדר פעולה וכן בחמץ לר' יהודה דיליף מנותר. וכמבואר בירוש' שם ובפ"ז דפסחים וערלה וכה"כ שם הוה חיוב שריפה כדי לכלות הדבר ולכך אפרן מותר דהדבר כלה וע' פסחים דף כ"ז ע"ב גבי אפר הקדש ובמנחות דף נ"ב ע"א ד"ה ואין מועלין וגבי ע"ז ועיה"נ ע' בע"ז דף נ"ב ע"א דע"ז של ישראל יליף מושם בסתר דטעונה גניזה ע"ש ברש"י ותוס' ובתוס' יבמות דף ק"ד ע"א כ' דע"ז של ישראל אין בה חיוב שריפה וע' תוס' חולין דף פ"ח ע"ב דלא ס"ל כן וע' שבת דף צ' ע"א דלענין הוצאת שבת בהני דצריך לגונזן צורך מצוה לכ"ע בכ"ש חייב ובתוספ' פ"ח דשבת מבואר דהמוציא מעצי בית מנוגע כ"ש חייב וכ"כ בזה בח"א בהל' שבת די"ל דס"ל כמ"ד בנגעים פי"ג דמטמא בכ"ש:

והנה רבינו לא הביא הך דר"י דשבת דף צ' אף דס"ל דמשאצל"ג חייב וכן פ' בהל' מא"ס פי"א דיין נסך לוקה בכ"ש ובהל' ע"ז פ"ד ה"ז גבי עיה"נ ובפ"ז הט"ו גבי תקרובת ע"ז וע' שבת דף פ"ג ע"ב דאמר שם לענין איסורא אין לה שיעור אך באמת שם ר"ל דאסור לעבוד אותה ולא לענין אה"נ ובאמת נ' דרבינו ס"ל גבי עצי אשירה לענין שבת דאף אם

יש בה שיעור גדול פטור וכמו שפסק לגבי דם הנדה בהך דשבת דף ע"ה ע"ב כמבואר בפי"ח מהל' שבת וגרע משופכים דחייב ברביעית [-ובזה א"ש משה"ק התוס' שבת דף ס"ד ע"ב ד"ה ובמוך דהא הוי משוי ע"ש] וכן ר"ל הירוש' שם בשבת פ"ז ה"ה במה דאמר שם לשיעורין את אמרת ור"ל דאף אם יש בה שיעור ג"כ פטורין וע"ש בפ"י ה"ו גבי מת דס"ל להירוש' דר"ש לא פליג רק אכזית מן המת משום דס"ל דבעי דוקא כגרוגרת כמבואר דף ע"ה ע"ב:

והנה בסנהדרין דף נ"ה ע"א אמרינן שם אמרה תורה השחת שרוף וכלה ור"ל דאף לאחר שריפה צריך לכלותה א"כ חזינן דאין השריפה דין כדי לסלק איסור ע"ז רק דצריכין לשרוף ושם הוה ע"ז של עכו"ם שעבדה לדעת ישראל כמבואר בע"ז דף נ"ג ע"ב ותוס' יבמות דף ק"ד הנ"ל:

אך באמת נ' דיש נ"מ בין ע"ז של גוי לע"ז של ישראל דאפר ע"ז של ב"נ האיסור הוא משום דבא מע"ז וכל שאתה מהיה ממנו כו' או משום לא ידבק ע' ע"ז דף כ"ט ע"ב גבי חומץ אטו משום דאחמיץ כו' ושם דף ל"ד ע"ב גבי פרש וברש"י שם דף מ"ו ע"ב גבי קמח וכן בחולין דף פ"ט ע"א גבי עיה"נ וגבי בגד ובית המנוגע:

הנה בירוש' פ"ג דערלה הוה שם מחלוקת אם אבנים מנוגעות שנעשו אפר מטמאין ומבואר שם דבהנאה אסורין לכו"ע וכן פסק רבינו בפט"ז מהל' טע"ץ ה"א וע' תוספ' דנגעים פ"ז מחלוקת ר"ש ורבנן אם הם מטמאין וגבי בגד מנוגע מבואר בתוספ' דערלה פ"א דאפרן אסור בהנאה וע' בדברי רבינו פי"ג מהל' טו"צ דרק אם קצצן ועשאן מוכין מטמא משמע דאפרן אינו מטמא ובהך מחלוקת דנדה דף כ"ח ע"ב במת שנשרף ושם דף מ"ו ע"א בשרץ שנשרף ובזבחים דף ק"ו במחלוקת ר"ש ורבנן היכא דשויא חריכא וי"ל דר"ש לשי' כאן גבי אבנים מנוגעות:

ונ' דגבי בית כיון דשם כתיב רק נתיצה לכך לא מהני שריפה להפקיע מטומאה ונשאר שם מנוגע עליו משא"כ בבגד דכתיב שריפה אף דעפרו אסור מחמת דבא מאה"נ דכתיב צרעת ממארת וגם שם בגד עדיין יש עליו ע' יבמות דף ק"ג ע"ב מ"מ שם מנוגע פקע ממנו וכן הדין גבי ע"ז דגבי ע"ז של גוי כיון דחזינן דמהני ביה ביטול א"כ לא הוה זה עצם האיסור והא דעפרן אסור הוא רק מחמת שבא מן הדבר ולא עצם משא"כ בע"ז של ישראל לעולם יש עליו שם ע"ז גם לאחר שריפה וזהו ר"ל גניזה ולכך רבינו ז"ל בהל' ע"ז גבי עיה"נ נקט מצוה לשרוף אף דגם שם אפרו אסור מ"מ הוה השריפה גדר מצוה וע' סנהדרין דף קי"א ע"ב מעלה אני עליכם כאילו הקרבתם עולה משא"כ גבי ע"ז נקט רבינו מצוה לאבד ולא נקט לשרוף משום דיש מציאות דדין ביטול ואז נאבד שם ע"ז

ולא הדבר וע' סנהדרין דף צ' ע"א דנקט שם גבי נביא שהדיח מ"ע של ונתצתם ולמה לא נקט שאר מ"ע דאבוד ע"ז רק משום דהך ונתצתם קאי על מצבה דהיינו בימוס ומזבח וע' ע"ז דף נ"ג ע"ב גבי בימוס שנפגם ובירוש' שם דחזקיה ס"ל דגם במזבח אם נתצת די ור"ל דשוב נתבטל כמו נשתברה מאליה ואף דרבינו ז"ל בפ"ח מהל' ע"ז ס"ל שם דבבימוס די אף ע"י ישראל ובמזבח בעי דוקא ע"י עכו"ם י"ל משום דכ"כ בח"ג בשם הראב"ד בת"כ פ' בהר פ"ו פ"ט דבימוס נאסר מיד וע' בתוס' ע"ז דף מ"ז ע"ב ואז מהני גם אם נפגם מאליו וע' בע"ז דף נ"ג ע"ב גבי בימוסאות של מלכים ובירוש' שם בה"ד דכל שאילו מאליו בטל גם ישראל מבטל דבאמת בביטול ע"ז יש ב' גדרים. א' מטעם גזה"כ ע' ע"ז דף נ"ב ע"א דגוי מבטל ע"ז ושם בעי דוקא מעשה בפועל ולכך פחתה מבואר דף נ"ג דהוה ביטול ושם רק מחמת גדר גזה"כ דהרי מבואר שם דף מ"ב ע"ב דזה לא הוה פגם ולא נשבר:

ובאמת נ"ל דרק כה"ג אמרינן שם דף ס"ד ע"ב דב"נ שאינו עובד ע"ז אינו מבטל ע"ש בתוס' ובירוש' פ"ח דיבמות ה"א מבואר שם דשפיר מבטל ור"ל כה"ג ושם י"ל דלא מהני ביטול בע"כ כהך דע"ז דף מ"ג וע' תוס' שם דף מ"ד ע"א ד"ה כאן ורש"י שם דף נ"ג ע"ב ד"ה מכדי:

דהנה באמת בתוספ' דע"ז פ"ו יליף שם מהך קרא ביטול דאת שנוהג בו בשם אלוה וע"ש דהוה מחלוקת דר"מ ור"ש אי צריך דוקא מעשה בידים וע"ש דף מ"ד ע"ב במה דאמר רבא פעור יוכיח ודף מ"ג ע"א דמשמע דביאוש בלבד מבטל לה ושם דף ס"ד דהיכא שהוא מגייר עצמו במכירה לבד הוה ביטול. ובאמת הא דגילוי דעת דמבטלה מהני זה רק בע"ז שלו אבל בע"ז של חבירו צריך מעשה שביטול דאל"כ יתבטל כל ע"ז ע"י שמגייר עצמו וכמו באיסור ובכל הדברים אמרינן דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו רק ע"י מעשה ה"נ בביטול ע"ז ובפחתה י"ל דע"ז של חבירו לא בטיל עי"ז וע' ב"ק דף צ"ח ע"א:

וכה"ג מבואר בסוכה דף י"ג ע"ב גבי טומאה וכ"כ בזה בח"ב. והנה בירוש' ע"ז פ"ד ה"ד מבואר דהא דבימוס בטל ע"י שהכומרין מניחין אותו זה רק בשלא עבדו עדיין ובעבדו לא בטיל עי"ז אך י"ל דטעם הירוש' דאז הוה כמו תקרובת ע"ז ולא מהני ביטול ע' תוס' ע"ז דף נ"ב ע"ב ד"ה כיון דכלים של תקרובת לא בטלי דהוה עליהו שם כ"ש דע"ז והוה כעין פנים ע' כתובות דף ק"ו בהך בעיא דכ"ש ממה נעשה אי הוה צורך קרבן או צורך מקדש אך בתוספ' דע"ז פ"ח מבואר דגם כלים המשמשין בגופן וגנבון כומרין הוה ביטול וע' תוס' ע"ז דף נ' ע"ב דיכולין לבטל את המחתה וצ"ל דזה לא מקרי כ"ש כמש"כ התוס'

חגיגה דף כ"ג ע"ב וכן משמע במנחות דף צ"ט ע"א:

והנה בתוספ' דע"ז פ"ז מבואר דהא דאבנים שנטלן מן המרקוליס מותר' מפני שהוא כע"ז שהניחו בעליה ולא אמר הטעם משום ביטול כמבואר דף נ' וצ"ל הטעם דכ"כ בזה בח"א בהל' ע"ז דגבי מרקוליס הנטילה שנטלו אבנים לא הוה ביטול דזהו גדר עבודה אצלה לכך נקט רק חיפה בהן דרכים והא דמבואר בירוש' פ"ד סה"א דהוה ביטול זה רק היכא דפיזר כל המרקוליס גם ג' אבנים הראשונים אך מ"מ ס"ל להתוספ' דהאבנים שנטלו ממנו מותרות דהוה בגדר שיפה לצורכן ע' ע"ז דף מ"ט ע"ב דשפאי מותרין ושם גבי עובדין לשברים במרקוליס ודף מ"ב ע"א ודף מ"ח ע"ב. נמצא דיש מין ביטול דהוה בגדר גזה"כ ויש מין ביטול דהוה בגדר ששוב לא יעבוד אותה וע"ש דף נ"ב ע"ב דגבי ע"ז של ישראל לא מהני ביטול מחמת הך דושם בסתר ור"ל אף הביטול דשוב לא יעבוד אותה וגבי שותפות ס"ל שם לס"ד דבשעה שעובדה עובדה ע"מ דפלח לה גם גוי והטעם דקי"ל דלא מהני משום דגבי ע"ז לא מהני תכ"ד כמבואר ב"ב דף קכ"ט ע"ב וע' תוס' נזיר דף ט' ומנחות דף ק"ג. עכ"פ גבי מצבה ומזבח הוה הנתיצה דרך תיקון ולא איבוד וע' בדברי רבינו בהל' מלכים פ"ח ה"ט דס"ל דגם ב"נ מצווה על זה ולכך שייך שפיר לאמר על זה מ"ע דע"ז משא"כ בשאר חיובי דע"ז הוה רק גדר דין ולא שם ע"ז וליכא בזה גדר נביא שהדיח וע' סנהדרין דף ע"ד ע"ב דפליגי שם רש"י והרמב"ן ז"ל אם נתינת כלים לע"ז הוה גדר ע"ז או איסור גרידא. עכ"פ בע"ז של ישראל השריפה והאיבוד שלה הוא רק גדר כילוי ולא פעולה ולא כע"ז של עכו"ם וזהו כוונת הגמ' פסחים דף כ"ז ע"ב ותמורה דף ל"ד ע"א במה דלא עריב ותני להו ע"ש. והנה גבי מצות שריפת תרומה ע' רש"י גיטין דף מ"ז ע"ב דהפרשת טבל אינה מצוה רק תיקון ובתו"י נדרים דף ל"ו ע"ב כ' ג"כ דהוה מצוה פורתא ונ"מ דזה כ"כ במק"א אם הטבל גורמת לתרומה או התרומה גורמת שיהי טבל. והנה גבי נזירות אף היכא דעדיין לא חל' עליו מ"מ כשקיבל עליו שיקבל ע"ע הוה עליו גדר נדר וחיוב כמבוא' נדרים דף ג' ע"ב גבי לא אפטר ע"ש בר"ן ובראש"ש ושם דף ד' ובנזיר דף ט"ז ע"ב גבי נזיר בביה"ק דאף למ"ד דלא חל כלל מ"מ מוטל החיוב עליו שיקבל ע"ע וע' תוס' ב"ק דף ל"ו ע"ב גבי דבר שלב"ל דמבואר שם ג"כ דמ"מ חל עליו בגדר חיוב וכן כ' רבינו בהל' ערכין פ"ו הל"א:

וכן הדין גבי ערכין אף דמבואר בחולין דף קל"ט דכ"ז שלא נתן הדמים להגזבר הוה חולין מ"מ מבואר בסנהדרין דף ט"ו ע"א דאם התפיס מטלטלין לערכין חל עליהם גדר הקדש וצריך פדיון וע"כ דזה ג"כ גדר נדר וע' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' תרומות פ"ג ה"ז ובהל' מעש' פ"א הט"ו ודרבינו ס"ל דנהי דהיכא דלא חל עליהם שם תרומה מ"מ

חל עליו בגדר נדר שיפריש דוקא מכאן תרומה ולא ממק"א ור"מ במשנה שם חולק ע"ז וס"ל דבתרומה לא שייך רק דין התרומה ולא משום מצוה וא"כ לא הוה בגדר נדר ואם הפריש ממקום אחר שוב אין כאן טבל ולא איכפת לן והר"א ז"ל פליג ע"ז וס"ל דגם לרבנן כן לא חל כלל גדר נדר ע"ז וע' מש"כ התוס' תמורה דף ל"ב ע"ב כה"ג גבי חרמי כהנים וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין פ"ו הל"א:

וכן יהיה הדין גבי הך דמפריש חלה מן הקמח אם עכ"פ חל החיוב שאם יש בו חיוב חלה באותו הקמח אם יגלגלנה אי יפריש חלה דוקא ממנה ע' מש"כ רבינו רפ"ח מהל' בכורים ובדברי התוס' תרומות פ"ב דמוכח שם דקודם שנתקיים התנאי יכול לעשות תרומה ומעש' על מק"א אבל לא ממק"א עליו וע' ירוש' מעש"ש פ"ג ה"ו וה"ה גבי מחיצה להיקלט בטבל שאינו יכול להפקיע שלא יהא בכלל מעש"ש דהיינו שיפריש ממק"א עליו ולהיפך אם עשה כל הטבל שהיה בירוש' מעש"ש אם נקלט הכל או רק לפי חשבון מעשר שבו וזה תליא במש"כ אם הטבל הוא עצם והתרומה הוא תיקון או הטבל איסורו מחמת התו"מ וגם זה תליא במה דפליגי גמ' דילן והירוש' דבגמ' דילן בר"ה דף ד' מוכח דס"ל דגבי טבל ליכא דין בל תאחר ע"ש בתוס' ובירוש' שקלים פ"ה מבואר דשייך בל תאחר בטבל וע' בירוש' ספ"ה דמעש"ש דיש על טבל שם קודש גבי ביעור:

ובאמת נ' דזה רק היכא דאח"כ הפריש ובזה א"ש משה"ק התוס' פסחים דף ל"ח ע"א גבי מצה של טבל לפ"מ דמוכח בסוכה דף ל"ה דטבל אינו שלו ע"ש אך לק"מ דזה רק בדבר שישנו בעין דמוטל עליו החיוב להפריש גם לאחר שיצא בו ולכך שפיר לא מקרי לכם משא"כ במצה של טבל כיון שאכלו שוב בטלה ממנו ההפרשה כלל וכמבואר בחולין דף קל"א ע"א ולכך מבואר שם דף ל"ה ע"ב דלכ"ע הוה מהב"ע אף בדרבנן דע"י המצוה נעשה עבירה ונתבטל מה שצריך לתקן:

וכן בהך בעיא דנדרים דף ו' ע"ב גבי אם יש יד ולא חשיב שם תרומה ואף לשי' התוס' ר"ה דף ד' דגם תרומה איתקש בהך היקשא כמו צדקה אך זה תליא במה דכ"כ בח"א בהל' מא"ס דהא דתרומה די במחשבה זה רק על קביעת מקום וכן אם הפריש רק לא קרא עליה שם וזה להתיר השיריים אבל להקדיש התרומה עצמה הוה בזה מחלוקת בתוספ' דמעש"ש פ"ד ר' יהודה ור' יוסי ורבי. ורבי ס"ל דאם רוצה לקראת להם שם לא נתקדשו במחשבה וכע' הך דשבועות דף כ"ו ע"ב דאם מתכוין להוציא בשפתיו לכ"ע לא מהני בלב וע' תוספ' תרומות פ"ג דשם סתם כמ"ד דנתקדשו מיד ובירוש' תרומות פ"א סה"ח משמע שם גבי הך דאם קרא שמן על זיתים ואח"כ דרך הזיתים דצריך לקרות דוקא שם ובסתם לא וזה משום דכבר חל עליהם שם תרומה וע' נזיר דף י"ג ע"א גבי

הפריש מעות לנזירותו והפילה אשתו ע"ש:

והנה בתוספ' ברכות פ"ו מבואר שם דמברך עליהם בשעה שמפרישן ר"ל קודם קריאת שם מחמת דצריך עובר לעשייתן ואף דרבינו כ' כאן בהט"ז דמברך קודם הפרשתן זה יהיה תליא אי נימא דהקדושה כבר חלה עליה משעת טבל אז תיכף משיפריש כבר חלה עליהן הקדושה ואם נימא דרק אח"כ אז צריך קריאת שם לקדושה וע' לק' בהל' בכורים פ"ה הי"א ובהשג' מש"כ בשם השאלתות:

ובאמת כוונת השאלת' כך דע' בספר בה"ג כ' כך בהל' חלה דמקום שצריך להפריש ב' חלות דאחת נשרפת ואחת נאכלת היינו אחת יש בה הקדושה דנשרפת ואחת שיש בה מצות נתינה והקדושה נקראת תרומה ושיש בה מצות נתינה נקראת חלה וזהו דר"ל אם הברכה הוא על מה שמקדיש התרומה או על מה שעי"ז צריך ליתנו לכהן ומקיים עי"ז מצות נתינה ובפרט לפמש"כ בח"ג דתיכף שהפריש הוה בגדר נתינה וכמש"כ התוס' בכורות דף י"א ע"א גבי פט"ח או הברכה היא משום דהותרו השיריים באכילה וכמו גבי ברכת שחיטה וזהו דמדייק השאלת' וקורא לה שם ואומר ה"ז תרומה ור"ל על הקדושה וע' מש"כ בזה בהל' שבת ובירוש' דמאי ספ"א מבואר דאף דקי"ל דאסור להקדים תרומה למעשר זה רק לקריאת שם אבל לקבוע מקום מותר לכ"ע וע' בפ"ז מהל' מע"ש ה"ג ובהשג' שם ובמה דפליגי בירוש' פ"ז דדמאי אם צריך להזכיר בשבת התנאי בפה ובדברי רבינו בפ"ט מהל' מעשר ה"ט דצריך להזכיר וע' עירובין דף ל"ח ע"ב דלומר אסור לכ"ע בשבת היכא דהוה גדר קנין שביתה ובנדרים דף ע"ז ע"ב גבי הפרה בשבת וע"כ צ"ל דזה לא הוה הקדש וכן מוכח בירוש' פ"א דדמאי ה"ג גבי עובדא דרחב"ד וא"כ משמע דהאיסור לקרוא שם בשבת הוא משום הקדש ונ"מ לגבי מעשר עני דלית ביה דין הקדש רק משום תיקון אם היה לו תנאי מותר לכ"ע ובזה א"ש הך דדמאי פ"ד מ"ד דגבי מ"ע אף של ודאי מותר ליתנם בשבת ע"ש בר"ש דשם כיון שהוקבע מעשר עני שוב אין בו שום חשש:

ובאמת לפה"מ בד' רבינו בהל' מעה"ק פי"ד הי"ב דגם גבי נדר אם גמר בלבו הוי רק חיוב להביא קרבן אבל שיהא לקרבן צריך לקדשו מפורש ולא מהני בלב וכן מוכח בירוש' תרומות פ"ג סה"ח מה דאמר שמואל לקרבן ע"ש וזהו ג"כ כוונת הת"כ פ' ויקרא פר' ב' קרבן לה' שיקדים הקדישו להקרבתו ור"ל דצריך להקדישו מתחילה וע' נזיר דף מ"ה ע"א מחלוקת דרשב"ג ורבנן גבי הפריש ג' בהמות אי צריך להפרישן בפה ובת"י נדרים דף ד' ע"א:

והנה בתוספ' פ"ח דדמאי אמר שם ראה אחד שהפריש תרומה ומעשר ואמר הריני במה

שאמר זה דבריו קיימין ר' יוסי אומר בסומך תנאי ב"ד ור"ל כך דכ"כ בזה בח"ב דת"ק ס"ל דרק דיעבד משום דהרי השני עושה תו"מ בבת אחת ועובר בעשה כמש"כ התוס' תמורה דף ד' ובירוש' פ"ז דדמאי ופ"ג דתרומות הוה מחלוקת בזה אך זה יהיה נ"מ אם זה כמו שהוא אומר כל הדברים בפירוש או רק כמו מתפיס וע' בעהמ"א ז"ל ביצה דף כ' דהיכא דהוא אומדנא א"צ תנאי כפול וכע' דמבואר בירוש' פ"ב דגיטין אם פירש פסול ואם לא פירש כשר ר"ל דבתיבת גרשתי נכללו כל הלשונות וע' גיטין דף ל"ה ע"ב דלכך א"צ לפרט את הנדר דסתם עדיף ובירוש' פ"ב דחגיגה אמר שם דאם טבל סתם לטהרה די אף לקדשים ולכך אמרינן בנדרים דף ה' ע"ב דידות בעי הפלאה ע"ש בר"ן ר"ל דלא נימא דביד א"צ לפרש ועדיף כמש"כ בבעהמ"א שם גבי אומדנא וע' ס' מס' טבו"י דאמר שם ר' יוסי מי שהיה בו דעת להתנות ולא התנה כו' ובזבחים דף מ"ו ע"ב לא אמר לשון זה וע"ש דף ב' ע"ב וצ"ל כך דהנה כ"כ בזה במק"א במש"כ רבינו ז"ל בהל' ק"פ פ"ג ה"ו דלא מהני אומדן הדעת ורמיזות גבי פסח בשליחות ואף דבקדושין דף מ"ה ע"ב מבואר דדי בגילוי דעת בשליחות וצ"ל דכיון דשם אמרינן לא חציף די בגילוי דעת משא"כ היכא דמצי לפרש ומדלא פירש חזינן דלא גמר בדעתו לעשותו שליח וכע' הך דב"ב דף ע"א ע"א החילוק בין מתנה למכר ע"ש ברשב"ם ובר"ן נדרים דף כ"ח ע"א גבי דברים שבלב:

ובזה א"ש משה"ק התוס' על רש"י בגיטין דף ל"א ע"א במה דס"ל דבעי דוקא דיבור בתרומה מהך דאלם דשם כיון דא"א לו לדבר שפיר הוה מחשבה שלו גמר משא"כ היכא דיכול לדבר. וקמ"ל ר' יוסי בטבול יום דאף אם יש לו דעת לדבר מ"מ בתנאי ב"ד די בסתם וע' תוספ' תמורה פ"ג גבי הך דה' שהביאו זבח כו' וט"ס שם ואכמ"ל. עכ"פ זה הוה מחלוקת אם חל בהפרשת התרומה ג"כ גדר נדר ולשי' רבינו הנ"ל פליגי בזה ר"מ וחכמים ברפ"ד דתרומות וגבי פיאה מבואר בירוש' ספ"א דפאה דאם אמר על מחוברין מכאן אני מפריש פאה חל עליו לענין דאם התחיל לקצור אח"כ מזה חלה עליו פאת קציר ולא פאת קמה ומשום דכיון דזה לא מטבל חל עליו בגדר חיוב מצוה ושפיר חל עליו חיוב בגדר נדר ולכך י"ל דיש יד לפאה. עכ"פ גבי תרומה הוה בזה מחלוקת אם העילה הוה הטבל והעלול הוה התרומה או להיפך:

והנה בהך מחלוקת דתרומות רפ"ב הובא בדברי רבינו פ"ה ה"ז דאין תורמין מן הטהור על הטמא ובהל' בכורים פ"ה הי"ד ופ"ז הי"ב ע"ש בדברי רבינו במש"כ לפיכך ב' עיסות וע"ש בהשג' אך באמת כוונת רבינו כך דהנה אנן קי"ל דאין תורמין מן הטהור על הטמא ור"א ס"ל דתורמין ומה דאמר שם בסוטה דף ל' ע"ב דדי בפחות מכביצה זה רק לר"א וחכמים אוסרין משום דאין תורמין מן הטהור על הטמא ומה דאמר שם בגמ'

סברוהו כו' קאי אליבא דר"א לפ"מ דפליגי שם אליביה אם כביצה או כפחות מכביצה אבל לדידן דס"ל דאסור לתרום מן הטהור על הטמא דוקא כביצה ועושה כך דנוטל מתחלה עיסה כדי חלת שתיהן מן הטהורה ומניחה אצל הטהורה מצד אחר ואח"כ נוטל כביצה מהטמאה ומניחה על הטהורה מצד אחר וא"כ נטמאת העיסה הטהורה ואנן קי"ל שמותר לטמא חולין שבא"י כמש"כ רבינו בפה"מ דמאי פ"ו ובפ"ח ה"י דבכורים וכן פסק שם בהי"א דיעשנה בטומאה וכר' עקיבא וע' בירוש' חלה פ"ג ה"ב וע"ז דף נ"ז ונדה דף ו' ע"ב דבאמת מותר לטמא טבל רק דאסור לגרום שתנתן לכהן חלה טמאה וא"כ אם בל"ז יש ספק טומאה לא איכפת לן אך זה רק בספק טומאה השייך גם קודם גלגול משא"כ בספק טומאה דלא שייך רק לאחר גלגול דהיינו בחולין הטבולין לחלה דהוה רק טומאה דרבנן אז אסור לטמאות ובטומאה ודאית דאור'. כן ס"ל לרבינו לפרש המשנה וע' תוס' בכורות דף ל"א ע"ב גבי שומן גיד אי מותר להאכילו לעכו"ם בבכור בע"מ לשי' ב"ש ובמש"כ רבינו בהל' תרומות פי"ב ה"א וכ"כ בזה במק"א וא"כ לפ"ז כך דהחלה עצמה תשאר בטהרה והעיסה שממנה נטלו החלה נטמאה וזה מותר לטמא כיון שהחלה עצמה תנתן בטהרה ושוב הוה כמפריש מן הטמא על הטמא ולכך צריך דוקא כביצה. זהו שי' רבינו שם. עכ"פ חזינן דהא דאין מפרישין מן הטהור על הטמא לא משום דיש גדר מצוה בשריפת תרומה וע"י הפרשה מן הטהור מפקיע זה דהרי כאן החלה תשאר טהורה ומ"מ מותר להפריש וע' בירוש' תרומות פ"ב דאף לר"א דשרי להפריש מן הטהור על הטמא זה רק שהיה טהור מתחלה:

והנה רבינו בפה"מ רפ"ב דתרומות שם מביא הטעם דמבואר בירוש' על ת"מ דטול מן המקודש שבו ר"ל דס"ל שם דהוה מצוה בתרומה טמאה לשרוף ואסור לגרום לבטל זה. אך כ"ז בת"ג אבל בת"מ תורמין מן הטהור על הטמא כמבואר לק' פ"ה וע' ב"ק דף קט"ו ע"ב ובירוש' שם הטעם ובדברי רבינו דטול מן המקודש שבו ור"ל דגבי ת"מ עיקר הדבר הוא הנתינה וע' בכורות דף י"א ע"ב דיש ת"מ דליכא בו מצות נתינה משא"כ בת"ג אך בלוקח מן הגוי כיון דמחויב להפריש ע"כ צריך ליתנו לכהן והוא משום דגבי ת"ג ההפרשה הוא ג"כ בגדר מצוה כמש"כ משא"כ בתרומת מעשר וגם משום דבת"ג מחויב לראות שיקיים בו הכהן מצות אכילה ע' במש"כ רבינו בסה"ל תרומות דצריך לברך על אכילתו משום דהוה עבודה כמבואר בפסחים דף ע"ב ע"ב וע' תוס' תענית דף י"ז ע"ב דמשמע שם דס"ל דאכילת תרומה שייך בה שם עבודה יותר מאכילת קדשים וביומא דף ס"ח ע"ב קרי לה רק צורך עבודה ובתוס' שם דף כ"ה ע"א והטעם מחמת דקדשים יש בהם היתר לזרים לכך לית בהו גדר עבודה כ"כ וכע' דאמרינן בזבחים דף ק"א ע"ב

גבי חומר בקדשים קלים כו' הותרו לזר וזהו באמת כוונת הגמ' מנחות דף ח' ודף ט' ע"ב אם יכולים לאכול קק"ד בהיכל ור"ל משום דלא נימא דעובר על ביאה ריקנית כמבואר במנחות דף כ"ז וע' בת"כ פ' שמיני פר' א' פ"א גבי מנחת שמיני אצל מזבח ולא אצל היכל וי"ל משום דקדשי שעה שאני וכע' דמבואר בזבחים דף נ"ו וע' רש"י ברכות דף מ"ח ע"ב ובתוספ' ברכות פ"ה דמבואר שם דגם על קדשי במה צריך לברך על אכילתן אף לזרים ובמק"א אבאר זה:

ויהיה נ"מ לגבי ת"מ כה"ג אם צריך לברך אף דבשל חו"ל צריך לברך כמש"כ רבינו שם וע' ספרי פ' קרח פס' קי"ט גבי הך דאמר שם חוץ מדבר שיש לו זיקת תרומה ואפשר דר"ל על הך דבכורות דף י"א ע"ב הנ"ל ויהיה לפ"ז נ"מ גבי ת"מ שאכל כהן ונמצא ב"ג וב"ח. עכ"פ י"ל דגבי ת"מ אם הוא טמא אין בה מצות שריפה רק מחמת הך דלמשחה משא"כ בת"ג יש בה ג"כ גדר מצוה בשריפה ואסור להפקיעה וע' ב"ק דף קט"ו ע"ב דהוה שם מחלוקת אם יכול לתרם מן הטמא על הטמא בת"מ והוא מחמת זה ובזה מדויק לשון רבינו כאן בהי"ד ובהט"ו דגבי ת"מ כתב וניתנת לכהן להנות בשריפתה ר"ל דעיקר הדבר הוא מצות הנתינה ליהנות בשריפתה:

וכן יהיה נ"מ לפמש"כ רבינו כאן בהי"ז דאין מוציאין תרומה טמאה מחו"ל לארץ והוא מהך משנה דפ"ו דשביעית דאין מוציאין שמן שריפה ונ' דזה דוקא בת"ג דזה ג"כ בגדר מתנה בפ"ע וכמו גבי מעשר עני כמבואר לעיל בהל' מת"ע משא"כ בת"מ וע' ירוש' בהך דפ"ד דחלה ובדברי רבינו בהל' תרומות פ"ו ה"ב דמותר ליתן לע"ה תרומה טמאה והטעם דלית בה מצות נתינה וכ"כ בזה במק"א:

ויהיה נ"מ לפ"ז לפמש"כ לעיל אי שייך גבי תרומה טמאה כתותי מיכתת שעורא וכן מבואר בדברי רבינו כאן בפ"ג הט"ז ובהשג' שם דיש חילוק בין תרומת מעשר טמאה דפחות מכשעור אין בה מצות נתינה לכהן וזה כמש"כ דגבי ת"מ ליכא בשריפה שום מצוה רק ההנאה משא"כ בת"ג. וכן יהיה נ"מ גבי הך דאין מדליקין בשמן שריפה בהך דשבת דף כ"ג ע"ב ודף כ"ד ע"ב ע"ש. אך באמת נ"מ בין שמן של תרומה שהיתה טמאה בשעת הפרשה ובין שמן של תרומה שנטמא אח"כ דהיכא דעיקר ההפרשה הוה למצות שריפה ודאי דיש עליו איסור דאין שורפין קדשים ביו"ט משא"כ אם נטמא אח"כ וכ"ש אם נטמאו ביד כהן דאז הוה זה רק מחמת דאינו יכול לאוכלו והשריפה הוה רק מחמת ההנאה דלמשחה וזהו דדייק הגמ' שבת דף כ"ג ע"ב הכא בשמן של תרומה שנטמאה עסקינן ר"ל שנטמאה אח"כ וכע"ז מחלק הירוש' לעיל רפ"ב דתרומות לר"א גבי טבל כמש"כ:

וזה ר"ל הגמ' בשבת דף כ"ה בשתי תרומות הכתוב מדבר ר"ל בשעת הערמה והך דיליף מלא בערתי שם ר"ל גם אם נטמא אח"כ כדאמר שם שנטמאת וע' ביצה דף כ"ז ע"ב ועל החלה שנטמאת ובתוס' שבת דף כ"ד וע' בירוש' תרומות פ"ב ה"ב הובא בדברי רבינו פ"ה כאן דגבי ת"מ לא איכפת לן אף אם יעלה שלא בשלום וזהו כמש"כ דאם אין מה ליתן ליכא מצות נתינה ובל"ז לא איכפת לן וע' מש"כ רבינו בפה"מ פ"ב דתרומות מ"ב דאם נטמא קודם גמר מקרי ג"כ דלא הוה לו שעת הכושר ודלא כגמ' דילן ובמק"א אבאר זה. וע' בירוש' תרומות פי"א ה"ד במה דאמר שם ר' אבהו בשם ר' יוחנן דאינו אסור לסלת רק קב לסאה ומק' שם מברייתא ומתרץ דנ"מ בין היכא דהרבה בתרומה אז יכול לסלת עד שיעור תרומה חזינן דרק בתרומה החיובית יש בה חיוב נתינה ולא בדין תרומה וי"ל דזהו כוונת הספרי הנ"ל חוץ מדבר שיש לו זיקת תרומה:

הלכה טז

כל המפריש ת"ג כו' מברך כו'. **ע'** מש"כ בזה בח"א בהל' ברכות פי"א הי"ג על מה היא הברכה אם על התיקון או על ההקדש או על הנתינה דתיכף משעת הפרשה הוה כמו שקיים מצות נתינה לשבט וכע' מש"כ התוס' בכורות דף י"א ע"א גבי פט"ח וע' סנהדרין דף קי"ב ע"ב דאמר ר"ח אבל תרומה ביד ישראל תנתן לכהן שבעיר אחרת וע"ש ברש"י שכ' דהך עיר אחרת לאו דוקא דדי אף אם יתן לכהן שבאותה העיר כיון דזה קנה לאחר שהודחה אך מלשון רבינו לא משמע כן רק דדוקא לכהן שבעיר אחרת והטעם משום דס"ל דתיכף משעת הפרשה זכה בו השבט ואח"כ הנתינה מבררת איזה כהן שזכה בו מתחילה וכמו גבי יורשים למ"ד יש ברירה וע' ב"ק דף ק"י ע"ב בהך בעיא דשם אי כהנים יורשים הוה או מקבלי מתנה וא"כ אם נימא יש ברירה לחומרא אסור דהוה כמו נכסי צדיקין שבתוכה וע' רש"י פסחים דף מ"ו ע"ב דמשמע ג"כ כה"ג דכבר זכה בו השבט גבי הך דלא זהו חמץ. וע' לק' בהל' מעשר ספ"א דכוללן בברכה אחת ובאמת הך דין הוה מחלוקת בירוש' פ"ה דדמאי ה"ב אך שם הא מוקי לה בירוש' שם דמיירי בכהן שמפריש כל הני:

והנה כ"כ בזה בח"ג דאף דגבי תרומה הכהן שמפריש ונוטל לעצמו הוה ג"כ גדר נתינה לעצמו דלא גרע מאחר מ"מ המעשר דקי"ל בירוש' פ"ה דמעש"ש והוא בדברי רבינו פ"א מהל' מעשרות דכהן א"צ ליתן המעשר ללוי לכ"ע זה רק בגדר פטור ולא בגדר נתינה לדידן. נמצא דל"ד זל"ז לכך ס"ל דמחלקן וע' סוכה דף מ"ו ע"א גבי היו לפניו הרבה מצוות ואף דהא מבואר בסוטה דף מ"ח ע"א דלכך ביטלו וידוי מעשר משום שהיו נותנים מע"ר לכהנים וכל בית שאינו מתודה כו' ור"ל אף אם עשה כדין דבשלא כדין

כולם מעכבים והא דנקט בפ"ה דמעש"ש ה"א אם הקדים שני לראשון אינו מתודה ע"כ ר"ל היכא דלא עבר וכגון למ"ד בפ"ג דתרומות ירוש' ה"ב דבסוף הוא עובר ר"ל בזמן שמאחר המוקדם ואם הפריש המאוחר קודם ואח"כ נשרף הטבל לא עשה שום איסור ומ"מ ס"ל דמעכב את הוידוי והטעם דלית ליה מעש"ש וכל בית כו':

וזה ר"ל הירוש' שם זאת אומרת נשרף טבלו אינו מתודה ור"ל כה"ג אבל אם הקדים מע"ר לת"ג ונשרף הטבל שפיר מתודה ואף דמדברי רבינו בסה"ל מעש"ש לכא' לא משמע כן. והא דמבואר בירוש' פ"ב דבכורים מי שיש לו מעש"ש בפ"ע מתודה וראיה מכהנים שם ר"ל כך דאף לפמש"כ דהם שייכים ג"כ בגדר נתינה מ"מ ודוי לא שייך ע"ז דתיכף משהפרישן נתנם וע' תוס' קדושין דף כ"ז ע"א דרק מדרבנן שייך בתרומה ביעור וביבמות דף ע"ג לא כ' כן:

וכן יהי' נ"מ להך דיבמות דף קע"ב דמבואר שם גבי ספק דמוכרין את התרומה אם הם יכולין להתוודות כי אף שעפ"י דין עשו זה מ"מ א"א לאמר עשיתי ככל אשר צויתני דהא הם רק לא עברו אבל כיון א"א עליהם לאמר דשמא הוא ישראל וא"כ לא קיימו מצות נתינה ובאמת בה"ג הל' חלה גר' דאין מוכרין וע"ש בתוספ' פי"ב מה דאומר ר' יהודה מוכר את התרומה שכל מי כו' אך נרשם דקאי אקדשים ולשיטתו בקדושין דף נ"ב ע"ב גבי המקדש בחלקו:

ובאמת נר' דזהו כוונת הגמ' בחולין דף קל"א ע"ב כל דבר שבקדושה ע"ש ברש"י דדחק אך ר"ל כך דגם מה שהכהן מחזק לעצמו הוא בגדר נתינה ונ"מ דגבי ספק כהך דיבמות הנ"ל אינו יכול למכור וע' רש"י סוטה דף מ"ח ע"א ותוס' יומא דף ט' ע"א גבי ת"מ של דמאי ובנדה דף כ"ה גבי ספק בכור עכ"פ זה ודאי לכא' אם נימא דוידוי מעכב אם לא ביער את התרומה כה"ג גבי ספק י"ל דא"י להתוודות דמ"מ לא קיים. אך באמת מה דמבואר בב"מ דף י"א ע"ב וכן כ' רבינו בפי"א מהל' מעש' הי"א דאינו יכול להקנותו בחליפין ר"ל דאף אם נימא טובת הנאה ממון ונתן להכהן ממון בשביל זה לא קנה עי"ז התרומה רק עד שימשכם וכיון דמתנה קריא רחמנא דנתינה כתי' בהם לא קנה עד שימשכם כעין דאמרינן בהך דב"ב דף קכ"ד ע"א דמתנה לא הויא עד דמטיא לידו ע"ש ברשב"ם:

אך באמת ר"ל דלא קנה המקבל עד שימשכם וה"נ חלק בכורה וכן מתנות כהונה וא"כ מה איכפת לן דקיבל הדמים דכ"ז שלא משכם לא קנאן ושפיר קיים מצות נתינה ומשום דין דבכורות דף כ"ו ע"ב דהוה כהן המסייע בביהג"ר ליכא כאן דהא מחמת ספק מותר ליטול מעות כמ"ש ובמ"א אבאר זה. עכ"פ אם נימא כמ"ש דמע"ר שהכהן מעכב לעצמו

הוה רק גדר פטור לא גדר נתינה א"כ איך שייך בהם וידוי הא מעש"ר מעכב ע"כ כמבואר בהך דסוטה הנ"ל וצ"ל דמ"מ כיון דיש בו מע"ר דין ת"מ ולשיטת הירוש' דס"ל בדמאי פ"ה ה"ב ופ"ז דלא כאבא אליעזר ב"ג דרק לוי יכול להפריש ת"מ ועי' פ"א דתרומות סה"א ע"ש א"כ ע"י שמפריש הכהן המעשר לעצמו זוכה שיהי' יכול להפריש ת"מ ושם הוה בגדר נתינה שפיר יכול להתודות:

והנה מה דמבואר בברכות דף מ' ע"ב בהך דלא שכחתי מלברכך נראה דרבינו לא מפרש כפירש"י שם דקאי אברכה לפני' אך קאי אהך דב"מ דף מ"ב ע"א גבי מדד את גרנו דמברך ע"ש ובמ"ש הראשונים הובא בכ"מ פ"י מהל' ברכות אם זה הוה ברכה בשם ומלכות ונראה דבמע"ר דקי"ל דדוקא במדה כמבואר בכ"מ שם צריך לברך בשם משא"כ בתרומה וזהו דמחלק בשני בבות מלברכך ולהזכיר שמך ע"ש בגמ' משום דעל תרומה א"צ שם וא"צ מדה משא"כ במעשר וגבי מעשר מעכב בוידוי הכל ולכך לא הביא רבינו דין דצריך להזכיר מלכות ע"ש בגמ' משום דזה תליא בהך דברכות דף מ"ט גבי ברכה הסמוכה לחברתה ע"ש וא"ש דברי רבינו בסוף הל' מעש' ושם אבאר זה:

פרק ג

הלכה א

תרומה גדולה אין לה שיעור כו'. **עי'** בירוש' תרומות פ"ד סה"ג דהוה שם מחלוקת דאמוראי >הערה<[נשמט. וע' ע"ז דף ע"ג ע"ב דר"י ס"ל דדי בכ"ש.]>אהע< דר"י אמר אחד ממאה דוקא ור"י אמר אחד מאלף ור"מ אמר דאין לה שיעור כלל ועי' בספרי פ' שלח פסקא ק"י מה תרומת גורן אחת כו' ובהך דמנחות דף ע"ז ע"ב ברש"י בד"ה ולילף מתרומת חלה דמשמע דיש לו שיעור מה"ת ותוס' יומא דף כ"ד ע"א גבי תרומת הדשן ומה דאמר בירוש' רפ"ק דפיאה מפני המחלוקת כבר עמדו בזה התוס' והר"ש ובאמת י"ל דקאי אהך מחלוקת דקדושין דף נ"ח ע"ב ע"ש ותוס' מנחות דף ס' ע"א ועי' בחולין דף קל"ז מה דמחלק שם בין דרבנן לדאורייתא וכן פסק רבינו כאן בה"ב אך בבה"ג בהל' פיאה והל' חלה מבואר שם להיפך דחכמים לא תיקנו שיעור רק בשל דבריהם לא בשל תורה וזה תליא במ"ש בזה לעיל אם תקנת חכמים יש עלי' שם של תורה או הוא דבר בפ"ע:

ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דב"ש וב"ה בהך דחולין דף י"ח ע"א גבי השוחט במגל קציר דפליגי אם מטמא כנבלה מדרבנן ור"ל אם גזרה הוה כמו עצם והוה כמו פגום מדרבנן או לא ועי' ברש"י שם דף כ"ח ע"ב ד"ה מדרבנן שכ' שם דבדרבנן לא שייך בו

טומאת נבלה:

אך מדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ב ה"ז דכ' שם דאם מת קודם שיפריס ע"ג קרקע טהור מלטמא משמע אבל לאחר שיפריס טמא אף דזה רק מדרבנן ולא דמי להך דחולין דף ט' ע"א גבי לא בדק בסימנין דשם החשש יש בו של נבלה דאורייתא וע' סוטה דף מ"ח ע"א דמעשר נטל שומן הדגן ובתוספ' סוף מעש' ועי' תוספ' ערכין פ"ד דבמאה לוג חלב יוצא לוג חמאה חזינן דשומן הוה אחד ממאה וה"נ כן ולכך ס"ל לר"י דגם ת"ג דוקא אחד ממאה ועי' בירוש' מעש"ש פ"ה ה"ח דהפרשת תרומות ומעשרות מהך לשון השקפה דהוה מרעה לברכה ור"ל דעי' בעירובין דף נ"ו ע"א דביום תקופת ניסן וביום תקופת טבת אם חל בצדק משבר ומייבש את האילנות והזרעים ועי' בתוספ' ספ"ה דמעש' דאמר שם זה מקום השקפה ר"ל דאף דכתי' בקרא צדק משמים נשקף דהיינו לשון חבטה ושבירה כדאמרינן בהך דעירובין הנ"ל מ"מ ע"י הפרשת המעשרות נהפך לטובה וזדונות נעשין לו כזכיות וזהו הגדר דחטה אחת פוטרת את הכרי כמבואר ברכות דף ס"א ע"א כמו חטה ומונח על הלב ושם דף מ' עה"ד שאכל כו' ועי' סוכה דף מ"ב ע"ב דגדול א"צ כזית בא"פ לענין הרחקה וירוש' ברכות פ"ג ה"ה יליף מקרא מיצר לב האדם כו' והוא מחשבה וזהו גדר דעת ר"ל תאות של היתר והנהגות מדיניות:

וזהו ר"ל התוספ' ברכות פ"ב כל שנטרפה דעתו מפני חכמתו סימן יפה לו וזה הנהגת מדיניות לפני שכליות ולהיפך סימן רע לו ושם קאמר ב"ע וב"ע לשיטתו הציץ ונפגע חגיגה דף י"ד לחד גירסא וזה מה דמבואר בירוש' פ"ט דברכות אברהם הפשיר עמו ועשה אותו טוב וזה הוה אף קודם המילה כמ"ש התו"י נדרים דף ל"ב גבי לב דאברהם הי' בו ד' גדרים בן ג' הוה בו אמונה שכליות ובן נ"ב הי' לומד תורה כמבואר ע"ז דף ט' ע"א גמירי כו' וזהו הגדר בכל וזה מרגלית טובה דמבואר בב"ב דף ט"ז ע"ב שאח"כ נקבע בגלגל חמה וזהו מה דמבואר במדרש דלוחות הראשונות נחצב מגלגל חמה ר"ל משל מרגלית של אברהם ואח"כ בעת מלחמות המלכים כשהי' בן ע"ה לפי שיטת הראשונים אז התחיל עשיית המצות דהיינו מחוט כו' וזהו תפילין וציצית כמבואר חולין דף פ"ט וזהו כנגד הלב וזהו מה דמבואר ברש"י תענית דף י"ב ע"א דהרימותי ידי הוה שבועה:

וכעין דמבואר בנזיר דף ג' ע"ב דיד שמאל הוה שבועה משום תפילין וכן מבואר בספרי ואתחנן פ' ל"ג. ואח"כ בן ק' הוה גדר מילה ר"ל מעשים טובים דסוטה דף מ"ד ע"א וזהו תחלה לגרים דחגיגה דף ג' ועי' בירוש' תענית פ"ד דששה טפחים הוה הלוחות שנים בידו של משה ר"ל למסור לישראל ושנים בידו של הקב"ה ר"ל סתרי תורה כעין הך דפסחים דף קי"ט ושנים באמצע זהו טעמי תורה המבואר שם בפסחים ומשה חטפם

לעצמו כמבואר בנדרים דף ל"ח דפלפול לא ניתן רק למשה לבד וזהו הגדר דפסקי טעמים לאו דאורייתא לדידן לר"י בנדרים שם רק ללוים משום שירה וזהו ניתן למשה רבינו כמבואר בערכין דף י"א עיקר שירה מה"ת יליף מן הך משה ידבר כו' ע"ש ברש"י דמשה לוי הי' ועי' בתוספ' סוף קדושין שנתגלה לאברהם טעמי תורה ודקדוקי' וזה הני ב' טפחים וע' יומא דף כ"ח ע"ב:

וזה ר"ל הגמ' בסוטה דף מ"ד ע"א דרוש וקבל שכר אך כ"ז באברהם אבינו אבל דוד מבואר בירוש' ברכות פ"ט הנ"ל דהרגו וע' ב"ב דף י"ז ע"א צערא כו' ופליגי בהך דעירובין דף ס"ה ע"א גבי הך דכל המפיק מגן בשעת גאוה איזה דבר עדיף אם להלחם עמו או להפכו ובהך דר"ה דף כ"ו ע"ב גבי כל כמה דכייף כו' ע"ש ור"ל דעשה גזירות ומשמרת וכמו הך דסנהדרין דף כ"א ע"א דגזרו על היחוד דפנויה וע' ירוש' פ"ד דחלה דבימי דוד גזרו על הכרשינן להפריש תו"מ ואף דהוה מאכל בהמה:

וזהו הך דע"ז דף ד' עולו של תשובה וע' עירובין דף י"ט ע"א גבי הך דמעין של שיתין ע"ש ברש"י והוא גדר נסוך המים וכמבואר בתמיד דף ל"ב ע"ב כל העוסק כו' שפכי כמים כו' וע' בירוש' פ"ב דסנהדרין מבואר דדוד עשה נסוך המים בבמה ומבואר בתענית דף כ"ה ע"ב דהוא מבקע עינו של תהום דהוא עובי נ' שנה כמבואר בירוש' פ"א דברכות וע' סוכה דף מ"ט ודף נ"ג אם שיתין היו ששת ימי בראשית או דוד כרה אך באמת זה נעשה מן בריאת האדם כמבואר בירוש' פ"ז דנזיר ה"ב מלא תרוד עפר נטל הקב"ה מעפר המזבח ועי"ז נעשה החלל וע' בדברי רבינו בהל' בהב"ח פ"ב ה"ב וע"י עוונות נסתם וע' כתובות דף י' ע"ב מזבח מזיח ומכפר ולכך מבואר בזבחים דף ס' דהיה צריך לקדש מקום המזבח קדוש בפ"ע ובזה א"ש משה"ק התוס' שם דף פ"ז ע"ב ד"ה אויר דהרי אויר קרקע מפסיקו ע"ש אך במקום המזבח לכ"ע קדיש גם הרצפה וזהו משום דנעשה ע"י אדם דהוא מקור הבריאה וכשהוא משקה לכל כו' כמבואר בסנהדרין דף ל"ט וע' סוכה דף נ"ה ע"ב דסוכות הוה תיקון גם לבני נח וע' בתוספ' ספ"ה דמעש"ש וברך כו' ואת האדמה מזבח אדמה כו' ובירוש' נזיר שם יליף ג"כ מזה דאה"ר נברא משם ודוד שהתקין עולה של תשובה כרה אותם עוד הפעם וע"י נסוך המים שעשה וזהו גדר לוחות האחרונות דבאמת הן היו הנשברות והוה מ' סאה כמבואר בירוש' פ"ד דתענית וע' ברכות דף ט"ו הוקשו אהלין לנחלים דמעלין אדם מטומאה והוא יוה"כ יום שניתנו בו לוחות האחרונות אך הא מבואר בסנהדרין דף ס"ה דעבירות הוה חציצה וע' יומא דף כ"ב ע"ב כבן שנה כו' וא"כ לא מהני הטבילה ואם נימא ח"ו דאינן מקפידין אז שוב ע"ז נעשה כמו כולו דהוה בגדר פורק עול ע' שבועות דף י"ג ובזה לכ"ע חוצץ כמבואר ביבמות דף ע"ח ע"ב

וע"ז מבואר ביומא דף י"ט ע"ב לפתח חטאת רובץ ר"ל דהיינו רביתיה כיון שנולד כך ומה דמק' שם משטן ר"ל דע' בספרי פ' האזינו פס' שכ"א ובסנהדרין דף ק"ד גבי אמן להכעיס כו' וזהו גדר שטן כמבואר בדברי רבינו בס' המורה דהוא לא פעולה רק העדרי ר"ל מתאוה לדברים שאינם לקיומו של עולם וזהו נחש וכמבואר בבכורות דף ח' ע"ב דהוא לבדו מין שיש לו תאוה לדברים שאין בהם קיום העולם והוא שפיתה לחוה והטיל בה זוהמא ור"ל שנתן בה גדר תאוה לדברים שאין בהם קיום ולאדם לא שייך זה כמובן: **וזהו** כוונת רבינו בס' המורה בח"ב פל"א וזהו ג"כ כוונת תשופנו עקב ע' אדר"נ פ' ל"א דמלאך המות באדם הוא עקיבו של אדם וע' בנזיר דף נ"א גבי רקב הבא מן העקב דעקב אין בו חיות וברש"י סנהדרין דף ק"ח ע"ב ד"ה מבין עקבי רגליכם ודף ק"ג ביבמות נועצת ונדרים דף כ' ע"א עקב כו' ובירוש' יבמות פ"ח גבי פצוע דכה וע' שבת דף ק"י ע"א גבי האי אתתא וברש"י שם וזהו הזוהמא שהטיל בה ועי"ז הוה גרם מיתה דבל"ז לא היו כל כוחות האדם יכולין לפעול בדבר שמזיק לאדם ואף דעי"ז גרם לזה וזהו גדר מיתה כידוע דהוא השטן כו' וע' בע"ז דף ה' ובערובין דף נ"ד חרות ובשבת דף פ"ח וזהו כוונת המקרא לא יוכל כו' לעלות מחמת דאז נעקר היצה"ר ובעצם לא יכלו רק דאז נתחדש להם דין דמקום המחיצה ע' שבת דף ט' גבי תוך הפתח ודף קכ"ד גבי מחלוקת דר"א אי מותר לטלטל כלים של תוך הפתח בחצר ועירובין דף צ"ד ופסחים דף פ"ה ע"ב ונדרים דף נ"ו ע"ב וזבחים דף י"ד וחולין דף קכ"ו גבי אסקופא וכ"מ בזה ושם הוה ב' רשויות שולטות כמבואר בערובין דף ע"ו ע"ב ושם יש גדר היתר ליכנס:

וזה ר"ל מה דמבואר בירוש' דפאה פ"א דנחש מצוי בין הגדרות וע' שבת דף פ"ה ע"א דגבול של ערוגה הוה רוחב פרסה גדר עקב ולזה הוצרכו להצטוות ע"ז ולכך מבואר בשבת דף פ"ז ע"ב דאז נצטוו על התחומין וע"י תורה ומעש"ש נתבטל זה ע' תוס' קדושין דף כ"ד ותוס' ב"ב דף כ"א בשם ספרי דע"י אכילת מעשר זוכין לתורה ובבית שני נעשה זה דאז נחלק האויר מן הקרקע במזבח כמבואר בזבחים דף נ"ד ע"א וזה היה בבית שני ע"ש בתוס' דף ס"א ע"ב ודף נ"א ע"ב וכיון שהאויר היה פועל ג"כ בדבר בזה אין טומאה שולטת ע' בירוש' חגיגה פ"ב הובא ברש"י סנהדרין דף מ"ד ע"ב גבי בעיא מוכסא ולכך מבואר שם דף ס"ד דבעי רחמי על יצרא דע"ז ובטלוהו ולכך מבואר בערכין דף ל"ב ע"ב דזהו גדר סוכות דעיקר הסוכה הוא לצורך אויר וע' סוטה דף ט' דמעשה ידיו של משה לא נתבטל לעולם ואויר נתקדש ע"י ראיית משה ולכך אוירא דארץ ישראל מחכים גם בזה"ז וזהו פלפול התורה ולוחות שניות ע' בירוש' שקלים פ"ה ה"ג דנבראו אבנים טובות מאהלו של משה וזה ר"ל פלפול התורה דלא ניתן רק למרע"ה בלבד כמבואר בנדרים

דף ל"ח ובבית שני הוצרכו לזה כיון דאז נגנז הארון וע' בירוש' ברכות פ"ד ובירוש' פ"ה דיומא דארון היה מביא אורה לעולם וכל הספקות היו מתבררין. רק בימי בית שני שניטלו הלוחות אז היו צריכין לפלפול וע' בדברי רבינו בהל' עבודת יוה"כ פ"א ה"ז בימי כו' ועי"ז נתהפ' מהשקפה רעה לטובה ולכך בבית שני תקנו מעשרות גם מפירות האילן ע' מכות דף כ"ג ע"ב וברש"י ותוס' שם וכן בימי חזקיה כמבואר בנדרים דף נ"ה ואז הוה ג"כ גודל פלפול בתורה כמבואר בסנהדרין דף כ"א ובחלק:

וזהו ג"כ הכוונה מה דאמרינן בסנהדרין דף ק"ה ע"ב כולם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות כו' דבזה לא שלטה קללת בלעם דזהו גדר אויר ונתקיים לעולם ולא ניתן על תנאי כמבואר במכלתא פ' יתרו ובספרי וע' בירוש' ברכות פ"ה המתפלל בבהכ"נ כאילו מקריב מנחה טהורה ובמנחה יכולין להקריב גם עכשיו כמש"כ תוס' יומא דף ס"ג ע"א וזבחים דף נ"ט ע"ב דלענין מנחה יכולין גם בזה"ז להקריב במקום המזבח דנשארה הקדושה וכמו אויר וא"ש:

[השמטה לפ"ג ה"א.

ובאמת הך מחלוקת דשבועות דף ל"ה אי צבאות נמחק נ' כך דהנה מלשון רבינו בהל' עבו' יוה"כ ה"ו פ"ב משמע דרק ביוה"כ מזכיר שם ככתבו במקדש. ובסוטה דף ל"ח ובס' תמיד מבואר דבמקדש צריך להזכיר לעולם ככתבו. וע' סנהדרין דף ק"א ע"ב ברש"י ודף ס' ע"א שם גבי שם רבא ובקדושין דף ע"א ובסוכה דף ה' ובע"ז דף י"ח ובתוס' שם מה נקרא שם המפורש. וכ"כ בזה בהל' יסוה"ת ובהל' ע"ז. וע' מש"כ רבינו בס' המורה פ"ס ופ' ס"א וס"ל דשם המפורש הוא שם בן ד' ככתיבתו ושם המיוחד הוא כקריאתו. וע' ערובין דף י"ח ע"ב ד"ה דיו ותוס' סוטה דף ל"ח ע"א ודף כ"ד ע"ב וברש"י סנהדרין דף נ"ו ע"א ד"ה על לבו מוכח דס"ל דא"ד לא הוי כינוי:

והנה התוס' סוטה דף מ' ע"ב ס"ל דגם בעת נשיאות כפים במקדש היו נופלים אך רבינו לא ס"ל כן רק ליוה"כ וע' פי"ד מהל' תפלה. והנה ביומא דף ס"ט ע"ב הוי מחלוקת שם אי מותר לומר שם בגבולין וק' הרי סתמא דברייתא בסוטה דף ל"ח דאסור אף לצורך ב"כ וע' פסחים דף נ' דרבא הוי ס"ד למדרשיה וצ"ל משום להתלמד כמו בע"ז דף י"ח ע"א ע"ש. אך באמת כך דהנה בסנהדרין דף כ"א ע"ב מבואר דעזרא העתיק את התורה בלשון ארמי וע' מגילה דף ג' וע' בס' פרדס לרש"י ז"ל ס"ה דשם המפורש הוא מתורגם בלשון ארמי וזה ר"ל רבינו בח"א מס' המורה פ"ס דכ' הלשון שאין אנו יודעים אותו אלא מעט. וזה ר"ל ג"כ הך דדף ק"א ע"ב בסנהדרין מלשון עגה ע"ש. וזהו ג"כ מה דאמר ביומא דף ס"ט הנ"ל דעזרא גידלו בשם המפורש והוא לשון ארמי דעזרא כתב:

אך יש נ"מ דהיכא דהוא בגדר קריאת פרשה או במקדש צריך לקרות ככתבו. והנה ב"כ כ"כ בהל' תפלה דהיו במקדש ב' פעמים. א' במעלות העולם כמבואר ס' תמיד וזה היתה ברכה אחת ולא פסקינן וכמש"כ בתורה. והב' היתה של ג' ברכות גם שם ע' ברכות דף י"א ע"ב. ואז היו קורים את השם כקריאתו. ובאמת נ' דס"ת הי"ג שהיתה מונחת בארון ע' ב"ב דף י"ד ותוס' מנחות דף ל' ובהקדמת רבינו. שם היה נכתב כל המסורה הכתיב והקרי דכיון שנגנז לא שייך בו דברים שבע"פ כו' כמש"כ רש"י שבת דף ו' ע"ב וכ"מ וע' במס' סופרים גבי ספר שנקדו ובפס' תוס' מנחות דף פ"ז ע"ב. וברש"י ב"ב דף י"ד ע"ב כ' שבו היה קורא הכ"ג ביו"כ והמלך בהקהל. וכוונת רש"י לגבי מלך כמבואר בירוש' פ"ב דסנהדרין והובא בד' רבינו בהל' ס"ת דס"ת של מלך מגיהין אותו מספר עזרה וע' תוס' ב"ב דף י"ד ע"א. וע' תוספ' ס' מגילה כתב הנכתב ליחיד מכנין אותו כו' והרי"ף ז"ל ג' אין מכנין:

אך נ' דכוונת התוספ' להך דשבועות דף ל"ו ע"א גבי קרא דיתצך וע' מש"כ רבינו בפה"מ פ"ד דמגילה גבי המכנה בעריות. והנה בסוטה דף ל"ג ע"א מבואר דברבים שואלים בלשון ארמי וכן ביוה"כ משום דאי הוי יחיד כרבים ע' ר"ה דף י"ח וביבמות דף מ"ט ודף ק"ה. וזה ר"ל ביומא דף מ"ד ע"ב ע"ש ברש"י שלא היה אז נשתק ושם דף נ"א ע"ב דאז א"צ לשליח ע"ש בת"י וכמו בשבת דף י"ב ע"ב גבי חולה דשכינה עמו יכול לומר גם בלשון ארמי וזהו הכוונה דסוטה דף ל"ח ע"א הנ"ל בתוס' ד"ה הרי. והנה בירוש' סוטה פ"ט מבואר דב"כ מבטלת קללות וע' בגמ' דילן דף מ"ט:

והנה רבינו בס' המורה כ' דב"כ דהיה שם בן י"ב כמבואר בקדושין דף ע"א כלול מ"ג שמות. ושם בן מ"ב ע' תוס' חגיגה דף י"א ע"ב דהוא מעשה בראשית. ובן ע"ב דסוכה דף מ"ה ע"ש ברש"י ותוס' ופה"מ לרבינו דע"ז נאמר הך דמגילה דף כ"ט דכל מקום שגלו שכינה עמהם ובירוש' שם ר"ל דליכא ניסים גלויים ולכך מבואר במגילה דף י"ד אין אומרים הלל על נס שבחו"ל ע' תוס' ברכות דף נ"ד וזהו כוונת הגמ' בתענית דף י' דבחו"ל ע"י שליח ר"ל גדר הטבע אף בהני שלא נמסרו לשליח ע"ש דף ב' וזה ר"ל הך דחגיגה דף ה' ע"ב הסתר פנים וע' רש"י ע"ז דף ד' ודף ה' ד"ה עניות ובמש"כ רבינו בהל' עבדים פ"א ה"ו דלאו דלא ירדנו בפרך רק לעיניו ואינו מוטל על ב"ד לבדוק וכן הוא בת"כ. וזהו ר"ל גלות השכינה. וע' בכורות דף מ"ה פלוגתא אי יש מפתח לאשה ללידה וזה אי לידה הוי טבעית או נסית ע' רש"י שבת דף ל"א ע"ב גבי נפל טורא ובד' רבינו בהל' רוצח פ"א גבי אשה המקשה לילד ויצא ראשו דלא הוי רודף דזהו טבעו של עולם ובירוש' פי"ד דשבת אמר שאין אתה יודע מי הורג את מי ר"ל אי הטבה והעכוב הוא

מצד הולד או מצד האם. וע' נדה דף כ"ו ע"א דיש שם מחלוקת אי חי נולד תחלה או מת ובפה"מ לרבינו באהלות פ"ז מ"ה כ' דמת יצא בנקל ע"ש. ע"כ בלידה יש מחלוקת אי זה בגדר טבע. אף דהוא ממפתח שלא נמסר לשליח כמבואר ר' תענית. וע' תוס' נדה דף ט"ז ע"ב ושם דף כ' ע"ב דריאת דמים שייכא בטבע וע"ש דף ח' ע"ב ודף ס"ד ע"ב דדמים שייכא בלידה וע' נדה דף כ"ד ע"ב ובכורות דף כ"א וירוש' רפ"א דביצה אי שייך בבע"ח לידה למקוטעים ויולדת לז' וזה תליא אי גם בהם שייך גדר השגחה פרטיית ע' ב"ב דף ט"ז ע"ב גבי אילה ורש"י חולין דף ס"ג ע"א ד"ה משפטיך וברכות דף ס"א גבי וייצר ובירוש' פ"ד דיבמות גבי ב' יצירות ובד' רבינו בס' המורה ח"ג וע' תוס' נדה דף ט"ז ע"ב דיש חילוק בין עיבור ללידה ובהך דברכות דף ל"א ע"ב דחנה קריונ' צבאות על עסקי עבור וע' סנהדרין דף צ"ב דבצבא הוא עת ע"ש וחגיגה דף ט"ז וכידוע שצבאות נקרא מסדר מערכת הגלגלים כמבואר בס' הקנה דהוא רמז לשם מ"ב ומעשה בראשית. וע' חולין דף פ"ז יוצר הרים כו' וזהו המחלוקת אי הוי בגדר עילה ועלול ע' בס' המורה פ' ס"ט ופ' ע"ב בח"א במש"כ והוא ישלח עליהם כוחותם. ור' יוסי לשי' בסוכה דף ה' דלא ירדה שכינה למטה מי' וזהו רשות אחר ואינו בגדר גבולין ותחומין ע' ערובין דף מ"ג ודף מ"ה ובירוש' פ"י דסנהדרין גבי עיה"נ דעוף טס למעלה מי' אינו בכלל. ולכך ס"ל דצבאות אינו קדוש וע' בתוספ' ס' ברכות גבי הפותח בשם כו' ובברכות דף כ"ה גבי ידיו בבה"כ פלוגתא ג"כ אי כל עצמותי או כל הנשמה. ר"ל דפליגי אי החיות לכל האברים בפרטות רק שזה מרובה מזה או ג"כ בגדר עילה ועלול מהלב. וע' מש"כ רבינו בפה"מ אהלות פ"א מ"ו שיש בע"ח שיש להם כח המתנענע בכל אבר ואבר בפרט. ובאמת הא דפליגי אי שייך השגחה פרטית גם בבע"ח זה תליא בהך פלוגתא דב"מ וכ"מ אי צער בע"ח דאור' וע"ש דף פ"ח ע"ב דגבי בהמה ליכא מצוה להחיותה. וע' בנדרים דף מ"א מה דפליגי הראשונים ז"ל אי מוטל חיוב לרפאות בהמת חבירו ושם רק משום השבת אבידה וע' ב"מ דף ל"א ע"א ותיפוק ליה: ע"כ השמטה]

[השמטה במ"ש בגדר כל מקום שגלו כו':

עי' מ"ש רבינו בס' המורה ח"א ספכ"ג בגדר אלך ואשובה למקומו וגדר הסתרת פנים ומה מאוד קשה זאת התוכחה כו' ר"ל כשיהי' הרעות והטוב לא בגדר השגחה רק בגדר סילוק ועזיבה למקרי הזמן וכן מבואר בירוש' סנהדרין פ' י' אין לך שעה שקשה בעולם יותר מאותה שעה שאמר הסתיר אסתיר וזה הגדר דר"ה דף ל"א ע"א ששה חדשים המתינה שכינה במדבר דהיינו מעשרה בטבת שבו סמך מלך בבל כו' עד ט' בתמוז כמבואר שם דף י"ח ע"ב ומדבר הוה גדר הפקר ועי' רש"י ב"מ דף י"ב דמ"מ יש על זה

גדר דעת אחרת מקנה ועי' ניטין דף ל"ט ע"ב:

וכ"כ בזה במ"א ועי' ספרי פ' קרח פסקא קי"ט הראה הקב"ה כו' קרבנות מוקרבים וכהנים משרתים ושכינה מסתלקת כו' ונצב עליו על המזבח ר"ל משום דמבואר בר"ה דף ל"א דזה הוה מגליות השכינה אך לא בגדר סילוק ולכך נקט קרבנות מוקרבים לא קרבים דכ"כ בזה דיש חילוק בין הקרבת האימורים על המזבח דכ"ז שהם מתעכלים על המזבח הוה פעולה נמשכת וזהו ריח ניחוח כמבואר בזבחים דף נ"ו ע"ב ונקרא גדר בישול לא הבערה ושרפה כמבואר בירוש' שבת פ"ב וסוטה פ"ג ומיקרי עיכול ועי' תוס' יומא דף כ' ע"א דזה הוה מצוה שיהיו מתעכלים יפה ואף דבגמ' דילן ביבמות דף ל"ג מבואר דהוה רק שרפה זה רק שם דקאי אזר וכיון דעביד שלא כדין אין עליו שם ריח ניחוח כיון דזה הפעולה אינה עצמיית רק הדין הוא כן וזה רק אם עשה כדין וכ"כ בזה אך זה רק בזמן שהשכינה שורה אבל בל"ז הוה רק כמו במה וכמבואר בסוף זבחים דאין ריח ניחוח בבמה ושוב לא הוה רק גדר שרפה והוה רק שם מוקרבים ולא קרבים ועי' בירוש' פ"ב דשבת ה"א וה"ז גבי פתילה דנעשה כמטהר כלים בשבת ור"ל דהפעולה שלו נמשכת לא נפסקת:

וכן לכך אין מדליקין בשמן שרפה משא"כ בבמה וזה הגדר סולם של יעקב וכן לכך נקט שם בספרי לשון כהנים משרתים ולא עובדים עי' מנחות דף ק"ט ע"א דמשרת ועבודה הוה שני דברים ועי' סוטה דף ל"ח וערכין דף י"א ע"א ותענית דף כ"ו ע"ב ועיקר הגדר דעבודה הוא דבר הניקרא הכונה לא הפעולה עצמיית עי' רש"י שבת דף מ"ט ע"ב מה דמייתי מהך דסוטה דף ל"ג בטלת עבידתא ושירות הוא הפעולה עצמיית ולכך פי' רש"י בכורות דף ל' ע"ב גבי עבודה של לוים לשורר ולשוער ולשרת והיינו השמירה וכיבוד העזרה כמ"ש רש"י ערכין דף י"ג ע"ב ועי' חולין דף כ"ד ע"ב ותמיד דף כ"ז ונלוו עליך וישרתוך ולכך קרא להם הפסוק מלאכים דאין להם שם עובדים רק משרתים דאין להם בחירה ורצון וזה בזמן חורבן שהשכינה מסתלקת לא בגדר עזיבה ח"ו ועי' זבחים דף ס"ב ע"א מזבח בנוי כו' ומנחות דף ק"י ע"א וחגיגה דף י"ב ע"ב ועי' בכתובות דף קי"א כצבאות או כאילות ע"ש ברש"י הפקר וזה לא הוה עזובה וכמ"ש למ"ש לעיל דף כ"ח גבי מעשה דהלן ועיין בירוש' פ"ד דמעשרות גבי קטן שחופה כלכלה דהיכי דצריך עוד דבר לא מהנו מעשה דקטן ועיין בירוש' פ"ז דגיטין ע"ש במה שמחלק שם ואכמ"ל:

ע"כ השמטה]